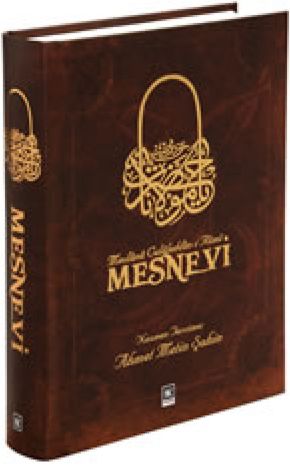

MESNEVİ

Mevlânâ

MESNEVÎ

V

M E V L Â N Â

MESNEVÎ
V

Nazmen tercüme:

Ahmet Metin Şahin

MESNEVÎ-İ MÂNEVÎ - V/VI

Editör
M. Fatih ÇITLAK / Şeref YILMAZ

Danışmanlar
Prof. Dr. Cihan OKUYUCU
Prof. Dr. Adnan KARAİSMAİLOĞLU
Prof. Dr. Ali Fuat BİLKAN
Dr. Ali YILDIZ
Dr. Yusuf ÇETİNDAĞ
Dr. Yunus AYATA

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Mizanpaj
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
9944-125-07-5

Yayın Numarası
190

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Aralık 2006

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Kaynak Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 09 99 Faks: (0216) 328 35 89
www.kaynakyayinlari.com.tr

بسم الله الرحمن الرحیم وبه نستعین، وعلیه نتوکل وعنده مفاتیح القلوب وصلی الله
علی خیر خلقه محمد وآله وصحبه اجمعین

این مجلد پنجمست از دفترهای مثنوی، و تبیان معنوی، در بیان آنک شریعت همچو شمعست
ره می‌نماید، و بی آنک شمع بدست آوری راه رفته نشود، و چون در ره آمدی آن رفتن تو
طریقتست و چون رسیدی بمقصود آن حقیقتست، و جهت این گفته‌اند که لو ظهرت الحقایق
بطلت الشرایع، همچنانک مس زر شود، و یا خود از اصل زر بود، او را نه علم کیمیا حاجتست
که آن شریعتست، و نه خود را در کیمیا مالیدن که آن طریقتست، چنانک گفته‌اند
طلب الدلیل بعد الوصول الی المدلول قبیح، و ترک الدلیل قبل الوصول الی المدلول مذموم
حاصل آنک شریعت همچون علم کیمیا آموختن است از استاد یا از کتاب، و طریقت استعمال کردن
داروها و مس را در کیمیا مالیدن است، و حقیقت زر شدن مس، کیمیاگران بعلم کیمیا شادند
که ما علم این می‌دانیم و عمل کنندگان بعمل کیمیا شادند که چنین کارها می‌کنیم، و حقیقت یافتگان
بحقیقت شادند که ما زر شدیم، و از علم و عمل کیمیا آزاد شدیم، عتقاء الله ایم کل حزب
بما لدیهم فرحون، یا مثال شریعت همچو علم طب آموختن است، و طریقت پرهیز کردن
بموجب طب و داروها خوردن، و حقیقت صحت یافتن ابدی، و از آن هر دو فارغ
شدن، چون آدمی ازین حیات میرد شریعت و طریقت ازو منقطع شود، و حقیقت ماند،
حقیقت اگر دارد نعره می‌زند که یا لیت قومی یعلمون بما غفر لی ربی، و اگر ندارد نعره می‌زند که
یا لیتنی لم اوت کتابیه، و لم ادر ما حسابیه، یا لیتها کانت القاضیة، ما اغنی عنی مالیه،
هلک عنی سلطانیه، شریعت علمست، طریقت عملست، حقیقت الوصول الی الله، فمن کان
یرجو لقاء ربه فلیعمل عملا صالحا و لا یشرک بعبادة ربه احدا، وصلی الله
علی خیر خلقه محمد و آله و صحبه و عترته
و سلم تسلیما

و آنک نه خود مس است نه زر درین تشویش

ÖNSÖZ[1]

BİSMİLLÂHİRRAHMANİRRAHİM

Ancak O'na dayanır ve O'ndan yardım dileriz. Kalplerin anahtarı O'nun nezdindedir. Yarattıklarının en hayırlısı Muhammed'e (s.a.v.), bütün âl'ine ve ashâbına rahmet dileriz.

Bu, Mesnevî defterlerinin ve mânevî beyânâtın beşincisidir; şunu bildirir: "Şerîat muma benzer, yol gösterir. Fakat mumu ele almakla yol aşılmış olmaz. O mumun ışığında yol'a düzüldün mü, işte bu gidiş tarîkattır, maksadına ulaştın mı o da hakîkattir, bunun için: "Hakîkatler meydanda olsa idi şerîatlar ve yollar bâtıl olurdu" denmiştir. Nitekim bir bakır kimyâ ile altın hâline gelse veyahut aslında altın olsa idi, artık onun için, ne kimyâ ilmine ihtiyâç kalır ve ne de o ilme iksîr ile muâmele görmesine lüzum kalırdı. Kimyâ ilmi "Şerîat"tır, bu ilme göre iksîr ile muâmele görmek de "Tarîkat"tır. İşte bu sebeple: "Ulaşılacak şeye ulaştıktan sonra delîl aramak da, ulaşmadan delîli bırakmak da kötüdür." denilmiştir. Hâsılı şerîat, hocadan veya kitaptan (İlm-i Kimyâ)yı öğrenmeye benzer. Tarîkat, ilm-i kimyâya göre eczâların kullanılmasıyla iksîrin elde edilmesi ve bakırın iksîre sürülmesidir. Hakîkatse bakırın hâlis altın olmasıdır. İlm-i kimyâ'yı bilenler, biz bu bilgiye sahibiz diye sevinirler. Kimyâ san'atıyla meşgul olanlar da, biz böyle işler yapıyoruz diye sevinirler. Hakîkati bulanlar ise, biz altın olduk, bilgiden de kurtulduk, işlemeden de biz Hak hürleriyiz, diye sevinirler. "Her zümre nâil olduğu şeyle ferâhlar, sevinir." (Mü'minûn, 53) Yahut da (Şerîat) tıb bilgisine benzer. (Tarîkat) o ilme göre perhiz etmektir, ilâçları almak ve kullanmaktır. (Hakîkat) ise ebedî sıhhati bulmak ve dolayısıyla bu ikisinden de kurtulmaktır. Bir insan ölünce, şerîat ve tarîkat ahkâmı ondan kalkar. Ölen o kimse hakîkate ulaşmışsa: "Keşke kavmim, Rabbim beni ne yüzden yarlıgadı, bilselerdi" (Yâsîn, 27) diye nârâ atar. Eğer hakîkate ulaşmadan ölmüşse: "Ne olurdu, amel defterim verilmeseydi; hesâbım nedir, bilmeseydim; keşke ölüm beni büsbütün öldürseydi de bir daha dirilmeseydim. Malım mülküm beni kurtarmadı, bana bir fayda vermedi; gücüm kuvvetim bitti" (Hakka, 25-29) diye bar bar bağırır. Şerîat ilimdir, tarîkat ameldir. Hakîkat ise Allah'a ermektir.

"Artık kim Rabbine kavuşmayı ümid (ve arzû) ediyorsa güzel bir amel işlesin ve Rabbine ibâdette (hiçbir kimseyi ve hiçbir şeyi) **ortak tutmasın."** (Kehf, 110)

Allah'ın rahmeti, yarattıklarının en hayırlısı Muhammed (s.a.v.) 'e, âl'i ve ashâbının üzerine olsun."

---

1 *Bu beşinci ciltteki önsözün Mevlânâ'ya ait olmaması ihtimâl dâhilindedir.*
Konya Mevlânâ Müzesi'nde mevcût el yazma nüshanın 5. Cildin önsözü tezhipsiz ve yazılan yazı hat itibâriyle de değişiktir. Bu nüsha, Kültür Bakanlığı tarafından aynen basılmıştır. Oradan durumu görmek mümkündür. Hakîkat ilmine vâkıf olanlara, şerîat gereksizdir dercesine bir ifâde mevcûttur ki, bu, Mevlânâ'nın inancına tamamen zıttır.
Meşhur Mesnevî mütercimi R.A. Nicholson, İranlı Prof. Fürizanfer, Şefik Can, bu önsözün Mevlânâ'ya ait olmadığını söylemekteler. Abdulbâkî Gölpınarlı kesin fikir beyân etmemekle berâber, bu hususu Dibâce Şerhinin sonunda ifâde etmiştir.

Bismillâhirrahmânirrâhim

Şahı yıldız, bak Hüsâmeddin diyor,
Mesnevî'den beş yazılsın istiyor.

Hak ziyâsın, Ey Hüsâmeddin ki sen,
Hem sefâ üstâdının, üstâd hemen.

Halkta gözler perdelenmiş olmasa,
Anlayış kıt, hem zayıflık bulmasa;

Meth ederdim layığındır, ben seni,
Başka sözler, söyleyim derken hani.

Yutmamış yont, bir doğandan lokmayı,
Suyla yağ karmak gerek olmuş payı.

Sen övülsen, boştu zindân ehline,
Methi bildirsek ruhâni bezmine!

Hem cihân ehlince dersek, pek zarar,
Sırrı aşk say, gizlerim ben âşikâr.

Övgü, gaybın perdeyi yırtmak demek,
İhtiyâçsızdır güneş, şerh eylesek.

Hem güneş övmek, övüştür kendini,
Gözlerim aydın, çapaksız der hani.

Hem güneş güçsüz, deyip zem eyleyen,
Gözlerimden ben körüm, dersin hemen!

Sen hased etsen de mes'uttur güneş,
Öyleler var, merhâmet et sen beleş.

Güç mü var, gözden güneş gizletmeye,
Tâzedir hep, yok gücün pörsütmeye!

Nûru sonsuz, muktedir az vermeye,
Mevkisinden güç mü var indirmeye?

Hep haset etmek küçültür hamili,
Bir ölümdür, görme alçak kâmili!

Kadri yükselsin fakat almaz akıl,
Şeyhinin hayranıdı elbet fodul.

Âcze düşmüştür akıl, şerhinde hem,
Âcizim ammâ, gerektir söylemem.

Hepsi elbet anlaşılmaz bir şeyi,
Terke yer yok, anlaşılmaz nükteyi.

İçmemişsen, sen bulut tûfânını,
Bulman imkânsız, su terk imkânını!

Sırrı özden koymamışsan ortaya,
Dön kabuktan, tâzelikler sunmaya.

Hem, makamın üzre sözlerdir kabuk,
Halk için hep sâde bir içtir, ufuk!

Arşa nisbet, alçacıktır gök denen,
Bir yığın toprak için, yüksek hemen.

Vasfını ben söylerim, hasret duyan,
Çekmesin hasret gelen talip hemen.

Nûru Hakk'sın, cânı çektin Hakk'a sen,
Halksa tutsak, şüphelerdir vehm ilen!

Sende hoş nûr, sürmedir kör gözlere;
Çekseler, görmek çıkar yükseklere!

Fare olsun, nûru sevmez olsa bak;
Nûru bulmuştur meğer keskin kulak!

Göz zayıflar, gezseler zulmette de,
Yok, tavâf, iman denen meşâlede.

Dîni nûrdan kısmet almaz kimseler,
İnce, müşkil, bağ görünmüş nükteler!

Böyleler açmaz güneş varken gözü,
Hem dokurlarken hüner, yok gündüzü.

Benzemezler hurmaya yükselmede,
Köstebek onlar ki, yerler delmede.

Insanın dört vasfı var can sıkmada,
Aklı germiş, durmadan çarmıhta da.

"DÖRT KUŞ AL, ONLARI YANINDA TOPLA" ÂYETİNİN TEFSİRİ

Ey güzellikten güneş, vaktin Halîl;
Yolkesen dört kuş bu, sen öldür çekil!

Çünkü bunlar kargadır, gel duy sözü,
Hep akıldan, oydular aklın gözü.

Tende dört kuştur, Halîl'in kestiği,
Kesmeler, ruh üzre yol açmış iyi.

Ey Halîl; has, çirkinin bağdan hele,
Baş kesip sen, aklı kurtar, al ele!

Sen bütündensin, sıfâtlar cüzlerin,
Çöz ayak, artık ayaklar hep senin.

Cümle âlem senle ermiş ruhlara,
Ordunun tek atlı, destek onlara!

Çünkü ten, dört hûyda bulmuştur durak,
Hûyların ad; fitne salmış kuştu bak!

Halka, sonsuz canlılık ister isen,
Sen uğursuz dört kuşu, kes dur hemen.

Gel dirilt bir başka tür ver âşikâr,
Gelmesin en sonda onlardan zarar.

Yol kesen dört kuş ki, mânâlarla da,
Milletin gönlünde, yurtlar kurmada.

Herkesin gönlünde sen, oldun emîr,
İsminiz, Hakk'ın halîfe söylenir!

Kes başından sen, şu cândan dört kuşu,
Halk da, sonsuz ömre ersin, doğrusu.

Kaz, horoz, hem karga, tâvus işte hâl,
Insanın dört hûy için, olmuş misâl.

Hırs ki kaz, elbet horoz, şehvet demek,
Mevki tâvus, karga çok ömr istemek.

Karga ister bir ömür, sürsün ebed,
Hep umar bir ömrü o, görsün ebed.

Hırsı temsîl eylemiş kaz dâimâ,
Her ne bulsun, yutmak ister oydu yâ!

Öylelerdir durmadan yer, işte bu,
Duydu tek bir söz **"külû"** hem **"veşrabû"**[2]

Hep kazar ev, yağma eylerler yeri,
Tezce yer, kursak dolar bitmez feri.

Hem dağarcık, has ve çirkin doldurur,
İnci olsun, dâne olsun, yol bulur.

Başka ortaklar gelir yerler diye,
Yaş, kuru yükler dururlar heybeye.

Vakti dar, fırsatsa az, bak korkmağa,
Her ne bulmuşlar atarlar koltuğa.

Yağmalar bir kimse vardır, bak ona,
İtimât etmez odur, sultânına.

Gör ki mü'min, itimât etmişti de,
Ömrünün her rızkı, Hak'tan bulmada!

Hem emindir, korku duymaz yağmadan,
Şahının var kahrı, düşmândan inan!

[2] *"Yiyiniz, içiniz, fakat israf etmeyiniz!" (Araf, 31)*

Hem emindir hiç üşüşmez kimseler,
Hiç hücûmdan korkmamıştır böyleler.

Bildi mutlak Padişahın adli var,
Kimsenin yoktur sitem görmüştüler.

Şüphesiz sâkin durur yok tezliği,
Bildi yitmez, hem nâsib olmuş neyi.

Sabrederler, bıkmadan onlar bütün,
Tok göz onlar, ihsân etmişler bütün.

Hem yavaşlık, bil ki Allah nûrudur,
İvme, tezlik şeytânın düsturudur.

Verme der şeytân: "Fakirlik ortada, "
Sabrının beygir sürüp, çatlatmada!

Der ki Kur'ân: "Bil ki şeytân ürkütür,
Yokla tehdîd eyleyip, cân ürkütür.

Korkutur tezlik, harâm, has bilmeden,
Hep sevâp, sabrdan uzak eyler neden?"

Şüphesiz kâfir, yemekten bıkmıyor,
Dîn zayıftır, tense; "ben doymam" diyor.

EBÛ HÜREYRE'NİN RİVÂYET ETTİĞİ: "KÂFİR YEDİ BAĞIRSAKLA MÜ'MİN İSE BİR BAĞIRSAKLA YER" HADÎSİNİN BUYURULUŞUNDAKİ SEBEP.

Birtakım müşrik gelip Peygamber'e,
Akşam olmuş biz, konuk der sizlere,

"Ey kerîm sensin konak, her bir yana,
Biz konuk olmak için, geldik sana.

Biz açız, elbet uzaktan gelmişiz,
Fazl, kerem nûrunla parlat, isteriz!"

Der Nebî: "Yârân gelin, taksim edin,
Çünkü benden aldınız siz, feyzi dîn!"

Şah hûyundan hûy, sinerken orduna,
Hem bu yüzden, ok atar düşmânına.

Şahta hiddetten, kılıç vurmaktasın,
Yoksa kardeşken neden hiddetlesin?

Aynı hiddet, salladın on batmanı,
Bin günâhsız kardeşin, varken hani.

Şahta tek ruh, ordu dolmuş aynı ruh,
Bir sudur ruh, suysa mecrâdır güruh.

Şahda ruhun su, dolarken tat ile,
Cümle çaylar, aynı tat almış ele.

"Halk, şahın dînden ve meşreplerledir."
Söz **"Abes"**[3] şahı olandan gelmedir!

Seçti Ashab bir konuk, almış biri,
Bir konuk var hem büyük, tenden iri!

Pek büyük, mescitte kalmış oldu yâ,
Benzemiş, diplerde kalmış, tortuya!

Hem gidenlerden o, tek kalmış idi,
Tam yedi sağmal davar, gelmiş idi.

Hem, yemek ânında gelmişken davar,
Hep sağılmak üzre mevcut oldular!

Kıtlığın şahmış, Oğuz'dan **Uc** gibi, [4]
Cümle ekmekten yemiş içmiş idi.

Ehli Beyt hepten de kızmışlar ona,
Çünkü hep süt bekleşirler, baksana!

Mide olmuş bir davul, şişmişti de,
On sekiz ferdin yemek, tek mîdede!

---

3 *"O kaşlarını çattı, o a'mâ yanına geldi diye" (Abese 1,2). Birinci mısra Hadis-i Şerif diye nakledilir.*

4 *Uc, Oğuz'dan yemeye doğmayan bir kişi!*

Yatma ânı, geldi, yatmış hücrede,
Hem halâyık, hırsla kapu örtmede.

Hem dışardan, attı zincir üstüne,
Öfkelenmiş öyle dertlenmiş yine!

İhtiyâçtan istemiş çıkmak gece,
Sancı tutmuş kâfiri, bilmem nice?

Fırlamış, çıkmış yataktan, öyle bir,
Attı el, bakmış kapu zincirlidir.

Hîlekâr uğraştı, zincir çözmeye,
Türlü hâller vermemiş imkân niye?

Hem daralmış, dar gelir olmuş oda,
Hayret etmiş, çâre yoktur ortada.

Çâre olsun der, seçerken uykuyu,
Gördü kendin düşte, virân yerde bu!

Fikri virân olduğundan, öyle yâ,
Bir vîrân yer, gösterir olmuş rüyâ.

Gördü kendin öyle bir vîrânede,
İhtiyâç var, başlamış def' etmede.

Tam uyanmış, yer yatak pislik seli,
Hem utançtan, ızdırâptan bir deli!

Tam rezîllik, toprak örtmez bir kere,
Hem köpürmüş, coştu yüzbinler kere!

Hem uyanmaktan benim uykum beter,
Orda yersem, burda pislikmiş meğer!

Hep içinden vây u eyvâh gütmede,
Sanki kâfir, kabr de feryâd etmede.

Bekliyor bir ses ve hem bitsin gece,
Kapu açsınlar, o bekler öylece.

Beklemiş, bir ok olup, çıksam dedi,
Ben görünmezden meğer kaçsam dedi.

Söz uzundur ben kısalttım öyle ki,
Yol açılmış, olsa, kurtulmak ne ki!

Karaltısını görüp de utanmasın ve râhatça çıkıp gitsin diye Hazret-i Mustafâ Aleyhisselâm'ın oda kapısını açması ve kendisini gizlemesi.

Kalktı erken, geldi açtı Mustafâ,
Gösterir yol, öyle ki nûr-i sefâ!

Açtı, kendin gizlemişken, öyle yâ,
Hem belâ bulmuş odur, âr duymaya.

Gâye serbest yollanır olsun hemen,
Açtı gitsin, kimseler hiç görmeden.

Yâ, girip gizlendi yoktur ortada,
Yâda, Settâr ismidir, örtmüş Hüda!

Bâzan örtmüş oldu, Allah'ın boya,
Bâzı bakmış göz için, bir perde yâ!

Tâ ki görmez olsa hasmı ortada,
Hak'ta kudret, her şeyin üstünde yâ!

Mustafâ bilmişti, gerçek hâli ne,
Rabbi'nin istek olur mâni yine.

Böyle hâlden önce, yol gösterdiler,
Bir çukur var, düşme sen gel derdiler.

Hem hatadan önce, göstermiş yolu,
Kuy'ya düşmekten çekip almaktı bu!

Vardı düşmânlık, dönüşmüş dostluğa,
Var vîrânlık, sen de mâmûr olmağa!

Hem yatak pis, öfkedir hizmetçide,
Sundu alçaltmak için Peygamber'e.

"Böyle yapmış, der misâfir baksana!"
Âlemin rahmet, bakıp gülmüş ona!

Der: "Getir sen şimdi artık ibriği,
Ben temizlersem olur, elbet iyi!"

Sıçramış herkes o ân Allah için,
"Bizde cân, ten kurbânın olsun senin!

Hem temizlik, lâyık olmuş bizlere,
El yaparken, gönle yer yok bir kere.

İşte Hak etmişti ant, ömrün için,
Sen hilâfet şahısın, kürsündesin!

"Biz senin hizmette bulduk şan, şeref,
Sen yaparsan, bizlerin bitmiş hedef!"

Der Nebî: "Bildim bu gerçek, öyledir,
Ben yıkarsam, siz bilin hikmetledir!"

Duydular hep, öyle bekler oldular,
Sırrı çözmek üzre artık, durdular.

Hem temizler oldu, ciddiyetle o,
Yok ki hiç, taklîd, riyâ, Hak emri bu!

Gönlü der olmuştu, elbet sen yıka,
Şüphesiz, hikmet bütünden hârikâ!

O MİSÂFİRİN DÖNÜP GERİ GELMESİ, KİRLETTİKLERİNİ RESÛLULLAH'IN, MÜBÂREK ELLERİYLE YIKAMAKTA OLDUĞUNU GÖRMESİ, SONRA UTANCINDAN ÜSTÜNÜ BAŞINI PARÇALAYIP KENDİ HÂLİNE AĞLAMASI VE FERYÂD ETMESİ.

Kâfirin var armağan bir heykeli,
Yitti, yok! Artık karârsızdır eli.

Kaldı der hem, yattığım has hücrede,
Ben unuttum, kaldı put hücremde de!

Yaptığımdan, gerçi ârlanmakta bu,
Heykelin hırsıyla, ejder doğrusu!

Put için koşmuş olurken hücreye,
Gördü, Peygamber durur olmuş niye?

Bir Resûl, hem Allah'ın kudret eli,
Pis yıkar, Hak saklasın nûr elleri!

Hep hayâlden çıktı put, yoktur feri,
Geldi, üst baş yırttı coşkun, her yeri.

Elleriyle, başlayıp dövmüş yüzü,
Çarptı kendin taş, duvar görmez gözü.

Burnu kan, baş, tam yarılmış, kan akar,
Hem Nebî dönmüş acır, mahzûn bakar!

Attı nârâ, toplanır halk orda da,
"Durmayın, ey halk diyor olmakla da.

Ey akılsız baş ve ey nûrsuz sine,"
Der, vurur olmuştu yumruk kendine.

"Secde etmiş, hep cihân secden ile
Ey büyük zât, ben ki mahcûbum hele!

Küllesin hem, sen uyup, Hak emrine,
Ben ki cüz'üm, hem de, çok zâlim yine!

Küll ki titrer korkudan Allah için,
Ben ki cüz'üm, emre isyânlar niçin?

Her zamân yüz döndüren olmuş göğe;
Kıblesin sen, bende bak yüzsüzlüğe!"

Çırpınışlar, haddi aşmış oldu da,
Hem kucaklar oldu cândan Mustafâ.

Okşayıp, artık sevindirmiş onu,
Göz açıp, kendin tanıtmış en sonu!

Ağlamaz olsun bulut, gülmez çemen,
Ağlamazdan, yok bebek sütanneden!

Tâze doğsun, yol nedir bilmiş bebek,
Ağlayışlar, anneden şefkât demek!

Bilmedin sen, dadının, dadıydı Hak;
Ağlamazdan süt verir olmak, uzak!

"Ağlasınlar" Hak buyurmuş düş ize,
Ver kulak, ihsân sütün versin bize.

Hem bulut ağlar, güneş yakmışsa var;
Hep hayat gelmiş, bu çiftten âşikâr!

Hem güneşten, dökmesin yaş bir bulut,
Ten, âraz nerden bulur olmuş umut?

140. Hem harâret, hem de ermezden meme,
Erme imkânsız olur, dört mevsime.

Yaş buluttan, od güneşten gelmede;
Hem cihânın ağza, bir taç vermede!

Aklının vardır güneş, sen yaksana,
Göz buluttur, ağlayışlar ver ona!

Bir bebek ol, ağlayan gözler gerek,
Mânevî zevk öldürür, ekmek yemek!

Tende yapraklar açar, olmuş yemek,
Cânda hep yaprak döker, gör öylecek!

145. Cânda rızksızlık, bedenden rızkımız,
Ten zayıflar olsa, ruhtur zevkimiz.

"Borç verin" der öyle hem, Allah bana,
Tâ gönülden, yüz çemen açsın sana!

Borç verip sen, hep azalt dur lokmayı,
Gözlerin alsın, görünmez yüz payı.

Ten boşaltır, olsa bir kez pisliği,
Mânevî misk, doldurur ten inciyi.

Cümle pislikten temiz olmuş beden,
Hak; temizlik üzre lâyık eyleyen.

150. "Sen riyâzet etme" der şeytân sana,
"Pişmân olmak yok, gerek yok korkuna.

Hep heveslerdir gider, birden erir,
Pişmân olsan hiç, bu hep dert gösterir.

Hem ye şundan, dizde kuvvet öyle yâ,
Bir ilâçtır, hem de, derdinden devâ.

İç ki şundan, ruha merkeptir tenin,
Ten alışkın, vaktidir aş vermenin.

Sen alışsan, aç kalırsan, ten yiter,
Kalpte dert, beyninde dertler, buldu yer."

155. Alçak İblis, türlü tehdîtler bulur,
Halka, binler tür gelir efsûn okur!

Sanki Câlinus, olur doktor sana,
Hem sebeptir, şüphesiz aldanmana.

Hem yiyip içmen ilâçtır, der o yâ,
Âdem'i hem, böyle çekmiş buğdaya.

Hey ve heyhâtlar edip, gelmekte o,
Taktı bir gem, sus, dur işte bu!

Nallanırken, at dudaktan bağlanır,
Âdî taşlar lâ'l sanılsın istenir.

160. Hem, kulaklardan tutarlar, at gibi,
Hep çekerler, derdesunarlar bittabi.

Şüphesiz gelmiş, senin nallar ayak,
Derde düştün, sen de gezmek, çok ırak!

Nal, tereddüt etmenin olmuş sebep,
Böyle olsun, şöyle olsun söyle hep.

Var tereddüt, seç Nebî seçmiş yolu,
Yapma! Yapmış bir çocuk, yapmış deli!

Çevrilen cennet, nelerlen çevrili?
Hiç sevilmez şey ekilmiş bilmeli!

165. Hep okur şeytân, yüz efsûn hîleden,
Ejdehâ olsun, kafeslenmiş hemen.

Aksa, ırmak olsa, bağlarlar onu,
Bir akıl şaşsın gülerler, bil bunu!

Aklı dostun, akla bir yâr eyle sen,
"Emruhüm şûrâ"[5] okursun öyle sen.

HAZRET-İ MUSTAFÂ (S.A.V.) EFENDİMİZİN O BEDEVÎ MİSÂFİRE İLTİFÂT BUYURMASI, ÜMÎTSİZLİK ÂTEŞİNE YANMIŞ, UTANÇ VE PİŞMANLIĞA DÜŞMÜŞ OLDUĞUNDAN DOLAYI YANIP KAVRULAN MİSÂFİR ARÂBI TESELLÎ VE TESKÎN ETMESİ

Sözde son yoktur, konuk olmuş Arap,
Hem Nebî'nin hâle, hayret etti hep.

Kaldı birazcık, delirsin en sonu,
Mustafâ'nın akl eli, tutmuş onu.

Hem de Peygamber: "Birazcık" gel dedi.
Uykunun sarhoş, itaat eyledi.

Der Resulullah ki: "Gel sen burya dek,
Burda işler var, senin yapsam gerek."

Hem, sular serpip uyandırmış onu,
Der: "Şehâdet neyse öğret sen bunu!

Tâ ki Hak der: Gel Nebî bildir bana,
Bıkmışım vardan, gidem çölden yana!"

Biz İlâhî hâkimin dehlizdeyiz,
Hem **"Elest"**, bizler **"Belâ"** fikrindeyiz.[6]

Hem **"Belâ"** ben söylemiştim, bir beyân,
Söz ve işler, bir **"şühûd"** bir imtihân.

Hem neden sen, hâkimin dehlizdesin,
Burya biz, şâhid olup geldik niçin?

Hâkimin dehlizde şâhid, nerye dek?
Hem nedendir, haps olup kalmak gerek?

Hem çağırmışlar ki, inkâr etmesin,
Burda, gerçekten şehâdet eylesin.

Hep inât ettin, oturdun burda sen;
Bağladın eller, dudak büktün hemen.

Sen, şehâdet etmeden şâhit hele,
Dehlizinden kurtuluş geçmez ele!

Tez şehâdet eylemen, kârdır sana,
İş yakınken, yol uzatmak zorlu yâ!

Yüz yıl olsun, ister olsun tek bir ân,
Sen emânet ehli ol, kurtul hemen!

DIŞTA OLAN NAMÂZ, ORUÇ VE SÂİR İBÂDETLER, İÇTEKİ NÛR'A ŞÂHİTTİR.

Hem namâz denmiş, oruç denmiş, cihâd,
Şahidindir, söyleşir var îtikâd!

Ver zekât, ver armağan, hem hırsı terk,
Kendinin sırr üzre, şâhitlik demek.

Hem misâfir üzre, ihsân eylemek;
"Ey büyükler, biz dürüst insan demek.

Armağanlar, cümle bahşiş vermeler,
Bende mevcût sevginin şâhittiler.

Kim ki mâl, mülkten ulaşmış gayrete,
Bende var, hayrın şu cevher denmede!

Bende mertlik var, ve takvâ cevheri,
Var zekât, olmuş oruç şâhitleri."

[5] *"Rablerine itaat eder, emre uyar ve aralarında müşavere ederler." (Şûrâ, 36-39)*

[6] *"'Ben, sizin, Rabbiniz değil miyim?' demiş. Onlar da 'Evet, Rabbimizsin, şahit olduk.' demişlerdi." (A'raf, 172)*

Der oruç: "Yapmış helâlden perhizi,
Yok harâmın, onda artık bir izi!"

Der zekât: "Gerçek mâlından vermeye,
Başkasından mâl alıp, çalsın niye?"

Hem riyâ, tezvîrle yapsın işbu çift,
Hem İlâhî adle, olmazlar şâhit!

Avcı saçsın, dâne kuşlar üzre bir,
Merhamet, mertlik değil, av gâyedir.

Bir bakarsın sen, oruç tutmuş kedi,
Yumdu göz, hâm kuş bulup, av eyledi.

Nice yüzler bed sayılmış, zân ile,
Mert, oruç tutmuş da, hor gelmiş bile!

Allah'ın ihsan çıkarmış, ortada,
Kim ki kılmış eğri, pâklar hep Hüda!

Merhamet geçmiş, günâhlardan öte,
Nûr verir, ay nûru kalmış gölgede.

Hak yıkar hem, hiç karıştırmaz kire,
Gasl eder, rahmet durultur bir kere!

Yarlıgar olmak, çıkarken meydâna,
Miğfer örter, kel nasıl densin ona?

Yağdırır yağmur o, göklerden hele,
Hep temizlensin, şu pislikler bile!

SUYUN BÜTÜN PİSLİKLERİ TEMİZLEMESİ, ALLAH TEÂLÂ'NIN DA SUYU PİSLİKTEN ARITMASI ŞÜPHESİZ HAK TEÂLÂ KUDDÛS, YÂNÎ TEMİZLEYİCİDİR.

Yerde durgunken sular hep pislenir,
Pislenirken, duygu ondan iğrenir.

Hak, buhar eyler denizlerden suyu,
Bak yıkar, tekrâr duru Hakk'ın suyu!

Yıl geçer tekrâr, etek yeller gelir,
Nerde dersen: "Hasların ummânda der!"

Kirliler, sizler gelin pâk olmaya,
Hûylarım Hak'tan benim, almış maya.

Kirliler, pisler, dönün sizler gelin,
Allah'ın hûydan da hûy aldım, bilin!

Ben senin çirkinliği, koymaz yurum,
Gelse şeytân, ben meleklikler korum.

Ben bulaşmışlık veren yerden yine,
Hep gider oldum, temizlik mülküne.

Kirlenen hırkam, çıkartmışken meğer!
Hak, yeniden ihsân eyler giysiler.

O'nda iş dersen budur, hem bende de,
Çünkü Rabbim, varı tezyin etmede!

Bizde kirler olmasaymış önceden,
Su, temizlik belgesi alsın neden?

Elde altın torbası, zümrüt diye,
Benzetilmiş, seslenen bir kimseye.

Yerde çıkmış çimse, dökmüşler suyu,
Yunmamış yüz varsa, harcarlar suyu!

Bak deniz, baş üzre tutmuş bir gemi,
Baş tâc etmiş, bir hamallık görkemi.

Binler aşmış, çok ilâç vardır suda,
Çünkü feyzinden yetişmiş olmada.

İn, cinin ruh, dânenin kalp onla da,
Oldu bir eczâne, suymuş akmada.

Yeryüzünden çok yetim, besler bu su,
Çok ayaktan, bağ çözermiş doğrusu!

Bilse hem, sermâye, kirlenmiş sular,
Yerde insan misli şaşkın kaldılar.

Kullanılmış ve Bulanıp Kirlenmiş Suyun Hak Teâlâ'dan Medet İstemesi

İnleyip söyler içinden: "Ey Hüda,
Verdiğin verdim, fakîrlik ortada.

Ben temiz, pis üzre döktüm varımı,
Padişahım, gel de artır kârımı!"

Der:"Bulut al sen götür bir boş yere,
Ey güneş, yükselt, yücelt dur göklere!"

220. Sürdü Allah, türlü türlü yollara,
Sonra ermiş, gepgeniş ummânlara!

Biz su dersek, gâyemizdir evliyâ,
Hep bulunmuşluk, temizler ruhu da.

Ruh bulanmış olsa, dönmüş Rabbine,
Döndü arşı, pâk eden Hak emrine.

Hem gelir, ondan da hem, toplar etek,
Okyanustan dersi vermek üzre tek.

* Yok, teyemmüm, hepsi bir rahmet suyu,
Kurtarır hep, kıble tâlip bir huyu.

Halkla olmaklık, beşerlikten misâl,
Hak sefer var, söyle derken yâ Bilâl![7]

225. Ey Bilâl, ismen güzel, çık ortaya,
Yolculuk var, gel davullar çalmaya.

Ruh sefer etsin, beden etmiş kıyâm,
Dönse ruh, tutmuş beden, vermiş selâm.

Hem teyemmüm, kurtarır bak her şeyi,
Kıble dersen, gösterir tam kıbleyi.

Verdiğim örnek muhakkak vâsıta,
Vâsıta, örnek bu halkın, ortada!

Kim semender misli girmiş âteşe?
Yok, sebepsiz girme elbet bir işe!

230. Âteşin nârında, mevcût faydada,
Gör, hamam olmuş olur bir vâsıta.

Âteşe girmekle, olmazsın Halîl,
Âteş elçin, suysa olmuştur delîl.

Doyma, Hak'tandır, tabiat tutsağı,
Ekmek olmazdan, bulur mu doymağı?

Allah'ındandır lutüf, ey ehli ten,
Lûtfu bulmaz bir çimen, olmaz çemen!

Vâsıta, ten kalmasın, bir ruh olur,
Sanki Mûsa, gördü çıkmışken o nûr.

235. Hem su şâhit, hem temizlik, hem nebât,
Kalbe, Allah rahmi dolmuş, katbekat.

Haricî İş ve Sözün İçe ve İçteki Nûra Şahâdeti.

İş ve söz, olmakta kalbin şâhidi,
Sen bu çiftten anla, kalbin neyledi!

Girmemiş doktor içinden, dert nesi,
Anlamaz dıştan, sidikten teşhîsi.

Söz, amel, hep oldular idrâr gibi,
Doktorun bunlar olurlar terkîbi.

Ruha girmiş oldu bil cân doktoru,
Öyle yol bulmuş, yapar iman turu.

240. İhtiyâç duymaz fiil, artık söze,
Sen sakın, onlar büyük câsûs bize!

[7] *Resûlullah mânevî zevk isteyince Hz. Bilâl'dan güzel sesiyle ezan okumasını isterdi.*

İş ve söz şâhitleri ister isen,
Bekle gel hem, ermemiş ırmakta sen!

ÂRİFİN KALBİNDEKİ NÛR-İ İLÂHÎ, ÂRİFİN SÖZ VE FİİLİNE HÂCET KALMADAN VE ONUN SÖZ VE FİİLİNDEN ZİYÂDE KENDİNİ HALKA GÖSTERİR. NASIL Kİ GÜNEŞ DOĞUP YÜKSELİNCE, HOROZ SESİYLE, MÜEZZİN VAKTİ İLÂNINA VE DİĞER ALÂMETLERE HACET KALMAZ. BİR İŞ VE BİR SÖZ OLMASA DA GÜNEŞİN NÛRU, GÜNEŞE ŞÂHİTLİK EDER.

Ârifin nûr, haddi aşmış bilseniz,
Kır ve çöller, nûrla dolmuş görseniz!

Hem güzellik, hem görünmek, hiç ona,
Hem tekellüf, hem cömertlik, hiç ona!

İncinin nûr parlayışlar sundu mu?
Hep zâhitlikten uzak, artık yolu!

Fi'li şâhid, böylelerden isteme,
Çift cihân, ondan açılmış gül yine!

Hem şâhitlik neydi? Çıksın gizliler,
Olsa iş, olsun fiiller denktiler!

Gâye; cevher sırrı var, keşf eylemek,
Vasfı bâkî, iğreti ârâzdı tek!

Altının iz kalmamış, görsün mihenk,
Altının nâm, işte kalmış oldu tek.

Hem namâz, kalmaz cihât, kalmaz oruç,
Kaldı has nâm, böyle bir addır sonuç!

Böyle hem, ruh söz ve işlerden yine,
Cevheri sürmüş olur, Hak emrine.

Îtikâdım doğrudur, fi'lim şâhit,
Şâhidin tam doğru dersen, yok ümit.

Şâhidin olsun, gerektir tezkiye,
Bil ki dâvâ, bağlıdır gerçekliğe!

Doğru sözler, sözlerindir şahidi,
Fi'lin, ahdin vefadır şahidi.

Kavlî şâhit, eğri olsun, red gerek,
Fi'li şâhit, eğri olsun, red gerek.

Bir çelişmez iş ve söz lâzım sana;
Hak için tek, makbûliyet buydu yâ!

Ayrı gayret, var tenakuz öylece;
Var dikenler, bazısı sökmüş gece.

Uymayan söz söyleyen, şâhit ne ki?
Allah'ın rahmet, erişmezden peki!

Şâhidin pâk olsa, bulmuştur kabûl,
Yoksa tutsak, olman olmuştur usûl.

İş ve sözlerdir açan, kalp sırrını,
Gizli sırlardan açar söyler onu.

Sen inâtkâr, sen inâtlar eylesen,
Bekleyip dur, onlar olmuş bekleyen.

HAZRET-İ MUSTAFÂ (S.A.V.) EFENDİMİZİN MİSÂFİRİNE ŞAHÂDETİ TÂLİM ETMESİ.

Söz tükenmez, istemiştir Mustafâ,
Et şehâdet, hem kabûl etmiş o da.

Hem şehâdet pek güzel, pek muteber,
Bağlanan bir zor düğüm olsun, çözer.

Müslüman olmuş, Resûl söyler ona;
“Gel konuk ol, işbu akşam sen bana!”

Der ki: “Vallah nerye gitsem orda ben,
Hep senin oldum konuk, her yerde ben!

Ben dirildim senle, azâdlın benim,
Çift cihân, sofranda mihmanlık yerim.

Kim ki seçkin sofradan, geçmiş öte,
Tam boğazdan, bir kemik batmış ete.

Kim ki sofrandan geçip, gitmiş hele,
Şeytânın yoldaştı, aynı kap ile.

Komşusuyken, kim kaçar senden uzak,
Oldu şeytân, komşusu şeytandı bak!

Kim ki sofrandan gider bir sofraya,
İblis’in kaptan yemek yer, oldu yâ!

Bir asîl at üzre binmiş olsa da;
Dîvle binmiştir, haset etmiş aya.

Bir çocuk doğsun hanım, olsun o da,
Hem soyundan, dîv de ortak olmada!

Ortak ol! Hem söylemiş Allah ona,
Der şefik; evlât ve mâllardan yana!

Söylemiş birkez Nebî duymuş Ali,
Pek açık nakl eyleyen, olmuş Ali.

Yâ Resûlullah, risâletler tamâm,
Şüphesiz doğmuş, güneşler misli tam!

Sende şefkat, yok ki yüzler annede,
Yapmaz Îsâ, Âzer üzre böyle de.

Hem yüzünden, ruh ecelden kurtulur,
Kalktı Âzer, oysa tekrârdan ölür!

Bak konuk olmuş Arap, artık gece,
Bir yarım süt içti, doymuş öylece.

“Süt içip, ekmek ye,” söylerken Nebî,
“Doymuşum vallah!” riyâsız söyledi!

“Hem tekellüf, gösteriş, ardan değil,
Dünkü günden fazla doydum, öyle bil!”

Evde kim var, der bütün hayret bu şey,
Damla zeytin yağla, kandîl doldu ey!

Fil, ebâbil kuş gıdâsından nasıl,
Doydu derler, anlaşılmaz elhasıl!

Fil vücût fert, bir sinek miktârı yer,
Der, fısıldar oldular, onlar meğer!

Kâfirî hırstan, vehim düşmüş yere;
Ejdehâ doymuş sineklik rızklara!

Gitti ondan, küfrünün açgözlülük,
Rızkı iman oldu, kuvvet, pek büyük.

Bir öküz açlıkla, kıvranmış iken,
Sanki Meryem, gördü cennet, meyveden.

Mîde olmuş, sanki cennet meyvesi,
Bir cehennem, sanki var dinlenmesi.

“Lâilâhe” söyleyip susmuş olan,
Kavle uymuş, aç göz olmaz, sen inan!

ŞEYTÂNIM, BENİM ELİMDE MÜSLÜMÂN OLDU” HADÎSİNE GÖRE RUHUN GIDASI OLAN NÛR, RUHA EŞ VE DOST OLMAK İÇİN, VELÎLERİN CİSİMLERİNE GIDÂ OLUR.

Görmenin, hem ruhunun iman gıdâ,
Cisminin var kısmeti, bil yavruyâ!

“Yer cism, şeytâna benzer ten,” dedi,
“Bendeki şeytân müselmân” der Nebî.

Tatsa imandan, ölüm olmuş diri,
Tatmadan şeytân, nasıl İslâm, biri?

Kör, sağır, âşık senin dünyâya ten,
Aşkı, bir aşktır silip mahv eyleyen.

İçse, yakînin evinden ten, meyi,
İçse azcık, kalp olur aşkın evi.

Mîde doldurmakta ey harîs olan,
Gel değiştir, artsın artık cân gıdân.

Al ilâç, kalbin zayıf olmuş senin,
Hûy değiştirmek, senin tedbîrinin!

295. Ey yemek, aştan rehin, tutsak olan,
Gel kesil sütten çocuk, ol kurtulan.

Çok yemek, açlıkta vardır öyle ki,
Sen araştır, açlığın nefret ne ki?

Nûr olur olmuş gözün, her bir gıdâ,
Nûru al, nûrdur melekler ortada!

Al melekler misli, tesbîhten rızık,
Kurtul artık her cezâdan, derdi yık!

Sanma Cebrâil gelir leşten yana,
Güçte kartal, fazla olmaz, bak ona!

300. Hak ki kurmuş, burda has bir sofra var,
Hırslının gözden uzak, has sofralar.

Hem cihân elbet, rızıktan bağ yine,
Yer sıçan, yermiş yılan, toprak yine.

TEN EHLİ OLANLARIN RUH GIDÂSINI İNKÂR EDEREK ÂDÎ BİR YEMEĞE TİTREMELERİ

Kildi kısmet, kış veya, olsun bahar,
Sen adamsın, bir yılan kalmak mı var?

Hep ağaç yer kurt, deyip has helvâ bu;
Kimde vardır böyle helvâ, söyler o!

Gezdi pislik içre, pislik yer böcek,
Onda yoktur, başka bir rızk istemek.

MÜNACAT

305. "Ey Hüda! Âyet ve sözler saç bize,
Böyle söz olsun, kulak etsin küpe.

Tut kulaktan, çek ki aşkın meclise,
Has şarâplardan kavuştur içmişe.

Sen ki, dîninden duyurdun, bir koku,
Örtme doymazdan, şarâbın tul'munu.

Kendisinden ey keremler beklenen,
Er, kadın almış gıda lûtfun ilen.

Ey duâlar söylenilmezden duyan;
Gönle, yüzler menfezi sensin açan!

310. Kaç rakam nakş eyledin, insana sen,
Taştı kalpler, oldular bir mum hemen.

"Nûn" olan kaş "sâd" olan gözlerle de,
"Cim" kulak verdin akıl, his fitnede.

Aklımız, bundan eler hep, inceden,
Has edîp, artık n'olursun boz hemen.

Yokta mevcut, bir güzel hülyâyla tam,
Durmayıp nakş eylemiş, bir hoş rakam.

Bir hayâlin levhaya göz, kaş, kulak;
Yüz ve benler, resmeder olmuştu bak.

315. Yokta âşık, varda, sarhoş olmadan,
Yokluğun mâşûk, vefâkârdır inan!

Akla Allah nakşı, şekli öğreten,
Şekli yok Hak'tır, yönelsin isteyen.

LEVH-İ MAHFUZ VE HERKESİN, GÜNLÜK NÂSİBİ NE KADARSA O LEVH'DEN O KADARINA AKIL ERDİRMESİ, CEBRÂİL ALEYHİSSELÂM'IN HER GÜN O LEVH'DEN BİR ŞEY ANLAMASINA BENZER.

Her sabâh, levhten melek ders aldı yâ,
Her akıl, kalkıp sabah ders almada.

Yokluğun üstünde, parmaksız yazı,
Halka sunmuş oldu, hayret çıkmazı.

Bir hayâl ardında, herkes maskara,
Hazne ummak, yerde açmıştır yara!

Bir hayâl varken, teşebbüsler yüce,
Dağda, mâden işletir pek güçlüce.

İnci isterken hayâl, dalmış suya,
İstiridler kesti, atmış torbaya.

Öyleler vardır, kapanmış havraya,
Başkalar, gitmiş de çiftlik kurmaya.

Yolkesen hürlük hayali bellemiş,
Olmuşum ben hastanın merhem demiş.

Cin çağırmış, aklı kaybetmiş biri,
Yıldızın ahkâma dönmüş diğeri.

İçte, renk renktir hayâlin her biri,
Dışta olmuş oldu onlar aykırı.

Hep bakar, iş işliyor, hayrettedir,
Her içen der: "Yaptığın şeyler nedir?"

Hep hayâller, olmasaymış zıd eğer,
Nerden olsun, böyle zıdlıklar meğer?

Hepsinin cân kıblesi gizlenmede,
Öyle herkes, ayrı yönler gütmede!

BİRBİRİNE AYKIRI GİDİŞLER VE ÇEŞİTLİ DİDİNİŞLER, KARANLIKTA KIBLENİN NE TARÂFTA OLDUĞUNU ARAYANLARIN HÂLİNE VE DENİZİN DİBİNDE İNCİ ARAYAN DALGIÇLARIN DURUMUNA BENZER

Bir karanlık yerde kalmış, halksa da,
Hep hayâlden, kıbleler, vehm etmede!

Gün doğarken, Kâbe'dir yüz gösterir.
Kim şaşırmış bellidir, şaşkın denir.

Belki dalmışlardı, dalgıçlar gibi,
Öyle toplar, elle görmezden dibi.

Her ne bulmuş, inci, mercan sunmada,
Türlü şeylerdir, dolaşmış torbada.

Bir denizden çıksalar onlar hele,
Kimde var has inci, bilmişler bile.

Kim küçük bir inci bulmuş, taş bulan,
Bellidir, ellerde hem, boncuk olan.

Hep uyarmış, kahreden mahşer bile,
Nerde var çirkin, açıklarmış hele.

Böyle hem, her bir bölük pervâneler,
Bir mumun etrâfı hep dönmekteler.

Hep vururlar, mumda mevcût ateşe,
Her tavâf yakmış kanatlar, bak işe.

Âteşinden, çok ağaç bitmiş hani,
Hep ümit etmekte Mûsa şansını,

Duydu âteş ihsânından, her sürü,
Her kıvılcım, sandılar aynı türü.

Sen ebedden, bir sabah doğsun da gör,
Hangi mumdur hep dönülmüş, hangi nûr!

Hakka kim dönmüş ve yakmıştır kanat,
Mum bağışlar, gösterip seksen kanat.

Çift gözün yummuş nice pervâneler,
Hem kanat yakmış ve artık yerdeler!

Hem kanat yanmış, o pişmân kıvranır,
Göz kör etmiş, hislerinden âhlanır.

Mum da söyler: "Yanmışım ben yanmadan;
Nerde kurtarsam seni, sen yanmadan?

Bende baş yanmış ve benken ağlayan,
Ben nasıl olsam seni aydınlatan?"

"EY HASRET, HAZIR OL, O KULLARA Kİ" AYETİN TEFSİRİ

Hem o der: "Baktım, gurûr duydum sana;
Hâli geç, gördüm meğer baktım sana."

Mum söner, meyler biter, yâr gitmede,
Eğri baktık, yâr utançtan yitmede!

Fayda umdun, hep ziyânlar peyleyen,
Gafletinden, Hakk'a şekvâ eyleyen.

Pek güzeldir, bir inanmış Müslümân,
İtimât var, kardeşin onlarda cân!

Yönlenir insan denenler bir yöne,
Hep âzizler, Hakk'a dönmüşler yine!

Her güvercin, uçtu mutlak bir yöne,
Bu âzizler, hep cihetsizden yana.

Biz ne evden, biz havâdan kuş değil,
Dânemiz olmaz ki, maddi dâne bil!

Rızkımız, bol bol gelir artık bizim,
Ruhumuz hür, üstümüz yırtık bizim.

BİZİM FERÂCE DEDİĞİMİZ BOL CÜBBEYE ÖNCE FERECÎ DENİLMESİNİN SEBEBİ

Hem de sûfî tam sıkılmış oldu yâ;
Cübbe yırtmış, hep ferahlık ortada.

Hem ferâhlıktan "ferâc" denmiş ona,
Hem necât bulmuş, lâkap vermiş ona!

Hem ferâc, yaygın lâkaptır ortada.
Duydu şeyh zevk, halka kalmış, tortu da!

Böyledir, sûfîce ismin gerçeği,
Ehl-i Hak, saflıkladır geçmiş "şeyi".

Kim ki toprak yer, yapışmış tortuya,
Kim ki sûfîdir, yönelmiş sâflığa.

Tortunun der, var muhakkak sâfı hem,
Kalp delîlden, buldu bir bak, sâfı hem!

Tortu zorluk, sâf kolaylık, işte bu;
Sâf ki olgun hurma, hâmdır tortusu.

Güç, kolaylık birleşik, dert etme sen,
Ölmenin yoldur, hayata yönlenen.

Ruh ferahlık istesen, yırt cübbeni;
Sâfiyet, tezden gelip, bulsun seni!

Bil ki sûfî; sâflık ister kimsedir,
Sanma, cübbeylen, ağır gitmekledir.

Cümleten sûfîyi, alçaklar ki tam,
Terzi, oğlancı sanarlar vesselâm.

Öyle sâflık, hoş isim almak iyi,
Renk desen, nûr örtüsün almak iyi!

Sen hayâllen git, gerektir aslına,
Yok gerek hem, asla tapmış olmana.

Aşka tâlib! Bil ki rehberdir koku,
Yâkub'un açmış gözü, gerçekte bu!

Geç, uzak, gerçek için mâni, hayâl;
Men için, olmuş çavuş, gayret bu hâl!

Yol arar kim, hem hayâldir yolkesen,
Gayret etsen bir hayâldir, dur diyen!

Kim işitmiş, akla hâkim kim ki var,
Allah'ın dost coşkusundan, oldu yâr.

370. Hep hayâller şahlığından kurtulur,
İz sunan şah okunun yoldan yürür!

Allah'ım, şaş kalbe tedbir ihsân et;
Yay olup yaşlandı, ok ver, ihsân et!

Sır kadehten, bir yudum kil üstüne,
Sen, keremkâr kâseden saçtın yine.

Yüz ve saçlar gösterir ondan nişân,
Hep öper, koklar güzelden şah olan.

Yüz gönülden öptüğün, kil katresi,
Hem onun hastalık, onun bir zerresi.

375. Kil karışmış zerre, mecnûn etmede,
Sâf olan bilmem nasıldır, n'etmede?

Cümle, kerpiç sanki bağrın yırtmaya,
Oysa sahip, anca tek bir damlaya.

Ay, Güneş, hüsnün, Hamel bir damlası,
Arşla, Kürsî, hem Zühâl tek zerresi.

Sen acep bir damla yok, kimyâ dedin;
Bir temastan, bin güzellik gözledin!

Ona sen, sürtünmeyi cândan dile,
Tek dokunmuşlar temizlerdir hele.

380. Damladan almış, şarâp, lâ'l, inciler,
Sebze, her şey, hisselenmiş meyveler!

Her letâfet üzre, bir tek damla, ün;
Hem nasıldır sâf olan, artık düşün!

Kil bulaşmış mey, tavâf etmektesin,
Sâf şarâp görsen eğer sen, nerdesin?

Hem ölüm, vaktin, safânın damlası,
Hem ölüp, kilden geçip ayrılması!

Neydi kalmış; hem gömersin sen onu,
Hem nasıl olmuş, bu çirkinlik sonu?

385. Ruh, ceset olmaksızın çıkmışsa bir,
Bir letâfettir bizim, târif nedir?

Ruhun ay, nûr saçsa, yok tenden bulut;
Bir letâfettir ve şerhin, yok umut!

Tatlı matbah, pek güzeldir bak hele,
Kap yalarlar, cümle sultânlar bile!

Dînde sahrâ harmânı, elbet güzel,
Burda harmânlar, başak toplardı el.

Pek güzel, gâmsız ömür ummânları,
Okyanus var, damla olmakmış yeri.

390. Bir çorak toprak bu sûflîlik nesi?
Bir yudum serpmiş, Elest'in sâkisi!

Böyle coşmuş, biz coşuştan gelmişiz,
Bir yudum tekrâr sunun, tembelmişiz!

Yokluk üzre, dertleniş câizse, ben,
İnlemem yok, söyleyip, sustum hemen!

Hırs kaz'ından bir beyândır katbekat,
Sen Halîl'den belle, kaz hiç, öldür at!

Hırs kazından, var meğer çok hayr u şer,
Korkarım söz söylemekten ben meğer!

TÂVUS KUŞUNUN TABÎATI VE İBRAHİM ALEYHİSSELÂM'IN ONU KESMESİNDEKİ SEBEP

395. Çifte renk şân, cilve bahsinden size,
Şimdi geldik, süslü tâvustan söze.

Gayretindir ilgi, hayr u şer ile!
Fayda bilmez, halkı almaktır ele.

Bir tuzaktır bilmeden, tutmuş avı,
Gâye bilmezdir tuzak, yutmuş avı.

Fayda bilmez bir tuzak, bilmez zarar,
Böyle boş iş, bizce hayretler sunar.

Kardeşim sen, dostu artırmaktasın,
Yüz güzel dost eyledin, geçtin kesin!

400. Sen muhabbetten tuzak kurdun diye,
Doğduğun günden de, halk av etmeye.

El çek artık, böyle bir avdan hele,
Neydi ördün? Hem neler geçmiş ele?

Oldu akşam, geldi bir ömrün sonu,
Sen henüz halk avlayansın, bil bunu!

Tuttuğun varken tuzaktan, sal hele,
Bir de alçak misli av et, al ele.

Sonra tekrâr sal ve sen avlan yine,
Bir çocuk oynar, habersiz bilsene!

405. Yok avın, boştur tuzak, çatmış gece;
Hem tuzak baş ağrınız, bağ öylece.

Sen ki, kendin üzre kurmuşsun tuzak,
Sen ki tutsak, elde boş, maksât uzak!

Var mı ahmak, biz gibi, seyret hele,
Kendisin avlar olan, hiç yok bile!

Aldatış, benzer domuz av etmeye,
Derdi çok, ettir harâm, yenmez diye!

Avcılık ister isen, tek aşk yeter,
Sanmadım aşk bir tuzak görsün düşer?

410. Kendinin yok, sen tuzak emrindesin,
Öz tuzaklardan geçiş, hürlük kesin!

Aşk ki, pesten söyleyip durmuş bana,
Avcılıktan, av oluş hoştur sana.

Hayrânım ol, hem de gel bunla övün,
Geç güneşten, zerre olmaklık düşün.

Benle dur hem, gel de sen evsiz de ol,
Etme dâvâ, mum deyip, pervâne ol!

Zindelikten, sen olup sultân hemin,
Kulluğundan, gizli sultânlık edin!

415. Nal çakılmış çok cihânda tersine,
Duydunuz tutsak sayılmış şah yine!

Boynunun ip, sehbanın tâç eylemiş,
Toplanan halk "pâdişâh buymuş" demiş.

Süsle dolmuş, bak ki kâfir kabrine,
İçte Rabbin kahrı vardır, görsene!

Hep kireç, taşlar kabir süslerdiler,
Yüz desen, zânlar ile örtmüştüler.

Sende yoksul huy, hüner sunmuş kireç,
Hurma mumdan meyve vermez bil ki hiç.

ALLAH'IN LÛTFU VE KAHRINI HERKES BİLİR, YİNE HERKES KAHR-I İLÂHÎDEN KAÇAR, LÛTFU İLÂHÎYE SARILIR. LÂKİN HAK TAALA KAHIRLARI LÜTUFTA, LÜTUFLARI DA KAHIRDA GİZLEMİŞTİR. HÂL VE HAKİKATİ MÜŞÂHEDE EDENLERLE YALNIZ ZÂHİRİ GÖRENLERİN AYRILMASI İÇİN BU HÂL, YANİ KAHRIN LÜTUFTA, LÛTFUN KAHIRDA GİZLENMİŞ OLMASI ALLAH'IN BİR MEKRİDİR VE İMTİHÂNIDIR. NİTEKİM:

420. Sordu bir dervîş, diğer bir dervîşe,
Hakk'ı sen gördün nasıl? Girdin işe!

"Keyfiyetsiz görmüşüm ben hem de" der,
"Söyleyim, artık ufak örnekle bir.

Sol tarâftan, bir âteştir yanmada,
Sağ taraftan, hoş bir ırmak akmada.

Solda, dünyâlar yakan, çok bir âteş,
Sağda, ırmaklar akar, bir nûra eş!

El atar âteş için, bir topluluk,
Bir kısım kevserle mesrûr topluluk.

425. Böyle olmak çok acâyip hâl, duyun,
Müslümân, kâfir şaşırtan bir oyun.

Kim gider olsun, kıvılcımdan yana,
Irmağın içlerde baş sunmuş sana.

Kim ki yönlenmiş suya, derhâl âteş,
Oldu bir bak sen, suyun her hal âteş!

Tatlı su bulmuş, yönelmişler sağa,
Solda kim baş koydu, başlar yanmağa.

Âteşinden, kim ki, gitmiştir sola,
Sağ tarâftan gösterir baş, öyle yâ!

430. Sırra vâkıf oldu ancak, az kişi,
Anca, azcık kimse seçmiş âteşi.

Başlarından, hep saâdetler akan,
Suyla yok, âteş için oymuş giden.

Elde mevcût zevki, mâbut kendine,
Şüphesiz halk mekre, aldanmış yine.

Hırsa uymuş, sâf ve sâf gitmiş suya,
Kaçmış âteşten, dönüp gelmiş suya.

Gafletin mahkûmu gel sen, ibret al,
Anla sözden, işte istersen misâl!

435. Seslenir âteş: "Gelin dikkât edin;
Od değil bir çeşmeyim, siz belleyin!

Bağlamışlar, sizde yoktur şimdi göz,
Hem gelin, hiçtir kıvılcım şüphesiz!

Ey Halîl, yoktur kıvılcım, yok duman,
Nemrûd'un bir sihridir, gel dinle sen!"

Sen Halîl misli isen aklın sesi,
Soyca âteşsin ve hem, pervânesi.

Seslenir gör, ruhudur pervânenin,
Ah ki, yüz binler kanat yoktur niçin?

440. Mahrem olmazlar, körükler olsa hem,
Yansam âteşlerde tekrâr, dembedem!

Bak acır câhil, yazarken ben hele,
Oysa ben, eyvâh derim her câhile!

Hem bu âteşler, suyun öz ruhudur,
Bizce hep pervâne, iş mecrûhudur.

Hem görür nûr, yol onun âteş hele,
Hem gönül, âteş görür, gark nûr ile.

Hak, Halîl emsâli hûylar bilmeye,
Hak oyun etmiş, bilinsinler diye.

Suyla benzer, şekli vermiş âteşe,
Âteşin içten su gelmiş cûşişe.

Bir sihirbâz halka, dolmuş tepsiye,
Gösterir, varken pirinç, akrep deye.

Evse, akreplerle dolmuş gösterir,
Bir sihirdir, bilmez ev, akrep nedir?

Gösterir sihriyle hem, yüzler hüner,
Sihri halketmiş, düşün, yapmaz neler?

Şüphesiz, Hak sihri vurmuş kimseler,
Bir kadın benzer de aciz kaldılar.

Hep sihirbâzlar onun, Hakk'ın köle,
San tuzak yontup tutup almış ele.

Dağ kadar sihr, yerle bir olmuş bu hâl,
Anla Kur'ân'dan oku **"sihr-i halâl"**[8]

Olmadım Fir'avn, gideydim Nil'de ben,
Âşığım sanki Halîl âteşte ben.

Olmamış âteş, muhakkak sâf sudur,
Mekr-i Hak'tan su denen, âteş budur!

Hep güzel söz der Muhammed, öyle bil;
"Hem namâzdan hem oruçtan hoş akıl!"

Çünkü aklın, cevherin onlar araz,
İşbu çift elbet akıldan oldu farz.

Hem cilâ olsun diyorken aynana,
Et taat kalben, safâ gelsin sana!

Dipten aynan pas, fesâd olsun eğer,
Hem cilâ vursan da, geç ıslâh eder.

Bil seçilmiş ayna, aslen tertemiz,
Az cilâ vursan parıldar, yok ki iz.

MÛTEZİLE: CÜZ'Î AKILLAR ASILDA EŞİTTİR ARALARINDAKİ ÇOKLUK VE AZLIK; ÖĞRENMEK, RİYÂZET VE TECRÜBE ETMEKLE ANLAŞILIR. ONLARIN HİLÂFINA OLARAK AKILLARIN, YARATILIŞTA BİRBİRİNDEN FARKLI OLUŞU!

Var akıllar üzre fark; gök yer kadar,
Böyle birçok mertebe, çok mevki var!

Çok akıl var, parlayıp, olmuş güneş,
Bâzı Zühre, hem akan yıldızla eş.

Bir akıl var, sanki sarhoş kandîli,
Bazı aklın, bir kıvılcımdır yeli.

Gafletin kalksın bulut, bak aklına,
Hak tecelliden görüş ermiş ona!

Akl-ı cüzdür aklı bednâm eyleyen,
Gâye dünyâ olsa kirlenmiş giden.

Avdılar, avdan güzellik gördüler,
Avcının elbet avın dedindeler.

Akl-ı küll, hizmetle ermiş nâzına,
Akl-ı cüz' der: "Hizmet etsinler bana!"

O, Fir'avn'luk edip, düşmüş suya,
Halk esîrlikten de, yüz **Sührâb**'dı yâ![9]

Bir oyundur, vezri, vermişsen esîr,
Hîle yok, devlet de, bahtından gelir.

Sen hayâller kurma, gel geç hîleden,
Çünkü Hak'tır, hîleden mahrum eden.

[8] *Çok güzel söze "sihr-i helâl" derler.*

[9] *Sührâb: Meşhur Zal oğlu Rüstem'in savaşçı oğlu.*

Hîle yapmışsan güzel, hizmet için,
Hem, nübüvvetten bağıydın ümmetin!

Hîle yap kurtul, senin her hîleden,
Geç bedenden, hîle yap kal, tek ki sen!

Hîle yap, bir âdi kulluk, bul hemen,
Öyle yapmışsan, yücelmiş merteben!

Yaşlı kurt gel, tilki olmak isteme,
Hîle, hizmetten büyüklük bekleme.

Sanki sen pervâne, saldır âteşe,
Kâse dolsun, saldırış girsin işe!

Ağla artık, terk edip geç kuvveti;
Merhâmet, inler için, sen inle ki!

Bir susuz inlerse, acz, manâ ufuk,
Bir sapık inler, yalandır, her soluk.

Yusuf'un, kardeşler ağlar hîleden,
İçleririnden hep hasettir gözlenen!

KÖPEĞİ AÇLIKTAN ÖLEN VE DAĞARCIĞI EKMEKLE DOLU OLDUĞU HÂLDE KÖPEĞİNE BİR LOKMA BİLE VERMEYİP DE ÖLÜMÜNE AĞLAYAN, ŞİİRLER SÖYLEYEN, BAŞINA YÜZÜNE VURAN ARABIN HİKÂYESİ.

Bir köpek ölmekte, ağlar bir Arap,
Yaş döker gözden musibet, derdi hep.

Geçti yoksul, der: "Nedendir ağlayış,
Hem kimin derdiyle feryâd eyleyiş?"

Der Arap: "Var bizde has hûy bir köpek,
Yolda düşmüş, işte ölmek üzre tek.

Gündüz avcım, bekçimiz olmuş gece,
Gözdü keskin, av tutar hep öylece."

Derdi: "Neymiş, dert belâ sinmiş ona?"
Der ki: "Açlıktan, zayıftır baksana!"

Der ki: "Sabret derde, her şey ölmede,
Sabredersen, Hak mükâfat vermede!"

Sordu yoksul: "Elde mevcût torba ne?
Hür olan zât, pek de dolgun, burda ne?"

Der Arap: "Dünden, bu kalmış ekmeğim,
Saklarım, yensin de güçlensin tenim."

"Sen niçin ekmek yedirmezsin ite?
Rahmetin yoktur ve vermezsin ite!"

"Yolda pulsuz geçmiyor ekmek ele,
Gözyaşım, pulsuz dökülmüş bak hele!

"Sen havadan kırbasın, toprak başa,
Bir dilim ekmek demek, üstün yaşa.

Gözyaşın kan, dertle olmuş oldu su,
Toprak ekmek, kan dökülmez doğrusu."

Sanki şeytân, gövde olmuş kör, hakîr;
Hep azâlar âdîleşmiş, öyledir!

Mert olan bir kul bulup olsam köle;
Hakk'a satmış nefsi, hep Allah ile!

Ağlasın, gökler de birlik ağlaşır,
İnlesin, gök ehli hep feryât taşır!

Hizmet ehli misse, ben kul bir kere,
Kimyâdan hiç gayra, baş eğmezlere.

Kalp kırık el kaldırır, hep Hakk'a kul,
Rahmeti Hak, kul için uçmakta bil!

Kardeşim, dardan çıkış arzûn senin,
Aşkın âteş olmalı artık yönün.

Hak bilendir, gel bırak geç hîleden,
Hîle yapmışlar utanmış, bil ki sen!

Hîleniz, yok oldu Rabb'in hîlede,
Bir acayip pusmalar göstermede.

Pusmanın az vasfı, ermek sonsuza,
İşte maksat, orda girmek sonsuza!

İNSANA, KENDİNİ GÖRÜP BEĞENEN KENDİ GÖZÜNDEN DAHA TEHLİKELİ HİÇBİR KÖTÜ GÖZ OLAMAZ. ANCAK GÖZÜ, HAK NÛRUYLA DEĞİŞMİŞ VE: "BENİMLE DUYAR, BENİMLE GÖRÜR" SIRRINA ERMİŞ, VARLIĞI, VARLIKSIZ BİR HÂLE GELMİŞSE O BAŞKA.

Bakma, tâvus olma, çirkinken ayak,
Sen sakın gözden, o pusmuş belki bak!

Bir fenâ göz, oynatır olmuş dağı,
"Yüzlikûnek"[10] var, edin fikr ortağı.

500. Kaydı Ahmed, oydu muhkem dağ kadar,
Yok, yağış, yokken çamur, var bed nazâr.

Der: "Nedendir, sürçmemin vardır sebep?"
Der Nebî: "Sanmam ki boş şeydir sebep!"

Geldi Âyet: "Öyle anlar oldular,
Müşrikin pis gözde, mevcût bir nazâr!

Başka bir fert üzre olsaymış nazâr,
Avlanır gözden, olurmuş târûmar.

Hem sakınmamdır, eteklerden çeken,
Sürçme kurtulmandı, bildirmiş hemen.

505. Ey samandan çöp olan, sen bak dağa,
Yok, gerek artık, hünerler sunmağa!

10 *"Hakikât, o küfredenler zikri işittiklerinde az kaldı seni gözleriyle yıkacaktılar..." (Kalem, 51-52)*

"AZ KALDI Kİ KÂFİRLER, GÖZLERİYLE SENİ YERE DÜŞÜRECEKLERDİ" ÂYET-İ KERİMESİNİN TEFSÎRİ

Yâ Resûlullah, şu halktan kimseler,
Baksalar halkın kuşa, ölmüş meğer!

Bir nazardan, kükreyen aslan bile,
Baş yarık, inler durur, bak sen hele!

Bir bakış atsın ölür, kalmaz deve,
Arkasından, der oğul sen git eve.

Git de sen, hem iç yağından al eve,
Gördü oğlan, yolda hem düşmüş deve.

510. At da koşmuş, hastalanmış ortada,
Baş kesilmiş, orda artık yatmada.

Hem felekler üzre vâki olsa da,
Hep felekler, devri alt üst olmada!

Çayda mevcut, bir dolap dönmüş durur,
Gizli kuvvet, hep suyun, kuvvet sudur!

Bed gözün dermân, muhakkak has nazâr;
Bed gözün bedlik nedir? Kökten ezer!

Öncülük rahmet, nazâr, Hak mahsulü,
Bed nazâr elbet ki, lânet örtülü!

515. Rahmi Hak geçmiş, gazâplar neylese,
Her Nebî gâlipti, kâfir her sese!

Rahmetin, mutlâk sonuç olmuş Resûl;
Kahrının son, işte bed hûy ehli kul!

Kazda hırs tek; bunlar elli misli yâ,
Hırsı şehvettir yılan, kibr ejdehâ!

Kazda hırs şehvet, yemekler olsa da,
Âmir olmak, yirmi kat hırs sunmada.

Böyle harîs, tanrılıklardan yana;
Allah'ın ortak olur af yok ona!

520. Âdemin sürçüş, karın, şehvet desek;
Şeytânın hırs, hep gurûr, mevki demek!

Şüphesiz, Âdem, tez etmiş tövbeyi,
Bak lâ'in, kibriyle, atmış tövbeyi!

Şehvetin hırs, hem de şehvet, pek fenâ,
Mevkinin hırstan düşüktür, baksana!

Dal budaktan anlatır olsam onu,
Başka cilt lâzım yazılsın en sonu.

Çölde otlar at, muhakkak var imiş,
Varsa azgın at, Arap; şeytân demiş!

525. Çünkü şeytân, der lügatler baş çeken;
Lânetin lâyık olan oymuş hemen!

Yüzler insan, toplaşır bir sofrada,
Çift reis hem, çok gelir dünyâya da!

İstemez, dünyâda ortak akraba,
Mülk için çok öldüren olmuş baba.

Duydun, olmuş saltanat toptan kısır,
Mülke tâlib, hısma durmaz saldırır.

Mülk kısırdır, akraba, evlâdı yok,
Deyse âteş, neylesin imdâdı yok!

530. Her ne bulsun, yok edip mutlak yakar,
Bulmasın hiç, kendi kendin yer, yıkar.

Sen de hiç ol, dişlerinden kurtulup,
Taş yürekten merhâmetler az umup.

Hiç olursan, bitti kalmaz korkusu,
Her sabah ders, fakr-ı mutlak doğrusu.

Hem büyüklük, Hakk'a uygun elbise,
Bir vebâldir, kim alıp giymiş ise.

Tac O'nundur, biz de lâyık bir kemer,
Haddi aşmış kimse ancak "vây" değer!

535. Fitnelerdir, sende tâvustan kanat,
Kanma artık, tam gelir noksân sıfât!

BİR HAKÎMİN, GÜZEL KANATLARINI GAGASIYLA KOPARIP ATAN VE KENDİSİNİ KEL VE ÇİRKİN BİR HÂLE KOYAN TÂVUS KUŞUNU GÖRÜP HAYRETLE: "KENDİNE ACIMIYOR MUSUN?" DİYE SORMASI, TÂVUSUN DA: "ACIYORUM AMMÂ, BENİM İÇİN CÂN, KANATTAN AZÎZDİR, KANAT İSE CÂNIMIN DÜŞMÂNIDIR" DİYE CEVÂP VERMESİ!"

Çölde bir tâvus kanatlar yolmada,
Bir hakîm, ordan geçip yol almada.

Der hakîm: "Tâvus, güzellik sendedir,
Sen nasıl kıydın, kanat yolman nedir?

Süs dolan has, çok kanat attın yine,
Hem nasıl uygun gelirmiş gönlüne?

Her telin makbûl senin, bulmuş yeri,
Hâfızân, Mushâf'a koymuş tüyleri.

540. Halk, serinlemek için yelpâzeler,
Yaptı senden, hem kanatlardan meğer!

Hem şükürsüzlük ve serkeşlik nene?
Tüylerin nakkaşı, Hak'tır bilsene!

Yoksa nâzlandın, yolarsın tüyleri,
Hem neden bozdun, güzelken süsleri?

Nâzlanan çok kimse var, nâzdır günâh,
Nâz eder kul, gözden atmış Padişah.

Nâz şekerden tatlıdır nâz etmişe,
Nâzı terk et, zân gelip girmiş işe.

Hem niyâzın yol emin, mamûr bu yol;
Nâzı terk et, şimdi sen gel sâlik ol!

Nâzlı vardır, çırpıyor çok kol, kanat,
Bir vebâldir, onda nâzın her sıfât!

Nâzda hoşluk, az yüceltir olsa da,
Gizli korkun, mahvı sunmuş ortada.

Yalvarış, gelmiş zayıflatmışsa da,
Parlatıp kalpten de, mehtâp etmede.

Mâdem ölmüşten, çıkartmıştır diri,
Doğru yol bulmuş sayın, ölmüşleri.

Mâdem Allah, canlıdan yapmış ölü,
İstesin, ruhtan nefis etmiş ölü.

Gel de öl, rabbim alıp etsin diri,
Tam diriltsin, ölmenin bitsin feri!

Kışta görmüşsün bahârı, öylece,
Teşhîsin gündüz gelir, varken gece.

Sen kanatlar yolma, çıkmaz baksana,
Ey güzel yüz, yok gerek yüz yırtmana!

Öyle bir yüz, sanki kuşluktan güneş,
Böyle yüz yırtmak, muhakkak yanlış iş!

Böyle has yüz yırtma, kafirlik neden?
Ay, o ayrılmakla ağlar, bak hemen!"

NEFS-İ MUTMAİNNE'NİN SÂFLIĞI VE TEMİZLİĞİ BİRTAKIM DÜŞÜNCELERLE BULANIR. NİTEKİM, AYNANIN ÜZERİNE BİR YAZI YAZSAN, YAHUT NAKIŞ YAPSAN DA SONRA TEMİZLESEN O YAZININ VE NAKŞIN AYNANIN SATHINDA ESERİ KALIR.

Tende, nefs-i mutmainne'nin yüzü,
Fikrinin, tırnakla yırtmış yüz, gözü!

Pis fikir bil, hem zehirden tırnağı,
Bir derinleşsin, yarılmış cân bağı!

Müşkilin her düğmünü çözmek diler,
Çiş eder altın tasa, say böyleler.

Çözmek istersin, çözülmüş say onu,
Kör düğüm, boş cüzdanın boşluk sonu.

Hem düğüm çözmekte, oldun usta sen,
Bâri birkaç ukde çöz, dur sen hemen!

Hem asıl, çözmen gerek bir zor düğüm,
Bizlerin gırtlak tıkar, hep bildiğim.

Sen adamsan, gel bu müşkil, düğmü çöz;
Nefse sahipsen, bu uğra harca söz!

Sen "âyân, arâz" nedir bilsen ne ki?
Sâde haddin bil! Gerektir öyle ki!

Ey ki sen toprak eler, had bellesen,
Sen hudutsuz mülke, ermişsin hemen!

Ömrünüz "mevzû ve mahmil"len geçer,
Açmadın göz **"müptedâ"** derken **"haber."**[11]

Hep sonuçsuz çok delîl çıkmış boşa,
Hem sonun neymiş, gelen neymiş başa.

---

[11] *Mevzû: Konu, mes'ele; Mahmûl: Yükler, yüklenilmiş Nahiv ilminde; (gramer) mevzû, müptedâ; fail; mahmûl ise haberdir.*

Gördüğün sanat belirtir, yaptı kim,
Hem de, zıtsız bir kıyastır bildiğim.

Feylesof; dâvâ delîller artıran,
Hakk'a kullar; hiç delîl bakmaz olan!

Perdeden, gerçek delîlden kaçtı o;
Hem deliller ehlidir, yaklaştı o.

Feylesof, âteş belirten der, duman,
Bizce issiz, bir âteştir hoş olan.

Bir yakınlık âteşi, bizlerde var,
Hem dumanlardan yakındır âşikâr!

Bir hayâl ardında gitmiş olsa cân ,
Bahtsız olmuştur duman ardında cân!

RESÛL-İ EKREM'İN (S.A.V.): "İSLÂM'DA RUHBANLIK YOKTUR" HADÎS-İ ŞERİFİ

Yolma tâvus sen kanat, gel gönlü çek,
Hem cihâd etmek için, düşmân gerek.

Olmasın düşmân cihâd mümkün değil,
Olmasın şehvet, sakınmak yok ki bil!

Yok, sabır, istekle, meylin olmadan,
Olmasın düşmân, geçersin ordudan.

Gel akıllan, geç; hadımlık isteme,
İffetim, şehvetten ayrık, var deme!

Hem hevâsız, hem hevessiz, yok yasak;
Ölmüşün düşmân oluş, olmaz ki bak!

İnfâk et, emretti Allah, ver kazan;
Eski kâr olmazsa, yoktur harcanan!

Hiç kayıtsız infâk et derken Hüda;
Sen kazan, hem sonra infâk olmada!

İşte Allah emredendir: "Sabredin;"
Lâzım istek, yüz çevirmeklik için!"

Hem **"yiyin"**[12] şehvet için olmuş tuzak,
Şimdi isrâftan muhakkak, kal uzak.

Olmamış oldukça şehvet kimsede,
Kaçmanın imkânı yoktur denmede.

Sende sabrın, zahmetin, zor olmadan,
Kalmamış kalkmış, hayırlar ortadan.

Hem ne hoştur öyle şartlar bak ama!
Câna cân katmış, gönülden okşama!

BİR ÂŞIĞIN HAK'TAN KAZANDIĞI SEVÂP DA HAKTIR

Âşığın zevk, hem sevinç, rağbet odur,
Hizmetin, gerçekte, tek ücret odur.

Maşûkundan gayra âşık, baksa yâ,
Herzedir hem, aşk da yoktur ortada.

Öyle bir oddur ki aşk, bir parlasa;
Sâde maşûk var ve her şey yanmada!

"Lâ" kılıçtır, kesti Hak'tan gayri bak,
Orda "yok" var, orda, yoktan başka yok!

Kaldı "İllallâh" ve yitmiş her ne var,
Yandı çokluk, şâd ol ey aşk, kıl karâr!

Son ve evvel, her ne var, elbet O'dur,
Şirkse; ters bakmak ve hem şâş görmedir.

Var O'nun aksi, güzellik başka ne?
Tende cümbüş, sâde bir tek zân yine!

Cânı olmaz ten, gelip yağlansa da,
Ballasan boş, yok ki bir şey ortada.

Bildi bir günlük dirilmiş, neş'eden,
Canu cananın eldeki meyden içen!

[12] *Külû: Yiyin. "Yiyiniz, içiniz, fakat israf etmeyiniz!" (Araf, 31)*

595. Gözle görmezlerden olmuş kimseye,
Bir duman görsün, sarılmış cân diye.

Hiç Ömer Abdülazîz'i bilmeyen,
Oydu, Haccâclar âdil buymuş diyen.

Mûsa'nın ejderde, dehşet görmeyen,
Bir sihirbâzdan görür ip, der yılan.

Tatlı su hiç içmeyen kuş olsa da,
Tuzludan içsin, kanatlar çırpmada.

Olmadan zıd, zıddı bilmek yok, ara,
Onma başlar, hem görünsün bir yara!

600. Şüphesiz, dünyâ alınmış önceye,
Biz "Elest"in iklimi bilsek diye.

Kurtulup gitsek ebedler mülküne;
Tâ ebet erdin, ebedler şükrüne.

Orda dersin, hep elerdim toprağı,
Hep cihânın faydasız, geçmiş çağı.

Hem ecel, önden gelir olsaydı da,
Dertlerim, korkum bitip kalsaydı da!

Resûl-i Ekrem Sallallâhü Aleyhi Vesellem'in: "Ölümünü, ölmeden önce isteyen, ölmemiş sayılır. İyiyse iyiliğe ulaşmaya acele eder, kötü bir şahıs ise kötülüğünün daha az olmasını diler" meâlindeki Hadîs-i Şerîfinin tefsîrine dâir.

İşte bundandır, buyurmuş, Hak Resûl,
"Hem ölüm gelmişse, tenden çıksa kul;

605. Hem ölümden sonra yoktur hasreti,
Bir günâh, bir boş vakittir hasreti."

Hem ölen der: "Keşki bundan önce ben,
Ermiş olsaydım, bütün gayret ilen!"

Suçlu ister, bedliği bitsin hele,
Muttakî, has yurda tez gitsin hele!

Suçlu der: "Gafletle işlerdim suçu,
Hep günâhlar perdelermiş doğrusu.

Önce ölseydim, günâhlar az iken,
Perdeler az, suçlarım azken hemen!

610. Tırmalarsın hırsla elbet, sen kanat,
Sen tevâzû yırtma artık, kibri at!

Olman emri, yırtma mertlikten yüzü,
Yırtmasın kibr, secdenin has örtüsü!

Cennetin süstür kanatlar, yırtma gel,
Yolma, yollar kaplayan teller güzel!

Duydu tâvus baktı, dönmüşken ona,
Hıçkırık tutmuş sonunda, baksana!

Başlayan dertler uzun, dert ağlama,
Orda kim var, hepsi yönlenmiş gama.

615. Hem soran, artık cevâbın almadan,
Oydu pişmân, oldu dertten ağlayan.

Boşboğazlık eyleyip sordum: "Neden?
Hem bütün gâmlar, kederler var iken!"

Gözde yaşlar, tâvusun akmış yere,
Damlalar, yüzler cevâptır bir kere!

Ruha tesîr eylemiş sandık o yaş,
Arşı ağlatmış olur, olmuş bu yaş.

Hem akıl, kalp, şüphesiz arş mensubu,
Tende saklar, arş nûrundan doğma bu!

HÂRÛT İLE MÂRÛT'UN BÂBİL KUYUSUNDA MAHPUS OLDUKLARI GİBİ AKIL VE RUH DA SU VE ÇAMURDAN MÜTEŞEKKİL OLAN BEDEN KAFESİNE HAPSEDİLMİŞLERDİR.

620. Sanki Hârût, sanki Mârût çift temiz,
Kuy'ya düşmüş, bağlı kalmış belleriz.

Hem perişân, şehvetin ardında bu,
Suçlarından, yer desen dipsiz kuyu.

Hem sihir, hem sihri bozmak, dense de,
Çift melekten, anlayıp öğrenmede!

Oysa mutlak söylenir tâliplere,
Sihri bizden öğreniş boş, bir kere!

Sihri öğretmiş olurken, ey falan,
Biz belâdan, eyleriz hep imtihân.

625. İmtihânken, ihtiyâr lâzımsa da,
İmtihânsız, ihtiyâr yok ortada.

İnsanın meyli, desen yatmış köpek,
Onda hayr, şer gizlenip yatmış demek!

Meyle kudret yoksa bir yatmış gibi,
Upuzun yatmış, odun olmuş gibi.

Tâ ki bir leştir, atılsın ortaya,
Sanki hırsın Sûr çalar, ittir güyâ!

Orda düşsün bir eşek, ölsün hele,
Hep uyanmış, yüzler aşkın it bile.

630. Gizli hırslar saldırırken insana,
Baş çıkarmıştır yakandan, baksana.

Leş görür it, her tüy olmuş diş hele,
Hîleden it, kuyruğun sallar bile.

İt de alt yan hîle, üstü sırf gazap,
Say odun bulmuş zayıf, âteşti hep.

Lâmekândan, şûleler ersin ona,
Hem ulaşmıştır âlev gökten yana.

Böyle binler it bulur saklar beden,
Bulmaz avlar, gizli yerdir şimdi ten!

635. Bir doğandır, sanki hep gözler dikik,
Avlamak aşkıyla yanmış, üstelik!

Kaldırılsın örtü, bir av gördü mü?
Dağ dolanmak, oldu artık ülküsü.

Hastanın istekte kalkar ortadan,
Gâyedir artık onun, sıhhat ve cân.

Görse elmâ, ekmeği, hem karpuzu,
El uzatmış, perhizin geçmiş hızı!

Sabreder olsun, muhakkak fayda var,
Duygular, iştâh kabartır âşikâr!

640. Olmasın sabr, hep uzak durmak gerek,
Zırhsızın oktan kaçış, has iş demek!

TÂVUS'UN SORANA CEVÂP VERMESİ

Ağlamaktan döndü tâvus, kendine,
Haydi, git sen, renge âşıksın yine.

Görmedin sen! Hem kanatlar yüz belâ;
Her tarâftan, derdi eyler iptilâ!

Avcılar var, merhâmet bilmez olan,
Dört taraftan, yüz tuzak vardır inan!

Sivri ok ellerde, izlerler beni,
Ok atarlar, istiyorlar ölmemi.

Yok belâlardan korunmak kudreti,
Fitneden kurtulmanın, yok kudreti!

Kırda, dağlardan aman bulmak için,
Çirkin olmam, hep gerekmiştir bilin.

Gör kanattan, çok övünç gelmiş bana,
Bir silâhtır, yüz belâ, benden yana!"

HÜNERLER, ZEKÂVETLER VE DÜNYÂ MÂLI, TÂVUSUN KANADI GİBİ INSANIN CÂNINA DÜŞMÂNDIR

Çok hüner var, bir belâdır hâm için,
Yem görür ammâ, tuzak görmez niçin?

İhtiyâr var, sen "sakın" denmiş iyi,
Nefse sâhip olsa kim, olmuş iyi!

Sende takvâ, hem sakınmak olmadan,
İhtiyârın, koy da kalksın ortadan!

İhtiyârım, hem de cilvemdir kanat;
Yolmuşum ben, ondadır kastı hayat!

Yok, sayar olmuş kanatlar, sabr eden,
Kurtulurmuş, derde düşmekten hemen!

Sabrı varken, yok kanattan bir zarâr,
Atsalar ok, takvâ kalkar, karşılar!

Hep kanat, kollar, bizim düşmânımız,
Varsa cilvem; yok sabır imkânımız.

Sabrımızdan, hıfzı Hak, olsun delil,
Hem irâdem, devletim, artardı bil!

Bir çocuk say, sarhoşum ben fitneden,
Verme, layık olmamış, hançer denen.

Hem akıl, varken harâmdan kaçmamız;
Hep kılıç, mâl, zaferin olmuştu iz.

Var Güneş emsâli akla ihtiyâç;
Doğruluklar üzre, yönlensin mizâç!

Bende hiç yoktur akıl, haslık hûyu,
Hem silâh atmam gerek, varken kuyu!

Kuy'ya atmaklık gerek kalkan, kılıç,
Bende kalsın, düşmânın olmuş bu güç!

Kuvvetim yok, yok dayanmak üzre yer;
Hem kılıç benden alır, onlan döver.

Bende pis nefs, örttü yüzler bil ki sen,
Kurtuluş yok, yırtarım yüz şimdi ben!

Her güzellik gitse elden, var kemâl;
Kalmaz artık, bende bitmiştir vebâl!

Böyle maksâtlar, günâhsızlıktı tek,
Tırnağın iz var desen, örtmek gerek.

Kalbimin olsaydı, gizlenmek hûyu,
Yüz, güzelleşmiş ve parlar doğruyu!

Bende yok kuvvet ve kurtulmak desen,
Güçlü düşmân, ben silâh kırdım hemen.

Hem de hasmım, benden üstün olmadan,
Hançerim, artık vebâller sunmadan.

Bende kan döndükçe hep, kaçmam gerek,
Böyle kaçmak, bir kolay iştir demek!

Başkasından kim kaçar, gitsin uzak;
Bir uzaklaşsın, kararlar buldu bak!

Kendimin ben hasmıyım, ondan kaçan,
Tâ kıyâmet, ben yorulmam kaçmadan!

Hem Hutan, hem Hintliler, olmaz emin,
Gölgesi düşmânsa, bilmem neylesin?

GÜNDÜZÜN GÜNEŞTE YOK OLAN YILDIZLAR GİBİ HAK VARLIĞINDA YOK OLUP KENDİSİNDEN GEÇENLER, HÜNER VE SAN'ATLARIYLA ŞERLERİNDEN EMİN OLMUŞLARDIR. YOK, OLANA TEHLİKE OLAMAZ.

Kendisinden geçse, yokluk süs ona,
Gölgesizdir, bil Muhammed misli yâ!

İftiharım oldu yokluk, süs niye;
Bir âlevdir, ihtiyâç yok gölgeye.

Mum bütünden baş ve sondan şû'ledir,
Gölge yaklaşmaz ona hep, öyledir.

Kim döker mum, uydu hep arzûsuna,
Gölgesinden kaçtı gerçek nûruna.

Mum döken: "Yok olmaya döktüm seni;"
Mum da, "Yokluk üzre kaçtım, gör beni!"

İşbu nûr, gerçekte lâzım bir ışık,
Öyle nûrdur, iğreti dersem yazık!

Mum yanıp, toptan, yok olmuş oldu da,
Yok, eser, yoktur ışıklar ortada.

Hep siler zulmet, karanlık âşikâr,
Mum da âteş oldu artık, payidâr.

Mumların bak aksi neymiş, ten mumu,
Yok oluş, artırdı cânın nûrunu!

Cânda son yok, oysa mumlar fânîdir,
Cânda nûrun şu'le Allah'tan gelir.

Hem de cânın şu'le lâzım insana,
Fânînin yok şansı, gerçekten yana.

* Cânda âlev var, bütünden nûrdu bu,
Gölge vehmîdir geçer hâl, doğrusu!

Yerde mevcuttur, buluttan gölgeler,
Gölge, hem ay, olmamış birlik meğer!

Fânî olmak; hem bulutsuzluk desen;
Ay olup yaklaş ve haslık iste sen.

Yel getirmiş olsa tekrâr bir bulut,
Ayda nûr gitmiş, hayâl olmuş umut!

Bir bulut örtmüş ve nûrdur eksilen,
Bedri tam nûr, az, hilâl olmuş iken.

Ay, bulut varken, o tozdan bir hayâl,
Tende mevcût bir bulut, sesler hayâl.

Bak ayın sen lûtfe, ondandır yine,
Der, bu düşmânlık buluttandır yine.

Toz, bulutlar tınmamış birkez kamer,
Hem de, göklerden de üst bulmuş o yer.

Bil bulut, olmuş bizim düşmân meğer!
Göz ki görmez ay, o çekmiş örtüler!

Hûriler hem perdelerden, ihtiyâr,
Bedre dönmüş ay, hilâldir âşikâr.

Ay oturtmuş, şan, şeref vermiş bize,
Düşmânım olmuş, onun düşmân ise.

Bir bulut parlaksa, aydan gelmede,
Kim, bulut ay derse, sapkın kalmada.

Bir karanlık yüzdü, ay parlatmada,
Hem ayın nûr, aksi vardır ortada.

Gerçi almış, ayla aynı renk boya,
Buldu devlet, iğreti nûr buydu yâ!

Bir kıyâmet gelse yok ay, yok güneş;
Göz için, kaynak ışık bulmaktı iş.

Fânî, gerçek mülk nedir, bilmek bize,
Fânîden hak menzili seçmek bize!

Dâdının süt iğreti, üç beş kere,
Göğse al annem, benim sen öz yere!

Hem kanatlar bir bulut, bir perdedir,
Hak lütuftan hep letâfetlerledir.

700. Ben kanattan süs ne var, atsam yere,
Ayda hoşluk izlerim binler kere.

İstemem sütanne, çok hoştur anam,
Ben ki Mûsa'yım, anamdır sütninem!

İstemem ay lûtfu, varken, vasıta,
İlgiden çok kimse yok olmuştu yâ!

Bir bulut, ay ahlâkından alsa çok
Ay için bir perde olmak gayri yok.

Sûreten kendinde yokluk gösterir,
Enbiyâ, hem evliyâ, ten böyledir.

705. Hiç bulut bir perde olmaz, öylece,
Perde aç mânâdan artık güçlüce.

Bir bulut ki, yağdırır yağmur sabâh,
Hem bulutsuzdur semâ, yoktur izâh!

Hem Nebî'nin mû'cizeymiş yok teni,
Aldı yokluktan, semânın rengini.

Bir buluttan, yok buluttan onda hûy;
Âşığın ten böyledir, sabrıyla, duy!

Âşığın tendir beden, yok tenliği,
Oldu nûr yoktur koku, yok renkliği.

710. Hem kanattır ellerin; baştır bana;
Duygular yurduydu, baş sağlamcana.

Ellerin av üzre, cân bahş eylemek;
Küfrü mutlaktır, hayırsızlık demek!

Olma, tûti ön'ne konmuş bir şeker,
Ol zehir, kurtul ziyândan bir sefer!

Has kulun takdîre er sen, bir kere,
Gel de sen, murdâr görün dur itlere.

Bir vapur delmiş Hızır, etmiş sakat;
Gasp edenden, kurtuluş olmuş murât.

715. Fakrı bilmiş iftihâr etmiş Nebî,
Hem tamahtan Hakk'a yol açmış Nebî!

Halk, harâp yerlerde gömmüş hazneyi,
Ummanın hırs, saklatırmış hazneyi.

Mâl ve mülk denmiş kanat, yolmaz isen,
Gel otur tek, küşe-i halvette sen!

Çünkü cân sen lokmasın, hem lokma yer;
Sen yiyensin, hem yenildin işte gör.

ALLAH'TAN BAŞKA HER ŞEY HEM YER VE HEM YENİLİR. ÇEKİRGE AVLAMAKTA OLAN VE ARDINDA ONU AVLAMAYA KALKIŞAN AÇ BİR DOĞANDAN GÂFİL BULUNAN KUŞ GİBİ... ŞİMDİ; EY ÂDEMOĞLU, SEN YİYOR VE AVLANIYORSUN AMA SEN DE SENİ YİYECEK OLANDAN GÂFİL OLMA. EĞER SENİ YİYECEK OLANI SÛRET GÖZÜYLE GÖREMİYORSAN İBRET GÖZÜYLE BAK Kİ BU BAKIŞLA İNŞAALLAH SÛRET GÖZÜN DE AÇILIR.

Bir ufak kurt av için, kuş bekledi,
Buldu fırsat kuş ve av etmiş kedi.

720. Kurdu kuş, avlar olur olmaz yedi,
Sonradan dönmüş, kuş tutup yermiş kedi!

Bir kumaş çalmıştı hırsız arkada,
Hasm olur mal sâhibi, hem zâbıta.

Aklı meşgulken kilit, hem eşyâda,
Zâbıta var, oysa gâfil durmada.

Öyle dalmış, kendinin sevdâsına,
Tâkib etmiş var, unutmuş baksana!

Ot temiz, berrâk sulardan alsa su,
Hayvânın işkembe otlar, doğrusu!

Hem yiyendir, hem yenilmiş ot denen,
Böyle varlık, sâde Allah yenmeyen!

Hak doyurmuş, Hak yenilmez hem yemez;
Et ve postlardan berî kalmış bikez!

Hem yiyen, artık yenilmiş kimseler,
Pusmuşun dertten, aman bulmaz meğer!

Hem yenen, olsun emin, mâtem yine,
Gel sığın, yenmez, yenilmez emrine!

Bir hayâl var, yer muhakkak bir hayâl;
Fikri, üstün bir fikir, otlar misâl!

Hiç hayâlden kurtuluş olmaz sana,
Tek uyarsan sen, gelir imkân buna!

Uykunuz elbette su, fikrin; arı,
Sen uyansan, başlatır hücmun geri.[13]

Hem hayâlinden sinek, çekmiş seni,
Orya, burya yönletirken beynini.

Hem hayâl olmuş hafif, en az yiyen;
Her ne var Allah bilir, gel belle sen!

Gel akıllan, çok yiyenlerden sakın;
Hep korur Allah'ımız, gel ol yakın!

Hep korur Allah, ulaşmazsan eğer,
Bir korur kul, sen bulup yaklaş yeter!

Varsa kâmil, gayra artık verme el;
Gör, elin hâfızı Hak'tır, pek güzel!

İhtiyâr aklın, çocukluk eyleyen,
Perde çekmiş oydu, nefsin perdeden.

Akla yoldâş, kâmil er bulsan eğer,
Bed hûyundan, kalmaz artık bir eser!

El koyar olsan, o kâmilden ele,
Hep yiyenlerden de, kurtuldun hele.

Sende el, olmuş olur Hakk'ın eli,
Hak buyurmuş öyle, mutlak bilmeli!

El verirsen, hükmü bilmiş pîre sen,
Kurtulursun, bilmişin elden hemen.

Çünkü kâmil, vârisi Peygamber'in,
Nûru Peygamber, âyân olmuş hemin!

Sanki Hudeybiye'nin biâttı bu,
Cümle Âshâb böyle yapmış doğrusu.

Sen girersin, on sahâbe hükmüne,
Tam ayarsın sâde, altınsın yine!

Sen o kâmil şahsa uymuşsan eğer,
Sevdiğin kim? Onla oldun eşdeğer!

Burda derken, onda dersen, onlasın,
Böyle bir söz söylemiş Ahmed; kesin!

Der Resûl: "Sen, sevdiğin kimseylesin!"
Kalp de, arzûlarla birliktir kesin!

Sen, tuzak var yerde, artık az otur,
Ey zayıf tutmuş, zayıf tutmuşsa gör!

Ey zayıf tutmuş olan sen, anla gel;
El ki var, elden de üstün öyle el!

---

[13] *Fikrin arı gibi insana saldırır. İnsan uyanınca tekrâr düşünmeye yönelir.*

Sen zayıfsın, hem zayıftan tuttun el;
Sen ki avsın, avlamak olmuş emel!

Onların ön, arkanın sed olma da;
Görmedin düşmân, fakat var ortada!

Avcılık, avlanmadan gâfil kılar,
Ben erim der, oysa saklar korkular.

* Önde, hem ardında düşmân varsa da,
Âşikârdın asla görmez olma da![14]

Olma kuştan âdi isteklerde de,
Serçe, den yer, hem bakar dikkâtle de!

Görse elbet, dâne düşmüştür yere,
Hem döner, etrâfı gözler kaç kere!

Var mı ön, ardında bir av eyleyen,
Korkusundan, vazgeçer olmuş hemen.

Gel de gör Kur'ân'da sen, fâcirleri,
Öldü eş, dost, ibret olmuş her biri.

Âlet olmazdan, yok etmiş bil hani,
Pek yakındır, çok bilir, senden seni.

Elde gürz yokken ezer, hem öylece,
Elsiz, âletsiz, adâlet etme de!

Nerde Allah! Yok deyip söz etse de,
Görse bir işkence, feryâd etmede!

Çok acayip şey uzaklık baksana,
Yaş döker, der: "Hak yakın benden bana!"

Hem tuzaktan kaçma, vâcib olmada,
Hem senin koldan yapışmış tutmada.

Mıh sökerken, pis tuzaktan ben hele,
Ermemiz hiç olmasın, bir zehr ile.

[14] *"Biz hem önlerinden bir set, hem arkalarından bir set çektik. Böylece onları sarıverdik. Artık görmezler." (Yasin, 9)*

Akla uygun söylerim, sözler ki ben,
Anla, gerçekler araştır şimdiden!

Hırs, hasetten bağ kopar, bitsin hased;
Gel düşün: **"Fîcîdihâ hablûn mesed!"**[15]

İBRAHİM HALİL ALEYHİSSELÂM'IN KARGAYI ÖLDÜRMESİ VE BUNUN BİR MÜRİTTE BULUNAN KÖTÜ VE HELÂK EDİCİ SIFÂTLARDAN HANGİSİNİN GİDERİLMESİNE İŞÂRET OLDUĞU

Yok nihâyet, bitmez artık, söz desen,
Ey Halîl sen, karga öldürdün neden?

Neydi buyruk? Emr eder hikmet neyi?
Sırrı azcık gösterip, aç gerçeği!

Karganın "gak-gak" diyişler, ötmeler,
Bitmeyen bir ömrü, istekmiş meğer!

Tâ kıyâmet ölmeyen şeytân gibi,
Karga olmuş, böyle ömrün tâlibi.

Tâ kıyâmet üzre bir ömr isteyen!
Derse hoştur: "Tövbe ettim işte ben!"

Tövbesiz ömr, sâde bir cân çekmedir,
Hak'ta gaflet, pek hazin bir ölmedir.

Hak'la olsan, hepsi hoş olmuş sana,
Bilmesen Hak, bengisu âteş sana!

Şeytânın ömr isteyiş, lânet idi,
Affı yok, şeytân ki lânet istedi!

Var iken Hak, başka şey etmek talep,
Artma dersin, sâde eksilmeydi hep!

[15] *"Boynunda bükülmüş ip ile taşıyacak." (Tebbet, 5)*

Ömre el olmak, dalıp gitmek gibi,
Varken aslan tilkilik etmek gibi!

Ömrü ver, tekrâr dönüp gitsin geri,
Ver ki mühlet: "Adilik" bulsun yeri.

Lânetinden, şeytânın ömr isteği,
Lânet ister olsa kim, var bedliği.

Hak'la cân beslense, cennettir ömür,
Karga yüz yıl, leş ve pislikler bulur.

Ver ömür ver, fazla pislikler yesem,
"Dâimâ sen ver, demektir bed benem!

Karga, pislikler yiyenden olmasa;
Pis huyundan Hakka hiç sunmaz tasa!"

MÜNACAT

Ey şu topraktan ki sen, altın eden,
Hem çamurdan Âdem'i halk eyleyen;

Hep değiştirmek ve ihsândır işin,
Bende iş, isyân, unutmaktır hemin.

Ben yanıldım, ilme döndür sen beni,
Bir sümük ben, sabra yönlendir hani!

Ettin ekmek, Rabbimiz sen toprağı;
Cânsız ekmek, eyledin cân toprağı.

Bir muhayyer ruhu sen, rehber kılan,
Tıflı ettin, âlemin yol gösteren.

Gök edersin, yerde mevcût cüz'ü sen,
Arşa yıldızlarla sundun neş'eden.

Kim bulur dünyâyı bir âb-ı hayât,
Tezce ölmüş oldu artık, bir memât!

Kâinat görsün hele, gönlün gözü,
Hep bozulmak, tâzelenmektir özü!

Oldu ten hırkan, dikişsiz, iğnesiz;
Bir değişken iksîrindir, şüphesiz!

Sen ey insan, doğduğun gün öyle yâ;
Yâ ateştin, yâ da toprak, yâ havâ!

Öyle hâlin üzre kalsan, ölmeden
Nerden ersin yükselişler, var iken?

Sende kalmaz, eski hâlden bir eser,
Verdi Allah, tâze bir varlık meğer.

Yüzbin aşkın var, büründün, böyle sen;
Sonra gelmiş has, muhakkak önceden.

Terket artık, geç sebeplerden hele,
Bil ki Hak'tan, aslı terk etmek niye?

Vâsıta çok olsa, vuslât kaybolur,
Vâsıta az olsa, vuslât zevk bulur.

Hayretin, şaşkınlığın, bilmen sebep,
İşte hayret, huzra yol, gerçekle hep!

Her ne var, vermiş olan, yokluk sana,
Yüz çevirdin, sen neden, yoksulluğa?

Hem ne zahmet verdi, yokluk cümlesi;
Sen yapıştın, var deyip yer faresi!

İlkten olmuş has, senin en sonki hâl;
Yokla uğraş, Hakk'a yönlen, Hak'la kal!

Haşrı gördün, devreden yüz binleri,
Ey inâtkâr, burya geldikten beri!

Cânsızın olmuş nebât, hâl buydu yâ,
Hem hayat gelmiş ve gelmiş iptilâ.

Hem hayattan döndü akl, bulmuş temiz,
Altı, beşten bir bakarsın yoktu iz![16]

Hem ayaktan iz, denizler üzredir,
Girse deryâ içre, iz bitmektedir.

---

16 *Beş duygu ve altı yön.*

Çünkü yollar üzre menzil köy, vatan,
İhtiyâttan, hep yapılmış hân olan.

Hem denizlerden, konaktır dalgalar,
Yok, sahalar, hep tavansız dalgalar.

Yok o mevkiin alâmet, nâmı yok;
Yok, o menzilden nişân, encâmı yok!

Böyle yüzler yer, konak, menzil ki var;
Âlemî ruh üzre, yüzler mevki var.

Sen fenâdan sonra gördün var, ne var,
Cisme artık bağlanışlar âşikâr.

Cânı ver sen karga, artık ol doğan,
Allah'ın tebdîle olsan cân sunan!

Tâzeler al, gel bırak sen köhneyi,
Her senen üst, üç senenden say iyi.

Hurma olmaz, saçmaz olsan meyveyi,
Eskilerden ambar et dur her şeyi.

Köhnemiş, kokmuş, çürük, ver körlere,
Hep metâın, armağan et bir kere!

Tâzelik görmüş, çürükler almamış,
Hakk'a avdır, sende hiç av olmamış!

Geldi kör kuşlar bütün, ey tuzlu su;
Toplanırlar sende artık, doğrusu!

Artırır körlük meğer toplanmalar,
Çünkü şorluklar bütün körlük dolar.

Ehl-i dünyânın ki, kördür kalpleri,
Tuzlu içmiş, kör gönül, kör gözleri.

Sende olmaz gizli bin âb-ı hayat,
Tuzludan iç, körlük olsun katbekat!

Görmeden, arzûn senin: Varlık, bekâ;
Zencisin sen, hep siyâhlık neş'e yâ!

Zencinin, renkten gelip hoşlanması,
Aslı zenci, böyle olmuş doğması.

Gelse bir gün, hem güzellik bulsa bir;
Bir karârsın, hep arar, çâreyledir!

Bir uçan kuş, kalmış olsun yerde o,
Etti feryâtlar, düşer bin derde o.

Yerde zevklenmiş gezer, yemler tavuk,
Dâne toplar, hep koşar, denler tavuk.

Var kanat dersen murat, uçmak değil,
Kuş, yaşar elbette hep, uçmakla bil.

Der Nebî: "Rahmet edin ol kimseye,
Zengin olmuşken düşen fakîrliğe!

Âmir olmuşken, hakîr olmuş ise,
İlmi var, câhil alay etmiş ise!"

"Rahmet et üç kimse var" söyler Nebî,
Olmadıysan duygusuz bir taş gibi!

Bir reisken hor, hakîr olmuş biri,
Hem nakitsiz görseniz zengin eri.

Bir de âlim, kaldı ahmaklar ile!
Bir belâdır, eğlenirlerken hele!"

Mevkisinden, bak kıdemden düşmüşe,
Benzeyen oymuş, uzuv kaybetmişe.

Bir kesilmiş uzva bak, titrerse de,
Az zamân oynar, fakat cân bitmede.

Kim "Elest"in kâseden içmiş meyi,
Ömrü, mahmûrluk sunar gör dertliyi.

Aslı, itler benzeri pislik olan,
Onda sultân hırsı yoktur, sen inan!

Tövbe eyler kim ki, yapmıştır günâh,
Yol yitirmiş kimseler etmekte âh!

BİR CEYLÂN YAVRUSUNUN EŞEK AHIRINDA MAHPUS OLMASI, EŞEKLERİN O GARİPLE KÂH İTİP KAKMAK VE ISIRMAKLA, KÂH EĞLENMEKLE ALAY ETMELERİ, GIDÂSI OLMAYAN KURU SAMÂN YEMEYE MECBÛR KALMASI. BU HÂLLERİN HEPSİ, DÜNYÂ, ŞEHVET VE HEVÂ ERBÂBI ARASINDA KALMIŞ BİR HAS KULUN SIFÂTIDIR. RESULULLAH (S.A.V.): "İSLÂM GARİP OLARAK BAŞLADI, YİNE GARİP OLARAK BİTER. GARİP OLANLARA NE MUTLU" BUYURMUŞTUR. EVET, HAK PEYGAMBERİ DOĞRU SÖYLEMİŞTİR

Avcı bir ceylânı avlar oldu da,
Attı insafsızca merkep ahrına.

Hem öküz var, hem eşek var tavlada,
Hapsedip âhûyu, koymuş ortada.

835. Ürktü ceylân kaçtı bulmuş bir yanı,
Avcı, dökmüş ot, gelip yensin hani.

Yer samandan hem öküzler, hem eşek,
Zevkle onlar, hep şeker yerler desek.

Ürkerek ceylân, kaçar sağdan sola,
Yüz döner tozdan, dumandan, yok mola.

Kim ki, zıddıyla konulmuş bir yere,
Sanki ölmektir onun hal, bir kere!

Bak Süleymân söylemiştir hüdhüde:
"Gitmek üzre, varsa özrün söyle de!"

840. Öldürüp yahut azap versem ona,
Hiç tükenmez bir cezâ versem ona.

Hem nasıl derttir, düşün ey mûtemet,
Gayri cinsten, hapsedilmektir, evet!

Ey oğul, tendir kafes, sen derttesin,
Ruh kuşun gayrıyla haps olmuş kesin.

Ruh doğandır, kargadır hep hûyların;
Karga, baykuş derdi olmuş onların.

Sebzvâr[17] bir şehr ve gelmiş bir Bekir,
Orda bitmez, dertle âh etmektedir!

SULTÂN MUHAMMED HARZEMŞAH'IN, AHÂLİSİ TAMÂMIYLA RÂFİZÎ OLAN SEBZVAR ŞEHRİNİ SAVAŞLA ALMASI, AHÂLİSİNİN AMAN İSTEMESİ, HARZEMŞAH'IN DA "BU ŞEHİRDEN EBÛBEKİR İSİMLİ BİRİNİ BANA HEDİYE OLARAK GETİRİRSENİZ SİZE AMAN VERİRİM" DEMESİ

845. Hem Muhammed Hârzemî şah, harp için,
Gitti Sebzvâr üzre fâsık darp için.

Hem sıkıştırmıştı Hârzem ordusu,
Asker, öldürmekti maksât doğrusu.

Secde etmiş halk kapanmış yerlere,
Elaman ister dururlar bir kere!

İsteğin miktâr ne, versek vergiyi,
Mevsimincek, artırır olsak iyi!

17 *Sebzvâr: İran'da bir şehir. Ahâlisi rafizi olduğundan Ebû Bekir isimli şahıs orada azâp çeker.*

Cânımız kurban senin, aslan hemen,
Bizde birkaç gün, emânet eyle sen!

850. Der ki Harzem: "Bir Ebû Bekr gelmeden,
Siz de cân, kurtarma imkânsız hemen!

Şehrinizden bir Ebû Bekr armağan,
Etmeden, Hak'tan siz ürkmüşler inan;

Hem biçip ot misli, alçaklar sizi,
İstemem mâl, dinlemem sizden sözü!"

Yok, bulunmaz, burda nerden böylesi,
Bir çuval, altın getirmiş cümlesi.

Nerde Sebzvârda olsun bir Bekir,
Çayda, kerpiç kupkuru olmak, nedir?

855. Hiçtir altın, bakmamış; kâfir ki siz,
Bir Ebû Bekr, siz getirmez olsanız;

Faydâ yoktur, siz çocuk mu sandınız;
Hem gümüş, altında olsun aşkımız?

Hakk'a kalpten secde etmez olsanız,
Faydâsız, mescit ve câmî yusanız.

Hem de dellâllar çıkartıp şehre de,
Bir Ebû Bekr var mı, vîrân hânede?

Hem ilân etmiş de üç gün, üç gece,
Bu Bekir bulmuş zayıf ten, öylece

860. Yolculuk ânında Sebzvâr'dan geçer,
Hastadır, vîrâne olmuş anca yer.

Hasta, bitkin, kıvrılıp yatmış yere,
Buldular, kalk, çarçabuk sen bir kere!

Kalk çabuk, sultân bugün bekler seni,
Gel de kurtar, şehri idâmdan hani!

Der Ebû Bekr: "Yok ki kalkma kudretim,
Olsa, menzil üzre gitmek niyetim.

Düşmânın yurdunda kalmaklık neden?
Dost bulup, durmaz giderdim orya ben!"

865. Bir tabut bulmuş getirmişlerdi de,
Hem Ebû Bekr orya konmuş yatmada.

Hem taşır, hammal ki Hârzemşaha yâ,
Tâ görünsün, hem Ebû Bekr ortada!

İşte Sebzvar söylenen, buymuş cihân,
Burada Hakk'ın er olur elbet ziyân!

Hakk'ı temsîl etti Hârzemşah'ı gör,
Bir selim kalp, ey rezil gel sen de ver!

Der Resûl: "Bakmaz ki Hak sûretlere,
Bir gönül ehli bulun, siz bir kere!"

870. Ben, bir âriften bakar oldum sana,
Secde, altınlar sebep olmaz buna!

Sende kalp var, öyle bildin kalptir o,
Ehl-i diller istemezsin, oldu mu?

Hem gönüldür pek geniş, yüksek mekân;
Kaybolur yüzler semâ, yüz âsumân!

Bir dökülmüş şey; sakın, kalptir deme;
Ondan aslâ bir Ebû Bekr bekleme!

Ehl-i dil bir aynadır, her bir yöne,
Altı yönden baktı Allah bilsene!

875. Altı yönlerden karâr etmiş ona,
Vâsıtan olmazsa, Hak bakmaz sana!

Hak ki, bir matlubu etmiş olsa red,
Hak kabul etmişse, kâmildir senet!

Vâsıtasız vermemiş Hak nimeti,
Söyledim az, kâmilin hak hizmeti.

Neyse ihsân, kor onun hem avcuna,
Hem velî sunmuş olur lâyığına.

O avuç, küll deryâsı birlikteler;
Has kemâldir, târife vermez mecâl!

880. Öyle birlik, sığmamış hiçbir söze,
Şerhi yok, beyhûde söylersek size!

Yüz çuval altında ihsân olsa bil,
Sen getir tek, secde etmiş bir gönül!

Has gönül râzıysa senden, râzıyım;
Yüz döner olsun, onun ben aynıyım.

Baktığım gönlün ve hiç bakmam sana,
Armağan sen, bir gönül al gel bana!

Hem gönül sensin nasıl, ben öyleyim;
Anne basmış nerye, olmuş cennetim.

Anne olmuş, halka olmuş bir baba,
Gönlü, tenden kim ayırmış, merhaba!

Sen ki dersin: "Ben getirdim bir gönül,"
Hak da der: "Bak öyle pek çoktur gönül."

Bir gönül al gel ki, âlem kutbudur,
Câna cân, hem câna cânan, kalp budur.

Pek münevver, hem hayırkâr bir gönül,
Kalbe sultân, hem de Hak huzrunda bil!

Sebzvâr şehrinde gezsen onca yıl,
İtibâr etmiş bulunmaz, aslâ bil!

Pek çürük ruh, hem de solgun bir gönül,
Sen, musallâdan götürdün, Hakk'a bil!

Bir gönül nerden, getirsem şehriyâr?
Kıymeten çok gönlü değmez Sebzvâr!

Der ki Hak: "Sandın mezâr küstah buna,
Zîrâ ölmüş kalp getirdin sen bana!

Git getir, şâhâne hûydâr bir gönül,
Sebzvâr'ın kurtuluş, tek bunda bil!"

Gönlü sen gel, hem cihânda gizli bil,
Nûrla, zulmet zıd olur, birlik değil.

Tâ Elestten, gönle düşmân olmada,
Sebzvâr, hûylar mirâslık sunmada.

Gönle sâhip kimse sanki bir doğan;
Cinse sâhip olmayan, dertment inan!

Cinsi olmazdan, uyuşmuş olsa da,
Bir münâfıklık görünmüş ortada.

Der: "Evet" ammâ bu, bir tasdîk değil,
Hem öğüt etmiş için "sus" dendi bil!

Karga mutlak başvurur, hep hîlede,
Yüzbin aşkın bellenen hîleyle de.

Bir kabûl bulsun gönül ehlinden o,
Hem nifâk *yok*, doğruluktur bulduğu.

Bil ki sen ehl-i gönül, has hem, çetin;
Hem bizim suç, aybı, almışlar satın!

Varsa cânın, sen gönül ehlin ara,
Zıd değilsen, cins olursun onlara!

Hoş gelir olsun riyâ, dosttur sana;
Orda dostluk *yok* ki, hiç Hak'tan *yana*!

Kim, senin hûy üzre sürmüştür hayat,
Sence olmuş bir Nebî, ermiş sıfât.

Geç hevesten, sen de artık al koku,
Duy, bu pek has amberindir, işte bu."

Hep heves dersen, bozuk aklın senin;
Misk ü amber sence bir hiçtir hemin.

Sözde son *yok*, gel de dön âhûya sen,
Kaçtı ordan orya, hiç durmaz hemen.

EŞEKLER AHIRINDAKİ CEYLÂN HİKÂYESİNİN ARTA KALANI

Hep göbek misk, bir güzel ceylân nedir?
Hem eşek ahrında, işkenceyledir!

Cân çeker, olmuş sudan çıkmış balık,
Pisliğin içlerde, misk bir okkalık!

Der eşeklerden biri: "Sizler susun!
Sâhibiymiş, öyle bir şah hûyunun!"

Hem alay etmiş diğer merkep ki var:
"İnci bulmuş der, ucuz bulmuş satar."

Başka bir merkep demiş: "Nazik biri,
Tahta çıksın şah olup alsın yeri."

Başka bir merkep de yermiş oldu yâ,
Dâvet etmiş, gel deyip âhûyu da!

Kaldırıp baş, der ki âhû ey falan;
"İştahım yok, kuvvetin yoktur inan!"

Der eşek: "Sen nâzdasın bilmekteyim,
Hem, utançtan, sen çekindin bildiğim."

Der ki ceylân: "Ordaki yemler senin,
Ten de ondan, tâzedir hep cüz'lerin.

Hep çayırlık yerlerin yoldâş ki ben,
Tertemiz bir bahçe, bağdan, zevklenen;

Hem kazâ atmış, azâp olmuş demi,
Bir güzel hûy var, değişsin öyle mi?

Yoksulum, sanman, fakîrlik eylerim,
Elbisem pek eskidir, ben tâzeyim!

Lâle, sümbül, hem de reyhan nâz ile!
İstemezden öyle, ben yerdim hele!"

Der: " Evet, söylen, dırıldan öyle de;
Hem gariplik, saçma şey söyletmede!"

Der ki ceylân: "Hem göbek şâhit bana,
Öd ağaç, amber kokumdan altta yâ!

Itrı almaz, hem neden duysun bunu,
Taptığın pislik, eşeksin en sonu?

Yolda koklar, hep eşek idrârını,
Kim, bulur, misk sunmanın imkânını?"

Der Nebî dünyâda gel artık inan:
"Burda islâmdır garip kalmış olan!"

Zâtı olmuştur meleklerlen bile,
Akrâbadan bâzılar, kaçmış hele.

Sûreten bakmış olur, halktan olan;
Onda mevcût ıtrı aslâ almadan!

Aslan olmuş öyle zât; post giyse de;
Gör uzaktan, postu kazmak isteme!

Ten deşersen, geç öküzlükten meğer!
Çünkü aslan huy, öküzler parçalar.

Kurtarır hayvânca hûylardan seni,
Kalmaz hayvânlık, senin hâlin yeni!

Sen öküz olsan, eder aslan seni,
Ben öküz dersen, şu aslanlık hani?

"BEN YEDİ ARIK ÖKÜZ GÖRDÜM, YEDİ SEMİZ ÖKÜZÜ YEDİ" ÂYET-İ KERÎMESİNİN TEFSÎRİ

Bir Mısır azîzi yatmış uykuya,
Gayb gözün açmış ve görmüş bir rüyâ.

Pek semiz şişman, yedi seçkin öküz,
Cümlesin yer, pek zayıf düşkün öküz.

Hem zayıflar, sanki bir aslan idi,
Yoksa şişmanken öküz, nerden yedi?

Hep beşer vasfındadır, kâmil olan,
Gizli aslan içtedir, insan yiyen.

Hoşça yer, uygun olan insanları,
Tortusuz, sâf eyleyip hem onları!

Sevgiden, sâlik bulur her çâreyi;
Kor ayak Sühâ'ya artık pekiyi!

Sen ki kuzgun, söyleyip durdun ki yoz,
"Ey Halîl dersin, neden kestin horoz?"

"Allah'ın emriydi, ben kestim onu,
"Söyle der, tesbîhim olsun en sonu!"

İBRAHİM ALEYHİSSELÂM'IN HOROZU KESMESİ, MÜRÎDİN BÂTININDAKİ KÖTÜ VE HELÂK EDİCİ SIFÂTLARDAN HANGİSİNİN GİDERİLMESİNE İŞÂRET OLDUĞUNUN BEYÂNI

Hep horoz şehvetli, tapmış şehvete,
Pis şarâbın sarhoşuymuş zehr ile.

Olsa şehvet, nesli sürdürmek için,
Tek hadım olmak diler Âdem kesin!

Der ki İblîs-i lâin, Hak'tan buna;
"Bir tuzak ver, pek büyük, avdan yana."

Hak'ta, altın, at, gümüş gösterdi de,
"Halkı bundan, aldatırsın" derdi de.

Der: "Teşekkür" oysa yüz ekşitmede,
Hâm turunç sıkmış, dudak sarkıtmada!

Hak da altın, inciler sunmuş ona,
Çokça mâden, armağan etmiş ona.

"Al ki bunlar, has tuzaklar ey lâin,"
"Ey güzel; yardımcı, çok artır hemin!

Yağlı, türden, has yemek, tat tat şarap
Hem ipek esvâp desen, Hak verdi hep.

"Hiç beşer bağlar mıyım" der lifle ben,
İsterim hep, öyle şeyler ver ki sen!

Hem senin sevginle sarhoş kimseler,
Erkek onlar, bağlasam, kırmaktalar.

Öyle bir bağ, hem tuzaklar ver bana,
Mert ve nâmert, öyle çıksın meydâna.

İsterim hîlem için, ben bir tuzak,
İnsan aldatmak için sen, ver tuzak.

Hem şarâp, çenkler verir Allah ona,
Az da memnun oldu, bunlardan yana.

Tâ ezel, azgınca yönlenmiş hemen,
Fitnenin ummânda, toz bekler iken.

Rabbimiz; Mûsa ki kullardan, iyi,
Yaptı deryâdan, o bir toz perdeyi.

Hem denizden, mûcizeylen gitti su,
Dipte yükselmiş olan, tozlar dolu.

Hem kadından gösterip câzibeyi,
Erkeğin sabr, aklı çelmiş her şeyi.

Çırptı el, oynardı der: Allah'ına,
"Fitnedir çok sevdiğim sen, ver bana!"

Gördü mahmur gözlüler hem âşikâr,
Aklı, fikri, etti onlar bî-karâr.

Hem yanaklar pek lâtif, görmüştü o;
Kalp yakan dilber nedir, bilmişti o.

Yüz, yanak, ben, kaş, dudaklar al mı al;
Perde parlatmış da, sunmuş Zülcelâl!

Cilveler görmüştü sıçrar perdeden,
Sandı birden, Hak tecellî eyleyen!

"İNSANI EN GÜZEL BİR SIFÂTTA YARATTIK. SONRA ONU AŞAĞILIKLARIN EN AŞAĞISINA REDDETTİK" ÂYETİ İLE "KİMİ YAŞATIR, ÖMRÜNÜ UZUN EDERSEK, ONU KOCALTIR, GÜZELLİĞİNİ VE KUVVETİNİ AZALTIRIZ" ÂYETİNİN TEFSÎRİ"

Var güzellik, secde etmiş her melek,
Düştü Âdem, yok güzellikler desek.

Der ki: "Mal mülk vardı, eyvâh oldu yok."
Hak da der: "Cürmün: Yaşar olmaktı çok."

Tuttu saçtan, Cebrâil çekmiş iken:
"Hoşların sen mülkü terket, çık hemen!"

Verdi izzet, sonradan, zillet nedir?
İzzet ihsân; zillet, Hakk'ın adlidir!

"Cebrâil sen, secde etmiştin bana,
Hem sebep neymiş, sürüp tez kovmana?"

Sonbahâr yaprak döken dallar meğer!
İmtihândan gitti kalmaz giysiler!

Bir zamân ayyüz, parıldarken hele,
İhtiyârdır oldu tam kertenkele.

Bir güzel baş, parlayan saç, varsa da,
İhtiyârlıktan nâhoş, kel kalmada!

Nâz, edâ saklardı mızrak bir beden,
İhtiyârlar *yay* olur, eğrik hemen!

Lâle renkler, hep döner, safrân olur,
Aslan insan, bir kadın, güçsüz kalır.

Hîle etmiş, güçlü almış koltuğa,
Şimdi güçsüz, kendi girmiş koltuğa.

Şimdi bunlar pörsümüş, gam olmada,
Bir haberdir geldi, ölmekten bu da!

"ONU AŞAĞILIKLARIN EN AŞAĞISINA REDDETTİK. ANCAK İNANAN VE İYİLİKTE BULUNANLAR MÜSTESNÂ. ONLARA SONU OLMAYAN VE KESİLMEYEN ECİR VARDIR" ÂYET-İ KERİMESİNİN TEFSİRİ"

Nûru Hakk'ın, doktor olsun insana,
İhtiyârlıktan, zarâr gelmez ona!

Onda gevşeklik, verir sarhoş demi,
Onda gevşeklik geçer, çok **Rüstem**'i.[18]

[18] *İran'ın efsânevî kahramanı.*

Ölmüş olsun, hep kemikler zevk dolar,
Zerreler, şevkin ışıktan, şevk dolar!

Kimde Hakk'ın nûr bulunmaz, bil ki sen,
Sonbahârdır, bağ uzaktır meyveden.

Gül tükenmiş, bağda kalmış hep diken,
Bir samandır, ayrı kalmış dâneden.

Neylemiş bahçeler bilmem, Hüda;
Giysiler soymuş güzel *yok* ortada!

Öldüren zehr: ben deyip, ben görmesi,
İmtihândır, gel düşün var böylesi!

Bir güzelken, âlem ağlar âşkına,
Neydi suç, herkes uzak kalmış ona?

İğreti süsler takarken eynine,
"Süs benim" dâvâsı eyler kendine!

Hep güzellikler bizim, harmân hele,
Hep güzeller, dâne toplarlar bile.

Anlasınlar, süs, güzellik iğreti,
Hak güneşten, parlayış âkıbeti!

Hem güzellik, cümle kudret, bak güce,
Has güneşten burya vurmuş öylece.

Hep güzellikler dönen *yıldız* meğer!
Ten divârından da ayrılmış gider!

Hem güneş, nûr çekse, sen bir gölgesin,
Kapkaranlık tensin artık, sen kesin!

Bak güzel *yüzlerde*, âşık halk ama!
Nûr güneşten, parlamış üç renk cama.

Camda renkler geldi, tek nûrdan göze,
Hep sunar, tür tür olan renkler bize.

Renkli camlar, kalmaz olsun ortada,
Nûr ki renksiz, bil ki hayrân kılmada.

Nûru camsız görme olsun hep işin,
Cam kırılsın, körlük olmaz hiç senin.

Öğrenilmiş bilgi, saplantın senin,
Başka kandîller bulup, hep gözledin!

Sürdürür olsun o, kandîl sâhibi,
Nûra bak, “sensin karanlık” der gibi.

Hakk’a şükretmiş olansan gâm yeme,
Erdirir şükrün seni yüzler deme!

Şükrü etmezsen, gidip hep ağla sen,
Hak güzellikten uzak, kâfir denen!

Küfre ümmet olmuşun, boş her şeyi,
Ümmeti iman olan, aslen iyi!

Şükrü bilmezlerde yoktur hiç hüner,
Görmez ondan, öyle artık bir eser.

Hem hısım, hem el oluş elden gider,
Sevgi, şükr gitmiş akıl, vermez ki yer.

Hem ne yapmış olsa kâfir boş demek:
Gâye varken, hep çıkıp gitmiş demek!

Sâde şükretmiş, vefâ göstermişin,
Devlet ardından gelir, olmuş peşin!

Kaybolan devlet nasıl kuvvet verir?
Kuvvet olmuş devletin, sondan gelir!

Borç verin emriyse uy! Ver her şeyi;
Önde yüz devlet bulursun, en iyi!

Sen azalt, azcık yemek, hem içmeni,
Tâ ki Kevser havzı bul, bekler seni!

Hem vefânın hâke bir fincan döken,
Devletin avlar, dönüp kaçsın neden?

Kim vefâkâr, Hak, gönül şâd etmede,
Doğrudur öz, bitse tekrâr vermede.

Ey ecel sen yağma etmiş Türk eri,
“Şükreden kuldan ne aldın, ve geri!”

Hem ecel vermiş geri, almazdılar,
Onların manâ dolan, nimet ki var.

Biz ki sûfî, hırkamız yok atmışız,
Hem atılmış neyse aslâ almayız.

Görmüşüz çok karşılıklar burda biz,
İhtiyaç, hırstan, garazdan yok ki iz!

Tuzlu, öldürmüş sudan, çıktık yere,
Ermişiz berrâk olan, has Kevser’e.

Ey cihân, sen gayra yapmışsın neler?
Hem vefâsızlık ve nâzlar, hîleler!

Her ne yaptın, itmişiz bizler geri,
Çünkü biz gazâ, şehâdet erleri!

Var Cenâb-ı Mevlâ’nın pâk kulları,
Hem yiğit hem korkusuz bil onları.

Hîleniz yolmuş bıyıktan, her ne var,
Zaferin burç üzre, evler kurdular.

Hem şehitler, tâzeden gâzî olur,
Hem esîrler, tâze üstünlük bulur!

Hem de yokluktan çıkartır baş yine,
Gel de gör sen, kör değilsen bir kere!

Yokta mevcût, çok güneş, parlardı pek,
Burda gün sanki sühâ, sönmüş demek.

Kardeşim, yoklukta, varlıklar nasıl?
Zıdda, zıdlık gizlidir derler nasıl?

“Yuhricül hayye minel meyyit” oku,[19]
Âbidin olmuş ümît; yokluktu bu!

Çiftçinin ambar boşansın, mutludur,
Tohmu serpmiş, hep ümît dolmuş durur.

Ekti, yokluktan gelip bitsin diye;
Vâkıf olsan manâ, örnek bilgiye!

---

[19] *“Biz ölüden diriyi çıkartırız...” (Ali İmran, 26-27)*

Durmadan sen, yoktan istersin huzûr,
Anlayış, ihsân senindir um, otur!

Sırrı açmak üzre hiç yoktur izin,
Yoksa Bağdad eylerim, **Ebhâz** hemin.[20]

İşte yokluk; san'atın tek haznesi;
Durmadan, ordan gelir ihsân sesi!

Hak yaratmış, örneği yok çok şeyi,
Aslı yoktan, fer'i izhâr etmeyi.

YOK, GİBİ GÖRÜNEN VE HAKİKATTE VAR OLAN ÂLEMLE, YOK OLDUĞU HALDE VAR GÖRÜNEN ÂLEM

Yok, bu, Allah süsleyip sunmuş onu,
Var da, yokluktan sunulmuş doğrusu!

Gizli ummân, hep köpükler ortada,
Gizlidir yol, toz belirtmiş olmada.

Toz ki kıvrılmış, yücelmiştir göğe,
Nerde toprak, böyle çıksın yükseğe?

Ey akılsız, toz ki gitmiş yükseğe,
Görmedin rüzgârı, isbâtsız niye?

Dalgadan gitmiş köpükler, her yana,
Hiç denizsiz, yok köpükler baksana!

Hem deniz isbât, köpük isterdi göz;
Gizli fikrin, söylenir hep boşsa söz.

Yok demişken, varda isbât sanmışız,
Yok gören göz bizde var, aldanmışız!

Uykudan mahmûr olan göz, bil ki ey,
Hem hayâl, yoktan da görmez başka şey!

Hâsılı dönmüş başım, biz şaşkınız,
Gizli gerçek, hep hayâlden vurgunuz.

Hem nasıl, göz ön'ne koymuş yokluğu,
Hem nasıl, gizler şu gerçekken yoğu?

Âferin ey, sihri yapmış usta sen!
Gösterirsin tortu, parlak, sâf hemen!

Ölçerek mehtâbı onlar, bez diye,
Sattılar tüccâra, birçok akçeye!

Hîleden toplardılar onlar gümüş,
Akçe bitmiş, oysa hiç bez yok imiş.

Hem cihân câdû ve bizler müşteri,
Sattılar mehtâbı, aldık sihrleri.

Hem sihirbâz, ölçtü, beşyüz arşını,
Ustalık gösterdi, mehtâb nûrunu.

Akçedir ömrün senin, gitmiş gümüş,
Yok kumaş, yoktur, kesen tam boş imiş!

"Kul eûzû" söylemek lâzım sana,
Hem "neffâsât"tan[21] Hüda yardım bana!

Hep düğüm üfler, sihirbâz zenneler,
Ver ki Yâ Rab, ben için imdâda yer!

Söyle gel bir kerre hem fi'linle de,
Söz dilin, gevşek olur söylenmede!

Hem zamândan arkadaş, üç tânedir,
Bir vefâkâr, çifti, gaddarânedir.

Dost görünmüşler ve mâl, mülk çift olan;
Hem vefâkâr âmeli sâlih inan!

Mâl ki, evlerden çıkıp gelmez sana,
Sâde yâr gelmiş olur kabristana!

Hem ecel gelsin, senin hep dostların,
Hâl diliylen söylenişler onların.

"Burya dek yoldâşlığım, gitmem öte,
Kabre varmış bekleşir az niyyete.

İşlerin, kavlin; vefâkârdır sana;
Kabrinin içlerde onlar baksana!"

[20] *Ebhaz değersiz bir şehir.*

[21] *"Bizi koru büyülerden ve kötü nefeslerden..." (Felak, 4)*

HAZRET-İ MUHAMMED ALEYHİSSELÂM'IN BİR HADÎSİNİN TEFSİRİ

Der Resûlullah: "Güzel bir uğraşın,
Âhiret dersen, ameldir, yoldâşın!

Hem amel, haslıkla dâim dost sana,
Hem fenâysa, bir yılandır baksana!

Doğruluktan iş, amel yokken neden;
Hem nasıl olsun bu, üstâd olmadan?

En basit iş öğrenilmez ustasız,
San'atın kadri bilinmez ustasız.

1055. İlki gerçek bir ilimdir, san'atın,
Sonda vermiş meyveler gör san'atın.

Aklı çok gel, hep çalış sen san'ata,
İnceliklerden sorup üstâda da!

Bul, sedefler ortasından inciyi,
Ustasından san'at, istersen iyi.

Sen hayırhâh, görmüş olsan, insâf et,
Yok, çekinmek, öğrenip sen sonra git!

Eski giysin, iş gören debbağ kişi,
Bey ve zenginlik yok etmez eskisi.

1060. Giyse yırtık, hem demir dövmüş adam,
Halkça gitmez, itibâr elbette tam.

Gel çıkar, kibrin bütün esvâbı sen,
Gel tevâzûnun, libâsın giy hemen!

İlmi öğrenmekte yol, hep sözledir,
San'atın yol, iş ve gayretten gelir.

Yokluk öğrenmekse mürşit sohbeti;
Burda el, dil boş ve hiçtir gayreti!

Yokluk ilmin, cân ki, bir cândandı bil,
Hem kitâptan, sözle hiç mümkün değil!

1065. Varsa, fakrından eser kalbinde ki,
Bil hemen, fakrın rumuz yok öyle ki.

Yolcunun kalp apaçık nûrlandı yâ,
Der: **"Elem neşrah"**[22] muhakkak, pâk Hüda!

Biz senin gönlün, tamâmen açmışız,
Sîneden bitmez ferâhlık saçmışız.

Sen, dışarlardan arar oldun neden?
Sütlesin sen, süt sağanlar bekleyen!

Sende süt var, yok kenar, yoktur hudut;
Sen hâriçten, tul'ma bağlarsın umut!

1070. Bir delik umâna vardır, bil ki sen,
Kuy'ya varmak hem, su çekmekten utan!

Hem "Elem neşrah" genişliktir sana,
Hem niçin gönlün senin, şerhten yana?

Kalpte mevcût şerhi sen gel, kalpten um;
Hem ayıplar sonradan **"Lâ tûbsırûn!"**[23]

"O, SİZİNLE BERABERDİR" ÂYETİNİN TEFSİRİ

Bir sepet ekmek, başında var iken,
Hep gezersin evleri, ekmek neden?

Gez de yalnız, gel bırak sersemliği,
Git gönül çal, sen ne çaldın sen neyi?

1075. Çaydasın sen, işte bir bak diz boyu,
Gafletin çok, bekledin elden suyu!

Ön ve arkandan akar, dâim bu su,
Mâni çoktur, perde çoktur doğrusu!

22 *"Senin için kalbini açmadık mı?" (İnşirâh, 1)*

23 *"Nefislerinizde dahi çok âyetler vardır. Hiç de görmüyorsunuz..." (Zâriyât, 20-21)*

At binen, durmaz arar olmuş atı;
Hem nedir? Dersen arar yokmuş atı.

Suyla sarhoş, oysa su tam öndedir,
Hep akar, dalmış suya bilmez nedir!

Insan olmuş bir şeyin mest, âşığı;
Önde, görmez, şerhin oymuş sâdığı.

1080. İnci deryâdan sorar, ummân nere?
Hem sedeften bir duvar var bir kere!

Nerde derken, sorgudur hem perdesi,
Hem güneş örten buluttur kendisi.

Onda bed illet olan göz, perdedir,
"Kalktı perdem" derse hep sedlerledir.

Aklı, olmuştur kulak örten tıkaç,
Hak da şaşkın aklı, Allah üzre aç.

"BÜTÜN DERTLERİNİ BİR DERT YAPANI, CENÂB-I HAK BAŞKA DERTLERDEN KURTARIR. FAKAT DERTLERİNİ DAĞITAN, BİR ÇOK ŞEYLERE DERTLENEN KİŞİYİ, HANGİ VADİDE HELÂK OLACAKSA HAK KAYIRMAZ." HADÎS-İ ŞERİFİNİN TEFSÎRİ

Aklı, sen bomboş dağıttın her yere,
Boş dırıltın, değmemiş, yaprak tere!

1085. Her dikenden kök emer, aklın suyu,
Meyveler bilmem nasıl alsın suyu?

Gel akıllan, keski boş sürgünleri,
Ver su, sürgün tâzelensin, her biri.

Şimdi sürgünler yeşil, çift, gör sonu,
Bak şu boştur, meyvedar görsen bunu!

Hem şu dal içmiş helâl, buyken harâm,
Farkı en son, sen görürsün vesselâm.

Sen sularsan bir ağaç, adlin senin,
Hem diken alsın suyu, zulmün senin!

1090. Hem adâlet, nimeti lâyık yere,
Vermedir hem, vermemek boş köklere.

Zulm nedir? Hem koymadır haksız yere,
Böyle hâller hep belâdır bir kere!

Akla, hem câna layık Hak nimeti,
Sancı dolmuş hûy bulup, vermek kötü.

Gâm yükünden, yükle artık sen tene,
Cân çekişten, az da tattır gönlüne.

Yükledin Îsâ'ya sen hep yükleri,
Salma gezmiş, sende nefs merkepleri.

1095. Var kulak hiç, çekmemişler sürmeler,
Tenden istenmez gönüllük iş meğer.

Sen gönülsen git, hakaret çekmeden,
Ten isen, olmaz şeker, zehr iç hemen!

Faydâdır zehr tende, düşmândır şeker,
Beslemezsen faydâ buldun, ten meğer!

Ten, cehennem çün odundur, sen azalt,
Tâze dal bitmiş görürsen, balta at!

Yoksa merkepsin, odun çekmiş hamal,
Bû Leheb'ler misli çift âlemde hâl![24]

1100. Çifte dallar hep yeşil, gör gerçeği,
Sen odundan gel ayır bir, Sidre'yi.

Sidre'nin kökler yedi kat göktedir,
Tende kökler, hep duman, âteşledir!

Cân gözün görsün dilersen, has gönül,
Gayret et, varmak dilersen, gel yorul!

---

[24] *Ebû Leheb'in karısı için inen Âyet-i Kerîme telmih edilmektedir. Bk. Felak sûresi.*

Sâde cânın gözle görmek var onu,
Cânla görmek gayret olsun, en sonu!

Yok, olur olsun ayak, kıpraş, sürün;
Az ne gör hem, çok ne olsun gördüğün!

Yolcuyum, dersen açarlar *yol* yine,
Yok, olursan, *yö*nlenir var emrine.

"EĞER YOLCU İSEN SANA YOL AÇARLAR, EĞER YOK OLURSAN SANA VARLIKLA YÖNELİRLER" BEYTİNİN MANÂSI.

Bak Züleyhâ, durmayıp kitler kapu,
Yok ki Yûsuf'un hareket doğrusu!

Hem anahtar açtı kitlenmiş kapu,
Hep tevekkül üzre Yûsuf bil bunu!

Hiç görünmez, çıkmak ister *yol* sana,
Ol Yûsuf emsâli sen, koş her *yana*.

Açsalar bir bir kilitlenmiş *yolu*,
Hem mekânsızlık olur *yer*, dopdolu!

İmtihân dünyâsıdır, sensin gelen,
Hiç bilir miydin gelişler nerde, sen?

Hem de, bir *yurttan* gelensin burya sen,
Geldiğin *yol* nerde, bilmezsin neden?

Bilmiyorsan, bâri *yol yoktur* deme,
Bir görünmez *yol*, gidiş var, söyleme!

Sen ki rüyâ vakti gittin sağ, sola;
Meydanın *yol* nerde, *yö*nlensen *yola*!

Göz *yumup* sen, kendi kendin teslim et,
Görmek istersen, o eski şehre git!

Göz kapar olmak mı? Mahmur n,ce göz;
Bağ olur bundan *yana* siz bişlseniz!

Dört göz açtın, aşkın olmuş müşteri,
Hem büyüklük umduğun andan beri!

Sen uyurken, müşteri görmektesin,
Baykuşun vîrân, rüyâ olmuş kesin!

Müşteri arzû edip, durdun her ân,
Hem neyin var? Hiç alıp, hiçler satan!

Varsa gönlün içre ekmek, bir öğün,
Müşteri arzûn biter, kalmaz bütün.

PEYGAMBERLİK İDDİA EDEN BİR ŞAHSA: "NE YEDİN DE BÖYLE SAÇMA SAPAN SÖYLÜYORSUN?" DEDİLER. "EĞER BİR ŞEY BULUP YESEYDİM NE SERSEMLEŞİR, NE DE SAÇMA SAPAN SÖYLERDİM." DEDİ... HER DOĞRU SÖZ, EHLİ OLMAYANA SÖYLENİLİRSE SAÇMA DENİR, HATTÂ SÖYLEYENLER O SÖZÜ SÖYLEMEYE GÖREVLİ OLSALAR BİLE.

Der biri: "Ben sizlerin peygamberi;
Cümle peygamberden üstün Hak eri!"

Bağlayıp varmıştılar şah huzruna;
"Ben Resûlüm söylüyor" derler ona!

Toplanır halk, hep çekirgeymiş gibi,
"Söyle derler, tuzaklar sâhibi.

Böyle *yokluktan* Resûlullah deriz,
Biz de *yokluktan* resûl olmuşlarız.

Hem garip geldik de çıktık meydana,
Ey edip, nerden resûllük, tek sana?"

* Hem cevâp vermiş Risâlet sultânı;
Ey fodul, kör, siz câhiller erkânı;

* Siz cihâna Kazâ-i Hak geldiniz,
Siz habersiz, siz muhakkak kördünüz.

1125. Oldunuz sizler, uyuklar bir çocuk,
Bîhaber, menzil ve bilmez yol, ufuk!

Hem uyur, hem geldiniz sarhoş hele,
Alttan, üstten, hiç haber yokken bile.

Altı yönden, biz haberdâr gelmişiz,
Duygumuz beş, hem uyanmış, bilmişiz.

Menzilin bildik nedir, tedbîr, esâs;
Yol bilir rehber ve elbet, Hâkşinâs!

Kim resûlüm derse, şah vakıf buna,
"Böyle der kim, sen eziyet et ona!"

1130. Şah ki bakmış, pek zayıf, hepten cılız,
Bir tokatlık cân, ölür siz vursanız!

Dövmenin, öldürmenin imkânı yok;
Ten desen, cam; fiske vurmazdan kırık!

Ben desem, hoşlukla: "Serkeşlik neden?
Hem resûllük dâvâ, serkeşlik neden?"

Burda sertlik, eylemek hiçtir sona,
Tatlı diller, çok yılan almış yine.

Hep uzaklaştırdı ordan, kim ki var,
Öyle bir şah, hep lütuf, haslık sunar!

1135. Sordular ondan, oturtmuş bir yere,
"Söyle yurdundan, geçimden bir kere!"

Der ki: "Şahım; meskenim Dârüsselâm,
Yollanıp geldin, melâmet mülke hem!

Yok, evim, yoktur eşim, dostum bu yâ,
Bir balık, toprakta kurmaz hiç yuva."

Der ki şah elbet lâtifeylen ona,
"Öğleyin, aştan ne yersin ver bana.

Var mı iştâh? Sanki mestsin sen kesin,
Neydi kahvaltın? Neden esmektesin?"

1140. Der adam: "Az ekmek olsun yaş, kuru,
Hiç resûlluk dâvâ etmem doğru mu?

Aklı gönlü dağdan ummak benzeri,
Böyle halkın kim olur peygamberi?

Kimse dağ, taştan akıl, kalp beklemez,
Müşkilin hıfs, nüktesinden istemez.

Sen ne dersen, akseder olmuş dağa,
Sanki etmiştir alay, dağ ortağa!

Nerde bir millet, haberler nerde hem,
Cânsızın can var desen, yersizdi hem!

1145. Sen, kadından, altınlı versen bir haber,
Mal ve mülkü huzruna dökmekteler.

Şurda, pek has bir güzel, bekler desen,
Âşık olmuş, âdetâ millet kölen.

Bir haber sunsun Hüda'dan, bal gibi;
Söz de sağlam, gel de ol Hak talibi!

Boş bu dünyâ gel yönel sen ahrete,
Hem bekâ mümkün, fenâ hiç yoktu de.

Baş keser, hem kasteder, döksün kanı;
Yok, hamiyet, bunda yok dîn imkânı!"

HALKIN ONLARI ALLAH'A VE EBEDÎLİK AB-I HAYÂTINA ÇAĞIRAN HAK VELİLERİNE DÜŞMÂN OLMASININ VE ONLARA YABANCI BİR HÂLDE YAŞAMASININ SEBEBİ.

1150. Mâl ve mülkün meyli, hapsetmiş gücü,
Belki ondan böyle söz, gelmiş acı.

Bağlasan bez merkebin varken yağır,
Çek kururken, çokça kan akmaktadır.

Cân yanar, başlardı merkep çifteye,
Mutludur kim, hiç girişmez bir şeye!

Hem yağır, tam elli yerden verse uç,
Bez yapışsın, bir düşün neymiş sonuç.

Mâl ve mülk olmuşsa bez, hırsın yara;
Kimde hırs çok, çok yağır var onlara.

1155. Baykuşun mâl, mülküdür vîrâneler,
Tınmamış Tabes ve Bağdat neyseler.

Gelse yoldan, öyle hem şahın doğan,
Duydu ondan bir haber, baykuş olan.

Baş şehirden, bahçe, bağdan söylese;
"Vah, vah!"eyler yüzce düşmân dinlese!

Saçmadır der, köhneden hikâyeler;
Hem doğan söyler durur, bilmem neler!

Köhneler, artık çürüktür köhneler,
Yoksa nefs, hiç köhne koymaz tâzeler!

1160. Eskiden ölmüş bulup can vermede,
Nûr-i iman üzre tâc giydirmede.

Ruh bağışlar bir güzel, ver cânını,
Bir küheylan üzre hem, atsın seni.

Tâc sunan erden de, gel sen çekme ser;
Kalbi bağlar binle bağ olsun çözer.

Baş bu gerçek, köyde yok bir tek diri,
Ab-ı hayvan üzre, yok koşmuş biri.

Kaçtın aşktan, gördün azcık horluğu,
Bildiğin ad, âşık olmak zorluğu!

1165. Aşkta yüz nâz, yüz edâ vardır hele,
Anca aşk, yüz nâzla geçmiştir ele.

Aşk vefâkârdır, vefâkar olmada,
Fert vefâsız olsa, aşk bakmazdı da!

Bir ağaç insan desen; ahd, kök ona,
Has ve sağlamlıkta gayret şarttı yâ!

Bir bozuk ahddir; çürük hem meyvesiz;
Kök çürükken, meyvesizden yok ki iz.

Gövde, dal, yaprak, yeşil olmuşsa da,
Kök çürük, hem fayda yoktur ortada.

1170. Kökte sağlam olsa, yaprak yoksa da,
Sonda yüzler sallanan el ortada.

Yok, gurûr duymak, ilimden ahdi tut,
Bilgimiz post, ahdimiz bir öz umut!

KÖTÜ İŞ YAPAN ADAM, KÖTÜLÜKTE KARÂR KILIP DA, İYİLİK EDENLERİN ERİŞTİKLERİ DEVLETİ GÖRDÜ MÜ ŞEYTAN OLUR, HASEDİNDEN, HAYRI ÖNLEMEYE KALKIŞIR. ŞEYTÂN GİBİ HANİ! HARMANI YANAN, HERKESİN HARMÂNININ YANMASINI İSTER."GÖRMEDİN Mİ NAMÂZ KILAN KULU, NAMÂZ KILDIRMAMAYA ÇALIŞANI?

Bir vefâkâr faydalansın, gör hele,
Sen hasetten, şeytân olmuşsun bile.

Kimde mevcut pis mizaçlar var ise,
Hiç dürüstlük istemezmiş herkese.

Sende, şeytândan hasetler yok ise;
Dâvadan geç, sen vefa var, uy sese!

1175. Hiç vefân yok, bâri hiç söz söyleme,
Sözlerin çoklukla, benlik eyleme!

Gönle söz; uzlaşma, düzgünlük verir;
Gönle susmak, yüz gelişmek gösterir.

İçte mevcut harcanır, gelsin dile,
Harca azcık, iç güzel kalsın hele.

Az konuşmuş kimse fikren özlüdür,
Söz kabuktur, artsa öz, yokluk bulur.

Post kalınlaşsın, zayıf olmuştu iç,
Post zayıflarken kemâl bulmuştu iç!

1180. Bak bu üç, hâm meyve, atsın hâmlığı,
Hem ceviz, badem ve seyret fıstığı.

Kim ki isyan eti, dönmüş şeytana,
Hasların devlet, hased sunmuş ona.

Kim Hüda ahdiyle, göstermiş vefâ,
Hak keremden, ahdi saklar öyle yâ!

Sen vefâ etmekte göz yummaktasın!
"Üzkürû üzkürküm"ü[25] duymaz mısın?

Ahde sen ol, hem vefâkârlık sesi,
Gelse yârdan bir vefânın müjdesi!

1185. Aht ve borçlanmak nedir, ey üzgün er?
Has tohumdan bahçe ekmekmiş meğer!

Hem tohumdan, yok ki parlaklık yere,
Sahibi zenginde olmaz bir kere!

Hem tohum ekmek desen sen aslı şu,
Geldi yokluktan işâret doğrusu!

"Ben yedim, hem dâne bir izdir dedim,
Daneler ektim, hem de tekrâr istedim!"

Mutlu er sen, etme artık boş duâ,
Meyve istersen, ağaç ağaç dik tarlaya!

1190. Yoksa tohmun, Hak verir duân için,
Her gören der, gayretin hoşmuş senin!

Meryem üzgün, derdi var, hem tohmu yok;
Hurmayı etmiş yeşil, hem Hak'tı çok.

Çünkü Meryem çok, vefâkar bir kadın,
İstemezden verdi Hak yüz maksadın.

Bir vefakâr topluluk var ortada,
Hep vefâdır âlem üzre yaymada.

Hem denizler, dağlar uymuş emrine,
Cümle unsurlar olurken, kul yine.

1195. Hem kerâmet, inkâr etmîş kimseye,
İkram olmuş, imân etsinler diye!

Gizli ikrâm, ihsân, ermiş bilmiyor,
Akla sığmaz, hem hayâller almıyor.

Zaten iş sonsuzluğa ermişse tek,
Hiç tükenmez, bitmeyen ihsân demek!

MÜNACAT (YAKARIŞ)

Rızk ve temkinler veren, ruh bahşeden,
Halkı kurtar, sen sebâtsız olmadan!

Çift büküm olmuş nefis, yardım gerek,
Yardım et doğrult ve kuvvet ver ki tek.

1200. Sen sabır lûtf et, hayır ver kullara,
Açmasın hîle, düzenbâzlık yara!

Gel de sen, Rabbim hasetten çek geri,
Hiç hasetler etmesin, şeytân biri.

***

Fâni bir mal, hep çürür, çirkin ceset,
İnsanın, kalpten, yanış vermiş haset.

Padişahlardır, hasetten ordular,
Toplayıp dost, akrabalar vurdular.

Bir düzenbaz, pisliğin âşık olan,
Birbirinden döktüler çok kan inan!

[25] *"Beni anın ki sizi anayım..." (Bakara 159)*

1205. Vis ü Râmin, gel Şirin, Hüsrev oku,[26]
Ahmağın artan hasrettir doğrusu!

Yok, olan âşık ve hem maşuk bile,
Zaten hiçler, hem heves, hem aşk ile.

Pâk olan Hak'tır vurur yoktan yoğa,
Yokta, başlar başka yok haz duymağa!

Hem perîşân âşığın başlar haset,
Böyle Allah güçlüğe sokmuş, evet!

Duygu dolmuş bir kadın, olmuşsa da,
Hep hasetten, birbirin yer, her kuma!

1210. Varsa bir taştan yürek, erkek düşün;
Hem hasetten, nerye düşmüştür görün!

Çok lütufkâr bir şeriât olmasa,
Yoktu dostluk, her beden duymuş tasa.

Şerri def etmiş, şeriattân karâr,
Hem delîlin kâse, dev, şeytân tutar.

Hem delîl, yardım, yeminler var diye,
Şeytânı sokmuş delinin kâseye.

Hak terâzi zıdları hoşnut kılar,
Ayrılır, ciddi, alaylar, doğrular!

1215. Ölçüdür emrin olan şer'i mübin,
Kıldı mutlak, hasmı, hasmından emin!

Hem terâzi olmasın, düşman nasıl,
Kurtulur, vehmiyle kalmazmış asıl?

Hep haset, pislik bu dünyâ; başka yok;
Hep cefâ, hep ızdırâp, dertlerse çok!

Cümle cin, insan haset dolmuşsa tek,
Nerde devlet? Bulma yok ikbâl demek!

[26] *İran'ın efsanevi aşk hikâyeleri.*

Hem bu şeytânlar, hesuttur eskiden,
Vazgeçerler sanma sen, yol kesmeden!

1220. Hem fesât tohmun eken, insan demek,
Hem haset hükmüyle, bir şeytân demek!

Gör ki Kur'an, şeytân oluş insanı,
Çarptı Allah, cinsi şeyân der, tanı!

Şeytân âciz kalsa azdırmak için,
Böylelerden yardım istermiş, bilin!

"Siz, bizim dost, siz ki dostluk etseniz,
Siz bizim yandaşsınız, bizdensiniz!"

Yol keser olmuşsalar bir kimsenin,
Çifte cins, şeytân da, mutlanmış bilin.

1225. Kim ki cân vermiş olur, dinen yüce,
Çifte şeytân ağlaşırlar güçlüce!

Aklı çok fert, girse Allah emrine,
Diş gıcırdatmış bu çift şeytân yine!

PADİŞAHIN PEYGAMBERLİK DÂVASINA KALKIŞAN KİŞİYE "DOGRU PEYGAMBER OLAN ADAMA NE BAĞIŞLAR YAHUT KENDİSİYLE GÖRÜŞEN VE ONA HİZMET EDEN KİŞİLER DİLLE VERİLEN ÖĞÜTTEN BAŞKA ONDAN NE İHSÂN ELDE EDERLER?" DİYE SORMASI.

Padişah der: "Söyle bari vahy nedir?
Hem nebî olmuşta kârlar neyledir?"

"Her ne var" der, elde etmez bir nebî?
Her ne devlet var, erişmezdir nebî."

Say nebînin vahyî, Hakk'ın hazneden?
Hem, arı vahyinden, alt olsun neden?

1230. Çünkü Rabb'in vahyi tam almış arı,
Vahy evi tatlandı, yığmış balları.

Allah'ın emriyle bir baksan arı,
Yığdı dünyâya üzre mum, hem balları.

Gör ki, insansan mükerrem kıldı Hak,
Vahyi hayvandan da, az olmaz ki bak!

Sana biz: **"Kevser"** ki verdik duymadın,
Kupkuru dil, sen susuz yanmaktasın!

Yoksa Fır'avn misli kör oldunsa bil,
Hâstasın sen, oldu Kevser, kanlı Nil!

1235. Tövbe et! Vazgeç ne düşmânlık ki var;
Onların kaplarda yok, Kevser meğer!

Kim ki Kevser'den sararmış, bil o dost,
Onla dost ol! Hem Muhammed hûy bu dost!

Böyle yap! Ol, Allah'ı sevmişle sen,
Ahmed'in elma, gelir bu bahçeden!

Kevser içmez, bir dudak görsen kuru,
Sıtma, ölmek misli düşman say onu!

Hem baban, annense Hak yoldan öte,
Kanlı düşmandır ve gerçek öyle de!

1240. Hak Halil'inden ki, öğren sen bunu,
Hem pederden, önce bizâr oldu bu!

Buğz eden var, Hak seven var, gel katıl,
Gayreti aşk yermesin, dursun asıl!

Söylemezsen Lâ ve İllallâh'ı sen,
Hem hakîkat üzre, yol yoktur hemen!

BİR ÂŞIĞIN, SEVGİLİSİNE ETTİĞİ HİZMETLERİ, GÖSTERDİĞİ VEFALARI UZUN GECELERDE, YANININ YATAK GÖRMEDİĞİ; UZUN GÜNLERDE ÇEKTİĞİ ELEM VE İŞTİYÂKI ANLATIP DA BEN BUNDAN BAŞKA BİR ŞEY YAPAMIYORUM, EĞER YAPILACAK BAŞKA BİR ŞEY VARSA BENİ İRŞAD ET! NE BUYURURSAN YAPAYIM. HATTA DİLERSEN HALİL ALEYHİSSELÂM GİBİ ATEŞE ATILAYIM, YUNUS ALEYHİSSELAM GİBİ KENDİMİ DENİZİN CANAVARININ AĞZINA ATAYIM, CİRCÎS ALEYHİSSELAM GİBİ YETMİŞ KERE ÖLDÜRÜLMEM LAZIMSA ÖLDÜRÜLEYİM. ŞUAYB ALEYHİSSELAM GİBİ AĞLAMAKTAN KÖR OLMAK GEREKİRSE KÖR OLAYIM." DEMESİ. "PEYGAMBERLERİN VEFALARINI CANLARIYLA OYNAMALARINI SAYMANIN İMKANI YOK" SEVGİLİNİN DE ONA CEVAP VERMESİ."

Geldi âşık bir adam yâr huzruna,
Ettiği hızmet nedir saymış ona.

Der: "Senin uğrunda yaptım, şöyle ben,
Harpte ok, mızrak, hedef olmuş bu ten!

1245. Gitti mal, güç gitti, tüm namus giden;
Ben senin aşkınla, hep bahtsız iken!

Bir sabâh, bulmaz gelip zevk, uykuda;
Akşâmım bulmaz beni varlıkla da!

Saydı, çekmiş, hem tükenmez, dert, acı,
İşte bir bir saymaya vermiş gücü.

Söylemez yâr üzre bir töhmet için,
İstiyorken, yüz şehît bulsun hemin.

Tek işâret, aklı çok olsan yeter,
Âşığın yâr isteyiş, nerden biter?

Durmadan tekrar eder söyler durur;
Bir balık elbet, sudan kanmaz olur!

Eski dertten söylenen yüzlerse de,
Söylemezlikten şikâyet etmede!

Âteşin emrindedir, bilmez ki ne,
Hep harâretten, erir ağlar yine!

"Doğru" der, "hem öyle yaptın" yâr hani,
"Ver kulak sen, dinle artık gel beni!"

Aslının, bir aslı vardır sevginin,
Yaptığın şey, bir teferrûat senin!

Der ki âşık: "Sevginin hem aslı ne?"
Der ki mâşuk: "Yok olup ölmek yine!

Her ne yaptın, ölmedin kaldın yine,
Cânla oynar âşık oldun, ölsene!"

Hem o ân, âşık uzanmış, verdi cân,
Gül olup gülmüş ve şâd olmuş o ân!

Arifin, zahmet ki bilmez ruh, akıl,
Hem gülüş kalmış, tükenmez, onda bil.

Ayda nûr, vurmuş güzel, hem çirkine,
Hiç de ondan almamış bir kin yine!

Cân ve aklın nûr, döner Allah'ına,
Ay da nûr, olmuş temiz, dönmüş Ay'a.

Ay'da nûr, pis bir mekâna düşse ne?
Hep temizdir, vasfı pâktır hep yine!

İğreti pislikte, kirletmez onu,
Nûrdu elbet, nûra kirler uydu mu?

"Dön geri!" Emri güneş almıştı yâ,
Döndü birden, nûru artık aslına!

Onda kalmaz külhanın hiç kir izi,
Hem, ne gülden gözlenir renk, bir sezi.

Asla dönmüş, nûr gören gözlerde nûr;
Onda sevdâ, sâde birtek çöl bilir!

"BİRİSİ BİR ARİF BİLGİNDEN: BİR ADAM NAMAZDA SESLE AĞLAR AH EDER FERYÂD EDERSE NAMAZI BOZULUR MU?" DİYE SORDU. O ARİF BİLGİN DE DEDİ Kİ: "AKAN YAŞIN ADI GÖZYAŞIDIR. ANCAK O AĞLAYAN NE GÖRMÜŞTÜR, NE İÇİN AĞLIYOR? ONU BİLMEK GEREK. EĞER O ALLAH AŞKI İLE AĞLIYORSA YAHUT GÜNAHLARINA PİŞMAN OLMUŞ DA GÖZYAŞI DÖKMÜŞSE NAMAZI BOZULMAZ, HATTA O NAMAZ DAHA DA OLGUNLAŞIR, MAKBUL BİR NAMAZ OLUR ÇÜNKÜ NAMAZ; "GÖNÜL HUZURU OLMADIKÇA NAMAZ DEĞİLDİR." DİYE BUYURMUŞTUR. NAMAZ KILAN KİMSE BEDENİNDEKİ HASTALIKTAN YÂHUT OĞLUNUN AYRILIĞINDAN ÖTÜRÜ AĞLIYORSA NAMAZI BOZULUR. ÇÜNKÜ NAMAZIN TEMEL BEDENİ, OĞLU TERK ETMEK, İBRAHİM (AS), GİBİ HAK UĞRUNA OĞLUNU KURBAN EDİP, NEMRUT'UN ATEŞİNE AYILMAKTIR. NAMAZIN

KEMALİ İÇİN BU LAZIMDIR. BU HUYLARI BENİMSEMESİ İÇİN MUSTAFA (AS)'A DA "İBRAHİM'İN ŞERİATINA UY, İBRAHİM'DE SİZİN İÇİN UYULACAK GÜZEL HUYLAR, SIFATLAR VARDIR." DİYE EMİR GELMİŞTİR.

Gizli sormuş müftüden, bir söz adam,
"Ağlayan ferdin, namaz olmuş mu tam?

Hem namaz feryatla, batıl oldu mu?
Yoksa gözden aksa yaş, makbul bu mu?"

Der ki müftü: "Gözyaşı akmış niçin?
Hem ne görmüş, ağlayıp durmuş niçin?

Gizli âlemlerde, bir şey gördü de,
Gözde yaşlar, böyle akmış gelmede!

1270. Başka âlem görse bil, feryâd eden,
Hem namaz olmuş olur, kıymetlenen.

Ağlayış olmuşsa dertten, yanmadan,
Koptu ip, iğ hep kırılmıştır inan!"

"BİR MÜRİT HİZMET İÇİN ŞEYHİN HUZURUNA GELDİ. PİR, İHTİYÂR DEMEK OLAN DEĞİL, AKIL VE MARİFET BAKIMINDAN, ANLAYIŞ BAKIMINDAN ÜSTÜN OLANI KASTEDİYORUM. HZ İSA DA ÇOCUKTU, ÇOCUKTU AMMA, BEŞİKTE KONUŞTU. YAHYA (AS)DA ÇOCUKLARIN MEKTEBİNE GİDİYORDU. BUNLARIN İKİSİ DE ÇOCUKTU AMA İKİSİ DE PEYGAMBERDİ. MÜRİD ŞEYHİN HUZURUNA VARINCA, ONU AĞLAR GÖRDÜ. KENDİSİ DE ONA UYARAK AĞLADI. ŞEYHİN AĞLAMASI DURUNCA, MÜRİT DIŞARI ÇIKTI. ŞEYHİN HALİNİ DAHA İYİ BİLEN BİR BAŞKA MÜRİT, GAYRETE GELİP HEMEN ARKASINDAN KOŞTU. ONA YETİŞTİ DEDİ Kİ: "KARDEŞ, BUNU SANA SÖYLEYELİM: "ŞEYH ALLAH İÇİN AĞLIYORDU BEN DE AĞLADIM." DİYE AKLINA BİR ŞEY GETİRME SAKIN. OTUZ YIL RİYÂZET ÇEKMEK, TEHLİKELİ DÖNEMEÇLERDEN GEÇMEK, TİMSAHLARLA DOLU DENİZLERİ, ASLANLARLA, KAPLANLARLA DOLU YÜKSEK DAĞLARI AŞMAK GEREK Kİ ŞEYHİN AĞLADIĞI GİBİ AĞLAYASIN. BÜTÜN BU ZAHMETLERE, ZORLUKLARA KATLANMAKLA BERABER, O AĞLAYIŞI ELDE EDER. O MAKAMA EREBİLİRSEN, "YERYÜZÜ BANA GÖSTERİLDİ" DİYE CENAB-I HAKK'A ÇOKÇA ŞÜKRETMEN GEREK."

Bir mürît gelmişti şeyhinden yana,
Erdi şeyhin ağlayış, feryâdına.

Şeyhi, ağlar gördü, başlar ağlar o,
Gözlerinden, aktı yaşlar, dopdolu!

Nükte söylerken, güler duymuş olan,
Bir sağır duymaz, güler hiç duymadan.

1275. İlki, herkes mutlanır olsun diye,
Başlamış, elbette taklît etmeye.

Hem sağır gülmektedir, onlar ile!
Hiç neden gülmüştüler, bilmez bile.

Hem sorarlar: "Söyle sen güldün neden?"
Anlatırsan, oydu tekrârdan gülen!

Taklît etmiş kimseler, olmuş sağır,
Neş'eler içten değil, duymaz bağır.

Şeyh, ışık versin mürîtler üzre hem,
Doldu, gönlünden müridân neş'e, dem.

1280. Havza dalmış, bir sepet, dolmuştu da,
Dolmuşum sanmış sepet, aldanmada!

Çıksın ordan, bak inatkârlar hele,
Irmağın su ırmağın, bilmiş bile.

Ay batar batmaz, camın yok parlayış,
Bellidir aydan gelip hep nûr saçış.

"Kalk!" denilsin, san, seherdir göz açar,
Bir seher görmüş olur, tekrâr güler!

Burda, taklitken gülüş, girmiş işe,
Gülmeye gülmüş olur, gitmez boşa!

1285. Der ki "Ben pek çok uzun yoldan gelen,
Buydu gerçek buydu, sırdan sır denen.

Ben o va'diden nasıl buldum ki zevk,
Neş'emiz hamlık ve tam, körlük demek.

Çok hayâl kurdum ve umdum, geldi ters,
Anlatışlar hepsi yanlış, oldu ters.

Nerde fikren bir bebek, er nerdedir?
Hem hayaller nerde? Gerçek nerdedir?

Bir çocuk arzusudur süt, yâ dadı,
Hem üzüm, fındık, dilerken, ağladı.

1290. Hem mukallit, bir çocuk illetli bil,
İncelikler gösterip, sunsun delîl!

Hem delîl bulmak için, zorlanması,
Oldu kalbin, gözden eksik kalması.

Sürme olmuş sırra gerçek, var iken,
Müşkilâttan, söz eder olmuş hemen.

Dön Buhârâ'dan mukallit horluğa,
Ancak insan, yol verir aslanlığa.

İçte bir başka Buhârâ görmede,
Meclisi, saf yarmışı mest etmede!

1295. Bir haberci, durmayıp zeyrek koşar,
Okyanus görsün damar, artık kopar.

Bak **"hemelnâ"**[27] sırrına mazharlara,
Hem denizler yüklenen vardır, ara!

Koş! Vehimler, suretin tutsak olan,
Padişahın, çokça ihsân var inân!

Sâf mürîd uymuş ve taklit etmede,
Ağlıyor olmuş aziz şeyhiyle de!

Bir sağırmış, sanki görmüş ağlayan,
Ağlamış artık, sebepler sormadan.

1300. Ağlamış pek çok ve çıkmış taşraya,
Has mürit koşmuş, yetişmiş oldu yâ!

Der ki: "Ağlar bir bulutsun bilmeden;
Ağladın sen, hoş bakan, hoş şeyh ilen!

Allah! Allah! Ey mürîd, gel kendine!
Gerçi, taklitten de hissen var yine!

Şahı ağlar gördüm, ağlardım deme,
Sen sakın, münkir olursun söyleme!"

Bilgisiz, cahilce dolmuş ağlayış,
Bir olur mu, üstün olmuş ağlayış?

---

[27] *"Biz onları yüklendik." (İsra, 70)*

1305. Farklılık var, var uzun yollar diye.
Ağlayıştan, hem kıyas etmek niye?

Bak otuz yıllık savaştan sonra bu,
Bir akıl ermez makamdır doğrusu.

Bir makamdan, yüz konak var akla yol,
Bilmez aklın, neydi gerçek bilmiş ol!

Ağlayış gamdan ve gelmez neş'eden,
Ağlayış var, sâde o ruhtur bilen!

Ağlayış, gülmek o bir âlemledir,
Hem akıl, hem vehmi hiç bilmez nedir?

1310. Onda gözyaş, benziyor görmüş göze,
Görmeyen göz, benzemez ermez öze!

Hem ne görmüş, yok ki tutsun orda da,
Görmeyen göz benzeriymiş ortada!

Nûru görsün, durmayıp kaçmış gece,
Hem nasıl bilsin ki nûr, olmuş nice?

Kaçtı rüzgardan uzak, bir kez sinek,
Yelde zevk var, oysa bilmez neylesek.

Hiç hadis olmaz, kadimden anlayan,
Son hadistir, anlamaz sondan gelen!

1315. Hem kadimden varsa nûr denklik verir,
Yaratılmışken, boyar, renklendirir!

İstesen bulsan, eğer yüz benzeri,
Şimdi ben hiç istemem, yoksul biri.

"Lam, Ellif, Mimler ve Hâmim" harfleri,
Harf desen olmuş asânın benzeri!

Cümle harfler, şöyle bir benzerse de,
Vasf edilmez onların vasfıyla da!

Elde tutmuş kim sopa, etsin sınak,
Hem de Mûsa, asâ olmaktan uzak.

1320. Has nefes, İsâ nefestir yel değil.
Olmaz üfrük, hiç ferah, hiç gam değil!

Kul için gönderdi çok şanlar Hüda!
Hem Elif, Lâm, Hâmim olmuş ey baba!

Her, Elif, Lâm, Mim nasıl benzer buna,
Varsa canın, böyle yer yok bakmana.

Gerçi harflerden ki gelmiş meydana,
Benzer halkın harf ve söz dersen ona!

Hem Muhammed, olmuş insan, et, deri;
Cümle tenlerdir onun hep cinsleri.

1325. Ette vardır, hem deri var, hem kemik,
Hiç bu tenler üzre var mı benzeşik?

Öyle tenden doğdu birçok mu'cizât,
Öyle terkip, cümle terkip oldu mat!

Kur'an'ın, "Hâ, Mîm" de tertip böyledir,
Oydu yüksek, cümle terkip âdidir.

Çünkü terkipler, hayatın madeni,
Aciz herkes, oysa sûr üfler hani.

Ejdeha olmak verir olsun Hüda,
Asâdır "Ha, Mim" denizler yarmada!

1330. Benzer onlar, sözlerin terkiplere,
Yassı ekmek, ay uzaktır bin kere.

Ağlayışlar, gülmeler ondan değil,
Halik'ın huydan, emir almıştı bil!

Zahirin emrindedir ahmak olan,
İnce şeyler gizli onlardan inan?

Hep muratsız perdenin mahkum olan,
İtirazdan, incelikten ayrılan.

KEÇİYE MUM İSKEMLESİNDE OTURMAYI, AYIYA OYNAMAYI ÖĞRETTİKLERİ GİBİ, BİR CARİYE DE HANIMININ EŞEĞİNE BAZI ŞEYLER ÖĞRETMİŞTİR ONUNLA EĞLENİR DURURDU. BU HİKAYE ŞEHVETİN KÖTÜLÜĞÜNDEN ÖRNEK OLARAK MESNEVİYE ALINMIŞ BİR HİKAYEDİR. MİLADIN İKİNCİ ASRINDA YAŞAYAN BİR YAZAR OLAN APULEİ'US'UN "ALTIN EŞEK" HİKAYESİNİN BENZERİDİR. HAZRETİ MEVLANA BU HİKAYEDEN BİR DERS ÇIKARMAKTADIR. BU HİKAYEDE BİR ADAM SİHİRLE EŞEK HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞTÜR. MEVLANA'YA GÖRE: "HER NOKSANI OLAN MELÛNDUR. YANİ HER NOKSANI OLAN BAKIŞ VE ANLAYIŞ MELUNDUR. MAKSAT, BU OLMASAYDI ZÂHİR GÖRÜŞÜ EKSİK OLANLARA, YANİ KÖRLERE ŞAŞILARA ACINMAZDI. HALBUKİ ONLARA ACINIR, LÂNET EDİLMEZ. "KÖRE ZAHMET VE TELKİN YOKTUR" AYETİNİ OKUSANA. BU AYET KÖRDEN TEKLİFİ DE GİDERMİŞTİR, LÂNETİ DE KALDIRMIŞTIR, AZARLAMAYI DA, ÖFKELENMEYİ DE.

Bir halâyık şehvetin çoklukla da,
Bir eşek var, onla dostluk kurmada.

1335. Yaklaşır olmuş eşek, uymuş ona,
Bellemiş, yaklaşma neymiş insana.

Hîlekârın elde varken, bir kabak,
Hem kabak takmış ayar etmişti bak!

Muhtaç olmuş her biri bir ölçüye
Ölçüsüz nefsin gelip uysun diye.

Nefse uymuşlar uzaktır ölçüden,
Ruhunu pis arzulardır kirleten.

Hep zayıflar oldu merkep durmadan,
Sahibi kalmıştı aciz işbu an.

1340. Gösterir nalbanda, bilmez neydi hal,
Hep zayıflar merkebi, bulmaz mecâl!

Kimse, bir dert bulmamış, derken ona,
Yok, haber işten ve iç yüzden yana.

Ciddi bir dikkatle artık gözlemek,
Anlamak ister, sebepler neydi tek.

Hem çalışmak üzre, insan kul, köle,
Kim arar, maksat geçer artık ele!

Merkebin hâl üzre, dönmüşken sesi,
Merkebin hükmünde görmüş Nergis'i.

1345. Bir yarıktan, gözlemişken hali o,
Pek şaşırmış oldu artık doğrusu!

Hem, nasıl yaklaşsa bir erkek kadın,
Hem halayık, hem eşek bir, anladın!

Hem haset etmiş, demiş, merkep benim,
İş benim olmak gerek, ben ehliyim.

Hem eşek iş bellemiş, hem âşinâ,
Sofra var hem, mum uyanmış, baksana!

Görmemezlikten gelip ses verdi o:
"Kız yeter sildin ahır, der yetti bu."

1350. Gizlemek kastıyla girmişken söze,
"Gelmişim ben, aç kapu" derken kıza.

Söylemez bir söz ve artık sustu o,
Gizlemekten gaye, kıskançlıktı o.

Her fesât alet ki, gizler cariye,
Yönlenir artık kapu açsın diye.

Ekşitip yüz, gözde yaş oynar dudak,
Sanki söyler, ben oruç tuttumdu bak.

Başlayıp durmuş temizlerken yeri,
Hep rahat yatsın diler merkepleri.

1355. Yer süpürdüm, der gibi açmış kapu,
Der hanım, içten de, hem pek usta bu.

Hem süpürmek neydi? Neymiş ekşi yüz;
Merkebin ahvâli görmezsin henüz!

Bak eşek kızmış, oyun oynatmada,
İstiyor çıksam meğer bekler, oda.

Hem dudak altında hâl, gizlenmede,
Görmemiş suç, hem de pohpoh etmede.

"Çarşafın giy haydi yollan, sen" dedi,
"Var, şu komşum, git selâmım sun!" dedi.

1360. Böyle yâp, var şöyle et, derken kadın,
Burda söz kesmek belirtmiş maksadın.

Neyse maksat ondan, al sen hem özü,
Gizleyip suç, gönderir olmuş kızı.

Şehvetin zevkiyle, kalpten mutlanan,
Saklanırken oh çekip durmuş o an!

Kalmışım tek, ünleyip şükr etmeli,
Erkeğin eksik cimâ, gitsin geri.

Sanki şehvetten kaçırmış, yüz keçi,
Merkebin yangınla yanmış, öyle ki!

1365. Hem keçi neymiş? Kadın olmuş keçi,
Ahmağın hal üzre, şaşkınlık neci?

Şehvet arzun, gönlü etsin kör, sağır,
Hem eşek gelmiş ona, şehvette nûr.

Âteşin sarhoş olan çok kimse var,
İster âteş, hep özün nûr sandılar.

Allah'ın kullarda olmaz böyle hâl,
Sanki yaprak, döndüren, hem Zülcelâl!

Böyle âteş bildi gör, neymiş hâyâl,
Hem hâyâlin eğreti, vermez mecâl!

1370. Varsa çirkin gösterir has, hırs denen,
En beter yol, bil ki sen, şehvet hemen.

Bunca has şehvetle, çirkin olmada,
Sihri çok binler de şaşkın kalmada.

Merkebi, Mısrın Yûsuf'muş gösteren,
Bir çıfıt, Yûsuf'u neyler, gör ki sen!

Eyler efsûnlarla bal, pislikleri,
Bal nedir, birkez inat alsın yeri?

Şehvetin, artık yemekten, az ye sen;
Bir nikâh yap, sonra ondan kaç hemen!

1375. Yer içersen, şehvetin yöndür harâm,
Şüphesiz, harcetme lâzım, vesselâm!

Hem nikâh "lâ havle"çekmek benzeri,
Sen nikâh kıysan, belâylan yok yeri!

Sen yemek, içmek seven, evlen dedi,
Yoksa kuyruk kapma ister çok kedi.

Sıçramazdan merkebin, gel vur yükü,
Önceden hep, sırta sen kondur yükü.

Bilmedin mademki âteş neyliyor,
Bilgisiz sen, gel ateşten ayrı dur!

Bilmiyorsan, koyma çömlek âteşe;
Âteşinden çorba akmıştır boşa!

Hem su lâzım, sende lâzım aşçılık;
Tende çorban pişse olmazsın bozuk.

Olmadın gerçek demirci, usta sen,
Geçme ordan, saç, sakal yansın neden?

Kitleyip yönlendi, merkepten yana,
Orda, zevk olmuştu, suçtan tad ona.

Öyle bir hal nfse uygun gelmede,
Şeyden elbet böyle halle gülmede.

Kahpe, ermek istemiş maksâdına,
Kız ne yapmış, aynı yapmıştır ona!

Burda şehvettir, bitirmiş her şeyi,
Melanet silmiş süpürmüş gerçeği.

Hayvanın mevcutsa bir şeytan huyu,
Hırs ve şehvetler yanıltmış doğruyu.

Bir figan düşmüş yarılmış tâ ciğer,
Parçalanmış, hep damâr kopmuş meğer.

Yok, soluklanmak ve derhâl verdi cân;
Kürsü bir yan kaldı, mevtâ başka yan.

Kanla dolmuşken ahır düşmüş yere,
Pis ölümdür, onda cân yok bir kere!

Pis ölüm gelmiş ve çatmış ey baba;
Pis ölümden yok şehitlik ortada!

Duy ki Kur'ân'dan; rezîl çekmiş âzap,
Yok, rezîllik, olmasın ölmen harâp!

Bilki nefsin, oldu bir erkek eşek,
Ondan alt olmakta, âdîlikti tek!

Sen nefis uğrunda ölsen, yok tadın,
Sen de oldun, nefs için ölmüş kadın.

Nefsi etmiştir eşek, sûretçe Hak,
Hem de sûret hûy için uygundu bak.

Hem çıkar sırlar, kıyâmet meydâna,
Nefs eşektir, sen de ondan kaçsana.

Cümle kafir, korkutulmuş nâr ile!
Derler onlar: "Hoştu nâr, ardan hele!"

Söylemiş Hak: "Od, utancın aslıdır,
Gör kadın ölmüş, onun âteş budur!

Hırs yüzünden ağza dek ekmek yedi,
Ölmenin lokma, boğazdan inmedi.

Ölçü tut, yerken yemek haris kişi,
Helvâ, sütlaç yer olur olsan ne ki!

Hak verir, vardır terâzinin dili,
"Sûre-i Rahmân" okunsun bilmeli.

Aslâ sen vazgeçme mizândan yana,
Hırs, tema'ın oldular düşmân sana.

Gördüğün ister bu hırs, mahrûm yine,
Girme turpun oğlu, turpun emrine!

Hem halayık, yollanırken âh ile!
Usta varken, sen neden saldın yola.

Ustasız iş, yapma isterdin, sakat,
Bilgisiz sen, cânla oynardın fakat.

Çaldığın benden senin, eksik ilim,
Çok tuzak var, sormadın bilmişse kim!

Dâne harmândan alır olsun şu kuş,
Oysa ipten, olmalıyken kurtuluş!

Dâneden sen az ye, sensin pisboğaz,

Gel **"Külû"**, gel **"Veşrebû"**[28]dan et niyâz.

Dâne yerken, hem tuzak var, düşme sen,
Hem kanâat, ilme lâyık, belle sen.

1410. Aklı çok, etmez cihânda rızkı gâm,
Bilgisiz, nimetsiz olmuş vesselâm!

Bir tuzaktan ip dolaşmış boynuna,
Dâne kökten, hep harâm olmuş ona!

Kuş nasıl yermiş, tuzaktan dâneler,
Yenmek istensin, zehir olmuş meğer.

Hem de gâfil kuş, yemiştir dâneden,
Böyledir, dünyâ mâlından yemlenen.

Aklı çok, hem iş bilir kuşlar hele,
Kendi kendin dâneden çekmiş bile.

1415. Hep zehirlenmiş, tuzaktır dâneler,
Kuş, tuzaktan yem yiyor, kördür meğer!

Baş keser, kurmuş tuzak, aptalları,
Çekti meclis içre, zârifânları!

Aptalın ancak yarar olmuş eti,
Zârifin olmuş olur, ses şöhreti!

Hâsılı, dönmüştü yoldan câriye,
Hem eşek altında ölmüş gördü de.

Der ki: "Ey ahmak hâtun; bilmem dedi,
Belki üstâdın, bir iş göstermedi!

1420. Aldatan dış, gizlenen içtir sana,
Ustasız açtın, yöneldin dükkâna!

Bal dedin, pâlûze saydın afeti,
Görmedin varken, kabaktan aleti!

Yoksa merkep âşkı daldırmış seni
Görmedin varken kabak, birkez hani!

Dış yüzünden gördün, üstâdın işi,
Hem sevinçten, ustalık ettin kişi!

Bilgisiz var, hem cahil, hem sözde baş,
Erlerin yollarda, görmüş sâf kumaş.

1425. Boşboğaz var, bulmuş azcık bir hüner,
Şahlarından, sâde lâf bulmuş meğer!

Elde mevcût der sopa: Mûsa benim!
Üfler ahmâk, işte der; Îsâ benim!

Eyvah! Eyvah! Bir gün isterler mihenk;
Doğrunun, hem doğruluk neymiş desek?

Geldilersen sonrasın ûstâda sor;
Cümle hârisler inân, dilsiz ve kör!

Cümle dönsün der, ararsın, sen geri,
Kurda av olmuş, ey ahmâk hep sürü.

1430. Resmi sen gördün de, oldun tercümân;
Pâpağan oldun, umulmaz söz sunan.

ALLAH'IN TELKİNİNE TAKATLERİ OLMAYAN ÜMMETLERE PEYGAMBERLERİN, MÜRİTLERE, ŞEYHİN TELKİNİ, İNSANLA ÜLFETİ OLMAYAN DUDU KUŞUNUN AYNA KARŞISINDA SÖZ SÖYLEMEYİ ÖĞRENMESİNE BENZER. YÜCE ALLAH DA DUDU KUŞUNA YAPILDIĞI GİBİ MÜRİDİN ÖNÜNE ŞEYHİ BİR AYNA GİBİ KOYAR, AYNA ARKASINDAN ONA TELKİNDE BULUNUR. ALLAH PEYGAMBERE "DİLİNİ OYNATIP CEBRAİL'DEN ÖNCE OKUMAYA KALKIŞMA" VE "PEYGAMBERİN SÖYLEDİĞİ, ANCAK ALLAH'IN VAHY ETTİĞİ SÖZDÜR"

[28] *"Yiyiniz, içiniz israf etmeyiniz." (A'raf, 31)*

DEMİŞTİR. İŞTE SONU OLMAYAN MESELENİN BAŞLANGICI BUDUR. NİTEKİM SENİN HAYAL DEDİĞİN AYNADAKİ DUDU KUŞUNUN GAGASINI OYNATMASI YOK MU? O HAREKET, HAYALİN DİLEĞİYLE DEĞİLDİR, GAGASINI O OYNATMAZ. O HAREKET DIŞARIDA SÖZ SÖYLEMEYİ ÖĞRENEN DUDU KUŞUN AKSİDİR, FAKAT AYNANIN ARDINDA BULUNAN SÖZ ÖĞRETENİN AKSİ DEĞİLDİR. YALNIZ AYNANIN ÖNÜNDE DUDU KUŞUNUN SÖZÜ VE HAREKETİ, AYNA ARDINDA BULUNAN VE SÖZ SÖYLEMEYİ ÖĞRETENİN TASARRUFUNA TABİDİR. BU DA BİR ÖRNEKTİR, TIPKISI DEĞİL

Aynanın önlerde, durmuş bir dudu,
Kendisinden aksi hem, görmüş idi.

Aynanın ardında, üstâd gizlenen,
Oldu çok hoş, pek güzel söz söyleyen.

Dudu sanmış, söyleyen var aynada,
Oysa oyken, gerçek akis ortada!

Koca kurdun hîledir bilmez onu,
Kendi cinsinden diyen beller bunu.

1435. Aynanın ardında, üstâd öğretir,
Yoksa öğrenmek nasıl elden gelir?

Papağanlar, öyle söz öğrenmede,
Hiç de bilmez, sırların mânâ nede!

Beller insandan, denilmiş sözleri,
Başka bir şey almanın yoktur yeri.

Aynadır gerçekte, baksan sen, velî,
Gördüğün sensin, mürîdim bilmeli.

Söz ve iş, ânında bilmezken nice,
Külli akl var aynanın, bilsin nice?

1440. Hem sanır söz söyleyen, buymuş beşer,
Başka sır var, oysa ondan bîhaber.

Harfi beller, bitmeyen sır beller o,
Sırra denklik yok, o bilmez, bir dudu.

Kuş öter, taklîd edermiş halk denen,
Bir ağızdan, bir boğazdan bil ki sen.

Oldular mânâdan onlar bîhaber,
Sâde bilmiştir Süleymân, dil meğer!

Dervîşin, sözden bilir çok kimseler,
Minber onlardan parıldar, bilseler!

1445. Yâ, bu sözden başka yok kısmetleri,
Sonda yol gösterdi Hak, rahmetleri!

GÖNÜL SAHİBİNİN BİRİ, GEBE BİR KÖPEK GÖRDÜ. YAVRULARI KARNINDA HAVLAMAKTAYDI. KÖPEĞİN HAVLAMASI BEKÇİLİK ETMEK İÇİNDİR DEDİ, HALBUKİ ANA KARNINDA BEKÇİLİK OLMAZ. SONRA KÖPEK HAVLAMASI, İMDAT İSTEMEYE, SÜT İSTEMEYE VE SAİRE DELÂLET EDER. ANA KARNINDA İSE BUNLARIN HİÇBİR FAYDASI YOKTUR. BU NE İŞ? ŞAŞIRMIŞ BİR HALDEYKEN KENDİSİNE GELİNCE ALLAH'A MÜNACATTA BULUNDU, "BUNU ALLAH'TAN BAŞKA KİMSE BİLMEZ" DEDİ. ALLAH'TAN ŞU CEVAB GELDİ: BU HİCAPTAN ÇIKMAMIŞ, CAN GÖZLERİ AÇILMAMIŞ OLDUĞU HALDE

GÖRGÜ SAHİBİ OLDUKLARINI DÂVAYA KALKIŞANLARIN, BU HUSUSTA SÖZ SÖYLEYENLERİN HALİDİR. BU DÂVADAN VE BU SÖZLERDEN NE BİR KUVVETE SAHİP OLURLAR, NE BİR YARDIMA, NE DE DİNLEYENLERİ DOĞRU YOLA GÖTÜREBİLİRLER.

Halvet etmiş, bir adam görmüş hele,
Rüyâsında, yolda bir it hâmile.

Ânsızın havlar, duyar encikleri,
Orda yok, dünyâda yokken, hiçbiri!

Pek tuhâf gelmiş bu ses, derken ona,
Hiç olur muymuş, bu türden havlama?

Bir enik, bilmem nasıl havlar durur,
Anne karnından, duyan olmuş mudur?

Uykudan kalkmış, şaşırmış öylece,
Durmayıp artmış, şaşırmak bak nice.

Burda hiçbir kimse yok, çözsün bunu,
Sâde, Allah'tan diler olmuş onu!

Der ki: "Yâ Rab hem nedir bu müşkül iş?
Şaşkınım, derdim zikirsiz eylemiş!

Aç kanat sen, ver Hüda uçmak bana,
Zikre ersem, ben varıp bağdan yana!"

Gizliden bir ses gelip ermiş ona;
Böyle söz, olmuştu cehlin baksana!

Örtüden, hem perdeden, çıkmaz iken,
Sâde boş söz söyleyen, kör bil ki sen!

Anne karnından, enik havlar niye?
Hem ne avdır, hem ne, benzer bekçiye!

Görmemiş bir kurt, dönüp kovsun onu,
Yok ki hırsız, havlayıp kovsun onu.

Server olmaktan, bakışlar görgüsüz,
Hem atılgan, söz için, gösterse yüz.

Hep kapılmış hâle, bulsun müşteri,
Hırsla dolmuş, oysa görmez gözleri.

Ay görünmezden nişan söylerdi de,
Söz desen hep, eğrilik sevk etmede!

Müşteri bulmak için ay görmeden,
Saydı yüzler, çok nişân sunmuş hemen.

Kâr veren bir müşteri, tektir o da,
Oysa onlar şüphe hem, zân dolmada.

Hiç değersiz müşteridir, yel satar,
Böyle bir hâl üzre, bir toplum ki var.

Satmak istersek, yeter Allah bize,
Derdi at, gel, sen de artık, çık düze.

İsteyen bir müşteri var onlara,
Başla-son bilmiş olan, erler ara!

Müşteri olmaz sana, her müşteri,
Çifte âşık olma bilmez Hak eri!

Sen satın alsan, muhakkak kârı yok,
Verme kıymet, hem fikirden vârı yok.

Onda güç yok, bir yarım nâl almaya,
Kalkışırsın, la'l yakutlar satmaya.

Taşlanır hâl sundu şeytân, kendine,
Hırsın aynen öyle körlük vermede.

Fil ve Lût ashâbını taşlattı o
Onların son, kahr oluştur doğrusu!

Sabredenler, buldu gerçek müşteri,
Müşteri var, koşmamışlar her yeri.

Kim ki, gerçek müşteriden dönse yüz,
Yok, ebed, ikbâl tükenmiş, şüphesiz.

Son ki yok, hasrettedir Darvan'lılar,
Hep harîsler böyle mahrûm kaldılar.

DARVANLI'LARIN BABAMIZ, BÖNLÜĞÜNDEN BAHÇENİN HASILÂTINDAN ÇOĞUNU YOKSULLARA VERDİ. ÜZÜM OLDU MU, ONDA BİRİNİ, KURU ÜZÜM YAPILDI MI ONDA BİRİNİ, HELVA VE PALÛZE PİŞİRİLDİ Mİ ONDA BİRİNİ, HARMAN TOPLANIP BAŞAKLAR YIĞIN YAPILDI MI ONDA BİRİNİ, HARMAN DÖVÜLDÜ MÜ ONDA BİRİNİ, SAMANLA KARIŞIK BUĞDAYIN ONDA BİRİNİ, BUĞDAY SAMANDAN AYRILDI MI ONDA BİRİNİ, ÖĞÜTÜLÜP UN OLDU MU ONDA BİRİNİ, HAMUR YOĞRULDU MU ONDA BİRİNİ, EKMEK YAPILDI MI YİNE ONDA BİRİNİ VERİRDİ. DEYİP YOKSULLARA HASET ETMELERİ! ULU ALLAH, BU YÜZDEN O BAHÇEYE, TARLAYA BİR BEREKET VERMİŞTİ Kİ BÜTÜN BAHÇE SAHİPLERİ, O BAHÇEYLE TARLANIN SAHİBİNE MUHTAÇ OLURLAR, HEM MEYVE, HEM DE PARA İSTERLERDİ. HALBUKİ O BAHÇE VE TARLA SAHİBİ, ONLARIN HİÇBİRİNE MUHTÂÇ OLMAZDI. ADAMIN OĞULLARI ONDA TEKRÂR TEKRAR BİR VERİŞİ GÖRÜYORLARDI DA, O BEREKETİ GÖRMÜYORLARDI, HANİ O KADIN GİBİ... EŞEĞİ GÖRDÜ DE KABAĞI GÖRMEDİYDİ YA!

Vardı bir sâlih adam, Allah eri,
Son gören, pek aklı çok, kâmil biri!

1475. Hem Yemen'den yani Darvan'dandı o,
Hem güzel, hem her târaf, şöhret dolu!

Her taraf, Kâbe olur yoksullara,
Pay umanlar, etrâfında bir sıra!

Hiç riyâsız infak eyler, onda bir,
Den, samândan ayrılır olsun verir!

Un eder etmez, verirmiş onda bir,
Ekmek olmuşken, gidermiş onda bir.

Her ne mâl bulmuş, verir hep öşrünü,
Hem verirmiş, dâim ondan dördünü.

1480. Bir vasiyet eylemiştir oğluna,
Hep o gencin hâli, aynen baksana!

Hak için, hırstan geçin, ölsem bilin,
Yoksulun hak yenmesin, sizler verin.

Hem verin, yoksul için, hep öşrü siz,
Elde kalsın, artarak mahsûlünüz.

Hak verendir, hiç gerek yok tahmine,
Meyve mahsûl, Hak verir gaypdan yine.

Hem, kazanç ânında harcar olsanız,
Kâr kazançtır, şimdi artık kârlı siz."

1485. Tarlasından alsa mahsûl, köylüler,
Hem tohumdur tâzeden, ekmekteler.

Rızkının artan ne var, etmiş tohum,
Şüphe etmez, mahsûlü artmakta hem.

Yerden almıştır, tohum saçmış yine,
Hiç çekinmek, gelmez aslâ fikrine.

Gön alır, artırdığından, hem saraç,
Ekmeğinden artar olmuş, artsa kaç.

Elde mevcut her ne var, bunlarladır,
Bağlı rızkın hep açık, gelmektedir!

1490. Şüphesiz hep, böyle geçmiş kâr ele,
Nakdi artık, böyle sarf etmek ile.

Hem bu yer, hem sahtiyân bir perdedir,
Hem asıl rızk, bil ki, Allah'tan gelir.

Kârı aldın, ek gerekmiş merkeze,
Bir ekersin, belki çıkmış binyüze.

Bir tohum eksek, sebep bildik yere,
Serpe durdum, öyle yerden yerlere.

Neyledin, bitmez olurken üç sene?
Elde kalmış, Hakk'a yalvarmak yine!

Hakk'a dönmüş, sen başın dövmektesin,
Öyle vurman, bir tanık olmuş kesin!

Sen de anlarsın ki rızkın, aslı o,
Rızk ararlar, hep arar olmuş onu.

Rızkı Hak'tan iste, yok hem Zeyd, Ömer,
Mestliğin Hak'tan, şarap almaz ki yer!

Vergi Hakk'ın hazneden, mâldan değil,
Yardım O'ndan, anneden, dosttan değil!

Her ne var bil, terk edip gitmektesin,
Gel düşün! Yardım ne, kimden istedin.

Gel çağır bâkiyi, sen geç gayriden,
Vâris ol, bitmez cihânın, gel hemen.

Gün gelir, kardeş kaçar senden hele,
Hep oğullar senden ürkerler bile!

Cümle dostlardır o ân, düşmân sana,
Çünkü onlarmış putun, bir baksana.

Yüz ki döndün, nakkâşından, nakşa sen,
Hep avundun, bağlanıp tek nakş ilen!

Oldu birden, şimdi dostlar zıd sana,
Yüz çevirmiş, cümle düşmân baksana!

Böyle artık! Bak günün aydın senin,
Sen yarın derken, bugün gelmiş hemin!

Zıddın olmuş, dost desen, herkes sana,
Bak kıyâmet, önce gelmiş baksana!

Ömrü ben, onlarla sürmezden yine,
Vâkıf oldum onların hep haline.

Bilmeden, alsam çürükten bir kumaş,
Çok şükür, önden de oldu, tedbîr iş.

Sermâyem hiç çıkmadan, ben anladım,
Sermâyem kalmış, fakat ben almadım.

Mâl gider, ömrün gider, kalmaz bile,
Mâla cân, vermiş olurdun sen hele!

Mâl verip, almış olurken kalp para,
Boş sevinçten, ben düşerdim yollara.

Çok şükür, ömrüm geçip tam gitmeden,
Altının kalplık, bilinmiş önceden.

Yoksa kalp boynumda kalmış öylece,
Çok yazık, girmiş ziyân ömrün güce!

Anlaşılmış, şimdi mâdem kalp para,
Sen ayak çek, girme tezden yollara!

Gör ki, düşmânlık eder, dostun sana,
Kîn, haset varken, açıklar olsana!

Yüz çevirmiş olsa dostlar, âh deme,
Hem câhillik, bilgisizlik eyleme!

Hakk'a şükret, ver ki ekmek yoksula,
Çünkü gaflet, hiç kalır ermez yola!

Sen çuvaldan, tezce çıktın bil hemen,
Bulmak isterken, ölümsüz dostu sen!

Nâzenin hem, pek vefâkâr yârdır o,
Caymaz ölsen, durmaz artar, sevgi bu!

Yâ, o bir sultân yahut bir Padişah,
Şah için, makbûl ve şâfî kul o mah!

Kurtulansın, hîlekâr dosttan ki sen,
Ölmeden gördün riyâyı, ölmeden!

Çok cefâkâr, halkı pek bilmen bile,
Gizli altın haznesiymiş, bak hele!

Halkı, huysuz eylemiş oymuş sana,
Çâresiz yüz döndürür elbet ona!

Sen yakînen bil ki, halkın cümlesi,
Oldu düşmân, baş kesen hâsmın nesi?

Tek olan Hak'tan, ederken ah, figân;
"Yalnızım, tek kalmışım," dersin inân!

Hem cefânız, ballarından hoş olan,
Ağyârın ahti senin lûtfun bu yâ!

Söz duy aklından, ey ambar sâhibi,
Hak için saç, tohmu aslanlar gibi.

Sakla hırsızdan ve bitten, saç yine,
Hem de şeytânın piçi öldürsene!

Nefsimiz, yokluk deyip korkutmada,
Ey çakır, keklik gibi avdır o da?

Şah murât bulmuş, erişmiş bir doğan,
Ceylanın av olsa, bir hiçtir inân!

Söyleyip, ekmiş öğütler tohmunu,
Yer çorak, hem faydâsız kılmış onu.

Öğle gayret etmiş olsan, yüz kere,
Duymanın meyl yoksa yok, duymak nere?

Yüz öğüt, yüz lûtfu eyler olsa bak,
Öğdü almaz, aslâ hiç duymaz kulak!

Duymayan, olmuş inâtkâr bir adam,
Söyleyen yüz olsa, âcizdir o tam.

Var mı peygamberden üstün söyleyen?
Hem nefes onlardadır, taşlar delen!

Dağ ve taşlar üzre, geçmiş sözleri,
Var siyâh baht, hiç çözülmez elleri.

Biz ve benlik aşkı dolmuş kim ki var,
Öğdünün önlerde onlar taştılar.

ALLAH VERGİSİYLE ALLAH KUDRETİ, HALK VERGİSİNDE OLDUĞU GİBİ KABİLİYETE MUHTAÇ DEĞİLDİR. ÇÜNKÜ VERGİ ÖNSÜZDÜR, KABİLİYET SONRADAN MEYDANA GELME. VERMEK, ALLAH SIFATIDIR, KABİLİYET YARATILMIŞIN SIFATI. EVVELİ OLMAYAN SONRADAN MEYDANA GELEN ŞEYE BAĞLI DEĞİLDİR. BAĞLI OLDUĞU FARZ EDİLİRSE SONRADAN MEYDANA GELMENİN İMKANSIZ OLMASI LÂZIM GELİR.

Gönlün iştâh, çâre dersen, lûtf-i Hak,
Lûtf edilsin, kabiliyet hiçti bak.

Kabiliyet, Allah'ın ihsânidır,
Hak verir iç, lutfunun imkânıdır!

Oldu Mûsa'nın asâsı ejdehâ,
El, güneşler misli, hep parlak daha!

Enbiyânın, binler aşkın mucize,
Fikre sığmaz, hâlle gelmiştir bize.

Yok, sebep, gerçek tasarruf, Allah'ın,
Kabiliyet nerden olsun, yokların?

Kabiliyet, Hak için şart olsa yâ;
Gelmemiştir hiç hünerlerk ortaya.

Kubbenin altında yapmış kanunu,
Kim arar, koymuş sebep kanununu.

Cümle olmuşlar, olur kânun ile!
Bâzı kudret, kânunun yırtmış bile!

Sünnet, âdet, yol buluş, sunmuş bize,
Bâzı yutmuş âdeti, bir mucize.

Yok ki yükselmek, sebepsiz bizlere,
İstesin, hiç bir sebep yok, bir kere!

Uçma esbâptan, sebepler mahkûmu,
Kim yaratmış yok sayarsan, uydu mu?

Hem sebep Hallâk'ı ister her neyi,
Yırttı kudretler, sebepten her şeyi.

Kim arar, ister murât alsın diye,
Yapmış, işlerdir, sebep her bir şeye.

Hiç sebepsiz, bir mûrit bulmaz yolu,
Bir sebep, yokken o hiç, görmez yolu.

Hep sebepler, görmenin bir perdedir,
Gör desen, her göz nasıl lâyık gelir.

Hem sebepler yırtacak göz olsa bir,
Perde kökten kalmaz artık, yırtılır.

Lâmekândan, görse kimmiş halk eden,
Hiç kalır artık kazanç, dükkân denen.

Hep sebepler, kudretinden hayr u şer,
Gelmemiş, hiç bir sebepten, ey peder!

Hem de gaflet, yollanıp gitsin yine,
Olmamış bir tek hayâlden, başka ne?

ÂDEM ALEYHİSSELÂM'IN BEDENİ, İLK YARATILIRKEN ALLAH'IN CEBRAİL ALEYHİSSELÂM'A "YÜRÜ, ŞU YERYÜZÜNDEN BİR AVUÇ TOPRAK AL", BİR RİVAYETE GÖRE DE " HER YERDEN AVUÇ AVUÇ TOPRAK" AL DİYE EMRETMESİ

Sâni' Allah, halk edim derken beşer,
Hem sınansın, istemişken, hayr u şer.

Hak buyurmuş, özde hâs Cebrâil'e,
"Sen ödünç toprak şu yerden al hele!"

Cebrâil, Hak emre uymuş bir kere,
Emri yapmak isteyip, inmiş yere.

Emre kul, el attı bir ân yerlere,
Yer de, kendin çekti ondan, bir kere!

Açtı ağz, yer, yalvarır olmuş ona,
"Allah aşkıyçün, el atmak yok bana.

Kıyma cânım, sen bağışlar olda git;
Sen yürük attan yular çek, al da git.

Benden olmuşlar, bulur teklif, çile,
Hak işin gel, alma benden sen ele.

Hak seni seçmiş de lûtf etmiş sana,
Levh'de bilgi gösteren lûtf hakkına!

Sen melekler üzre, seçkin bir hoca,
Hak'la, dâim söyleşen, sensin yüce!

Elçisin sen, öyle her peygambere,
Vahye cânsın, sen hayâtsın bir kere!

İsrafil, ten üzre vermiş cânları,
Sen de, cânın câna ermiş cânları.

Sûru üfler oydu, tenler canlanır,
Üflemekten, hep gönüller, cân bulur.

Tende cânın cânı, gönlün dirliği,
Sendekinden, üst bu ihsan gerçeği!

Bil Mikâil, ten için rızklar verir,
Sende gayret, parlayan kalp üzredir.

Vergiden, ölçekle doldurmuş etek,
Sende rızk, ölçekle ölçülmez demek!

Kahr ve şiddet, sâhibi Azrâil'e,
Rahmetin, üstür, gazâplardan hele.

Arşı yüklenmişti dördü, sense şah,
Sen o dörtten eylenensin intibâh.

Hem sekizler, bir taşır mahşer günü,
Orda sensin, onların en üstünü!"

1575. Böyle, çok şey saydı, döktü ortaya,
Gâye neymiş, anlaşılmış oldu yâ!

Hem, hâyanın madeniymiş Cebrâil,
Çünkü andlar, onda yol bağlardı bil!

Yer ki yalvarmış, yemin vermiş yemin,
Döndü Cibril der ki:"Rabbil-âlemin;

Verdiğin işten değildim serseri,
Sen bilensin, yerle olmuş işleri.

Adlarından, bir isim etmiş o da,
Hep felek korkar, donar o korkuda.

1580. Ben adından âr duyup, ettim hayâ,
Yoksa yok güçlük birâz kil almaya.

Sen melekler üzre verdin öyle güç,
İstesin yırtar, felekler onca hiç!

ALLAH'IN; İNSANLARIN BABASI VE ALLAH'IN HALİFESİ OLAN, MELEKLER TARAFINDAN SECDE EDİLEN VE ONLARA HOCALIK EDEN ÂDEM ALEYHİSSELÂM'IN MÜBAREK BEDENİNİ YOĞURMAK ÜZRE BİR AVUÇ TOPRAK ALMASI İÇİN MİKÂİL ALEYHİSSELÂMI YERYÜZÜNE GÖNDERMESİ!

Der Mikâil üzre Allah: "İn yere,
Bir avuç kil al, ey aslan bir kere!

Hem Mikâil indi göklerden yere,
Attı el, alsın o kilden bir kere!

Titremiş yer, başlatıp bir ağlayış,
Döktü yaşlar, sundu bitmez yalvarış.

1585. Gönlünün yangınla, yalvarmış o ân,
Kanlı yaş dolmuş ve and vermiş o ân.

"Arşı yüklenmiş melekten etti Hak,
Lûtf edip, baştan yüceltmiş oldu Hak;

Âlemin sen, rızk veren memurusun,
Lûtfe yanmışlar için, akmış suyun!

Hem Mikail, mânâca ölçmek demek,
Onda iştir, rızkı taksîm eylemek.

Gel aman ver, hem de, âzat et beni,
Söylerim söz, kanla dolmuşken hani.

1590. Allah'ın lûtfunde, madendir melek,
Der ki: "Dert vardır, nasıl biz tuz dökek?"

Bil ki şeytandır kahırlar madeni,
Âdem'in feryattadır alçak, deni!

Çok, gazâbından Hüda'nın rahmeti,
Hem sıfattan, lûtfu, kahrın üst idi!

Kul olan, Hakk'ın huyundan almada,
Havza feyzler, ırmağından dolmada.

Hem sülûkun elçi bir şah, söylemiş:
"Milleti şahın dinindendir" demiş.

1595. Hem Mikâil, gitti bomboş Rabbine,
Hem de bomboş, boş gelir boş Rabbine!

Der ki: "Ey sırlar ne, bilmiş Padişah,
Bağlamış yol bende, toprak çekti âh!

Sundu çok kıymet taşır gözyaşları,
Görmeden geçmek mi, yok, feryatları!

Yaşlı göz, indinde, çok kıymet tutar,
Böyle haktan geçmemin imkân mı var?

Ah u feryâd, pekte kıymettâr sana,
Böyle hak var, terki imkânsız bana!

1600. Kul için, dâvet ki vardır, beş kere,
Hem namaz, feryâdı versin hislere!

Hem müezzin derse; "Hayyâlel felâh";
Hem felahtır kurtuluş, feryât ve âh!

Dertle etsen hasta mutlâk, sen kimi,
Ağlayıştan, ayrılır kalbin demi!

Hem de artık, hiç bulunmaz def eden,
Sızlanış, olmaz şefâat eylesen.

Bendeni, kurtarmak istersen eğer,
Gönle girmiş, sızlanış bulmuştu yer!

Hem belâ ermiş olan ümmetlere,
Söyledin, Kur'ân'da sen, hem kaç kere!

Ağlayıp, sızlanmamışlar, hem o ân,
Hep belâ dönsün, savuşsun ortadan.

Şimdi kalpler, pek kararmıştır peki,
Hem günâh olmuş ibâdet, öyle ki!

Hiç günâhkâr, suçlu saymaz kendini,
Gözlerinden, kanlı yaş aksın, hani!"

AĞLAYIP SIZLAMANIN, GÖKYÜZÜNDEN GELEN BELÂYI DEFETTİĞİNE YUNUS ALEYHİSSELÂM'IN HİKÂYESİ DELİLDİR. ULU ALLAH, DİLEDİĞİ GİBİ İŞ GÖRÜR, ŞU HALDE SIZLANMA VE ULULAMA, İNSANA FAYDA VERİR. FİLOZOFLARSA ALLAH TABİATA VE SEBEBE GÖRE İŞİ GÖRÜR, DİLEDİĞİ GİBİ DEĞİL. ONUN İÇİN SIZLANIŞ, TABİATI DEĞİŞTİRMEZ DERLER.

Bak Yunus'un kavme, çatmışken belâ,
Gökten, âteş bir bulut ayrıldı yâ;

Yıldırım düşmüş ve yakmış taşları,
Gürlüyor gök, yüz desen olmuş sarı.

Hepsi damlar üzreler, artık gece,
Gökten inmiştir belâ, gör öylece.

İndiler damdan ve baş açmıştılar,
Baş açık, yön oldu artık sahralar.

Yavrudan vaz geçti, toptan anneler,
Başlamış bitmez, tükenmez nâleler.

Serptiler baş üzre, onlar toprağı,
Başlamış, gelmiş sabahın son çağı!

Çığlık atmış, ağlaşıp, bağrıştılar,
Hak acır olmuştu, pek arsızdılar.

Hem sabırsız, âh ve feryâttan sona,
Hem bulutlardır dağılmış, baksana!

Hem Yunus'un kıssa çoktur, hem geniş,
Toprağın hem, feyzi sunmak oldu iş.

Allah'ın indinde yaş, kıymet tutar,
Ağlayıştan, üst olan kıymet mi var?

Ey ümit, kalkıp belin bir bağla sen,
Ağlayan kalk! Durmadan gel, gül hemen!

Gözyaşın denktir, şehidin kanla bil,
Böyle saymış, anla sen Rabbu Celil!

ALLAH'IN İSRÂFİL ALEYHİSSELAMI, HAZRETİ ÂDEM'İN, BEDENİNİ YARATMAK ÜZRE YERYÜZÜNDEN BİR AVUÇ TOPRAK ALMAK ÜZRE GÖNDERMESİ.

Sonra Hak: "Sen git ki İsrâfil" dedi,
"Yeryüzünden, bir avuç kil al!" dedi.

İsrafil kalkıp, gelip inmiş yere,
Ağlayışlar başlamıştır bir kere!

Der ki yer:"Sûrun melek, ömrün deniz,
Hep ölenler, senle bulmuş ömre iz.

Sûra üflersin, büyük bir sesle sen,
Canlanır halk, toplanır mahşer iken.

1625. Sûru üfler sen ki dersin essalâ;
Haydı kalkın! Ey şehîd-i Kerbelâ!

Ey ölümden bir kılıç almış olan,
Dal filizlensin denir, artık uyan!

Rahmetinden, hep nefes verdikçe sen,
Cümle âlem, canla dolmuştur hemen.

Sen ki rahmetten melek, var rahmetin,
Arşı yüklenmiş, lütuftan kıblesin.

Arş ki ihsan, hem âdalet mâdeni;
Altta, dört ırmak akar, rahmet hani!

1630. Bir taraf bal, bir taraf süt ırmâğı,
Hep şarâp, kevserlerin akmak çağı.

Arştan akmışlar ki, onlar cennete,
Var cihânın, böyle hâl örnekçe de.

Burda onlar, az bulanmış olsa da,
Hem acı, hem yokluğun zehr ortada.

Dört nehirden, bir yudum serpmiştiler,
İşbu kil üstünde, kopmuş fitneler.

Aslı ister, birçok âdi kimseler,
Âdem olmazlarsa, doymuş gittiler.

1635. Verdi süt Hak, yavru beslensin ona,
Süt, kadın göğsünde ırmaktan yine!

Hem şekerden nehr, üzümden akmada,
Gam azaltırken cesaret vermede!

Bal akan ırmak için, kaynak arı,
Derde derman etti yerken balları.

Suyla kanmak, hem yıkanmak var ise,
Canlı, cansız, etti ihsân herkese.

Sen görüp hem, aslı izlersin diye,
Pis adam, sen bunla doymuşsun niye?"

1640. Şimdi duy sen, toprağın hikâyeyi,
Yaptı İsrâfil için efsûn, neyi?

Sûretin ekşitti hem İsrâfil'e,
Onca yalvarmak bulup almış ele.

Der ki toprak: "Ey Kerim, Ey Zülcelâl,
Olmasın kahrın bizimçün hiç helâl!

Ben o işten, şüphesiz aldım koku,
Beyne girmiş bir fenâ şüpheydi bu!

Rahmetin sensin melek, rahmet bana,
Kimseler incitmemiş, birkez hümâ!

1645. Dertlinin sensin, meğer rahmet, şifâ,
Çift melek yapmış neler, yap öyle yâ!"

Döndü İsrâfil hemencek Şah'ına,
Özrü sunmuş söylemiş Allah'ına.

"Emri verdin ey kulum gel al diye,
Gönle ilhâm aksi, senden geldi yâ!

Emri almıştır kulak, kil al diye,
Akla emrin aksi olmuştur niye?

Rahmetin, olmuş gazaptan üst senin,
Hem de örneksiz olur hep işlerin."

CENÂB-I HAKK'IN ÂDEMİN BEDENİNİ YARATMAK İÇİN BİR AVUÇ TOPRAK ALMASI İÇİN, İŞİNİ ÇOK İYİ BİLEN, ACIMAYAN, ŞİDDET SAHİBİ BİR MELEK OLAN AZRÂİL'İN (A.S) YERYÜZÜNE GÖNDERMESİ

1650. Der ki Allah: "Git çabuk!" Azrâil'e,
"Hep hayâl olmuş kilin, bak haline.

"Hem zayıf, âcuze, zâlim bul!" dedi,
"Bir avuç toprak kapıp al gel!" dedi.

Hem kader, derdin, çavuştur Azrâil,
Kürreden, kil almaya olmuş vasıl.

Hûy edinmiş, onca feryâd etti kil,
Çok yeminler, and için dil attı kil.

"Sen ki has kul, arşı sendin yüklenen,
Arş ve yerler tuttuğun, emrinde sen.

1655. Git derim, rahmet saçan Hak aşkına.
Git derim, Hak rahmeti iştir sana!

Kendisinden, başka mâbut olmayan,
Reddedilmez onda, birkez ağlayan."

Der ki:"Ben gitmem şu efsûnlarla da,
Aşikâr bir emre, sırt dönmem ki ya!"

Der ki toprak:"Emri sunmuş hilm ile!
Tut, o emrin hamili ol sen hele!"

Azrâil: "Te'vil demiş, olmuş kıyas,
Öyle te'vil, bir kıyastır, uy biraz.

1660. Kendi kendin, te'vil eylersin iyi,
Allah'ın buyruk özel, uysan iyi!"

"Yalvarıştan, tâ içim yanmaktadır,
Kalbe tuzlar, gözyaşım dolmaktadır!

Merhametsiz sanma, rahmim fazla hem,
Hem senin derdinden oldum söyleşen

Bir yetim görsem de, atsam bir tokat,
Helva vermiş olsa, bir rahmetli zât.

Silleniz hoş, helvasından baksana,
Kansa kimler, vay gerek olmuş ona!

1665. Yandı feryâd eylemenden her ciğer,
Başka lûtfu, Hak verir olmuş meğer!

Gizli lûtfun, kahra Allah gizlemiş,
Gübrelikler içre, hâkik var imiş.

Hilmimizden, Kahr-ı Hak üstündü pek,
Cân esirgersen, o cân çekmek demek.

Çifte âlem hilmi, kahrından ki az,
Çok güzel, yardım Hüda'nınken biraz!

Lûtfu gizlenmiş durur kahrında yâ,
Cân verirsen, câna canlar katmada!

1670. Sen uyan, hem şüpheden zandan sakın;
Hakk'a koş! Baştan ayak yap, et akın!

Gel desin, mutlak ki mevki vermede,
Yaygı, mestlik, eş de ihsan etmede!

Çünkü yüksekten emirdir, öyle hem,
Ben o emri, asla te'vil eylemem!"

Dertli toprak, duydu cümle hâli hep,
Zan fenâ, olmuş küpe; sürmüş talep.

Adi toprak, başka tür yalvarmada,
Sanki sarhoş, secde etmiş durmada!

1675. Der ki Azrâil: "Ziyân yoktur sana,
İstesen cânım rehin, haktır sana!

Yalvarış yok, yok düşünmek, geç öte,
Yalvar artık, kim sahiptir rahmete!

Emre uymuştur kulum, terk eylemem,
Emri, deryâdan çıkartır toz ki hem.

Hem kulak, göz, baş yaratmış emrine,
Mecbur uydum, hayr ü şer bilmem yine.

Ben kulaktan duymazım, ondan öte,
Tatlı cânımdan, erer çok kıymete.

1680. Cân ki ondan geldi, gelmez candan o!
Karşılıksız, hep yaratmış çok cân o!

Cân, keremkârdan, esirgensin niye?
Bit nedir? Yorgan yakılsın, var diye?

Görmedim ben hayrı, hayrından yüce,
Hem sağır, kör, dilsizim ben öylece.

Ağlayan olsun, benim duymaz kulak,
Hem benim, Hak emrinin ellerde ok!"

SANA ZULMEDEN MAHLUK, GERÇEKTE BİR ALETE BENZER. ARİF ONA DERLER Kİ ALETE DEĞİL ALLAH'A BAKAR. GÖRÜNÜŞTE ALETE BAKSA BİLE BİLGİSİZLİĞİNDEN DEĞİLDİR DE ÖYLE İCÂP ETMİŞTİR. NİTEKİM ALLAH SIRRINI TAKDİS ETSİN, EBÛ YEZİT DEDİ Kİ: BUNCA YILDIR HALKA KONUŞMAM, HALKIN SÖZÜNÜ DUYMAM İŞİTMEM. HALKSA, BENİ KENDİLERİYLE KONUŞUYORUM, ONLARIN SÖZLERİNİ DİNLİYORUM SANIR. ÇÜNKÜ ONLAR, SÖZ SÖYLEDİĞİM ULU ZÂTI GÖRMEZLER. ONLAR, BENCE BİRİNİN SESİNE SES VEREN DAĞA, DAĞDAN GELEN SESE BENZERLER. DUYAN AKILLI KİŞİ, SESE BAKMAZ. MEŞHUR ATA SÖZÜDÜR: DUVAR ÇİVİYE NİYE BENİ YARALIYORSUN? DER. ÇİVİ DE BENİ KAKANA BAK DİYE CEVAP VERİR.

"Umma, ahmak misli oktan rahmeti,
Ok atandan, um O Şahtan rahmeti.

1685. Ok, kılıç, mızrak için yalvarma ne?
Sultânın ellerde tutsakken yine!

Ustalaşmışken Azer, ben putum,
O ne alet yapsa yapsın, ben oyum!

Bir kadeh yapsın, kadeh oldumdu ben,
Eylesin hançer, benim hançerleşen!

Çeşme ol derken, sular vermekteyim,
Âteş eyler olsa, parlaklık benim.

Yağmur etsin, olmuşum harman hemen,
Etse bir ok, saplıyım bir tende ben!

1690. Hem yılan ol derse, zehrim var benim,
Etse yardım, ben de hizmet eylerim.

Ben kalem oldumsa, çift parmakta hem,
Yok, ibâdetten tereddüt eylemem.

İşte toprak, Azrâil tutmuş söze,
Köhneden kapmıştı toprak, yüz yüze.

Bir sihirbaz misli, almış kilden o,
Sözle meşgul oldu yer, görmez bunu.

Sanki bir oğlan, gider zor mektebe,
Hakk'a sunmak üzre, gitmiş öyle de!

1695. "İlme and olsun" deyip Allah ona,
"Eylerim cellat seni, halktan yana!"

Der ki:"Yâ Râb! Halk olur düşman bana,
Ben boğaz sıksam kalır düşman, bana!

Sen revâ gördün mü, bulsam nefreti?
Buğza yönlensin, şu insan milleti?"

Der ki Allah: "Ben sebepler peylerim,
Bâzı, hummâ, sıtma, dertler eylerim;

Hepsi, senden yüz dönerler dertlere,
Dert, sebepler meyli, üç kat, bir kere!"

1700. Öyle kullar var, sebepler hiç kalır,
Perdeler varken, delip geçmiş olur!

Göz odur, durmaz sebeplerden geçer,
İhsânından perdeler varken aşar.

Hâl, hekimden çekti tevhit sürmesi,
Geçti illet, hep sebepler cümlesi!

Bakmamış hiç hummadır, buymuş kulunç,
Hastalıklardan sebepler, hiç mi hiç!

Hastalıklar üzre vardır bir devâ,
Bil, devâsız dert olur; hükmü kazâ!

1705. Derde, mutlak bil ilaç vardır yakîn,
Titreyen varken, gerektir kürk bilin.

İstesin Allah bu kul, donsun diye,
Giyse yüz kürk, fayda vermez kürk niye?

Öyle halden, titreşir olmuş beden,
Ev ısıtmaz, giymiş olsun giysiden.

Bin kazâ gelsin, tabip aptallaşır,
Fayda vermez, hem, ilaç şaşkınlaşır.

Ahmak avlarken, sebepler öylesi,
Nerden olsun, görmüşün göz perdesi?

1710. Aslı görmüş oldu hem, sağlamsa göz,
Fer'i görmüş, şaş bakar olmuşsa göz!

ALLAH: "EY AZRÂİL, KILICI, HASTALIĞI, YARA VE SEBEPLERİ GÖRMEYEN, SENİN YAPTIĞIN İŞİ DE GÖRMEZ. SEN O SEBEPLERDEN GİZLİSİN, AMA SEN DE SEBEPSİN. ZİRA O HASTAYA: "ALLAH ONA SİZDEN YAKINDIR AMA SİZ GÖREMEZSİNİZ" SIRRI BİLE GİZLİ KALMAZ

Der ki Allah: "Aslı bilmiş kimseler.
Nerden esbâbı bulup görmekteler?"

Gizledin halktan, muhakkak kendini,
Perde bilmiş, gönlü aydınlar seni.

Bir şeker olmuş olur, bilsen ecel,
Gözde, dünyâ sarhoşu, atmaz ki el!

Ten ölüm, onlar için gelmez acı,
Hem biten zindan, çemenlerdir pacı.

1715. Kurtulur, kalmaz cihânın derdi hiç,
Bitmeyen, birçok elemler verdi hiç!

Zindanın, burçtan yıkar olsun biri,
İncinir olmaz, hapisten hiç biri!

Pek yazık! Kırmış olur mermer taşı,
Bizde cân kurtarma olmuş uğraşı,

Pek güzel taş zindanın, uymuştu pek,
Burca çok uygun düşen mermerdi tek!

Hem nasıl kırmış ve kurtarmış beni,
"El kırılsın onda" der mi ey denî?

1720. Hem asılmak üzre, çıkmıştan öte,
Söylemez hiçbir hapis hem, böyle de!

Kim yılandan kurtarıp, versin şeker,
"Pek acıymış," kîn duyup, söyler miler?

Cân, bedenler kavgasından kurtulur,
Ten, ayaktan kurtulup uçmuş olur.

Kuy'ya düşmüş bir hapis yatsın gece,
Görse rüyâ, bahçe görmüş öylece;

Derki:"Yâ Rab dönmeyim artık tene,
Ben bu gülşen içre dursam, hep yine!"

1725. Der ki Allah: "Dönme, duan müstecâp!"
Doğruyu Allah bilir, neymiş sevâp!

Böyle rüyâ görmek, elbet pek güzel,
Ölmeden rüyâda, cennet verdi el!

Hiç uyanmak üzre, çekmez hasreti,
Onda tutsak olma, olmaz niyyeti.

Sen inanmışsan savaş var, gir safa,
Sen için göklerde meclis bir defâ!

Hem de mevcut, çok ümitler var hele,
Önde mihrâp, mum olup sen dur hele.

Baş kesilmiş mum olursun, her gece;
Hep araştır, ağla, yaş dök, öylece!

Sen şuruptan, sen yemekten ağzı kes,
Gökte mevcut sofra var, koş bir nefes!

Hem de, gökler üzre bağlansın ümit,
Sen söğüt emsali, titrerken işit!

Durmayıp gökten su, ateş, rızk sana,
Geldi göklerden ve artar baksana!

Hem götürmüş olsalar çok şaşma sen,
Varsa çok acz görme, bak arzûna sen.

Çünkü istek, bir emanettir sana,
İstenen istek de, Haktan baksana!

Gayret et, isteklerin artsın senin,
Ten bedenden, gönlünüz çıksın hemin!

Söylesin halk: "Yoksa ölmüştür falan",
"Şimdi gâfiller dirildim!" söyle ben!

Sâde gövdendir yatar, gör tenhada,
Hep sekiz cennet, gönüler açmada!

Cân ki, gül, nesrinde yatmış olmada,
Ten de, pislik içre kalsın, gam mı yâ?

Cân uyur olsun, bedenden bîhâber,
Gülde yatsın, külhân olsun, hiç o yer.

Hem atar cân, nârâ berrak ülkede,
"Rabbimin lûtfu şu kavmim bilse de!"

Cân, bedensiz olma isterken peki,
Hem felek, olsun kimin sayvan peki?

İstemezken cân, bedensiz kalmayı,
Rızkımız gökten nasıl alsın payı?

DÜNYÂNIN YAĞLI BALLI NİMETLERİNİ YEMEK TEHLİKELİDİR, ALLAH YEMEĞİNE MÂNİ OLUR. NİTEKİM PEYGAMBER, "AÇLIK ALLAH YEMEĞİDİR, ONUNLA, YANİ AÇLIKLA SÖZÜ DOĞRULARIN BEDENLERİNİ DİRİLTİR "DEMİŞTİR. YİNE BEN RABBİME MİSAFİR OLURUM, O BENİ DOYURUR, SU VERİR "BUYURMUŞTUR. ALLAH DA; "FERAHLANARAK RIZIKLANIRLAR" DEMİŞTİR

Fert, kesif, hantal, rızıktan kurtulur,
Hep şeref dolmuş, rızıklardan bulur;

Mânanın rızktan yiyip, binler yemek,
Tüy misil, artık hafifleşmiş demek.

Hem ne olmuştur kulunç, hem asla yel.
Hem ne miden ağrıtır, yenmiş güzel.

Kargasın, açsın, yemiş olsan ki az,
Çok yesen, tembelleşir aklın birâz!

Az yesen, huy pisleşir, olmuş fenâ,
Çok yesen, dertler çoğaltır baksana!

Allah'ın rızktan yemişsen, çokça sen,
Okyanus oldun, gemin var bin hemen!

Tut oruç, toptan sarıl, sabr eyle sen,
Hak rızıklardan alırsın, bekle sen!

İş görür olmuş güzel Allah senin,
Bekleyensen, armâğan sunmuş gelin!

Hiç beğenemez ekmeği bir tok kişi,
Tez ve geç gelsin, tokun, yoktur işi!

Aç adam hep bekleşir, ekmek diye,
Hep anar, açtır, düşer beklentiye!

Beklemezsen, gelmemiş elbet sana,
Hem o yetmiş kat rızk, devlet sana.

Bekle artık, ey babam, gel bekle sen,
Rahmetinden, bekle gel, erkekçe sen.

Her acıkmış, mutlâka bulmuş yemek,
Devlet olmuş, bir güneş, vurmuş demek.

Az yesin, gerçekte himmetkâr konuk,
Hânedân, sunmuş olur çok has azık.

Sâde yoksul, hem de nâkıs, aynı yâ;
Var keremkâr, yok gerek bed zân ona!

Hem de sağlam, ey güven dolmuş adam,
İlk güneş vursun ki, baş kaldır ki hem!

Haşmetiyle koskoca dağ baksana,
Bekliyor, gelsin güneş vursun ona!

NE HOŞTUR BU DÜNYA, ÖLÜM OLMASAYDI, NE HOŞTU. BU DÜNYA, MÜLK ZEVAL BULMASAYDI. BÖYLE SÖZ SÖYLEYEN KİŞİYE CEVÂP:

Der biri: "Elbette hoştur bu cihân,
Hem ölüm, olmaz olaydı bilki sen!"

Bir diğer fert der: "Ölüm hiç olmadan, "
Hiç çekilmezmiş cihân, artık inân!"

Bir yığın harman, dövülmezden duran,
Bir yığın say, sahranın üstünde sen.

Sen dirilmek saydın, ancak ölmeden,
Hep tohum ektin, çorak yerlerde sen.

Hem yalan aklın ki tersten görmede,
Hem hayat, ölmek görünmüş öyle de.

"Allah'ım, her şey nasıldır, hem nice?
Neyse gerçekten de göster, öylece!"

Hiç hayıflanmaz ölenler, ölmeye;
Hep hayıflanmış azık, azdır diye.

Yoksa kuy'dan çıktı düzlük bir yere,
Erdi hepten, gepgeniş devletlere.

Hem şu mâtem, yas evinden dar devem,
Çıktı dümdüz, gepgeniş bir çölde hem!

Bir makamdır doğruluktan, yok yalan,
Sanma ayran, has şarap, mestlik sunan.

Öyle bir yer, orda var Allah de de,
Kurtuluştur, yok su kil âteşgede.

Nûrlu bir ömr sürmemişsen, öyle sen,
Az nefes kalmış ve öl erkekçe sen!

KUL, MÜSTAHAK OLMADAN NİMET VEREN ALLAH'IN RAHMETİNDEN DİLENEN ŞEYLER. ALLAH, ÖYLE BİR ALLAH Kİ, İNSANLAR, ÜMİTSİZLİĞE DÜŞTÜKTEN SONRA YAĞMUR YAĞDIRIR. NİCE UZAKLIK VARDIR Kİ, YAKINLIĞA SEBEP OLUR. NİCE KUTLU SUÇLAR VARDIR, TÖVBEYE SEBEP OLUR. NİCE KUTLULUKLAR VARDIR, KÖTÜLÜK İSTEDİĞİNDEN GELİP ÇATAR. BU SURETLE DE ALLAH'IN KULLARIN KÖTÜLÜKLERİNİ, İYİLİKLERE DÖNDÜRDÜĞÜ BİLİNİR.

Der hadis: "Hak'tan kıyamet gelse hem,
Kalk denir, bilsen emirdir muhterem!

Üflenen sûr var ya, Hak emriyledir,
"Zerreler, baş kaldırın denmektedir."

Sen sabah kalksan, akıl gelmiş başa,
Cân da aynen, öyle başlardır işe.

Cân tanır, buymuş beden, gelsin o gün,
Hem girer, eski hârâbât, bir düşün!

Cân tanır, bilmiş benimdir, işbu ten,
Terzinin cân, sarrafa, girsin neden?

Âlimin ruh yönlenir, âlim tene,
Zalimin ruh, geldi zalimden yana.

Bildi annemdir meler, her dem kuzu,
Öyle bilmiş ruhda, Allah emri bu!

Hem ayak bilmiş pabuç, olsun gece,
Hem güzel ruh, ten nedir bilmez nice?

Hep sokaklar, bir küçük mahzendi bil,
Bir büyük mahşer kıyas et, sen çekil!

Cân nasıl yönlendi, girmiş toprağa,
Her amel, yaprak dökerler, sol sağa?

Sen ne yaptın, hep yazılmıştır ona,
Has ve çirkinden koyarlar avcuna!

Bir uyansan uykudan, olmuş seher,
Geldi çattı, nerdeler hep, hayr u şer!

Kim, riyâzetten alır olmuşsa huy,
Bir uyansın, hep kavuşmuş oldu duy!

Hem hamal olmuş ve suçlar yaptı bu,
Solda defter, oldu bir yâs mektubu.

Kim yaşar takvayla, dindarlık diye,
Bir uyansın, döndü defter inciye.

Hem uyanmak, uykumuz olmuş delil,
Hem ölüm, mahşer için oymuş delil.

Hem küçük haşr, bir büyük haşr gösterir,
Bir küçük ölmek, ölümler gösterir.

Gizlidir defter ve hissin hem hâyâl,
Haşrı ekber verdi sûret, başka hâl!

Gizletilmiş, oysa vardır bir eser,
Hem de haşr anında sûretler giyer.

Bir heves ekmiş, mühendis gönlüne,
Ev yapar birçok hayâl, vermiş yine!

Hem hâyâl, çıkmış olur birden dışa,
Benzemiş yandan, tohumdan çıkmışa.

Her hayâl, gönlünde tutmuş bir vatan,
Sûret almış, mahşere varmış o ân!

Hem mühendis, ekti bir mümbit yere,
Bir tohum say, sen hâyâlden bir kere.

Çifte mahşerden murât, hikâyedir,
Kim inanmış, hisseler vermektedir.

Hem kıyametten güneş doğsun hemen,
Kalktı derhâl has ve çirkin bil ki sen.

Hep kazânın, huzruna koşmuş ne var;
Kalp olanlar, aslı has, her neyse var!

Nakdi haslar, nazlânır, hep mutlanır,
Akçe kalp olsun erir, üzgün kalır.

Durmayıp başlarsa, sırlar çıkmaya,
Gönlünün hazlar, çıkarlar ortaya.

Hem nasıl, kandil, su yâğdan çıkmada,
Hem nasıl, toprak filizler sunmada!

Hem soğan, safran ve haşhaş, her ne var,
Kış taşırken, ilkbahardan el sunar!

Hem de "Allah'tan da korkan bizleriz,
Bir menekşe misli baş eğmişteniz."

Gönle yerleşmiş ve korkar bir kere,
Kaynıyor, olmuş, akan tam on dere.

Sol taraftan, gelmesin defter bize,
Göz açıp bekler, muhakkak göz göze!

Gözde gözler, sağ ve sollardan hele,
Hem âmel, sağdan kolay geçmez ele.

Bende, almış oldu bir defter ele,
Simsiyah fısktan, fesattandır hele!

Hem ne bir hayr, bir güzellik dense yok,
Ehl-i kalpler inciten, sayfaysa çok.

Baş ve sondan, yazdılar çirkin yolu,
Has kula etmiş alay, ıslık dolu.

1810. Hîleler, olmuş yalanlar, iş demek,
Sanki Fır'avn defteri, sen, benli tek.

Bir okur olmuşsa defter, pis adam,
Anlar artık, göçtüğüm zindandı tam!

Sanki hırsızdır o, koşmuş sehbaya,
Bağlı yol, suçlar ayan, af yoktu yâ!

Bin delil, binlerce bed söz, bir çivi,
Ağzı bağlar, sanki bir mimâr devi.

Evde, hem üstünde çalmış, her neler;
Çıkmış artık, dense boş efsâneler.

1815. Yönlenir, âteş olan zindanına,
Hiç cehennemden kaçış yoktur ona.

Hem melekler yollanır ön, arkadan,
Önce gizliyken olur, her şey ayân.

Ey köpek, gördün samanlık var yürü!
Hem sürüp mızrakla, dürter her biri.

Yol başından, hep sürür olmuş ayak,
Her çukurdan kurtuluş sanmıştı bak!

Bekler artık, hiç ayak gitmezse de,
Hem ayaklar, gitmeden vazgeçmede.

1820. Sonbahar, yağmur olur, gözden akan,
Hep ümitler kupkuru, bahtsız zaman!

Durmadan, tersyüz olup dönmüş geri,
Hem mukaddes bir mekân, bakmak yeri!

Emr eder Allah ki "Ey nûr erleri;
Söyleyin, sensin şu has tembel biri."

Sen ne beklersin ve ey şer madeni?
Yüz dönersin, söyle şaşkın sen hani!

İşte defter, Hakk'ı incitmiş adam,
Taptığın, gönlünce hep, şeytandı tam!

1825. Yazdığın defterdi, baksan yaptığın,
Şimdi gel gör! Hep cezâdır taptığın!

Hep emeklersin, neden sen boş yere?
Kuy'yu aydın bilme, hiçtir bir kere!

Yok, görünmüş bir ibadet, taatin,
Yoktu kalbinden de, has bir niyyetin!

Yalvarışsız, ömrünün her bir gece,
Kaçmadın gündüz, haramdan öylece.

Tutmadın dil, incitirken kimseyi,
Bakmadın, ön arkalar saklar neyi!

1830. Önde var ölmek ve anmak, can çekiş,
Arda düşmüş, dost ölümler, var mı iş?

Etmedin hiç tövbe, coştun zulm ilen,
Buğda gösterdin ve sattın arpa sen.

Hep terâzin eğri, hem azgındı da,
Doğruluk sunmaz terâzin ortada.

Hîle, hem tartmanda sendin, sol ayak,
Hem nasıl gelsin, terâzi sağ da bak?

Hem mükâfat, hem cezâ bir gölge say,
Eğri boynun, gölge eğri sundu pay.

1835. Hak'tan elbet, sert hitâplardır gelen,
Duysa dağlar, böyle sözden eğrilen.

Der ki kul: "Rabbim buyurdun işbu yâ;
Yüz fenâ ben, yüz fenâ ben, yüz fenâ !"

Örttü hilminden, fenalık bende ki,
Yoksa yaptım ben neler, bilginde ki!

Kendimin işten cihâtlardan ne var,
Hayr u şer hem, küfrümüz bilginde var.

Aczimiz, yalvarmamız, geçsek bile,
Nice kul vardır, hâyâl almış ele.

Sâde senden, ben lütuflar bekledim,
Doğru olmam, hem inât dursun dedim.

Ey garazsız, ey lütufkârım benim,
Karşılıksız rahmetinden, isterim.

Ben o yüzden, dönmüşüm öz hâle hem,
Baktığım, olmuş îvâzsız bir kerem!

Hem ümit ettim, çevirdim yüz geri,
Yok, idim ben, varlığın sendin yeri.

Hem de, ücretsiz kıyâm verdin bana,
Ben de döndüm, çok güvenç duydum buna.

Saysa kullar, her cürüm, olmuş hata,
Allah'ın ikrâm, gelirmiş fırsata!

Der: "Melekler döndürün sizler bana,
Gönlünün gözler, niyâzlardan yana.

Görmeyip âzat edim ben, her şeyi,
Hem hatalar üzre çeksem perdeyi.

Kimde haslık, suçla vermiştir zarar,
Kim ziyânsız, af mubâhtır âşikâr!

Ben keremden bir ateş, yaksam ona,
Cürm ü zillet, kalmasın ondan yana.

Öyle ateş, az yalımdan suç ki var,
Her kıvılcım yaksa, cebr, hem ihtiyâr.

Bir yalım şu'le, salıp insanlığa,
Tam diken dönsün ki, gülbağ olmağa!

Biz dokuz katlık semalardan göze,
İş düzelten, iksiri sunduk size.

Öyledir, sonsuz karar kılmış bu nûr,
Hem beşerden, ihtiyârdan söz m'olur.

Söyleyen diller onun, et parçası,
Hem gören gözler küçük, et lokması.

Çift kemiklik parçadan, duymuş kulak,
Anlayan kalp damlacık kan, işte bak!

Kurtcağız sen, sâde pislikler dolan,
Hem de sensin, âlemin, feryâd salan!

Sen menidensin, bırak geç benliği,
Ey Eyaz, postal, çarık ansan iyi."

EYAZ'IN POST VE ÇARIKLARINI KOYDUĞU BİR ODASI VARDI. KAPISI KİLİTLİ OLDUĞU İÇİN ARKADAŞLARI ORADA HAZİNESİ VAR SANIRLARDI.

Hem Eyaz aklen ve fikren tam iken,
Post, çarık, hep hücresindeymiş neden?

Her zaman gelmiş, girip baş hücreye,
"Yok, büyüklenmek, çarık buymuş," diye!

Şaha derler: "Var onun çok hazinesi,
Küp desen, altın, gümüştür cümlesi!

Kimsenin yol yok ki, girsin hücreye,
Açmıyor hiç, hücre hep örtük, niye?

Şah buyurmuş: "Pek tuhaf! Bir kul denen,
Neydi gizler? Gizlenir etmiş neden?

Şah emir vermiş, "Çabuk git" öylece,
Açta gir, artık biraz geçsin gece!

Her ne bulsan alda gel, et yağma sen,
Komşu bilsin sırrı, neymiş aç hemen!

Gördü bizden, çokça ikram bil ki sen
Bir hasis, altın gümüş yığmış neden?

Gösterir olmuş vefâ, aşk, coşmalar;
Gösterir buğday, satar hep arpalar.

Sevgiden, dirlik bulan bir kimseye,
Olmamış küfr, başka şey bilmem niye?

Bey otuz askerle gitmiş bir gece,
Hem Eyaz'ın ev açılmış öylece,

Elde birçok meş'âle, çok pehlivân,
Hem sevinç dolmuş gider olmuş o ân!

1870. Hem de, şahın emri, açsak hücreyi,
Torba doldursak ve alsak cümleyi!

Bir adam der oldu:"Hey hey, neydi bu?
Lâ'l, âkikten, sen haber ver doğrusu!

Padişahın mahzenin, has kul iken,
Hem bugün şah üzre olmuş, cân hemen!

La'l, âkik, yâkut nedir bu sevgiye?
Layık olsun, böyle söz etmek niye?

Şahın elbet, yoktu ondan şüphesi,
Tek sınanmak, lûtfunun bir hissesi!

1875. Hep temiz bilmiş, fena halden onu,
Bir vehimden gönlü titrer, say bunu.

Saklasın Hak, böyle şey çıkmışsa hem,
Hastalansın, hiç utansın istemem.

Yapmamıştır, yapsa, has yapmıştır o,
Sevgilimdir, sanma boş yapmıştır o.

Sevgilim yapmışsa, ben yaptım demek,
Perdelendim, birliğiz tek ben desek.

Sonra, ondan, bunca huylar çok uzak,
Saçma bir söz, boş hayâl olmaz ki bak!

1880. Bil Eyaz'dır, böyle şeyden çok öte,
Bir denizdir, dip görünmez öyle de!

Cümle deryâ, deryâsından katredir,
Cümle varlık, dalgasından damladır.

Hep temizlik, membaından gelmede,
Katrelerden, sırça peydâ etmede!

Şahların şah, şaha vermiş imtiyâz,
Hem, basiret ismidir, denmiş Eyaz!

Şöyle dursun pis bakış, hoş bir nazar,
Haddi yok, haslık onun, kıskandılar.

1885. Bir geniş göz isterim, gökler kadar,
Çok güzellik, kim görür kıskandılar!

Hem de, yüzler böyle ağzım olsa da,
Dar gelir feryâda, sığmaz ağza da!

Söylesem dostum, zayıf bir halle ben,
Gönlümün fânûsu çatlar ortadan.

Çok nazik gördümdü, gönlün şişeyi,
Yırtmışım, teskin için, çok cübbeyi.

Her ayın başlarda, ilk üç günkü ben,
Mutlaka olmuş idim divâneden.

1890. Gel uyan sen, üç günün hem, ilk günü,
Hiç değil fîrûze gün, zafer günü.

Padişahın, derde düşmüş kalp iken,
Durmadan, ay tâze, ay başlar hemen!

Mahmud'un kıssa ve vasfıyla Eyaz,
Söylenilmez oldu, denmiş oldu az!

SÖYLENENLER HİKÂYENİN SURETİNDEN İBARETTİR, SURETİ ANLAYABİLECEKLERİN ANLAYIŞINA, ONLARIN TASAVVUR AYNALARINA GÖRE SÖYLENMİŞTİR. BU HİKAYENİN HAKİKATİNDEKİ MUKADDESLİĞE İNER DE SÖYLEMEYE KALKIŞIRSAM UTANCIMDAN BAŞ DA KAYBOLUR SAKAL DA, KALEMDE. AKILLI OLANA BİR İŞARET YETER

Çünkü bir fil düşlemiş Hindistân'ı,
Köy harâp olmuş, haraç yitmiş hani.

Aklı, fikrim yitti, yok yazsak şiir,
Hem uyak, hem kafiyem nerden gelir?

Bende dertten, hem delirmek pek değil,
Gök delirmişlik, peşimden geldi bil!

Yokta varlıktan işâret gelmede;
Tense yokluktan erirken bitmede.

Ey Eyaz, aşkınla oldum kıl ki ben,
Ben dedim, artık, beni gel söyle sen!

Aşkla yönlendim senin efsâneye,
Dön de ahûdan, bizim hikâyeye.

Uyduğum, elbet okursun bir nefes,
Ben ki Tur'um, sen de Mûsa, buysa ses!

Çaresiz dağ, dağ ki bilmez, söz nedir?
Dağ ki boştur, tek Kelim ancak bilir!

Dağda bilmek, kudreti mislincedir,
Tende ruhtan, anca azcık hal bilir.

Ten ki benzer, sâde bir usturlaba,
Ruh güneştir, bir delildir merhaba!

Gözle görmez, bir müneccim var ise,
İşte, usturlap gerekmiş neylese.

Hem bakar usturlabından öyle ki,
Nerdedir, görsün güneş, bilsin peki!

Hakk'ı, usturlapta gözler olsa cân,
Nerde ders alsın, güneşken anlaman?

Sen ki, usturlapla bakmak istesen,
Sen de dünyâlar daralmış sır hemen!

Bakmanın kudretle, göz, gözler cihân,
Nerde âlem? Hep bıyık sensin buran!

Arifânın, var ararsan sürmesi,
Hem dereyken, göz olur, deryâ nesi?

Aklı, fikrin varsa artık zerrece,
Bu nasıl sevdâ, nasıl söz düzmece?

Aklı, fikrim yoksa mirim, yok suçum,
Hem bu taklitten günâhım, yok suçum.

Yok, günâhım, yârim olmaz suçlusu,
Aklı, aklın, orda ölmüş doğrusu.

Ey akıllar üzre saldın fitne sen,
Yok ki, senden başka sığınak, gözlenen?

Sen ki çıldırttın, akıl hiç istemem,
Bizde süs var, gayri kıskanmam neden?

Uğra ben, cinnet eder olsam, iyi,
Hayrı göstersin Hüda'mız, hem iyi!

Farsça söz, ister Arap'ça söyle sen,
Hep akıllar, fehme yönlensin hemen!

Her akıl almaz şarâbından payı,
Her kulak bilmez, küpenden almayı.

Ben perişân, ben delirmiş gelmişim,
Haydi, git zincir getir, ey kardeşim!

Sevgilim, zülfünden ayrı zinciri,
Yüzler olsun, kırmışım yok hiç biri!

"İNSANA BAK NEDEN YARATILDI" HÜKMÜNCE, ÇARIK VE KÜRKE DALMANIN SEBEBİ.

Dön Eyaz'ın aşkını anlatmaya,
Çünkü sırlardan olan bir hazne yâ!

Yollanır, durmaz olurken hücreye,
Hem gider her gün, çarık, post görmeye.

Çünkü varlık, sarhoş eyler âdemi.
Akl, gönüller, kalpte ar, bulmaz demi.

Önde, gelmiş onca halk var, bir kere,
Varlığın sarhoşluğu, yıkmış yere.

Bak ki İblîs, Azâzil olmuş niye?
Hem de, Âdem'miş eren üstünlüğe.

Bilginim ben, hem de, bilgin zâdeyim,
Yüzbin aklın, iş yapar bir fenleyim.

1925. Ben hünerden, kimsenin alt olmadım,
Hizmet üzre, ben nasıl el bağlarım?

Ben bir âteşzâdeyim, bir balçık o,
Âteşin önlerde balçık, doğru mu?

Nerde Âdem? Âlemin üst ben iken;
Ben ki üstün er, övülmüş işte ben!"

"ALLAH CİNLERİ ÂTEŞİN DUMANINDAN, ALEVİNDEN YARATTI." SÖYLENDİĞİ GİBİ YİNE ALLAH İBLİS HAKKINDA: "ŞÜPHE YOK Kİ O CİN TAİFESİNDENDİ. RABBİNİN BUYRUĞUNDAN ÇIKTI." BUYURMUŞTUR

Şeytanın cânı âteşten doğmada,
"Her çocuk, ecdâdının sırrıydı ya!"

Yok hayır, yanlış dedim, Hak kahrı yâ!
Hem de ispâta gerek yok ortada!

1930. Hem sebepsiz, hiç sebepler olmadan,
Bunca iş gelmiş ezelden, gel uyan!

Gör, sebepsiz san'ata, sığmaz sebep;
Sonradan olmuş olan, sığmazdı hep!

Bir pederlik sır nedir? Hak, halk eden,
Halk ediş içtir, peder bir post iken!

Bil ki ey ten fındığı! Aşk dost sana,
İç arar cân, uğraşıp, post yırtmaya!

Kim de, post olmuş olur bir sevgili,
Hep değişmiş, hakkı âteş bilmeli.

1935. İçte mânen, âteşin hâkim bütün,
Bil kabuklar, âteşin olmuş odun.

Âteşin kudret, yakan bir huyladır,
Suyla dolmuş testinin, od, dıştadır.

İnsanın mâna, âteşten üst demek,
"Mâlik" ateşten nasıl olsun helâk?

Olma besler bir beden, manâ çoğalt,
Üstün ol oddan, alıp Mâlik sıfat!

Postu serdin hem de postun üstüne,
Kat kat olmuş post sarılmış, kurt mu ne?

1940. Âteş ancak postu yakmış değmede,
Hak da, kibrin postu, dipten yüzmede?

Hem kibirlenmek ki posttan gelmede,
Kibrinin mâl, mevki ondan gelmede!

Neydi kibrin? Sâde özden bilmemek;
Var güneşler, buzda gaflet eylemek!

Buz, Güneşten bir haberdâr oldu mu?
Kalmamış pek, yumşacık akmış suyu!

İç görünsün, tense hor, aşk var demek,
Ten tamahkar, hem tamah, adiydi pek!

1945. Görmeyen öz posta kâni olmada,
Kâni yüksek, hırslı zindân bulmada!

Burda yükseklik küfür; alçalma, dîn;
Taş kalan, hâtemde kaş olmaz hemin!

Hâlâ taşsın, ben varım dersin yine,
Sen fakirleşsen, hemencek yitsene!

Kâfir artık durmadan mâl, mülk arar,
Külhânın, fışkıyla kızgınlık dolar!

İşbu çifttir anne, post şişmanlığı,
İçte yağ, et, ben, kibir sultânlığı!

1950. Görmeyen göz, girmemiş içten içe,
Öyle sanmış postu, bir iç öylece.

Öncü İblîs, hep odur yol gösteren,
Oydu mevki üzre av, ilk önceden!

Mâl yılandır, mevki dersen ejdehâ;
Ermişin bak, gölge zümrütmüş daha!

Hem yılan kör, bakmış olsun zümrüde;
Yolcunun artık rahattır gitme de!

Önceden İblîs, diken saçmış yere,
Hem bu yüzden, lânet almış bir kere.

1955. Hem bu dertler, hîlesinden gelmedir,
Hilenin en ilk adım, İblis'tedir!

Bunca yıllar geçti, geçmiş niceler,
Hem, yolundan yollanır, herkes meğer!

Kim ki, bir pis adeti koymuş ise,
Halkta ondan yol alıp, yol eylese;

Cümlenin suçlar, yazılmıştır ona,
Çünkü baştır, son gelen kuyruktu yâ!

Çünkü Âdem, ben ki toprak, der yine,
Emri Hak der, post çarık koymuş öne.

1960. Hep Eyaz artık, çarık koymuş öne,
Şüphesiz ondan olur, Mahmud yine!

Hak ki, mutlak yokluğu var eyleyen,
Ayrı tezgâh var mı arttık, söyle sen?

Bir yazılmış defteri, yazmak niye?
Bir fidan diktin, söküp diksek niye?

Yazmak istersen gerek boş bir kâğıt,
Ekmek istersen, ekinsiz tarla güt!

Kardeşim sen, dânesiz kalmış yol ol,
Bembeyaz hem, çizgisiz yaprakla dol!

1965. Gel şereflen hem yazıp: **"Nûn vel kalem!"**[29]
Ol keremkâr, ekmiş olsun, dâne hem.

Tatmamış ol, sen de bir kez pelteden,
Gördüğün mutfaksa, gel geç görmeden!

Çünkü yenmiş pelte, sarhoşluk verir,
Hem çarık, post fikredilmez kaybolur!

Ölme vaktin gelse sen âh eyleyen,
Hırka, postallar hatırlarsın hemen!

Dalmadan, çirkinliğin sen dalgaya,
Hem de sığnak, bir mekânın yoksa yâ;

1970. Akla gelmez, gerçeğin düzgün gemi,
Hem çarık, post üzre göz atmaz demi!

Yokluğun deryâda, aciz kaldı o,
Hep: **"Zelemna"**[30] virdi söyler oldu o!

Der ki şeytân: "Hem bakın hâmdır bilin,
Hem vakitsiz öttü, layık, baş kesin!"

Böyle huy aklen, Eyaz'dan pek uzak,
Yalvarışsız bir namaz kılmaz ki bak!

Önceden göklerde durmuş, ötmede,
Hep ötüşler, vakte uygun gelmede!

1975. Sen, fenâ göz, atmış olsan kimseye,
Sen kötüysen hep fenâ gördün yine.

"HER ŞEYİ NASILSA BİZE ÖYLE GÖSTER" HADİSİYLE "PERDE KALKSA, BİLDİĞİMDEN GÖRDÜĞÜMDEN FAZLA BİR ŞEY GÖRMEZ VE BİLMEZDİM" SÖZÜNÜN VE BEYTİN MÂNÂSI "BASAMAKLI MERDİVENİN GÖLGESİ DE EĞRİ DÜŞER."

Hak için ötmüşten öğren, ötme sen,
Ey horoz, pul isteyip ötmek neden?

Elbet aldatmaz yalancı bir şafak,
Anca haslık, çirkinin âlemdi bak.

29 *"Nûn ve kalemine yazdıklarına antolsun." (Kalem, 1)*

30 *"Ey Rabbimiz! Biz nefsimize zulmettik" (Araf, 23)*

Ehli dünyânın akıl az gelmede,
Subh-i kâzib görse, gerçek bilmede.

Subh-i kâzib kesti çok kervan yolu,
Yollanırlar, sandı gündüzden koku.

Subh-i kâzib, aslâ rehber olmasın,
Çünkü kervanlar, bulur yeller kesin!

Subh-i kâzibten, rehin olmuş adam,
Subh-i sâdık var, yalandır sanma hem!

Ben fenâdan bulmuşum, dersin aman,
Kardeşim hem, pek fenâ derken de sen!

Su-i zân etmişlerin, pistir bu iş,
Kendinin defterden almış söyleyiş!

Eğrilikler üzre, kalmış kimseler,
Hep nebîler, sihre dalmış derdiler.

İşte düşkün, adi beyler neyleye?
Şöyle zan gütmüş, Eyaz'ın hücreye!

Hücresi dolmuş define derdiler,
Kendinken ayna, ordan gördüler.

Padişah bilmiş, Eyaz elbet temiz,
Böyleler varken araştırsındı iz.

Şah demiş: "Hiç bilmesinler öylece,
Hücreyi aç" dendi hem "geçsin gece!"

Böyle çıksın, pis fikirler meydâna,
Neylesek elbet gelir, ondan sona.

"Sizlerin olsun, çıkan, altın, gümüş,
Hem ne çıkmış söyleyin sizler" demiş.

Söylemiş, şahın meğer titrer içi,
Hem Eyaz'ın hiç bulunmaz bir eşi.

"Böyle sözler, söyledim bilmem bile,
Duysa hangi hâle gelmiş, gör hele!"

Sonra der hem: "Dîni hakkıyçin onun,
Burdan artık temkini vardır bunun!

Sen kınarsan, öfkelenmez bilseniz,
Maksadımdan, gâfil olmaz bilseniz!

Bir belâ gelsin, perişân olma yok;
Durmadan yapmış olur, te'vili çok!

Hem Eyaz, sabr ehlidir, te'vil eder,
Bir işin neymiş sonuç, bakmış gider.

Hem Yûsuf emsâli, zindân ehline,
Hep rüyâ tâbir eder, bilmiş yine!

Kendi rüyâsın ki, tâbir etmeyen,
Başka rüyâlar yorumlarmış, neden?

Yüz sınak yapsam ve vursam yüz kılıç,
Rahmeti bol, sevgi eksilmez ki hiç!

Bildi vurdum, ben kılıçlar kendime;
Ben oyum, gerçek odur, vurdum kime?"

"NİYÂZ, NÂZIN GÖRÜNÜŞTE ZIDDIDIR. FAKAT HAKİKÂTTE ÂŞIKLA MAŞÛK GÖRÜNÜŞTE ZID OLMAKLA BERÂBER BİRDİR. ÖYLE YA AYNANIN SÛRETİ YOKTUR. SÛRETSİZLİK DE, SÛRETİN ZIDDIDIR. FAKAT AYNAYLA SÛRET ARASINDA HAKİKÂTTE BİRLİK VARDIR. BUNU ANLATMAK UZUN SÜRER. AKLI OLANA BİR İŞARET YETER."

Dert olur Mecnûn'da birkez ayrılık,
Ânsızın, dolmuş beden, bir hastalık.

İştiyâkın odla, kaynarken kanı,
Hem boğazdan, hastalık tutmuş teni.

Bak tabip der: "Derde derman eylesek,
Çare yok tek, sâde kan almak gerek!"

Pis olan kan, çıkmalıymış gövdeden,
Bir hacâmatçı çağırmışlar hemen.

2005. Pazu bağlanmış, kan almak istemiş,
Nâra atmış, aşkla âşık kükremiş!"

"Ücretin al git, kanımdan alma sen,
Ölme neymiş, köhne ten ölsün hemen!"

Der ki: "Bilmem, sen neden korkmaktasın?
Kükreyen aslansa, korkmazsın kesin!

Kurt, ayı, aslan, gelirler her gece,
Saf olurlar, toplanırlar öylece.

Sende aşktan başka şey, görmezdiler,
Sende insandan koku, almazdılar!

2010. Kurt, ayı, aslan bilirler, aşk nedir;
Aşkta kör, itten düşük gelmektedir!

İtte, aşktan bir damar, var olmasa,
Kehf'in it, kalb ehlini, etmez tasa!

Şöhreti hiç bulmamış, hep târumâr,
Aynı cinsten, âlemin çok itte var!

Almamışsın sen de, cinsinden koku,
Yok, koyun, kurttan bulur olmak bunu!"

Varlığın yoktur mekân, aşk olmadan,
Nerden ekmek ten olur, bulmakta cân?

2015. Nerden ekmek oldu ten? Aşk, iştihâ;
Yoksa nerden iz bulur cânlar da hâ?

Aşk ki, ölmüş ekmeğe cân vermede,
Fâni cânken, sermediyet ermede!"

Der ki Mecnûn: Dert nedir korkmam ki ben,
Sabrımız, dağdan ve taştan çok iken!

Dertsiz olmaktan, tahammülsüz ve hem,
Tende mevcût dertlerin âşık benem!

Hem vücûdum, öyle ki Leylâ dolu,
Ben sedef; o incinin, vasfın yolu.

2020. Sen hacamat eyleyip delsen beni,
Korkarım neşter deler Leylâ teni!

Gönlü aydın, aklı çoklar bildi sen,
Farksızız, elbette bir Leylâ da ben!"

SEVGİLİ ÂŞIĞINA SORDU: "BENİ Mİ ÇOK SEVİYORSUN, SENİ Mİ?" ÂŞIK DA DEDİ Kİ: "BEN KENDİMDE ÖLÜ VE SENDE DİRİYİM. KENDİ VARLIĞIMDAN VE SIFÂTLARIMDA YOK OLMUŞUM, SENDE VAROLMUŞUM. BEN İLMİ UNUTMUŞ, SENİN BİLGİNLE BİLGİ SAHİBİ OLMUŞUM. KUDRETİMİ UNUTMUŞ, SENİN KUDRETİNDE KUDRET BULMUŞUM. EĞER BEN KENDİMİ SEVERSEM SENİ SEVMİŞ OLURUM." *"KİMDE YAKÎN AYNASI, VAR OLSA GÖR, KENDİNİ GÖRMÜŞSE, ALLAH'I GÖRÜR."* "SIFÂTLARIMA BÜRÜNÜP HALKA GÖRÜN, SENİ GÖREN BENİ GÖRÜR. SANA KAST EDEN, BANA KAST EDER." İŞTE BU BÖYLE SÜRER GİDER."

Âşığı, maşûk edermiş imtihân;
Bir sabâh vaktinde söyler: "Ey falan!"

Sen, senin dostsan, benim dostum musun?
Dertli âşık! Gel de naklet doğrusun!"

Der ki: "Ben hem fânîyim senden yana;
Dolmuşum hep senle, tam baştan sona!

2025. Varlığımdan sâde ad var, başka yok;
Tende, senden başka bir varlık da yok!

Ol sebepten fânîyim ben öylece,
Sirke, bal ummâna dalsın, yok nice!

Hangi taş hâkikse Lâ'al olmuş olur,
Hem güneş vasfıyla, tam dolmuş olur.

Kalmaz artık onda taşlıktan eser,
Art ve ön dolmuş, güneşlik aldı yer!

Dinle ey genç, kendi kendin sevmede;
Hep güneş sevdin, güneşsin öyle de!

Cânla sevmişsen güneş, hiç şüphe yok,
Kendi kendin sevmiş oldun hem de çok!

İstesin lâ'l, sevgi dönsün kendine,
İstesin sevsin güneş, birdir yine!

Farkı yoktur sevgiler çift olsa da,
Çift taraf hep, şark nûruyla dolmada!

Taş ki, lâ'l olmazsa, düşmân kendine,
Çünkü vardır, orda çift varlık yine!

Taş karanlıktır ve gündüzlerde kör,
Hem karanlık nûra zıddır, zıddı gör!

Kendini sevmişti kâfir olmada,
Has güneş var, oysa hep men etmede.

Lâyık olmaz, taş gelip bir "ben" dese,
Hâli yokluk, hem karanlıklar ise!

"Allah'ım" derken Fir'avun, alçalan;
Hem "Ene'l-Hak" der yâ Mansur, kurtulan!

Orda "Ben" ardında lânetmiş gelen,
Burda "Ben"den; sevgi, rahmet yükselen!

Bir siyâh taştır o, hem âkikse bu,
Nûra düşmân oydu hem, âşıksa bu!

Sen, "Benim" dersin, a ahmak, oydu tek,
Hem hulûlsuz, birleşen nûrlar demek.

Gel çalış, taş olma, eksilsin "sen"in,
Ol ki la'l, taş olma, nûrlansın senin!

Gel, cihâd etmiş iken, sabreyle sen,
Şimdi, yokluk üzre varlık bul hemen!

Hep azalsın, taşlaşan vasfın senin,
La'l hûyun, elbette çok artsın senin.

Varlığın, tenden silinsin vasfı hem,
Başta sarhoşluk çoğalsın, bil ki tam.

Hem kulak benzer, gelip sen, ol kulak;
Şimdi, la'lden gel de sen, bir halka tak!

Kuy'yu kazmış bir adam, olmuş gibi,
Ten kuyun kaz, hem su bul, sen bul dibi!

Saf suyun Rabbinden alsan, cezbe sen,
Fışkırır yerden su kazmak, boş iken!

Hem de sen aldırma kaz, artık çalış,
Azcık, azcık kuy'yu delmek olsun iş!

Kim ki zahmet çekti, bulmuş hazneyi,
Kim çalışmış, buldu devletlik şeyi.

Der ki Peygamber: "Rükûlar, secdeler,
Hak evinden, halka çalmaktır meğer.

Halk kapusun, kim ki çalmış oldu yâ,
Hem de Hakk'ın devletinden bulmada.

"OKUSUR ARAYAN EMÎRİN, GECE YARISI ÇAVUŞLARLA GELİP EYAZ'IN ODASINA GİRMELERİ, DUVARDA ASILI ÇARIKLAR VE POSTU GÖRMELERİ, BUNU HÎLE SANIP ODANIN HER BİR YANINI KAZDIRMALARI, ŞÜPHELENİLEN YERLERİ DELMELERİ, SONUNDA BİR ŞEY BULMAYIP UTANÇ DUYMALARI."

Hep eminler hücreye gelmiştiler,
Hazne dolmuş, küp umup beklerdiler.

Aklen uygun kimseler vardır işit;
Hep heveskârlar,açarlarmış kilit!

Hem kilit, sağlamca kitlenmiş idi,
Hem de, pek sağlam kilit seçmiş idi.

2055. Kitlemek, mâl üzre düşkünlük değil,
Sırrı halktan gizlemek, maksattı bil!

Bâzılar, boş bir hayâl ardındadır,
Bâzılar, hem bir riyâkârlık sanır.

Ehli himmet olmuşun, çok sırrı var,
Âdîlerden saklamışlar âşikâr!

Ahmağın, altın cânından çok güzel,
Şahda altın, cân için saçmak emel!

Onlar altın hırsı var, koşmaktalar,
Aklı, hızla gitme der, dinler mi var?

2060. Hırs ki koşmuştur serâba, boş boşa;
Dikkât et der akl, "su yoktur" koşmuşa!

Hırs ki üstün, hem de altın cân gelir,
Aklının sen, hiç duyulmaz gizlenir!

Hırsla kavgan, bir iken yüzler olur,
Aklın irşâd, gizli, tedbîrsiz kalır.

Aldanıştan, kuy'ya ancak düşseler,
Hep kınar hikmet, duyarmış böyleler!

Hep tuzağın ip sarar, kırmış gurûr,
Nefs-i levvâmı kınar, duymuş olur!

2065. Hem belâ divârı, değmezden başa,
Hep sağırdır, gönlü duymaz, ceht boşa!

Hep çocuklar helvâ hırsından sağır,
Öğdü söylersen duyulmaz, sen bağır!

Hem çıban bir kerre, bir uç verdi mi?
Duyma başlar, başlamış öğdün demi!

Kaç adam, yüzlerce hırs, yüzler heves,
Hücre açmışlardı hep, kısmış nefes!

Çok sinek saldırdı, kokmuş ayrana,
İzdiham var, çiğneşirler, baksana!

2070. Aşkla saldırmış sinek, hem ayrana,
Çift kanat ıslak, erer imkân sana!

İşte onlar, baktılar her bir yere,
Eski kürk, kokmuş çarık var, bir kere!

Sonra derler: "Hem çarık, post boş değil,
Hâli gizler olmanın, örtüydü bil!"

Hem de, keskin kazmalar vursun yere,
Yer kazılsın, hâl görünsün bir kere!

Kazdılar, hep deldiler her bir yanı,
Hep çukurlar, sardı artık meydânı.

2075. Her çukur kazdıkça sanki der çukur:
"Bizde bir şey yok, uğraşın boş şimdi dur!"

Bulmayıp bir şey, bütün âr duydular,
Hep çukur dolmuş ne var, doldurdular!

Hem de "Lâ havle" çekerken gör işi,
Hepsi aç kalmış, meğer hırsın kuşu!

Hem duvâr, hem etrâfın çatlakları,
Gördü bomboş uğraşırken, onları.

Hiç sıvanmak üzre imkân kalmamış,
Hem Eyaz huzrunda, gerçeklik tanış!

2080. Töhmet etsek suçsuz olmuştan yana,
Arsa, ev, elbet tanık olmuş ona.

Sonra, dönmüş oldular şahtan yana,
Yüz sararmış, çok utanç var, baksana!

KOVUCULAR EYAZ'IN HÜCRESİNDEN TORBALARI BOMBOŞ UTANMIŞ OLARAK ŞAHIN HUZURUNA GELMELERİ, ZİRA: "O GÜN BİR GÜNDÜR Kİ, YÜZLERİ AĞARIR O GÜN. O GÜN, YÜZLERİ KARARIR" VE "ALLAH'A YALAN İSNÂT EDENLERİ GÖRÜRSÜN Kİ YÜZLERİ KAPKARA OLMUŞ." ÂYETLERİ HÜKMÜNCE PEYGAMBERLERİN KÖTÜLÜKLERDEN TEMİZ OLDUKLARI ANLAŞILINCA ONLAR HAKKINDA KÖTÜ DÜŞÜNCELERE SAPLANANLAR DA UTANIRLAR."

Padişah gizler fikir der: "Hayrola!"
Hem ne altın, inciler yok torbada!

Hem dinâr, atlas, kumaş gizlense de,
Yüzde yoktur neş'e, yitmiş, öyle de!

Gerçi kökler gizli, sürmüş olsalar,
Dal, yeşil yaprak da olmuş âşikâr!

2085. Yükselen dal, her ne yer, ilân eder,
Hem zehir, ister şeker, bulmuşsa yer.

Kökte yok, sermâye, yok olsun maya,
Dal, yeşillik, çıktı nerden ortaya?

Kil mühür vurmuşsa hem, kök ağzına,
El, ayaktan her filiz şâhit ona.

Tüm emin zâtlar dönüşmüş gölgeye,
Şaha dönmüş secde, hem özr etmeye.

Öyle kızgınlık ve benlikten geçen,
Şaha varmışlar, kılıç, varken kefen!

2090. Tüm utançtan el ısırmış oldular,
Cümleten: "Şahı cihânsın" derdiler!

"Kan dökersen; hep helâldir, hep helâl!
Sen, bağışlarsan, lütuf, ihsânlı hâl!

Bizde lâyık hâl ki, bizler yapmışız,
Her ne yapmış olsanız hak, şah ki siz!

Ey gönül aydınlığı, af eyle sen,
Cehle câhil uydu, nûr, nûrlar ilen.

Sen bağışlarsan ümîtsizlik gider,
Yok, bağışlanmaksa kurbân bin nefer!

2095. Der ki Şah: "Ben istemem hiçbir niyâz,
Böyle ancak hakka sâhiptir Eyaz!

PADIŞAHIN, KOVUCULARININ AFFINI EYAZ'A HAVÂLE ETMESİ, CEZÂLARININ ŞEKLİNİ ONA BIRAKMASI VE "KÖTÜLÜK BANA DEĞİL ONADIR" DEMESİ"

Hem Eyaz'çün, her fenâlık eylenen,
Ten, damarlar üzredir, her iz denen!

Ruha bakmışsan ki bizler hep biriz,
Kâr, zarârdan, geçmişiz bir bilseniz!

Kula töhmet, şaha âr olmaz bilin,
Böyle bir hâl belgesiymiş hilminin!

İstesin; şah eylemiş Karûn kadar;
Bir günâhsız üzre, hiç olmaz mı yâr?

2100. Sanma gâfil şahı; bilmiş, her şeyi,
Hilmi koymaz örtüvermiş gerçeği!

Tek bilenken, kim şefâat eylesin?
Onda pervâsız hilm bilmektesin!

Bak o suç, çıkmış hilimden meydâna,
Heybetinden kim mecâl bulmuştu yâ?

Katilin cürmüyle emrolmuş bedel,
Şahın hilminden alır olmuş temel.

Nefsimiz sarhoş, habersiz, hilmine;
Gör ki Şeytânmış, külâh çalmış yine!

Hilminin sâki şarâp dökmezse de,
Nerde İblîs, gâlip olsun Âdem'e?

Tüm melekler ilmi bellerler iken,
Üstâd Âdem, nakdi âyar eyleyen!

İçti yâ Cennette hilmin şerbeti,
Şeytânın tek hîle renksiz eyledi.

Hem belâ, Hak öğretiş ilm incisi,
Hem çeviklik verdi, artmış bilgisi.

Hem de Hakk'ın gör ki, hilmin afyonu,
Oydu hırsız, mâl için sürmüş onu.

Sâkimizsin sen, elimden tut diye,
Akl, sığınmış hilminin her gölgeye!

"PADIŞAHIN EYAZ'I İSTER AFFET, İSTER CEZÂLANDIR. ADÂLET VE LÜTUF AÇISINDAN NE YAPARSAN DOĞRUDUR. HER BİRİNDE DE FAYDA VARDIR. ADÂLETİNDE BİNLER LÜTUF GİZLİ OLDUĞU GİBİ: "KISASTA DA SİZİN İÇİN HAYÂT VARDIR." BİR KATİLİN HAYATI HUSUSUNDA KISASI HOŞ GÖRMEYEN, YALNIZ ONUN HAYATINA BAKAR, SİYÂSET KORKUSUYLA ÖYLE BİR İŞ YAPMAKTAN ÇEKİNECEK OLAN YÜZ BİNLERCE MÂSUMUN HAYÂTINA BAKMAZ."

İtirâzlardan temiz, yaygın ünü,
Ver Eyaz, mücrimlerin sen, hükmünü.

Kaynatıp dursam seni yüzler yine,
Rastlanılmaz bilmişim tek hîlene.

İmtihândan, cümle halk duymuş utanç,
İmtihândan, sâde sen buldun kazanç!

Sâde ilm olmaz, bu bir dipsiz deniz,
Hem de yüz dağ, hem de, pek çok bilseniz!

Der ki şahım: "Cümle ihsânlar senin,
Yoksa ben post, bir çarık oldum hemin!"

Hem o yüzden şöyle söyler Hak Resûl;
"Nefsi bilmiş, Hakk'ı bilmiş, " öyle bil!

Hem çarık, olmuş tohum, kan sâde post,
Sonra bir bak, her ne var, ihsânı dost!

Vermiş Allah, hep aransın; isteme,
Başka yok, hep bunca ihsân var, deme!

Bağcılar basan fidanlar dikmede,
Onca elmâ, nice mahsûl vermede!

Çiftçiler, bir tek avuç buğday verir,
Bir avuç buğday ki, ambar gösterir!

İlminin çokluk bilinsin öylece,
Nükteler söyler hoca pek güçlüce.

İlminin miktâr budur dersen eğer,
Hem sakaldan, çöp edip atmış gider.

Ey Eyaz, gel, şimdi sen ver bir cezâ,
Hiç bilinmez adli koy çıksın yüze!

Suçlayanlar, müstahaktır ölmeye,
Af ve hilmin, bekliyor onlar niye?

Öfke gâlip, yoksa gâlip rahmetin,
Kevser, âlev, kimdi gâlip, bil kesin.

Hem Elest'ten burya insan avlayan,
Öfkenin, hilmin, dalı vardır inan!

İşte bak sen ki Elest'ten sözde hem,
Hem hayırlar, hem evet sunmuş bu dem.

Çünkü isbât beklenen, bir has soru,
İçte gizler, hem değil elmâs soru!

Koy da kalsın, böyle bir hâm aldanış,
Olgunun kâseyle, hâm, olmaz tanış!

Kahrı Allah'ın vebâ, lûtfu sabâ!
Bu demir çekmiş, samân çekmiş o da!

Doğrular, Hak'tan çekilmiş doğruya,
Bâtılı çekmiş olan, bâtıldı ya!

Karnı helvâ sevse, nefs helvâ çeker,
Sirke ister olsa, nefsi, sirke der!

Bir sıcak minder, soğukluklar alır,
Bir soğuk minder, sıcaktan kurtarır.

Dost görürsen, sevgiden kaynar gönül,
Varsa, düşman, öfken artmış oldu bil!

Ey Eyaz, gel sen çabuktan iş bitir,
Bir çeşit öç almadır, hem beklenir."

"PADIŞAHIN, EYAZ'A BU HÜKMÜ TEZCEK BİTİR, BEKLEME. "GÜNLER ARAMIZDADIR. BAZÂN YARDIM EDER BİZE, BAZÂN SİZE." DEME. ÇÜNKÜ BEKLEYİŞ ÖLÜMDEN BETERDİR, DİYE EMİR BUYURMASI VE EYAZ'IN CEVÂBI."

Der ki: "Ey Şah! Cümle fermânlar senin;
Var güneş artık ve yıldız yok bilin!

Zühre kim, yoktur Utarit, yok şihâp,
Hem görürsün varken elbet âfitâp!

Hırkadan, posttan geçeydim bir kere,
Tohmu töhmet mi, ekerdim yerlere?

Hücreyi, bilmem ki neymiş kitlemek?
Yüz hayâl, bilmem ne ummuş burya dek?

El atıp ırmakta, elbet her biri,
Bir kuru kerpiç ararmış elleri!

Irmağın içlerde, var mıymış kuru?
Hiç balık su üzre, âsî oldu mu?

Hep cefâkâr sandılar, ben yoksulu,
Hem vefâmızdan vefâ, mahcup kulu!

Mahrem olmuştan çekinmezsem eğer,
Hem vefâdan, çok söz eylerdim meğer.

Şüphe etmişler bütün, bir suç arar,
Söyleyim, dış yüzde artık, her ne var!

Varlığın kırmış isen, içsin demek,
İçte destân her ne var duydun demek!

Hem cevizden dışta, kırsan ses çıkar,
İçte yağ var, sanma onda seste var!

Onda ses var, hiç kulak duymaz onu,
Hem nasıl duysun kulak, yârim bunu?

Hem için ses, pek güzeldir, pek güzel;
Dışta bir ses, aslâ erdirmez ki el!

Sen sükût ettin ki, iç bulsam diye,
Şakşaka, bundan tahammül eyleme.

Az kulaksız, az da dilsiz, ol ki sen,
Tatlı dil olmuşla yoldaş ol hemen!

Hem nazım, nesrin döner sır açmaya,
Gel de bir gün, dilsiz ol sen dur ağa!"

“NİCE DEM DEDİKODULARI SINADIK, BİRÂZ DA SÜKÛT ETMEYİ DENEYELİM.”

Nice dem *y*aptın kabız vermiş *y*emek,
Bir de gel, *y*ap sende tatlanmış *y*emek!

Kendini bilmiş kıyâmet ânı fert,
Simsiyâh defter ve isyân, elde dert!

Bir siyâh mektup ki sunmuş ta’ziye,
İç siyâh, elbet siyâh her hâşiye.

2155. Hepsi dersen, hep fenâlık, suç dolu,
Sanki harp var, kesti hep kâfir *y*olu.

Böyle defter kir, vebâl dolmuşsa bir,
Sağdan olmaz, öyleler soldan gelir.

Burda gel gör, elde hem defter nedir?
Sağ elin, bilmem solun lâyık mıdır?

Sol çarık, sol mesti görsen mağzada,
Giymeden bildim ki soldur, ortada!

Sağ değilsen, bil ki sensin sol olan,
Maymun, aslan, anlaşılmış nâradan!

2160. Gülde haslık, hem güzel kokmak veren,
Lûtfudur elbette hem, sağ, sol eden.

Her sabun, sağlık, muhakkak hep O’nun,
Ummânın berrâk su, ihsân, bak O’nun!

Sol isen, gel huzra bir kez sağcı ol,
Lûtfu gör, ihsânı gör, gör neydi *y*ol!

Sen revâ gördün mü bilmem ey ağa?
Soldaki defter dönüp, gelsin sağa!

Hem cefâ, hem zulme kaynak bir kitâp,
Sağ elin lâyık olur mu, ver cevâp?

“HÂLİNE UYGUN SÖZ SÖYLEMEYEN ADAM KÂFİRE BENZER. ONLARA: “YERYÜZÜNÜ KİM YARATTI” DİYE SORSAN, “ALLAH YARATTI” DERLER. HALİNE UYGUN SÖZ SÖYLEMEYEN DE BUNA BENZER GÖKLERİ, YERYÜZÜNÜ VE BÜTÜN MAHLÛKÂTI YARATAN DUYAR, GÖRÜR, HAZIR VE NÂZIR, KUDRET SAHİBİ ALLAH’I BİLİR DE NASIL OLUR DA TAŞTAN YONTULAN BİR PUTA TAPAR VE MÂLINI, CÂNINI ONA FEDÂ EDER.”

2165. Zâhidin kıskanç hanım, dünyâda tek,
Pek güzel câriye var, hüsnen melek!

Zâhidi kollar durur, kıskanç kadın,
Hem halâyık, hem zâhit tek kalmasın.

Çok vakitler gözlemişken onları,
Olmamış, *y*alnız kalış fırsatları.

Takdîri Hakkın dönüp gelsin dese,
Hep korurmuş aklı, şaşkın neylese!

Allah’ın buyruk, çıkarken meydâna,
Aklı neymiş? Ay tutulmuş baksana.

2170. Gittiler bir gün, hamam etmek için,
Ânsızın bakmış ki tas *y*ok neylesin?

Der: “Halâyık, sen çabuk var git eve,
Git gümüş tas, bul çabuk, al *y*et eve.”

Gör halâyık duydu, olmuş dipdiri,
Evde zâhit varsa elbet, tam *y*eri.

Bey ki yalnızdır deyip koşmuş eve,
Pek sevinmiş, hem coşup koşmuş eve.

Altı yıldır, gözleyip durmuş onu,
Kollayıp fırsat, meğer bekler bunu.

2175. Sanki uçmuş, yönlenip girmiş eve,
Evde yalnız buldu bey gelmiş eve.

Göz kararmış, şehveti etmiş deli,
Örtmemişler, ev kilitsiz bilmeli.

Hem kucaklaşmış, sevinçten birleşip,
Sanki tek cân oldu, dersen birleşip.

Hem hanım birden hatırlar, der ki: "Ben,
Bilmedim hem, orya gönderdim neden?

Âteşi, attım elimlen ben yüne,
Gönderen bendim, koyun, koç üstüne!

2180. Kil sürünmüş, döndü baştan yundu o,
Hem koşup yollarda çarşaf giydi o.

Oydu, aşkından koşan; bu, korkudan,
Nerde aşk, hem nerde korku? Fark, bu ân!

Erdi ârif, tahta, tek bir ânda yâ,
Zâhid ermiş ayda, bir günlük yola.

Zâhidin, vardır şeref dolmuş günü,
Ellibin yıl üzre, denk gelmez sonu!

Sâde bir günlük zaman, Hak ehline,
Burda geçmiş ellibin yıl hükmüne.

2185. Ey akıl, sır bilmedin sen, dıştasın,
Vehmin öd patlatsa, sırdan patlasın.

Yok ki korkmak, aşk için, bir kıl kadar,
Âşığın mezhepte hep, kurbandılar.

Bil ki Allah vasfıdır aşk, korku tam,
Şehvetin emrinde, ferdin vasfı hem!

"Hem severler Hakk'ı onlar" söz bu yâ,
"Hak sever hem onları" denk sözdü yâ!

Hem muhabbet, aşk da, Hakk'ın vasfı bil,
Korku, Hakk'ın vasfı hiç olmuş değil!

2190. Nerde Hakk'ın vasfı? Topraklık nere?
Yaratılmış hal ne? Mutlaklık nere?

Aşkı şerh uğrunda eylersem devâm,
Yüz kıyâmettir kopan, olmaz tamam.

Hem kıyâmetler, cihânlar son bulur,
Allah'ın vasfında, hiç bir son m'olur?

Aşkta var beşyüz kanat, her tânesi,
Kaplamış hep arşı, hem dünyâ nesi?

Korkarak, zâhit yürür, atmış ayak,
Geçmiş âşık şimşeği, yel neydi bak!

2195. Korkan ermez, aslâ aşkın tozlara,
Derdi aşkın, arşı sermiş yerlere.

Hem de, Hak'tan bir inâyet olmadan,
Burya ermez aslâ, hiç zâhid inan!

Kendinin kuştan ve düşten çıksa da;
Hem de şahın, şaha tam yol bulmada!

Kuş ve düştür, hem cebir, hem ihtiyâr,
Maşûkun has cezbe, çift ardında var!

Sonra bak, varmış kadın, açmış kapu;
Hem gelen ses neyse, duymuş oldu bu!

2200. Hem halâyık pek perişân sıçramış,
Hem adam, başlar namâz kılmaktı iş!

Hem halâyık, pek perişân gördü o,
Hem somurtkan, hem de şaşkın durdu o!

Zahidi görmüş, namâz kılmaktadır,
Böyle hâlden şüpheler bulmaktadır.

Zahidi, açmış etekten, baktı ne,
Husyeler, her yer bulaşmış, pis yine.

Damlıyor pislik ve baldır, diz denen,
Hepsi pislik, hem bulaşmış cümleten.

Pis herif, derken gelip vurmuş tokat,
Hem namâz kılmışta hal, olmaz sakat!

Böyle pislikler bulaşmış but, kasık,
Hem namâz lâyık mı, pisken ortalık?

Gel de insâf et, küfür, zulm, kîn dolu,
Defterin nerden bulur, sağdan yolu.

Sen dönüp bir kez de sorsan kâfire,
Kâinâtı, kim yaratmış, bir kere!

Söyler elbet: "Hak yaratmıştır onu,
Hem yaratmak Hakk'a lâyık bil bunu!"

Hem onun küfr, çokça fısktır, baksana,
Böyle ikrârlar, gelirmiş yan yana.

Bed ve çirkin iş, günahlar söyle sen,
Doğru ikrârlarla bir olsun neden?

Fi'li, ikrâr eylesin, eyler yalan,
Korkunun âzap, odur lâyık olan!

Her fi'il, âyân olur mahşer günü,
Suçlu rüsvâ, kendisinden en sonu!

El, ayak, şâhit olur suçtan yana,
Hem varır varmaz da, Allah huzruna.

El ki der: "Ben, şöyle çaldım, böyle ben, "
Hem dudaklar; "böyle sordum" der hemen!

Hem ayak der:"Şöyle koştum şehvete;"
Ferç de der:"Ettim zinâ geçtim öte."

Göz de der: "Baktım harâma şöyle ben, "
Der kulak: "Duydum fenâ sözler hemen!"

Sonra, hep sözler olur elbet yalan,
Gör âzalardır şâhit, olmuş o ân!

Sen namâz kıldın, düzenler üzre bak,
Hem huyun olmuş tanık, kalmaz uzak!

Öyle iş yap, yaptığın dilsiz sana,
Bir tanık olsun, gelirken meydâna.

Hem bütün ten, kâr, zarârlar üzre ben,
Ey oğul, şâhit benim söyler hemen.

Kul, efendimdir deyip izler ise;
Emre uydum, bil, efendimdir dese!

Ömrünün defter kararmış, tövbeden,
Önce yapraklar silinsin, yap hemen!

Geçse ömrün, kök bu demdir, doğru bu,
Ömr ağacın, tövbeden alsın suyu!

Hem döküp, ab-ı hayat ömrün köke,
Ömrünün dallar yeşersin, öyle de!

Geçmişin, artık döner iylik olur,
Hep zehirler yok olur, ballık bulur.

Suçları Allah değiştirmiş iken,
Hep günahlar, bir sevâp olmuş hemen.

Sen nasuhtan tövbe bul, artık sarıl,
Hem de cânla, başla durma haydi bul!

Tövbe-i nasuh nedir, benden işit,
Sen inanmışsın, gelip ikrârla git!

"SÜT MEMEDEN ÇIKTI MI DÖNÜP BIR DAHA MEMEYE GİRMEZ. NASUH TÖVBESİ DE BÖYLEDİR. İNSAN BİR KERE TÖVBE ETTİ Mİ, DÖNÜP O SUÇU TEKRÂR İŞLEMEZ. DEĞİL ONA YÖNELMEK, ONDAN DÂİMÂ NEFRET EDER. NEFRETİ TÖVBESİNİN KABÛLÜNE İŞARETTİR. İSTEK ÖNCE İSTENMEZ BİR HÂLE GELDİ. SONRADAN DA O İSTEK NEFRET HÂLİNE DÖNÜŞTÜ. ZİRA: "AŞKI GAYRİ AŞK GEÇİRMİŞ BAKSANA, SEVGİLİNDEN, ÜSTE BİR AŞK BULSANA?" DENMİŞTİR. INSANIN GÖNLÜ O TÖVBEDEN SONRA O SUÇA MEYLEDERSE TÖVBENİN KABÛL GÖRMEDİĞİNE, KABÛL LEZZETİNİN O SUÇUN YERİNE GEÇMEDİĞİNE DELÎLDİR. DEMEK Kİ "KOLAY İBÂDETLERİ ONA KOLÂYLAŞTIRIRIZ." HÜKMÜ YERİNİ BULMAMIŞ. "ONA GÜÇ ŞEYLERİ, KÖTÜLÜKLERİ KOLÂY GÖSTERİRİZ." HÜKMÜ VARDIR.

2230. Eskiden varmış Nasuh adlı adam,
Usta tellâkmış, kadın avlardı hem.

Bir kadın misliydi, kılsız onda yüz,
Erliğin gizlerdi her dem, kuşkusuz.

Tek kadınlar üzre tellâklık işi,
Hîle yapmışken, çevik, ellek kişi.

Bak çalışmış durmadan yıllar yılı,
Bilmemiş bir kimseler bir sırrını!

Ses ve yüzden baksanız, oymuş dişi,
Onda mevcut, pek büyük şehvet işi!

2235. Örtü, çarşaf, bir de, örtermiş peçe,
Sanki bir genç, şehvet azgın, öylece!

Tellâk olmuş hep yıkar şahın kızı,
Her taraftan, liflemiş gör arsızı.

Tövbe etmek üzre bir ceht eylese,
Nefsi kâfir, uymamış durmuş sese.

Vardı ârif zâta, etsin bir duâ,
Hem duâ ânında bir ân, der ona!

Sırrı ârif anlamış, olmuş âyan,
Allah'ın hilmiyle, durmuş açmadan.

2240. Hem dudak örtmüş, gönül hep sır dolu,
Ağzı örtük, gönle söz bulmuş yolu.

Hak şarâbından içer hep ârifân,
Sırrı bilmiş, örten onlardır inân!

Öğretirler, işlerin hem sırrını,
Ağzı dikmişler, mühürlerler onu!

Etti ârif bir tebessüm, söyledi,
"Gönlü pis hâlden Hüda çeksin" dedi.

HAKK'I BİLMİŞ ÂRİFİN HER İSTEDİĞİ, ALLAH'IN ONDAN İSTEMESİNE BENZER. ÇÜNKÜ: "BEN ONUN KULAĞI, GÖZÜ, ELİ, DİLİ OLURUM." HEM "O TAŞLARI ATTIĞINDA SEN ATMADIN, ALLAH ATMIŞTIR." DENMİŞTİR. BU HUSUSTA ÇOK ÂYET VE HADÎSLER VARDIR. ALLAH'IN SEBEP YARATMASI SUÇLUNUN DUYMASINI ÖNLEMİŞ, TÖVBESİNE MANÎ OLMUŞTUR.

Hem duâlar geçti dersek gökleri,
Fakîrin istek, bulur olmuş yeri.

2245. Her duâ olmaz ki, şeyhten bir duâ,
Hak'ta yok olmuş, duâ, Hak'tandı yâ!

Kendisinden istesin Allah bir iş,
Hem nasıl olsun, özünden red ediş?

Bir sebep halk etmiş oldu Zülcelâl,
Kurtarır olsun, onun bitsin vebâl!

Şah kızı kaybetti bir has inciyi,
Tas elinde, ortada Nasuh idi!

Hem kulaktan düştü, kaybolmuştu bu,
Hep kadınlar, bulmak ister doğrusu.

2250. Hem hamamı kitlemişler tam o ân,
Hep aransın her köşe, hiç durmadan!

Hep aranmış, inci hiç yok ortada,
Hırsızın yok hem, rezîl olmaksa da!

Başlayıp tekrâr ararlar, ciddiden,
Hep aranmış, her ağız, çıplak beden!

Alt ve üst, her bir taraftan baktılar,
Has sedeften, inci derken, nerde var?

Geldi ses: "Hep olun çıplak" dedi,
"İhtiyâr, genç kalmasın hiç" istedi!

2255. Sultânın hizmetçi, baksın herkese,
Şimdi herkes, toplanıp, uysun sese!

Korkusundan, döndü Nasuh halvete,
Yüz sararmış, kan çekilmiş gövdede.

Önde görmüş var ölüm hem gözler o,
Bir gazel olmuş bütünden titrer o.

Der ki: "Yâ Rab! Çokça yaptım tövbeyi,
Hem de, ahdettim ve bozdum tövbeyi.

Yapmışım, artık benim lâyıksa ne?
Verdi baskın, bir siyâh seldir yine!

2260. Yoklayanlar yaklaşır, eyvâh bana,
Nice güçlük erdi bir bak, âh bana!

Yüzler âteş var ciğerden dağlayan,
Dağlanıştan, bak ciğer kokmuş inan!

Böyle bir dert, olmasın kâfirde dert,
Rahmetin tuttum etek, Rabbim medet!

Keşki doğmazdan da ölseydim hani,
Keşki, bir aslan dağıtsaymış beni!

Sonra, lâyık neyse Rabbim, öyle yap,
Her dikenden, bir yılandır soktu hep!

2265. Taş, demir olmuş meğer cânım benim,
Yoksa dertten, sâde akmış kan idim.

Vaktimiz dar, fırsâtım yok bir nefes,
Padişahsın, içte feryâd, ver ki ses!

Şimdi Rabbim bende örtersen suçu,
Hem yapılmış, bunca işten, tövbe bu!

Tövbe ettim, gel de makbul eyle sen,
Yüz kemer, emrinde bağlardım ki ben!

Ben eğer, tekrâr kusûr işler isem,
Hem duâm, arzûm nedir, hiç duyma hem!

2270. Söylüyorken, gözde yaşlar akmada,
Hem hâin, halk, hem de cellât ortada.

Düşmesin hiç bir Frenk, bu hâle hem,
Böyle feryâd görse, mülhit, istemem!

Ağlayıp, kalpten de feryâd etmede,
Önde sanki Azrail var görmede.

"Ey Hüda! Ey Rabbimiz" söyler nice,
Taş, duvâr, aynen demişler öylece.

Öyle Yâ Rab, söyleyip durmuş idi,
Yükselen ses: "İşte inci" söyledi!

ARAMA SIRASI NASUH'A GELMESİ, "ARAYIN" DENMESİ. NASUH'UN KORKUP KENDİNDEN GEÇMESİ! RESÛLALLAH'IN; BİR HASTALIĞA, BİR SIKINTIYA UĞRADIĞI VAKİT "ŞİDDETTEN AÇILIR SAVUŞURSUN!" BUYURDUĞU GİBİ NASUH'UN O ŞİDDETTEN KURTULUŞU

2275. "Hep aranmış, sen Nasuh bir gel öne"
Duydu Nasuh, sanki cân ermiş sona.

Çatlamış, çökmüş duvar say, çöktü o,
Cân, fikir uçmuş ve cândan geçti o!

Aklı gitmiş, hem amânsız kaldı ten,
Onda kalmış, Hakk'a ermiş, sır ilen!

Oldu bomboş, kalmamış varlık denen,
Cân doğanın huzra celp etmiş hemen!

Hem delinmiş sandalıymış, bîmurât;
Rahmetin deryâya düşmüş, oldu zât!

2280. Hem akılsız, hem fikirsiz, oldu cân;
Coştu Hakk'ın rahmeti, hiç durmadan.

Tende mevcût aybı, terk ettikçe cân,
Aslâ dönmüş, aslâ oymuş, yol açan.

Cân doğandır, ten sayılmış bir tuzak,
Hem ayak bağ, kol kırık, kalmıştı bak!

Aklı gitmiş, hem de, çözmüşken ayak,
Has doğan, şaha dönüp uçmuştu bak!

Oysa rahmetlerde deryâ coşsa bir,
Taşta artık bengisu içmektedir.

2285. Çok zayıf, bir zerre cân, kıymet bulur,
Yerde toprak, bir yeşil atlas olur.

Bunca yıl evvel ölen, meydandadır,
Belki iblis hûriden farksız kalır!

Hem yeşermiştir bütünden yer denen,
Kupkuru dal tâzelenmiş, meyveden!

Kurt, kuzuyla, mey içip, yoldaş olur,
Her ümîtsiz iz bulur; hoşluk bulur.

İNCİNİN BULUNMASI, SULTÂNIN HİZMETÇİLERİNİN NASUH'TAN HELÂLLİK DİLEMELERİ

Cân yok etmiş, korkulardan sonra da,
"İnci bulduk!" müjde artık denmede!

2290. Ânsızın bir ses gelip der: "Korku yok!
Bak bulunmuş inci, hem kıymetli çok!"

Hem ferâhlık var, verin siz müjdeler,
Hem bulunmuş inci, gelmiş neş'eler!

"İnci bulduk!" Çağrışıp eylerken ün,
Başlamış el çırpma, bitmiştir hüzün.

Hem de, Nasuh'un akıl gelmiş başa,
İşte aydın gün, görür göz, bak işe!

İstemiş herkes, helâllik, baksana,
El öper olmuştular, dönmüş ona!

2295. "Şüphelendik, gel helâl et hakkını,
Senden, et yer olmuşuz, affet hani!"

Çünkü oymuş, hem yıkarken, en yakın,
Önde oymuş, şüpheler çekmiş bakın!

Hem Nasuh tellâktı, bir mahremdi o,
Ruhta birken, sâde tenden ayrı o!

Orda yok, ondan yakın bir tek kadın,
İnci almıştır, aşırmıştır bakın!

Önce yoklansın o, istenmiş idi,
Hürmeten, son âna dek kalmış idi!

Hem eğer almışsa, atsın bir yere,
Hürmeten, mühlet verirler bir kere.

Hem o yüzden, hep helâl et derdiler,
Hürmeten çok mâzeret gösterdiler.

Der ki Nasuh: "Hakk'ımın bir lûtfu bu,
Söylenenden pek beter, ben doğrusu!

Yok, gerek benden, helâllik istemek,
Hem zamânın suçlu ben, bilmek gerek!

Söylenen sözler, bilinmiş bindebir,
Şüphelenmiş varsa, hem gerçekçedir!

Kim ki benden bildi, azcık suç ne ki?
En fenâ suçtan bilinmiş, bir teki!

Suçlarım var, bilmişim tek sâde ben,
Bir de Rabbim, suçlarım var setreden!

Önce İblîs, suçların üstâd olan,
Sonra benden, sâde bir rüzgâr kalan!

Gördü Allah, halkı görmez eyledi,
Yüz sarartmaz, hem utanç göstermedi.

Sonra, rahmetlerle dikmiş kürkümü,
Tatlı bir tövbeyle, sarmış gönlümü!

Her ne yaptım, yapmamış saymış beni,
Hem ibâdet yok, sayar yapmış beni.

Servi, susam misli, âzât eyledi,
Gönle devlet, baht verip, şâd eyledi!

Hasların defterde yazmış ismimi,
Ben Cehennemlik, sunar Cennet demi.

Ettiğim âh, oldu bir muhkemce ip,
Düştüğüm pis kuyya sarkmış, hem de ip!

Tuttum ipten, sıçrayıp çıktım dışa,
Neş'elendim, dönmüşüm şâd olmuşa!

Ben, çukurlar içte sığnaksız iken;
Ben cihâna sığmam artık, belle sen!

Eylerim ben, sonsuz hamdi, Ey Hüda!
Eyleyen sensin, beni dertten cüdâ!

Olsa mevcût, her kılın elbet dili,
Şükre yetmez, hamde yetmez, bilmeli!

Nârâ attım, bağda, ırmaklarda ben,
"Keşki kavmim bilmiş olsun!" der iken!"

SULTÂNIN NASUH'U TÖVBESİNİN KABÛLÜNDEN SONRA TELLÂKLIĞA TEKRÂR ÇAĞIRMASI ONUN DA BAHÂNE BULUP GİTMEMESİ

Sonra bir fert geldi, söyler: "Hem niye?
Şahımın kız, söylüyor gelsin diye!"

Şah kızı sesler ve gelsin istedi,
"Saç, başım tezden yıkansın!" der idi.

Gönlü, senden gayri tellâk istemez,
Senden ayrı kimse, elbet killemez!

Der ki: "Git! Git! Kalmışım işten uzak;
Hasta Nasuh, derdi vardır, şimdi bak!

Koş da git bul, tâze bir tellâk ona,
Hak için elbet yoğum, işten yana!

Cürmümüz elbette hadden aşmada,
Korku, gönlümden nasıl yok olsa da?

Ölmüşüm, dünyâya tekrâr gelmişim,
Ölmenin tat neydi artık, bilmişim.

Tövbe ettim Hakk'a gör, gerçekte ben,
Hem de ölsem, vazgeçilmez, tövbeden!

Mihneti görmüş olan dönmez ki pek,
Derde, kim yönlense tam merkep demek!"

Kim ki tövbe eder, pişmân olur, tövbesini unutur, suçu tekrâr işlemeye kalkarsa ebedî ziyâna düşer. Tövbesinin kuvveti kalmaz. Tövbesinden zevk alamaz. Tövbesi kabûl edilmezse, Hakk'a sığınırız. Köksüz bir ağaca benzer. Her gün birâz daha sararır, biraz daha kurur

Çiftçinin var bir eşek, sırttan yağır,
Sırt çıban, işkembe dersen, tamtakır!

Gündüzün, otsuz ve taşlık yerde o,
Aç, susuz, yoktur bakan, gezmekte o.

2330. Yok ki ot, etrâfta vardır sâde su,
Gündüz akşam, rızkı mâtem doğrusu!

Vardı bir tek, bir kamışlık ormanı,
Sâde gizler, av gözetmiş aslanı.

Erkecik bir fille düşmüş, cenge o,
Pek yorulmuş, avsız olmuş, işte bu!

Hem zayıflıktan, o av etsin neyi,
Hem de, kuşluksuz koyup çok vahşiyi.

Çünkü artan olsa, onlar yerdiler,
Hasta aslan vardı, darlık gördüler.

2335. Der ki aslan: "Merkep av et!" Tilkiye;
Emreder elbet: "Benim arzum!" diye.

Sen, çayır bir yerde görsen, bir eşek,
Çok mavallar söyleyip sen, burya çek!

Merkebin etten yiyip, ersem güce,
Başka av yapsam, yiyin siz öylece.

Az yesem ben, artacak kalsın sizin,
Ben sebep olsam, rızık olsun sizin.

Yâ öküz olsun, eşek olsun ara,
Her ne bulsan, yön verir efsûnlara.

2340. Aldatıp, hoş söz ve efsûnlar ile!
Kandırıp sen, burya bir kez, çek hele!"

Allah'ın ilhâm ile mertebelere göre halka yargılanma ve rahmet gidâsından ecir verme bakımından Hakk'a ermiş kutup, aslana benzer. Birçok canavarda onun artıklarıyla beslenir. Ama onların yakınlıkları mekân bakımından değil, sifât bakımındandır. Bunların izâhı çoktur, doğru yola götüren Allah'tır

Bir kutup aslan, bütün avdır işi,
Şimdi ondan, artacak yer, çok kişi.

Muktedirken, bak rızâsın almaya,
Kuvvet artsın, vahşiden avlanmaya.

Câiz olmaz, güçsüz olsun halk kadar,
Akl elinden, rızk halkın aşikâr!

Ondan artık oldu, halkın bulduğu,
Senden av ister, gözet, tek doğru bu!

2345. Hem akıl oymuş ve halktır, uzvu ten,
Tende tedbîr, akla mahkûm, bil ki sen!

Kutb zayıflar olsa tenden, ruh değil,
Hem vapur olmuş zayıf, hiç, Nuh değil!

Kutb odur, durmaz döner, kendince o,
Hem, feleklerdir tavâf etmiş onu.

Tâmirât uğrunda, yardım et ona;
Sen onun has kul olup, hep dursana!

Yardım etsen, sen ona yardım sana,
Hakk'a yardım, yardım ummak, baksana!

Tilki ol, av et, fedâ et sen ona,
Verdiğin av, bin olup dönsün sana!

Tilki örnektir, mürîd avlanması,
Sırtlanın av leş, inatkâr lokması.

Ön'ne leş gelsin, eren eyler diri,
Gübre ver bostan, bulur hep güçleri.

Tilki der: "Baş üzre, alsam aklı ben,
Hîleler düzsem ve aldatsam hemen.

Hîleler, efsûn desen, olmuş işim,
Halkı, destânsız da iknâ etmişim.

Dağ başından koştu, dönmüş va'dide,
Karşılaşmış, bir zayıf merkeple de.

Gitti, yaklaşmış, verip cândan selâm,
Vardı sâf, yoksul bulup, ermişti tam.

Der: "Kıraç yerlerde hem keyfin nasıl?
Hep çorak, taşlık şu yerler, velhasıl!"

Der eşek: "Gam hem de, cennet olsa ne?
Çok şükür bak, rızkım Allah'tan yine!

Dosta şükrüm hem hayır, hem şerde var,
Hem beterden, çok beterler, âşikâr!

Taksim O'ndandır, şikâyetler küfür,
Sabr gerek, sabr, bolluğun emr hükmüdür.

Hak'tan ayrı neysedüşmân, ayrı dur,
Dostu, düşmâna şikâyet, hoş mudur?

Verse ayran, bal verilsin istemem;
Bunca nimetlerde, gam vardır hemen!

ODUNCUNUN EŞEĞİ AHIRDAKİ ARAP ATLARIN SALTANATINI GÖRÜNCE O DEVLETİ DİLEMESİ. BU HİKÂYE DOLAYISI İLE DE YARGILANMA VE YARDIMDAN BAŞKA BİR ŞEY İSTEMENİN DOĞRU OLMADIĞI. ÇÜNKÜ YÜZLERCE ZAHMET YARGILANMA LEZZETİ GİBİ OLSA, O ZAHMETLERİN HEPSİ DE ATLIDIR. FAKAT SEN DENENMEYEN ZAHMETİ İSTERSEN O DEVLETİN BİR DE ZAHMETİ VARDIR, SEN ONU GÖREMEZSİN. ZİRÂ TUZAKTA DÂNE GÖRÜR DE TUZAĞI GÖREMEZSİN. SENSE BU TUZAĞA TUTULMUŞSAN O DÂNELERİN HEPSİNİN SENİN OLMASINI İSTERSİN. KEŞKİ ORAYA VARSAM, TOPLASAM DERSİN. SANIRSIN Kİ O DÂNELER TUZAKSIZDIR

Var sakanın, pek zayıf bir merkebi,
Çifte kat bel, sanki bir çember gibi.

Sırtı yükten dopdolu, yüzler yara,
Beklemiş hep, ölmenin gelsin sıra!

Nerde yemler? Kupkuru ot, yok bile;
Dürtüyor sâhip, demir almış ele!

İmrahor görmüş, acırken hâline,
Merkebin sâhibinin, dostmuş yine.

Hem selâm vermiş ve sormuş, hâli ne?
Çifte kat olmuş, sanırsın "dal" yine?

Yokluğum olmuş kusur, dilsiz eşek,
Taksirâtımdan saman bulmazdı pek!

İmrahor der: "Kaç gün olsun, ver bana,
Bağlasam, hem güçlenir, şah ahrına!

Aldı rahmet ehli, yollar merkebi,
Hem o şahın, ah'ra bağlar merkebi.

Gördü merkep, tavlı birçok has atı,
Hem Arap atlar güzel, tok, has atı!

Alt yıkanmış, hem silinmiş pek temiz,
Hiç samân, hiç arpa bekler yok henüz.

Hep tımâr olmuştu atlar öylece,
Kaldırıp baş söylemiş: "Sen, Ey Yüce!

Sen yaratmışsın beni, saysan eşek,
Hem zayıf, sırtım yara, pejmürde pek;

2375. Akşam açlık, sızlıyor sırtın yara,
İsterim, ölmek gelip alsın sıra.

Atların hâller mükemmel, bak nice,
Hep bana mahsus belâlar, öylece?"

Ansızın kopmuştu harp, vurmuş eyer,
Gemleyip, sürmüştüler, meydândı yer.

Yerdiler ok, düşmân olmuş kimseden,
Saplanır, her bir yana temren denen!

Hem savaş bitmiş, geri dönmüştüler,
Hep perişân ah'ra onlar düştüler.

2380. Hep ayaklar, pek de sağlam bağlanır,
Toplamışlar cümle nalbantlar hazır.

Hep yararlar, hançer almış tenleri,
Sökmek ister tendeki temrenleri.

Hem eşek, görmüş de söyler: "Ey Hûdâ!
Ben bu fakrım üzre, kalmam kuşkuda!

Öyle rızktan, darbelerden bezginim,
Hem cihândan geçme, sıhhat bildiğim!"

EŞEĞİN TİLKİNİN SÖZLERİNİ BEĞENMEYİP: "BEN KISMETİME RÂZIYIM" DEMESİ.

Tilki der: "Bulmak için bir rızk helâl,
Farz olur Hak emre uymak, işte hâl!

2385. Yer sebepler âlemi, yokken sebep,
Olmamış hiç, isteyiş lâzımdı hep!"

Durmadan Hak ihsânından isteyin,
Zorla kaplan misli çalmak, yok bilin!

Der ki Peygamber: "Rızık bulmak yolu,
Hep kapanmış, ev, kilitler dopdolu!

Açmak istersen, anahtar gayretin,
Uğraşındır, hem, gidip gelmen kesin!

Hem anahtarsız açılmaz, yok ki yol;
İstemezden vermez Allah, bilmiş ol!"

EŞEĞİN TİLKİYE CEVÂBI

2390. Der: "Zayıflık az tevekkülden gelir,
Cân veren, elbette ekmekten verir!

Padişahlık, hem zafer, isterse kul,
Ekmeğin, hiç lokma, az gelmez oğul!

Hep rızık bulmakta görsen vahşiler,
Rızka koşmaz, hem kazanç etmezdiler.

Rızk veren Allah, verendir herkese,
Ön'ne koymuştur, nâsipler eylese!

Sabr eder kim, rızkı ermiştir ona,
Gayretin zahmet, sabırsızlık sana!"

TİLKİNİN EŞEĞE CEVÂBI

2395. Tilki tekrâr der: "Tevekkül nâdirât,
Azda vardır, böyle ancak mârifet.

Nâdirâta, meyl olur câhil işi,
Nerde kursun her gelen, şahlık düşü?

"Hem kanâat haznedir" söyler Nebî,
Herkes olmaz gizli hazne sâhibi!

Haddi bil artık, havâdan açma sen,
Pis çukur var, orya artık, düşme sen!"

EŞEĞİN TİLKİYE CEVÂBI

Bil ki tersten söylüyorsun sen sözü,
Hep tamâhtır, cânda çirkinlik özü!

Hiç kanâat ehli, cânsız kalmadı,
Hiç yüzünden, kimse sultân olmadı.

Rızk, domuz, itten esirgenmez ki bil,
Hem bulut, yağmur, senin kârın değil!

Sen nasıl, rızk âşığı olmuş isen,
Rızk, senin âşık olur olmuş hemen.

HAKK'A DAYANMA DOLAYISIYLA BU DURUMU DENEMEK İSTEYEN VE SEBEPLERİ BIRAKIP ŞEHİRDEN VE HALKIN GEÇECEĞİ YERLERDEN UZAKLAŞARAK BİR DAĞ ETEĞİNE GİDEN, AÇLIKTAN BAŞINI BİR TAŞA KOYAN VE İÇİNDEN "YA RABBİ, SENİN SEBEP YARATMANA VE RIZIK VERİCİLİĞİNE DAYANDIM, SEBEPLERİ BIRAKTIM. BU SURETLE SANA DAYANMANIN SEBEP HALK ETMESİNİ DE GÖREYİM" DİYEN ZÂHİDİN HİKÂYESİ."

Duydu zâhit, Mustafâ'dan şöyle der:
"Herkesin hep rızkı, Allah'tan gelir."

İstesen rızk, istemezsen, baksana,
Âşığındır, koştu ardından sana!

Duydu zâhit, imtihân etmek diler,
Bir dağın diplerde, yatmışken meğer!

"Beklerim ben, gelmiş olsun, rızk bana,
Hem gelir kuvvetle, zannımdan yana.

Yol şaşırmış, geldi kervân bir dağa,
Gördüler zâhit ki yatmış, uykuda!

"Yol yitirmiş, hem yatan" söylerdiler,
"Çıplacık, hem, yol, yitirmiş derdiler.

Yok, mu hiç düşmân ve kurttan korkusu?
Yoksa ölmüş, yok diriymiş sanki bu?"

Geldiler hem el atıp kaldırdılar,
İmtihandan, hiç konuşmaz, hep susar!

Hem vücût kıpratmadan, baş dönmeden,
Açmadan göz, öyle durmuştur hemen.

Söyleşirler, pek zayıf, çok aç ki bu,
Sanki tutmuş burda ölmeklik onu!

İstemişler hep yesin ekmek, yemek,
Hem, boğazdan içre döksek, dendi tek!

Oysa kasten ağzı yummuş, diş sıkar,
Hak katından söz bu, görsün âşikâr!

Hep acırlar, rızkı bitmiş doğrusu,
Pek yazık hem, sanki cân vermekte bu!

Bir bıçak bulsak ve açsak ağzını,
Dişlerinden zorlayıp açmış onu.

Ağza dökmüş çorbadan onlar hele,
Tıktılar ekmek, yemekten el ile!

Der ki: "Gönlüm sen bilirsin, sırrı ne,
Sen susarsın, nâza dönmüşsün yine!"

Gönlü der: Bildim ki rızk, Hak'tan gelir,
Ten ve cânın rızkını Allah verir!

2420. İmtihân olmaz ki hem bundan öte,
Sabr edensen hep rızıklar gelmede.

TİLKİNİN EŞEĞE CEVÂP VERMESİ VE ONU KAZANCA TEŞVÎKİ

Tilki der: "Terk et, hikâye söylemen,
Az da olsun, el atıp dur, kâra sen!

El verir Allah ki, iş yapsın diye,
Kâr edersen, dosta yardım etmeye.

Hep yürür herkes, kazançlar üstüne,
Yardım etmek ister artık, dostuna!

Yapmamış insan, muhakkak her işi,
Terzi, dülger, çiftçi olmaz bir kişi.

2425. Böyledir âlemde işler ey kişi,
Yokluğundan, seçti insan her işi!

Bil bedâva rızk yemek, yok insana,
Hep çalışmak, iş de, sünnettir sana!

TİLKİNİN, "ALLAH'A DAYANMAK KAZANÇLARIN EN İYİSİDİR. ÇÜNKÜ HERKES O'NA MUHTAÇTIR. HERKES "ALLAH'IM, BANA BİR İŞ RAST GETİR" DİYE DUÂ EDER. DUÂ DA ALLAH'A DAYANMADIR. BÖYLE BİR KAZANCI ELDE EDENİN BAŞKA BİR KİMSEYE İHTİYÂCI YOKTUR" DİYE CEVÂP VERMESİ.

Der eşek: "Hakk'a yönelmek sâde kâr,
Cümle âlemlerde, buymuş âşikâr!

Görmedim, şükründen üstün kârı ben,
Hakk'a şükrüm, rızkı artırmış hemen!"

Hep uzar olmuş, gider artık hitâp,
Hem suâl bitmiş, tükenmiştir cevâp!

2430. Sonradan söyler, kulak ver tilkiye;
"Kendi kendin atma der tehlikeye!"

Yer çorak olsun, sabır ahmâk işi,
Allah'ın âlem geniş, gör ey kişi!

Göç ki burdan, sen çimenlik yerlere,
Irmağın, dört yan çimen, gör, bir kere.

Sanki Cennetten çayırlık, yemyeşil,
Hep uzanmış, belden üstün, öyle bil!

Mutlu hayvânlar, bütünden orda ve
Öyle yüksek ot ki, kaybolmuş deve.

2435. Her yanından, tatlı kaynak akmada,
Orda hayvânlar, emîn, mutlanmada!"

Hem eşeklikten demiş, merkep yine,
"Öyle dersin, bu zayıflık sende ne?

Nerde neş'en, gözde nûr, yok dizde fer?
Neydi derdin, sen zayıf, benden beter?

Bahçenin methi yalan, zandan değil,
Hem nedendir, gözler mahmur değil?

Açgöz olman, görmemek, yoksulluğun,
Hiç görülmez, gövdeden zenginliğin!

2440. Güçlü kaynaktan gelirsin, hep kuru,
Sen ki ceylansın, bulunmaz misk, koku?

Söylenenden, bir nişan yok, ey kişi,
Şahidin, yoktur belirtin, ey kişi!"

BİR DEVLETİ HABER VERENDE SEN ONUN NİŞÂNESİNİ GÖREMEZSEN BİL Kİ O BİR TAKLÎTÇİDİR. BUNA BİR DEVE HİKÂYESİNİ ÖRNEK GÖSTERİYORUZ

Bir adam sormuş ve derken: "Ey deve,
Geldiğin yer söyle nerden ey deve?

Der: "Senin köyden hamamdan gelmişim,"
Der: "Tamâm ben dizlerinden bilmişim!"

Gördü Mûsa'nın, Fir'avn, ejderi,
Mühlet ister, yumşatırken hisleri!

2445. Hep zekîler "Allah'ım der oldu hem,
Fazla sertlik, sunmalıymış işbu dem."

Mucizât ister yılan, ejderse de,
Tanrılık, hışm, kibrini bak netmede?

Bir otursun: "İşte Allah ben" diyor,
Gördü kurtçuk, hem yalaklık eyliyor!

Sende nefs, hurmayla sarhoş olmasa,
Bil ki, gaybın salkımı, görmez o da!

Çünkü nûrlar görmüşün, vardır nişân,
Kaçtı nûrlanmış, gurûrlardan inân!

2450. Kuş dolaşmış olsa mutlak, şor suda,
Tatlı su hiç görmemiş olmuş o da!

Onda iman, sâde taklîttir, o ân,
Cânı, iman görmemiştir, sen inân!

Taklîdin çok tehlike, vardır hele,
Orda çoktur yol kesen, şeytân bile!

Allah'ından nûr görür, iman eder,
Onda şekler, şüpheler sâkin meğer!

Hem denizlerden köpük, bir toprağa,
Ermeden, çalkantı ermez durmağa.

2455. Hem köpüktür, toprağın gurbet dolu,
Gurbetin, tek ızdırâp olmuş yolu.

Göz açılmıştır, okur her nakşı yâ,
Şeytânın eller ulaşmaz, almaya!

Bak eşek, sırr söylemiştir tilkiye,
Serseri bir taklîdin emrinde yâ!

Suyu övmüş, oysa yoktur iştiyâk,
Giysiler yırtmıştı aşk, ondan uzak!

Hiç münâfık özrü, bulmazmış kabûl,
Sâde dilden, kalbe ermez aslâ yol!

2460. Elmadan vardır koku, yok elması,
Hem o ıtrîn, hep zarârdır olması.

Hiç kadınlar harpte, saflâr yarmamış,
Hep figân, feryâd olur onlarda iş.

Safta görsen, sanki aslan her biri,
Hem kılıçlar elde, titrer elleri.

Vay o insan, oldu hem aklen dişi,
Nefsi erkek, coşmak ister bir kişi.

Şüphesiz, aklen hemen alt olmada,
Göçmüş elbet, tek ziyân yol olmada.

2465. Mutludurlar, aklen erkek her kişi,
Nefsi yenmiş, hem de nefsiylen dişi!

Cüz'i akl, erkek ve üstün, oldu mu?
Nefs kadın olsun, yener aklen onu!

Başlayıp saldırsa, pek muhkem dişi,
Var zarâr, almış eşek, eşşekliği!

Oysa hayvânlık sıfâttan, üst dişi,
Çünkü renkler, hem de, süs olmuş işi.

Hem eşek duymuş çimen, otlar ne var,
Hep delîller, oldu toptan târumâr!

2470. Yağmurun muhtâç susuz, yokken bulut,
Hem öküzler misli aç, sabrı unut!

Bir demir kalkan sabırdır ey peder;
Hak ki, kalkan üzre yazmış: "Var zafer!"

Gör mukâllit, yüz delîl dizmiş söze,
Bir kıyâstır, ruhsuz olmuştur bize.

Misk bulanmıştır ve aslâ, misk değil,
Misk kokar ammâ ki, hep pistir, çekil!

Ey mürîd, pislikte misk olmak için,
Bahçenin ottan, yemek lâzım bilin.

2475. Arpa hiçtir, cümle merkepler, sizi,
Ceylan otlar, hep Hotan'dan kırmızı.

Hep karanfil, yaseminler otla sen,
Hem Hotan'dan, sahralar bul, git hemen.

Gül ve reyhan var, alıştır mideni,
Hem Resûllerden, bu hikmet madeni!

Mide vazgeçsin şu ottan, arpadan,
Topla gül, reyhan yiyen ol durmadan!

Çekti işkemben, samanlık üstüne,
Gönlünün has mide, reyhan der sana.

2480. Arpadan, ottan yiyen, kurbân olur,
Nûr-u Hak kim yerse, hep Kur'ân olur!

Bir yarın pis, bir yarın misktir senin,
Geç ki pisten, miskliğin, artsın hemin!

Hem mukallit, yüz delîl der, yüz beyân,
Dille söyler, onda ammâ yok ki cân!

Söyleyenden görmemiş şah, cân ve fer,
Yaprağından, olmaz elbet meyveler.

Hem de küstâhlık eder söyler o da,
Kendi titrek, bir samandır ortada.

2485. Sözle pek çok, parlayış gösterse de,
Sözde birçok titreyiş gözlenmede!

OLGUN, HAKK'A ULAŞMIŞ ŞEYHİN DÂVETİYLE OKUMAKLA ŞÂN KAZANMIŞ KİŞİLERİN SÖZLERİ ARASINDAKİ FARK

Nûrlu şeyhler, gösterir yol insana,
Sözle yol, yoldaş olurlar, baksana!

Sen çalış, nûrlarla sarhoş olmaya,
Sözlerinden, başlasın nûr akmaya!

Her ne kaynar, birleşir pekmezle de,
Hem, döner olmuştu pekmez lezzete.

Hem havuç, elma, ceviz kaynatsanız,
Pekmezin lezzetle, bulmuş oldu iz.

2490. Hem ilim, nûrlarla kaynar oldu mu?
Bed olan bilginde, bulmuş nûrunu.

Her ne söylersen, muhakkak nûr olur,
Âsumândan yağdı yağmur, sâde nûr!

Gel de gök ol, bir bulut ol, yağ hele,
Hem oluk yağdırsa, boş işler ile.

İğretidir, hem oluklar içre su,
Hiç de ummâ, hep bulutlar dopdolu.

Fikr edişler, hep oluklar benzeri,
Hem bulut, ummân; keşif, vahyin yeri!

2495. Öyle yağmur, bin bezektir bahçeye,
Hem oluk, komşuyla, sokmuş kavgaya.

ALAF HIRSI YÜZÜNDEN, EŞEĞİN TİLKİYE KARŞI YENİLGİYE UĞRAMASI

Hem eşek yapmıştı üç, dört hamleyi,
Çünkü taklîtçiydi, yutmuş hîleyi.

Görgü yok, yok bilmenin tek cümlesi,
Kandırır olmuştu tilki hîlesi.

Hem yemekten hırs, gelip etmiş zelîl,
Boşta kalmış, sunduğu beşyüz delîl!

ADAMIN BİRİ BİR OĞLANA KÖTÜLÜKTE BULUNURKEN OĞLANIN BELİNDEKİ HANÇERİ GÖRÜP "BU NEDEN" DİYE SORDU. ÇOCUK, "BİRİSİ BENİM HAKKIMDA KÖTÜ DÜŞÜNCEYE SAPLANIRSA ONUNLA KARNINI DEŞERİM". DEDİ. ADAM DA, ŞÜKÜR ALLAH'A Kİ BEN SANA KÖTÜLÜK DÜŞÜNMÜYORUM, DİYORDU. BEYTİMİZ BİR BEYT DEĞİL, BİR İKLİM O, BEN ALÂY ETMEM, ALÂYKEN TÂLİM O! "ŞÜPHE YOK Kİ ALLAH NE SİVRİSİNEĞİ ÖRNEK GETİRMEDEN UTANIR, NE ONDAN ÜSTÜN OLANLARI." YANİ ONDAN ÜSTÜN OLANLARIN İNKÂR YÜZÜNDEN RUHLARININ DEĞİŞMESİNİ, DENEMİŞTİR. KÂFİRLER "ALLAH BU ÖRNEKLE NEYİ MURÂT EDİYOR YANİ?" DERLER. BU SÖZE CEVÂP OLARAK DA "BUNUNLA BİRÇOKLARINI AZDIRIP SAPITMAK, BİRÇOKLARINI DA DOĞRU YOLA GÖTÜRMEK DİLER" BUYURUR. ÇÜNKÜ HER SINAMA, TERÂZİYE BENZER. ÇOKLARININ O VASITAYLA YÜZÜ KIZARIR, BENİZLERİNE KAN GELİR, ÇOK KİŞİLER DE MURÂTLARINA EREMEZ, MAHRÛM OLURLAR. BU HUSUSTA AZICIK DÜŞÜNSEN YÜCE SONUÇLARINDAN ÇOĞUNU BULURSUN."

Bir adam, bir oğlanı almış eve,
Maksadı pis, hem müsait her şeye.

Der ki mel'un: "Sende gördüm bir bıçak,
Hem bu neymiş, saklanan şey neydi, bak?"

Der ki: "Kim hakkımda fikretmiş fenâ,
Saplarım hançer muhakkak, karnına."

Der o lutî: "Çok şükür ettim O'na,
Pis düşüncem, hîlemiz, yoktur sana!"

Sende, insanlık yok olsun, fayda ne?
Hem yürek yok olsa, hançer hiç yine!

Say ki, mirâstır Ali'den zülfikâr,
Söyle, aslan pazusu olmuş mu yâr?

Öyle say, vardır Mesih'ten bir nefes,
Îsâ'dan yok, diş, dudak, çirkin ve kes!

Sen kazanmak üzre yaptın say gemi,
Nûh'a benzer, var mı kaptanlık hemi?

Pot kıran İbrâhim olmuştum desen,
Ten putun, âteşte hiç yaktın mı sen?

Bir delîlin varsa, çıksın ortaya,
Tahta hançer, zülfikâr olsundu yâ!

Bir delîl mani olur olmuş sana,
Hak'tan inmiş, bir gazâptır baksana!

Yolda korkmuş, senle güç bulmuşsa da,
Sende korkmak, titremek, çok ortada!

Sen, tevekkülden de, ders vermektesin,
Sen sineklerden, damar emmektesin!

Ey oğul, sen öncü oldun askere,
Âletin şâhit, bıyık var boş yere.

Sende kalp hepten de, nâmertlik dolu,
Sen bıyık bur, gülmenin olmuş yolu.

Gel de yağmur misli döktür gözyaşı,
Sen sakal kurtar alaydan ey kişi!

2515. Erliğin dermân içip, sen eyle iş,
Ol ki koç burcunda bir kızgın güneş.

Mideni terket de yönlen kalbe sen,
Perdesiz, Hakk'ın selâm ersin hemen!

Göşterişsiz bir adım at şöyle sen;
Gör, ezel aşkı seni çeksin hemen!

EŞEK HER NE KADAR ÇEKİNDİYSE DE TİLKİ ONA ÜSTÜN GELDİ. EŞEĞİ ASLANIN OLDUĞU ORMANA ÇEKTİ

Hep direnmiş tilki, basmıştır ayak,
Merkebin tutmuş sakaldan, çekti bak!

Nerde kalmış, tekkenin tefler çalan,
"Gitti merkep!" söylesin, dursan bu ân!

2520. Çünkü tavşan, kuy'ya tıkmış aslanı,
Tilki kandırmaz mı merkepler hani.

Duyma söylenmiş olan her bir sözü,
Tek velide mevcut efsûnun özü!

Tatlıdır efsûnu, şeksiz helvâdan,
Bassa toprak, hoş gelir yüz helvâdan.

Has dudaklar, çeşni vermiş meylere,
Cümle küpler, çeşnilenmiş bir kere.

Hem dudak lâ'al, cânla bilmez kimseler,
Pis şarâbın aşkı var, gitmekteler.

2525. Saf sular, görmez muhakkak körse kuş,
Şor suyun yanlarda, yapmıştır koşuş.

Cân Mûsa'sı gönlü etmiştir Sinâ;
Körse tûtî, göz açarmış bak ona!

Cân Şirîn'in Hüsrev'i, beklerdi hep,
Şehrinin olmuş ucuz, tatlar talep.

Gaybının Yûsuf ki, çekmiş askeri,
Hem şeker dengiydi, çekmiş her biri.

Hem Mısır'dan, yönlenir kervan bize,
Şenliğin ses, tûtîler gelsin size.

2530. Hem yarın gör, şehre dolmuştur şeker,
Pek ucuz, artık ucuz, bolluk meğer.

Tatlı sevmişler, bulansınlar şeker,
Tûtî benzer, bulsa kör, sofranda yer.

Döv kamış, iş sâde buymuş, bilmeli,
Cân fedâ et, işte varken sevgili!

Kentte yok hiç, ekşi yüzler bir kere,
Hem Şirin tahtlar verir Hüsrev'lere!

Hem de meyler üzre mey var, öyle yâ,
Var minâre, çık da ver artık salâ!

2535. Sirke bal olmaz, dokuz yıl geçti mi?
Taş bulur hep, lâ'l ve altın görkemi!

Hem güneş, eflâkte eller çırpmada,
Zerreler, aşktan coşup, oynaşmada!

Hep yeşilliklerde, sarhoş çeşmeler,
Onda güller gör ki sen, açmış neler!

Devletin göz, yaptı mutlak bir büyü,
Ruh-u Mansur'dur, "Ene'l-Hak" güttüğü!

Tilki, alsın gör, eşekten aklı, sen,
Olma merkep, gam çekip merkepleşen!

"Korkusundan birisi kendisini bir eve attı. Benzi safrân gibi sararmış, dudakları gömgök olmuş, elleri söğüt yaprağı gibi tirtir titriyordu. Ev sâhibi "Hayrola, ne oldu?" dedi. Adam, "Dışarıda eşekleri tutup yük yüklüyorlar" diye cevâp verdi. Ev sâhibi: "Peki a mübârek" dedi, "eşekleri tutuyorlar. Sen eşek değilsin ya, ne korkuyorsun?" Adam dedi ki: "Öyle bir kızışmışlar, işe öyle bir sarılmışlar ki fark etmelerine imkân yok, korktum, ya beni de eşek diye tutarlarsa!"

2540. Bir adam kaçmış, sığınmış bir yere,
Hem dudak mor, renk sararmış bir kere.

Hânenin bey der: "Hayr olsun ki sen,
İhtiyârlar misli titrersin neden?"

Hem neden kaçtın, neden gel söyle sen,
Söyle benzin, hep sararmıştır neden?"

Der ki: " Zalim şahı eğlendirmeye,
Topluyorlar el atıp her eşeğe!"

"Amcanın cân, hep tutarlar merkebi,
Sen değilsin, öyle bir merkep gibi!"

2545. "Öyle gayret eylemişler tutmaya,
Ben tutulsam, hiç gerek yok, şaşmaya!

Hep girişmişler, eşek tutmak için,
Yok ki imkân, insan ayırt etmenin.

İnsan, hayvan neyse fark etmezdiler,
Hem eşek, her sâhibi tutmaktalar."

"Hem bizim şah, hiç ayıp iş yapmamış,
Hem duyar, hem hisseder, yok böyle iş.

Ol adam, merkep tutandan, korkma sen,
Vaktin Îsâ'sın, bu hâlden ürkme sen!

2550. Nûrunuz dördüncü katlar dolduran,
Hâşâ! Mevkin, hiç ahır olmaz inân!"

Sen ahırlar içresin ammâ, fakat!
Gök ve yıldızdan da yüksek, katbekat!"

İmrahor bir başka, merkep başkadır,
Hem ahır var, her giren merkep midir?

Hem neden, tuttuk ki merkep kuyruğu,
Gül bağından söyle, gül diksin tuğu!

Nar, turunçtan, elmanın daldan söz et,
Hem şarâplardan, güzellerden, söz et!

2555. Yâ o deryâdandı cevher dalgası,
İnci söyler, inci görmüş damlası.

Yâ da, gül toplar o kuştan, söyle sen,
Hem gümüş, altın yumurtlar bil hemen.

Söyle keklik besleyen, tür tür uçan,
Sırt ve yüz üstünde uçmuş, bir doğan.

Merdiven var, gizli, âlem gösteren,
Perde perde, hep semâya yükselen!

Her güruhun, merdivenler ayrıdır,
Her sülûkun, âsumânlar ayrıdır.

2560. Her birinden, hep habersiz her biri,
Mülk geniş, uçsuz bucaksız, her yeri!

Onda hoşluklar ne, şaşmış ordaki,
Oysa şaşkınlıkla şaşmış, burdaki.

Allah'ın arzın, meğer saha geniş,
Her ağaç bir yerden uç vermiş imiş.

Hep ağaç üstünde yapraklar ve dal,
Şükreder: "Ülkem güzel, pek hür bu hâl!"

"Gül için söyler, verin içtin neyi, "
Der de, bülbüller dönerler bahçeyi.

Sözlerin yoktur sonu gel, dön geri,
Tilki, aslan neylemiş, et sözleri.

TİLKİNİN EŞEĞİ ASLANA GÖTÜRMESİ, ASLANIN ACELESİ YÜZÜNDEN EŞEĞİN KAÇIP KURTULMASI! TİLKİNİN ASLANI AZARLAMASI VE ASLANIN DA TİLKİDEN ÖZÜR DİLEMESİ! BİR DAHA EŞEĞİ KANDIRARAK YANINA GETİRMESİNİ RİCÂ ETMESİ!

Tilki kandırmış, götürmüş aslana,
Parçalansın orda merkep, baksana!

Hem uzakken, pençe atmıştır ona,
Etmemiş sabr, hem eşek gelsin bana.

Kükreyip, korkunç şekiller üzre o,
Hem de kıprar bir mecâl yok, doğrusu!

Hem eşek görmüş uzak ondan dağa,
Başlamış, nallar döküp, hep kaçmağa.

Tilki der: "Ey hayvânâtın şahı sen,
Sabırınız yok, akla uymazsın neden?

Tâ ki merkep, tam yanaşsaymış sana,
Bir basit hamlen, yeter olmuş ona!

Evmeler, hep hîleler, şeytân işi,
Sabra yönlensen, lütuf buldun kişi.

Pek uzaktan, aslan etmiş hamleyi,
Hem zayıflık çıktı, ardır gerçeği."

Der ki aslan: "Bende kuvvet tam dedim,
Bunca kuvvetsizliğim, hiç bilmedim.

İhtiyâç hem, açlığım hadden öte,
Sabr ve aklım yitti, artık öyle de.

Gelse elden, kullanıp tekrâr zekâ,
Merkepi döndür ki, gelsin burya da!

Bir düzen kursan, getirsen sen onu,
Pek de minnettâr olurdum, en sonu!"

Tilki der: "Hak eylesin yardım bana,
Kalp mühürler, hem verir körlük ona.

Hem o şiddet, hem unutsun korkuyu,
Onca lâyık oydu, merkeplik huyu!

Ben getirsem, hiç de evmek yok sana,
Hep emekler istemem ersin sona!"

Der ki aslan: "Tecrübem olmuş benim,
Hastadır artık, zayıf düşmüş tenim.

Hem eşek artık, tamâm yaklaşmadan,
Yatmışım sansın, hücum etmem inân!"

Tilki kalkar, yollanır, der: "Şah bana,
Himmet et sen, gaflet ersin hem ona!

Hem eşek yapmıştı, Hakk'a tövbeler,
Başka bir söz olsa, kanmam ben meğer!

Biz ki ahdin, aydın aklın, düşmânı,
Tövbe bozmak, bizde iş olmuş, hanı!

Merkebin baş, top, çocuklar oynasın,
Fikri ellerde oyuncaktır kesin!

Hem Zuhâl devrinden olmuş bir akıl,
Akl-ı Küll huzrunda, kıymetsizdi bil!

O, Utarit'ten, Zuhâl'dan feyz alır,
Aklımız, Hakk'ın lütuflardan gelir.

"Alleme'l-Esmâ"dan aldık, feyzi biz,
Bilseniz, Hak maksâdından, bilgimiz!

2590. Hak güneşten, çok sıfâtlar almışız,
"Rabbi Alâ"[31] söyleyip yüz sürmüşüz.

Hem eşek gelmiş, sınarken hîlemi,
Bin sınar olsun ki, bulmaz bir demi.

Belki gevşek hûy bozarken tövbeyi,
Derde uğrar, var cezânın gerçeği.

VERİLEN SÖZÜ, TÖVBEYİ BOZMAK INSANI BELÂYA UĞRATIR. HATTÂ ÇARPAR. NİTEKİM CUMARTESİ GÜNLERİ, İŞ YAPMAYAN YAHUDİLERLE ÎSÂ'NIN DUASI İLE RIZIK YİYENLER HAKKINDA "ONLARI ÇARPIP MAYMUN VE DOMUZ HÂLİNE GETİRDİK" DENDİ. BU ÜMMETTE, GÖNÜL ÇARPILIR, KIYÂMETTEYSE BEDENE GÖNLÜN SÛRETİNİ VERİRLER

Tövbe hem, ahdi bozar olmuşsa kim,
Lâneti celp eylemiştir bildiğim.

Yahuda, tatil denir: "Gel, yapma iş!"
Tövbe bozmuşlar, helâk olmuş gidiş!

2595. Kavmi Allah gör ki, maymun eyledi,
Çünkü halk, sözler verip bozmuş idi.

Yoktu hiç ümmette, çarpılmış beden,
Hep yaşarlar, belki çarpık kalp ilen!

Gönlü dönmüş olsa, maymun gönlüne,
Maymunun gönlünden alttır, ten yine!

Merkepin gönlünde, olsaymış hüner,
Sûreten çirkinliği bulmazdı yer!

Sûreten elbette it, Ashâb iti,
Verdi noksânlık ki, sanmam sûreti?

2600. Zâhiren çarpıldı hem, Yahud denen,
Zâhirî âzap, görünsün, istenen!

Hem gönülden baksanız, binlerce bu,
Tövbe bozmuş, çok domuz, merkep dolu!

TİLKİNİN KANDIRMAK ÜZERE İKİNCİ KERE EŞEĞİN YANINA GELMESİ!

Pek çabuk gelmişti, merkepten yana,
Der eşek: "Senden sakınmak var bana!

Ben ne yaptım, söyle ey kalleş beni,
Ejdehânın huzra celp ettin hani?

Söyle, kîn tutman için neymiş sebep?
Ey inâtkâr, sende hûy, hep, buydu, hep!

2605. Hiç de zahmet görmeden, genç kimseyi,
Sokmuş akrep mislisin sen, bil iyi!

Bizden aslâ bir fenâlık görmeden,
Yoksa cân düşmân olan, şeytân mı sen?"

Hûyca şeytân, insanın düşmân odur,
Kul helâk oldukça, şeytân mutludur.

İnsanın ardında, vazgeçmez ki hiç,
Hûyca çirkin, hûyu terk etmez ki hiç!

İçte pislikler sebepsiz, öyle de,
Zulme, düşmânlık için, hep çekmede!

2610. Her zamân, bir derde atmak istemiş,
Her zaman bir derde davet eylemiş.

Bir havuz var, çağlıyor, derken dere,
Sen yuvarlan, orya düş der, bir kere!

Vahye nâzır, göz açık, Âdem iken,
Hem lâin atmış ve kalmış şer ilen.

[31] *"Subhâne Rabbiye'l-Âlâ: Yücelerin yücesi Rabbimi tesbih ederim." cümlesinden.*

Hem günâhsız, yapmamış tek suç bile,
Hem de, Âdem'den zarâr yokken hele!

Tilki der: "Bir sırdı, vardır bir büyü,
Gözlerin, tılsımla aslan gördüğü!

2615. İşte senden, pek zayıfken orda ben,
Gündüz, akşam ordayım, dirlik eden.

Öyle bir tılsım, eğer yapmazsalar,
Hep oburlar, orya dek koşmuştular.

Var cihânın, bunca aç fil, ejdehâ,
Tılsım olmaz olsa, olmaz bir daha!

Ben sana; korkunç görünsen, korkma sen!
Söylemek ister iken, ol dem hemen;

Çıktı aklımdan, yanardım derdine,
Derde dalmıştır benim gönlüm yine.

2620. Sanki bir ittir acıkmış gördüğüm,
Böyle koştum, hem koşup gelsin dedim.

Yoksa tılsım vardı, söylerdim sana,
Bir hayâldir, aslı yok derdim sana!"

EŞEĞİN TİLKİYE CEVÂBI

Der ki: "Git! Git! Haydi! Düşmânım çekil!
Hem de, çirkin sûretin görmem ki, bil!

Sende çirkin hâli, vermiştir Hüda,
Tâlihin bed, hem de, berbât oldu da!

Nerde yüz buldun ve geldin sen bana?
Gergedânın post, yüzünden ince yâ!

2625. Sen çimenlik burda var, derken hele,
Âşikârdır, câna kastettin bile!

Gözlerim görmüş benim Azrâil'i,
Dönmüş, aldatmak dilersin, sen beni!

Ben eşeklerden kusursam, yâ eşek,
Cânlıyım, olmaz fedâ cân eylemek!

Ben ki gördüm, görse bir kez bir çocuk,
İhtiyârlarmış ânîden, gör çocuk!

Korku gördüm, kalpte cânsız, orda ben,
Atladım dağdan, baş üzre, hem de ben.

2630. Perdesiz gördüm azâb, neymiş ise,
Hem ayak, artık kırılmış, neylese!

Eyledim ahd, Hakk'a ben, Yâ Rabbi sen,
Bak ayakbağdır, düğümden çöz hemen!

Sökmez artık hilesi hiç kimsenin,
Eyledim aht, eyledim nezr, Ey Mü'in!

Hem niyâzım, hem duâm, bulmuş yeri,
Çözdü Allah'ım, ayaktan bağları.

Yoksa erkek aslanın bir pençeden,
Hem eşek neylerdi, aslan var iken!

2635. Şimdi, aç aslan ki, göndermiş seni,
Hîlekâr sen, kandırır olsan beni.

Biz ki muhtâcız, o Allah hakkına,
Bed yılan, bed dost olandan, hoş bana.

Pis yılan, almış olurken sâde cân,
Pisse yoldaş, âteşi etmiş mekân!

Yoldaşından, cümle insan hûy alır,
Hûy denen, elbet gönülden yer bulur.

Gölge etsin, sende koymaz mâyeyi,
Mâyeden, almış götürmüş, her şeyi.

2640. Aklın olmuş olsa, sarhoş ejdehâ,
Bil ki pis yoldaşta, bir zümrüttü hâ!

Hep akıldan, göz alıp, eylerdi kör,
Hep kınar, tauna teslîm etti, gör!

TİLKİNİN EŞEĞE CEVÂP VERMESİ

Tilki der: "Bizler temiz iç, tortu yok,
Vehme girmiş, hâm hâyâller, bil ki çok!

Bunlar hep vehmin senin, ey sâf gönül,
Sana dönmüş, hîlemiz yok bilmiş ol!

Pis hayâlinden bakarsın, sen bana,
Sen ki, sû-i zân edersin dostuna?

Sâf olan yoldaşsa, göster hüsn-i zân,
Az cefâ görsem, gerekmez sû-i zân!

Pis hayâl, hem pis olan zân, uc verir,
Nice dosttan, ayrılıklar gösterir!

Kim korur, cevr etse bil var imtihân,
Hiç gerek yok, akla, etsin pis gümân.

Bende pislik yok, adım çıkmışsa da,
Gördüğün aslan değil, tılsımdı yâ!

"Pis hâyâlin, içte pislik olsa da,
Bir hatâdır, affa lâyık, dost o da!

Hem tamâh, vehm, hem de, korku âlemi,
Yolcunun önlerde seddir, bil e mi!

Hep nakışlar, hem hayâl sûretleri,
Hem Halîl görsün, zarârdır her biri.

Çünkü görmüş âlemi, vehm üzre ki,
İbrâhim; "Buymuş benim Rabbim!" dedi.

Te'vilin, gevher delen mert, mutlu er;
Gördü yıldız, işte artık böyle der!

Bağlasın göz, vehm, hayâl durmaz ırağ,
Hep yerinden oynatır gör, böyle dağ!

Hem, "Benim Rabbim!" demiş olduysa o;
Gör ki merkep neylesin, hâl işte bu!

Dağ olan çok aklı, gark etmiş hayâl,
Nice girdâplar kurup yutmuş hayâl!

Hem fenâlık, tûfân aşmış dağları,
Sâde Nûh kurtardı yaklaşmışları.

Hem yakînin bekçisiyken bu hayâl,
Ehli dîn, bulmuştu yetmişlerce hâl.

Kim yakînden kurtulur, kalmaz hayâl,
Kaşta kıl olmaz, yanıltan bir hilâl!

Hiç Ömer'den, bir güzel huy almayan,
Kaşta kıl, olmuş olur bir yol vuran!

Hem, vehim deryâsının binler gemi,
Parçalanmış, gör yitirmiş görkemi.

Bunların âdisi, Fir'avn, feylesof,
Ay tutulmuş onda, kalmış oldu kof.

Kimse bilmez kahpe olmuş kim diye,
Tam bilen bir kimse, düşmez şüpheye.

Vehmin atmışken bütünden şerlere,
Şimdi tutsaksın, vehim çalmış yere!

Bende benlik, benden âciz kalmışım,
Sense, benliklerle dolmuş, bilmişim.

Ben o benlikten ki, geçmek isterim,
Sevlicânın top ki olmak isterim.

Kim vücûttan geçse, varlıklar vücûd,
Dostu herkes, yâr olan, yârı Vedûd!

Hiç nakışsız ayna, bulmuş çok değer;
Her nakış bulmuş olur, aksinde yer!

GAZNELİ ŞEYH MUHAMMED-İ SERREZÎ'NİN HİKÂYESİ

Bilgi yutmuş Gazne'den, zâhit biri,
Hem, Muhammed-i Serrez, erler eri!

Her zamân, rızkıydı asmanın ucu,
Tam yedi yıl, böyle tutmuş orucu.

Gördü varlık şahının birçok şeyi,
Şimdi ister, şahı birkez görmeyi!

Özde doymuş has veli, çıkmış doruk,
"Rabbi görmezsem, " düşüş olmuş ufuk.

Der Hüda: "İhsân zamânın gelmedi,
Atlasan, yok ölme, öldürmem" dedi.

İştiyâktan attı şeyh kendin, bu yâ!
Düştü ordan, pek derinden bir suya!

2675. Câna doymuş işbu mert, hem ölmedi,
Sağ kalıştan döndü, feryâd eyledi.

Hem hayat olmuş ölüm, ölmek hayât,
Onca iş, dönmüştü ters, gerçek hayât.

Oysa gaypten bir ölümdür istiyor,
"Hep hayâtım, bence ölmektir" diyor.

Onca, ölmek tam hayât olmuş idi,
Tâ içinden, kalpten ölmek istedi!

Say Ali, hançer, kılıç, reyhan ona,
Cânla nergis, her çiçek düşman ona!

2680. Gizlilik dersen, açıklıktan öte,
Geldi bir ses:"Git bu çölden şehre de!"

Der ki: "Her sırrım bilen, en inceden,
Neyleyim şehrinde bilmem söyle ben!"

Der ki Allah: "Nefsinin gitsin abes,
Gel dilen sen, sanki bir Abbas-ı Debs![32]

Topla zenginden gümüşlen altını,
Nerde yoksul, gel dağıt sen altını.

Bir zaman bilsen senin hizmet budur,"
Der ki şeyh: "Ey sığnağım emrin olur!"

2685. Mahlûkâtın Rabbi, derviş orda da,
Çok sual, pek çok cevâp var ortada!

Yerle, gökler, nûra gark olmuş o ân,
Oldu sözler söylesen, bir dâsitân!

Kestim artık, söz azalsın şimdi hem,
Sırrı, âdîlerde duysun istemem!

ŞEYHİN BUNDAN SONRA ÇÖLDEN GAZNE ŞEHRİNE GELİP GATEDAN GELEN EMİRLE ZEMBİL GEZDİREREK BİR ŞEYLER TOPLAMASI VE BUNU" YOKSULLARA DAĞITMASI "HAK BUYUR, SÖYLERSE BİR İNSAN İÇİN, ÇOKÇA MEKTUP, ÇOK HABER ALMIŞ HEMİN!" EVİN PENCERESİ AÇIK OLURSA, OVADAN EVE GÜNEŞ DE GİRER YAĞMUR DA, MEKTUP DA VE BAŞKA ŞEYLER DE GİRER VE ARDI ARKASI KESİLMEZ

Şeyh ki, Allah emrine uymuş idi,
Gazne'yi, birden hemen, nûr eyledi.

Karşılar neş'eyle derken çok adam,
Bir bilinmez yolla, girmiş şehre hem.

2690. Hep ekâbirler, "o şeyh gelsin" dedi
Cümle beyler durmadan köşk süsledi.

"Şimdi, görsünler deyip ben, gelmedim,
Hem dilenmek, horluk olsun istedim.

Gösteriş yapmam yakışmaz hiç bana,
Elde zembîl, döndüm evlerden yana!

Emre kulluk eylerim, Hak emri bu,
Ben dilensem, ben dilensem, doğru bu!

Ben dilenmişken de nâdir söylemem,
Bir basit yol, ayrı bir yol peylemem.

2695. Şimdi, zillet içre düşsem ben de hem,
Duysam elbet pis kelâm, halktan bu dem!

Emr-i Hakk'ın cândır, uydum beklerim,
Der: "Tamâhkâr alçalır" Peygamberim!

Gör, tamâhkârlık diler dîn sultânı,
Hem kanâat üzre, toprak dök hani!

[32] *Dilencilikle kendini rezîl etmiş bir Nişaburlu.*

Hak ki alçal der, nasıl şân isterim?
Hak dilen der, ben nasıl beylik derim?

Şimdi alçaklık, dilenmiş hem benim,
Yirmi **Abbas**[33] gizliyor, torbam benim!"

2700. Şimdi şeyhin elde, açmış torbayı,
"Hak için ver, varsa tevfikin payı!

Üsttü Arş'tan, Kürsî'den hem sır da o,
"Hak için" der, Hak için, işler de o!

Böyle peygamberlerin hep tebliği,
Halk da müflis, onların var isteği.

"Borç verin" der, "Hakk'a, sizler borç verin;
Siz edin yardım o, yardım eylesin!"

Şeyh gezip yalvardı, gitmiş evlere,
Yüz eşik açmış felekler, bir kere.

2705. Gör, sarılmış, ciddiden girmiş işe,
Yok, yemekten derdi, Hak'tır endişe.

Nefse ister olsa hiç yoktur zarâr,
Nûrla dolmuş bir boğaz, bir suç mu var?

Hem de, ekmek, süt ve bal yer olsa da,
Üst, fakir üç günde iftâr etse de.

Nûr yiyor hep, sen, yiyor ekmek deme,
Görsen ot yer, lâle ekmiştir yine!

Kandîlin yağ misli, nûrlar saçmada,
Nûr sunar, hem nûr olur, toplumda da!

2710. "Etme isrâf!" der Hüda ekmekçiye,
Nûr yiyenler, söylemez "çoktur" diye!

Oydu isrâfın boğaz, hem oysa bu,
Hem emin, bilmez tecâvüz doğrusu.

Emre uymaktan bu hâl, olmaz tamâh,
Hırsı bilmez, hem de, hiç bilmez tamâh.

Kimyâ, "gel doğrul bakır" hırstan demez,
"Benle birleş," hiç tamâhtan söylemez.

Hak ki sunmuş şeyhe, görsün öylece,
Gösterir hepten bütün gökler, nice!

2715. Der ki Şeyh: "Ey Rabbimiz, ben âşığım;
Başka bir şey ister olsam, fâsığım!

Ben sekiz cennet nedir, görürsem hemen,
Gör, cehennemden de korksam, şimdi ben.

Hep selâmet bekleyen mü'min iken,
Bende cennet, hem cehennem ten denen.

Kul için, Hak aşkı olsun, gör gıdâ,
Yüz beden olsun, o yaprak saymada.

Bir beden olmaz ki artık, şeyh de ten,
Ayrı ten olmuş olur, ten sayma sen!

2720. Hakk'a âşık, ücret alsın doğru mu?
Hem onun Cibril de hırsız, oldu mu?

Aşıkı Leylâ'yı gör, aciz iken,
Âlemin sultânlığı atmış hemen!

Toprak, altın birdi, hem altın ne ki?
Korkusuzdur, cânı hep vermekte ki!

Kurt ve aslan, cümle vahşi bilmede,
Ondan olmuşlar, dururlar çevrede.

Çünkü hayvânlık hûyundan geçti de,
Doldu aşk, yağ, et, zehre o hükm etmede!

2725. Akl şeker döksün, zehirdir vahşiye,
Çünkü hâmlıklar, fenânın zıddı yâ!

Âşığın etten yemez, hayvân denen,
Aşkı, bilmez oldu has, bed, bil ki sen!

Öyle farzet, et denen yenmişse de,
Kim yemiş, etten, zehirden ölmede.

Aşktan ayrı şeyleri aşktır yiyen,
Çift cihân, aşkın kuşa, bir dâne den.

[33] *Dilenciliğiyle meşhur biri*

Dâne imkansız, nasıl yer bir kuşu,
At bulur otlar samânlık, oldu mu?

2730. Eyle kulluk, belki âşıklık verir!
Hem kazanç, kulluk, amellerden gelir!

Âzat olmak, istiyor kulluktan o,
Âşığın, bitmez ki kulluk arzûsu!

Kul ki esvâp, bahşişi almak diler,
Âşığın gömlek, cemâlden görmeler.

Aşk denen, elbette sığmaz sözlere,
Aşk denizdir, hem de, dipsiz kir kere!

Zerresin saysam desen, imkân m'olur?
Okyanuslar, aşka nisbet damladır!

2735. Sözlerin yoktur sonu bil, ey falan;
Dön yeter artık, zamânın şeyhe sen!

“SEN OLMASAYDIN GÖKLERİ YARATMAZDIM” HADÎSİ KUTSÎSİNİN MANÂSI

Böyle şeyh gelmiş, dolaşmış ülkeler,
Ânsızın gelmişti aşk, saklan yeter.

Aşk, denizler kaynatır, say tencere,
Dağ ezer aşk, kum ederken yerlere!

Aşk, felekler çatlatır, yüzler yarar,
Hiç sebepsiz, yer tutarken sıtmalar.

Pâk Muhammed, aşkla elbet eş idi,
Aşk yüzünden gör ki Hak, **“Levlâk”**[34] dedi!

2740. Hem muhabbetten Muhammed'dir hasıl,
Hep Nebîlerden seçilmiş velhasıl!

“Sen o pâk aşkın ki mensûp olmasan,
Hiç yaratmazdım ki eflâk, âsumân!

Çarkı yükseltip ve ben, ettim yüce,
Anlayıp, ersem desen, aşkın güce!

Gökte gel bak, bitmeyen çok faydâ var,
San, tavuk, civcivde ilgi âşikâr.

Âşığın, horluktan alsın bir koku,
Hakîr ettim toprağı, duysun bunu!

2745. Aşkla, yoksul, gör değişmiş bir kere,
Aşk yeşillik, tâzelik, vermiş yere.

Aşk için hem, titremez dağdan murât,
Gösterir dağlar gelir neymiş sebât!

Gerçi mânâdı bunlar, ey oğul,
İşte gerçek, söylenilmiş, gel de bul!

Hem keder, teşbihle derler bir diken,
Benzetiş, tembih, ikâzdır anla sen!

Sert gönül olmuş yürek, taştır denir,
İlgi yoktur, örnek olmuş söylenir!

2750. Hem düşünmek, olmaz elbet tıpkısı,
Aybı, ancak anlatıştır doğrusu.

ŞEYHİN BİR GÜNDE DÖRT KERE ZEMBÎLLE DİLENMESİ, ALLAH'IN EMRİYLE BEYİN EVİNE GİTMESİ, BEYİN ONU AZARLAMASI VE ŞEYHİN ÖZÜR DİLEMESİ!

Şeyh, dilenmek üzre bir gün, dört kere,
Sanki yoksul oydu, gitmiş beylere.

Der ki: “Cânlar halk eden Allah için, ”
Dilde bunlar, elde torbaymış bilin!

---

[34] *“Sen olmasaydın kainatı yaratmazdım.” Hadis-i kutsisine işaret.*

Ey oğul! Tersten çakılmış nal ne ki?
Küll'ü akl dâhî şaşırmış öyle ki!

Gördü bey: "Bed söylerim, artık sana,
Söylerim, sen söyleme, eksik bana!

Hem ne küstâhlık? Utanmaz, iş deme,
Günde dört kez, yönlenirsin hâneme!

Söyle ey şeyh! Sâhibin her kim ki var?
Sen ki, yüzsüz bir dilenmiş, âşikâr!

Kirleten sensin, dilenmiş namusu,
Çünkü **Abbas**'lık[35] yapansın doğrusu.

Abbas-ı Debs, kul, kölen olmazsa da,
Şom nefis, hiç olmasın bir kimsede!

Der ki şeyh: "Sus! Ben emirber bir köle,
Àteşim, bilmez senin coşkun hele!

Hırs edersem, ben birâz ekmek için,
Karnı gerçekten deşerdim, bil kesin!

Aşk odundan yandı hem, yıllarca ten,
Çölde beslendim, yeşil yaprakla ben!

Çok kuru, pek çok yeşil yaprak yedim,
İşte bundan, ten yeşillenmiş dedim.

Kul denen, elbette benzer Âdeme,
Âşığa sen, bir bakıp sersem deme!

Aklı çoklar, kıl bulur, hep kırk yarar,
Hem de "hey'et" bir ilim der âşikâr!

İlm-i neyrencat,[36] sihîr hem felsefe,
Gerçi pek bilmez olurken öyle de;

Hem çalışmış oldular, imkân kadar,
Geçtiler onlar, bütün akrân ne var.

[35] *Abbas-ı Debs: Meşhur bir hırsız.*

[36] *Hey'et ilmi: Kozmografya. Neyrencat büyücülüğe benzer bir ilim.*

Aşkta, kıskançlıkla, gizlenmişti yâ,
Hak güneş, ondan da gizli kalmada!

Gündüzün yıldız gören keskin göze,
Gizlenen olmuş, güneşten gündüze!

Geç de bundan, öğdü verdim, dinle sen;
Âşığı gör, aşk gözünden, sen hemen!

Dar vakit gelmişse, cândır kuşkuda;
Yok ki özrün, hem de imkân ortada!

Anla artık, öyle bir söz bekleme,
Az da sen, âşığı âciz eyleme!

Neş'e neymiş? Anlamaz oldunya sen,
Gel ağırlaş, ihtiyât var, bul hemen!

İş ki var hem yapsan olmaz, yapmasan,
Orta yol tut, gel kavuş imkana sen!

BEYİN ŞEYHİN ÖLÜMÜNÜ DUYUNCA AĞLAMASI VE ŞEYHİN ÖNÜNDEKİ DOĞRULUĞUN ONA AKSETMESİ, KÜSTÂHLIĞINDAN DOLAYI HAZİNESİNİ ŞEYHE BAĞIŞLAMASI ŞEYHİN DE "BEN EMİRSİZ ALIP KULLANAMAM" DEYİP KABÛL ETMEMESİ

Söyleyip Şeyh, ağlar olmuş bir kere,
Gözde, yaşlardır yayılmış her yere.

Şeyhin aksetmişti hâli, gönle de,
Aşk ki her ân tâze, çömlek pişmede!

Sâdık aşk, tesir eder cânsızlara,
Bilge duysun, duygu lazım onlara!

Sıtkı Mûsa var ki asâ hiç kalır,
Hattâ ummân olsa hep yarmış olur!

Ahmed'in sıdk, etti tesirler aya,
Gör, güneşten istesin, yol vurmaya!

Başlamış feryâda, bakmışken güce,
Hem emîr yoksul ki, ağlar öylece.

2780. Bir sâatten fazla ağlaşmıştılar,
Der emîr: "Kalk" Ey ulu, ey bahtiyâr!

Her ne istersen, hazînem seç hele,
Böyle yüz hak toplamak, hakkın bile!

Ev senindir, istiyorsan her ne al;
Çifte âlem sence dardır, işte hâl!"

Der ki Şeyh: "Yok böyle ruhsât hem bana,
Hiç izin yok, hem de seçmekten yana.

Böyle küstâhlık, izinsiz eylemem,
Dâhil olmam, vermemişsen, ellemem!

2785. Hem bahâne eyleyip, kalkmış o da,
Yoktu dersek, doğru ihsân ortada!

Doğru şahın öz, fakat yok incelik,
Gönlü her bir, doğru bilmez üstelik!

Der ki Şeyh: "Allah dilen ekmek" dedi,
Hem dilenmem üzre, dursam istedi.

ŞEYHE, EMRİMLE İKİ YIL DİLENCİLİK EDİP ALDIN. BUNDAN SONRA ALMA, VER. ELİNİ HASIRIN ALTINA AT, ORASINI EBÛ HUREYRE'NİN TORBASINA DÖNDÜRDÜM. DÜNYÂDAKİLER BU ÂLEMİN ÖTESİNDE BAŞKA BİR ÂLEM OLDUĞUNU ANLASINLAR DİYE! ARADIĞINI ORADA BULURSUN. O ÂLEMDEN ELİNE BİR AVUÇ TOPRAK ALSAN ALTIN KESİLİR. O ÂLEME ÖLÜ GİRSE DİRİLİR. ORADA MUTSUZLUK, MUTLULUK HALİNE GELİR. ORADA KÜFÜR İMAN, ZEHİR TİRYAK HALİNE GELİR. O ÂLEM BU AKL EMİN NE İÇİNDEDİR NE DE DIŞINDA, NE ALTINDADIR NE DE ÜSTÜNDE, NE BU ÂLEMDEN AYRI, NE DE BİTİŞİKTİR. NELİKTEN, NİCELİKTEN UZAK BİR ÂLEMDİR O ÂLEM. HER ÂN O ÂLEMDEN BİNLERCE NUMUNELER GÖRÜNÜR. ZİRÂ ELİN SANATI, ELİN SURETİNİN, GÖZÜN BAKIŞI, GÖZÜN SURETİNİN, DİLİN KONUŞMASI DİLİN SURETİNİN NE İÇİNDEDİR, NE DE DIŞINDA NE SURETE BİTİŞİKTİR, NE DE AYRIDIR. AKILLI KİŞİYE BİR İŞARET YETER.

Yirmi dört ay yaptı Şeyh, hem böyle iş,
Sonra Allah, başka bayrak eylemiş.

Şimdi gel sen, kimselerden isteme,
Kudreti gaypten alırsın, bekleme!

2790. Kim ki senden istemiş, birden bine,
Sen hasıraltında, vardır, al yine!

İşte zahmetsiz, bu haznem var hele,
Toprak altındır, avuç açsan bile!

Yok, düşünmek, her ne istenmişse ver,
Hak ki vermiş, çok ne, çoktan çok meğer!

Yoktur ihsânın, azalmak hassesi,
Vergimizden gelmeyen, hırsın sesi.

Daldır el, hasr altına vardır kerem,
Bed görüşten, gizli kalsın, öyle hem!

Hasrın altından alıp, doldur ki el,
Hisselensin, hem dilenmiş eğri bel.

Son bulunmaz ihsânım, daldır ve ver,
İnci isterler eğer, bekletme ver!

Allah'ın el, onların üstündedir,
Sen de ver, gerçekte Hak vermektedir!

Borçlu var, borçtan ki kurtar öylece,
Yer yeşersin, yağmur alsın güçlüce!"

Buydu ancak, hem bu yıllık, onda iş,
Dîne sâhip haznesinden, pul veriş!

Hem siyâh toprak, olur altın hemen,
Hâtem-i Tâî,[37] bir dilenmiş, say ki sen!

ŞEYHİN İSTEYEN ŞAHIS SÖYLEMEDEN İHTİYÂCINI BİLMESİ, BORÇLULARIN NE KADAR BORÇLU OLDUKLARINI ANLAMASI BU "HALKIMA BENİM SIFÂTLARIMI GÖRÜN" KUTSÎ HADÎSİNİN İŞÂRETİDİR

İhtiyâcın söylemezden, gör fakîr,
İhtiyâcın miktârı bilmiş, verir.

Bel eğik, bir yaşlının gönlünde de,
Fazla, eksik, miktârınca vermede!

Derdiler: "Nerden bilirsin kalpleri,
İhtiyâç neymiş? Bilirsin bizleri!"

Der ki: "Bomboştur o gönlün hânesi,
Sanki cennet oldu sandık, kendisi!

Onda vardır, sâde Allah sevgisi,
Vuslâtın yok, başka hiç bir bilgisi.

Gönlü sildim, has ve çirkin, yok ki var,
Gönlümüz, Hak sevgi dolmuş âşikâr!

Her ne görsem Hak'tan ayrı orda ben,
Yoksulun istek budur, bildim hemen!

Hurmadan dal, sen görür olsan suda,
Dışta mevcut, hurmanın aksiydi yâ!

Suyla oynar bir nakış görsen işit,
Hem dışardan bir akîs var, ey yiğit!

Suysa pis, elbet arındırmak için,
Tende ırmak var, temizlikler verin!

Orda çerçöp, hem bulanmak kalmasın,
Hep görünsün hem, yüzün aks eylesin.

Ten ki toprak, su karışmış başka ne?
Gönle düşmân, gel temizlen sen yine!

Nehre hep, aşlar yiyip, dökmektesin,
Hep bulandırmakta, kirletmektesin!

HALKIN GÖNLÜNDEKİLERİ BİLMENİN SEBEBİ

Gönlünün içlerde su, berrâk bilin,
Yüzler aksetsin, görünmüştür hemin!

Hem senin gönlün temizlenmez hele,
Doldu ev şeytân, çıfıt, çok velvele.

Sen inâttan, hep eşek kaldın yine,
Nerde, Îsâ ruh, koku versin sana?

37 *Cömertliği ile meşhur bir şahıs.*

Bir hayâl uç vermiş olsun, orda sen,
Çıktı nerden, bilmedin, hep gizliden!

İç hayâllerden temizlen, derse ten,
Yönleniş züht-ü hayâl olmuş hemen.

EŞEĞİN HÎLE YÜZÜNDEN TİLKİYE ÂLET OLMASI

Tilki kovmak üzre uğraşmış eşek,
İtti açlıktan ve açlık eşti tek!

2820\. Hırsı üstün, sabrı yok, çıkmış sesi,
Onca ağz yırtmıştı, ekmek sevgisi.

Der Nebî: "Elbet odur, gerçek görür,
Kaldı azcık, olsa yoksulluk küfür."

Hem eşek olmuştu açlıktan esîr,
Say ki sen öldün, gelen bir hîledir.

Açlığın dertten ki kurtulmaktayım,
Hoştur açlıktan, ölüm olsun payım!"

Önce vermiş ahdi, gelmiş tövbeler,
Oldu merkep, ahdi bozmuş kimseler!

2825\. Hırstı, kör, ahmak ve câhil eyleyen,
Ölme, olmuştur kolay, bilmez iken.

Hem ölüm merkep için olmaz kolay,
Çünkü sonsuz ölme gelmiş, oldu say!

Hem ölümsüz olmamak suç baksana,
Ölmenin cüretse, ahmaklık ona.

Gel çalış sen, cân ölümsüz bulsana,
Bul ecel vakti, rızık olsun sana!

Hak verir rızk, kâfirin yoktur güven,
Hiç inanmaz, rızkı vermiş gayb iken!

2830\. Bâzı ânlar açlığı vermiş ona,
Tam rızıksız koymamıştır, baksana!

Bâzı açlık olmamış olsun eğer,
Belki yüz dert durmaz eylermiş sefer.

Hem hafif açlık lâtiftir, hem emel,
Hastalıklardan muhakkak, pek güzel!

Açlığın zahmetse üst, illetlere,
Bunca dermân, fayda sağlar bir kere.

AZ YEMENİN FAYDALARI

Gel uyan! Açlık ilâçlar sultanı,
Cânla başla iste, yok horluk yanı!

2835\. Cümle dertler, oldu açlıktan iyi,
Açlık olmazdan, sunan yok çâreyi.

ÖRNEK

Küllü ekmekten alıp bir fert, yedi,
"Sen neden harîs ve açgözsün!" dedi.

Der ki: "Artmış açlığım çift kat hani,
Helvâ olmuş arpanın ekmek, deni.

Sabredip ben, sabra yönlensem hele,
Her ne yersem, helvâdan artık bile.

Zâten açlık, herkesin olmaz işi,
İşte açlık, hadsiz otlaktır kişi."

2840\. "Açlığın, aslan olun", derken Hüda;
Has olan kul üzre, vermiş olmada.

Yoksula, âdîye, denmez aç ki kal,
Az değil ot, ön'ne kor, derler ki al!

Gel ye derler, layığın buymuş senin,
Yüzme bilmez, ekmeğin koşmuş senin!

BİR ŞEYHİN DERVÎŞİN İÇİNİ OKUYUP HIRSINI ANLAMASI, ONA DİLLE NASÎHAT VEREREK ALLAH EMRİYLE ALLAH'A DAYANMA KUVVETİNİ BAĞIŞLAMASI

Bir mürîtle, şeyhi varmış bir *yere*,
Kentte ekmek kıt, bulunmaz bir kere!

Hem mürît, kalbinde artmış korkular,
Gafletinden, belli olmuş korkular.

2845. Vâkıf olmuş şeyh mürîd gönlünde ne,
"Nerye dek der, ızdırâbın, söyle ne?

Ekmeğin derdiyle hep, *yanmaktasın*,
Sen, tevekkülsüzce, göz *yummaktasın*!

Nâzenin bir kimse, aslâ olmadın,
Hem üzümsüz, hem cevizsiz kalmadın!

Açlık ancak, mutlu kul olsan rızık,
Benzerin *yoksul*, alır olsun, *yazık*!

Üzme sen cân! Olmadın onlar kadar,
Bekler olsan ekmeği mutfakta var!

2850. Kapların üstünden aş, ekmek gelen,
Midenin düşkün ve alçak kul isen!

Ölmüş olsun, ekmeğin önden gider,
"Açlığından kendini öldürdü" der!

İşte sen öldünse kalk! Var ekmek al!
Ey elemler üzre ölmüş, bak bu hâl!

Gel uyan sen! Neydi el, kol titreyiş?
Gör rızık, senden sana, âşık imiş!

Rızk ki âşık, *yok* bilir sabrın senin,
Hep emekler, boşboğaz, rızkın senin!

2855. Sende sabr olsun, rızık durmaz gelir,
Âşık insan, teslîm olmaklık bilir!

Açlığın korkuyla titrersin niçin?
Tokluk istersen, tevekküldür bilin!"

"BÜYÜK BİR ADADA BİR ÖKÜZ VARDI. ULU ALLAH, O ADAYI OTLARLA, ÇAYIR, ÇİMENLE DOLDURUR, ÖKÜZ AKŞAMA KADAR HEPSİNİ OTLAR DAĞ PARÇASI GİBİ ŞİŞER, SEMİRİR, GECE OLUNCA BÜTÜN OVAYI OTLADIM, HEPSİNİ BİTİRDİM. "YARIN NE YİYECEĞİM" DİYE KORKUYLA, DERDE KAPILIR UYUYAMAZ, BU DERTLE KULAK KARIŞTIRILAN, HİLÂLE DÖNERMİŞ. SABAHLEYİN KALKINCA YİNE BÜTÜN YAZIYI, DÜNKÜNDEN DAHA YEŞİL, DAHA BOL ÇAYIR, ÇİMENLE DOLU BULUR, YİNE YER, İÇER, SEMİRİR, GECELEYİN AYNI DERDE DÜŞERMİŞ. YILLARDIR BUNU GÖRÜR, FAKAT ALLAH'A YİNE GÜVENEMEZMİŞ."

Vardı dünyâda, *yeşillik* bir ada,
Pek oburdan bir öküz, var otdada.

Her tarâftan otlayıp tâ akşama,
Durmadan artar durur, şişmanlama.

"Ben *yarınlık* neylerim," endişesi,
Gâm verir, durmaz zayıflar öylesi.

2860. Hem sabâh olmuş, yeşermiş her tarâf,
Bel kadar olmuş ve yükselmiş alâf.

Hem öküz bulmuş, öküzlük açlığı,
Otlamış, biçmiş, bitirmiş otlağı.

Hem büyür, durmaz şişer, ten yağlanır,
Güç ve kuvvet, onda tekrâr toplanır.

Derken akşam, başlar açlık korkusu,
Titreyip, tekrâr zayıflar, doğrusu!

Der: "Yarın, otlar olurdum ben neyi?
Bunca yıl sürmüş, düşünmez gerçeği!

2865. Nice yıllar, hep yeşillerden yedim,
Otladım, gezdim, çemen fikr etmedim."

Hem de, hiç rızkım ki, eksilmez iken,
Böyle gam, yangın düşünmezmiş neden?

Gelse akşam vakti, hem şişman öküz,
Gitti rızkım, der erir, her ân öküz!

Nefs öküzdür, mer'ası bitmez cihân,
Korku ekmek, nefs erir hiç durmadan!

Der "Yarın, hem sonra neymiş rızk, bana?
Nerde rızkım" kaydı başlar baksana!

2870. Hiç rızıksız kalmadın, yıllarca sen,
Son nedir? Geç, hem bakıp mâzîyi ân!

Hem yenen lokman nedir, ân bir kere,
Hem ne sızlanmak, yönel geçmişlere!

ASLANIN EŞEĞİ AVLAMASI, ÇALIŞIP ÇABALARKEN SUSAMASI, SU İÇMEK ÜZERE KAYNAĞA GİTMESİ, GELİNCEYE DEK TİLKİNİN HAYVÂNIN EN GÜZEL YERLERİ OLAN CİĞERİNİ, YÜREĞİNİ VE BÖBREKLERİNİ YEMESİ ASLAN GELİNCE EŞEĞİN YÜREĞİNİ VE CİĞERİNİ GÖRMEYEREK "NERDE BUNUN YÜREĞİYLE CİĞERİ?" DİYE SORMASI. TİLKİNİN, "ONDA YÜREK VE CİĞER OLSAYDI O GÜN O KORKUNÇ HÂLİ GÖRDÜKTEN VE BİNLERCE HÎLEYLE CÂNINI KURTARDIKTAN SONRA TEKRÂR BURAYA GELİR MİYDİ" DEMESİ. ALLAH DA "KÂFİRLER, DUYSAYDIK YAHUT AKLIMIZ OLSAYDI CEHENNEMLİK OLMAZDIK DERLER" BUYURMUŞTUR

Tilkicik almış götürmüş aslana,
Parçalanmış hiç eşek yok, baksana!

Düştü yorgun, hem susuz, soldan sağa,
Yön tutup, ermiş suyun ilk kaynağa.

Tilkicik fırsât bulup yerken yürek,
Merkebin yerken ciğerden, doydu pek!

2875. Döndü aslan, gördü yok olmuş ciğer,
Hem yürek yok, kaybolup gitmiş meğer!

Tilkiden sormuş: "Yürek yok, yok ciğer, "
Oysa aslan, kalp, ciğer sevmiş meğer!

Tilki der: "Merkepte olsaymış ciğer,
Burya gelmek, mümkün olmazdan biter!

Hem kıyâmetler gören, dağdan düşen,
Korkular görmüş olan, kaçmış hemen.

Hem yürek varken veya varken ciğer,
Nerde gelsin, almış olsun burda yer?

2880. Olmasın hem nûru gönlün, yok gönül,
Tende ruh olmazsa, toprak oldu bil!

Kandîlin cân nûru yokken, pis sidik;
Camdır amma, kandîl olmaz söyledik!

Cam o kap, halk san'atından bir misâl,
Kandîle, nûrlar veren tek Zülcelâl!

Şüphesiz çokluk, rakam kaplardadır,
Hem alevler içre, birlik toplanır.

Koysalar gör, altı mum hep bir yere,
Çokluk ordan yok olur, tekliklere!

2885. Hem çıfıt kap gördü, müşrîk oldu o,
Gördü mü'min nûr-u iman buldu o.

Ruh bakar, kablarda çiftler var denir,
Hem bu bakmaktan da Şis, Nuh'lar görür.

Az akar çay varsa, denmiştir dere,
Varsa cân, insan sayılmış bir kere!

Bunlar insan olmamış, sûret de sen,
Ekmeğin ölmüş ve şehvet öldüren!"

BÖYLE BİR HÂLE DÜŞMESİ YÜZÜNDEN BİR RÂHİBİN GÜNDÜZLERİ MUM YAKARAK PAZAR YERİNDE DOLAŞMASI

Bir adam var, gündüzün yakmış mumu,
Gönlün âteş, çarşıya çekmiş onu.

2890. Bir utanmaz der ki elbet: "Ey falan!
Neydi maksat çarşı gezmekten bu an?

Var güneş hem, elde kandîl neydi sen,
Saçmalıktır hem gezersin sen neden?"

Der: "Arar oldum, ben insan yer yanı;
Bir nefesten, dirlik almış insanı!"

Der: "Pazar baştan başa dolmuş." biri;
"Hür adam bak! Kaplamışlar her yeri!"

Der: "Arar oldum ya yol ağzında ben,
Öfke, hırs yenmiş olan bir kimseden.

2895. Hışm ve şehvet ânı sabretmiş hani,
Her bucaktan, izler oldum insanı!

Yok, cihânda böyle sabretmiş biri,
Uğra cânlar, uğra ben versem seri!"

Hem duyan der: "Sen ararsın nâdiri,
Bak ki sen, derdin, kazanın gâfili.

Fer'e baktın, sen asıldan bîhaber,
Biz ki fer'iz, hepsi ahkâmı kader.

Hem dönen göklerde kaybetmiş yolu,
Yüz Utarit, oldu ahmak, korkulu.

2900. Çârenin âlemleri, dar eyleyen,
Hem demir, mermer eritmiş bilki sen!

Yol bu, az az gitme, niyyet ettiniz,
Hâmsınız hem, hâmsınız hem hâmsınız!

Sen değirmenden ki taş gördün dönen,
Bârî gel, çay var akar, bir gör ki sen!

Gördüğün çer-çöp havâya yükselen,
Toprağın içlerde yel var, gör hemen!

Kaynıyor gördün, fikir dolmuş kazan,
Topla aklın, âteşi gör, gel uyan!

2905. Der ki Allah, hak nebî Eyyûb'a sen:
"Her kılından bir sabır verdim yâ ben!"

Gel uyan sen, bakma sabrın var meğer!
Sabrı gördün, sabrı vermiş kimdi gör!

Nerye dek baktın, dolap dönmüş iken,
Tez akar ırmak, dönüp bak, gör ki sen!

Sen "görür oldum" diyorsun, gör peki;
Gösteren sunmuş, açık nişâne ki!

Şöyle görmüşsün, köpükler, öyle yâ;
Hayrân ol bak, sen görüp deryâyı da!

Kim köpük görmüş olur, sırr söyleyen,
Kim görür deryâ, olur şaşkın neden?

Kim köpük görmüş, kalır niyet ile!
Kim deniz görmüş, gönül, deryâ hele!

Kim köpük görmüş, dönüp bir bir sayar,
Kim deniz görmüşte, yoktur ihtiyâr!

Kim köpük görmüşse, başlar gezmeler,
Kim deniz görüşse, gayretler biter!"

MÜSLÜMÂN BİR KİMSENİN BİR MECÛSÎYİ İSLÂMA DÂVET ETMESİ, ŞEYTÂNIN ALLAH KATINDAKİ HÂLİ

Bir adam dermiş, mecûsî kimseye,
Müslümân ol! Gel de mü'min ol, diye!

Der ki: "Allah istesin mü'min benim,
Vermiş olsun, ben yakınlık eylerim!"

Der ki: "Hak ister ki, iman bulmanı,
Hem cehennemden diler, kurtulmanı!

Bed olan nefs, hem de, ârsız şeytanın,
Küfre çekmiş, havralar olmuş yönün!"

Der Mecûsî: "İnsâf et, gâlib O'dur,
Kimde güç var, hep benim dostum olur!

Kim ki gâlip, dostluğun lâyık olur,
Galip elbet hep beni çekmektedir.

Hak ki benden istiyor tam doğruluk,
İstemen olmazsa, hem neymiş ufuk?

Bak nefis şeytân, yürütsün isteği,
Hep dağılmış yok inâyet gerçeği.

Sen ki yaptın zevke uygun bir saray,
Yüz nakış, hem yüz resimler, oldu pay.

Sen ki dersin, işte bir mescit bana,
Bazılar gelmiş, manastır der ona!

Sen dokursan bir kumâş dersin ki yâ!
Gâye, dikmek, çıksa kaftan ortaya!

Sende bunca, bir tükenmez arzû var,
Bir bakarsın, düşmânın şalvar yapar!

El kumaş almış elinden, güçte çok,
Emre uymaktan öte bir çâre yok!

Hem sâhip düşmüş yenik, netsin kumâş?
Mağlup olmuş üstünün, olmuş savaş!

İzni olmazdan sürüp, döksün diken,
Yurdu amma, neylesin âciz iken;

Sâhibi bilsen ki hâkir, hor olur;
Böyle horluk çâresizlikler bulur!

Tâze olsam, hem yeniysem, çâre ne?
Sevgilim, horluk diler olmuş yine!

Nefsin istek olsa; Allah'tan demek,
Hakk'a burdan, hem alay etmekle denk!

Ben eğer âteşperest, kâfir isem,
Hak için ben, böyle bir zân eylemem!

Hakk'ka rağmen, kimse gezsin yurdunu,
Seyrân etsin, böyle bir hâl, oldu mu?

Ülke zapt etsin ve alsın hep nefes,
Bir soluk Hak almasın, sus, şimdi kes!

Hak'ta kovsun insanın şeytânını,
Durmadan artırsa şeytân derdini;

Böyle bir şeytân için kulluk gerek,
Çünkü meclis içre gâlip oydu tek.

Ben ki "Şeytân kapmasın" der, beklerim,
Tutmaz elden hem niçin bilmem Kerîm?

Hem onun maksât, olur olmuşsa hem,
Hem nasıl işler düzelsin beklesem?"

ŞEYTÂNIN HAK KAPISINDAKİ HÂLİ

Hâşâ! Allah her ne der, olmakta o,
Hem mekânlar, lâmekândan, Hak da o!

Hakk'a ait mülk ve aslâ kimseler,
Oynatır olmaz ki, bir tek kıl meğer!

Mülk O'nundur, cümle fermânlar O'nun,
En basit it, oldu şeytân, siz duyun!

Türkmen'in evlerde olsun bir köpek,
Yerde baş koymuş ve yatmış olsa tek;

Kuyruğundan, çekmiş olsun bir tıfıl,
Ses çıkarmaz, bir oyuncak oldu bil!

Geçse yoldan, gör muhakkak el biri,
Sanki aslan, titretir her bir yeri!

Çünkü şiddettir muhakkak kâfire,
Dosta bir gül, bir dikendir ellere!

Sâde tutmaç verse Türkmen, öyle yâ,
Râzıdır, itler de, bekçi olmaya!

Hem köpek şeytânsa, Hak etmişti var,
Yüz fikir, yüz hîleler etmiş karâr.

Yüzsuyundan, onca etmiştir gıdâ,
Hep döker hastan, fenâdan, Hak'tı yâ!

Hem onun tutmaç su, halkın yüzsuyu,
Şeytânın, buymuş gıdalar, doyduğu!

Allah'ın dergâhta kalmış, onda cân,
Hem nasıl dursun da, kurbân olmadan?

Has ve çirkinden, birikmiş çok kişi,
İt olup bekler gözetmektir işi!

Uluhîyyet Kehf'inin, önlerde it,
Zerreler tek tek, kulak olmuş işit!

Ey köpek şeytân, edip gel imtihân,
Hem ayak basmışsa artık, halk olan!

Koyma saldır, burya gel, yok terk işi,
Gel de bak sen, kimidir er, kimdir dişi!

Hem, "Eûzû"lar, nasıl söylenmede?
Hem köpek saldırsa, ancak denmede!

Ey Hıta'nın Türk, "Eûzû" söyle de,
Sesle it gitsin yeter, yol aç hele!

Gelmiş olsam ben, eşikten en öne,
Mertliğin ölçsem, hacet sunsam ona.

Türk, köpek susturmadan, âciz ise,
Hem "Eûzû", boş söz olmuş söylese!

Türk, "Eûzû" der iken itten meğer!
"Ben bu itten âcizim, yurdumda" der!

"Sanki yardım etmedin gelsem sana,"
"Bende çıkmak, mümkün olmaz" der ona.

Türk, misafir üzre, artık toprak at,
Çifti gelmiş, hep boyundan bağlar it!

Hâşâ lillah! Nâra Türk atsın susar,
Erkek aslan, duymuş olsun, kan kusar!

Olmuşum ben, Allah'a aslan diyen,
Geçti yıllar, sen köpek kaldın, neden?

Hem köpek, tutsun sana avlar nasıl?
Sen, itin av, avlanansın velhasıl!

SÜNNİ MÜ'MİNİN CEBRÎ KÂFİRE CEVÂP VERİP KULUN İHTİYÂRI OLDUĞUNA DÂİR DELÎL GÖSTERMESİ. SÜNNET BİR YOLDUR Kİ, ALLAH HEPSİNE ESENLİK VERSİN, PEYGAMBERLER, O YOLDAN YÜRÜMÜŞ, O YOLU AYAKLARIYLA ÇİĞNEYİP AÇMIŞLARDIR. O YOLUN SAĞINDA CEBİR ÇÖLÜ VARDIR. KUL, ORADA KENDİSİNDE İHTİYÂR GÖRMEZ, EMİR VE NEHYİ İNKÂR EDİP TEVİLE SAPAR. HALBUKİ EMİR VE NEHYİN İNKÂRINDAN, EMRE UYANLARIN YERİ OLAN CENNETLE, UYMAYANLARIN DURAĞI VE CEZÂSI OLAN CEHENNEMİ İNKÂR ETMEK İÇİN ÇIKAR. ARTIK İŞ NEREYE VARIR? BEN SÖYLEMEYEYİM, AKILLIYA BİR İŞÂRET YETER. YİNE O YOLUN SOLUNDA DA KADER ÇÖLÜ VARDIR. BURAYA SAPAN DA YARATICININ KUDRETİNİ, HALKIN KUDRETİNİN MAĞLÛBU BİLİR. BUNDAN DA ÖYLE FESÂTLAR MEYDÂNA GELİR Kİ O CEBRÎ MECÛSÎ ONLARI SAYIP DÖKMÜŞTÜR

2965. Der ki mü'min: "Dinle ey cebrî sözü,
Söyledin gel, duy cevâbın var özü.

Kendinin taş, oynadın, satrancı sen,
Hasmın oynar, pek derin fikret hemen!

Kendi özründen, okursun defteri,
Sünniden sen gel oku, hayretleri.

Sen kaderden, cebre düzdün nükteler,
Dinle gel sır söyleyim bil, sen neler!

Şüphe yoktur, bizde mevcût ihtiyâr,
Duygu var, inkâr için, imkân mı var?

2970. "Burya gel!" Hiç kimse der miymiş taşa,
Kilde rastlanmaz, vefâlar ummuşa!

Kimse hiç insana der mi:"Gel de uç!"
Kör için gel gör denilsin, yok sonuç!

Der ki Allah hem de: "Teklîf yok köre,"
Güçlük açmış, sokmamış zahmetlere!

Kimse, geç kaldın demez, elbet taşa,
Değneğe denmez, neden vurdun başa!

Mecbûr olmuştan özür beklenmemiş,
Mecbûra hem böyle söz, söylenmemiş!

2975. Hem emîr, nehy, öfke, miktâr üzre var,
Bil ki ancak, ihtiyâç olsun çıkar!

Hem sitem, hem zulme vardır kudretim,
Nefs-i şeytânî budur, kast eyledim.

İçtedir her ihtiyârın, baksana,
Bir Yûsuf görmezse, el kesmez ona!

İhtiyârın, annedir nefsin senin,
İsteyiş görsün kanat açmış hemin!

İt uyur, sen ihtiyârsızdır deme,
Koklasın et, kuyruğun var titreme.

2980. Arpa görsün, atta başlar kişneme,
Oynayan et, mırnavın mırmır deme!

İhtiyârın başlayış, görmekledir,
Âteşin artış, körükten gelmedir.

İhtiyârın, oynatır İblîs senin,
Bir haber yollar, başıyken hilenin.

Gösterir olsun adamdan bir dilek,
İhtiyâr kalkmış, uyanmıştır demek!

Hem melekler, şeytânın varken bile,
Gönle feryâd saldı, coşkunluk ile.

2985. İhtiyârın, hayra uygun yol açar,
Görmedin, gizlendi kalpten hayr u şer!

İhtiyârın "kalk" demişken hislere,
Hem melek, şeytân, "uyan" der bir kere.

Sende hayr, şer, hem de, ilhâm vesvese,
On kat olmuş ihtiyâr der, uy sese!

Tatlım, artık bir namâz bitmişse tek,
Verdiğinden gör selâm almış melek.

Hem selâm, ilhâm, duânız pek güzel,
İhtiyârım var namâz, vermişti el!

2990. Hem günâhtan sonra, lânet eyleriz,
İblîs'in elden yanıldık, söyleriz.

Perdenin ardındadır, şeytân, melek,
Has ve çirkin, her nedir, gösterdi tek!

Göz önünden perdeler kalktıkça sen,
Hayr da kimdir, şer de kim, gördün hemen.

Gördün artık, gizli söz söylerdiler,
Hem tanırsın, işte bunlar derdiler!

Der ki şeytân: "Ten, tabîat tutsağı,
Gör dedim ben, tek iş ettim sunmağı!"

2995. Der melek: "Ben söylemiştim neş'eden,
Gâmlanırsın, gel de dikkât eyle sen!

Ben falan gün, söylemiştim hem sana,
Hem bu yollar, cin yolu derdim sana!

Biz senin dost, ruhuna ruhlar katan,
Bizden, ihlâs, secde almıştır baban!

Şimdi bizler, hizmet eylerdik sana,
Hizmetin yol, işbu yol, derdik sana!

Âdem'in düşmândılar, şeytan denen,
Secdesinden kaçtı iblîs, bilki sen!

3000. Uyduğun şeytân senin, geçtin bizi,
Bilmedin hizmet, hemin geçtin bizi.

Şimdi biz meydânda, gel gör şeytânı,
Şimdi sözden, sesle kimdir sen tanı.

Bir haber alsan, denir dosttan gece,
Sen sabâh bildin sesinden, öylece.

Bir haber vermişse akşam, çift kişi,
Belledin gündüz diyendir hangisi.

Yâ köpek, yâ aslanın, duysan sesi,
Görmeden yüz bilmemişsen hangisi.

3005. Gündüz olsun, tekrâr etmiş olsa ses,
Bildin artık, hangisinden gelse ses!

Gösterir ruh, hem de bil şeytân sana,
Has ve çirkin, ihtiyârından yana.

Gizliden var ihtiyâr, bizlerde sen,
Çifte şey görsün, o artmıştır hemen.

Öğrenen varken, döver üstâdları,
Taşla olmaz böyle bir uğraşları.

Dermisin ey taş, yarın sen, gel bana,
Gelmesen verdim ceza bilsen sana!

3010. Taş azarlar, var mı yer dövmüş biri?
Hem akıl yapmış mı olmaz işleri?

Bak cebir, reddi kaderden çok fenâ,
Çünkü cebrin, hissi inkardan yana!

Hissi inkâr etmemiş, inkârcılar,
Hakk'ı târif eyleyen bir his mi var?

Allah'ın iş neyse inkâr eyleyen,
Oydu ispâtı, bütün inkâr eden!

Der duman var, der ki âteş var değil;
Başka nûr var, kandîlin nûr yok asil!

3015. Cebri görmüş apaçık, hem nârı da,
Yok deyip, iş eylemiş inkârı da!

Hem etek yanmış ve âteş yok diyor,
Hem takılmış, düşse zulmet yok diyor.

Hem bu cebrîlik, sofistâî demek,
Besbeter bir Hakk'ı inkâr oldu tek.

Putperest söyler: "Cihân var, yok ki Hak;
Derse Yâ Rab! Ses veren olmaz ki bak!

Yok, bu dünyâ der, yapar olsun hesâp,
Hem sofistâî; tereddüt, ızdırâp!

3020. Cümle âlem der ki: "Vardır ihtiyâr,
Gel-götürler, söyleyen, inkârcılar!"

Emre, nehye, yok deyip durmakta o,
"Yok dilek, yok isteyiş" sanmakta o!

Hissi, hayvân inkâr eyler arkadaş,
Hem delîller, inceden vermekte baş!

İhtiyâr, her isteği, bilmekteyiz,
Bil ki bizler, emre lâyık kimseyiz!

BİR ŞEY DİLEYEREK YAPIP YAPMAMAK, YAHUT ZORDA KALMAK, ÖFKE, DAYANIP HOŞ GÖRMEK, TOKLUK VE AÇLIK GİBİ VİCDANÎ İDRÂK, SARIYI KIRMIZIDAN FARK ETMEK, KÜÇÜĞÜ BÜYÜKTEN, ACIYI TATLIDAN, MİSKİ PİSLİKTEN, DOKUNMA DUYGUSUYLA KATIYI YUMUŞAKTAN, SICAĞI SOĞUKTAN, YAKICIYI, ÇOK SICAK ŞEYDEN, YAŞI KURUDAN VE YİNE DOKUNARAK DUVÂRI AĞAÇTAN AYIRT ETME GİBİ DUYGU YERİNE KÂİMDİR. ŞU HALDE VİCDÂNÎ ANLAYIŞI İNKÂR EDEN DUYGUYU İNKÂR EDER, HATTÂ BUNDAN DA BETERDİR VİCDÂNÎ ANLAYIŞ, DUYGUDAN DAHA AÇIKTIR. ÇÜNKÜ DUYGUYU BAĞLAMAK VE DUYMADAN MENETMEK, O DUYGUNUN MEYDÂNA GELECEĞİ YOLU BAĞLAMAK MÜMKÜNDÜR! FAKAT VİCDÂNÎ ANLAYIŞI MENETMENİN İMKÂNI YOKTUR AKILLIYA BİR İŞÂRET YETER."

Vicdânî hisler muhakkak duygudur,
Hem bu hisler, tek bir arkın yolcudur.

3025. Hem bu yüzden anlayış, yap-yapmamak,
Sende bir boş macerâ olmuştu bak!

"Ben bugün yapsam şunu, yarın şunu;"
İhtiyârın tam delîldir, bil onu!

Yaptığın çirkinle sen, pişmân iken,
İsteyen, pişmân da sensin, doğru sen!

Yapma hem yap, korkudur bak Kur'ân'a,
Taş ve mermer, kim emir vermiş ona?

Anlayan hiç kimse, yapmaz böyle iş,
Taş ve toprak üzre kim kîn eylemiş?

3030. Kim demiştir: "Şöyle yap, hem böyle yap!"
Hem de "cânsızlar gelin" söyler acep?

Yok, akıl, emr eyleyen, taş, tahtaya,
Yok, akıl, emr eylesin bir tabloya;

El, ayaklar bağlı, her yerler kırık,
Kalk oğul, artık savaş, der mi çık?

Gök ve yıldızlar, yaratmış Hak niye,
Hem nasıl, câhilce emr, nehy eyleye?

Sen "kader var, ihtiyâr yoktur" dedin,
Hakk'a aczi sanki nisbet eyledin!

3035. "Yok kader, serbest o kul" dersen eğer,
Acz değildir; olsa; cehl aczden beter.[38]

Türk, konuk gelsin keremden, der iken,
Gel köpeksiz, tâze bir hırkanla sen!

Sen falan yerden gelip, girsen bize,
Görmesin it, havlamaz artık size!"

Sen de tersinden yapıp gitmektesin,
Şüphesiz, itler ısırmıştır kesin!

Kul nasıl gitmişse, gel sen, öyle git;
İt gelip etsindi, hürmet, sen işit!

3040. Tilki yâ it olsa, gitsen bir yere,
Otağın yandan çıkar it, bir kere.

Yoksa Hak'tan başta, bir tek ihtiyâr,
Suçlu suç etsin, meğer kızmak mı var?

Hem neden düşmâna, diş sıkmaktasın?
Hem nasıl gelmiş, kusur bulmaktasın?

Damda mertek var, kopup düşsün yere,
Değse mutlak, sende açmıştır yara!

Kînlenir miydin, odun düşmüş diye?
Bir odundan parçadır, kızmak niye?

3045. Sen neden vurdun, elim kırdın kesin!
El benim cân düşmânımsın, der misin?

Dövdüğün vardır, küçükken yavrunu,
Hem büyür onlar ve terkettin bunu!

Çalsa hırsız mâl ve dersin tut onu,
El, ayak kır, tutsak et dersin, sonu!

Göz diken olsun, senin nâmûsuna,
Bitmeyen kin, öfke doldun, baksana!

Gelse sel, sürsün götürsün, neyse var;
Sel için kîn, öfke yoktur âşikâr!

3050. Esse rüzgâr, hem sarık düşsün yere,
Öfkelenmek var mı bilmem, yellere?

Öfke, cebri olmaman ister senin,
İhtiyârdan bir işârettir hemin!

Dövse bir kervancı, kızmışken deve,
Kasteder, dövmüşseler, birden deve!

Öfke duymaz, vurduğun değneklere,
İhtiyârdan, ıtrı almış bir kere!

Atsanız taş, çift kat olmuş bir köpek,
Saldırır, tekrâr sana dönmüş demek!

3055. İt koşup tutsun taşı, hep öfkeden,
Sen uzakken, tuttu taş dişler hemen!

Hayvânın, aklınca vardır ihtiyâr,
Insanın yoktur demekten, duy ki âr!

İhtiyâr meydânda ammâ, ey obur,
Hem sahûr örtmüş, gözünden gitti nûr!

[38] *Kulda seçme hürriyeti yoktur diyen Cebrîler, Allah'tan aczi gidermek isterler ama O'na cahillik isnat ederler. Çünkü sorumlu olmayana emir vermek, mesul tutmak cahilliktir. 'Kul her şeyi kendi iradesiyle yapar' diyen, kaderi inkar edenler de Allah'a âcizlik nispet etmiş olmazlar, olsalar bile cahillik âcizlikten beterdir.*

Çünkü varken meyli ekmek, hem yemek,
Hem karanlık yerde, imsâk yok demek.

Dikkât et bak, hırs ki gizler gündüzü,
Dönse sırt ispâta, gel geç yüzsüzü!

HALKIN İHTİYÂRINA VE KAZÂ VE KADERİN İHTİYÂRI GİDEREMEYECEĞİNE DÂİR HİKAYE

Der ki hırsız! Bekçiye: "Ey Padişah,
Ben ne yaptım cümleten, Hükm-i İlâh!"

Bekçi der: "Ey gözde sensin nûr olan,
Yaptığım Hak hikmeti, tutmak inân!"

Çalsa bir dükkânda, bir turp bir kişi,
Derse: "Ey mert, buydu bir takdîr işi."

Hem de yumruklar vurursan sen ona,
Aldığın turp, burya artık koysana!

Ey fodul bak, turp ki ot, bakkal bile,
Böyle kadri hiç kabûl etmez hele.

Sen nasıl duydun güven, ejderlere,
Hem nasıl, döndün, dolaştın çevrede?

Böyle bir özr istiyorken ey sefîl,
Kan ve nâmûs, mâl, kadın ettin sebîl!

Kim bıyık yolsun, gelip senden meğer!
Eylesin özr, özrü hiç bulmuş mu yer?

Allah'ın buyruk, özür olmuş sana,
Bildiğin fetvâyı gel, öğret bana!

Bende var yüzler dilek, şehvet ki hem,
El, ayak bağ, Allah'ın heybetle tam!

Et kerem, gel, özrü öğret sen bana,
El, ayak bağlarla, çözdürsen bana!

İhtiyârım var dedin, iş çok sana,
Hem düşüncen ihtiyârın, baksana!

Hem nasıl seçsin, sanatkâr san'atı,
Yoksa doğmaz, öğrenilmek fırsâtı!

Gelse nefsin, hem hevânın nevbeti,
Geldi say sen, yirmi erkek kuvveti!

Dost azaltsın, senden azcık faydayı,
İhtiyârın kavga der, sunmuş payı.

Nimetin şükr, almış olsun növbeti,
İhtiyârın, taştan âdî kuvveti!

Der Cehennemler: "Yakar oldum seni;"
Özr edip söyler ki: "Gel affet beni!"

Mâzeretler hiç kabûl görmez ise,
Kurtaran yok, cellâda kim söylese?

Hem cihân hep, böyle yol almış gider,
Âlemin hâl, malûmun olmuş meğer!

"CEBRÎYE CEVÂP, İHTİYÂRI İSPÂT, EMİR VE NEHYİN DOĞRULUĞU, CEBRÎNİN GETİRDİĞİ ÖZRÜN HİÇBİR ŞERÎAT VE DÎNDE MAKBUL OLMAYIŞI VE ONU, YAPTIĞI İŞİN CEZÂSINDAN KURTARMAYACAĞI, NİTEKİM CEBRÎ İBLÎS'İN "RABBİM, BENİ SEN AZDIRDIN" SÖZÜNÜN DE KABUL EDİLMEDİĞİ HAKKINDA HİKÂYE. AZ, ÇOĞA DELÂLET EDER."

Bir adam çıkmış dalın en üst yere,
Sanki hırsız, meyve dökmüş yerlere.

3080. Geldi sâhip hem de der: "Alçak kişi,
Yok, utanman, hak mıdır yaptın işi?"

Der ki: "Bağdır Allah'ın ben bir kulu,
Hurma yer olsam ki, Hakk'ın lûtfu bu!

Hem, kınar oldun neden sen, âdîce?
Allah'ın ni'met bu, kıskanman nice?

Der adam: "Hizmetçi ip al, gel hele,
Söyleyim ben, hem nasılmış mes'ele!"

İp gelir gelmez, güzel bir bağladı,
Elde değnek, hızla vurmak başladı.

3085. Der: "Yeter, gel sen de Allah'tan utan,
Bir günâhsız kul benim, öldüm inân!"

Bağcı der: "Hakk'ın kulu, dövmüş kulu,
Allah'ın değnek, döven olmuş kulu!

Allah'ın değnek ve hem, sağ, sol bile,
Ben, onun emrinde âletsem hele!"

Der ki: "Ettim tövbe, cebrîlik ne var,
İhtiyâr var, ihtiyâr var, ihtiyâr!"

İhtiyâr var kulda, vermiştir Hüda,
Hak süvâri, hiç görünmez ortada!

3090. İhtiyâr Hak emridir gelmiş güce,
Hem emir, gelmiş dayanmış öylece.

Var şu mahlûk üzre, Hak'tan iktidâr,
İhtiyâr vardır, delildir âşikâr!

İhtiyârsız hâlle çekmiş av eder,
Zeyd'i çekmiştir kulaktan, ey peder!

Hiçbir âlet, ihtiyâcın duymadan,
İhtiyârından, kement yapmış o ân!

Zeyd'i bağlar ihtiyârlar, kendinin,
Hem tuzâk, itsiz de av etmiş bilin!

3095. Dülger el, hâkim muhakkak tahtaya,
Ressam hâkim oldu, san'at, tabloya!

Ma'denin hâkimse olmuş ustası,
Âletin, hâkim de mimârın hası.

Nâdirât dersen budur, Hak ihtiyâr,
Cümle kullar, burda baş eğmiştiler.

Kudretin, yetmiş senin cânsızlara,
İmkânın yok, cân vereydin onlara!

Hem gidermez, kulda mevcût isteği,
Onda kudret, saklıyor her gerçeği.

3100. İstiyorsan, söyle neymiş kudreti,
Yok, dalâlet, cebrîlik, yok nisbeti.

Küfrüm olmuştur O'nun dersen dilek,
Sende mevcût isteyiş var, gör ki tek!

İstemezsen, kâfir olmak yok sana,
Yoksa zıtlıklar görünmüş, baksana!

Âcizin emriydi çirkin, bildiğim,
Kızsa korkum pek fenâ, Rabb-ı Rahim!

Bir öküz, koşmuşsa hep yermiş dayak,
Uçmasın, horlanmamıştır oysa bak!

3105. Hem öküz kaçmışsa, mâzur denmemiş,
Sâhibi mâzur demişsen olmamış!..

Hastalık yokken, nedir baş bağlamak,
İhtiyâr var, gülmeler kalsın uzak!

Hak şarâbından içip dinçlik kazan,
İhtiyâr gitsin, yok olsun ortadan!

Hep olur bilsen, şarâbın ihtiyâr,
Sen sayıldın öyle sarhoş, bî-karâr!

Her ne söylersen, şarâptır söyleten,
Her neler silmiş isen, meydir silen!

Hak kadehlerden içip, sarhoş olan,
Hep adâlet, hep sevâp yapmış inân!

Yirmi kez Fir'avn'a der, hem sihr eden,
Sarhoşun, el kesmeden, korksam neden?

El, ayak, Hak'tan verilmiş meyledir;
Gördüğün eller, ayaklar gölgedir!

"ALLAH NEYİ İSTERSE O OLDU" HADÎSİNİN MANÂSI ARZÛLAR VE İSTEKLER O'NUN DİLEKLERİDİR, O'NUN RIZÂSIDIR. BAŞKALARININ HIŞMINDAN, REDDİNDEN GÖNLÜNÜZ DARALMASIN. HADİSTEKİ "OLDU" SÖZÜ GEÇMİŞ ZAMÂNA AİTTİR. AMA ALLAH İŞLERİNDE GEÇMİŞ VE GELECEK YOKTUR." ÇÜNKÜ ALLAH İÇİN NE SABÂH VARDIR NE DE AKŞÂM

Kul desin: "Hak istemiş olmuştu bu, "
Koy desin sen, say ki tembellik onu!

Belki ihlâs, kalbi teşvîk eylemiş,
Hizmet etmek, burda gayret istemiş.

Sen dilersen, iste sen, söylerseler,
Neyse arzûn, aynen olmuş derseler;

Tembel olmak burda câiz olmada,
Her ne istersen ve dersen oldu yâ!

Her ne ister Allah'ın olmuş meğer!
Hükmü sonsuz, hem de, mutlak derseler.

Hem neden girmez, o yüz insan gibi,
Kul olup sen olmadın iş talibi?

Hem vezîr ister neler, olmuş o iş,
Almanın, hem tutmanın, hâkim imiş.

Hem neden yüz cânla kaçmışsın ona?
Sen sarılmazsın neden ihsânına?

Yoksa kaçtın sen vezirin, hâneden,
Kaçman olmaz, burda yardım istemen!

Anladın ters, tembel oldun baksana,
Anlayış ters, oldu idrâkten yana.

Hem emîr buymuş, meğer denmişse ne?
Sen sakın, ellerden ayrıl denmede.

Emr onundur, gel dolaş dört yanını,
Kurtarır olmuş odur, dost cânını.

Her ne ister, erdiğin bir tek odur,
Sıkça git, terk etme, seç; gerçek budur!

Hep hüküm artık onun, dersen bile,
Denmemiş kal, sen sararmış yüz ile.

Sözde te'viller gerek, versin ümît,
Hem çevikleş, al edep, ârlan da git!

Hem de, gevşeklik veren, te'vil değil,
Başka hâller sunmanın, maksâttı bil!

Hem bu söz, gayret sunar her insana,
"Elde tut, varken ümît" denmiş ona!

Kur'ân'ın manâyı, Kur'ân sunmada,
Hem hevesler âteşe atmışsa da;

Kur'ân'ın önlerde, kurbân kalmışa,
Sor, şu ruhtan, tâ ki Kur'ân olmuşa!

Gülde yağ olmuş fedâ, gitmişse, sen,
Kokla, hiçtir gülyağı, yağdır demen!

"KÂLEM, OLACAK ŞEYLERİ YAZDI, MÜREKKEBİ BİLE KURUDU" DEMEK DE BUNA BENZER. YANİ "KALEMİN MÜREKKEBİ KURUDU, İBÂDETLE GÜNÂH BİR DEĞİLDİR, EMÎN OLUŞLA HIRSIZLIK EDİŞ BİR DEĞİLDİR. KALEM YAZDI, MÜREKKEBİ BİLE KURUDU, ŞÜKÜRLE NANKÖRLÜK BİR DEĞİLDİR. KALEM YAZDI, MÜREKKEBİ BİLE KURUDU, ŞÜPHE YOK ALLAH, İHSÂN SÂHİPLERİNİN ECRİNİ ZAYETMEZ," BUNLARI YAZDI DA KURUDU DEMEKTİR

Hem kâlem yazmış, mürekkepler kurur,
Hem önemler üzre, bir teşvîk durur!

Bir kâlem yazmış, liyâkat üzre hep,
Hem cezâ, neymiş sevâp, neymiş talep!

Eğri gitsen, eğri yazmıştır kâlem,
Doğru gitsen, mutluluk yazmıştı hem!

Zulm edersen, zulmü yazmış öyle ki,
Adli buldun der, kurur küsmek ne ki?

Hırsız olsan, el kesilsin yazmada,
Mey içersen, öyle yazmış olmada.

Hem revâ gördün mü Allah üzre sen,
Öyle dursun, sence bir iş görmeden!

Çıktı elden, şimdi hem ben neylesem?
Gelme sen, sızlanma artık, der mi hem?

Hem, kurur derken mürekkep; mânâsı,
Bir değil, adle, zülüm söylenmesi!

Farkı koydum, hayr ve şerrin ortaya,
Hem fenâdan ayrı, saydım her fenâ.

Zerre, artırmışsa senden bir edep,
Bir lütuftur, Allah'ından geldi hep!

Kadri artırmışsa bir bir zerreler,
Böyle zerre, harice dağmış meğer!.

Şah katında bir emin varken bile,
Görse zalim, mazlumu farksız hele;

Hem bu titrer olsa, reddin korkudan,
Oysa işten, hep kınar zalim hemen.

Şahla çift fert, bunların fark olmasa,
Şah değildir, kül döküp dur sen başa!

Zerre senden, cehti artırmışsa hem,
Hak terâzisinde tartılmış bu dem!

Böyle şahlar varsa, sensin titreyen,
Çünkü onlar, kadri bilmez bil ki sen!

Bir fenâ söz eylesin gammaz olan,
Sende hizmetler olur zayi hemen!

Öyle bir Şah var, duyan, görmüş olan,
Her fesâtlık huzra gelsin mahv eden!

Hep fesatlar, onda me'yus olmada,
Hîlekârlar, ünsiyet artırmada!

Şaha bizden, çok cefâdan söz eder,
Git! Kalem yazmış, vefâkâr ol ki der!

Hem kalem, artık kuruymuş söylemek,
Hem vefâ, olmaz, cefâ denktir demek!

Hem cefâmızdan, cefâ yazmış kalem,
Hem vefâya, az vefâ yazmış kalem.

Af ki var, takva da sunmuş, parlayış,
Nerde Hak'tan âr duyan bir anlayış?

Hırsızın af, cânı tek kurtarmadır,
Nerden olsun, haznedâr; olsun, vezîr?

Ey emin kalk! Dîne, Hakk'a uymuş er!
Gel, eminlikten olan sancağı ger!

Padişahın oğlu, hâin olsa bir,
Sen görürsün, baş kesilmiş yerdedir.

Hem siyâh bir Hintli, sunmuşken vefâ,
Yükselir, ikbâlle bulmuştur sefâ!

Kul nedir? Bir it, vefâ sunsun eğer,
Sâhibinden yüz rızâ bulmuştu yer!

Öyle görsün, öptü burnundan iti,
Aslan olsun, gör yapılmış hizmeti!

Yalnız hırsız olsa, kulluklar eden,
Doğruluk, varken cefâ, kökten söken!

Say Fuzeyl misli, gelip, yol kesse de,
On adam misli olurken, tövbede;

Hem vefâ, sabr eyleyip sihr eyleyen,
Yüz kızartmışlar, Firavun'dan hemen.

El, ayak kestirdiler suçsuz iken,
Benzemez, yüz yıl ibâdet eylesen!

Elli yıl, sensin ibâdet eyleyen,
Nerde himmet, doğruluk gelmez neden?

BİR YOKSUL, HERAT'TA HORASAN AMİD'İN SÜSLENMİŞ, BEZENMİŞ KULLARINI GÖRDÜ. ARAP ATLARINA BİNMİŞLER, ALTIN SIRMALI ELBİSELER GİYİNMİŞLER, ALTINLI KÜLÂHLAR GİYMİŞLER, DAHA BAŞKA ÇEŞİT SÜSLENMİŞLER, BEZENMİŞLERDİ. "BUNLAR HANGİ BEYLER, NERENİN PADIŞAHLARI?" DİYE SORDU. DEDİLER Kİ: "BUNLAR BEY DEĞİL, KÖLE. HORASAN AMİD'İNİN KÖLELERİ. YOKSUL BAŞINI GÖĞE KALDIRDI DA "EY ALLAH" DEDİ, "KULA BAKMAYI AMİD'DEN ÖĞREN." ORADA MALİYE BAKANINA AMİD DERLER

Hem Herat şehrinde, küstahtan biri,
Gördü, bir kul, hem de pek yüksek yeri.

Giysi atlas, belde altından kemer,
Gördü, yüz dönmüş semâya, şöyle der:

Der ki: "Rabbim sâde sensin Girdigâr;
Kul gözetmek hali olmuş âşikâr!

Kul nasıl beslendi, bir bak Ey Hüda!
Öğren ondan, hani şah seçmişti yâ!"

Oysa çıplak hem de muhtâç bir kişi,
Hep soğuktan, titremek olmuş işi.

Kendisinden, hiç habersizken adam,
Böyle bir cüretle, söyler oldu tam;

Vardı ihsân bekleyen, bir i'timât,
Hem nedimdir, Hak ki vermiş mârifet.

Etse küstâhlık eğer, şahın nedim,
Böyle bir hâl, hiç senet olmaz derîm.

Hak kemerden önce, bel vermiş sana,
Tâç veren, söyler misin baş ver bana?

Âmid'iyi padişah, suçlar da bak,
Bağlamış hiç durmadan hem, el, ayak.

Başlamış kullar için işkenceye,
Sâhibin sen hazneyi göster diye.

Söyleyin siz sırrı, gerçekten bana,
Yoksa kestim dil, boğaz koymam sana.

Ettirir işkenceler bir ay tamâm,
Gündüz, akşam geçti, işkenceyle tam.

Sonra, parça parça etmiş onları,
Söyleyen hiç olmamıştır sırları.

Uykudayken, söylenilmiş gizliden,
Gel de, kulluklar nedir, öğren ki sen!

Ey Yûsuf'tan, postu yırtmak isteyen,
Parçalar kurt, sende post kalmaz hemen.

İşledin bir yıl ve sen giydin onu,
Neydi ektin, gel de biç, sen doğrunu!

Durmayıp gelmiş çatan, senden yine,
Gör, kalem yazmış da manâ bil ki ne?

Hiç değişmez hûy bizim, has söyleriz,
Hasta haslık, bedde bedlik var deriz!

Sen düşün yap! Bak, Süleymân'dır diri!
Şeytân olmuşsan çeker hep hançeri!

Kim melekmiş, hem kılıçlardan emin,
Korku duymazdır, Süleymân'dan hemin!

Gör Süleymân hışmı, şeytân üzre bil,
Bil ki zahmet yerde, göklerden değil.

Belle cebrî, boş inançtır, pis huyu,
Sırrının sır, neyse öğren doğruyu!

Cebrilik, tembelliğin olmuş mâlı,
Şimdi terk et, cân olan, cebr bilmeli.

Kendi kendin, sen ki en üstün sanan,
Neyse maşûk, koy ve âşık ol hemen!

Sende dil sessiz şu akşâmdan bile,
Hep ararsın müşterî sözden hele.

Hepte onlar, sallayıp baş durdular,
Onların sevdâyla ömrün, târumâr!

Yok, hasetten kıvranış, dersin bana,
Hiçti kaybolmuş, haset etmez ona!

Öğretilmez bil ki nâkesler hele;
Nakşı, kerpiç üzre çizmek nâfile!

Aşk ve bakman neyse, öğret kendine,
Böyle bir nakş çiz ki, mermer üstüne.

Sende nefsindir, vefâdan bir çırak,
Her ne var, boş ver ki, hep gitmişti bak!

Gayriler kılmaktasın sen bilgili,
Sende bedlik, sendedir cehlin yeli!

Hem gönül, bir kez ulaşsın Cennete,
Korku yok artık, boşalmaktan öte!

Emredip Hak şöyle der Peygambere:
"Daldığın ummân, tükenmez bir kere!"

Hem "susun" hem "dinleyin" söyler diye,
"Bağ susuzdur, hem telef etmek niye?"

Sözde son yoktur muhakkak, ey peder,
Son nedir gör! Söylenen sözler yeter!

Gayretin koymaz, önünde dursalar,
Âşık olmazdan gelip, bir gülseler!

Âşıkânın, hem keremkâr perdeden,
Arkasından nârâ atmış bil ki sen.

Sen o gaybın âşığıysan, âşık ol,
Şimdi beş günlük âşıksan, var mı yol?

Yer yutarlar hîlelerlen, cezbeden,
Böyle yıllar görmedin, tek habbe sen!

Nerye dek, kesmektesin halkın yolu?
Sen ayaktan dertli, mutlanmak mı bu?

Hem sıhât varken, gelen dosttur sana,
Gam da Hak'tır, sâde tek dost, baksana!

Diş ve göz, ağrırsa, tek diş, bil ki Hakk!
Hak'tan ayrı, el tutan hiç yok ki bak!

3210. Hastalık, dert ânı neymiş, bir düşün,
Hem Eyâz ol, ibret al, ibret işin!

Postekin, dert ânı sunmuştur sana,
Hem Eyâz post saklamıştır, bak ona!

YİNE O KÂFİR CEBRÎNİN KENDİSİNİ İSLÂM'A DÂVET EDEN, CEBİR İNANIŞINI BIRAKMAYA TEŞVÎK EDİP DURAN SÜNNİYE CEVÂP VERMESİ, SUAL VE CEVÂBIN İKİ TARAFLI OLARAK UZAYIP GİTMESİ. MÜŞKÜL OLAN ŞEYİ VE CEVÂP VERME KUDRETİNİ ANCAK HAKİKÎ AŞK HALLEDER, KESİP ATAR, AŞKIN SUALDEN, CEVÂPTAN PERVÂSI YOKTUR. "VE BU DA ALLAH'IN İHSÂNIDIR, DİLEDİĞİNE VERİR

Hem de kâfir cebrî, vermiştir cevâp,
Müslümân mantık olur, ondan harâp!

Ben eğer dersem, suvaller neyse hep,
Cümle îzâhlar biter, tutmaz hesâp.

Var mühim sözler, gerektir söylemek,
Anlayış artmış olur, söz söylesek!

3215. Öyle, azcık söyledik, ondan ki biz,
Az da, çokluktan taşır gerçekte iz!

Gör sürer tâ haşre dek, bitmez konu,
Cebrî, sünninin kader mevzûsunu!

Eylemezden, hasmı bir mağlûp ki sen,
Sen onun mezhep, deyip uymuş isen.

Kalsalar âciz cevâptan öyleler,
Başlar artık, eğri yoldan dönmeler.

Böyle lâzım, bakmış olsan sen gidiş,
Kandılar, essâh delîller, derken iş.

3220. Hasma insanlar cevâp vermezse tek,
Devlet, ikbâl görmemek, gelmiş demek!

Hem bu yetmişten de, geçkin ayrılık,
Tâ kıyâmet sürmesin, bitsin, yazık!

Çünkü dünyâmız karanlık, gayb yeri;
Gölge, düşmek üzre ister yerleri.

Hem sürer yetmiş iki, tâ mahşere,
Söz uzar, bid'at tükenmez bir kere.

Hem kilit, kıymet verir bir hazneye,
Yoksa birkaç has kilit, vursun niye?

3225. Yolda zorluk varsa, yüksek gâyeler,
Çok aşılmaz yer ve var yol kesmeler.

Kâbe'nin şân; çöl, sıcaklık hem Arap,
Hem uzun yol, yol kesendir ızdırâp!

Has gezişler, saklıyor çok zorluğu,
Mâniler çok, yolkesen, dikmiş tuğu.

Hem bu çift yol, baksa eller, zıt gelir,
Hem gidenler, yolların hayrân olur.

Başka yoldan gitmişin, zıdlar hemen,
Kendinin yoldan da, memnûndur giden.

3230. Hem cevâp vermezse başlar kavgaya,
Hem kıyâmet vakti gelsin, böyle yâ!

Hem bilir üstâdımız derler cevâp,
Verseler onlar bulur gerçek sevâp!

Vesvesen var, ağzı bağlar âşikân,
Yoksa bağlanmaz ki vasvasat inân!

Âşık ol, yüzden güzel, dilberse şu;
Gez nehirler, bul suyun gerçek kuşu!

Yüzsuyun dökmüş, sulardan fayda ne?
Anlayış silmiş akıldan, fayda ne?

3235. Hem akıldan, anlayışlardan öte,
Erdi aşk, parlakça birçok kıymete!

Allah'ım çok akl sunar, aklın ne ki?
Her sebep, gökler alır tedbîr peki!

Hem bulursun rızkı bu aklınla sen,
Hem, diğer aklın döşek, gökler denen!

Hakk'a âşıksan oyuncaktır akıl,
On değil, artar akıl, yüzlerle bil!

Hem kadınlar, oynaşırken aklı ile!
Yûsuf'un aşktan da sarhoşlar hele!

3240. Aklı baştan aldı ömrün sâkisi,
Doydular, gelmezdi hiç aklın sesi!

Yüz Yûsuf hiç, Hak güzellik asl ona,
Ey kadından adi, kurbân olsana!

İşte aşk kesmiş bu bahsi, cân olan,
Etme feryâd, aşktır ancak kurtaran!

Aşk yüzünden, söz girer hayretlere,
Mâcerâyı nakle güçsüz bir kere!

Bir cevâp vermek mi yeltenmişse de,
Korkuyor, bir inci dilden düşmede.

3245. Hep hayırdan örttü hiç açmaz dudak,
Şerre düşmek onda olmuş korku bak!

Söylemiş Peygamberin dost, söz hemen,
Hem Nebî elbette söz söyler iken.

Has Nebî'den, inci saçmak olsa var,
Bizden ister, yüz huzur, yüzler vakâr!

Hangi, bir baş üzre konsun, kuş hemen,
Uçmasın dersin ve başlar titremen!

Sen kıpırdanmaz, durursun var tasa,
İstedin olmuş o kuş hiç uçmasa.

3250. Hem nefes almaz ve öksürmez iken,
Uçmasın devlet kuşum, dersin hemen!

Tatlı, tatsız, söz desin insan sana,
Parmağın ağzında, "Sus!" dersin ona!

Susturur, hayret o kuş, koymaz seni,
Örterek kap, kaynatır durmaz seni.

PADIŞAHIN, EYÂZ'I SÖYLETMEK ÜZERE MAHSÛS "BUNCA GÂMI, NEŞEYİ, CÂNSIZ BİR ŞEY OLAN ÇARIKLA PÖSTEKİYE NEDEN SÖYLERSİN?" DİYE SORMASI

Şah Eyaz der: "Hem çarık meylin neden?
Hem neden kaldın bir âşık, putla sen?

Söyle, Leylâ'dan geçen, Mecnûn musun?
Bir çarık olmuştu dîn, meftun musun?

3255. Eskimiş bir çift çarık, say cân hemen,
Sen asıp durdun neden hücrende sen?

Eskimiş bir çift çarık, cânsız odur,
Tâze sırlar gizleyip durmaktadır.

Çölde mevcût bir çadır, bulmuş iken,
Sırdâş oldun, yerdeki çöplerle sen!

Hem, çarık kalmış nasıl yârdan sana?
Sanki Yûsuf gömleğiymiş, baksana!"

Sanki Nasrani, papaz varken dedi,
Bir yılın suç, her zinâdır, söyledi.

Hem keşiş affeylesin, gerçek gelir,
Af edilmiş, affı Allah'tan bilir.

Bilmemiştir suç, adâletten keşiş,
Aşk, inanç olmuş sihîr, pek güçlü iş!

Vehm ve dostluk, yüz Yûsuf etmiş îcât,
Sihri Hârût, Mârût, ilkin verdi tat.

Yâd ederken yâri, sûret çizmede,
Boşboğazlık üzre, fırsât vermede.

Sûretin önlerde yüz sır söylenir,
Sanki dosttan, dosta sırlar söylenir!

Orda sûret, orda heykel yoktu yâ,
Hem duyulmuş yüz 'Elest' yüzler 'Belâ!'

Öyle sanki gönlü yanmış bir ana,
Tâze ölmüş yavrunun kabrinde yâ!

Hem, gönülden söylemiş her sırrı o,
Sanki toprak olmamış bir cânlı o!

Sandı toprak cânlıdır, ölmek ki yok,
Hem yığın göz, hem kulak saklardı çok!

Toprağın her zerre feryâttan duyar,
Coşkudan anlar, işitmiştir sayar.

Hep işitmiş saymışız biz toprağı,
Sihre elvermiş meğer aşkın çağı!

Yüz sürer hep, tâze kabrin üstüne,
Durmadan yaşlar gelip akmış yine.

Oğlu gerçekten, hayat sürmüş iken,
Cânının cân üzre, yüz sürmez neden?

Hem ölümden geçse birkaç gün bile,
Aşkı dönüş, durmayıp sâkin hele.

Ölmüşün aşk, sürmez elbet sonsuza,
Câna cân sunmuş bulunsun aşk size!

Dert azalsın, girdi artık uykuya,
Çünkü cânsız, cânsız ister doğmaya.

Çünkü aşk, efsûnu çalmış gitmede,
Sâde kül kalmış, âteş sönmüşse de!

Bir civân hem, aynada görmüşse ne,
İhtiyâr kerpiçte görmüştür yine!

Pîr olan aşkın senin, ak saç değil;
Pîr, ümîtsiz çokça el tutmuştu bil!

Ayrılık var, aşksa, sûretler dizer,
Bir kavuşsun, sûretin kalmaz ki yer!

Hem akıl, hem sarhoşun her aslı ben,
Sûretin haslıkta, bizden akseden!

Perdeler kaldırdık artık, şimdi biz,
Hem güzellik neyse, sunduk şüphesiz.

Bunca uğraştın benim aksimle sen,
Şimdi zâtın, perdesiz kuvvet denen!

Burda cezbem, bir akar olsun bu yâ,
Hiç keşişten yok görünmek ortada.

Perdenin ardında hep af istenir,
Lûtfu Hak hükmüyle elbet gizlenir!

Aksa taştan çeşme, artık taş mı var;
Hem de, taş, akmakla yitmiş âşikâr!

Kim görür görsün, bu artık taş değil,
Orda akmak üzre çıkmış, inci bil!

Kâse say sen, gördüğün her sûreti,
Hak ne dökmüş, gösterir âkıbeti.

MECNÛN'UN AKRÂBASININ "LEYLÂ O KADAR GÜZEL DEĞİL, ŞEHRİMİZDE ÇOK GÜZEL VAR. BİR İKİSİNİ GÖSTEREYİM, BİRİNİ SEÇ DE KURTUL, BİZ DE KURTULALIM" DEMESİ VE MECNÛN'UN O'NA CEVÂBI

Cehl edip der Kays'a, ahmak kimseler,
"Leylâ'nın yok, pek güzellik" derdiler;

Ondan üstün, gösterip dilberleri,
Var bu şehrin, böyle yüz bin dilberi.

3290. Der ki: "Sûret, kâse, haslık, bil ki mey;
Sûretinden, Hak şarâp sunmakta hey!

Kâsesinden, sirke vermiş olsa da,
Aşkı gelmiş, gör kulaktan tutmada!

Testisinden zehr verir, isterse bal,
Bundan ondan gözlenen, Hak'tan bu hâl!

Testi gördün, oysa görmesin şarâp,
Doğru görmüş göz görür, vardır sevâp.

Bakmaz ehli hâlden ayrık, kimseye,
Hısma vermiştir nişân, alsın diye.

3295. Hem şarâp görmez, liyâkatsizce er,
Zarfla gizler, bir çadır olmuş meğer!

Hem deniz olmuş çadır, kazlar yaşar,
Orda kuzgunlar, için ölmek ki var!

Var yılanlar, hep gıdâ olmuş zehir,
Başka fertler üzre dert, ölmek verir.

Nimetin, her mihnetindir sûreti,
Sen Cehennem bil, benim bil Cenneti!

Her yenen, hem yenmeyen, her neyse var,
Hiç görünmez, hem gıdâ, hem zehr sunar.

3300. Her cisim bir kâse, sen say testi o,
Var gıdâ, var kalp yakan, zehriydi bu!

Kâse gördün, oysa gizlenmiş gıdâ,
Kâsenin evsâf, yemişken ortada!

Yûsuf'un, hoş bir kadehtir sûreti,
Hem peder, yüzler şarâp içmiş idi.

Bir zehirdir su, içen kardeşlere,
Arttı bundan daldılar hep kinlere.

Bak Züleyha yer iken ondan şeker,
Aşkla yutmuş, başka bir afyon meğer!

3305. Hem o dilber aldı hastan bir gıdâ,
Hep Yûsuf'tan, Yâkûb'un yok lokmada!

Türlü türlü şerbeti var, testi tek;
Yok ki şüphem, böyle rızk gaybdan demek!

Mey gayıpten, testinin yerdir cihân;
Testi âş'kâr, şimdi artık, mey nihân!

Gizlidir gözden bu hâl, nâmahreme,
Hep açıktır, cümleten mahremlere!

Yâ İlâhî! Gözlerim sarhoş meğer!
Yük ağır, beller bükük, ver affa yer!

3310. Gizli Rabbim, âleme doldun yâ sen,
Şark ve garp nûru nedir, üstün yâ sen!

Öyle sırsın, sırrımı fâş eyleyen,
Bir fecirsin, nehri kîn aksın diyen!

Zâtı gizlenmiş, duyulmuş ihsânı,
Sen su, olmazsan, değirmen biz, hani?

Sen ki yelsin, bizler ancak toz gibi,
Gizlenir yel, toz belirmiş, öyle ki.

Sen bahâr, bizler bağız, hoş, yemyeşil,
Hem o gizlenmiş ve ihsân belli bil!

3315. Sen ki cânsın, bizler ancak el, ayak,
Elde her şey, kıprayışlar cânla bak!

Sen akılsın, bizler ancak dil hele,
Hep akıl, söz, öğretiş vermiş dile.

Sen sevinçsen, bizler ancak bir gülüş,
Gör sevinçten, neş'e olmuş bizde iş!

Bizde hep hâller tanıklık etmede,
Hakk'a, gerçekten tanıklık vermede!

Hem değirmen, gamlı taş, dönmüşse de,
Suyla mutlak, bir tanıklık vermede!

Her düşüncemden öte, Rabbimse de,
Fikrimiz hiç, kül saçın siz bizlere!

Kul sabırsızdır, güzel tasvîr eder,
Hem, ayakaltında sermiş can, gider!

Bir çoban dönmüş de der: "Gel, Ey Hüda!
Gel! Seven bir tek çoban var ortada!

Gel ki ben, bitler kırıp, diksem çarık,
Der etek diksem, öpüp alsam azık."

Kimse, aşk uğrunda olmaz denk ona,
Hakk'ı zikr neymiş, o bilmez, baksana!

Aşkı, gökler üzre kurmuşken çadır,
Cân köpek, çadrında it durmaktadır.

Hakk'a aşkın, coştu umân, görsene,
Gönle vurmuş, hem kulak duymuş yine!

"CUHA'NIN ÇARŞAF GİYİP KADINLAR ARASINA KARIŞIP VÂİZ DİNLEYEN ERKEĞİN BİR HAREKETTEN BİR KADINI TANIMASI VE BAĞIRMASI"

Sözde üstün bir va'iz, va'z eyliyor,
Minberin dipler, kadın, er dinliyor!

Cuha, çarşafıyla örterken yüzü,
Hiç tanınmaz, kimsenin görmez gözü.

Va'za sormuş bir kadın, sesiz birâz,
Hem kasıktan kıl, bozar mıymış namâz?

Der vâiz: "Elbet uzun olmuşsa kıl,
Böyle kılmışsak namâz, mekruhtu bil.

Yâ hamamlık ot yâhût bir ustura,
Vurma lâzım, hem namaz almaz yara!"

Der kadın: "Bilsek uzanmak haddi ne?
Nerye dek bilsek, namâz olmaz yine!"

Der vâiz: "Hem arpanın boy ölçüsü,
Hem tıraş etmek ve farzdır doğrusu!"

Der Cuha: "Kız kardeşim gel, hem de sen,
Bende kıllar öyle mi, gel bak hemen?

Hak için bak, el vurup gel, yokla sen,
Şimdi mekruh muydu artık, söyle sen?

Hem kadın, sokmuştu şalvardan içe,
Âletinden tuttu eller, öylece.

Hem çıkarmış oldu yüksek bir sedâ,
Der ki va'iz: "Sözde te'sîr ortada!"

"Gönle te'sîr etmemiş" söyler Cuha,
Elde te'sîr yoksa, vay çoktur daha!

Te'sîr etmiş az, sihîrbâz gönlüne,
Hem asâ, hem birdir eler hep yine.

İhtiyârdan, almış olsun şah sopa,
İncinir hem, el, ayak, eyvâh sopa!

Nârâlar çıkmış olurken göklere,
El kesilsin, yok zarar hiç bizlere.

Bilmişiz biz, sâde tenden gelmedik,
Ten kesilsin, Hak'ta dirlik eyledik.

Zâtı bilmişten olan, ey mutlu er,
Kurdu ölmez, çok saray, çok bahçeler.

Der ceviz, dersen üzüm ağlar çocuk,
Erginin, nerden üzüm olsun ufuk?

Gönle tendir, ten ceviz, tendir üzüm;
Hem çocuk, nerden büyük olsun, gözüm?

Perdenin ardında kim olmuş çocuk,
Er odur, vehm, şüpheler olmaz ufuk.

Hem sakal, erlikte, erkeklik değil,
Gör keçi, dolmuş sakal, erkek değil.

Pisçe rehberdir keçi, uymak azâb,
Hep çeker, uymuş için yöndür kasâp.

"Ben ekâbir" söyleyip, eller sakal,
Öncüsün, önden giden; ölmek, vebâl!

Kalk uyan! Vazgeç sakal, at kılları;
Haydi, terk et, durma, ben, sen onları!

Ol ki âşıklar için sen, gülsuyu,
Gülbağından rehber ol, sun doğruyu!

Itrı gül neymiş ki? Gör aklın nefes;
Sermediyet mülkünün rehber, o ses!

PADIŞAHIN EYAZ'A "ÇARIK VE POST HİKÂYENİ AÇIKÇA SÖYLE, YOLDAŞLARIN BİLGİLENSİNLER. ÇÜNKÜ DÎN ÖĞÜTTEN İBÂRETTİR" DEMESİ

Sırrı neymiş, gel çarıktan söyle sen,
Bunca hürmet, hem niyâzlar eylemen?

Söyle duysun, Sungur, artık Bekbarut,
Sırrının sır neyse, bilsinler işit!

Ey Eyaz, kulluk ki senden buldu nûr,
Yükselip yerden, semâya, doldu nûr!

Senle hürler, kulluğun hasrettiler;
Buldu cân kulluk, senin elden meğer!

Mü'min oymuş, her ne var, ondan yana,
Cümle kâfirler, haset etmiş ona.

BAYEZÎD ZAMÂNINDA BİR KÂFİRE "MÜSLÜMÂN OLSANA!" DEDİKLERİ ZAMÂN KÂFİRİN ONLARA CEVÂBI

Bâyezid vaktinde kâfir bir ere,
Kutlu bir mü'min demiştir, bir kere.

"Müslümân olsan ve artık, öyle ki,
Kurtuluş hem mutluluk bulmak ne ki?"

"Müslümânlık, Bâyezid'in benzeri,
Âlemin olmuş odur tek rehberi.

Bende takat yok, çalışsam onca ben,
Gayretimden oydu çok üstün gelen.

Hiç inanmazdım ki dîn, imana ben,
Hep inandım, onda dîn imana ben!

Ben, inandım hep, o herkesten yüce,
Pek lâtif, pek nûrlu, hepten güçlüce!

Gizli iman etmişim imanına,
Ağzımız, muhkem mühürlüyken ona!

Kimseler, siz benzer iman eylese,
Hep kesilmiş, meylimin iştâh ise!

Yüz meyil, imân için bulmuş olan,
Sizde görsün, pek soğur artık o ân!

Sizde iman, manâsız bir tek isim,
Çölde kurtulmak, nasıl mümkün derim?

Sizde iman gözleyen, sizden soğur,
Kim bakar ondan inanç gitmiş olur!"

ÇİRKİN SESLİ MÜEZZİNİN KÂFİR ÜLKESİNDE EZÂN OKUMASI VE BİR KÂFİRİN ONA ARMAĞAN VERMESİ

Bir müezzin vardı pek çirkin sedâ,
Kâfiristanda ezân eyler nida!

"Sesli sunmuşsan ezân, çok fitne var,
Sen okursan, bil ki düşmânlık uzar!"

Çok inât etmiş, okur olmuş ezân,
Kâfirin yurdunda ses vermiş o ân.

Korktu herkes, yükselir bir fitneden,
Bir de kâfir geldi, esvâplar ilen!

Elde helvâ, hem de mum, çok elbise,
Armağan vermek dilermiş, pis sese!

"Söyleyin sizler müezzin hanginiz?
Bu ezân, sunmuş ferâhlık üzre iz!"

Derdiler: "Vermez rahât çirkin sesi, "
"Her yeri sarmış ezânın cümlesi.

Bir kızım var, pek güzel, endâm yüce,
Müslümân olmak diler, pek güçlüce.

Böyle sevdâ, hiç akıldan çıkmıyor,
Bunca insanlar, nasîhat eyliyor;

Yerleşik gönlünde, iman aşkı var,
Öd-ağaç olmuş içim, yangın dolar!

Yönlenir imâna o, gördükçe ben,
Hep çekerdim dert, azâp, işkenceden.

İşte birden, çâresiz kalmış o ân,
Hem müezzin başlamış derken ezân.

Der kızım: "Bilmem nedir çirkin sedâ?
Duyduğum ses, kalbe bedlik sunmada.

Geçti ömrüm hep manastır, havrada
Böyle pis ses duymadım ortada!"

Der: "Ezândır duyduğun," kız kardeşi,
"Hem ibâdet üzre dâvettir işi."

Hem inanmaz, sordu ,durmuş herkese,
Sordu durdu tastik etmiş herkese.

Hem inanmış, hem sararmış yüz hemen,
Müslümânlıktan soğur olmuş iken!

Ben de kurtuldum azâbtan öylece,
Bir rahat yattım muhakkak ben gece.

Ben o sesten, çok rahat ettim yine,
Armağan vermem gerek müezzine!

Armağandır, gel kabûl et, sen bunu,
Dert azalttın, tuttun elden, al şunu!

Şimdi ettin, öyle bir ihsân ki sen,
Ben azâdsız kul olurdum, istesen!

Ben ki, zenginlikte tek olsam eğer,
Doldururdum ağza dek, altın meğer!"

İşte iman, sizde riyâ, belle sen,
Bir ezân olmuş olur, bir yolkesen!

Bâyezid, imanı hak, gerçek meğer!
Kalpte, ondan bitmeyen, hasret gezer!

Bir kadın merkep aşarken gördü de,
Der: "Bakın elbette sizler erkeğe!"

"Buysa çiftleşmek, bizim erkek olan,
Rahme abdest bozdular, sen öyle san!"

Bâyezid vermişti, imanın hükmünü,
Aslan olmuş, âferîn dolmuş ünü!

Katresinden, katre düşsün deryada,
Bil ki ummân, katreden, gark olmada.

Zerresinden, düşse âteş ormana,
Cümle orman yandı, küldür baksana.

Padişah gönlünde san, sen bir hayâl,
Harpte düşmân üzre, yüklermiş vebâl!

Parlayan yıldız Muhammed vechede,
Cuhud'un gevher de, sönmüş gitmede.

3400. Kim de iman var olur, bulmuş amân;
Kâfirin küfr oldu çift kat, yok gümân!

Önceden pek has küfürler, şimdi yok,
Müslümânlık tuttu yer, yâ korku çok!

Hîleden katsak sular, bizler yağa,
Lâyık olmaz, böyle örnek almağa.

Zerre, cinsinden kopan bir parça bil,
Zerre taksîmsiz güneş, olsun nasıl?

Zerre derken, gizli maksat var dedik,
Sen, deniz olmuş değilsen, bir köpük.

3405. Şeyhinin iman güneş, parlak özü,
Gösterir olsun cânım, şarktan yüzü.

Cümle alçak haps olur, baştan sona,
Cümle yüksekler, yeşil Cennet ona.

Onda cân hep parlayan nûrlar taşır,
Buysa, hakîr toprak olmuş tenleşir.

Çok şaşırdım, bilmedim ben neydi o,
Söyle neymiş, ben de müşkil, işte bu!

Buysa kardeş, söyle artık neydi sen,
Kalmışım bir bak ki müşküllerle ben!

3410. Hem bu olmuş olsa, gökler gark eden,
Hem bu çiftin hangisi? Gel, söyle sen!

BİR KADININ KOCASINA "ETİ KEDİ YEDİ" DEMESİ. KOCASININ DA KEDİYİ TARTMASI!KEDİNİN YARIM BATMAN GELMESİ VE "A KADIN, KEDİ BUYSA, ET NEREDE, ET BUYSA, KEDİ NEREDE?" DİYE SORMASI!

Vardı bir ferdin ki, bir haylaz karı,
Hîlebâz, hem yolkesen, tınmaz karı.

Her ne almış olsa, kalmaz ortada,
Erkeğinden itiraz olmazdı da!

Bir konuk gelmiş, adam almıştı et,
Çekti zahmet, çekti birçok müşkülât.

Hem kebâp etmiş kadın, içmiş şarâp,
Bey sorar sormaz, verir olmaz cevâp.

3415. Der adam: "Et, sofra yok hiç ortada,
Lâyık elbet burada sofra kurma da!"

Der kadın: "Kurnaz kedi, yutmuş eti,
Git de tekrârdan birâzcık al!" dedi.

Der ki: "Sen git bir terâzi bul bana,
Tartayım, geçsem ki, şüphemden yana!"

Tarttı gelmiş hem yarım batman kedi,
"Et yarım batmandı avrat, bil" dedi!

Et yarım batman, bir okka üstü var,
Bak tekir gelmekte bir batman kadar.

3420. Hem kedim bu olsa, etler nerdedir?
Etse elbet, yok kedim, sen bul getir!

Bâyezid bu olsa elbet, ruh nedir?
Ruh denen hem buysa, şeklen kimledir?

Düşmüşüm hayrette, hayret üzre yâr,
Böyle iş, sen, benle olmaz âşikâr!"

Çift odur, aslen ekilmiş tânedir,
Hem sanan, çöp hep teferruat gelir!

Zıdlarıyla gizlemiş Hak hikmeti,
Ey kasap, gerdanla bir oyluk eti!

Ruh kalıpsız, anla ki iş işlemez,
Ten de ruhsuz, dondu, bir cân istemez!

Ten ki meydân üzre, cânlar gizlidir,
Hep sebepler, işbu çift şeyken gelir.

Toprak atsan bir başa, yarmaz başı,
Hem su atsan, bil ki sen, kırmaz başı.

Mutlaka baş yarma arzûn, var iken,
Suyla toprak neyse, birlik kâr hemen!

Baş yarılsın, gitti su hep aslına,
Döndü, toprak, yer olur toprak ona.

Zıddı birleştirmenin, Hak hikmeti,
Kim niyâz, kimdir inât, bilsek dedi!

Sonra birçok birleşim var, gel de bak,
Görmemiş göz, duymamış, hiçbir kulak!

Duysa haslıklar kulak, kalmaz kulak,
Duymuş olsun, başka söz duymaz kulak!

Bir güneş görmüşse kar, buz burda da,
Kar ve buzluk, kalmaz artık ortada!

Hep erir kalmaz, damarlar su dolar,
Hem hava lûtfuyle de, bir zırh yapar.

Su ağacın câna bir dermân olur,
Gelmesinden her ağaç, devlet bulur!

Kaldı buz hayretle, donmuş söyledi,
"Ey ağaç, sen vurma el, artık" dedi.

Hiç de uzlaşmaz olur, donmuş o tam,
Hırsının ardında, yol almış adam.

Buzda yok olmaz, ciğerler tâze bil;
Hem yeşillik üzre şah, çavuş değil!

Ey Eyaz, elbet senin yıldız yüce,
Hem durak olmaz ki, her burç öylece.

Hiç beğenmez, her vefâyı himmetin,
Sâflığın, her sâflığı seçmiş kesin!

BEY KÖLESİNE "GİT, ŞARÂP GETİR" DEDİ. KÖLE ŞARÂP GETİRİRKEN DOĞRULUĞU EMREDEN BİR ZÂHİDİN BİR TAŞLA TESTİYİ KIRMASI. BEYTİN DUYUP ZÂHİDİ EDEP VERMEYE GİTMESİ. BU HADÎSE HZ. PEYGAMBER ÎSÂ DEVRİNDE OLMUŞTUR. ŞARÂP HARÂM DEĞİLDİ ZÂHİD TAKVÂ GÖSTERİP HALKI ZEVKTEN ALIKOYMAKTA İDİ

Vardı bir bey, hem şarâptan hoşlanan,
Yoksulun, sarhoşların sığnak olan.

Âdli pek bol, kolluyor her yoksulu,
Altın, elmâslar sunan, deryâydı bu.

Erlerin şah, mü'minin tek âmiri,
Yol bilir, sırdâş bilir, dostluk eri!

Devri, Îsâ'nın Mesîh'in devridir,
Halkı incitmez o bey, kadrin bilir.

Ânsızın gelmiş misâfir bir gece,
Hem gelen, hûydan güzelmiş, öylece!

Hem şarâp içmek dilerler, neş'eden,
Hem şarâp üzre, helâllik, var iken.

Hem şarâp az "git de al" der "ey köle;"
"Testi doldur, al da gel sen, bir hele.

Bir keşiş satmaktadır, en has şarâp,
Al getir, gamlar tükensin, bitsin hep."

Ruhbanın, görsen, şarâbın katresi,
Bin fıçı binler küp olmuş gölgesi.

Var şarâbın gizli, kalmış has maya,
Lâyık âbâ altı, sultân olmaya!

Parçalanmış hırka görsen, bak ki az,
İçte altın var, siyâhlık var birâz.

İsli lâ'l gizlendi kem gözden kesin,
Gaye, bedlerden de bir el deymesin!

Hazne, gevher, saklanılmaz hânede,
Saklanır, çökmüş, yıkık vîrânede!

Âdem'in varlık gömük vîrâneye,
Şeytânın, kör göz, gelip görmez diye!

Horca bakmış oldu şeytân toprağa,
"Sed benim" der, sanki toprak bakmağa!

Kul ki, almış oldu bir çift kûzeyi,
Tek manastır oldu hep, yönlendiği.

Verdi altın, aldı altın bir şarâp,
Taş verip, gevher alır olmuştu hep.

Döndürür, girsin şarâp şah beynine,
Tâc koyar sâkiye, ikrâmdan yine.

Hem şarâptır, fitne dökmüş ortaya,
Kul ve şahlar, başlar ondan kavgaya.

Hep erir kalmaz kemikler, cân olur,
Taht ve tomruk bir gelir, denklik bulur.

Hem ayıkken kulla, şah, su, yağ de sen,
Mest olur olmaz, olurlar cân hemen.

Oldular keşkek erirler, fark da yok,
Burya ermiş, bilmemiş farkıysa çok.

Böyle baştan, bir şarâp almış köle,
Hem güzel bey üzre, düşmüştür yola.

Yolda gâm görmüş, belâ çekmiş köle,
Öfke dolmuş bir zâhid, çıkmış yola.

Gönlünün âteşle, ten yakmıştı o,
Kalpte Hak'tan gayri şey, silmişti o,

Çâresiz mihnet desen, hep uğrağı,
Sanki dağlar üzre, yığmıştır dağı.

Durmadan eyler savaş, gönlünde o,
Gündüz, akşâm, iş riyâzet, dopdolu!

Nice yıl kan, toprağa batmıştı o,
Geç vakit, birden köle görmüştü o.

Der ki zâhit: "Söyle sen testinde ne?"
Der ki mey gitmiş olur bilsek kime?"

Has beyindir, söyleyip durmuş köle,
Der ki zâhit: "Hak amel yok bak hele.

Hakk'ı ister kimsenin mestlik neden?
Şeytânın mey, aklı almış bil ki sen!

Hem de meysiz, tam dağılmış aklınız,
Akla, gel sen, çok akıl kat, bul ki hız!

Sarhoş olmuşken akıl, ahvâle bak,
Sanki sarhoş kuş ve tutmuş bir tuzâk!"

ZİYÂ-İ DALK'IN BOYU ÇOK UZUNDU. KARDEŞİ ŞEYH-İ İSLÂM TÂCI BELH'İSE GAYET KISAYDI. ŞEYH-İ İSLÂM, KARDEŞİNDEN PEK UTANIRDI. ZİYÂ, BİR GÜN KARDEŞİNİN DERSİNE GELDİ. BELH'İN BÜTÜN İLERİ GELENLERİ ORADAYDI. ZİYÂ, SAYGI GÖSTERİP GEÇTİ. ŞEYH-İ İSLÂM, ONA ŞÖYLE BİR YARI KALKTI. BUNUN ÜZERİNE ZİYÂ, "EVET" DEDİ, "ÇOK UZUN BOYLUSUN, BOYUNDAN BİR PARÇACIK ÇAL!"

Bak Ziyâ-i Dalk, güzel söyler kişi,
Şeyh-i İslâm, Tâc-ı Belh'miş, kardeşi!

Tâc-ı Belh, boydan muhakkak pek kısa,
Âdetâ Belh, benzer ancak bir kuşa.

Gerçi bilgin, fazlı yüksek bir adam,
Bak Ziya, söz üzre ondan üsttü tam.

Pek kısayken, hem Ziyâ'nın çok boyu,
Şeyhülislâm, nâzlı, kibr dolmuş hûyu.

Hem o kardeşten, bu yüzden âr eder,
Hem Ziyâ va'zen, mükemmelmiş meğer!

Geldi Ziyâ hem de, bir meclis günü,
Orda âlim, bir kadı, yaygın ünü!

Şeyhülislâm, şöyle kibren vesselâm,
Kalktı azcık, hem oturmuş oldu tam.

Hem alınmıştır Ziyâ der: "Bak boya,
Selvi boydan çal ve dök az ortaya!

Nerde aklın, nerde fikrin, ey adam?
Nerde mey içmek? İlimler hasmı tam!

Yüz güzel, bârî çivit sür az hele,
Sürse Habeş, pek gülünç olmuş bile.

Sende nûr hem, nerde, ey azgın olan?
Sen karanlık talibi, mestsin inân!

Bil ki gündüzler ararlar, gölgeden,
Hem bulut, akşam ararsın, gölge sen.

Mey helâl olmuş, rızık derken avâm,
Sevgi ister kimsenin, olmuş harâm.

Âşığın olmuş şarâp, gönlün kanı,
Göz desen gözler konak, gözler onu.

Çölde mecburdur âkıl rehberliği,
Korku tutmuş, hep yitirmiş gerçeği.

Sen ki, rehberler gözetlersen hele,
Yol yitik, kervân, helâk olmuş bile!

Arpadan ekmek harâm, gerçekte ile!
Nefse sen sun, bir kepek ekmek hele.

Hak yolun düşmân görürsen, tut ki hor,
Hırsızı as, minber üzre, verme yer.

Hırsızın ellerde ip kes, geç hemen,
Kesmeden âciz isen, gel bağla sen.

Bağlamazsan, sen de el bağlar durur,
El ayaklar kırmasan, kırmış odur.

Sen ki, düşmân var, sunarsın mey, şeker,
Gel ye derken, sen de toprak, zehri ver!"

Gayretinden, attı bir taş testiye,
Kaçtı zâhitten köle, kırdın diye.

Vardı bey, der: "Nerdedir mey ey köle, "
Mâcerâyı anlatır bir bir hele.

BEYİN ÖFKELENEREK ZÂHİDİ TARTAKLAMAK İÇİN ŞİDDETLE GİTMESİ

Doğrulup yerden, olup âteş emir,
"Gel de göster, zâhidin ev nerdedir?

Ben ağır gürzümle, ezsem onda baş,
Kahpenin oğlan, edeydim hurdahaş!

Doğru yol bilmez, köpeklikten ki o,
Şöhretin âşıktır ancak, işte bu!

Bir yobazlık, mevki bulmak istiyor,
Buldu fırsat "burdayım bir ben" diyor.

Onla, bunla, dalkavukluktur işi,
Tek hüner olmuş, bilinmez geçmişi.

Fitne çıksın istemem, mutlak deli,
Bir öküzlük kamçı haktır, bilmeli

Vur ki, aklından, o şeytân çıksa tek,
Dürtmeden, merkep güder olmaz ki pek!"

Bey topuz almış ve fırlarken ele,
Azda sarhoş, erdi hem zâhid gile.

Hırsla gelmiş zâhidi öldürmeye,
Başlamış zâhitte, yüz örtünmeye.

Yün bükenden kalma, yün örtünmede,
Bey neler söyler, bütünden bilmede!

Insanın, tam, yüzde çirkin hâlini,
Ayna söyler, anca sert ahvalini.

Sert çelikten, yüz gerektir söylesin,
Sende yüz sert, pek de çirkindir desin!

DALKAK'IN SEYYİD ŞAH-I TİRMİZÎ'Yİ MÂT ETMESİ

Padişah, Dalkak'la satranç oynadı,
Kızdı şah, Dalkak şahı mat eyledi.

Şah yedirmez kibre, tû, Allah! diye,
Taşla tek tek attı vurmuş kelleye.

"İşte al, elbet şahın bu, kaltaban, "
"El amân" der, hem de Dalkak sabr ilen.

Mât olur şah, "tazeden bir oyna" der,
Sanki tam kış, çıplacık titrer meğer.

Bir oyun oynandı tekrâr, şah yutuk,
"Tuh, tu Allah," hem de olmuşken ufuk;

Kaçtı Dalkak, hem sığınmış bir yere,
Bir kilim var, girmiş alta bir kere.

Çul ve yastık altına girmiş o ân,
Anca satranç, vurmadan, bulmuş amân.

Der ki şah: "Hey neyledin, nettin de sen?"
"Şahım Allah müstahak versin!" demen.

Öfke dolmuş şah içindir, böyle yer,
Anca burdan, bir cevâp mümkün meğer.

"Şah oyundan, bense, şahın taşla mat,
Ben derim, Hak müstahâk versin de tat!"

Doldu etrâf, "siz tutun, koyman yolu, "
Bey sesinden cümle etrâf dopdolu!

Sağ ve soldan çıktı halk, derler hemen;
"Ey âzîz artık gerektir, el amân!"

"Onda var olsun beyin, durmuş gibi,
Aklı azdır bir çocuk olmuş gibi!

Hem de zâhit ihtiyâr, elbet zayıf,
Böyle hâlden, fayda bulmazmış hayıf!

Çekti zahmet, hazne, yârdan bulmamış,
İşlemiş çok oysa bir kâr almamış!

Yâ o iş, artık onun kârı değil,
Yâ mükâfat vakti, ermez oldu bil!

Yâ onun gayret, çıfıtlık gayreti,
Yâ mükâfatın, uzaktır saati!

Hem musibet, dert desen, yetmiş ona,
Kanlı va'di içre yalnız, baksana!

Göz, ağırmış, hem çekilmiş bir yere,
Ekşi yüzdür, surat asmış bir kere.

Hem hekim yok, baksın ağrık gözlere,
Hem akıl yok, yapsa dermân, bir kere.

Zânna uymuş, hep kalır gayretle de,
İşlerim düzgünleşir, beklerse de.

Tuttuğun yol, hem de vuslat, çok uzak,
Onda maksat, tek reis olmaktı bak!

Kısmetim derken, didişmiş her zamân,
Kısmetim derken, benim zahmet olan.

Ânlarım uçmuş, meğer geçmez ele,
"Kol, kanat kırdındı" harptir baht ile.

Kim ki rengin, ıtrının, tutsak ise,
Zâhid olsun, hûy düzelmez neylese!

Çıkmasın insan, daralmış sahadan,
Yok, düzelmek, hem ferâhlık yok inan!

Zâhit olsun, kendini bulmazlara,
Vermek olmazmış bıçak, hem ustura!

Darlığından ermemişken gâyeye,
Dertle saplarlar bıçak işkembeye!

CEBRÂİL'İN GECİKMESİ YÜZÜNDEN HZ. MUHAMMED MUSTAFÂ'NIN KENDİSİNİ HİRA DAĞI'NDAN ATMAYA KALKIŞMASI. CEBRÂİL ALEYHİSSELÂM'IN GÖRÜNÜP "KENDİNİ ATMA... SENİN ÖNÜNDE NİCE DEVLETLER VAR" DEMESİ

Mustafâ'ya gelse hicrân âteşi,
Dağdan atmaklık, düşünmekmiş işi.

Cebrâil der: "Yapma sen hiç böyle hâl,
Emr-i Kün'den, onca devlettir visâl!"

Mustafâ bulmuş sükûnet vazgeçer,
Ayrılık birden, gelip çatsın eğer.

Şimdi tekrâr ayrılık zorlar hani,
Oysa ister, dağdan atmak kendini.

Cebrâil, durmaz gelir tekrâr ona;
"Yapma emsalsiz olan!" der baksana!

Böyledir hep, hem hicâp, hem keşfe dek,
İnciler koynunda bulmuş oldu tek.

Halkı, çekmiş öldüren mihnet kesin,
Ayrılık derdiyle bilmem, neylesin?

Halk, fedâkâr kimseden hayrettedir,
Hem fedâkârlıkta, bir hûy üzredir.

"Mutludur bunlar benim dostum" diyen,
Ten nedir, hepten fedâ etmiş giden.

Herkes olmuş başka bir fennin fedâ,
Ömrü sarf etmiş, ömür yok ortada!

Şarktan olsun, garptan olsun ölmede,
Hem ne âşık var, ne mâşûk kalmada!

Hakk'a âşık, böyle can etmiş fedâ,
Ölmesinden, yüz hayât, var olmada!

Aşk da, maşûkluk da gitsin sonsuza,
Cümle âlemlerde, şan versin size!

Ey büyükler, rahm edin âşıklara,
Hem helâk olmak, devamdır onlara.

Ey beyim, affet onun, her neyse suç,
Onda dert çok, onda, bedbahtlık sonuç!

Tâ ki Allah, sende suç af eylesin;
Sende mevcût suç nedir, silsin kesin!

Gafletinden, sen de kırdın testiler,
Sen de, pek çok, affı isterdin meğer!

Affedip sen, orda ol bir affa yâr,
Kıl bulur bulmaz kader, tam kırk yarar!

BEYİN ŞEFÂATÇİLERE VE KOMŞULARA "NEDEN KÜSTÂHLIK EDİP TESTİYİ KIRDI BEN BU YÜZDEN ŞEFÂATİ KABUL EDEMEM, ONA CEZÂ VERMEYE YEMÎN ETTİM" DEMESİ

Der ki bey: "Hem kimdi testi taşlayan,
Taş atıp hem, testimi kırmış olan?

Etrâfımdan, erkek aslan ürkerek,
Yüz çekingenlikle geçmiş, öylecek.

Hem neden incitti, kalben bendemi,
Biz konuk huzrunda mahcûp, öyle mi?

Hem kanından üsttü mey, hep döktü o,
Bir kadın, olmuş ve ürküp kaçtı o!

Öyle farzet, olmuş olsan kuş bile,
Cânı benden kurtarır olmaz hele.

Kahr okum koymaz kanat, elbet kırar,
Arda kalsın, kol, kanat hep parçalar.

Hem kaçıp sert taşlar içre görse ne,
Hem tutar ordan çekerdim ben yine.

Ben ki vursam bir kılıçlık darbeyi,
Kaltabanlar almış olsun hisseyi.

Durmayıp satsın yobazlık, hem bize,
Ben cezâ versem, çıkar olsun yüze!"

Öfkelenmiş, olmuş elbet kan döken,
Püskürür, ağzında odlar, yükselen!

ZÂHİDİN KOMŞULARININ BEYİN ELLERİNDEN ÖPEREK İKİNCİ KERE ŞEFÂAT ETMELERİ

Hep şefâat eyleyip el öptüler,
Onda mevcût, hay-ı hûyken komşular.

"Ey emîr, elbet yakışmaz kîn sana,
Sen şarâpsız, pek de hoşsun baksana!

Hem şarâp neş'eyse, hep senden alır,
Hem lâtif su, lûtfu görmüş imrenir!

Eyle şahlık, gel de affet isterim;
Ey kerîm oğlu, kerîm oğlu, kerîm!

Hem şarâp, renkler senin emrinde kul,
Cümle sarhoşlar, hased etmişti bil!

İhtiyâcın yok senin, gülgûn meye,
Gül ne? Terket! Sâde gülsün gerçeğe!

Zühre benzer, kuşluğun sensin güneş,
Hiç de gül renk, renginin olmaz ki eş!

Küpte kaynar, gizlilikten mey olan,
Hem senin yüz iştiyâkından inân!

Deryâsın sen, istemen, neymiş nemi?
Sen ki varlıksın, nedir yok istemi?

Parlayan aysın, senin tozlar nene?
Ay, senin yüzden sararmıştır yine!

Sen ki hoşsun, hoşluğun maden de sen,
Sen neden, mey üzre, minnet eyleyen?

Tâc-ı "Kerremnâ" senin tâcın olan,
Hem de "A'teynâk"tı, [39] gerdanlık inân!

Cevher insan, kâinat elbet araz,
Fer'î her şey, oydu maksat, Hak niyâz!

Hem fikir, hem akl desen, olmuş kulun,
Hiç ucuz gitmek, senin olmaz sonun!

Varlığın hizmet ediş, farzdır kesin,
Hem neden cevher, arâzdan istesin?

Pek yazık, aldın kitâptan bilgi sen;
Helvâdan zevk aldınız, bilmem neden?

Bilginin deryâsı sen, nem gizlenen,
Birkaç arşın boy, bedendin gözlenen!

Mey nedir? Ses dinlemek, hem, çalgı ne?
Bir güzellen birleşişten umma ne?

Hiç güneş borç istemezmiş zerreden,
Zühre küpten, hem şarâp ister neden?

Hâl bilinmez âlemin hapsinde sen,
Bir güneşsin, ukde mahkûmluk neden?"

---

[39] *"Biz insanoğlunu üstün kıldık." (İsra, 70) âyeti ile "Biz sana Kevser'i verdik" (Kevser, 1) âyetine işaret var.*

TEKRÂR BEYİN ONLARA CEVÂBI

Der ki: "Yok, yok, ben, şarabın mestiyim,
Ben o hoş zevkten, kanâat eylemem.

Yasemen olmak dilerken şimdi sen,
Yalpalanmak, isteğin bitsin neden?

Her ümît, her korkular ersin sona,
Ben söğüt benzer, eğilsem her yana!

Bir söğüt olmuş dönersem sağ, sola,
Oynasam rüzgârla hep ben kol kola!

Meylerin zevklerle, mest olmuş adam,
Başka zevk, artık beğenmezdir hocam!

Enbiyâ, geçmiş bütün bu neş'eden,
Allah'ın neş'eyle, dolmuşlar hemen!

Onların cân neş'eyi görmüş bütün,
Böyle bir zevk, neş'e gelmiş bir oyun.

Sağ olandan yâr ve dostluklar bulan,
Ölmüşü sevmez, sarılmazmış inan!"

BİLSENİZ, ÂHİRET, EBEDÎ HAYÂT YURDUDUR" ÂYETİNİN TEFSÎRİ, YANİ O ÂLEMİN DUVARI, TAŞI, KAPISI, SUYU, TESTİSİ, MEYVESİ, AĞACI HEPSİ DİRİDİR. BUNLAR SÖZ SÖYLER, SÖZ DUYARLAR. ONUN İÇİN HZ. MUSTAFÂ: "DÜNYÂ BİR LEŞTİR, ONU İSTEYENLER DE KÖPEKLERDİR" BUYURDU

Hep cihân gör, zerre zerre dipdiri,
Nüktedândır, söyleyendir her biri.

Onların yer olmamış ölmüş cihân,
Hem alaf, hayvân için lâzım inân!

Her kimin, gülşen olur Cennet vatan,
Mey yeri, olmaz ki külhân, gel uyan!

Her temiz ruhunda, illiyin yeri,
Yer eder kurtçuk da, hep pislikleri.

Hakk'a mahmûr kimsenin, en hâs şarâp,
Kör kuşun kısmet, şoraklık oldu hep.

Kim Ömer adlinde, vermez olsa el,
Kanlı katil, Haccac âdil, bir güzel.

Kız çocuklar oynaşır, cânsız bebek,
Cânlı şeyler pek önemsiz, onca pek.

Erliğinden, çocuklar bir haber,
Onlara, çöpten kılıçtır muteber.

Hem Nebî'nin resme kani kâfirân,
Her manastır, resme gark olmuş inân!

Bizce malûm oldu, hep ay yüzlüler,
Hoş resimler hiç gelir, bulmaz değer!

Onların bir nakşı, âlem içre var,
Başka bir sûretle, gökler üzre yâr.

Burda sûret, nükte söylerken hele,
Orda sûret söyleşir, Allah ile.

Her kulak, artık duyar, anlar onu,
Cân kulak hep "Kün"ne tâlip, en sonu!

Şekli beller, hem gören insan gözü,
Cânsa "Mâzağal-basar" hayrân, özü!

Bil ayak, mescitte sâflar üzredir,
Anlayıştan, gök tavâf etmektedir!

İşte gel sen, böyle say hep cüzleri,
Hem zamân ruhu desen, gelmiş beri!

Hem zaman emrinde son olmuş ecel,
Orya geçmişlerde, dost oymuş ezel!

İsmi var: "Çift devletin sâhip" o tam;
Övgü var; çift kıblenin olmuş imâm!

Onca halvet, dert çekiş, lâzım değil,
Hak tecelli üzre yoktur perde bil!

Halvetin has ev, güneşler halkası,
Eldir akşam, nerde perde olması?

Dert ve perhiz bitti, buhran kalmadı,
Bitti küfr artık, o küfrân, kalmadı!

Tam elif olmuş ve düşmüştür öne,
Yok, beşerlik huy ve hiç kalmaz yine!

Geçti hûydan, huydan mevcût giysiden,
Çıplacık kalmış, erip cânan ilen!

Çünkü çıplak vardı, Allah huzruna,
Kutsilikten, verdiler esbâp ona!

Giydi esvâp, şân sıfâttan öylece,
Çıktı yerden, oldu göklerden yüce.

Tortu, sâflık bulsa artık böyledir,
Altta kalmaz, hep tasın üstündedir.

Hem tasın diplerde kalmış, tortu o,
Buldu şomluk, bir bulanmışlıktı bu.

Bağlamıştır kol, kanat, nâhoşsa yâr,
Hem fakat bak, asla yükseklik sunar.

Hem hitâb-ı "İhbitû"[40] ses verdi mi?
Sanki Hârût, ters asılmıştır hemi?

Hem de Hârût, bir melektir göklerin,
Bir azardan, duymuş asmışlar hemin.

Ters asılmış olmaya bunlar sebep,
Kendini üst bilme, önderlikti hep.

Suyla dolmuşken sepet, nâzlandı pek,
Etti istiğna, sudan çekmiş etek!

Kalmamış, artık ciğerde, katre su,
Hem acır deryâ, çağırmış doğrusu!

Hizmet olmazdan, sebepsiz rahmeti,
Geldi deryânın, mübârek sâati!

Hakk'ın aşkla, gez deniz etrâfını,
Hem deniz erbâbı, renk atsın hani.

Tâ ki lûtfu Hak, bağış, ersin hele,
Yüz kızarsın, başka bir gevher ile.

Hem sararmış yüz ki, renkten en iyi,
Bekliyor yüz, böyle renk bulsun deyi.

Hem o ferdin, yüzde, parlak kırmızı,
Cân da, doymuş olmadan almış hızı.

Hem zayıflık, hem de, alçaklıktı bil,
Hep tamâhtan tendeki, illet değil.

Hastalıksızken, sararmış görse yüz,
Calinus'un, aklı şaşmış şüphesiz!

Bir tamâh bağlansa, dalsan nûrlara,
Der Resûl: "Uygun tamâh alçaklara!"

Gölgesiz nûrdur, lâtif, elbet yüce,
Bir kafes kalburda nûr aksetmede!

Çıplak olmak isteyen, âşık imiş,
Yoksa erlik, ha giyik, ha giymemiş!

Sofra, ekmek, hep oruç tutmuşlara,
Hem sinekler sofrada bilmez sıra.

"PADIŞAHIN EYAZ'A "GÜÇLÜKLERİNİ SÖYLE DE GÜÇLÜKLERE DÜŞENLERLE SENİ KINAYANLARIN ZORLUKLARINI HALLET, ONLARI BU GÜÇLÜKTE BIRAKMAK ERLİK DEĞİLDİR" DİYE EMRETMESİ"

Hem bu hâl sığmaz hesâba, Ey Eyaz,
Şimdi gel sen söyle hâlinden birâz.

Sâde hâller, tâzeliklerden doğar,
Hâle râzı olmanın, imkânın mı var?

[40] "(Yeryüzüne) inin…" (A'raf, 24)

Haydi, sen, has hâllerinden et beyân,
Duygu, yönler üzre kil saç, dur ayân!

İçteki hâl, söylenilmez oldu mu?
Tek ve çiftten söyleyim, dış hâldi bu!

Bil ki yârin, lûtfu varken, ölmede,
Cümle dertler, sâde bir bal gelmede.

Bitkisinden, uçsa toz deryâda da,
Gör denizden gitti tuz, tatlanmada.

Böyle binler hâl çıkar, dost baksana;
Sonra dönmüş, yönleniş, gaybten yana!

Her günün hâl, benzeşir geçmiş düne,
Bir akan ırmak olur, bağ yok güne.

Her günün, bir başka türdür neş'esi,
Her günün fikrinde, bir fikrin sesi!

İNSANIN BEDENİ, ÇEŞİTLİ KONUKLARI OLAN BİR MİSÂFİR HÂNEYE BENZER. ÂRİF, O NEŞ'ELİ VE GÂMLI DÜŞÜNCELERE RÂZIDIR, ÂDETA GARİPLERİN HATIRINI HOŞ EDEN HALÎL PEYGAMBERE BENZER. ONUN KAPISI DA KONUĞU AĞIRLAMAK İÇİN DÂİMÂ KÂFİRE DE AÇIKTI, MÜMİNE DE, EMÎN OLANA DA AÇIKTI, HAİNE DE. BÜTÜN KONUKLARA GÜLER YÜZ GÖSTERİRDİ

Bir misâfirhânedir ten, ey civân,
Her sabâh, tür tür konuklar var inân!

Yük benim boynumda kalmış, sanma sen,
Uçtu, yokluk âleme, oymuş giden.

Gönle gelmiş neyse, hoşnut tut onu,
Gaybe olmuş bir konuk say, git onu!

BİR EVE BİR KONUK GELDİ, EVİN HANIMI: "YAĞMUR YAĞIYOR, BAŞIMIZA KALDIN" DEDİ

Ânsızın gelmiş misafir haneye,
Astılar sanki o gerdanlık diye!

Sofra sermiş, hem ağırlarlar onu,
Köyde bir sünnet var, akşam vakti bu!

Bak adam der: "Ey hanım sen" bizlere,
"Çift yatak ser!" der ki erkek sen yere.

Sen ayakaltında, yer ser bir kere,
Ser konuk yatsın, yatak meydân yere.

Der kadın: "Baş üzre, hizmet eylerim,
Ben güler yüz üzre, buyruk beklerim!"

Çift yatak sermiş kadın, gitmiş öte,
Akşam olmuş, yollanırken sünnete.

Hem misâfir kaldı bey, birlikteler,
Yaş, kuru mevcût, getirmiş meyveler.

Söyleşirler, eskilerden durmadan,
Mâcerâ anlattılar, geçmiş zaman.

Hem çerez yenmiş, konuk yorgun kalır,
Dipte görmüş bir yatak, yatmış olur.

Bey utanmış, söylemez, gel yatma sen,
Burda yatmak, hiç gerek denmez hemen.

"Hem rahat et sen," deyip serdik bunu,
Söylemez olmuş ve gitmiş en sonu.

Er kadın, birlik karâr vermiştiler,
Bak konuk yanlış yere yatmıştı meğer!

Yağdı yağmur, durmadan artık gece,
Çok yağış, hayret verirken öylece!

Hem kadın gelmiş, konuk yatmış diye,
Burda yatmak üzre söylenmiş beye.

Tam soyunmuş, girdi yorgan altına,
Hazla sunmuş bûseler ondan yana.

"Korkuyordum ben, bilirsin ey adam,
Karşılaştım, böyle bir hâl üzre tam.

Yağdı yağmur, hem konuk kalmış bize,
Sert sabundur, çıkma yok, kalmış bize.

Çok yağış, yağmur, konuk gitsin nasıl?
Başta kalmış, mecburiyettir asıl!"

Kalktı birden, hem konuk derken ona;
"Korku yok kilden, pabuç ver sen bana!

Hak, hayır versin, benim gitmem gerek,
Yolculuktan, cân usanmazmış demek!

Yolcu derhal, neyse menzil dönmeli,
Hem avunmak, yolkesenmiş bilmeli!"

Hem kadın pişmân, soğuk sözden yana,
Oldu lâzım, ürkerek gitmek ona.

Der kadın: "Lûtfen n'olur ettim şaka, "
Söyleyip durmuştu sözler, mutlaka.

Secde etmiş, yalvarıp durmuş bile,
Faydasız artık, konuk düşmüş yola!

Yasta kalmış, hem adam, elbet eşi,
Gördüler o yüzde, nûrun yok eşi.

Hem konuk yollandı, nûr dolmuş ova,
Cennetin nûruyla, nûr olmuş ova!

Bir misâfirhâne etmişler evi,
Hem utançtan, böyle yapmışlar evi.

Hem kadın, artık beyin gönlünde o,
Hem misâfir, şöyle söyler doğrusu.

"Dost Hızır ben, vardı yüzler haznemiz,
Saçmak isterdim de, kısmet yok henüz."

HER GÜN GÖNLE GELEN DÜŞÜNCE O GÜN GELEN KONUĞA BENZER. EV SÂHİBİ HÜKMEDER VE HÛYSUZLAŞIR. EV SÂHİBİNİN ŞEREFİ KONUĞU GÖRÜP, GÖZETMEK, AĞLAYIP NÂZINI ÇEKMEKTİR

Bir misafir bir eve gelmişse de,
Âkla her ân çok fikirler gelmede.

Fikri, ey cân, bir adam say, dipdiri,
Çünkü pek kıymetlidir fikrin yeri!

Vursa gam, fikrin yolu, sen gam yeme,
Ondan azcık neş'e gelmişken deme!

Hep sevincin, sildi köklerden neyi?
Hem de gör, bir başka hayr, gelsin deyi!

Gönlünün daldan, döker yaprakları,
Tâzeden, gelmiş yeşertir onları.

Hem çeker kökten, bu köhne âlemi,
Tâzeden, has neş'enin, gelsin demi!

Tâze yapraklar çıkıp "gel" derdi de,
Gam, çürük yaprakta dallar sökmede!

Gam, gönülden dökse, sökse her neyi,
Karşılık vermiş, güzel bir gerçeği!

Gam, yakîn bilmişlerin kul olsa yâ,
Çokça ihsân, var demektir ortada.

Ekşi yüz, asmış surat şimşek, bulut,
Bağ için, onsuz güneşten yok umut!

Mut ve mutsuz olmalar gönlün konuk,
Evde yıldız benzeri, bulmak ufuk!

Bir sâadet gelse ömrün burcuna,
Gel çevikleş, hem de, sen tatlansana!

Sen kavuşmuş olmuş olsan, bir aya,
Gönlünün sultâna arz eyler, o yâ!

Onca yıl sabr etti Eyyub, derdine,
Hem konuk Hak'tan, n'olur sabretsene!

Sert belâ döndükçe, Allah'tan yana,
Yok, şikâyet, Hakk'a şükrân var ona.

Der belâ: "Eyyub'ta söndürdüm ocak,
Sevgisinden, eksiliş olmaz ki bak!

Allah'ın her ilme, göstermiş vefâ,
Hem utançtan, bal ve süt, olmuş belâ!"

Gönle gelmişken yeniden her belâ,
Sen güler yüz gösterip hep, karşıla!

Kurtar Allah'ım, belâ, şerden beni,
Etme ihsân, lûtfe mahrûm sen beni!

Lûtfun olsun, şükr edip, her derde ben,
Geçse, gitmiş olsa, hasret çekmeden.

Askın yüz, çirkin surat olsam da, sen,
Tatlılaştır, öyle say, Rabbim hemen!

Var bulut, hem onda yüz pek ekşidir,
Çok çorak yerlerde, gül, şenlik verir.

Sen bulut bil, sende mevcût gâmları,
Ekşi yüz sen olma, hoş tut onları.

Belki, ister olduğun, gevher bile,
Gayret et artık, verilmiş bir ele!

Dert de, mânâ incisinden vermesin,
Tatlı hûylar artırır, onlar kesin!

Bilki sabrın, verdi birçok faydayı,
Beklemezdin, belki sen aldın payı!

Neş'enin mânî olan fikrin bile,
Allah'ın hikmetle, gelmiştir hele.

Bir felâket sayma, ey genç sen onu,
Bir sâadet yıldızıymış bil bunu.

Fer'i dersin, gel asıl say sen bunu,
Maksâdın bulmuş olursun en sonu!

Sen onu fer'i sayıp, muzır desen,
Bitmemiş hiç, aslı kalpten gözlemen.

Bekleyiş dersin zehirdir çeşnide,
Her gidiş, her bekleyiş ölmekse de.

Bil asil oymuş, o, kurtul ölmeden,
Bekleyiş ölmek, kucaklaş şimdi sen.

PADIŞAHIN EYAZ'A İLTİFÂTI

Ey Eyaz sen, özde doğru, zikre yâr,
Doğrusun dağlar kadar, ummân kadar.

Şehvetinden, sen hatâsız, kuşkusuz,
Aklınız dağ, bir saman olmuş ucuz.

Öfke, kîn ânında sabrın, gevşemez,
Hem sebât, ikrârı hiç, terk eylemez.

Hiç de erkeklik değil, alet, sakal,
Yoksa merkep âleti, gel orda kal!

Kimdi Allah er demiş? Kur'ân de sen!
Nerde yol bulsun, ulaşsın orya ten?

Hayvânın ruhlarda, kıymet var mı ki?
Var kasaplar üzre, gör kıymet ne ki!

Nice binler baş konulmuş gövdeye,
Kıymeti yağ, kuyruğundan görmeye.

Kahpe bir âlet yüzünden, dönmede,
Farelik şehvetse aslan olmada.

BİR BABANIN KIZINA: "KENDİNİ KOCANDAN KORU, HÂMİLE KALMA" DİYE TEMBİH ETMESİ

Vardı zengin bir adam, var bir kızı,
Yüz desen ay, ten gümüş, yüz kırmızı.

Bildi kendin, verdiler elbet ere,
Erde denklik, bulmamışlar bir kere.

Bir yetişkin karpuz olsun, kesmesen,
Hem de sallansın telef olmuş hemen!

Korktu yetkin, böyle bir kızdan baba,
Bir yakışmaz, er bulup vermiş baba.

"Kolla kendin, sen kocandan der ona,
Yok, sebep dermiş çocuklu kalmana!

Ben zarurî vermişim, fâkir biri,
Pek garip, dersek vefânın yok yeri.

Ânsızın baktın, koyup kaçmış seni,
Bir çocuk kalsın, olur derdin yeni!"

Der ki kız: "Has bir öğüt, tutmam gerek,
Sözlerin pek doğrudur, bilmem gerek."

Baba üç-beş günde bir varmış ona,
Öğdü tekrâr eyleyip, dermiş ona!

Ânsızın kız kaldı tam, erken gebe,
Gençtiler onlar, kalır derken gebe.

Hâli gizler kız, pederden öylece,
Altı ay geçmişti vakti, böylece.

Vakti geçmiş, belli olmuş her şeyi,
"Söylemiştim, et kızım dikkat deyi.

Söylenen öğdüm ki te'sîr etmedi,
Sanki geçmiş, hep eser bir yel idi!"

Der ki kız: "Nerden tahammül eylerim?
Er, kadın, âteş, pamuktur bildiğim!

Yok, pamuk, âteşle perhiz eylesin,
Hem nasıl âteş, pamuk yakmam desin?"

Der: "Dedim ben, dikkât et akmış suya,
Ben demem, gem vur, kabarmış duyguya!

Yaklaşır oldukça hem, inzâl ki hem,
Kendi kendin, sen de ondan, çek hemen."

Der ki: "Bilmem ben de inzâl ânını,
Gizlidir hem, bulmadım imkânını!"

Der ki: "Gözler bir süzülsün anla sen,
Yaklaşır inzâl ve artık der iken."

Kız da der: "Hem onda gözler dönmeden,
Bende gözler, kör olur olmuş hemen.

Hem hakîr akl, dur duraklar bilmiyor,
Gelse hırs bir kez, hışmlar, durmuyor."

NEFSİ İLE SAVAŞMAMIŞ, GÖLGEDE YETİŞMİŞ, AŞK DERDİNİ ÇEKMEMİŞ, AŞK ELİNDE DAĞLANMAMIŞ. YALNIZ HALKIN KENDİSİNE SECDE ETMESİNİ, ELİNİ ÖPMESİNİ, HÜRMETLE ONA BAKIP PARMAKLA DA "İŞTE ZAMÂNIMIZDA ERMİŞ SÛFÎ BUDUR" DİYE GÖSTERMELERİNİ SAĞLAMAK İÇİN SÛFÎLİK YOLUNA GİRMİŞ BİR KİŞİNİN GEVŞEKLİĞİNİN VE YÜREKSİZLİĞİNİN ANLATILMASI

Gitti bir sûfî savaşsın orduya,
Ânsızın başlar savaş, olmuştu yâ!

Kaldı güçsüzlerle, sûfî haymede,
Gitti erler harbe, at sürmüştü de!

Hep ağır, tembel kalır, toprak de sen,
Önde birçok öncü sürmüş at hemen!

Çok savaşmış, hem de üstün geldiler,
Aldılar birçok ganîmet, döndüler.

Derdiler hem sûfîye: "Al armağan, "
Attı sûfî, almamış hiç, tek o ân.

Hem de derler: "Söyle sen, öfken neden?"
Der ki:"Mahrûmdum savaştan şimdi ben!"

Olmamış hoşnut bu sûfî der: "Peki,
Çekmedim bir tek kılıç, ben öyle ki."

Elde var birçok esir, al bir kere,
Hem senin olsun, gelip öldür hele!

Kelleden kes, sen de artık gâzi ol,
Geldi erkeklik, sevinç bulmuştu yol!

Suyla abdestten, bulursun yüz sevâp,
Hiç su yokken, sen teyemmüm gel de yap!

Aldı sûfî, tutsak olmuş bir eri,
Bir çadır ardında seçmişken yeri!

Gitti tutsakla, gecikmiş gelmemiş,
Hem merak salmıştı bitmez bekleyiş!

Bağlamışlar kâfiri, öldür diye,
Pek gecikmiş, durdular söylenmeye!

Anlamak ister iken, dönmüş biri,
Gördü sûfî üzre hem, tutsak eri.

Sanki erkek bindi, alttayken dişi,
Yoksulun üstünde bir, aslan kişi!

Elde bağ hem, üste çıkmış bekliyor,
Tuttu sûfînin boyundan, dişliyor.

Hem ısırmıştır boğazdan, korkuda,
Kâfirin altında sûfî durmada!

Kâfirin el bağlı, olmuş bir kedi,
Hem boğazdan parçalar olmuş idi.

Dişliyor sofîyi, ölmüş say ki tam,
Hem akan kandan sakal al aldı hem!

Nefse bağlansan ki, sûfî mislisin,
Alta düşmüşsen meğer divânesin.

Yolda âciz koydu tümsekler seni,
Önde, yüzler dağ da bekler geçmeni.

Pek ufakken sen öldün korkudan,
Hem nasıl yüz dağ, geçersin? Gel uyan!

Gâziler gelmiştiler, hiddetle de,
Kâfiri, öldürdüler bir darbede.

Bil ki sûfî toplanıp kalksın diye,
Başlamışlar, gül suyundan serpmeye.

Kalktı sûfî, gelmiş oldu kendine,
Sordular hep: "Mâcerâ neymiş?" yine!

"Ey azîz sen, neydi Allah aşkına?
Hem nasıl hâl, sen gelip anlatsana?

Sanki ölmüş bir esîrden, korku ne?
Gitti aklın, böyle oldun sen yine!"

"Baş kesim derken, bakış fırlattı yâ,
Gitti aklım öyle kaldım ortada!

Göz açıp etrâfa, bir bakmış bana,
Gitti aklım, ben, bakar bakmaz ona!

Ordu sandım, sâde göz gezdirmesi,
Hem nasıl hâl? Anlatılmaz öylesi!

Söylemek lâzımsa korktum bakmadan,
Ben yıkıldım, yerde kaldım iş o ân!"

ELİ BAĞLI KÂFİRİN GÖZ SÜZMESİNDEN KENDİNDEN GEÇİYORSUN. ELDEN HANÇER DÜŞÜYOR. SAKIN SEN BU YÜREKLE SAVAŞA GİRME VE REZÎL OLMA. TEKKENİN MUTFAĞINI GÖZLE" DİYE ÖĞÜT VERMELERİ

3770. Gâziler derler, senin buymuş yürek,
Harbe sen yeltenme aslâ, haydi çek!

Bağlı tutsak, göz süzüp bir bakmada,
Parçalanmış bak gemin, gark olmada.

Erkek aslanlar, hücûm etmiş iken,
Hem kılıç, başlarla top oynar hemen.

Yok, tanışlık, sen de hiç kan dökmeye,
Erlerin meydânda harp etmek neye?

Hem, boyunlardan kılıç tak tak sesi,
Olmaz elbet, bez yuyanlar cümlesi!

3775. Nice başsız ten ki düşmüştür yere,
Çırpınır, kandan deniz var bir kere!

Nice insan yok eden, er kimseler,
Atların altında, pestildir meğer!

Fareden ürkmüş olan sen, öyle ki,
Hem kılıç çekmen nasıl, olsun peki?

Hem savaş olmaz ki, bulgur çorbası,
Çemrenip yutsan, götürsen sen tası!

Çorba içmek, istesen, benzer mi pek?
Harp için bir hazreti Hamza gerek!

3780. Benzemez harpler, hayâlden ürkmeye,
Hamza lâzım, mutlâk erlik etmeye!

Yok, kadın, lâyık savaşmak Türklere,
Nâzenin her zenne, dönsün evlere!

ALLAH RAHMET ETSİN EYAZ'IN ŞEHİT OLMAK ÜMÎDİYLE YETMİŞ DEFÂ GÖĞSÜ AÇIK HARBE GİRMESİ. BİR KÜÇÜK SAVAŞTA ÜMÎDİNİ YİTİRMESİ! BÜYÜK SAVAŞA NİYET EDİP HALVETE ÇEKİLMESİ. BU SIRADA GÂZİLERİN DAVULUNUN SESİNİ DUYUP NEFSİNİN ZİNCİRİNİ SÜRÜKLEYEREK SAVAŞA GİRMEK İSTEMESİ VE BU YÜZDEN NEFSİNİ TÖHMET ALTINA ALMASININ HİKÂYESİ

"Darbe almak isteyip, doksan kere,
Çıplacık yönlendim artık harplere.

Ben, kılıç huzrunda oldum çıplacık,
Saplanır ok, gövdemin olsun azık.

Devletin sâhip, şehitten gayriye,
Ten, boğazdan, ok nâsib olmaz niye?

3785. Tende yok, ok değmemiş tek bir köşe,
Okla oldum, kalbura ben dönmüşe.

Hem ne erlik, hem ne, işlermiş zekâ,
Rastlamazsın, sen cân almış bir oka.

Kısmetim olmaz şehitlik, anladım,
Halvetimden, çilelerdir kolladım.

Ben büyük cihâdı, seçmişken yine,
Var riyâzet, var zayıf olmak tene.

Ben de halvet anı duydum bir seda
Gaziler, harpten davullar çalmada!

3790. Bir sabâh vaktiydi duydum, içte ben,
Hem de, nefsimdir içimden seslenen.

"Kalk, savaşmak vaktidir artık gelen,
Kendin at, vardır savaş yollan ki sen!"

Ben dedim: "Sen nefs habis, hem bîvefâ,
Hem savaş arzûm nedir? Sen nerde yâ?

Hîle neymiş, hiç nefisler söylemez,
Şehvetin, nefsin, ibâdet istemez!

Söylemezsen doğru sen, hamlem gelir;
Hem riyâzet, hem ibâdet yükselir!

3795. Hem de içten, nefsimin âvâz gelen,
Orda dilsiz bir sedâymış yükselen!"

"Öldürüp durmaktasın her gün beni,
Kâfir ettin, her gün öldürdün beni!

Kimse bilmez bendeki hâller nedir,
Uykusuz, aşsız, bu cân ölmektedir!

Belki harp gelmiş de yok eyler teni,
Halk görür artık fedâkâr er beni."

Ben dedim: "Nefsim münâfıkken hayât,
Ölme istersin, münâfıklıkla tat!

3800. Çifte âlem var, mürâî önceden,
Çifte âlem faydâsızsın, bil ki sen!

Şimdi hem nezr eyledim, durdukça ben,
Çıkmam artık bil ki, halvethâneden!"

Çünkü ten, halvette neyler, bil bunu,
Er, kadın görsün deyip yapmaz onu!

Halvet ânı, her ne yapmış olsa da,
Hak'ladır hep, başka yön yok ortada!

Gör savaş buymuş büyük, oymuş küçük,
Haydar'ındır, Rüstem'indir bunca yük!

3805. Kıprayan bir fareden, ürkmüş olan,
Akla sâhip kimse, hiç uymaz inân!

Hem kadınlar benzeri korkaklara,
Hep kılıçtan kaçma, lâyık onlara!

Hem o sûfî, hem bu sûfî, pek fenâ,
İğneden ölmüş, bu hançerden yana.

Dışta sûfî, içte dersin yok ki cân,
Bed isim sûfî alır, bundan inân!

Hem de, topraktan bu ten divârına,
Gayreti Hak, yüz sûfî çizmiş ona!

3810. Hem sihirden, nakşı oynar olsa bir,
Şimdi asâ Mûsa'nın ellerdedir!

Hem asânın doğruluk, her nakşı yer,
Doldu topraktan, Firâvun göz meğer!

Böyle sûfî, girdi harp meydânına,
Yirmi kez girmiş, kılıç ersin ona.

Saldırır kâfire, mü'minler ile!
Bir kez olsun hiç geri dönmez bile!

Uğraşır hiç durmadan alsın yara,
Saldırır tekrâr, savaşsın onlara.

3815. Hem de, öldürmez yaram der saldırır,
Yirmi kez saldırsa, oklar hiç gelir.

Cân alan bir darbe yok, üzgüncedir,
Pek kolay cân verme görsün, dertledir.

BİR SAVAŞÇI GÜMÜŞ PARA DOLU TORBASINDAN HER GÜN BİR GÜMÜŞ PARA ÇIKARIR, HENDEĞE ATARDI. NEFSİNDEN BİR VESVESE KOPTU. MÂDEM BU PARALARI TEKER TEKER ATIYORUM, HEPSİNİ BİRDEN ATIP DA ZAHMETTEN KURTULAYIM. TAMÂMIYLA ÜMÎT KESİŞ DE İKİ RAHÂTLIKTAN BİRİDİR" DEDİ. O ER NEFSİNE, "SANA RAHÂTLIĞI DA VERMEYECEĞİM" DEDİ

Bir adam, kırk akçe varmış her gece,
Bir gümüş ummâna, atmış her gece!

Nefsi üzmek oldu bir tek maksâdı,
Onda, cân çekmek uzansın istedi!

Müslümânlar harbe girmiş olsalar,
Dönmemiş *yüz*, aslâ hep *yüz* dönseler.

Darbe alsın, bağlayıp tekrâr döner,
Yirmi defâ, belki ok kırmış meğer!

Belki kuvvetten düşüp, düşmüş *yere*,
Aşkta *yüksel*miş o tam, *yüksek*lere!

Doğruluk cân vermedir, kalkın *yine*!
Hem "**Ricalu saddeku**"[41] öğrensene!

Hepsi elbet, sûreten ölmüştüler,
İşbu ten, ruh üzre illettir meğer!

Niceler var zâhiren kan döktüler,
Nefsi onlar, orya nakl etmiştiler.

Kırdı âlet, *yol*kesen, kalmış diri,
Öldü at, nefs ölmemiş, vardır *yeri*.

Öldü at hem, *yol* diyorsan bitmedi,
Anca hâm, bedlik perîşân eyledi.

Kan döken herkes şehit olsaydı *yâ*,
Öldürülmüş kâfirân, şehit mi *yâ*?

Öyle birçok, hem şehît olmuş ki var,
Burda ölmüş, orda sağdır âşikâr!

Yolkesen olmuştu ruh, hançerse ten,
Bâkidir, erler elinde, bil ki sen!

Hem o hançerdir fakat insan değil,
Şimdi bunlar, bizde şaşkınlıktı bil!

Nefs değişsin, hem de, nefsin hançeri,
Tuttu elbet lûtfu, Hakk'ın elleri!

Öyle bir erdir ki dertlerdir gıdâ;
Başka er var, toz misil *yok* ortada!

BİR ADAMIN MISIR HALÎFESİNE KÂĞIDA YAPILI BİR CARİYENİN RESMİNİ GÖSTERMESİ, HALÎFENİN RESME ÂŞIK OLARAK MUSUL HALÎFESİNİN CARİYESİ OLAN KIZI GETİRMEK ÜZERE BİR BEYİ MUSUL'A GÖNDERMESİ, BU YÜZDEN SAVAŞTA BİRÇOK INSANIN ÖLMESİ, BİRÇOK MEMLEKETİN YIKILMASI

Şaha söyler, şöyle bir kanmaz adam,
"Var Musul şahında hoş bir hûri, tam!

Öyle bir hizmetlidir, âlemde tek,
Hem güzeldir, *yok* cihânda dengi pek!

[41] *"Her zamân ahidlerine sarıldılar." (Vakıa, 10)*

Hadde sığmaz bir güzellik söylesem,
İşte bir bak, resmi vardır, şurda hem!

Gördü resmi, bir kâğıt üstünde bu,
Hem kadeh düşmüş elinden doğrusu!

Orya dönmüş, ordu göndermiş o ân,
Hem kumandan orda, bir has kahraman!

Vermez olmuş olsa, ayyüz kimseyi,
Yık ve yak hep, koyma artık bir şeyi.

Vermiş olsun, sâde gel al sen onu,
Yeryüzündeyken, saraydım ben onu.

Hışm edip varmış, Musul denmiş yere,
Sanki Rüstem, örneğiymiş bir kere!

Çok hesapsız er, çekinceymiş de sen,
Şehri sarmış oldu, hep dört çevreden!

Hep savaşmak üzre, vermişler karar,
Mancınıklar kurdular, dağlar kadar!

Mancınıktan, taş yağan, oktur yağan,
Gürleyen gök, sanki şimşektir çakan.

Hem sıcakken sürdü gel gör, haftayı,
Taş erir bir mumdu, yok varlık payı.

Gördü şah, korkunç savaş var ortada,
Elçi göndermiş içerden, oldu da.

“Mü’minin, kan dökmenin, maksât nedir?
Binler ölmüş, burdaki niyet nedir?

Sende maksât bir Musul almak ise,
Dökmeden kan gaye olmuş istese.

Terkedem ben şehri sen gel gir ona,
Tâ ki mazlum âhı ermezden sana!

Sende maksat, cevher, altın, mâl ise,
Şehri almak, pek kolaydır herkese!”

MÜSLÜMÂNLARIN KANLARI DAHA FAZLA DÖKÜLMESİN DİYE MUSUL PADIŞAHININ CARİYEYİ BAĞIŞLAMASI

Elçi gelmiş, karşılarken kahraman,
Resmi vermiş cariyeden bir nişan.

Resme bak, ben isterim elbet bunu,
Teslim et, bil, üstünüm gelmiş sonu!

Elçi dönmüş, söylemiş, maksât nedir,
Eksik olsun der ki şah, tez al götür!

Ahtım imân, putperest olmam ki ben,
Puta tapmışsan, gerektir put hemen!

Elçi almış, gördü er, birden kızı,
Oldu âşık, görmek isterken kızı.

Aşk denizdir, gökyüzü ancak köpük,
Aşkı Yûsuf, Zelha’nın; hayret büyük!

Bil ki gök dönmüşse, aşktan, dalgadan,
Olmasın aşk hep cihân donmuş, inân!

Cânsız, olmazmış nebât, aşk olmasa;
Aşkla yükselmez nebât, can bulmasa!

Ruh, nasıl olmuş fedâ, bir tek deme,
Esmesinden hamli yükler Meryem’e!

Hep donar her şey, kalırlar buz misâl,
Nerden uçsun rızka, hem bulsun mecâl?

Zerre zerre yükseğin âşık olan,
Oldular bil, yükselip koşmuş fidan!

“Sebbehe lillah”[42] için onlar koşan,
Cân için, pâk eyle ten, bak buydu san!

Gör kumandan sandı, yol olmuş kuyu,
Yer çorak, hoşlukla ekmiş tohmunu!

[42] *“Göklerde ve yerde ne varsa Halik’ı tesbih eder.”* (Haşr, 1)

Çok yatan, görmüş rüyâda bir hayâl,
Buldu ondan, ihtilâm olmuş bu hal.

Bir uyansın, gör ki sen, bitmiş o ân;
Bir oyundur, uykudan gelmiş olan!

3865. Der ki: "Âh erlik suyum boş akmada,
Ben, hayâlin işveden aldanmada!

Hem o er tenden yiğit, erlikse yok,
Erliğin, kum üzre saçmış oydu çok.

Aşk binekten attı gem, nârâ çeker,
Ben ölümden, aslâ hiç, korkmam ki der.

Aşkta korkmam, ben halîfemden bile,
Varlığım, ölmem de birdir, gör hele!

Böyle yangın, hiç ekinler, ekme sen,
İş bilenle meşveret yap, gel hemen!

3870. Meşveret hem, nerde akl? Var hırs seli,
Kazdırır tırnak, yıkılmış yerleri.

Âşığın önlerde muhkem, sed ki var,
Ön ve ardı, görmez olmuş âşikâr!

Câna kasten hem siyâh sel gelse bir,
Tilki, aslan, görse kuy'ya gönderir.

Dağ olan aslan, görür olmaz hayâl,
Kuy'ya atlar, kendinin varken mecâl!

Sen kadından sayma mahrem, kimseyi,
Od, pamuk say, sen sakınmışsan iyi.

3875. Suyla yunmuş, âteşi bulmak gerek,
Hem temizlikten, Yûsuf olmuş demek.

Sen Züleyha'dan, çekip gel kendini,
Şüphesiz sen, bul ki aslan, dengini!

Gör yiğit dönmüş Musul'dan, bak hele,
Yolda orman, hem yeşillik var bile.

Aşkın âteş, öyle bir parlardı ki,
Yer ve gök olmuştu farksız öyle ki.

Kast eder olmuş çadırda, hem kıza,
Aklı gitmiş, korku gelmez hiç söze!

3880. Dövse şehvetler davul, sen gel de bil,
Ey ki sen, turp oğlu turp, neymiş akıl?

Yüz halîfen, olmuş ancak bir sinek,
Gözde yüzler, anca bir hiçtir demek.

Soydu şalvar, oydu tapmış bir kere,
Hem ayakaltında çökmüş bir kere.

Yönlenir âlet, dikilmiş bir yere,
Bir kıyâmet koptu, çıkmış göklere.

Sıçramış er, gövde dersen cıpcıbıl,
Zülfikâr çekmiş, âteş olmuştu bil!

3885. Erkek aslan simsiyâh, dalmış olan,
Ânsızın ordu dağılmıştır o ân.

Ürkmüş atlar, hem çadır, her yer yıkık,
Yok, ahır, hep karmaşa, erler yıkık.

Fırlamış aslan, meğer bir kuytudan,
Yirmi arşın fırlamış, bir dalga san!

Hem yiğit er, tınmamış sarhoş bu er,
Aslanın önden yolun, kesmiş meğer.

Bir kılıç çalmış, düşürmüş baş yere,
Döndü gelmiş, ayyüz olmuş dilbere.

3890. Vardı bak onda bir âlet inmemiş,
Hûriye varmak için hep, beklemiş.

Hem o aslanlar, savaşmış, sönmemiş,
Erliği dimdik ve aslâ inmemiş.

Tatlı, ayyüz put, şaşırmış öylece,
Onda mevcût erliğin, hayret nice?

Döndü teslîm oldu, arzû bitmeden,
Çifte cândır öyle hem, birlik o ân!

Çifte cân gitmiş gelip birleşmede,
Hem gaybten, başka bir cân gelmede.

3895. Yoksa rahmin mâni, elbet var tohum,
Cân gelir günler geçer, vardır doğum.

Nerde birleşmiş seven, hem varsa kîn,
Bir üçüncü, cân gelir mutlak bilin!

Hem o sûretler ki, gaypten doğdular,
Orya varsan; gözle görmek onda var!

Hep sonuçlar, birleşir olsan doğar,
Gel uyan! Her eşle mutlansan zarâr!

Bekle sen, artık gelir zürriyetin,
Sâdık ol, elbet gelirler, ol emin!

3900. Hem emel, gelmiş sebepten doğdular,
Onların olmuş mekân, hem söz de var!

Onların ses, erdi bir hoş perdeden,
Biz de gâfil! Sen de gel, yüksel hemen!

Cân, kadın, erkekte, bekler ahreti,
Sen emeklersin ve göster gayreti.

Yol yitirtmiştir yalancı bir şafak,
Bir sinek düşmüştü, ayran içre bak!

BAŞKOMUTANIN YAPTIĞI CİNÂYETTEN PİŞMÂN OLMASI VE CARİYEYE İŞİ HALÎFEYE SÖYLEMEMESİ İÇİN ANT VERDİRMESİ

Böyle birkaç gün murada erdiler,
Sonradan çok pişmân olmuş oldular.

3905. "Ey güneş yüz, andın olsun söz deme,
Sen halîfe üzre varsan, söyleme!

Hem halîfe gördü, sarhoş bir kere,
Sanki damdan, kapkacak düşmüş yere!

Hem övülmüşten, görür yüz kat güzel,
Duyma, görmek üzre olmazmış temel!

Övmeler, akla kulak tasvîridir,
Sûreti görmek desen, gözler bilir.

Bir bilenden sordu bir fert, bir suvâl:
"Ey güzel er, hak ve bâtıl neydi hâl?"

3910. O, kulaktan tuttu, der: Bâtıl budur;
Gözse haktır, yâkini görmüş odur!"

Hem de duymak, oldu bâtıl, görme de,
Böyle bir hâl nisbeti var sözde de!

Hem güneşten gizlenir huffaş desen,
Bir güneş var, yok hayâlden gizlenen.

Bir hayâldir, korkulardan gelmede,
Hem güneşten kaçtı, bir zûlmetle de!

Nûr hayâli korkutur, bulsun gece,
Durmayıp, haffaş sarılmış öylece!

3915. Sen de, düşmânın hayâl cânlandı mı?
Yâr ve dost buldun, sarıldın sen hemi?

Dağda Mûsa keşfi yansır nûrları,
Dağ tahammül etmemiş, görmüş varı!

Gel uyan sen, istidadım var diye,
Umma artık, ben ulaştım gerçeğe!

Hem hayâlin harple, korkmaz kimseler,
Harpten evvel, yok yiğitlik bil yeter!

Puşt, kapılmıştır hayâlen, harbe hem,
Rüstem'i geçmiş, yiğitliklerde hem.

3920. Rüstem'in resmi, hamamda var iken,
Harb eder çok, hâm olan o resm ilen.

Duymadan çıksın, gelişsin bir hayâl,
Puşt da kim? Rüstem dâhi bulmaz mecâl!

Hem çalış gör, duyduğun her neyse sen,
Duyduğun her neyse, hak olsun hemen!

Sonra, hûy almış olur, gözden kulak,
Bir yumak yünken kulak, göz oldu bak!

Belki gövden, döndü parlak aynaya,
Her tarâf göz, hep gönülden oldu yâ!

Hem kulak, elbet hayâl yapmaktadır,
Hem cemâl, haslıkta rehberlikledir.

Sen çalış, ersin hayâl çokluklara,
Rehber olsun âşığa, mecnûnlara!

Hem halîfe âşığı, ahmakçana,
Eğlenir olmuştu, gönlünden yana.

Öyle bil sen, garpla, şark mülkün asıl,
Elde kalmaz, bir sönen şimşekti bil!

Sonsuza sürmez olan bir mülkü sen,
Ey gönül, elbet rüyâ bil, dur hemen!

Sanki cellâttır boğazdan sıkmada,
Böyle şân, şöhret gereksiz olmada!

Var bu âlem üzre sağlam mevki bil,
Sen münâfıktan duyarsan, söz değil!

ÂHİRETİ İNKÂR EDENLERİN DELÎLLERİ VE BİZ BU ÂLEMDEN BAŞKA ÂLEM GÖRMÜYORUZ" SÖZÜNDEN İBÂRET OLAN O DELÎLLERİN ZAYIFLIĞI

Ahiret inkârcılar sürmüş delîl,
Başka âlem olsa, görmek vardı bil!

Bir çocuk, görmez akıl ahvâlini,
Söylemez olsun mu, aklın hâlini?

Aklı çok, görmez ki aşk ahvâlini,
Görmemek, eksiltmez aşkın hâlini.

Görmemiş has, Yûsuf'u kardeşleri,
Yâkub'un gönlünde, almışken yeri.

Hem asâsın gördü, Mûsa, çöptü yâ
Gaybda göz, görmüş kıyâmet, ejdehâ!

Cenk eder, bil baş ve hep cânın gözü,
Cân gözün gâlip, delîlin var izi.

Mûsa'nın göz, sâde el görmüş eli,
Gayb gözünden, sâde nûrdur bilmeli!

Hem bu söz, sonsuz kemâldir baksana,
Anlamı bilmez, hayâldir baksana!

Tek hakikât ferç, boğazken onlara,
Söyle az, dost, sırlarından onlara!

Bizce ferç, elbet boğaz, tek bir hayâl,
Hem o yüzden gösterir cân, hep cemâl!

Kimde hûy olmuş boğaz, şehvet buna,
Hem **"Leküm dinükum"**[43] ermiştir ona!

Böyle inkâr var, kısalt artık sözü,
Eski kâfir, Ahmed'im az et sözü.

HALÎFENİN O GÜZELİN YANINA BULUŞMAK İÇİN GELMESİ

Hem halîfe öyle vermiştir karâr,
Kızla, birleşmek dilerken âşikâr!

Hem anar anmaz, hazırlanmıştı ten,
Hem güzel varken, buluşmak isteyen!

Hem kızın altında, çökmüşken yere,
Zevk yolu bağlandı, seyret takdire!

Duydu ordan, bir sıçanda hışlama,
Sindi âlet, şehveti gitmiş güme.

Vehmi dönmüş, oldu sanki bir yılan,
Hem hasıraltında, kıprar fazladan!

43 *"Sizin dîniniz size, bizim dînimiz bize..." (Kâfirun, 6)*

CARİYENİN, HALÎFEDEKİ ŞEHVET EKSİKLİĞİNİ GÖRÜP KUMANDANI HATIRLAYARAK GÜLMEYE BAŞLAMASI HALÎFENİN BU GÜLÜŞTEN BİR ŞEY ANLAMASI

Gördü kız hem, onda gevşeklik ki var,
Hem de bitmez kahkaha, gülmek dolar.

Akla gelmiş oldu artık, pehlivan,
Aslan öldürmüş, vücût dimdik o ân!

Kahkaha artmış, uzar hiç durmadan,
Gayret etmiş ağz kapanmaz hiç inân!

Sanki esrâr içti, oymuş gülmede,
Kâr, zarârdan kahkaha üst gelmede.

Çok düşünmüş, neylemiş yok faydâsı,
Set yıkılmış, sanki bir sel gelmesi.

Ağlamak, gülmek; gönül gam, neş'esi,
Hepsinin bir ayrı madenden sesi!

Hepsinin bir ayrı mahzen, bil ki var,
Hem anahtar Hak'ta, hep Allah sunar.

Kızda artık dinmemiş hiç kahkaha,
Hem halîfe oldu pek hûysuz daha.

Çekti hançer, der: "Habîs güldün neden?
Hem neden güldün? Gel artık söyle sen!

Sanki güldün, düştü şüphe gönlüme,
Söyle gerçek neyse, hîle eyleme.

Sen yalan der, kandırır olsan beni,
İstemem ben, boş bahâne etmeni!

Anlarım ben, gönlümüz aydın bizim,
Doğru söz densin, gerektir, beklerim.

Bil ki şah gönlünde aylar, var yine,
Bir bulut örsün, çıkar tekrâr yine.

Bir ışık var, gönle girmiş gezmede,
Hırs ve hiddet eylesin, gizlenmede.

Anlayış, artık bu ân dostum benim,
Doğru söz, söylenmez olsun bil hemin;

Ben kılıç çaldım, muhakkak gerdana,
Faydâ yoktur, hiç bahânenden sana!

Doğru söylersen, azât ettim seni,
Hak için ben, anla kırmam neş'eni!"

Çokça Mushaf'ı, koyup üst üste hem,
Hem yemîn etmiş ve söz vermiş, o dem!

CARİYENİN KILIÇ KORKUSU İLE SIRRINI HALÎFEYE AÇMASI. HALÎFENİN "DOĞRU SÖYLE, GÜLMENİN SIRRINI SÖYLE, YOKSA SENİ ÖLDÜRÜRÜM" DEMESİ

Kaldı âciz, kız demiş her hâlini,
Yüzce Zâl değmiş, o Rüstem hâlini!

Yolda geçmiş, her ne olmuş söyledi,
Her ne olmuş, durmadan nakl eyledi.

Orda aslan öldürüp gelmiş gibi,
Kaldı âlet, sanki boynuzmuş gibi.

Şahta şehvet söndü, ürküp fareden,
İşte bundan gülmemiz artmış hemen.

Bil ki Allah, sırrı etmiş âşikâr,
Pis tohmu eksen, çıkarmış âşikâr!

Hem bulut, su, hem güneş âteşle de,
Toprağın sır neyse, dipten çekmede.

Her ağaç, yaprak döker, vardır bahâr,
Bir kıyâmet gösterirken, âşikâr!

Hem bahâr, her sırrı, gerçekten bulur,
Her ne *yer* toprak, çıkar rüsvâ olur!

3975. Her ne *yer*, dil, hem ağızsunmaktadır,
İçte, her bir şey âşikâr olmaktadır!

Hem çıkar, köklerde mevcût varsa sır,
Meyveler çıkmış, bütünden üsttedir.

Gönlü incitmiş olan, gamlar bütün,
İçtiğin mey etkisindendir, düşün!

Söyle nerden, sen bilirsin hangi mey?
Ağrıtır baş, hangi sarhoşluktu hey!

Ektiğinden ağrı nerden gelmede,
Aklı çoklar, tohmu neymiş bilmede.

3980. Dal ve meyve, benzemezler dâneye,
Benzemez insan, tohum bilmem niye?

Hülyâlar elbet eser, benzeşmeyen,
Benzesin bir dâne, dal olsun neden?

Nutfe ekmekten olur, ekmek midir?
Nutfedir insan, fakat gerçek midir?

Cînse nârdır, olmamış göz, nâra *yâr*,
Hem bahârdır, her bulut dolmaz buhar!

Üfleyen Cibril, Îsâ peydâ olur,
Benzemezler, benzeyiş olmuş mudur?

3985. Toprak Âdem, hiç de aslâ benzemez,
Var üzüm, hiç kimse, bir daldır demez.

Bir asılmış hırsız uymaz sehbaya,
Taatın, cennet sayılmaz öyle *ya*!

Hiç asıllar benzeri olmaz eser,
Ağrıyan baş, sancısın bilmez meğer.

Aslı olmazken, cezâ vermez Hüda,
Kulsa suçsuz, incitir olmaz Hüda!

Neyse asl, elbet tutup çekmiş odur,
Benzemez aslâ ve gelmiş şey budur!

3990. Çektiğin şey, bir suçun elbet sonu,
Bir tokat inmişse, say, şehvet onu!

Suç ne bilmez, ibret almazsan bile,
Ağlayıp dur, durmayıp affı dile!

Secde et, *yüz* kerre "Ya Rabb" söyle dur;
Hem cezâ, bir suç için gelmiş olur!

Sen temizsin, suç, sitemden Ey Hûdâ;
Gam verilmez, suç görünmez olsa da!

Bilmedim ben, suç nedir elbet âyan;
Bilmişim dert, suçta, olmuştur beyân!

3995. Örttüğün suç, örttüğün olmuş sebep,
Cürmü ört Rabbim, budur kuldan talep!

Hem cezâ sunmuş, suçumdur, baksana;
Hırsızım, çıkmış cezândan meydana!

PADIŞAHIN İŞİ ANLAYIP O HIYÂNETİ AFFETMESİ KENDİSİNİN MUSUL ŞAHINA ZULMETMESİ: "KİM BİRİNE ZÛLMEDERSE KENDİNE ZÛLMETMİŞ OLUR. ŞÜPHESİZ RABBİN SENİ GÖZETLER VE GÖRÜR." ÂYETİ GEREĞİ BİR KÖTÜLÜĞE UĞRADIĞINI ANLAMASI, İNTİKÂM ALMAYA KALKARSA SUÇUNUN ARTACAĞINI BİLMESİ VE KIZI BEYE VERMEYE KARÂR VERMESİ

Sırra vakıf şah ki tövbe eyledi,
"Bunca istek, hem de, suç benden" dedi.

"Çok zulüm etmiş idim ben ellere,
Döndü onlardan ki gelmiş, bizlere.

Halka zulmettim, güvendim mevkime,
Derde düştüm, zulmü ettim kendime.

Dövmüşüm çok, ben ki ellerden kapu,
Şimdi bundan kapımın oynar topu!

Başka eşler üzre düşmüş kimseler,
Ehlinin, olmuş kavat hep böyleler!

Sen ne yapmışsan, gelir aynen cezâ,
Suç denen, bulmuştu denginden cezâ!

Bir fenalık buldu bir denk karşılık,
Suçta bulmuş dengini, elbet yazık!

Ben Musul şahından aldım, zor ile,
Benden almış gayriler, tezden hele!

Ben güvenmiştim, o, lâlâm bil ki sen,
Oldu hâin, hem hıyânet eyleyen!

Öç ve kînin vakti geçmiş, anladım,
Hâmdım elbet ben de hâmlık eyledim.

Başlayıp tekrâr, zulüm etsem beye,
Hem döner tekrâr bana, bak gerçeğe!

Hem cezâ, bundan dönüp, gelmiş bana,
Bir sınak ar, yok gerek, tekrâr ona!"

Derdi şahın, kırdı sağlam boynumu,
Lalayı incitmiş olsan, doğru mu?

Verdi Allah, bir mükâfattan nişân,
"Bedlik işlersen, cezâ bizden inân!"

Haddi geçmek pek zarârdır, burda biz,
Has bir iştir, merhâmet, sabr etmemiz.

"Rabbenâ innâ zelemnâ"[44] suç bizim,
Rahmeti çok, rahmetinden isterim!

"Eyledim af! Gel suçum, af eyle sen;
Eski suçlar neyse, bitsin, sil hemen.

Sonra gel sen, pek sakın, ey câriye,
Duyduğun söz, söylenilmez kimseye.

Beyle gerçekten eversem ben seni,
Hak için, hiç duymasın bir kul hani!

Şimdi benden, oysa bir âr duymasın,
Bir fenâlık, oldu yüz iylik kesin!

Belki yüz kez, eyleyip durdun sınak,
Çok güzeller, teslîm ettim oysa bak.

Hiç dokunmaz oldu, vermişken ona,
Şimdi sen bak, hep olan, benden bana.

Sonra, huzra sesleyip, almış beyi,
Hem becermiş, hışmını tam yenmeyi!

Onca makbul, bir bahâne söyledi,
"Hiç bu kız bilmem neden sevmem" dedi.

"Kıskanır sltanımız, kıskanç kadın,
Kaynatır kap, annesidir evlâdın.

Oğlumun hem annesi, çok haklı, yâr,
Hem cefâlar, etmenin imkân mı var?

Kıskanır olmuş ve kanlar yutmada,
Hem bu yüzden, derde düşmüş durmada.

Şimdi ben, versem gerek, mert bir ere,
Yok, efendim, bizce lâyık bir kere.

Sen ki cân koydun, o yüzden meydâna,
Anladım ben, hem de kız, lâyık sana."

Hem nikâh kesmiş, hemen vermiş beye,
Öfke, hırs kırmış, ulaşmış gerçeğe.

---

[44] *"Ey Rabbimiz! Biz nefsimize zulmettik…" (Araf, 23)*

"ONLARIN RIZIKLARINI BİZ TAKSÎM ETTİK." HÜKMÜNCE ALLAH BİRİSİNE EŞEKLERİN ŞEHVET VE KUVVETİNİ VERİR. BİRİNE DE MELEKLERİN, PEYGAMBERLERİN

Hem hevâ, varken heves, atmak erin;
Bunlar ancak kuvveti peygamberin.

***

Şehvetin emrinde olmaz bir tohum,
Bir kıyamet bâkilik bulmuştu tüm!

***

Onda, erkek merkebin yok kuvveti,
Onda peygamberlerin er kudreti.

Hışm ve şehvet terki, erliktir ona,
Var nebîlikten damar, o insana.

Olmasın merkepte mevcût erliğin,
Hem de Allah, bir ulu beydir desin.

Cânlılık olmuşsa hem, Hak'tan uzak,
Allah'ın rahmetle ölmek, hoştu bak!

Sırdır erlik, her ne var, artık deri,
Oydu cennet, bu cehennem rehberi.

Cennetin dört yan, karanlıklar dolu,
Hep cehennem zevk, heves, şehvet yolu!

Aslan ey sen, şeytan öldürmüş adam,
Sen azalt merkepliği, er ol ki tam!

Bunca âlem, anlamaz olmuş iken,
Sence azcık bir oyun, ey er hemen.

Ey benim emrimde, lezzetler bulan,
Hem vefâkâr, emre hem, cânlar veren.

Dinle emrin, lezzeti destânını,
Şimdi dinle, mânanın beyânını.

PADIŞAH DİVÂNDA OLANLARA BİR MÜCEVHER GÖSTERİP "BU NE DEĞERDE?" DİYE VEZÎRE VERMESİ, VEZÎRİN KIYMET BİÇMEDE AŞIRI GİTMESİ. ŞAHIN "KIR BU MÜCEVHERİ!" DİYE EMİR VERMESİ, VEZÎRİN "BUNU NASIL KIRAYIM?" DİYE KEM KÜM ETMESİ

Gitti şah bir gün dîvana, döndü tam,
Devletin erkân, bütün ordaydı hem.

Bir mücevher vardı, nûrlu şah ile!
Verdi cevher, hem vezîrin tam ele.

Der: "Nedir cevher için elbet değer?"
Der ki: "Yüz merkep yükü altın eder!"

Der ki: "Kır!" Der:"Ben nasıl kırsam bunu?
Haznenin ben dostuyum, kırmam onu!

Hem nasıl görsem revâ, kırsam ki ben,
Hem, pahâ biçmek ki imkânsız iken!

Verdi bir kat giysi, takdîr eyledi,
İnciyi, tekrâr geri almış idi.

Verdi mert şah, başka birçok giysiler,
Böyle birçok elbise vermiştiler.

Tuttu bir miktar ve sözler söyledi,
Tâze, eski, çok misâller eyledi.

Sonra vermiş, haznedar almış idi,
"Bir alan olsa değer neymiş" dedi?

Perdeci der: "Ülkenin tam nısfı bu,
Saklasın Hak, her belâdan doğrusu!"

Der ki: "Kır!" Der: "Hançerin parlak güneş,
Gündüzün nûr, onla ancak oldu eş!

Geç şu kıymetten, bakın parlak bu nûr,
Hem güneşler nûruna uymuş olur.

Hem nasıl kırsam deyip, varsın bu el?
Padişahın haznenin, düşmân misâl!"

Padişah hilât verir, artar gelir,
Başlamış şah, aklını övemektedir.

Sonra bir bey üzre, vermiş inciyi,
Gâye elbet, imtihân etmek iyi!

Hem o beyler de, aynen söyledi,
Kim ki var, şah, giysiler vermiş idi.

4055. Giysinin kıymetleri artırdı şah,
Kuy'ya attı, sanki hiç saymıştı şah!

Hepsi birden, yönlenir taklîtlere,
Elli altmış, aynı söz der bir kere!

Gerçi, taklîttir cihânın öz direk,
Hem de, rüsvâdır mukallitler demek!

MÜCEVHERİN ELDEN ELE GEÇEREK EYAZ'A GELMESİ, ONUN ŞAHIN VERECEĞİ MÂL VE MÜLKE ÖNEM VERMEDEN MÜCEVHERİ KIRMASI. TAKLİTÇİYİ MÜSLÜMÂN SAYMAK DOĞRU DEĞİLDİR. NÂDİR OLARAK TAKLİTÇİDEN İNANCINA DAYANANLAR ÇIKAR. İMTİHÂNDAN SAĞLAM KURTULUR. ÇÜNKÜ ALLAH BİRDİR. ONA BENZEYEN, INSANI YANILTAN ÇOK ZORLARI VARDIR. TAKLİTÇİ BU ZITLARI AYIRT EDEMEZ. FAKAT O HAKK'I TANIMAZSA BİLE İNÂYET GÖZÜYLE BAKARSA BU TANIMAZLIK ONA ZİYÂN VERMEZ

Ey Eyaz sen, şimdi parlak gevhere,
Bir değer vermen gerektir, bir kere.

Der Eyaz: "Ben söylerim, artık ne var;"
Der ki: "Kır sen! Hurdahaş et âşikar!

4060. Hem Eyaz'ın elde taşlar var idi,
Vurdu elbet, cevheri mahv eyledi.

Belki, rüyâlarda görmüş sâf kişi,
Koltuğa taş, koyma olmuş ilk işi.

Sanki Yûsuf, her ne var görmüş iyi,
Hem kuyunun dipte, çıplak gerçeği!

Kim haber vermiş zafer, hem fethi tek,
Birdi maksât üzre ermek, ermemek.

Kim ümitvar, yârinin vuslâtına,
Hem kırılmak, hem savaş, hiçtir ona!

4065. Mât eden at, mât eden, fildir giden,
Saçma saymış, aldırır olmaz hemen.

At arar, âriften ister, der, götür;
Öncü olmuş at değil, gerçek görür.

Aynı soydan oldu mu, insan ve at?
Öncü olmak üzre, at sevmek murât!

Çekme sûret üzre dert baş ağrısı,
Ağrısız manâ gerektir doğrusu!

Zâhidin derttir, işin gelmiş sonu,
Hâlimiz neymiş, hesâb etmek günü.

4070. Baş ve önden, anlamış ârif olan,
Son düşünmek, gâmı yok artık inân!

Korku önden, ârifin önden ümit;
Taktîri bilmiş ve kurtulmuş işit!

Bildi ektim mercimek ben önceden,
Sonda mahsûl neyse, olmuş beklenen!

Korku, ürküş bilmeyen, ârif olan,
Hak kılıç, hay-huyu kesmiş ortadan!

Önce Hak'tan korkarak ummuş iken,
Korku gitmiş, yalvarışlar yerleşen.

Hem Eyaz, has cevheri kırmıştı da,
Beylerin feryât, figânlar ortada!

Korkusuzluk neydi? Kâfirmiş meğer!
Hak için, nûr cevher kırmış gider!

Cümle bey körlük ve elbet cehl ile!
Kırdı şahın, inci kıymetsiz hele!

Sevgi gerçek bir mücevher olmada,
Hep gönüller içre meydan bulmada.

Beylerin "İnciyi Neden Kırdın?" Diyerek Eyaz'ı Suçlamaları, Onun Cevâp Vermesi

Der Eyaz: "Elbet ki nâmlı kimseler,
Emri şah mı özdedir, yok inciler?

Emri şah, bilsek ki gevhermiş yüce?
Hak için siz söyleyin, bilsek nice!

Ey mücevher gözleyen, şah tınmayan,
Önde gül var, cadde yoktur anla sen!

Göz ayırmam, aslâ şahtan, ben hele,
Olmadım müşrik, işim yok taş ile.

Renkli taş seçmiş ve şahı terk eden,
Cânda, cevher değer yok, bil ki sen!

Rengi gül, olmuş oyuncak, at ki sen,
Renk veren kim, bir düşün, şaş dur hemen!

Vur kırılsın, taşla, gel gir sen çaya,
Renk koku alsın âteş, sür ortaya!

Dîn yolundan olmadıysan yolkesen,
Bir kadın oldun, taparsan renge sen!"

Eğdiler baş, böyle sözler üzre hep,
Özre yönlenmiş, özür olmuş talep.

Her gönülden, sanki yüzler âh çıka,
Gökte yükselmiş duman var, âşikâr!

İhtiyâr cellâda vermiş şah emir,
"Çer-çöp onlar, sen uzaklaştır" denir.

Âdîler lâyık değiller mevkie,
Taş için hem, emri red bilmem niye?

Buyruğum hem, böyle bir tek taş için,
Hep fesâd ellerde hakîrdir niçin?"

Padişahın Beyleri Öldürmeyi Emretmesi, Eyaz'ın "Af Daha Doğrudur" Diye Şefâatte Bulunması

Gör Eyaz'dır merhâmetten, pek yüce,
Sıçrayıp şah huzra koşmuş hızlıca.

Secde etmiş, hem de, tutmuşken boğaz,
Gökler âşık şaha, hem bî-itirâz.

Ey hümâ, elbet hümâlar mutluluk
Sende bulmuş, sende mertlik her ufuk.

Ey keremkâr âlemin ihsân, kerem,
İhsânında yitti, yoktur muhterem!

Ey lütufkâr, gördü elbet gül seni,
Hep utançtan, yırttı gömlek, hem teni.

Affediş tek affınızdan, tilkiler,
Affedişten, aslanın üst geldiler.

Buyruğun uğrunda, hürlükler bulan,
Affa yaslanmış, uzaktır korkudan!

Suçlular, küstâh ve gaflet etseler,
Affa maden, sendeki aftan eser!

Dâimâ gaflet ki küstâhlıkladır,
Hem de tâzim, gözde dert, neymiş alır.

Bed olan hûy, hem de gaflet etmeler,
Tâzimin âteşle, yanmıştır gider.

Onda heybetler, uyanmışlık verir,
Hem unutmak kalmayıp, yokluk bulur.

Yağma vakti, uyku gelmez halka hem,
Gitmesin hırkam deyip, yatmaz o dem.

Hırkanın korkuyla kaçsın uykular,
Cân, boğaz derdiyle hiç yatmak mı var?

4105. **"Lâ tuâhiz innesînâ"**[45] bir tanık,
Hem bu yüzdendir, unutmak, suç yazık!

Kim unutmuş, saygıda etmiş kusur,
Yoksa gaflet eyleyip mağlup m'olur?

Gerçi nisyân, çâresiz gelmiş çatar,
Yok, unutmak der, sebep durmaz arar.

Hakk'a hürmet gevşemiş oldukça da,
Var unutmak, hem de şaşkınlık, hatâ!

Hem nasıl, sarhoş cinâyet işliyor,
Sonra, özrüm var ve sarhoştum diyor.

4110. Sonra derler: "İçtiğin zıkkım senin,
Kendi arzûn isteyip içen hemin!

Kendi gelmez, dâvet ettin sen onu,
Sarhoş oldun, isteyip yaptın bunu.

Cehdin olmazdan da, sarhoş olsanız,
Cânı sâkî, hep korurmuş, bilseniz!

Yardım eyler, özrü ister namına,
Hak'ta mestin, kul olaydım uğruna!

Af ve ihsân, varlığından zerreler,
Her ne var, Hak'tan gelen şeylerdiler.

4115. Aflar övmüş, sende mevcût affı hem,
"Dengi yoktur" sen sakın, eşsiz o hem!

Cânların affet n'olursun, kovma sen,
Mutlu er, onlar damağın tât iken!

Hem, yüzün görmüştüler, gel sen acı,
Hem nasıl çeksin elem, senden acı?

Ayrılıktan söyledin, gel söyleme!
Her ne dersen yap ve tek ayrıl deme!

Bin kere ölmek, elinden olsa da,
Senden ayrılmak kadar, zor olmaya!

4120. Hep yetişmiş, cümle dert, feryâda sen,
Ayrılık bitsin, kadın, erden hemen!

Vuslâtın ummakla, ölmek pek güzel,
Senden ayrılmaksa, yüz âteş bedel!

Kâfirân der: "Sen ki baksan, bir sefer,
Gam biter, kalmaz cehennemden eser!"

Hem o bakman, der de, gerçek tât verir,
Sihr edenler üzre diyet gösterir.

FİRAVUN BÜYÜCÜLERİ ÖLDÜRECEĞİ ZAMÂN, ONLAR: "ZARÂR YOK, BİZ ALLAH'A DÖNECEĞİZ!"DEMELERİNİN AÇIKLANMASI

"Yok zarâr!" denmiş ve duymuş âsumân,
Sevlicânın[46] top kesilmiş gök hemen!

4125. Fir'avun'dan darbe, olmaz darbe hiç,
Allah'ın lûtfu, kahırlardan hâriç!

Bilmiş olsan sırrımız, ey âdî sen,
Kurtuluş var bizde, kalp kör, bil ki sen!

45 *"Rabbimiz unutup işlediğimiz suçlarla bizi suçlama." (Bakara, 286)*

46 *Sevlicân: Atla oynanan top oyunundaki sopa, çavgan.*

Gel yanaş, elbet ki bu org der, duyun,
Söylüyor **“Yâleyte kavmî ya’lemûn!”**[47]

Bizce Hak vermiş, ne ki Firavniyet,
On par’etmez sizdeki Firavniyet!

Hem Mısır, Nil seyredip sarhoş olan,
Cân ki saklar, yüz Mısır, yüz Nil inân!

Sen gelip, pis hırkanı terk eylesen,
Cân Nil’in var, Nil’i sen boğdun hemen!

Ey Firavun, Mısr’ı geç, el çek, uyan,
Cân içinden, yüz Mısr olmuş ayân!

“Rabbiniz ben!” Halka sen dersin fakat!
Gafletin çok, işbu çift sözdür sakat!

Rab olan, kuldan, nasıl titrer durur,
Ben diyen, cismin, nasıl muhtâç olur?

İşte bizler, burda olduk “ben” diyen,
Hep belâ dolmuş, o ben, yitmiş hemen.

Ey köpek, hem böyle “ben” şomdur sana,
Bizde devlet, mührü almış, baksana!

Benliğin, kîn gütmemiş olsun sana,
Bizde ikbâl, devlet olmuş baksana!

Darağaç, yok, yurdu terk etmek bize,
Çok şükür, birkaç nasîhat var size!

Dârda ölmek, ermenin olmuş binek,
Saltanat, mülk, sizde, tek gaflet demek!

Ölmenin sûrette, gizlenmiş hayât,
Hem hayâtın dış kabuk, gizler memât!

Nûr âteş şeklindedir, âteşse nûr,
Yoksa nerdendir cihân, olsun gurûr?

Gel uyan, tezlenme, evvel ol ki yok;
Batsan artık, doğ ki şarktan nûru çok!

[47] *“Keşke kavmim bilselerdi...” (Yâsin, 26).*

Sonsuzun benlikle kalp, hayrettedir,
Dondu benlik, âr, ayıp yitmektedir!

Cân, o bensizlikle, hoş hâl aldı da,
Benliğinden çıktı âlem, yok o da!

Kurtulup benden, iz olmuş şimdi ben,
Âferînler, bensiz olmuş şimdi ben!

Kaçtı elbet, düştü benlik ardına,
Hem görür onsuz onu, koşmuş ona.

Sen ki istersin, o artık istemez,
Öldüğün ân, istenenler geldi tez!

Sen diriysen, kasteden olmaz sana,
İstemezsen, istenen gelmez sana.

Aklımız yol gösterir olsaydı hem,
Dînde Râzi, sırrını bilmişti tam!

“Tatmayan bilmez” akıl, varken hayâl,
Artırır ondan meğer hayretli hâl.

Nerde ben, fikr eyleyip, keşf eylesin?
Hem o ben, yoklukta çıkmıştır kesin!

Hem akıllardır, araştırmak mı ne?
Düştüler birlik, hulûllün zulmüne!

Ey Eyaz, dostlukla ermiş yoklara,
Sen ki yıldızsın, güneş almış yara!

Hem de; ittihât, hulûlden çek öte;
Nutfe, ten olmuş ve dostmuş tenle de!

Gel de affet, af hazînenden senin,
Lûtfun artık, hep lütuflardan kesin!

Ben kimim? Gel sen de affet söyleyen!
Sen ki “Kün” emrinde bir tek şah iken!

Ben kimim? Uğrunda varlık gösteren!
Cümle varlık, varlığından beslenen!

EYAZ'IN ŞEFÂAT ETMEDE KENDİSİNİ SUÇLU GÖSTERMESİ VE ÖZÜR DİLEMESİ. ÖZÜR DİLERKEN DE KENDİNİ SUÇLU SAYMASI. KIRIKLIĞI PADİŞAHIN ULULUĞUNU BİLMEDEN İLERİ GELİR. RESÛLULLAH, "BEN ALLAH'I EN İYİ BİLENİNİZİM VE ALLAH'TAN ÇOK KORKMAKTAYIM" DEDİ. ULU ALLAH DA "SÖZ BUDUR, BUNDAN ÖTESİ YOK; ALLAH'TAN, ONU BİLEN KULLARI KORKAR" BUYURMUŞTUR

Ben nasıl, hilmiyle dolmuş kimseye,
Kalkarım ben, hilm yolun göstermeye?

Sille, yumruklar vurup, ezsen gerek,
Yüzbin aşkın sille vur lâyık bu tek!

Huzra söz etmek nedir, ben söylesem?
Hem kerem şartın nedir, buymuş desem?

4160. Hem bilinmez şey mi var artık sana?
Gelmeyen âlemde neymiş aklına?

Bilmemekten sen öte, her şey bilen,
Hem unutmak, bilmemek olsun neden?

Hiç olanlardan tutup, ettin adam;
Bir güneş olmuş da, parlar oldu tam!

Biz kimiz, mâdem adam ettin bizi,
Yalvarırsam, sen keremkâr duy sözü!

Sûretimden, sen şefâat gösteren,
Hem demek, sensin şefâat eyleyen!

4165. Hem de mâl, mülkümle bomboş yurt denen,
Yaş, kuruyla, ilgimiz yoktur hemen!

Hem duâmızdan, akıttın sanki su,
Gel sebâtımdan da affet, doğrusu!

Hem duâ etmemde, ihsânın senin,
Ben duâ ettim, kabûl et sen hemin!

Sen kabûl et, beklerim tutmuş duâ,
Söyleyim, benden kabûl etmiş duâ!

Dertliyim baştan sona, benlikle ben,
Çünkü, her derdin devâsı var hemen.

4170. Ben cehennemlik taşır oldum şeri,
Hem onun ihsân sunarken Kevser'i.

Hem cehennem, her kimi yakmışsa ben,
Hem yanan neymiş, bitirdim tâzeden.

Kevser'in neymiş işi? Her bir yanan,
Sâye göstersin biterler sonradan!

Katre katre, hep karâr îlân eder,
Od yakar, ben tâzelik verdimdi, der.

Hem cehennem, güz misil sertlik sunar,
Gör ki kevser, bağlar üzre, bir bahâr!

4175. Hem cehennem; ölme kabrin toprağı;
Oysa kevser, sundu elbet sûr çağı!

Ey cehennem içre yanmış kimseler,
Hakk'ın ikrâm oldu Kevser, gel ki der!

"Halkı benden faydalansınlar dedin;
Hayy u Kayyum Ey Hüdâ lûtf eyledin!

Ben, yararlanmak için elbet değil,
Cümle noksân, mertliğimdendir asıl!"

Ten-perest bir bendeyim, affeyle sen,
Affın ummân, affa lâyıktır hemen!

4180. Halkı ırmak, halkı seller misli sen,
Hem arıt deryânda, affet sen hemen.

Af çıkar olmuş gönülden, her gece,
Bir güvercin misli uçmuş, öylece.

Her seher vakti uçurdun bunları,
Haps edersin akşama dek onları.

Uçtu, akşam vakti, sayvân aşkına,
Hep kanat çırpar o eyvân aşkına.

Vuslâtın ip, tende bir kopsun, sana
Hep gelirler, mevki var senden yana!

Terse dönmekten eminken, siz duyun:
Hep kanat çırpar: **"İleyhi râciûn!"**[48]

Hem keremden geldi bir ses: "Siz gelin!"
Hem dönüşten, hırs, keder kalmaz bilin!

Çok gariplik çektiniz âlemde siz,
Kadri, kudret var, gerektir bilmeniz.

Bir ağaçtır, rahmetin söz gölgede,
Nâz ve rahmet bol, uzan yat öyle de.

Dîn için, zahmet çeker olsun ayak,
Sen ölümsüz hûriler var, var da bak!

Hûriler, rahmet işâret verdiler,
Döndüler, artık seferden sûfîler.

Hem güneş nûru misil, sâf sûfîler,
Hâke düşmüş, çöplüğe girmiştiler.

Hep ayak, el, üst ve baş, hepten temiz,
Sanki nûr vermiş güneş, yok başka iz.

Ey Hüda! Mücrim olan, hep suçlular;
Hep duvarlar üzre, başvurmuştular.

Her hatâ, her sutça, vâkıf oldular,
Hem de şahın emre, mât olmuştular!

Hakk'a yüz dönmüş ve âh etmiştiler,
Cürme düşmüşler, lütuf beklerdiler.

Yol ki kirletmişti onlar, tezce sen,
Yu n'olur, lûtfun Fırat'tan, Dicle'den!

Sen arıt, yıllar süren suçtan yıka;
Saf tutup kılsın namâz, paklarla da!

Ölçü sığmaz safta nûra dalsalar,
Hem de "Bizler sâftanız" der olsalar;

Hem bu hâli vasfa, sözler erdi yâ,
Hem kâğıt yırtık, kalem yok ortada!

Hiç deniz, sığmış mıdır bir testiye?
Yensin aslanı koyun, mümkün mü de?

Perde ardından çıkıp, geç perdeyi,
Gör, şaşılmış Padişah, vardır neyi.

Gerçi onlar kırdılar gör, câmını,
Hoş gör artık, onda sarhoş nâmını!

Onların sarhoş oluş, mülk, mâl değil,
Sendeki meyden, lezzetlerdendi bil!

Sen ki şahlar şahısın Ey Padişah;
Hem senin sarhoş biziz af, Ey ilâh!

Hem hitâb ânında mevcût lezzetin,
Etti sarhoş, yüzce küp etmek çetin!

Sarhoş ettin, bâri artık vurma had,
Şer'iniz, sarhoş için vermez ya had!

Gelse aklım, hem o vakt sen döv beni,
İstemem ben, hiç ayılmak hissini.

Kim meyinden içmeye, fırsât bulur,
Hem akıldan, hem de hadden kurtulur!

Mestliğin yoklukta, sonsuz kaldılar,
Sende sarhoşlar ki hiç, kalkmazdılar!

İhsânın söyler bize "Sen kalk yürü!
Aşkımın ayran içen, sen kalk yürü!"

Ey, sinek benzer düşersin ayrana,
Mest değilsen, sen şarâpsın baksana!

Ey sinek, sendendi mest gerkes olan,
Sen ki bal deryâsı görmüş at süren!

[48] *"Şüphe yok ki biz Rabbimize dönenleriz." (Bakara, 156)*

Zerre benzer dağda sarhoşun senin,
Nokta, pergel, çizgi feyzinden senin!

Senle titrer fitne, halkı titreten,
Halka kıymet, sende kıymetsiz gelen!

Beşyüz ağzı, vermiş olsun Hak bana,
Anlatıdı, cân, cihân, neydim ona!

Tek ağız var, sırrı bilmiş Ey Hüda;
Hem utancından perîşân ortada!

Ben ki, yoktan dahi, eksik olmadım,
Bunca ümmet, onla atmıştır adım.

Şimdi gayb, ihsânını bekler durur,
Lûtfun olsun, öyle, yoktan kurtulur.

Ey kerem sâhibi, kurbân olduğum,
Tek havandan, bende baş dönmüşlüğüm!

Rağbetim, meylim senin istekledir,
Nerde girmiş varsa, hep cezbendedir.

Olmasın yel, kalkmaz elbet toz duman,
Hiç denizsiz, bir vapur yüzmez ki hem.

Ab-ı hayvan varken, ölmez kimseler,
Ab-ı hayvan tortu olmuştur meğer…

Âb-ı hayvân öyle ki cân kıblesi,
Dost ve bağ, hem bahçe, suymuş gülmesi.

Hak kadehten içse ölmüş, ölmemiş,
Cânda, cânın suyla yoktur, onda iş!

Aşkının su, vermiş el, elhak bize,
Âb-ı hayvândır değersiz bak bize!

Cümle cânlar âb-ı hayvândan diri,
Âb-ı hayvânın suyun, sensin yeri!

Her zamân sundun ölüm, hem haşrı sen,
Hem kerem yapmış neler, gördümdü ben!

Ben güvendim, hem diriltmen var Hüda;
Ölme, ancak uyku bildim, burda da!

Cümle deryâlar serâp, olmuşsa da,
Hep çeken sensin kulaktan, Ey Hüda!

Titreşir aklın ecelden, aşksa şen,
Taş sudan, toprak gibi korksun neden?

Mesnevî'nin cildi beştir, şimdi o,
Cân semânın burcunun, yıldızdı o!

Yıldızın âş'nâsı kaptan yol bulur,
Duygular yıldızla nerden yol bulur?

Başkalar, yıldız görüp seyretmede,
Hem kıran kim, mutluluk bilmezse de!

Akşâmından şu sabâhlık vakte dek,
Dîv yakan yıldızla, aşnalık gerek!

Hepsi, şeytân üzre düşmüştür zan,
Gökte, burçlardan ki neft atmış ona.

Şeytâna, yıldız olan Akrep gelir,
Müşteriysen, akrâba hem dostudur.

Yay vurur şeytânı hep mıhlar yere,
Hem "kova" dolmuş su, hep mahsûllere.

Hem "balık" azgınlığın kırsın gemi,
Dost için sürmüş "öküz" yerler hemi!

Hem güneş zulmü yıkar elmâs gibi,
Lâ'l o yüzden don bulur, atlâs gibi!

Uç verir yokluktan artık var olan,
Burya zehr, hem orya bir tattır inân!

Dost olup, pis hûylarından geç ki sen,
Zehr küpünden sen, şeker yersin hemen!

Tesir etmez Fârûk'a zehr, baksana,
Hakla, bâtıl bilme tât olmuş ona!

BEŞİNCİ CİLDİN SONU

MEVLÂNÂ

MESNEVÎ
IV

ذلك تقدير العزيز العليم
یعنی مقدار اند سیر عمل ایشان
وچون آن نظر ایشان پدید کرد
حاصل هر شتاب را معدا نیست
و کار کاری علم ملک است تا آن جهد
عمل او پرسیده و هم چون حاکم
شهری که حکم او در آن شهر نافذ
باشد پس در دل ای نوابع
آن شهر او را حاکم باشد
عصمنا الله برحمته و حفظه
عما یجب بمحمد و آله یا رب العالمین

بسم الله الرحمن الرحیم

مجلد ششم از دفترهای مثنوی
و تبیانات معنوی که مصابیح
ظلام وهم و شبهت و خیالات
و شک و ریبت باشد و این مصابیح
را بحس حیوانی ادراک نتوان کرد
زیرا مقام حیوانی اسفل سافلین است
که ایشان را از بهر عمارت صورت
عالم اسفل آفریده اند و حوالی
ایشان دایره کشیده
که ایشان از این دایره تجاوز نکنند

ÖNSÖZ

Bismillahirrahmanirrahim

Bu, Mesnevî'nin mânevî delîllerinin altıncı cildidir. Vehim ve şüphenin bütün karanlıklarını aydınlatan, zân ve şüphe hayallerini yok eden, insanı tereddütlerden kurtaran bir nûra benzer. Ama o nûrları hayvânî hislerle görmenin imkânı yoktur. Çünkü hayvânlık makamı aşağıların en aşağısıdır. O makamdakiler, aşağılık âleminin sûretini yapsınlar, iddiâsını ortaya koysunlar diye yaratılmışlardır. Onların hissiyâtlarına ve anlayışlarına, çizgiyi aşmasınlar diye bir sınır çizilmiştir.

"Yüceler yücesi ve her şeyi bilen Allah'ın takdîri budur." Yani Allah insanların yapacağı işlerine bakıp görebilecekleri yeri göstermiştir. Zîrâ bir yıldızın gökyüzünde belli bir yeri ve bir görevi vardır. Nasıl bir hâkimin karârları sade o yere âitse, başka yerlerde geçersizse, o yıldızlar da ancak kendilerine âit yerlerde kendilerine âit işleri işlerler. Allah biz kulları bir yerde kalmaktan, hapis olmaktan, kulaklarımızı mühürlenmekten, perde altındaki kullarına göstermediği şeyleri bize de göstermemekten korusun. Amîn yâ Rabbu'l-âlemin!

Bismillâhirrahmânirrâhim

Gönlüme sensin Hüsameddin hayat,
Altı cild bitsin deyip ettin murât.

Hem Hüsâm-nâme senin himmetle de,
Cümle âlemlerde dönmüş, gezmede.

Mânevî er, Mesnevî son, altı cilt,
Armağanlar sunmadır, ettim ümît.

Altı ciltten, altı yönden saç ki nûr,
Bilmeyenler, hep gezip alsın huzûr!

Beşle, hem altıyla aşkın yok işi,
Gâye, yâr görsün ve bitsin teşvişi!

Belki gelmiş oldu ondan bir emir,
Söylenilmek istenen sır, söyleyir.

Gizli kalmış incecik kinâyeler,
Anlaşılmış tarzda söylensin meğer.

Sırra ancak, anlayan eşlik eder,
Denmemiş münkîrlere sırlar meğer!

Hem de dâvet, Hak katından gelse gör,
Hiç kabûl görmez ve görsün iş midir?

Nûh, dokuz yüzyıl çağırmış milleti,
Kavminin artmıştı inkâr, gayreti!

Söylemekten Nûh gelip vazgeçti mi?
Var sükûtun inde hiç yerleşmedi!

Havlayıp dursun köyün hep itleri,
Hiç de kervân kalmamış yoldan geri!

Oysa durmaz, yol alır mehtâp gece,
Havlasın it, durma yoktur öylece!

Ay saçar nûr, hem köpek, havlar durur,
Her ne var, kendince hizmetler bulur.

Herkesin hizmet olur takdîr olan,
Herkesin bir iptilâdır gözlenen.

Ay ki der: "İt havlamazdan durmuyor,
Nûr saçarken, ben neden dursam?" diyor.

Sirkenin hep ekşilik artmış iken,
Bir şekerken artma vâciptir hemen!

Sirkenin benzer kahır, lûtfunse bal,
Birleşip "sirkengübin" olmuş misâl!

Sirkeden bal, az olur olsun bilin,
Öyle olmaz, bil ki sen sirkengübin.

Nûh'a ümmeti sirke dökmüş durmada,
Hep şeker dökmüştü lûtf deryâsı da!

Mertliğin deryâ dökerken şerbeti,
Sirkesinden âlemin pek çok idi!

Tek bir iştir, bin değer, hem kimdi o?
Belki yüz asra uzanmış erdi o!

Bil deniz üstünde yol bulsun eğer,
Bir küpün önlerde ırmak, diz çöker!

Öyle bir deryâ ki, deryâlar duyar,
Böyle bir söz, böyle örnek duysalar!

Bir büyük ad, bir küçük ad denk diye,
Hep utanmış ağz acır, bak gerçeğe!

Bu cihân birleşse elbet o cihân
Hem utançtan gizlenir bil bu cihân!

Sanki dardır, rütbe, altın altıdır,
Hâsla, âdî, ölçü almak var mıdır?

Verdi kuzgun bağda, bir kuzgun sesi,
Duysa bülbül, olmaz artık kesmesi.

Çünkü Allah, istenen neymiş yapar,
Her şeyin bak, mutlaka vardır pazar.

Bak dikenlik âteşin olmuş gıdâ,
Gül gerek, sarhoş beyinler üzre yâ!

Bizce leşler, mutlaka pislik demek,
İt, domuz indinde helvâ, baldı tek!

Pis olan, gerçekte pislik yapmada,
Suyla pislikler savaşmış olmada!

Hep yılan, elbet zehirler saçmada,
Bizce olmuş, dert, perîşânlık o da!

Dağda doldurmuş kovanlar, hep arı,
Ot, ağaçtan, balla dolmuş ambarı.

Hem zehir te'sîr edip durmaktadır,
Panzehirler etkiyi kırmaktadır.

Dikkat etsen, hep cihân harp etmede,
Zerre sanki, kâfire kîn gütmede!

Zerre var dönmüş, gider olmuş sola,
Sağda görsen hep arar, düşmüş yola.

Zerre yükselmiş ve düşmüş başkası,
Durdu görsen, orda harbin en hâsı.

Onların olmuş savaşlar gizlice,
Ayrılıktan, ayrılık gör öylece.

Hem güneş, harbiydi sonsuz zerrede,
Böyle harp kalmış hesâplardan öte.

Zerrenin nefs, hem nefes mahv oldu mu?
Yok, onun harpler, güneşler harbi bu!

Kalmamış artık onun bir kıprayış,
"Hakk'a dönmüşlerdeniz" sırrında iş!

Geçmişiz bizden, senin ummândayız,
Asla erdik, burda süt içmekteyiz.

Gûle aldanmış ve ey yoldan olan;
Az konuş, ey aslı azcık anlayan!

Hem savaş hem, sulhumuz bizden değil,
Hâlimiz hep Allah'nın eldendi bil!

Söz, tabîat, işlerin hem darbı var,
Cûz'lerin bitmez, tükenmez harbi var.

Hep bu âlem, böyle cenkten durmada,
Bak şu unsurdan hayatlar sunmada!

Dört şu unsur, dört büyük muhkem direk,
Böyle dünyanın tavan düzgün demek!

Her direk, kırmaktadır bir başkayı,
Âteşin sönmek, sudan almış payı.

Zıdların üstündedir halkın bina,
Kâr, zarârlar harbi bizden, baksana!

Hâl denen zıd düştü, zıdlar onların,
Ayrıdırlar, ayrılıklar onların!

Her nefes, benden de yollar kesmede,
Gayra nerden, bulmuş olsun çâre de?

Dalgalanmış hâl ve ahval ordusu,
Harpteler hep, kîn güderler doğrusu.

Sende mevcût, pek ağır harpler dolu,
El için sen, harbedersen, doğru mu?

Belki Rabbim kurtarır harpten seni,
Sulh cihânından boyar ten rengini.

Sonsuz âlem yok bilirsin gayrisi,
Bilmiyor terkîbi hiç, zıdlık nesi!

Zıd ve zıddın etkisinden yok denen,
Yoksa zıd, bâkî o sonsuz var hemen.

Sürdü Allah cennetinden zıd iken,
Hem güneş yok orda, yok kış bil ki sen.

Aslı rengin, orda renksizlikti tek,
Çünkü harbin aslı, sulh etmek demek!

Gamla dolmuş âlemin hem aslı o,
Ayrılık aslen buluşmak, doğrusu!

Ayrılıklar isteriz, nerden hocam?
Hem neden birlik doğurmuştur rakam?

Çünkü fer'iz, isteriz dört hûy hemen,
İşte dört huy, bir muhalif zıd iken!

Ayrılıklardan uzak cân cevheri,
Hûysa bunlardan değil, Hakk'ın feri.

Hep savaşlar, oldular bir sulh için,
Hak için harp eylemiş Peygamberin!

Çift cihânın gâlibi elbet O'dur,
Vasfı anlatmak için yok dilde nûr!

Nehri birden, içmenin imkânı yok,
Tastamâm tok, doymanın imkânı yok!

Bil ki deryâdır, susuzsan, Mesnevî,
Ortasından, gönle aç bir ark evi.

Önceden aç Mesnevî'den arkı sen,
Gördüğün manâların deryâ denen.

Yel, temizlerken samanlık çöpleri,
Oldu tek renk, deryânın her bir yeri.

Tâzedir mercânda gel gör dalları,
Cân suyundan meyve almış payları.

Söz, soluklar, sesten ayrılsın hele,
Geçti hepsinden deniz olmuş bile.

Harf diyen, harften duyar hem harf bile,
Hem o üç en sonda cândır, bak hele!

Hem veren, ekmek alan, ekmek denen,
Geçti sûretten ve toprak bil ki sen.

Hem de manâ, ayrı ayrı olsa da,
Her zamân üçtür makâmlar ortada.

Sûret olmuş kil ve mânâ olmamış,
Kim 'olur' der, hem de 'olmaz' söylemiş!

Ruhların âlemde hep bekleştiler,
Bâzı sûret, bâzı sûretten kaçar.

Resme bir "git" emri gelsin, gittiler,
"Çık" denilsin, sûreti terk ettiler!

Halk O'nundur, hem emirler bil O'nun,
Ruh emirdir, sahibi Hak duygunun!

Hem binek emrinde, hem binmiş olan,
Dışta cismin, huzru cân olmuş bulan.

Dolmak isterken sular bir testiye,
Emreder: "Cân ordusu binsin" diye!

Niyet etmiş olsa cân yükselmeye,
Emreder ordan nakipler "in" diye!

Az de artık, incelir söz, öyle ki,
Hem azalt âteş, odun az at peki!

Bir küçük küp kaynamaz olsun, demem,
Belki idrâk çömleğin pek yufka hem!

Hem münezzeh Hak ki, yapmış elmalık,
Dal ve yaprak harfi, gizler meyvalık.

Ses ve dal, çok söz yayılmış bahçeden,
Elmadan, tek bir koku gelmiş hemen.

Şimdi gel çek, ıtrı iç, gör gerçeği,
Asla çeksin, hem götürsün, pekiyi.

Itrı çek hem, nezle olmaktan kaçın,
Halkta yellerden, nefeslerden sakın!

Sen bürün, örtün ve artık burnu tık,
Onların dersen havâ, kıştan soğuk!

Cânsız onlar, hem de donmuş kimseler,
Karlı dağlardan nefes vermiştiler.

90. Yer bütün kardan kefen giysin desek,
Hem kılınçtır, hem güneş, Hüsamı çek!

Sen çekip Hak'tan kılıç, şarktan hele,
Gel ısıt şarktan şu dergâhı bile!

Hançerin vursun güneş, kar üzre bir,
Sel akar dağdan ve düzlerden gelir.

Hem ne şarktan hem ne garptan gelmede,
Hem müneccimden de harpler etmede.

"Sen neden yol bilmeyen ben var iken;
Kör ve alçaklar edensin kıble sen?

95. Gör ki Kur'ân söylemiştir, ol emin,
Sevmedim der: **"Lâ uhibbul âfilîn!"**[49]

Önde ay, kullukla bağlarken kemer,
Ay bölünmüş dense incindin meğer!"

İnkâr etmiştin yâ **"Şemsi küvviret!"**[50]
Sence en yüksek, güneş olmuş, evet!

Sen değiştirmiş havâ yıldız dedin,
Hem **"İzânnecmü hevâ"**yı sevmedin.[51]

Öyle yâ, üstün değil ekmekten ay,
Öyle ekmek, cân damar kesmiş kolay!

100. Zühre, üstün olmamış elbet sudan,
Var sular, ten mülkünü mahv eyleyen.

İşlemiştir câna hiç duymaz kulak,
Dost öğüt burdan girip çıkmıştı bak.

Öğdümüz hep, hiç sayılmıştır sana,
Hem senin öğdün de, geçmezdir bana!

Hem meğer dost bir anahtar sâhibi,
Bir anahtar sunsa bir ihsân gibi!

Ay ve yıldız benzeri olmaz bu söz,
Emr-i Hakk'ın olmadan, olmaz bu söz.

105. Hem cihetsiz böyle bir yıldız yeli,
Vahy arar, elbet kulaktan, etkili.

Söz, cihetten yönlenin yönsüz yere,
Ölmenin kurd, yırtamazdır bir kere.

Bak onun, yıldız saçan has şûleden,
Oldu dünyânın güneş, huffaş desen!

Mavi gökler hep onun kulluktadır,
Bir çavuş ay, derdi var, yanmaktadır.

Zühre, sorsun bir suâl dönmüş ona,
Müşterî, cân nakdi, tutmuş huzruna.

110. Hem de el öpmek diler, ister Zühâl,
"Böyle devlet lâyık olmaz" der, Zühâl!

El, ayak, bundan Merih incitmede,
Utarit, vasfa kalemler kırmada.

Cümle yıldızlar, müneccim kavgada,
Cânı koymuş, rengi seçmiş oldu da.

Cân O'dur, bizlerse rengiz, hem rakam,
Fikrinin yıldız ki, yıldız cânı tam!

Fikr nedir? Hem, bir makâmdır, pâkça nûr,
Sen için söylendi, fikretmiş buyur!

115. Yıldızın var, yüksek elbet bir yuva,
Hem bizim yıldız sığışmaz bir eve!

Yer yakan sığsın nasıl bir yurda hem?
Haddi yok nûr, hadde sığmaz muhterem!

Aşka düşmüş kimseler, bilsin diye,
Örnek olsun, sığdı tasvîr denmeye.

Hem o örnektir ve aynen olmayan,
Aklı donmuş, olsa elbet anlayan.

Hem akıl keskin, fakat gevşek ayak,
Kalp yıkıktır, ten de pek sağlamdı bak!

---

49 *"Batanları sevmem…" (Enam, 76).*

50 *"Güneş dürüldüğü zaman…" (Tekvin, 1).*

51 *"Batmaya başladığı zaman yıldıza yemin olsun" (Necm, 1).*

Burya ait işte, fikreyler derin,
Şehvetin uğrunda fikr etmez kesin!

Dâva ânı, göğsü şarkın benzeri,
Sabrı dersen, şimşek olmaktır yeri!

Gösterir kendin, hünerler çok da o,
Hep vefâsızdır, vefâsızlık da o!

Hiç cihâna sığmamış benlikte o,
Sanki ekmek, bir yutuş, yitmekte o.

Cümle hûylar, hep bulurlar iyliği,
Hep biter pislik, ararken gerçeği!

Nutfenin benlikte kalsın, kokmuş o,
Câna ersin cümle nûrlar bulmuş o!

Bitki olmak yön iken, cânsız olan,
Hem de baktın dal, hayât sunmuş o ân!

Hem nebâttır câna dönmüş yeltenen,
Bir Hızır'dır çeşmeyi hayvân içen.

Cân döner cânâna bir iklim bulur,
Ömrü sonsuz âleme çekmiş olur!

Birisinin va'zeden vâize "Bir borcun üstüne oturmuş olan kuşun başı mı kıymetlidir, yoksa kuyruğu mu?" diye sorması va'ızında onun anlayışına göre cevâp vermesi

Bir adam vâize bir söz söyledi,
"Sence hâs bir söz diyen yoktur" dedi.

"Bir sorum var, şimdi anlat, çok bilen,
Ver cevâp artık bugün mecliste sen.

Burca konmuş olsa bir kuş, der isen!
Baş mı, kuyruk muydu yüksek, söyle sen?"

Der ki vâiz: "Şehre yüz dönmüşse o,
Köyde kuyruk, baştı yüksek, oldu mu?

Şehre kuyruk dönse, yüz dönmüş köye,
Kurban ol, kuyruk döner kıymetliye.

Bir kanat bulmuşsa kuş, yöndür yuva,
İnsanın gerçek kanat himmetti yâ!

Hayra derken, dalsa âşık şerlere,
Hayr ve şer hiç, bakma, sen himmet ara!

Hem beyâz, hem eşsiz olsun bir doğan,
Hep sıçan tutmaktadır, âdî inan!

Dönse bir baykuş meğer şahtan yana,
Bir doğan say, hiç gerek yok bakmana!

Boyca insanlar, hamurun teknesi,
Hem semâdan üst, esîr bilmem nesi?

Duymamış gök: "Sende yüksek"lik sözü,
Hem bu insan duydu, dertliyken özü.

Kimse; istek, aklı, hem hâslıkları,
Hep cihâna sundu mu hiç bunları?

Cilve ettin mi meğer sen göklere,
Rey, isâbet gösterir oldun mu ne?

Ey oğul, elbet gümüş tenler, peki,
Hem hamamlık resme gel bak, der mi ki?

Hem hurî resmi gelip varken niye?
Cilve sundun, sen de kör âcûzeye!

Hem neden âcûze hep çekmiş seni,
Yok, mu resmin celbeden güç madeni?

Söylemezsen söylerim, her şey âyân,
Hem çeker his, duygu, derken akl o ân!

Kıprayan bir kan, durur âcûzede,
Cansız olmuş hep hamamın resmi de!

Bir hamam resminde can bulmuş iken,
İhtiyâr âcûzedir terk eylenen.

Cân nedir? Elbet hayır, şerler bilen,
Her zarârdan ağlayan, zevkten gülen!

Cânda sırlar, hayr ve şerler bildirir,
Kim duyar, kim çok bilir, çok cânlıdır.

Ruhta te'sîr, bilgi olmuş anlayış,
Kim ki çokbilmiş olur hep Hak'la iş.

Öyle haller var, bu âlemden öte,
Orda cânlar kaldı cânsız, öylece!

Böyle bilmez cânda Hakka ermede,
Cânların cân var ya, Hak'tan gelmede!

Hep melekler, hem akıl, hem cândılar,
Geldi Âdem, böyle bir ten buldular.

Bir saâdettir ki Âdem, gördüler,
Ten olup, o ruha hizmet verdiler.

Câna, İblîs baş çevirmiş olmada,
Çünkü ölmüş bir uzuv olmuş o da!

Cânı yoktur, etmemiştir cân fedâ,
Bir kırık eldir, itâat yoktu yâ!

Tek kırılmış uzvu, cân eksik değil,
Cân yeniden halk edermiş, öyle bil!

Başka bir sır, var mı duymuş bir kulak?
Nerde tûtî, var şeker, yer olsa bak?

Hâs olan tûtîye vardır hâs şeker,
Her basit tûtî, gözün yummuş meğer!

Sûreti dervîş olan, bilmez zekât,
Manâdır hem, yok feûlün, fâilât.

Bal esirgenmez bu Îsâ'nın eşek,
Hûy onun, otlar beğenmiş oldu tek.

Bir eşek bulsun şekerden neş'eyi,
Hep dökerler, tatlı, batmanlık şeyi?

"Onların ağza mühür vurduk" diyen,
Âyeti bil, yolda lâzım bil hemen!

Sen de bil, en son Nebî'nin aşkına,
Mührü açsınlar n'olur yönlen O'na!

Hem, Nebîlerden mühürlerdir kalan,
Ahmed'in dîniyle kalkmış ortadan.

Kitli kalmış çok kilit var dense de,
Açtı hem: **"İnnâ fetehnâ"**[52] öyle de!

Oydu elbet çift cihân, yardım eden,
"Burda dîn, hem, orda cennet gel" diyen!

Der cihanda rehber ol sen onlara,
Ahirette, ayyüzün alsın sıra.

Gizli, âş'kâr söylemiş hep, duygulu:
"Bilmiyorlar Rabbimiz göster yolu!"

O nefes varken, açıktır çift kapu,
Bir yakarsın, çifte âlem câri bu!

Gelmemiştir, gelmemiş bir benzeri,
Hem cihânın, oldu son Peygamberi.

San'atında, üstün üstâd görseniz,
"Sende bitmiş böyle sanat" dersiniz!

Çok kilit açmış elin, hatem de sen,
Cân bağışlar âlemin, hatem de sen!

Hem mühür kaldırmada, açmış kapu,
İz Muhammed, açmayı açmaktı bu!

Âferin, binlerce şükran cânına,
Hem geliş, hem asrının evlâdına!

Has halifeden doğan evlâtları,
Gönlünün unsur ki doğmuş onları.

Olsa Bağdad, hem Herad, isterse Rey;
Suyla toprak olmadan ondandı ey!

Nerde bitmiş olsa, güldür gül dalı,
Nerde kaynar küp şarâp, mey olmalı.

Hem güneş garpten gelip gösterse baş,
Hep güneştir, başka şey olmaz ki eş!

---

[52] *"Şüphesiz biz sana açık bir fetih verdik." (Fetih, 1).*

Aybı görmek isteyen var, et ki kör,
Örtüşün var Allah'ım sen örtü ser!

Hak, o eşsiz bir güneş mevcut iken,
Bed o huffaşın, gözü örtmüş hemen.

Hem görüş noksân olan huffaş denen,
Pek uzaktır, oysa, yıldız görmeden.

İMAN ZEVKİNE MANÎ OLAN DOĞRULUĞUN ZAYIFLIĞINA İŞÂRET EDEN VE YÜZBİNLERCE AHMAKLIĞIN YOLUNU KESEN ÇÜRÜMÜŞ, PÖRSÜMÜŞ GAYRETLERİN KINANMASI. ZÎRA KOYUNLAR DA BİR NAMÛSSUZUN YOLUNU KESERLERDİ DE, GEÇEMEZDİ. NAMÛSSUZUN "KOYUNLAR BENİ ISIRMAZ MI?" DİYE SORARDI. ÇOBANIN "SENDE ERKEKLİK VARSA HEPSİ SANA FEDÂ OLSUN, NAMÛSSUZ BİRİYSEN, HER BİRİ SANA EJDERHÂ KESİLİR." DEMESİ GİBİDİR. BAŞKA BİR AHLAKSIZ DA KOYUNLARI GÖRDÜ MÜ DERHÂL YOLDAN DÖNERDİ. ÇOBANA DA BİR ŞEY SORMAZDI. SORARSAM KOYUNLAR BAŞIMA ÜŞÜŞÜR, BENİ ISIRIR DERDİ

Allah'ın nûr ey Hüsâmeddin ki gel!
Doğru yollar şahısın, sensin güzel.

Mesnevî'yi yay, ferâh bir hale koy,
Gizli mânâlar açılsın, ver ki boy!

Ver ki cân, harfler akıl, hem cân olur,
Öyle cânın Allah'a uçmak bulur.

Himmet ettin ruh evinden geldiler,
Hem de, harf harf sende tutsâk kaldılar.

Sen de ömr, olsun uzun, ol bir Hızır,
Düşkünün elden tutup sen ol hazır!

Sen cihânda ol, Hızır, İlyâs gibi,
Lûtfunüzden olsa yer, gökler ne ki?

Çokça söz söyler idim, var pis nazâr,
Lûtfunuzdan, yüzde birlik anca var.

Pis nazârdan öyle zehr aldım ki ben,
Onca kem gözden yenilmiş darbeden.

Ben de ondan, hâl nedir söyler iken,
Başka hâl, remz eyledim kînâye ben.

Hep bahânem, hep gönülden hîledir,
Gönlümün batmış ayaklar kildedir.

Hakk'a âşık oldu yüz binlerce cân,
Bed olan göz, pis kulak mâni iken.

Amcadır Ebû Talip, bundan, biri,
Der: " Araplar hep kınarlar bizleri!"

"Uydu derler, her ne der olmuş yeğen,
İşte dînden döndü" söylerler hemen!"

Der ki: "Amcam, bir şahâdet eyle ki,
Ben şefâat isteyen Hak'tan peki."

"Döndü derler" der; Ebû Tâlip ona,
"Bir ağızdan söylenir sır her yana.

Ben dönersem cümle tan eyler Arap,
Ağza düşsem, hep hakîr söyler arap.

Onla Hakk'ın lûtfu tam olsaydı hem,
Çekse Hak, bak, pis gönül bulmazdı dem.

Yardım et, düşkünlerin sığnak Hüda,
Çift tarâf olmuş dilekler ortada.

Hem bu gönlün, hîlenin elden bu ân,
Hep perîşân olmuşum, neymiş figân!

Ben kimim? Yüzlerce işten gökyüzü,
İsteyişten, söylüyor feryât sözü!

Ey keremkâr, ey hilim mâliki sen,
Çift yön arzûdan medet var, ver amân!

Ey keremkâr, doğru yol çekmiş neyi?
Çift yol ağzında, şaşmaktan iyi!

205. Hem bu çift yoldan da maksat, hepsi sen,
Orda kalmak, cân çekişmek, bil ki sen!

Çifte yoldan bir yönelmiş azmi var,
Olmamış harp, neş'enin meclis kadar!

Bir beyân duy, işte bak söyler Hüda;
Âyeti: **"Eşfakne" "en yehmilnehâ!"**[53]

Gör, gönüllerden tereddütler savaş,
Hayr mıdır yaptıkların, bunlar mı hoş?

Var, tereddütlerde korkmak, hem ümît,
Hep savaş halindedir, bizden işit!

KENDİ İSTEĞİYLE BİR YOLU SEÇME VE SINAMADA ALLAH'A SIĞINMA VE YALVARIŞ. YERLER VE GÖKLER BU DİLEĞE SÂHİP OLMAKTAN VE SEBEPLERİNDEN ÜRKTÜLER. HALBUKİ INSAN YARATILIŞTAN, İHTİYÂRI VE SEBEPLERİ İSTEMEYE HIRSLIDIRLAR. ÇÜNKÜ INSAN HASTALANDI MI, İHTİYÂRLIĞINI AZ GÖRÜR. İHTİYÂR SÂHİBİ OLUŞA SEBEP OLAN İYİLİĞİ İSTER. BU SÛRETLE, İHTİYÂR MEVKİ SÂHİBİ OLMAKLA İHTİYÂRIN ÇOĞALMASINI DİLER. ESKİ MİLLETLERDE ALLAH KAHRININ İSTENMESİNİN SEBEBİ, İHTİYÂRIN VE SEBEPLERİN ÇOKLUĞU İDİ. FİRAVUN'U HİÇ KİMSE ASLÂ YOKSUL GÖRMEDİ

210. Ömrümün med, cezri artık her bir iş,
Geldi senden, hoştu deryânın gidiş.

Her makamdan sen tereddütler veren,
Sen keremden, et tereddütsüz hemen!

Derde düşmüşsem, veren sensin medet!
Derd elinden er, kadın düşkün medet!

Nerye dek dert çekmemiz? Gel etme sen!
On yolun var, sade tek yol ver hemen!

Sırt yarılmış, ben zayıf ölgün deve,
Bir semer irâdemiz, sırtım bere.

215. Sırtımız, yükler kayıp, yatmış sola,
Pek ağır çekmiş sağa vermez mola!

Sırtımızdan al bu uymaz yük ki var,
Hâsların hâs bahçe, görsem âşikâr!

Ashâb-ı Kehf misli olsam uyku da,
Ben yayılsam, mertlerin hâs mer'ada.

Yatsam elbet, bir sağa, hem bir sola,
İhtiyârsız top olup düşsem yola!

Nerye dönsem döndüren sensin beni,
Orya dönsem, döndüren sen Ey Ganî.

220. Geçse bin yıllar, benim yok ihtiyâr,
Zerreyim rüzgârla, bir ben, bî-karâr!

Ben unuttum, hem bu hâlin vaktini,
Uyku sunmuş armağan, etmiş yeni.

Yatmış olsam unsurun çarmıh yiter,
Ben dar evden sıçrasam, yaylaydı yer.

53 *"Biz emaneti göklere, yere ve dağlara sunduk, onu yüklenmekten kaçındılar, korktular…" (Ahzab, 72)*

İşte Rabbim, süt ki mâziden de ben,
Tatmadım hiç, uykunun hâs anneden.

Cümle âlem, kendinin isteklere,
Hep koşar, durmaz ki sarhoş hâllere.

225. Hem akıldan, az da kurtulsam diyor,
Mey içip, saz, söz deyip meyl eyliyor.

Bildi herkes, cümle varlık bir tuzak,
İstemek fikrin, Cehennem oldu bak!

Kendisinden kaçmak ister kimseler,
Sarhoş olmuş, burada, hep kaçmak diler.

Geçse sarhoşluk, geçer nefs gerçeğe,
Kaçtın aklından emirlerden niye?

Hep zamân kaydında insan cîn olan,
Kurtuluş dersen cevaz yoktur inan!

230. Gök nedir, geçmek ve çıkmak sonsuza,
Doğru yol bulmak gücünden, var bize.

Kim Hüda'dan korksa, ruhen yükselir,
Güçte, şeytan taşlayan kuvvet bulur!

Hakk'a ermez kimseler yok olmadan,
Hakk'ı bulmak, üzre yol yoktur inan!

Neydi Mi'râc? Bil ki sen yokluk denen;
Âşığın dîn oldu yokluk, bil ki sen!

Post, çarık almış Eyâz, mihrâp diye,
Aşk için, yoluk niyâz, bak gerçeğe!

235. Padişah gerçekte sevmiş, cândı o,
İç ve dıştan, pek güzel insandı o!

Girdi kînsiz, hiç kibirsiz hâllere,
Yüz desen, şah aynasıymış bir kere!

Kendinin varlık nedir geçmiş öte,
Sonradan oymuş övülmüş, öyle de

Kibre dalmak korkusundandır Eyâz,
Güçlü temkîn neyse, seçmiştir Eyâz.

Hem temiz bir hâle gelmiş, duy bunu,
Vurdu nefsin, bir de kibrin boynunu!

240. Hîleler ahlâk için eylerdi yâ,
Korkusuz kurmuştu, hikmet ortada!

Var ve yokluktan esen bir rüzigâr,
Geldi her gün, bir çarık, bağ etti var!

Yokluğun her hazneyi açmak diler,
Yokluğun rüzgârı hisetmek diler.

Hep cihânın, mülkü, mal, atlas hele,
Câna zincirdir yürür olsan bile!

Aldanıp, altın olan zincirlere,
Ruh delikten çıkmamış düz yerlere.

245. Dışta cennettir, cehennem iç yüzü,
Diz nakış, iç, bir yılan zehrin özü!

Bir zarâr vermez cehennem mü'mine,
Şimdi ordan geçmemek, hoştur yine!

Hem cehennem, bir zarâr vermez misâl,
Cennetin hoştur muhakkak cümle hâl!

Sen, güzel yüzden sakın, noksân olan,
Geç ki ondan, hep cehennemdir inân!

HİNTLİ KÖLE BEYİN KIZINA GİZLİCE ÂŞIK OLMUŞTU. KIZI BÜYÜK BİR ADAMIN OĞLUNA VERDİLER. KÖLE DUYUP HASTALANDI. NE DOKTORDAN ÇÂRE VARDI, NE DE O, SÖYLEYEBİLİYORDU

Zenginin var Hintli, gençten bir köle,
Beslemiş, sağlam büyütmüştür hele!

250. İlme sâhip oldu, tam ahlâk ile,
Gönlünün yanmış ışıklar çok hele!

Tâ çocukken nazla beslenmiş idi,
Tam yetişmiş, lûtf kucak açmış idi!

Vardı zengin tüccarın hoş bir kızı,
Bir güneştir, hûy güzel, hoştur yüzü!

Kız yetişmiş, başlamış istekliler,
Çokça başlıklar veren olmuş meğer!

Çok ekâbirler gelirler görmeye,
İsteyenler çok, gelip alsak diye!

Der ki tüccâr: "Mâl sebâtsız öylece,
Gelse gündüz, oysa gitmiştir gece.

Siz güzellik derseniz, yok kıymeti,
Bir diken batsın, görün siz zahmeti!

Bir büyük evlâdı olsan, yok değer,
Hep kibirlenmiş olurlar böyleler.

Çokça zengin oğlu var, çirkin işi,
Çok, peder üzmüş, utandırmış kişi!

Çokta bilgin kimse var, İblîs de sen,
Az tapın, hem ibret al, ondan hemen!

Bilgi var ibliste, yoktur aşkı dîn,
Gördü toprak, sûretiymiş Âdem'in!

Çokça bilgin çıksa bir bak üst yere,
Gaybı görmüş göz, açılmaz bir kere!

Kalp gözüyle bakmayan, görmüş sakal,
Ön mü, ard mı, sen izâh etmişten al!

Sormadın sen kimseden, ârif adam,
Sen de doğmuş, parlayan nûr, hem de tam!

Sende takvâ, iş desen var sende dîn,
Böylelerden, doğrulur âlem bilin!

Kendi seçmiş bir damat, çok itibâr,
Cümle âlem övgü sunmuş âşikâr.

Der kadınlar: "Mâl, güzellik var değil,
Yok büyüklük, müstakil bir er değil!"

Der adam: "Bak, oydu zâhid, ehl-i dîn,
Hem de, altınsız defîneymiş bilin!"

Taktılar onlar yüzük, iş oldu faş,
Hem nişân olmuş ve kesmişler kumaş.

Evde birden, hastalanmış has köle,
Hep zayıflar, kaldı bitmez dert ile!

Humma tutmuş, hep erirmiş ortada,
Hiç hekimler, derdi bilmez olmada!

Hem akıl der: "Gönle dolmuş dert, keder,
Gönle, derman verseniz, hep boş çıkar."

Aşk elinden, gönlü üzgün bir köle,
Hem denilmez, kimse bilmez dert hele.

Der ki bey: Sen ey hanım bir sor!" gece,
"Duymasın hiç kimse sorsan gizlice!

Sen, onun artık sayıldın annesi,
Derdi söyler, anlatır, vardır nesi!"

Böyle söz duymuş kadın, varmış ona,
Her ne var sormak için ondan yana!

Okşamış saç, baş, tararken nâz ile!
Gösterir birçok yakınlık bak hele!

Oldu şefkât yüklü gerçek bir ana,
Yumşatırken, başlamış dert der ona.

Der ki: "Senden böyle ummazdım ki ben,
Bir inâtkâr, ferde kız verdin neden?

Hem bu kız sâhibimin, ben âşığı,
Pek yazık, bir başkasıyken lâyığı!"

Öfkelenmiş hem kadın, vurmak diler,
Hem de damdan, kaldırıp, atmak diler!

Hem o kim, bir kahpe, Hint evlâdı bu,
Hem tamâh etmiş, kız ister, oldu mu?

Duydu elbet, diş sıkıp sabr eyledi,
"Duy ki sen bey, bir şaşılmış şey" dedi.

"Biz güvenmiştik bizim, dosttur diye,
Ummadık hiç, bir hâinlik eyleye!"

EFENDİNİN KARISINA "SABRET! KÖLEYİ TEKTİR ETME, BEN ONU ÖYLE İKNÂ EDERİM Kİ NE ŞİŞ YANAR, NE KEBÂP" DEMESİ

Bey demiş: "Sabr eyle sen oğlum, de ki,
Vermeyiz artık ona kız, söyle ki!

Aşkı gönlünden alıp yok eyleriz,
Belki bir gün sen de gel, vazgeç deriz.

Gönlü gel hoş tut, kızım ârın senin,
Hem de gerçekten eşin, yârin senin.

Biz ki sen, önden de tâlip bilmedik,
Şimdi bildik, layığı sensin dedik.

İşte Leylâ, sen de Mecnûn bizlere,
Evde âteş, kaldı mangal bir kere!

Hoş hayâl, hoş fikre ersin bir köle,
Hoş düşünmekten sıhhât geçsin ele!

Ot yiyen hayvân, bütünden cânlanır,
Oysa insan, şân, şereften kanlanır.

Duymasından cânlanır, insan denen,
Canlanır hayvân muhakkak yem ilen."

"Ben nasıl söz söylerim bir arsıza,
Dil nasıl varsın yönelsin bir söze?

Hem nasıl söyler olurdum böyle ben,
Koy gebersin, İblisî hâin hemen!"

Der adam: "Hiç korkma, git tek söyle sen,
Lûtfumuzdan, derdi yok olsun hemen!

Derdini çözmek bırak kalsın bana,
Fikri terk eyler, görürsün, bak ona!"

Bahseder olmuş kadın, duymuş köle,
Çok ferâhlar, bir cihân almaz bile!

Hem semirmiş, hem gelişmiş, buldu kan,
Gül açılmış, şükre yönlenmiş o ân!

Bâzı söyler,"Hile mi yaptın hanım?"
"Böyle kurnazlık mı, ben bilmem cânm!"

Bey, "Ferec evlendirilmek üzre," der
Eş ve dost, bildik ne var, dâvet eder.

Hep, Ferec derler ki, "artık mutlu ol,"
Mutlusun artık, tutulmuş böyle yol!

Gör Ferec duymuş, inanmış oldu yâ,
Derdi hep bitmiş ve dert yok ortada.

Geldi gerdek vakti, bir erkek adam,
Bir gelin olmuş, bezenmiş oldu tam.

El ayak süslendi, sürmüşler kına,
Ben tavuk derken, horoz sunmuş ona!

Bağlayıp baş, gürbüz oğlan kız diye,
Bürdüler artık, gelinlik giysiye.

Üflemiş mum, hem de gerdek ânı o,
Güçlü oğlanlaydı damat, doğrusu!

Hem de oğlan saldırır olmuş o ân,
Def, davul var, Hintliyi yoktur duyan!

Def çalan, el şaklatan, erkek kadın,
Hem onun feryâdı boğmuş, anladın.

Ezmiş oğlan, tâ sabâh, bitmiş sesi,
San, köpek bulmuştu bir un torbası!

Hem sabâh, tas, bohça almış geldiler,
Var hamam derler, tutup gönderdiler.

310. Gitti ammâ, hem bütünden hasta hâl,
Sanki külhânlarda yırtık peştamâl!

Döndü tekrârdan ve bakmış bey kızı,
Bir gelin olmuş, oturmuş bey kızı.

Belki gündüzdür sınar derken ana,
Hem oturmuş bekliyor, kızdan yana.

Bir sâat sürmüş ve bakmışken kıza,
Ellerinden itti "git" derken kıza.

"Kimsenin el ermesin artık sana,
Pis gelinsin sen, fenâlıktan yana.

315. Bir kadın olmuş yüzün, gündüz güzel,
Akşam olmuş âletin, merkep bedel!

Âlemin ni'met desen, pek hoş fakat!
İmtihândır, yaklaşırsan, zehri tat!

Hep uzaktan sen su gördün, git de kap,
Yaklaşırsın, karşılar elbet serâp!

Cilveler sunmuş, odur bir ihtiyâr,
Kokmuş ammâ, hem gelinlikler sunar!

Aldanır olsan o dem, gülgûn yüze,
Zehr bulanmış, tatlılık sunmuş size.

320. Gel de sabret, sabr anahtar dertlere,
Olma Hintli, düşme sen zahmetlere.

Âşikârdır dâne, gizlenmiş tuzak,
Sundu nimet, sen dönüp tersiyle bak!

BU ALDANIŞ, SÂDECE HİNTLİ KÖLEYE ÂİT DEĞİLDİR. ALLAH'IN KORUDUĞU KİMSELERDEN BAŞKA HERKES, BÖYLECE ALDANABİLİR.

Sen ulaşmış olsan, eyvâhlar sana,
Sâde pişmânlık ve derttir baksana!

Şah, vezîr, beylik demek, ölmek demek,
Kul için, cân verme feryâd oldu tek.

Ol ki kul, dünyâda bir at ol gezin,
Olma mevtâ, olma yük bir kimsenin!

325. Lûtfu inkâr eyleyen nankör denen,
Sanki ölmüş, âlemin yüktür hemen.

Düşte görsen, sen tabutta bir adam,
Bir makam bulmuş ve yükselmiş o tam!

Bil, tabutlar yüktü halkın boynuna,
Hem büyükler, yük koyar, yüktür ona.

Var yükün, yüklen, sunuş yok kimseye,
Yoksul olmak hoş, ekâbirlik neye?

Olma yük sen, binme halkın boynuna,
Yoksa "nikris" illeti vardır sana.

330. Halka binmekten bıkarsan bil ki sen,
Şehre benzersin, vîrân bir köy iken.

Şimdi mevkin, bir şehir gelmişse de,
Varlığın bez, çözme vîrân hânede!

Şimdi yüzler, bağ ve bahçen varsa geç;
Tapma virân hâneye, gel, aczi seç!

Der Nebî: "Sen istiyorsan cenneti,
Kalmasın sil, yok dilenmek niyyeti!

Kimselerden istemezsen, ben kefîl,
Cennet-i me'vâ ve Hak'tır senle bil!"

335. Bir sahâbe duydu, sevmiş müjdeyi,
Binmiş at, istendi tutsun gerçeği.

Düştü elden kamçı, inmiş almış o,
İstemez hiç kendi dönmüş almış o!

Verse Allah hoştur elbet kimseye,
İstemez kul, kadir Allah vermeye.

Allah'ın emriyle câiz istemen,
Böyle istekler, Nebî'nin yol iken!

Olmamış bedlik, işâret etse yâr,
Küfrü seçmek, oldu iman âşikâr!

Hem O'nun emriyle olmuş, bed olan,
Cümle hâslıktan da üstündür inân!

Bir sedef olmuş kırık, dert etme sen,
İçte binler inci var, kıymetlenen.

Sözde son yok, gel de artık kes kısa,
Şaha dön, ol bir doğan, dem ver sese!

Altın ol gel, madenin var dön geri,
Çekmesin destânınız nefretleri.

Sûret elbet, gönle bulmuş olsa yol,
Sonda pişmânlık ve âh var, bilmiş ol!

Tövbe etmek istiyor pervânece,
Ettirir tekrâr unutmak öylece.

Âteşi görmüş uzaktan nûr de sen,
Atlamış nûra, olup pervâne ten.

Hem gelip düşmüş yanarken kol, kanat,
Geldi tekrâr var çocukluktan inat.

Hem de tekrâr bir tamah, eyler iken,
Hem yakar mumlarda ki âteş ilen.

Yansa tekrâr, hem de kaçmışken öte,
Gönlünün hırs, bil ki sarhoş etmede.

Hintli benzer, sanki olmuştur köle,
Kurtulur nefretle yanmaktan bile.

Ay olup aydınlatan sensin gece,
Sohbetin yakmış, yanan mumsun nice!

Çıktı aklından bütün tövben senin,
"Hakk'a karşı hükmü yok bir hilenin!"

"Savaş Âteşini Yaktılar mı Allah, Onların Âteşini Söndürür" Âyetinin Herkese Âit Oluşu

Harp için od yaksalar yön fitnede,
Onların od neyse, Hak söndürmede!

Azmeder insan, "gönül sen durma" der,
Hep unutkan, hiç azim yokmuş meğer!

Ekmemiş bir kerre sıdkın daneden,
Hak'tı ancak, hep unutturmuş neden?

Gönlümüz çakmağı çaksam derse de,
Allah'ın el, şû'leler söndürmede.

Bunu Anlatan Bir Hikâye

Bir adam duymuştu, bir sesler gece,
Yamak isterken de çakmak öylece.

Geldi hırsız, tam oturmuşken öne,
Çaktı çakmak, üflemiş hırsız yine.

Kav kıvılcım almasın, isterdi o,
Gizliden parmak vurur gizlerdi o!

Öyle kendinden söner sanmış adam,
Söndüren hırsız, görünmez oldu tam.

Çok tuhâf ıslak bu kav, yanmaz hele,
Âteş almış siz bakın, sönmüş bile.

Pek karanlık önde hırsız durmada,
Söndürürken âteşi görmez o da.

Böyle âteş söndüren, kalbinde var,
Kör gözün, kâfir ve görmez âşikâr!

Hem duyan gönlün senin, bilmez neden?
Bir dönen var, var muhakkak döndüren!

365. Sen demez miydin ki, gündüz hem gece,
Hiç sâhipsiz döndü, günler öylece.

Aklın, idrâkten düşündün durmadan,
Var akılsızlık senin, vazgeç hemen!

Ev yapan var, yok desen ma'kûl müdür?
Ustasız ev yapmamız mümkün müdür?

Bir yazan varken, yazış makûl sana,
Ey oğul olmaz yazansız, baksana!

Cim kulak, göz Ayn'a, Mim benzer ağız,
Hem nasıl yazmış, yazılmış ustasız?

370. Mum ışır olsun, yanıştan mıydı bu?
Yoksa bir elden, yakıştan mıydı bu?

Bir güzel san'at, çolak, körden midir?
Yoksa, hâs görmüş, güzel elden midir?

Sen ki bildin kahreder Allah seni,
Bir topuzlar, mahveder Allah seni.

Gel de sen Nemrut olup bir eyle cenk,
Yönlenip gök üzre, ister ok da çek!

Ölmesin derken Moğol'lar hastaya,
Başlıyor gök üzre oklar atmaya.

375. Muktedirsen, sen de gel, kaç, git hemen,
Bir rehîn oldun, onun ellerde sen!

Sen onun elden gelen yoklukla hem,
Kurtuluş mümkün olur mu işbu dem?

Yok mu istek? Sıçrayıp kaçmaktır o,
Hem de takvânın da kan içmektir o!

Bir tuzak dünyâ ve yemdir istemen,
Kaç tuzaktan Hakk'a yönlen sen hemen!

Böyle yapmışsan ferâhlık senledir,
Zıdı yapmışsan, fesât emrinledir!

380. Der Nebî: "Fetvâ verirken müftiler,
Gel danış gönlünde bul fetvâya yer."

Geçsen arzûdan Hüda rahmet eder,
Böyle lâzım, tecrübe etmen yeter.

Yok ki mâdem kaçma imkânın senin,
Kulluk et gel, bahçeler olsun senin.

Kendi kendin gel gözet, dur dem be dem,
Hep erer Hak'tan tükenmez bir kerem!

Bağlayıp göz, görmeyi örtsen ki sen,
Mümkün olmaz ki güneş görmen hemen.

PADIŞAH'IN EYÂZ'IN HAREKETLERİNİ BEĞENMEYEN BEYLERE ONUN ÜSTÜNLÜĞÜNÜ, MAAŞININ ÇOKLUĞUNUN SEBEPLERİNİ HİÇBİR DELÎLE İHTİYÂÇ KALMADAN, İTİRÂZ EDEMEYECEKLERİ BİR ŞEKİLDE GÖSTERMESİ

385. Cümle Beyler hırs edip coşmuştular,
Şahı dâhi tan edip durmuştular.

Bak Eyâz'ın onca aklı var iken,
Hem otuz bey, rızkını yermiş neden?

Çıktı birçok beyle şah av etmeye,
Dağ ve kır, düz yerde başlar gitmeye.

Şah, uzaktan gördü bir kervân gelen,
Gördü bir bey, hem demiş "Git bak ki sen!

Git de öğren, bir katar bak öndeler,
Hangi yerlerden geçip gelmekteler?"

390. Gitti Bey, sormuş, gelip dönmüş idi,
"Kervânın kalkış, geliş Rey'den" dedi.

Söylemiş bir beye, sen git bir kere,
“Git de öğren onların maksat nere?”

Gitti, sormuş geldi, der: “Menzil, Yemen;”
“Neydi yük” derken uzakmış bilmeden!

Başka bir bey gönderir sorsan yükü,
“Haydi, git sen, hem nedir öğren yükü?”

Bey gelip der: “ Var yükün bil cümlesi,
Orda en çok gözlenen Rey kâsesi!

“Şah ki Rey’den hangi gün çıkmış? dedi,
Oysa gerçekten naçar kalmış idi!

Hem otuz bey kaldı âciz, bilmeden,
Hepsi noksân, hepsi âciz bilgiden!

Padişah der: “Ben Eyaz’ı önceden,
İmyihân ettim cevâp vermiş hemen.

Git dedim öğren katar nerden gelir?
Gitti gelmiş her ne sorsam, hep bilir.

Kervânın her halini bilmişti o,
Her ne var sorsam, hep haber vermişti o.

Hem otuz bey, tam otuz bey söyledi,
Gör Eyâz bir lâhzada bilmiş idi!”

BEYLERİN BU HÂLİ CEBRÎ OLARAK ÇÜRÜTMEYE ÇALIŞMALARI, PADIŞAHIN ONLARA CEVÂBI

Söylemiş beyler: “Bu fen, Hak’tan zekâ,
Hak inâyetten gelir, gayret başa!

Bir güzel yüz Hak verir olmuş aya,
Hak inâyetten kokuşlar, gülde yâ!”

Der ki şah: “Gayret yok olsun var zarâr;
Hepsi gayretten gelir, gelmişse kâr!

Yoksa Âdem der mi Rabbim, Rabbenâ!
“Rabbenâ innâ zelem enfüsenâ!”[54]

Böyle hiç der miydi Âdem, derdi ki;
“Hiçti tedbîr, baht kadermiş bizdeki!”

Gör ki İblîs, söylemiş: **“Ağveytenî,”**[55]
“Hem kıran sen, azdıran sensin beni!”

İşte takdîr hak ve gayret hak sana,
Gel uyan sen, uyma şeytândan yana.

Varsa çift iş, hem tereddütler neden,
Yok, tereddüt, ihtiyârın olmadan!

Çifte el bağlansa, insan der mi hem,
“Söyle yapsam, böyle yapsam ben ki tam!”

“Bahre dalmış, der mi uçsam yükseğe?”
Hiç gerek görmez tereddüt etmeye.

Der mi hiç, gitsem Musul, derken bu dem,
Sihr için, Babil’e gitsem, der mi hem?

Gör tereddüt, gösterir bir kudreti,
Hep bıyık çekmek, alaydır nisbeti.

Var kazâ, az bul bahâne ey civân,
Suç senin, sen gayra atmaktan utan!

Katil olsun Zeyd, Ömer çeksin suçu,
Mey içer Amr, Ahmed’in had doğru mu?

Kendi etrâfında gez, suç neyse gör,
Gölgenin suç yok, kusurlar sendedir.

Yanlış olmaz, âmirin versin cezâ,
Var, basîret hasmı görmüştür kezâ!

Bal yemişsen, tat geçer mi kimseye?
Sen çalış, ücret verilmez gayriye.

Sen çalıştın, kâr, zarâr mı görmedin?
Sen ne ekmiştin de ondan biçmedin?

---

[54] *“Rabbimiz, biz nefsimize zulmettik…” (Araf, 23).*

[55] *“Beni azdırdın…” (Araf, 16)*

Cân ve tenden doğdu her dem gayretin,
İşte oğlum, hep etek tutmuş kesin!

420. Fi'le gaybdan giydirirler sûreti,
Hırsızın dâr, şimdi olmuş kısmeti.

Dârağaç, hırsızla hiç benzeşmeyen,
Hak'tan örnektir, O'dur gaybdan bilen!

Hak'tı şahsın gönlüne ilhâm veren,
"Böyle sûret yap, adâlet üzre sen!"

Sen de anlarsın, münâsib olmasa,
Uymasın takdîre, Hak vermez cezâ!

Çünkü hâkim böyle seçmiş hükmünü,
Hem nasıl Hak hükmü, gel sen gör bunu!

425. Arpa ekmişsen, o arpa bitmede,
Borcu, sen aldın ve artık sen öde!"

Suç seninken, yüklemek yok bir yere,
Var cezâ bil, sen kulak ver işlere!

Kendinin suç, sen gelip ektin tohum,
Hak cezâ hem, adli var, gel yap uyum!

Zahmetin olmuş sebep, pis işlerin,
Yaptığın suç, sanma bahtındır senin!

Şans deyip baksan, eder olmuş şaşı,
İt samanlık görse, tembellik işi.

430. Gel de nefsin suçlayıp hep dur ki sen,
Olma aslâ adlî, Hakk'ı suçlayan!

Tövbe et, baş koy yola, mertlik çetin,
Gör: **"Femen ya'mel miskâle zerretin."**[56]

Nefsinin arzûsudur, aldanma sen,
Hak, güneşler, zerre saklar örtmeden!

Hem güneş, gösterdi maddî zerreler,
Gösterir, yitmez bilirsin böyleler.

Akla gelmiş, hâtırât, fikr her ne var,
Manâdan sunmuş güneşler âşikâr.

AVCININ KUŞLAR KENDİNİ OT SANSIN DİYE OTLARLA ÖRTÜNMESİ, BAŞINA GÜLLER VE LÂLELER KOYMASI. BİR KUŞ: "BEN BÖYLE OT GÖRMEDİM. BU INSAN İŞİ" DEMESİ FAKAT TAM EMİN OLMAMASI. BİRİNCİ ŞÜPHEDEN EMİN OLMADIĞI İÇİN "HAYIR HAYIR BU OTTUR" DEMESİ. BU ŞÜPHESİ ONUN HIRS VE TAMÂHTAN GELMEDE İDİ. HIRS VE TAMÂH YOKSULLUK ZAMÂNINDA OLURSA, PEYGAMBER: "YOKSULLUK NERDE İSE KÜFÜR SAYILACAKTI" BUYURDU

435. Vardı bir kuş, hoş çimenlik bir yere,
Hem kurulmuş bir tuzak var, bir kere.

Önde birkaç dâne var, tam ortada,
Avcı dersen gizlenip hep, pusmada!

Çâresiz, bîçâre yapraklar ilen!
Tâ ki av etsin deyip, örtmüş beden.

Geldi bir kuş, bilmemiş, vardır tuzak,
Hem dolanmış dört yanından, az uzak.

"Ot bürünmüşsün ve sen, kimsin?" dedi,
"Vahşi hayvânlarla kalmışsın" dedi.

56 *"Kim zerre miktarı hayır yaparsa onun karşılığını görür…" (Zilzal, 7 ile 8)*

"Zâhidim" der, "çekmişim ben el etek,
"Tokgözüm ben, rızkımız otlar ki tek.

Yol ve yordam, seçmişim zâhitliği,
Hem ecel önlerde, gördüm gerçeği!

Öldü komşum, oysa ders olmuş bana,
Hali dükkân yıkmaya yetmiş bana!

Sonda yalnız kalmaya mahkûm ya ben,
Hem kadın, erkek ne, geçtim önceden!

Hem de yüz dönmek gerektir, lahde ben,
Tek olan Allah'a döndüm önceden!

Sonda bağlanmış olur elbet çenem,
Hem de, lâyık ağzı örtmektir ki hem!

İşte bak, ey sırmalı esvâp giyen,
Sonda giymek var, dikişsiz giysiden!

Bittiğim toprak, dönüp bakmak gerek,
Hem neden olsun vefâ göstermemek?

Yoldaşım, neslim benim, dört unsurum,
İğreti şeyler edinmiş durmuşum.

Cismimiz sohbet eder yıllar yılı,
Arkadaşlık, unsurun bulmuş yolu.

Ruh denen, olmuş nefis,hem akl ile,
Gör ki ruh, kendin unutmuştur bile.

Tertemiz aklın ve nefsten cânına,
Geldi mektup, "sen vefâsız" der ona!

Bulduğun dostlar ki, beş günlük senin,
Hep unuttun eski dost varken hemin.

Hep çocuk hoşlukla oynar öylece,
Zorla yol olmuştu ev elbet gece.

Oynuyorken bir çocuk, soymuş ne var,
Giysisi koymaz alıp hırsız kaçar!

Orda dalgınlık edip oynar çocuk,
Hem külâh, gömlek akıldan hep uçuk!

Çattı akşam hiç oyun bitmez ona,
Dönmemiş yön hem de hiç, evden yana.

Duymadın sen: "Dünyâ ancak bir oyun,"
Yel kapar giysin, olur hep korktuğun!

Akşam olmazken ararsan giysini,
Etme boş lâf, harcamazsın boş günü.

Seçmişim halvet yeri sahrâda ben,
Halkı, esvâplar çalar saydım hemen!

Nısfı ömrün geçti yâr sevdâsına,
Nısfı geçmiş, düşmânın gussâsına!

Cübbeyi almış biri, küllâh biri,
Yaptığım olmuş çocukluk işleri.

Hem ecel yaklaştı, belki son gecen,
Dönme artık, vazgeçip meşgâleden!

Tövbeden at bin, yetiş sen hırsıza,
Al da dön, esvâp bıraktın ârsıza!

Tövbenin at pek acâyip bir binek,
Bak geçer eflâki bil, bir ânda tek.

Gel, gözet, hırsız olandan at ki sen,
Çaldı esvâp, gizlenip, hırsız denen.

Dikkât et hem, gel gözet tam merkebi,
Çalmasın hırsız denen hem merkebi.

Hırsızlar bir adamın koçunu çaldılar. Ona kanâat etmediler, elbisesini de çaldılar

Bir koçu çekmiş giderken sâhibi,
Çaldı hırsız, arkadan kesmiş ipi.

Anlamış, dönmüş bakarken sağ, sola,
Döndü dört yan, koç için, vermez mola!

Bir kuyu üstünde görmüş bir adam,
"Eyvah! Eyvah!"der durur olmuş o hem.

Der ki: "Üstâd, sen neden feryâttasın?"
"Ku'yya altın torbamız düşmüş kesin!

Kim çıkarsın, bak helâlından ona,
Bizden artık, beşte bir ihsân ona."

Der ki: "Yüz altında alsak beşte bir,
Bir değil onbeş koyun değmektedir.

Gör kapansın bir kapu, on vermede,
Gitti bir koç, gönderir bir hâs deve!"

Hem soyunmuş, başlayıp inmiş dibe,
Aldı hırsız giysiyi tez gitmede.

Yol için, elbette çok tedbîr gerek,
Tâûn olmuş olsa, tedbîr, yok demek.

Hûy, tamâh olmuşsa, hırsız fitnedir,
Hep hayâl, hâlden hâle girmektedir.

Hîlesin Allah'tan ayrı yok bilen,
Hakk'a koş kurtul, o alçak bil ki sen!

Resûlullah "İslâm'da Ruhbânlık Yoktur" Diye Buyurmuştur. Buna Göre Kuşun Avcı İle Konuşması

Kuş demiş: "Halvette artık durma sen;
Ahmed'in dîn, yok ki ruhbânlık hemen!

Etti Peygamber yasak, rahipliği,
Nerden aldın, bidâti seçmekliği?

Cum'a kılmak, toplu kılmak farz iken,
Tutma lâzım, emri, nehyi, bil ki sen!

Zâlimin zulmüyse, sabret sen hele,
Bir bulut ol, halka rahmet sun hele.

Hak acır, ümmetle birlik ol ki sen,
Ahmed'in sünnette mahkûm ol hemen!"

Kim ki insan, faydalanmış halk denen,
Taş ve toprak misli adi olma sen!

"Aklı tam olmaz olan insan" dedi,
"Taş ve kerpiç benzeri, bil sen dedi.

"Gayesi ekmek olan kul, bir eşek;
Onla sohbet, inzivâ olmuş demek!

Çünkü her şey mahv olur, varken Hüda,
Hep gelenler, vakti gelsin olmada!

Zâlimin, hükmüyle birdir kıblesi,
Hep arar olmuş, say ölmüş kendisi.

Öyle dostluk kim kurar, rahiptir o,
Dostu taş, kerpiç onun, sahiptir o!

Taş ve kerpiçten beter, vurmaz ki yol,
Böylelerden yüz bin âfet bilmiş ol!"

Der ki kuş: "Elbette farz olmuş savaş,
Yol vuran olmuşsa, hem oymuş savaş!

Aslan oymuş, halka yârdır bir kere,
Harp için gelmiş, emînlik yok yere!

Er desen, hem saldırırken düşmâna,
Bir çatışsın, çıktı erlik meydâna,

Gönderilmiş bir kılıç peygamberi,
Ümmeti, saflar yarar, ümmetleri.

Dînimiz gerçekle, gayret eylemek;
İşte Îsâ dîni; ruhbanlıktı tek!

Der ki: "Elbet erse kul kuvvetlere,
Karşı durmak, lâyık olmuş şerlere.

Yoksa kuvvet, hep çekinmektir işi,
Yoksa kuvvet hep, kaçınmaktır işi."

Kuş demiş: "Candan sarılmak var işe,
Yoksa senden, eksik olmaz dost ise.

Sen de dost ol, hem hesâpsız dostu gör,
Olmasan dost, yoksa dostun, kaldın hor.

Kurt o şeytân, sense Yûsuf benzeri,
Tut etek Yâkub'da, durmak yok geri.

Kurt kapar ayrılsa toplumdan kuzu,
Tek dolaşmış işte bil sen, yolsuzu!

Topluluktur sünneti terk eyleyen,
Kendinin akmış kanı, dökmüş hemen.

Yol bu sünnet, hem cemâat arkadaş,
Yol ve yoldaşsız olanlar hurdahaş!

Akla düşmân kimseler yoldaş değil,
Bulsa fırsât hep giden, giysindi bil!

Senledir ammâ varırken bir bele,
Var ve yok ister bütün alsın ele!

Yoldaşın korkak, sunar erkekliği,
Kaçmak ister, ders verir hep erliği.

Korkusundan, dosta sunmuş korkuyu,
Böyle dosttan mutlaka düşmân iyi!

Hem bu yol, cân başla olmuş bir oyun,
Âfeti tenhâda, âfet korkunun!

Puştların yol, olmamıştır, dîn yolu,
Hem bu yüzden çokça zorluklar dolu.

Korku, erkek, korkağın olmuş elek,
Sanki ayrılmış olur say, un, kepek.

Yol nasıl yol? Yolcunun izler dolu;
Rey ve tedbîr merdiven, dostluk yolu!

İhtiyâttan say ki kurt, kapmaz seni,
Topluluksuz bulmak olmaz neş'eni.

Tenhâ bir yoldan gidenler neş'eli,
Dostla olsan, neş'e artmış bilmeli.

Bil ki tembelden, yavaştan, bir eşek,
Eş ve dostuylaysa, hız bulmuş demek!

Kervânından ayrılıp yol alsa ya,
Yol uzar, yüz kat olur hem, ortada!

Çölde yalnız yol alan merkep bile,
Kaç nodul yer, kaç sopa yer bak hele!"

Hem eşek: "Yalnızca yol yok" der sana,
Sen eşek olmaz isen, söz, duysana!

Yol gözetler, kim güzel yoldan gider,
Şüphesiz dostlarla gitmek hoş meğer!

Yol nedir gösterdi her gün, her Nebî,
Gösterir mûcîze, dostlar der Nebî.

Hem duvârlar birleşip dost olmadan,
Nerde dursun ev denen, ambar olan!

Her duvâr ayrı durmuş olsa da,
Bir tavan durmaz dayaksız ortada!

Bir kalem, kâtip de yardım etmeden,
Hiç kağıt bilmez rakamlar, neylesen!

Kim kamış sersin, döşer olmuş yere,
Örmesin, rüzgâr savurmuş bir kere!

Eş yaratmış, bak ki Allah her şeye,
Sonda artar, topluluk olsun diye!"

Söylemiş kuş, söylemiş durmuş adam,
Hep bahis, durmaz uzar, olmuştu tam.

Mesnevî'ler, gönle uygun düz ki sen,
Mâcerâ olsun kısa, anlat hemen!

Kuş demiştir: "Dâneler konmuş, kimin?"
Der adam: "Hiç vasisiz bir öksüzün!

Hep yetimlerdir, emin olmuş bana,
Böyle bir zândan emânet, baksana!"

Kuş diyor: "Ben çok açım, leş olsa da,
Hem bu yüzden leş helâl olmuştu ya.

Ver ki destur, şimdi buğdaydan yana,
Ey emin, zâhit izin ver sen bana.

"Hem zarûret üzre fetvâlar senin,
İhtiyâçsız yense, suç olmuş bilin!

Hem zarûret olsa, perhîz et yine,
Sen de yersen, ücreti var, versene!"

Kuş, o ân geçmişti kendinden bile,
Nefsin at, almış gemi artık ele!

Yer yâ buğday, bitmeden tutmuş tuzak,
Kaç Enâm, Yasin okur, hiç çâre yok!

Acze düştün baştan âh, boştur figân,
Önceden, etsem gerek hoştur figân!

Hırs, heves başkaldırır oldukça sen,
Âh de, yardımcım, yetiş, Allah de sen!

Basra sağlamken niyaz etmek gerek,
Bir yıkılsın, boştu duâ eylemek!

Ağlayan, feryât, figânlar eyleyen,
Yıkmadan Basra, Musul gel, ağa sen!

Ölmeden saç, toprağı artık başa,
Ölmüş olsan, ağlayış girmez işe.

Bir felâket gelmeden gel, ağla sen,
Bir felâket erdi, ağlarsın neden?

Hem de Yasinler okursan önceden,
Yolkesen olmazdı şeytân, bil ki sen!

Kamçı vur, kervânda yol alsın hemen,
Kırsalar kervân, senin feryât neden?

BİR KERVÂNCI, HIRSIZLARIN, TÂCİRLERİN MÂLINI TAMÂMIYLA GÖTÜRENE KADAR SUSMASI, ONDAN SONRA GÜRÜLTÜ ETMEYE YELTENMESİ

Kaldı kervânın muhafız uykuda,
Çaldı hırsız, yükte yoktur ortada!

Gündüz olmuş, hep uyanmışlar bütün,
Gördüler yok mâl, gümüş, hayvân düşün!

Sordular: "Yok mal, ne olmuş söyle sen,
Nerye gitmiş bunca mâl, bildir hemen?"

Bekçi: "Hırsızlar gelip, hep aldılar,
Görmedeydim, mal ne var hep çaldılar."

Söylemiş halk: "Sen ki bir kumdan tepe,
Sen de sessiz bekledin hem, öyle de!"

"Ben ki bir tek kimseyim, onlarsa çok,
Elde mızrak, hepsi gürbüz, elde ok!"

"Hem savaşmak imkânın yokken niye,
Seslemezsin, siz gelin kalkın diye?"

"Ben bağırmak istedim, hançer, kılıç,
Gösterip derlerdi, gel ses etme hiç!

Ağzı örtüm, orda durdum, korkudan,
Şimdi istersen, bağırsam ben bu ân.

Orda ben almaz idim bir tek nefes,
Şimdi çoktur istenen feryâdla ses!"

Ömrü şeytân, israf ettirsin sana,
Hem "Eûzû, Fatihâ" boştur ona.

Boştur ammâ, gâfil olmak var ise,
Hem de, feryâttan fenâdır, herkese.

Boş da olsun, feryât et, sızlansana,
Hor olan kul, lûtf edip bir baksana!

555. Kudretin var, feryât ânın geçse de,
Olmamış hiç rahmetin eksilmede!

Sen dedin: "Kaybetseniz âh etmeyin!"
Kudretinden, istenen olmuş kesin!"

Kuşun tuzağa tutuluşunu, zâhidin ona ve yalanına vermesi ve zâhidin ona cevâbı.

Kuş diyor: "Zâhitlerin efsûna kim,
Kansa, lâyık buydu elbet bildiğim!"

Der ki zâhit: "Şimdi sen, nâhak yere,
Kim yetimlerden yemiş hak, bir kere?

Duydu kuş, feryâdı bastırmış idi,
Hem tuzak, hem avcı, tir tir titredi.

560. Kuş demiş: "Zıd duygular, kırmış beli,
Okşa baştan, gel n'olursun sevgili!"

Ellerin altında dingindir başım,
Ellerin, lûtfun delîl, bilmek işim.

Gölgeniz var, çekme bizden, âşikâr,
Yok, karârım, yok karârım, yok karâr!

Uykular bezmiş gözümden, dert senin,
Ey güzel, kıskandı servi, yâsemin!

Lâyık olmaz, derde bir kez düşmüşe,
Hâli sorsan, bir zarâr vermez işe!

565. Yokluğun bilsem liyâkat neydi ki;
Bunca lûtfûnden eşik açtın peki?

Bir uyuz topraktı, insan eyledin;
Eyne, on his gevheriymiş yükledin.

Beş açık, beş gizli histen nutfeyi,
Insan ettin, bir ölüyken nutfeyi.

Tevfikin olmazsa neymiş tövbeler?
Ey azîz nûr, tövbeye gülmek yeter!

Tövbeden kalkıp, bıyık yolmak gerek,
Gölge tövbem, mehtâp olmak sen de tek!

570. Bak yüzünden, evle dükkânım yıkık,
Kalp sıkan sen, ağlamaz olsam yazık!

Ben nasıl kaçsam ki? Sensiz yok diri!
Haklı olmazdan da kul, almaz yeri!

Cânların ey aslı, cânım alsana,
Sensiz olmaktan usandım, baksana!

Âşığım, aşktan deli olmakta ben,
Doymuşum hem akla, uslanmakta ben!

Ârı yırttım, parlasam sır söylerim,
Nerye dek minnet ve ben sabr eylerim.

575. Hem hayâ olmuş saçak, ben kalmışım,
Yorgan atmak, çıkma olmuştur işim.

Arkadaşlar! Sevgili yol bağlamış,
Biz topal ceylan, o bir aslan imiş.

Yok, rızâ, teslîmdi artık çâremiz,
Kan döken aslansa bizler neyleriz?

Bir güneş say, hem yemez, yatmazdı o,
Ruhu, yatmaksız, yemeksiz yaptı o!

Gel de ben ol, bende hûydan al ki sen,
Tâ tecellî eyleyim, yüz gör hemen!

580. Görmeden hem, böyle çıldırdın neden?
Kil iken, neymiş dirilmek istemen?

Hem mekânsızlık rızıklar vermese,
Cân gözün, yön eylemez, uymaz sese!

Bir delikten rızkı almışken kedi,
İşte bundandır delikler bekledi.

Bir de baktın, damda gezmiş bir kedi,
Rızkı kuştur, orda kısmet bekledi.

Çulhalıktan kısmet almıştır biri,
Giysi ister, şahı bekler diğeri.

585. Bir de işsiz, lâmekân olmuş yönü,
Cân, gıdâsın senden almış en sonu!

Mutludur der, Hak veren irâdeyi,
Hak için terk etti görsen, her şeyi.

Bâzılar var sanki bir göç akşamı,
Bir çocuk oynar, meğer oynun demi!

Sıçrasın, kalksın eğer, yatmış olan,
Vesveseymiş anne, dil dökmüş o ân.

"Haydi der kalk! Ey benim yavrum uyan!
İstemem hiç kimse kaldırsın inân!"

590. Uykudan kaldır kopar artık seni,
Hem suyun sesten duyan, kaldır teni!

Ben, suyun sesken kulaktan teşneye,
Yağmışım gökten, benim yağmur diye.

Sıçra âşık, kalmasın hiç ızdırâp!
Hem susuzluk, uyku, ses, su neydi hep!

BİR ÂŞIK SEVGİLİSİNİN SÖZÜNE KANIP SÖYLENEN YERE GELDİ. EPEYCE BEKLEDİ, UYKUSU GELDİ VE UYUDU. SEVGİLİSİ DE SÖZÜNDE DURUP GELDİ. UYUDUĞUNU GÖRÜNCE CEBİNİ CEVİZ DOLDURARAK GİTTİ

Eskiden varmış meğer âşık biri,
Söz tutan, olmuştu, gerçek aht eri!

Âşık olmuş hem de bir ay yüzlüye,
Şaha âşık, şaha tutsaklık diye!

595. Kim arar olmuşsa bulmuş, en sonu,
Kurtulursun sabra yönlensen sonu!

Der ki maşûk:"Beklerim sen gel gece,
Bal, börek yaptım yemekler öylece!

Sen falan hücremde beklersen beni,
Sen çağırmazdan gelip, bulsam seni!"

Kesti kurbânlar, dağıtmış ekmeği,
Beklenen ay, çıksa göklerden iyi!

Çok heyecân üzre girmiş hücreye,
Yâr ümît vermiş durur, gelsin diye.

600. Bir zamân geçmiş ve gelmiş sevgili,
Hem ulaşmışken meğer va'din eli.

Hem düşüp yatmış görür âşık olan,
Hem etekten parça yırtmışken o ân!

"Sen çocuksun, al birâz eğlen bebe, "
Kaç ceviz koymuş onun, elbet cebe!

Ânsızın kalkmış seher olmuş, adam;
Bir kesik yen, hem cevizler gördü tam.

Der ki: "Mevcût şahımız senden vefâ,
Bizde olmuş, her ne var, bizden o yâ!

605. Uykusuzsun ey gönül, bizler emin,
Elde değnek, damda bekçin, biz hemin!

Hem ceviz dersen, kırılmış un yine,
Her ne dersen, derdimizden az mı ne?

Macerânın hem salâsı nerye dek,
Biz delirmişken, öğütler az gerek.

Ayrılıktan söz ki duymak istemem,
Tecrübem var, ben sınar oldumdu hem.

Burda şorluk, hem dîvâne olma var,
Gayriler boş, hepsi eldir âşikâr.

610. Kalk delirmiş zincirinden gel de tak,
Çünkü ben tedbîr ne var yırttımdı bak!

Yârimin kıvrık saçından başka ne?
Olsa yüz zincir, kırardım bil yine!

Birlik olmaz aşkla, nâmûs kardeşim,
Aşk ve nâmûs, orda hem neymiş işim?

Vakti gelmiş, şimdi üryân olmanın,
Vaktidir baştanbaşa cân olmanın!

Gel hayânın, hem de fikrin düşmânı,
Ben hayâdan perdeyi yırttım hani!

Cânda uyku bağlayan sihrin eli,
Âlemin sen, taş yürek bir sevgili.

Gel de tut, sabrın boğazdan sık ki sen,
Onda aşkın gönlü, mutlansın hemen!

Gönlü bir ev, gönlü menzil eyleyen;
Yanmasam, aşk gönlü, mutsuzdur hemen!

Kendi hânen, sen yakarsan, haydi yak,
Kim demiş câiz değildir, gel de bak!

Gel de yak, ey sarhoş aslan sen evi,
Böyle uygun, âşığın yansın evi.

Yanmalardan, kıble etsem böyle ben,
Ben mumum, yandıkça aydınlık veren.

Uykudan geç, sen bu akşâm ey baba,
Uykusuzlar şehri var, ver merhâba!

Bak şu mecnûn misli çok dîvâneye,
Vuslât isterken, ölen pervâneye!

Battı aşk deryâsına halkın gemi,
Ejdehâ aşkın boğaz, gör görkemi!

Gizli ammâ, hep gönül kapmak sunar,
Sanki dağdır, aklı çekmiş kehribâr.

Hangi "Attar" aklı, alsın bir haber,
Nehre, mevcût tablayı birden döker.

Haydi git! Elbet hakikât ırmağı,
Dengi yoktur, gir, unut sen çıkmağı!

Ey müzevvir, göz açıp sen bak ki tek,
Nerye dek bunlar, bilinmezdir demek?

Mahrûmiyet, hem riyâ, olmuş vebâ;
Hayy u Kayyum'a dönüp sun merhabâ!

Gir de, görmen, görmek olsun bir kere,
"Bilmemen" dönsün senin, bildimlere.

Olma sarhoş, ver ki sarhoşluk nevâ,
Renk değişmekten geçip bul istivâ!

Böyle sarhoşlukla nâzlanman boşa,
Her sokakta, rastlanır yüz sarhoşa!

Cümle âlemlerde var yâr sarhoşu,
Birdi bunlar, horluk olmazmış işi!

Olsalar bir, olsalar çok, aynı hâl,
Var Cehennem, ten-perest, olmuş vebâl!

Hep cihân, bitmez güneşler dolsa da,
Nûra kaynak, hor olup kalmazdı yâ!

Böyle olsun, gel de çık sen yükseğe,
Allah'ın yer gepgeniş eğlen diye!

Böyle sarhoşluk, sayarsak bir doğan,
Mevkiler var, ondan üstündür inan!

Git de, İsrâfil kesil ruh sunmada,
Hem seçilmiş, hem de sarhoş olmada!

Sarhoşun, kalpten alay geçmiş iken,
Buydu bilmem, şuydu bilmem" der hemen!

Bir sebepten bilmedim derken, bilin,
Bildiğin kim, oysa söyletmek için!

Sözde bir inkâr olur ispât meğer!
Geç şu inkârdan da, isbât alsa yer!

"Hem bu neymiş", "neydi o", terk et ki sen,
Var olan neymiş gelip göster hemen!

Yok, ne terk et, var nedir, gel tap ona,
Gel de, sarhoş Türk'ten öğren öyle ya!"

SARHOŞ TÜRK BEYİNİN, SABÂHLEYİN ÇALGICIYI YANINA ÇAĞIRMASI!"ALLAH'IN DOSTLARINA HAZIRLADIĞI BİR ŞARÂP VARDIR, ONU İÇTİLER Mİ SARHOŞ OLURLAR, SARHOŞ OLUNCA DA TERTEMİZ BİR HÂLE GELİRLER" HADÎSİNİN TEFSÎRİ "KÜPTE SIRLARDAN KÖPÜRMÜŞTÜR ŞARÂP, KİM SOYUNMUŞ, İÇMEYİ ETSİN HESÂP!" YÜCE ALLAH, "HÂS OLAN KULLAR İÇERLER" BUYURMUŞ

İçtiğin meyler senin, elbet harâm,
Biz helâlden gayri tutmazdık ki câm!

645. Sen çalış yoktan şu varlık, er ki sen,
Allah'ın meyden de sarhoş ol hemen!

Bir garip Türk kalktı erken uykudan,
Öyle mahmûr, istemiş bir saz çalan.

Sarhoşun cân yoldaşıymış saz çalan,
Hem mezeymiş, hem gıda kuvvet o ân.

Hem çeker olmuş odur sarhoşluğu,
Çalgıdan, nağmeyle zevktir bulduğu.

Hak şarâbı, çekti hak sâzendeye,
Ten şarâbı buldu rızk sâzendede.

650. Sözde bunlar, oldular farksız fakat!
Hem, Hasan farklı, Hasan'dan kat be kat!

Söz için anlamda, birçok şüphe var,
Gök ve ip der, anlamın birlik mi var?

Sözde birlik, dâimâ yol vurmada,
Birleşik, kâfirle, mü'min tence yâ!

Ten ki benzer ağzı örtük testiye,
İçte neymiş? Sen yönel bir bak diye!

Kûzedir ten, dopdolu âbı hayât,
Ten zehir dolmuş sunar elbet memât!

655. Baktığın iç olsa, şahsın, bil ki sen,
Baktığın dışken, sapıttın önceden!

Söz mü dersin, benzemiş elbet tene,
İçte mânâ, cân olur hep gövdene.

Ten gözün dâimâ tenler görmede,
Cân gözün, dolmuş hüner göstermede.

Kim bakar hiç, Mesnevî'nin nakşına,
Kurtuluş mânâ, hidâyettir ona!

"Kim ki gönlün yüzle bakmış Kur'ân'a,
Bâzılar sapmış ve küfr vermiş ona!

660. Allah Allah!" Derse ârif işse mey!
Görme hor! Ârifte mey bir ayrı şey!

Anlaman, şeytân şarâbı benzeri,
Aklın almaz, Hak şarâbın işleri!

Hem şarâp, hem çalgılar bir eştiler,
Mey, müzik eş, hep koşup gelmiştiler.

Buldu sarhoş rızkı, çalmış nâmede,
Sazcı toplar herkesi, meyhânede!

Ten bu meydanın başı, cândır sonu,
Gönlü, cavgânın topuymuş, duy bunu!

665. Hûy neder hep, orya, yönlenmiş kulak;
Başta safran var, yanar sevdâydı bak!

Sonda çiftler geçti kendinden bile,
Hem peder, evlât bir olmuş, bak hele!

Neş'e, dert uzlaşmış oldu bir kere,
Türk'te kalk der, cümleten mutrip ere!

Bir uyutmuş şarkı söyler, saz çalan,
Ey görünmez yâr, kadeh sun, sen şu ân!

Sen, yüzümsün, görmemişsem şaşmayın,
En yakınlık, şüphe, örtmektir payın!

Aklımızsın, görmüyorsam şaşmayın;
Benzeyen çoktur karışmış, anlayın!

Şah damarlardan yakınsın, sen bana,
Ey denir elbet uzak olsun ona!

Kıskanır olmuş olurken, yâri ben,
Çöl ve dağlardan, nidâ ettim hemen!

BİR KÖRÜN PEYGAMBERİMİZİN EVİNE GELMESİ, HZ. AYŞE'NİN ONDAN KAÇMASI RESÛLULLAH'IN "NİYE KAÇIYORSUN?" DEMESİ, HZ. AYŞE'NİN ONA CEVÂBI

Geldi dergâhı Resul'e, kör biri,
Yoksulun gönlünü okşar kalp eri.

"Ey suyun, hem yağmurun amiri sen,
Ben susuz, gel ver su, imdât et hemen!"

Ansızın girmiş iken, kör, hâneye,
Hiç görünmezden çekilmiş Ayşe de!

Ayşe gerçekten de ismet sâhibi,
Hem bilir elbette kıskançtır Nebî!

Kim güzeldir hem de çok kıskançtır o,
Çünkü kıskanmışsa nâzdar sevgi bu!

İşte ondan, görseniz âcûzeler,
Er için, bir genç kuma isterdiler.

Cümle âlemlerde Ahmed en güzel,
Allah'ın nûr onda, hastan has temel!

Cümle âlem, nâzı olmuş ortada,
Nuru yüz kattır, güneş kıskanmada!

Atmışım nûr-top, Zühâl'in üstüne,
Cümle yıldızlar dönün siz yüz yine!

Ben de eşsiz parlayış, yok ol ki sen,
Yoksa nûrumdur gelip rüsvâ eden!

Ben keremden kaybolurken her gece,
Hep gider oldum, görünmem öylece.

Ben gider olmuş göründüm aşikâr,
Siz kanat çırpın, bu kez huffâş kadar.

Hem kanatlar gösterip, tâvûs gibi,
Mest olup bul, gezmenin has tertibi.

Gör çarık olmuş Eyâz'ın hâs mumu,
Sen de bak, çirkin ayaksın, gör onu!

Sol taraftan olma sen, benlik ile!
İlk sabâh çektim kulak, geldim hele.

Gel bırak, artık ne dersin, söz uzun,
Söz ki nehy etmiş bilirsen emri "Kün"!

MUSTAFÂ ALEYHİSSELÂM'IN GÖNLÜNDEKİNİ BİLİYOR MU? YOKSA SÖYLENEN SÖZÜ TAKLÎT Mİ EDİYOR? ANLAMAK İÇİN (ALLAH RÂZI OLSUN!) AYŞE'Yİ SINAMASI VE "NEDEN GİZLENİYORSUN? GİZLENME, KÖR SENİ GÖRMÜYOR Kİ" DEMESİ

Tecrübe etmek için söyler Nebî:
"Görmüyor görmez ki, elbet" der Nebî!

Ayşe göstermiş eliyle: "Görmesin!
Görmeyen olsun, gören bendim kesin!"

Hem öğüt vermiş de, örnek ortada,
Ruhu, aklın kıskanır hâl olmada.

Bunca gizlenmişse ruh, bilmem ki ben,
Akla bak sen, bunca kıskançlık neden?

Kıskanan aklın nûrudur parlayan,
Kendi örtmüş, sen mi oldun gizleyen?

Hem güneş, yüz örtmeden seyr etmede,
Nûru örtük, kendinin hâs perdede!

Hem güneş görmez sunar ondan eser,
Sen de kimden gizledin, kıskanç meğer?

Bende kıskançlık sunan bir hal ki var,
Hem de, kendimden de kıskansam yarar!

Bende kıskançlıkta şiddet âteşi,
Göz, kulağım üzre yaptım harp işi!

Korkarım sussam güneş eyler neyi?
Başka yerde, yırtar artık perdeyi!

Böyle kıskançsın gönül, ey cân ki sen,
Ağzı yum, söz etmeyi gel, kes hemen.

Susmadan, söz arttı, te'sir sunmada,
Görmeyi men, meylini artırmada!

Hem deniz bir kükresin, köpmüş demek,
"Hep bilinmek istedim ben!" derdi tek!

Söz demek, bir pencere örtmek gibi,
Söz demek, bir gizleyiş olmak gibi!

Öt ki elbet, bülbül ol sen, gül için,
Kokmasın ört, kimseler hissetmesin!

Hem kulaklar, sözle meşgul olsa da,
Aklı, gül anmaktan farığ kalsa da,

Böyle aydın bir güneş mevcût iken,
Her delîl, olmuş muhakkak yolkesen!

ŞARKICI TÜRK BEYİNE ŞU GAZELİ OKUMAYA BAŞLADI: "GÜL MÜSÜN, SÜSEN MİSİN SEN, AY MISIN SEN BİLMEDİM, BİR PERÎŞÂN ÂŞIĞIM BEN, İSTENEN ŞEY, BİLMEDİM!" TÜRK BEYİ BUNU DUYUNCA "BİLDİĞİNİ SÖYLE!" DİYE BAĞIRDI. ÇALGICI DA BUNU SÖYLEDİ:

Çalgıcı, gizlerdi Türk'ten oydu mest,
Anlatır olmuş iken sırr-ı Elest.

Ay mısın sen, bilmedim bir put mu sen?
Benden istersin ne bilmem, şimdi ben?

Bilmem elbet, ben ne hizmet eylesem,
Hem susup dursam mı, bilmem söylesem?

Çok acâyip, ayrılık yok senle, ben,
Nerdesin sen, nerdeyim, bilmem ki ben?

Bilmezim, ammâ beni çekmektesin,
Kırda gez der, bâzı kan gütmektesin.

Ağzın açmış "bilmezim" hem der iken,
Bilmezim ben, bilmezim söyler hemen!

Haddi aşmış oldu söz tam harladı,
"Bilmezim" söyler iken Türk parladı.

Fırlayıp yerden, topuz almış ele,
Bastırıp çökmüş başından, bak hele!

Bir çavuş koşmuş, topuzdan tutma da,
Der: "Yakışmaz, öldürüş olmaz revâ!"

Der ki Türk: "Hep, cân sıkar tekrâr denen,
Lâyık elbet, baş ezseydim şimdi ben!

Bilmiyorsun! Nane yersin kaltaban;
Bilmiyorsan, söylüyorsun sen neden?

Bildiğin her neyse artık söyle sen,
"Bilmezim ben, bilmezim!" dersin neden?

"Nerdesin, hem nerdesin?" Sordukça ben,
Ben Herat, ya Belhliyim denmez neden?

Hem Musul, Bağdat, Tıraz'lık yok diyen,
Söz uzatmak, hırlayış bilmem neden?"

Söyle sen: "Ben şurdanım, kurtul yine,
Söylemez olsan ki sen, aptal mı ne?

Ben ki sorsam: "Sen yemiş oldun neler?"
"İçmedim dersin şarâp, yok et meğer!"

Hem yok et, yok mercimek, yoktur tirit,
Yenmemiş dersin; ne yersen, söyle git!

Söz uzatman, zırlayıp durmak neden?
Sazcı der hem: "Maksâdım sır bil ki sen!"

Yok dememden, şimdi isbâttır kaçan,
Yok dedim, vardan ıtır gel al ki sen!

Nağme sunmuş bilmemezlik sâzıma,
Ölme sunmuştur hayât, sır, nâzıma!

PEYGAMBERİMİZİN "ÖLMEDEN ÖNCE ÖLÜN!" HADÎSİNİN TEFSÎRİ.

Cân çekiştin, perdenin ardındasın,
Ölmedin, ölmek asıl maksat, kesin!

Cân çekişmek bitmez elbet, ölmeden,
Dam çıkılmaz, olmadan bir merdiven.

Yüz ayaktan kalsa eksik üç ayak,
Mahrem olmak, olmamıştır damla bak!

Yüz kulaç ip eksik olsun tek karış,
Kuy'ya ermez, çekmemiş su, yok ki iş.

Ey emîr, en son ağırlıksız gemi,
Konmadan hiç, batmanın yoktur demi!

Sen asıl bil, iş yapan yük son konan,
Vasvasın azgın, gemi batmış o ân!

Batmış olsun, anla sen aklın gemi,
Oldu insan, kubbenin nûr görkemi!

Ölmedin sen, cân çekişmendir uzar,
Ol Tıraz'dan mum, sabâh ölmekle yâr!

Gizlenir olmazsa, yıldızlar bizim,
Gizlidir cânın güneş hep, bildiğim!

Gürzü vur, nefsin dağılsın, öyle bak!
Hem tenin göz görmemiş, duymaz kulak!

Bende mevcût "ben" meğer aksin senin,
Vurduğun sen, gürzle, ey alçak kesin!

Bende görmüş olduğun aksin senin,
Kendi kendin katle coştun, kükredin!

Kuy'da aslan, gördü yansır aksini,
Öyle sanmış oldu düşmân kendini!

Yok demek, var olmanın tek zıddıdır,
Yok demek, manâca bir var anlattırır.

Zıddı yok saymak, bugün bir çâredir,
Yok ki bir ân, hiç tuzaksız, böyledir!

Aklı çok sen, istiyorsan görmeyi,
Seç ölüm, gör sevgili, yırt perdeyi!

Kabre çekmiş, buysa bir ölmek değil;
Seç ölüm sen, nûra çekmiş, öl de bil!

Gelse erkeklik, çocukluk yok olur,
Çehre hoşluk, rengi gerçeklik bulur.

Toprak altın olsa, topraklık biter,
Gam ferâh olsun, diken bulmaz ki yer!

Mustafâ ondandı: "Sır bulsam diyen,
Sağken ölmüş varsa, görmek istesen;

Cânı gökler üzre bulmuşken yolu,
Tense yerler üzre gezmiş bir ölü!"

Ölmüşün, elbet yüceymiş meskeni,
Ruhunun yok göçme, bitmiştir hani;

Ölmeden göçmek nedir, tam anlamak,
Anlaşılmaz ölmeden, bilmek uzak!

Görmüş ammâ olmamış halk benzeri,
Yükseliş, on mevkiden üstün yeri.

İstesen sen, böyle elbet kimseyi,
Ölmeden, ölmüş olan bir erkeyi;

Gör Ebû Bekr, sıdkıdır, en yükseği,
Mahşerin olmakta sıddıklar beyi!

Bak, Ebû Bekr Sıddık'a gel burda sen,
Haşri tasdîk, neyse öğren bil hemen!

Hem Muhammed, yüz kıyâmet görmede,
Yokta yok olmuş ve gerçek görmede!

Hem ikinci bir doğuştur Ahmed'e,
Bu doğuş, yüzler kıyâmet vermede!

Hep kıyâmetten, sorup durmuştular,
Kopmanın hem vaktini sormuştular!

Hal diliyle, sanki söylermiş Nebî,
Haşri sormuşlar, ki, mahşermiş Nebî!

İşte bundan: "Hâs haber vermiş Nebî,
"Ölmeden sizler ölün!"dermiş Nebî

Gelmeden öldüm, ölum, buymuş sesi,
Şân ve şöhretler getirdim öylesi!

Ol kıyâmet, gör kıyâmetler nedir,
Görme arzûm, görmenin şart böyledir.

Yâ karanlık, yâda nûr olmaz isen,
Sen uzak düştün, yaşanmaz görmeden!

Akl olursan, tam akıl bildin uyan,
Olsan âşık, aşk, yanıştır gel de yan!

Anlayış, kavrar durur olsaydı bil,
Söylemiştik biz açıktan, yüz delîl!

Dalda konmuş olsa kuş, incir yiyen,
Orda çok incir, değersiz bil ki sen!

Bunca, âlem üzre çoktur, er, kadın,
Duyduğun her ân, ölüm feryâtlasın.

Bir pederden sen öğüttür say hemen,
Ölme ânından öğüt vermiş iken.

İbret al, rahmet, vasiyet say bunu,
Tâ kökünden sökse kînin tohmunu.

Olsun artık, hep gönülden yanmalar,
Gel de bak sen, bir yakın ölmüş kadar.

Hep gelenler, geldi çatmış saymalı,
Oldu olmuş, can verir dost, bilmeli!

Perde olmuştur garâz, düz bakmana,
Perde neymiş, yırtarak bir baksana!

Böyle hâllerden de âcizim deme,
Acze salmış kimse, var-yok bekleme!

Aczinin zincir, takılmış baksana,
Gör, muhakkak bir takan vardır sana.

Sen hayât sundun yaşardım, şöyle ben,
Gel de kurtar, zincirim vardır, neden?

Şerre attım hep adım, Yârab neden?
Hep zarâr ettim kalan hüsranla ben!

Sen öğüt verdin, sağırlık bulmuşum,
Kırdığım put, söyleyip put yapmışım!

San'atın anmak mı farz, ölmek mi farz?
Aslısın sen yaprağın, ölmekse güz!

Hem ölüm hiç durmadan çalmış davul,
Ses kulaktan girmeden çıkmıştı bil!

Cân verirken dersin ancak: "Âh ölüm!"
Hep uyandırmış seni, eyvâh ölüm!

Nârasından ölmenin yırtık boğaz,
Çok dövülmüş, bir davul, yırtık birâz!

Sen hayât derken, ecel var, duymadın,
Ölme neymiş, şimdi öldün, anladın!

ÖMRÜ BOŞA HARCAYIM. ŞİMDİ ŞU ÖLME VAKTİ TÖVBEYE YÖNELMEK HALEP'TEKİ ŞİA'NIN ANTAKYA KAPISINDAN AŞÛRE GÜNLERİ YAS TUTMASINA BENZER GARİP BİR ŞÂİR YOLDAN GELMİŞTİ DE, "BU FERYÂD, BU GÜRÜLTÜ NE? KİM YAS TUTUYOR?" DİYE SORMUŞTU

Geldi âşûr vakti toplanmış Halep,
Hem de Antakya yönünden geldi hep.

Hem kadın, erkek, çocuk, çok kimseler,
Ehlibeyte yas tutarlarmış meğer!

Hep bağırmış, ağlaşır olmuş Şia,
Yas tutarlar, gâye olmuş Kerbelâ!

Şimir'in zülmü, Yezît'in işleri.
Ehl-i Beyte söylenir ettikleri,

Ses desen, sesler katar feryâtlara,
Hem yayılmış oldu, çöller, dağlara.

Bir garip şâir gelip çölden yana,
Erdi birden, o günün feryâdına!

Şehri terk etmiş gider, milletti yön,
Hem arar neymiş bu feryât, bunca ün!

Hep merâktan sordu görmüş, her kime,
"Bunca feryât, bunca yaslar," der kime?

"Bir reis ölmüş, onun feryât imiş;
Böyle iş olmaz küçük bir iş" demiş.

"Ben garip bir insanım, söz söyleyin,
Ad, lâkap elbet nedir, siz söyleyin!

İsmi neymiş hem onun evsâfı ne?
Bildirin, yazsam ağıt, ben üstüne!

Bir ağıt yazsam zirâ ben şâirim,
Bir azıklık ücret alsam, isterim"

Der ki onlardan biri: "Dîvânesin!
Ehlibeytin düşmânı sünnî misin?

Şimdi bak aşûredir, yas vaktidir,
Burda yas tutmak, hayattan üst gelir.

Böyle dert, kıymetsiz olmaz mü'mine,
Ver kulak aşkınca kıymetlen yine.

Mü'minin huzrunda pâk ruh mâtemi,
Yüzse Tûfân, hiç kalır, bil sen hemi!"

ŞÂİRİN HALEP ŞİASINI KINAYAN NÜKTELERİ

Der evet şâir: "Yezît varken hani?
Pek de geç kalmış bu yas, gelmiş yeni!

Gördüler tam pis nedir, körler bile,
Duydu elbet çok sağırlar akl ile!

Uykunun emrinde kalmış şimdi siz,
Giysiler yırtar, ezâ eylersiniz.

Ey yatanlar! Ağlayın sizler size,
Uyku, bir pislik ölümdür, güçsüze.

Hakk'a mensûp ruh için, zindân ne ki?
Giysiler yırtmak olur mu böyle ki?

Çünkü dînin oldular sultânları,
Bağ koparmak, sundu hoş imkânları!

Devletin dergâha uçmuş gittiler,
Çözdü tomruk, zinciri terk ettiler.

Bil şehîtlik vakti, devlet vaktidir,
Zerre bil, tasdîk nedir, gerçekleşir.

Bilmiyorsun, ağla dön sen kendine,
Böyle hâlin, mahşeri inkâr yine!

805. Gör gönül, dînin harâptır, ağla sen,
Köhne dünyâdan geçip hiç görmeyen!

Görmüş olsan sen, yiğitlenmen neden?
Hakk'a dönmen yok ve aç gözlükte sen!

Nerde dînin, meyle, göznurûn senin?
Gördün ummân, nerde mert avcun senin?

Nehri görmüş, gizlemez artık suyu,
Hem deniz, hem has bulut görmüşse bu!

RIZK VEREN ALLAH HAZÎNELERİNİ GÖRMEYEN HARÎS, BİR HARMÂN YERİNDE KOCA HARMÂNI GÖRMEYİP DE BİR BUĞDAY TÂNESİNE YAPIŞAN, YORULA, DİDİNE UĞRAŞA UĞRAŞA ONU GÖTÜRMEYE ÇALIŞAN BİR KARINCAYA BENZER

Kâr'nca hiç harmân nedir görmez imiş,
Dâne bulmuş, başlar uğraş, titreyiş!

810. Korkarak, hem hırsla çekmiş dâneyi,
Bir yığın durmuş, becermez görmeyi.

Der ki harmân sâhibi: "Ey kör olan,
Körlüğünden, var nedir hiç görmeyen?

Sen ki harmânımda gördün tâneyi,
Cânla koştun, pek sarılmışsın iyi!

Sûreten bir zerresin, gör Zöhre'yi,
Kâr'nca ol, iş et Süleymân görmeyi.

Sen değilsin sâde ten, gözsün meğer!
Vazgeçersin cisme, cân görsen eğer!

815. Gözdür insan, arda kalmış et, deri,
Gördüğün mislincedir kıymetleri.

Sen denizden dök küpe hiç durmadan,
Sel olur dağlar siler gör ortadan.

Küp karından açsa deryâ içre yol,
Nehre üstün oldu küpken, bilmiş ol!"

"Söyle" derken gerçeğin söz söylenen,
Ahmed'in ağzıyla Allah'tır diyen!

Her ne der, gevher dolar deryâ olan,
Gönlü, deryâ, birleşiktir gel inân!

820. Bir deniz ihsânı küpten alsa yâ,
Şaşma, deryâyı balık yutmuşsa da!

His gözündür şekle bakmış donmada,
Sen gider gördün, fakat gitmez o da!

Böyle bakmak oldu lâyık şaş göze,
Evvel âhir, bir görüş lâzım bize!

Bilme; ölmek, hak dirilmekten sona,
Bul dirilmek, bahsi kes! Düz baksana!

Gönle gerçekten dirilmek: Ölmedir!
Hem dirilmek, ölmemizden sonradır!

825. Cümle âlem, korkudan sapmış yolu,
Oysa yokluk, çâredir, sığnak dolu!

Nerden alsam bilgi? Bul terketmede!
Nerde sulh var? Sulhu tek vazgeçmede!

Nerden alsak varlığı? Geçmektedir!
Nerde gerçek elma? Vazgeçmektedir!

Ey güzel yardımcı, kudret sendedir!
Yok, gören göz, var görüş vermendedir!

Göz denen yoklukla çıkmış ortaya,
Varı, yok görmüş olurlar orda yâ!

Çifte göz, olsun değişken, nûr bulur,
Hep cihân, pek muntazâm mahşer olur!

Hâmların, görmek ki noksânlıkta tâm,
Hâm da görmek, anlamak olmuş harâm.

Cennetin ni'met güzel, Hak vermede,
Hep harâm, kimler cehennemlikse de!

Hiç vefâkâr olmamıştır ahdine,
Cennetin bal, onca zehr olmuş yine.

Müşterî olmaz olur gerçeklere,
Al-verin zevkten erişmez ellere.

Hem bakar mâl üzre ahmak bir kişi,
Mâl alan yok, satmamış yoktur işi.

Bil, bu kaçtır, hem şu kaç? Sormaktadır;
Vakti geçsin, eğlenip durmaktadır.

Hem gelir senden sorar, almaz kumaş,
Müşterî olmaz odur, almaz kumaş.

Çok bakar, tekrâr koyar, yüz reddeder,
Rüzgâr ölçmüş, almamış, yeller biçer!

Müşterînin nerde, al-ver etmesi?
Serserinin nerdedir eğlenmesi?

Çünkü cepler boş ve yoktur habbesi,
Boşboğazlık, cübbe olmaz hissesi.

Hem ticâret üzre, yok sermâyesi,
Neydi çirkinlik, alaymış pâyesi.

Burda iş, sermâye altın, yok ki söz;
Orda, lâzım, aşk ve bir çift yaşlı göz!

Gitse dükkana adam sermâyesiz,
Ömrü bitmiş, elleri boştur, henüz.

Nerdesin kardeş desen, hiç der sana!
Neydi pişmiş aş desen, hiç der sana!

Müşterî ol, oynasın artık elim,
Yüklüdür, lâ'l, lûtfu doğsun madenim!

Müşterî gevşek, soğuk olmuşsa da,
Sen çağır, gelsin! Emir var ortada!

Sen uçur, tutsun doğan, ruhun kuşu,
Dâvetin yol, Nûh yoluymuş, gör işi!

Hizmet et dur, sen muhakkak Hak için,
Reddi halkın, makbûlü olmaz işin!

BİRİNİN, BİR KAPI ÖNÜNDE GECE YARISI SAHUR DAVULU ÇALMASI! KOMŞUNUN: "DAHA GECE YARISI, SAHUR VAKTİ DEĞİL, HEM BU EVDE KİMSE YOK! KİME DAVUL ÇALIYORSUN?" DEMESİ VE DAVULCUNUN CEVÂBI

Bir sahur vakti davul çalmış biri,
Boş konağın önde seçmişken yeri.

Hem sahur vakti yarım olmuş gece,
Bir de makbûl bir adam der, öylece!

"Önce sen gel tam sahur vaktinde çal,
Bir rezîllik, manasızdır böyle hâl!

Gel de bil sen, ey heves duymuş adam,
Kimse yoktur, hem de boştur, işbu dam.

Burda yokmuş görseniz, şeytân, peri,
Vakti zâyî eylemişsin gel beri!

Sen duyulsun istedin, yoktur kulak,
Anlayış aklın, akıl yok burda bak!"

Der adam: "Sen söyledin, ettin hitâp,
Ben derim, sen şaşma, istersin cevâp!

Sence olmuştur yarım, artık gece,
Bizce, mutlu bır sabâhtır öylece.

Ben yenilsem bir zafer saydım bunu,
Akşamım, gündüz, güneşlik, gör onu!

Sence Nil nehrinde kanlar akmada,
Bizce berrâk bir su akmış olmada!

Sence, hem tunçtur, demirdir gözlenen,
Dâvud'un avcunda mumdur, bil ki sen!

860. Dağ ağır, cânsız gelir mutlak sana,
Dâvud'un ses üzre mutrip, baksana!

Hem kırık, cânsız gelir taşlar sana,
Ahmed'in avcunda zâkir baksana!

Sence mescîdin sütun ölmüş demek,
Ahmed'in önlerde âşık, oydu tek!

Halk için, dünyâdaki cüzler ölü,
Hak için gör emre uymuş, Hak kulu.

"Hem konak boş, sen neden çaldın" dedin,
"Kimseler yok burda" hem sen söyledin;

865. Hak için harcardı altın, pek çok el,
Yaptı câmi, hayra atmışlar temel.

Hacca varmış çok adam, âşık desen,
Mâl ve cân sunmuş, o sarhoş bil ki sen!

Ka'be bomboşmuş meğer derler mi ki?
Gizli sâhip, sade cândır öyle ki!

Allah'ın nûruyla dolmuş hal bu yâ;
Yârin ev olmaz ki boş, dolmuş ziyâ!

Bunca köşk var, sen görürsün dopdolu,
Âkıbet görmüş olur bomboş yolu!

870. Kimseler görmek dilersen Kâbe'de,
Sen ararsan, hem görürsün Kâ'be'de!

Ziynet almış, hep bulur âlî makâm,
Kâmilin has gönlü boş kalmaz o tam!

İhtiyaçtan geldi herkes Kâbe'ye,
Hiç kapanmaz, ârif ermiş gerçeğe!

Hacca gitmişler duyar, "Lebbeyk" diye,
Hiç düşünmezler denen "Lebbeyk" niye?

Hak'tan elbet geldi "Lebbek"ler nâsip,
Hak'tan olmuş sesti "Lebbeyk"ler nâsip!

875. Ben bu köşkten, almış oldum bir koku,
Kil desen, cân meclisi kimyâsı bu!

Pek hafif, tiz nağmeler çalmış iken,
Missimiz kimyâsına vurdum hemen!

Coşturur çalsak davul, deryâyı da,
İnci saçmak, onda ihsân olmada!

Hem savaş ânında cümle halk denen,
Oynaşır Allah için hep cân ilen.

Bâzılar Eyyûb olurlar, derdle de,
Bâzılar Yâkub olur sabr etmede.

880. Bâzılar açken, susuzken gelmede,
Hak için gayret, yolundan seçmede.

Bende suç örtmüş olan Allah için,
Ben davul çaldım, ümit Hak'tan bilin.

Müşterîler istesen kârdır diye,
Ey gönül! Hak müşterî, bak gerçeğe!

Aldı Hak, mâldan dağarcık pis şeyi,
Sönmeyen nûr, gönle nûrdur verdiği!

Hem alır senden, donan ölmüş teni,
Vehme sığmaz, mülke erdirmiş seni.

885. Senden almış, damla yaş, gözden düşen,
Verdi Kevser, kıskanır bal bil ki sen!

Senden almış âh ve gerçek sevgiyi,
Bitmeyen yüz mevki olmuş verdiği.

Gözyaşı sürmüş, bulutlar âh ona,
Halk Halîl'e "âh çeken" de baksana!

Gel de sat sen, köhneleşmiş her şeyi,
Al pazardan, hiç tükenmez beyliyi!

Yol kesen bir şüphe gelmiş, kesme yol;
Hep Nebîler, tek senettir, bilmiş ol!

890. Verdi Allah çokça tâlih onlara,
Bunca dağ çekmez, yük etsen dağlara.

HZ. BİLÂL HİCAZ SICAĞINDA MUSTAFÂ SEVGİSİYLE "ALLAH BİRDİR BİR!" DERDİ DE EFENDİSİ DE KÂFİRLİĞİNDEN KIZGIN KUŞLUK GÜNEŞİ ALTINDA ONU DİKENLERLE DÖVERDİ. HER TARÂFINDAN KANLAR AKAN BİLÂL: "AHAD! AHAD!" DERDİ. ÇÜNKÜ DERTLİLER DE ELLERİNDE OLMADAN FERYÂD EDERLER. FAKAT BİLÂL, AŞK DERDİYLE DOLUYDU. FİRAVUN'UN BÜYÜCÜLERİ, CERCİS PEYGAMBER VE DAHA SAYISIZ ERLER GİBİ O DA BU DERDE DÜŞTÜĞÜNDEN DİKEN DERDİNDEN KURTULMAYI DÜŞÜNÜYOR, O DERDE ALDIRIŞ BİLE ETMİYORDU

Gör dikenden dalla dövmüş sâhibi,
Hem Bilâl, cânlar fedâ etmiş gibi!

Der: "Neden Ahmet deyip anmaktasın?
Sen fenâ kulsun, dîni inkârdasın!

Bey, güneş altında dövmüş âşikâr,
Hep Bilâl "Ahad"la etmiş iftihâr!

Hem de Sıddık geçti ordan, dinledi,
Hem "Ahad" denmiş Bekir duymuş idi.

895. Gözde yaşlar, gönlü incinmiş ona,
Hem "Ahad"dan ıtra olmuş âşinâ!

Sonra görmüş tek Bilâl, derken ona:
"Sen inandın saklamak farzdır sana!

Hak bilir hep, gizlenen her neyse var!"
Der Bilâl: "Var tövbemiz, verdim karâr."

Sonda Sıddık geldi ordan geçmede,
Hem "Ahad" duymuş Bekir söylenmede.

Duydu "Ahad," hem de, şaklarken diken,
Çaktı kalp yakmış olan, şimşek hemen!

900. Hem nasîhat etti, oymuş tövbe de,
Ahad'ın aşkıyla tövbe, bitmede!

Böyle bir ânlık, edinmiş tövbeyi,
Sonra seçmiş tövbesinden bezmeyi.

Apaçık iman, beden, seçmiş belâ,
Aşkı Ahmed üzre vermiştir salâ!

Senle dolmuştur beden, dolmuş damâr,
Tende artık, tövbeye bir yer mi var?

Tövbeler sokmam ki artık gönle ben,
Sermedî ömr, tövbeler dolsun neden?

905. Kahreder aşk, ben onun ellerdeyim,
Coştu hem aşk, ben şekerleşmekteyim!

Yaprağım rüzgâr elinde gör ki ben,
Nerye düşmek üzreyim, hiç bilmemden!

Ben Hilâl'sam, ben Bilâl'sam, koşmuşum,
Hem senin gerçek güneş, ben, uymuşum!

Ay bedir olsun, hilâl olsun nedir?
Ay güneş ardında peyk, gitmektedir!

Hem kazâ varken, karâr ettim diyen,
Kendinin eğlence olmuştur hemen!

910. Hem saman olmak, karışmak yellere,
Hem de durmak, bir kıyâmet, iş nere?

Aşkla ben, bir torbaya konmuş kedi,
Bâzı yüksek bâzı alçak eyledi.

Hem, başın etrâfta döndürmekte bu,
Hem ne alt, üst yok karârım doğrusu!

Bir selin emrindedir âşık olan,
Orda aşkın derde uymuşlar o ân!

Bir değirmen, taş döner gündüz, gece,
Durmadan inler dururlar öylece!

Var değirmen üzre bitmez, inlemek;
Irmağın şâhid, akan suymuş demek!

Arkta su akmaktadır, görmez isen,
Bir döner taş var, görüp sen bak hemen!

Bak felek dönmektedir hiç durmadan,
Ey gönül sen, yıldız ol, artık dolan!

Her ne tutsan, el uzatsan bir dala,
Aşk kırar, hiç vermemiş artık mola!

Sen, kader dönmektedir, görmez misin?
Cümle unsurlar coşar, seyret kesin!

Hem denizler üzre görsen çöp, köpük,
Şânlı deryânın coşuştan hep köpük!

Baş dönen rüzgârı gör, seyret onu,
Her köpük olmuştu deryâ coşkunu.

Ay, güneş, olmuş değirmenlik öküz,
Hep korur etrâfı onlar, kuşkusuz!

Cümle yıldız, ev be ev koşmaktalar,
Kutlu, kutsuz, her şeyin merkeptiler.

Gökte yıldızlar, uzaklar öyle ki,
İzlemek yok, bilmedin gerçek ne ki?

Yıldızımdır göz, kulak, aklın senin,
Nerde gündüz, nerde bilmem akşamın?

Bâzı mutlu bâzılar bulmuş visâl,
Ayrılıktan bâzılar hep bî-mecâl!

Ay karanlıktır dönerken bâzı ân,
Bâzı olmuş oldu, aydınlık sunan.

Bâzı; bal, süt misli olmuş yaz, bahâr;
Bâzı ölmüş, bembeyâz bir kış sunar!

Cümle varlık, önde olmuş top hemen,
Çevgânın emrinde, kalkmaz secdeden!

Ey gönül, yüz binde bir cûz'sün ki sen,
Hem nasıl sabit kalırsın hükmilen?

Sen beyin emrinde ol, bir at hemen,
Gâh ahır hepsinde, gâh çıkmış gezen!

Mıhla bağlar olsa sabret sen hele,
Çözmüş olsun, sıçra artık düş yola.

Gökte yol eğriltir olmuşken güneş,
Bir tutulmak verdi Allah, zûlme eş.

Aklı devşir, girme sen tutkun yere,
Olma diplerden, siyâh bir tencere.

Bir bulutken, âteşin kırbaç, işit!
Der vururlar, "böyle yok sen, şöyle git!"

Yağ şu vâdî içre, şundan yağma sen,
Hep kulak bükmekteler, bil önceden!

Hem senin aklın güneşten çok değil,
Nehy olan neymiş kakılmak yok asil!

Ey akıl, dizgin tutup eğriltme sen,
Olma dikkâtsiz olup nûrsuz hemen!

Gör, güneş suç işlemiş azcık meğer!
Az tutulmuş oldu hem, nûrlar saçar.

Hak suçun miktârca tutturmuş karâr,
Suç için gelmiş cezâ, miktâr kadar.

İster olsun iş fenâ, ister iyi,
“Hem duyar, hem gözleriz” der “her şeyi!”

Geç ki bundan ey peder, nevruz gelen,
Hak lütuf gelmiş ve halktır tad bulan.

Nehrimiz bir bak ki bulmuş cân suyu,
Şah bizim köy içre konmuş, şans da bu!

Hem salınmış bahtımızdır gezmede,
Tövbe bozmak vakti gelmiş denmede.

Geldi sel! Silmiş, götürmüş tövbeyi,
Bekçi yatmış, şimdi fırsâttır iyi.

Hep şarâb içmiş de mest, mahmûr olan,
Her ne var, verdik rehîn, derler o ân!

Câna cân katmış olan lâ’lden şarâp,
Bizleri, lâ’l içre lâ’l etmişti hep!

Şenlenen meclis, gönüller şenlenen,
Değmesin göz, oda kâfur at hemen!

Neş’e sarhoş nârasın duymaktayım,
Sermedî cân, böyle kalsın isterim.

İşte bak! Dost hem Hilâl’dir, hem Bilâl;
Hem dikenlik oldu bir, gülzâr misâl!

Ten diken batmış kalbur olmada!
Bende cân-ten, bir gülistân kalmada!

Kâfirin bitmez dikendir ten denen,
Hak’ta sarhoşluktu, tenden istenen!

Câna, bir cândan kokuşlar gelmede,
Sevgilimden hoş ıtırlar ermede.

Mustafâ dönmüş Miraç’tan geldi de,
“Hem Bilâl pek mutludur,” söylenmede!

Duydu gerçekten Bilâl’den, başkodu,
Hem de Sıddık, tövbesinden el yudu.

EBÛ BEKRİ SIDDIK’IN BU HABERİ PEYGAMBER’E SÖYLEMESİ. BİLÂL’E KÂFİRLERİN YAPTIKLARI ZULÜMLERİ VE ONUN “AHAD, AHAD” DEMESİNDEN FAZLA ZULMETTİKLERİNİ ANLATMASI, ONU ALMALARI İÇİN BİRBİRLERİYLE DANIŞMALARI

Geldi Sıddık, Mustafâ’nın huzruna,
Hem Bilâl’in hâlini sunmuş ona.

Der: “Felek ölçen Bilâl, açmış kanat,
Aşk tuzağından senin almakta tat.

Baykuşun zulmünde tutsakken doğan,
Defnedir, pislik bürünmüş bil ki sen!

Zulme yönlenmiş bütün baykuş olan,
Hep kanat yolmaktalar, suçsuz iken!

Suç desen tek, bir doğan olmak onun,
Suç diyorsan, tek güzellik, Yûsuf’un?

Baykuşun yurttur bütün harâbeler,
Baykuşun öfke cuhuttan besbeter.

Sen neden hep köy, mekân anmaktasın?
Hem de şahın köşkü sen ânmaktasın!

Baykuşun köy, sense susmaz, boşboğaz,
Burda oldun, eyleyen hep fitne va’z!

Yurda gıpta eylemiş gökten esîr,
Sen diyorsun, bir yıkık vîrânedir!

Sen delirdin, belki baykuşlar seni,
Bekledin, kuzgun da şah etsin hani!

Vehm ve sevdâ üzre döndün şimdi sen,
Şimdi sen, firdevse vîrânsın diyen!

Şimdi bizler, saçmayı sen terke dek,
Beyne, durmazdan meğer vurmak gerek!

Şarka dönmüş çarmıha germiştiler,
Çıplacık ten, dal, diken, dövmekteler.

Hem o tenden kandan ırmak akmada,
"Birdir Allah" söyleyip baş koymada!

Dîni gel sen sakla lâinden dedim,
Gizli sırrın, bilmesinler istedim.

Âşık olmuşken kıyâmet koptu da,
Tevbe bitmiş, tevbe kalmaz ortada!

Tevbenin, aşkın, sabır imkânı yok,
Ah efendim, birleşir bir yanı yok!

Tevbe kurtçuk, aşk desen bir ejdehâ,
Tevbe halkın, aşk Hüda'nın hûydu yâ!

İhtiyâçsız Hakk'a hûydur, aşk denen,
Başka bir aşktır geçen, hem bil ki sen!

Dışta altından bezenmiş oldu aşk,
Dışta nûr, içten duman, hep isti aşk.

Nûr gider gitmez duman çıkmış olur,
Bir mecâzî aşk soğur, donmuş olur.

Her güzellik, yönlenirken aslına,
Ten kokar, rüsvâ olur, baksan ona!

Ayda nûr tekrâr döner olsun aya,
Ay gider gitmez duvar kalmıştı yâ!

Nakşı gitsin, resme bak; toprakla su,
Vurmasın ay, sanki bir şeytândı bu!

Kalp olan altından, altın gitti mi?
Geldi tekrâr madenin ilk görkemi.

Miss kepâzeymiş kararsın, ortada,
Hem onun âşıksa, rüsvâ olmada!

Gözlüler, olmuşsa, âşık madene,
Şüphesiz aşk, durmadan artmış yine!

Şüphesiz, yok ortağı altınlığın,
Merhabâ ey madeni altınlığın!

Kalpla, altın kim ki ortak eylese,
Has, mekânsız bir mekândır peylese;

Âşığı, maşûğu ölmüş say ki sen,
Çift balık kalmış susuz, say, dur hemen!

Hakk'a ait aşk, güneş; dolmuş kemâl,
Gölgedir halk, nûrun emrinden misâl!

Mustafâ duymuş ve dalmış neş'eye,
Başlamış Sıddık da, hoş söz etmeye!

Mustafâ olsun duyan, her bir kılı,
Hem o ân, dil olmaya bulmuş yolu.

Mustafâ der: "Şimdi neymiş çâremiz?"
Der Ebû Bekr: "Almak ister bendeniz!

Her ne kıymet biçse, almak isterim,
Kâr, zarâr hep neyse kıymetsiz derim!

Yerde olmuş çünkü Hak'tan bir esîr,
Hakk'a düşmân, hışma olmuştur esîr!"

MUSTAFÂ ALEYHİSSELÂM'IN, EBÛ BEKRİ SIDDIK'A, "SEN MÜŞTERÎ OLUNCA İNÂTLARINDAN PAHÂLI SATACAKLARDIR. BENİ DE BU İYİLİĞİNE ORTAK ET, YARI PARASINI DA BEN VEREYİM" DEMESİ

Mustafâ der: "Sen ki devlet isteyen,
Burda, gerçek ortağın olsam ya ben!

Ol vekîlim, hissemiz olsun yarım,
Ben de artık hissedârım, ortağım."

"Emriniz olsun!" deyip başlar söze,
Yönlenir olmuştu zâlim, dînsize.

Yol yürürken söz, hayâlden aldı pay,
Der; "Çocuktan inci almak çok kolây!"

Yolkesen İblîs, cihânın mâl için,
Çel çocuk aklın çeler olmuş hemin.

Çokça ziynetler verirken lâşeye,
Hem alır yüzlerce güllükler, neye!

Hem yapar yüzler sihir, mehtâb serer,
Devr alır âdîde mevcut kâseler.

Hak ticâret öğretip her bir Nebî,
Önde yakmış, dîni nûr, bir mum gibi!

Hem de şeytân bir tükenmez sihr ile!
Çok Nebî'yi gösterir çirkin hele!

Onca düşman var, yapar, durmaz sihir,
Er, kadın, artık boşansın istenir.

Onların gözler sihirlenmiş olur,
Gevheri artık o âdîler alır.

Cümle âlemlerden üstün inciyi,
Bir eşek olmuş çocuktan al iyi!

Aynı şeydir, inci-boncuk eşşeğe,
İnci, deryâdan, o düşmüş şüpheye!

İncinin, deryâyı inkâr etmede,
Süs desen, hayvân arar mı incide?

İnci, lâ'ller aşkı neymiş öyle yâ,
Hayvânın beyne gelip koymaz Hüda!

Görmedin merkepte, takmışlar küpe,
Hep kulak, aklı, yeşil ot çekmede!

'Ahsenel takvim'i vettin' den oku,[57]
Kıymetinden, cândan üstün say bunu!

Arştan üstün en güzel şekliyle kul,
Fikre sığmaz bir güzellik, buldu bil!

Târif etsem, kıymeten sonsuz, o nûr,
Yanmışım ben, her duyan yanmış olur.

Sus derim ben, sürme merkep burya sen,
Hep eşek onlardı, Sıddık'mış gelen!

Sallamış bir halka, açmışlar kapu,
Girdi tezden, orya Sıddık işte bu!

Hem oturmuş, hem gazap etmiş o ân,
Hem ağızdan, çok acı sözler çıkan!

"Sen nasıl dövmektesin Hak dostunu,
Hakk'a düşman oldun elbet en sonu.

Sen inancın üzre sâdıksan eğer,
Zulme gönlün râzı olmazmış meğer.

Musevî dinde, döndün zenneye,
Zülm edensin, sen Bilâl şahzadeye!

Hem de sonsuz lânetin lâyık ki sen,
Kendi aynan eğridir, baktın neden?

Sıddık'ın söylersem ağzından sözü,
Öyle elsiz, hem ayaksız kor sizi!

Hikmetin kaynak, cihetsiz bir makâm,
Coştu ağzından, Fırat akmıştı tam!

"Öyle bir taştan su kaynar hem, akar,
Sanmayanından, sanma bir yardım çıkar.

Hak siper yapmış o taştan kendine,
Taşta çıkmış mâvî su, akmış yine!

Hem senin göz kaynağından, nûr ki var,
Hiç tükenmez, durmayıp her gün akar.

Hem o nûr yağdan ve posttan çıkmıyor,
Bil ki dost, onlar vesîlemdir diyor!

Ses çeken bir yel ki var, duymuş kulak,
Eğri, düzgün söz ayırmaz, duydu bak!

Hem küçükten bir kemik, bir yel ne ki?
Harf ve seslerden duyar anlar peki!

---

57 *"Biz insanı en güzel biçimde yarattık…" (Tin, 4).*

Ses, kemik, yeller vesîlen oldu hey!
Çifte âlem, Hak'tan artık, yok ki şey!

Perdesiz, söyler O'dur, duymuş da, O,
Hem kulak baştan sayılmış, doğru bu!

Der ki kâfir: "merhamet duymuşsan al;
Pul verirsen al senin olsun Bilâl!

Sen acırsan, gel parayla al onu,
Gönlünün müşkîl biter, alsan bunu.

1030. "Ben yapar durmam ki beşyüz secdeyi,
Bir kulum var, pek güzel cuhût, iyi."

Dış beyâz, cuhût kulu versem sana,
Dış siyâh, nûrdur Bilal ver sen bana!

Bey haber etmiş ve gelmiş has köle,
Pek güzel yahut uyar gerçek ile.

Hayrân olmuştur cuhût birden ama!
Onda taş kalp üzre başlar oynama.

Taş yürek her kimsenin, hâl kuşkusu,
Şekli bir görsün, mum olmuş doğrusu.

1035. Hem tahammül etti, tam sabr eyledi,
"Hiç bu ammâ, şart gümüş vermen" dedi.

Hem Ebû Bekr, hırsı geçsin bekledi,
Uğraşıp cuhûdu râzı eyledi.

BU ALIŞVERİŞTE SIDDIK ALDANDI DİYE CUHÛDUN GÜLMEYE BAŞLAMASI

Kahkaha atmış olurken taş gönül,
Hem acır, hepten alây etmekte bil.

Der ki Sıddık: "Kahkahan attın neden?"
Hiç cevâp vermez o, artan gülmeden!

Der ki: "Sevdâlanmasan elbet buna,
Bir siyâhî kul için ısrârına.

1040. Oysa ısrâr eylemezdim öyle ben,
Bak alırdın, ondabir kıymetle sen!

"Bence değmez bir yarımcık akçeyi,
Arttı ısrârınla kıymet pekiyi!

Bir çocuksun, bilmedin ahmak niye?
Bir ceviz aldın, verip bir inciye!"

"Bense kıymettâr ve değmiş çift cihân,
Câna baktım, renge baktın oysa sen!

Bir kızıl altın o, ahmaklar için,
Hep hasetten simsiyâh gelmiş bilin!

1045. Cismi renkler üzre görmüş baş, gözü,
Perdenin ardında ruh, görmez özü!

Sen satarken, ısrâr etseydin birâz,
Hep verirdim cümle mâl, mülk yok ki az!

Sen de kıymet artıraydın durmadan,
Borç alırdım bir etek altın inan!

Sen ucuz sattın, değersiz sayma da,
İnci saklı, görmedin sen hokkada.

Ağzı örtük hokkadır verdin bana,
Öğretir tez, hem ne kaybettin sana!

1050. Hokka, dolmuş lâ'ldi, sen verdin yele,
Zenci yüz sen, pek sevinmişsin bile!

Sonda söylersin meğer eyvâh diye,
Rastlar olsan, bahtı satmış kimseye?

Baht bürünmüş, kul olup gelmişti de,
Göz ki bahtsız; sâde zâhir görmede!

Sadık insan, gösterken kulluğu,
Sende hûy pis, hîlenin var bolluğu.

Herzehor sen, ak ten olmuş bir köle,
Kalp siyâh bir kul, tapansın al hele!

1055. Hem benim dinim benim, dinin senin,
Sen de ben de kârlıyız; elbet bilin!

Puta tapmış kimsenin lâyık budur,
Çulu atlas, bir çubuktan at olur.

Kâfirin kabr, iç âteş, isler dolar,
Dış nakış, süs, çokça bir ziynet sunar.

Zâlimin mâl, dışta parlak pek güzel,
İçse, kandır mazlûmun, bitmez vebâl!

Kim münâfık, var oruç, kılmış namâz,
İşte ot yok, hem çorak toprak birâz!

1060. Gürleyiş çok, boş bulut olmuş gibi,
Çim ve toprak üzre kâr yokmuş gibi.

Hîle, fen, bitmez yalanlar mislidir,
Ön de parlak, son rezillik gösterir.

Tuttu elden, ızdırap etmiş hilâl,
İşte bu hal üzre el tutmuş Bilâl!

Bir hilâl olmuş ve dönmüş kürdana,
Yönlenirler, tatlı, hoş dilden yana!

Mustafâ huzrunda bitkin bir Bilâl!
Pek zayıf, düşmüş bayılmış, bî-mecâl!

1065. Kaldı bir müddet o baygın, gölgede,
Hem uyanmış, başlamış yaş dökmede.

Mustafâ, çekmiş kucaklarken onu,
Hem ne ihsân sundu, bil gelmez sonu!

San, bakır ermiş, ulaşmış iksîre,
Sanki müflîs hazne bulmuş, bir kere!

San, susuzken bir balık düşmüş suya,
Yol yitik, kervân yolun bulmuştu yâ!

Hem Nebî etmişse söz, duysun gece,
Hep karanlıklar biter, yok öylece.

1070. Bir sabâh benzer, erip aydın olur,
Ben o sözden söylesem, bomboş kalır.

Hem güneş doğduysa koç burcunda gör,
Hurma, ot görmüş neler, söyler durur?

Sen bilirsin, söyleyen berrâk sular,
Ot, çiçek, elbet filizden söz sunar.

Allah'ın san'at sanırsın bir sihir,
Bir sihirbâz ağzının te'sîrdedir!

Hep sebep, te'sîrledir Hak cezbesi,
Harf, dudaksız söylenir yüzlercesi!

1075. Hak'ta te'sîr mutlaka olmuş kader,
Anlaşılmaz, akla yoktur onda yer!

Hem mukallid oldu aklın "asl" için,
Olmasın taklîtçi fer'lerden niçin?

Hem akıl der: "Doğrudur, neymiş merâm?"
Söyle: "Bilmezsin, muhakkak vesselâm!"

PEYGAMBER ALEYHİSSELÂM'IN, EBÛ BEKİR'E: "BENİ DE ORTAK ET DEMEMİŞ MİYDİM? NİYE YALNIZ ALDIN?" DİYE SÖYLEMESİ, ONUN DA ÖZÜR DİLEMESİ

Der ki: "Ey Sıddık, demiştim ben sana,
Ortak et elbet beni ihsânına!"

"Ey Resul sensin ve bizler bendeyiz,
Biz, senin arzûnca, azâd etmişiz.

1080. Sen meğer kul, hem de gel yâr et beni,
İstemem ben, aslâ azâd etmeni!

Ben hürüm hem, sen de kul olmuş isem,
Sensiz olmak bence azâb, dertti hem.

Hak, Nebî seçmiş, diriltti her şeyi,
Halk yücelten, şanlı kıldın bendeyi.

Genç iken, bir hâs rüyâ görmüş idim,
Hem güneş gelmiş selâm vermişidim!

Yerden almış, hem yüceltmiş göklere,
Ben, onun yoldaş olurken bir kere.

1085. Olmayan şey, bir hayâl, olmuş rüyâ,
Ben demiştim "böyle hâl olmaz" güyâ!

Ben, seni gördükçe gördüm, ben beni,
Âferîn ayna! Güzel sevdim seni!

Görmemizden, oldu bir hâller bana,
Dalmışım yüksekliğin deryâsına!

Ey cihânın ruhu, gördüm ben seni,
Hem güneş, sevgim olur tekrâr yeni!

Senle himmet toplamış, durmüş gözüm,
Bahçe, bağ hordur bana, sen gündüzüm!

1090. Nûr ararken, nûrunu buldumdu ben,
Hûr dilerken, hurîler geçtimdi ben!

Ben, gümüşten bir Yûsuf bekler iken,
Yûsufistân sende buldum, şimdi ben!

Hem de cennetler arar oldukça ben,
Oldu cennet sendeki her cûz' hemen.

Hep övüşler, bence bir nisbet sana,
Belki bir hiçken döner senden yana!

Sanki Mûsa üzre Hak övmüş çoban,
Oysa Mûsa'dır Kelîmullah olan!

1095. "Gel de ben, bitler kırıp sütler verem,
Hem çarıklar ben dikip, giy giy diyem!"

Söylenen söz neyse, saymış övgü Hak,
Sen sayaydın bir metih; rahmindi bak!

Anlayıştan, sen fikirlerden öte,
Gafletim çok, bak dönüp rahmetle de!

Erdi âşık taze ikbâl üzre de,
Eski âlem hep uğur göndermede.

Öyle âlem, çâre bekler çâresiz,
Orda, binler nâdirât var bilseniz!

1100. "Ey kavim müjdem ferâhlık vaktidir,
Gitti zahmet, mutluluklar devridir!"

Tam güneş girmiş, hilâlin hâneye,
Ey Bilâl gel sen ferâhlandır diye!

Korkudan sen gizli derdin her kere,
Çık minâremden ilân et körlere.

Müjdeci ey, dertli gel sen kalk diye,
Kalk da bedbaht dön de sen, ikbâlliye.

Bir hapissin bitli, kokmuş yer, nefes,
Duymasınlar kurtulansın, şimdi kes!

1105. Her kılın dipten davul çalmış iken,
Hem neden sen sus dedin, yârim neden?

Hep hasetten pek sağır düşman denen,
Nerde tef var, nerde ses varmış diyen!

Yüzde, reyhân, sürdüler tâze iken,
Körlüğünden der ki: "Zahmetler neden?"

Hûrî el sıkmak için tutmuş iken,
Kör de hayret, el acıttın derdi sen!

Hem neden çekmekteler elden beni,
Koymuyorlar rüyâya dalsam hani!

1110. Hep rüyâdan beklenen karşında yâ,
Açtı göz, ayyüz durur karşında da!

Geldi, yüzbinler belâ kâmillere,
Gösterir yâr, cilveler dilberlere!

Gösterir çok cilve, kim olmuş güzel,
Bâzı körler, coşkusundan aldı el!

Hem tecelli sundu amâ kimseye,
Semte coşku başlamıştır dönmeye!

Hilâl Hakk'a ihlâsla bağli bir kuldu, bir taklîtçi değildi. Cân gözü açikti. Açliktan değil de kendini gizlemek için halka kulluk ederdi. Zirâ Lokman'la Yûsuf da görünüşte kul olmuşlardi. Hilâl de bir beyin kölesi, seyisi olmuştu. O bey müslümândi, ama kördü. Kör bilir vardir onun bir annesi, oysa bilmezdir ve yok vehm etmesi! Ama bilgisiyle anasini kutlularsa bu körlükten kurtulabilir. "Allah, kuluna hayir dilerse gönlünde bir göz açar. O kul o gözle gayb âlemini görür."

Oysa duymuştun Bilâl'in vasfını,
Şimdi duy neymiş Hilâl'in vasfını.

1115. Hak yolunda, hem Bilâl'den önde o,
Bed olan hûy neyse, yıkmış, hem de o!

Benzebez elbet sana gitmez geri,
İnci var, taştan çıkıp gelmiş beri!

Bir misâfir geldi bir gün bir beye,
Sordu bey: "Sen hangi yıl doğdun" diye?

"Ey oğul kaçtır yaşın gel söyle sen?
Saklaman yersiz, beyân et sen hemen!"

On sekiz hem, on yedi, on altı yâ,
Söyle kardeşlik ki, onbeş galibâ!"

1120. Hânenin sâhip demiş: "Gel git beri,
Ey küçük şaş, rahme gir artık geri!"

Bu sözü anlatan bir örnek hikâye

Bir adam beyden ki bir at istedi,
Bey: "Güzel at şurda var git, tut" dedi.

"İstemem" der, bey diyor: "Elbet niye?"
"Hûysuz at, zorlar bütün ters gitmeye.

Durmadan sevdâsıdır, gitmek geri."
"Sen de ters döndür yeter, evden beri!"

Sen de, nefsin at da kuyruk, şehveti,
Nefse tapmış, terse gitmek niyyeti!

1125. Şehvet olmuş olsa, bil kuyruk sana,
Şehvetin döndür ki, manâdan yana!

Şehvetin, zevkiyle olmazsan esîr,
Öyle şehvet, akla dönmüş yönlenir.

Dal budarsan, kestiğin yol vermede,
Dal budaklar uç verip güçlenmede.

Şehvetin kuyruk dönerken ters yöne,
Ters döner, varmış olur mevkisine.

Doğru gitmiş at muhakkak mutludur,
Onda, hûysuz, ters gidiş olmuş mudur?

1130. Hız alır, Mûsa Kelîm benzer gider,
Sanki Bahreyn üzre yaygıymış meğer.

Yol ki, Mûsa'nın yedi yüzyıl süren,
Hep azîm, sevdâyla yol almış giden!

Tende gayret derseniz, elbet bu tek,
Cânda gayret, gitti illiyûna dek!

At binenler, geçmeye at sürdüler,
Karnı şişkinler ahırda durdular.

MİSÂL

Benziyor, kervân gelip girmiş köye,
Bir açık ev gördüler varsak diye.

Der biri: "Elbet soğuk günler bugün,
Burda kalsak, yük ne var, yıksak bütün."

Geldi bir ses: "Yok hayır, biz her şeyi,
Dışta koysak sonra girsek, pekiyi!

Atmanın layığı neymiş at da gel,
Burda meclis, üstün olmuş, pek güzel."

Kendi üstâd, ruhen aydınmış Hilâl,
Mü'minin kul, hem seyis olmuş Hilâl!

Hem seyislik eyleyen ahırda bil,
Sultânın sultânı ammâ dense, kul!

Bendenin hali nedir, bilmez adam,
Sanki Âdem, setreden Îblisti hem!

Kil, su görmüş, hazne varken görmemiş,
Yön görüp, beş his nelermiş bilmemiş.

Toprağın renk bellidir, nûr gizlenen,
Hep nebîler böyledirler, bil ki sen!

Bir minâre gördü, görmezken kuşu,
Pek hünerment bir doğanmış doğrusu!

Bâzılar görmüş kanat çırpar o kuş,
Görmemiş ağzında bir tüy var imiş!

Hem de, Hak nûruyla bakmış Hak eri,
Gördü kuş, ağzında tüyler her biri.

Der ki: "Gel gör, burda mevcut sen tüyü,
Tüy görür olsan, çözersin çözgüyü!"

Biri, insandır; nakış, kil bilmede,
Başkası, nûr, bilgi dolmuş görmede.

Ten, minâre; kuş, ibâdetten misâl;
İster üçyüz tâne, ister nice hâl!

Gördü tek kuş, orda halktan kimseler,
Başka bir şey, görmez olmuşlar meğer!

Tüyse elbet, kuşta saklanmış o nûr,
Canda mevcut, onla hem durmuş olur!

Ağza tüy almış o kuştur, tutmada,
Orda iş hiç, iğreti olmazsa da!

İlmi dâim hep, onun cândan coşar,
İğretilik, borç alış olmaz ki yâr!

HİLÂL HASTALANDI. EFENDİSİ ONU HOR GÖRÜR, TANIMAZDI. HASTALIĞINI DA DUYMADI. RESÛLULLAH'IN GÖNLÜNE DOĞDU, HATIRINI SORMAYA, GEÇMİŞ OLSUN DEMEYE GİTTİ

Hem kazâen hastalanmışken Hilâl,
Mustafâ vahyen bilir olmuş ne hâl!

Hor gören bey, bilmemiş hiç hâlini,
Hastalanmış, anlamaz ahvâlini.

Tam dokuz gün yattı ihsân sâhibi,
Yer ahır, hem kimseler bilmez gibi.

Kimsesizler üzre, oymuş padişah,
Aklı umman, herkesin olmuş penâh!

Geldi vahyin, rahmetin dermân ona,
"Hem Hilâl pek hastadır, âşık sana!"

Hem Hilâl'e yönlenir Fahr-ı Cihân,
Hem Hilâl'i görmeye olmuş revân!

Vahyin ay koşmuş güneş ardındadır,
Koştu ashâb, sanki yıldızlar gelir.

Der Nebî: "Sâhabe benzer yıldıza,"
Doğru derler, taş atarlar arsıza!

"İşte sultân gelmede" derler beye,
Neş'elenmiş, sıçramış bey, gerçeğe.

Kendisiyçün geldi sanmış şahıcân,
Tuttu alkış, bey meğer hiç durmadan.

İndi, cân saçmış, haberler vermişe,
Övgüler artık gelip girmiş işe.

Öptü yer vermiş selâm, hem yüz desen,
Gül olup, elbet kızarmış sevgiden.

Der ki: "Bismillah! Şeref bulsun vatan,
Hem de dönsün, cennet olsun ev o ân!

Hem evim geçsin bütünden gökleri,
Çünkü gördüm burdadır vaktin eri."

Övgünün lâyık olan şah, muhterem,
"Ben seni görmek için gelmem ki hem."

Der: "Fedâ olsun ruhum, hem ruh nedir?
Muhterem gelmen, kimin çün, söyle bir?

Toprak olsam, ben ayaklar altına,
Hem senin bağdan o dal, ersem ona!"

Mustafâ der: "Arş Hilâl'im nerdedir?
Oysa mehtâptır, cemâlim nerdedir?

Kul olup gizlendi şahım, nerdedir?
Sırrı duymuş Padişahım nerdedir?"

Sen: "Bizim kul, hem seyis olmuş deme,
Hazne gizlenmiş, harâpken hânene."

Uğruna bin ay döşenmiş bir Hilâl,
Hastalıklardan ne silmiş, neydi hâl?

"Kaç gün olmuş, görmedim ben" der onu,
"Hastalanmış mıydı, bilmem ben bunu?"

Onda iş atlar, katırlardır bütün,
Oldu mesken hep ahırlar, cümle gün!

PEYGAMBER'İN HİLÂL'E GEÇMİŞ OLSUN DEMEK İÇİN BEYİN AHIRINA GİRMESİ VE HİLÂL'E İLTİFÂTLAR EYLEMESİ

Girdi Peygamber hemen bey ahrına,
Hem araştırmakla bakmış her yana.

Hem ahır pis, hem karanlık her köşe,
Gitti bedlik, girdi ülfetler işe!

Erkek aslan, oldu bir Yakûp gibi,
Itrı almış, bellemiş, gelmiş Nebî.

Mûcizât olmaz sebep, iman için,
Itrı çekmiş cinsi, gönlüyle bilin!

Mûcizât düşmân için kahr kaynağı,
Cinsiyet ıtrıydı, aşkın membaı!

Mûcizât, düşmânda kahr, dostsan değil,
Çünkü dostun boynu bağlanmazdı bil!

Uykudayken hem Hilâl almış koku,
"Gübrelikten geldi ıtr, der, neydi bu?"

Bir katır, attan tarâf bakmış iken,
Bildi eşsiz, hâs Nebî'dir cübbeden.

Hem sürünmüş geldi dostundan yana,
Yüz sürüp durmuş ayaklardan ona.

Hem Nebî koymuş olurken yüz yüze,
Bûse kondurmuş dururken baş, göze.

Der ki: "Rabbim gizlenen gevher de sen,
Ey garibî arş, nasılsın, söyle sen?"

Der Hilâl: "Hem uykusuz âşık benim,
Ağza gün doğsun, nasıldır öyleyim!"

Kil yiyen, kilden susuz kalmış olan,
Başta yüzdürsün sular, boştur o ân!

Hz. MUSTAFÂ, ÎSÂ ALEYHİSSELÂM'IN SU ÜSTÜNDE YÜRÜDÜĞÜNÜ DUYUNCA "YÂKİNİ ARTSAYDI HAVA ÜSTÜNDE YÜRÜRDÜ" BUYURMUŞTU

Sanki Îsâ, başta tutmuştur Fırat,
Hem emin, garksız taşır, âb-ı hayât.

1190. Der ki Ahmed: "Bir yakîn olsun o ân,
Hep hevâ, olmuş olur merkep inan!

Ben hevâlardan binekler peyledim,
Hem binip ordan da Mirac eyledim!"

Der ki: "Kör it kalksa bir kaplan gibi,
Bende sandım, olmuşum aslan gibi.

Hem o oktan dert bulan aslan değil,
Heybetinden ok kıran aslandı bil!

Karnının üstünde gezmiş kör yılan,
Göz açılsın, bağ, bahâr görsün o ân!

1195. Mâhiyet, her keyfiyet bitmiş iken,
Hem tükenmez bir ömür bulmuş hemen,

Hem mekânsız yerde, sunmuştur mekân,
Sofrasında it durur, neymiş, neden!

Keyfiyetsizlikte versinler kemik,
Sus, cünûp sûre okunmaz üstelik!

Keyfiyetten, sen yıkanmazdan hele,
Yok ki Kur'an'ı tutup almak ele!

Ben temizlik, pis oluş bilsek nedir,
Hep okunmuş cân duâmız böyledir!

1200. Sen gelip dersin, sevâb almam için;
"Siz arınmazdan da havza girmeyin!"

Tek havuz var, dışta toprak, başka yok;
Havza girmezden meğer pâklık da yok!

Hak lütuf etmez olur olsun suya,
Kir atıp yunmak, yuyunmak zordu yâ!

Vay deriz özlem duyup çekmişlere,
Tâ ebed hasret, umût gütmüşlere!

Hem suyun ihsân lütuf yüzlercedir,
Onca pislikler kabûl etmektedir.

1205. Hak ziyâsı Ey Hüsâmeddin ki nûr,
Hakk'ı görmez uçmuşun şerden korur.

Yükseliş bir bekçi, nûru Hak sana,
Huffaşın yoktur güneşler, baksana!

Hem güneşten gözlenen yüz perdesi,
Parlayış, yandırmanın tek cümlesi!

Hem güneşten perdeler öz nûru dur,
Nûru terk huffaşların düsturudur!

Girdi bunlar, perdenin tam ardına,
Dondu onlar yüz kararmış baksana!

1210. Bir kısım yazdık Hilâl'den kıssa, sen,
Şimdi yaz aydan ve mehtâptan hemen!

Bir Hilâl, hem bedr desen, bir saymalı,
Yok ki çokluk, noksânın yok bilmeli.

Hiç Hilâl, noksân kabûl etmez meğer,
Azcık azcık bedr, kemâl almış değer!

Ders alır ondan yavaş, gezsin gece,
Hem de, sıkkınlık açılmış öylece.

Gör yavaştan der ki: "Tezlik eyleyen;
Tek basıp çıkmak içindir merdiven!

1215. Der: "Kazan artık yavaştan kayna sen,
Tad gider elbet, deli kaynar isen!"

"Kün!" demişken muktedir olmaz mı Hakk?
"Kün" demekten şüphemiz hiç var mı bak?

Hem neden sürmüş yaratmak, altı gün?
Bir günü bin yıl sayılmış, bir düşün!

Bir çocuk doğmak dokuz aydır neden?
Şahta tedric, var yavaşlık bil ki sen!

Hem neden Âdem'de sürmüş kırk sabâh?
Tedricen olmuş yaratmak, tam izâh!

Âcil olmaz, böyledir Hak mektebi,
Bir çocuksun, yaptığın şeyhin gibi!

Ey kabak her şeyde çıktın üste sen,
Yok ayak, etsin savaş, göster hemen!

Sen divâr, dallar bulurken yükselen,
Bir kabaksın, kel, fodul elbette sen!

Bindiğin yüksek, uzun, hoş selviler,
Sonda içten boş kalırsın sen meğer.

Ey kabak, rengin sararmıştır hemen,
Gör, o renk aslın değildir, bil ki sen!

O KOCAKARI Kİ YÜZÜNÜN KILLARINI ÇEKER, YÜZÜNÜ BOYARDI, KIZILLIK VERİRDİ DE BİR TÜRLÜ OLMAZDI

Bir kadın vardır, ihtiyâr, doksan yaşı,
Yüz buruşmuş, rengi safrânlar eşi.

Sanki çarşaf misli kıvrık yüz, yanak,
Erkeğin aşk geçmemiş, hem onda bak.

Diş dökük, saçlar ağarmış, bembeyâz,
Boy keman, yok duygusundan his birâz!

İstiyor er, şehveti dersen tamâm,
Parçalanmış her tuzak, arzûysa tam!

Bil vakitsiz bir horoz, yol yolcusuz;
Kor âteş, üstünde boş kap, kuşkusuz!

Meydânın âşık, ne at var, yok ayak;
Çalmak ister, zurna yok, yoktur dudak!

Yaşlılar hırs bulmasın cuhutsa da,
Bulsa kim hırs, pek fenâlık sunmada!

İt kocalsın, hep ağızdan diş döker,
Geçti insandan, tezek görsün gider.

Yaş kocalmış çok köpekler vardı yâ;
Onların diş çokta keskin olmada!

İhtiyâr itler dökerler tüyleri,
Bir de atlaslar giyen, gör itleri.

Aşk ve hırs onlarda ferç, şehvet, para,
Arttı yaşlandıkça, bak it soylara!

Böyle ömr, sermâye olmuş yanmaya,
Hışm, kasap olmuş, sürer salhâneye!

Ömrünüz artsın sizin, denmişse bir,
Hoşlanır bundan güler, diş gösterir.

Böyle bir bedduâyı sanmış duâ,
Göz açıp, baş kaldırır olmazdı yâ!

Görse ahretten o elbet kıl kadar,
Der: "Senin olsun ömür!" pek âşikâr!

BİR YOKSULUN GEYLÂNLI BİRİSİNE "ALLAH SENİ SELÂMETLE EVİNE, YURDUNA KAVUŞTURSUN!" DİYE DUÂ ETMESİ

Elde zembil, ekmeğe tapmış biri,
Gördü Geylân'dan da pek zengin eri.

Ondan ekmek aldı der: "Rabbim" diye,
"Sen eriştir, hoşca ersin hâneye!"

Kızdı Geylânlı: "Behey çirkin" dedi,
"Oysa evbark Hak seni atsın" dedi.

Hep basitler söz desen âdî sayar,
Söz değerliyken de âdî saydılar.

Dinleyen mislince söylenmiş kelâm,
Terzi, kaftan boy pos üzre biçti tam.

KOCAKARININ SIFÂTLARI

1245. Meydan âdîlerle dolmuş baksana,
Burda âdî söylemek, lâyık bana.

Gel de koy kalsın rehîn, terket sözü,
Hem hikâyenden haberdâr et bizi.

Kul kocalsın, Hakk'a er olmaz ise,
Böyle insan, sen de gel, âcûze de.

Yok ki hiç sermâye, bulmaz bir değer,
Kabiliyyet onda yok olmuş meğer!

Hem ne hoşluklar verir, hiç almadan,
Yok ki manâ, yok liyâkat, sen inan!

1250. Dilde yok, yoktur duyuş, yoktur görüş,
Yok düşünmek, yok fikir, fikr eyleyiş!

Yok niyâz, yoktur güzellik, yok ki nâz;
Bil soğan, kat kat kokar olmuş birâz!

Yok yol almak, yok ayak, bir yol gide,
Kahpenin hiç yok ki ses, feryâd ede!

BİR YOKSUL BİR EVDEN HER NE İSTEDİ İSE "YOK" DEDİLER

Geldi bir yoksul yanaşmış hâneye,
Kerti ekmek varsa, versinler diye!

Hanenin sâhibi der: "Ekmek arar?
Ahmak insan, burda bir bakkâl mı var?"

1255. "Bâri azcık yağ verin!"derken o ân,
Der: "Kasap yok burda, yok bir tek dükân!"

"Bâri azcık un verir olsan bana,"
Der: "Değirmen yok ki un versin sana!"

Derki yoksul: "Bâri azcık ver ki su, "
Derki: "Yoktur burda ırmak doğrusu!"

Her ne ister azcık un, azcık kepek,
Hep alay etmişti ev sahibi tek!

Girdi evden içre kaldırmış etek,
Şimdi abdest bozmamız, uygun demek!

1260. Der ki: "Hey hey! Neydi ey çirkin kişi?
Bir harâp ev, bulmuşum yapsam çişi!"

Yok ki mâdem, burda dirlik üzre yer,
Burda abdest bozsanız ancak değer.

Şah kolundan yapmamışsın, av ki sen,
Şah kolu olsun mekân bilmem neden?

Sen değilsin nakş sunan tâvus meğer,
Neş'elensin göz denen görsün eğer.

Tûtilik yok ki, şekerler verseler,
Hem de senden tatlı söz dinlerseler.

1265. Olmadın bülbül ki aşktan inleyen,
Hem çemen, bağlarda ötsen, inlesen!

Olmadın hüdhüd, çavuşluk etmeye,
Olmadın leylek, yapıp yurt yükseğe.

Kıymetin yok? Hem neden almış seni?
Sen ne kuşsun? Kim alıp yermiş seni?

Kadr u kıymet bilmezin dükkânı geç,
"Hak alır," dükkânı, vardır haydi seç!

Köhneleşmiş, halk ki almaz pırtıyı,
Hem keremkâr Hak alır, elbet iyi!

1270. Hem de reddetmez ki hem kalp olsa da,
Hem pazardan beklemez kârlar Hüda!"

KOCAKARININ HİKÂYESİNE DÖNÜŞ

Çıkmak ister bir gelin olmuş gibi,
Yoldu kaşlardan o ahmak öyle ki.

Hem yanak, göz üzre süsler vermeye,
Yaklaşır olmuş görürsün aynaya.

Sürdü allık neş'elenmişken yine,
Pörsümüş yüz uymamış hiç emrine.

Kesti Kur'ân'dan, aşır tezhîpleri,
Hem yapıştırmıştı yüzden her yeri.

1275. Yüzde kıvrımlar ne var örtmekle de,
Ben güzelliklerde üstüm derse de.

Öyle çok tezhîp yapıştırmış iken,
Giydi çarşaf kurtuluş yok düşmeden.

Hep alır yerden de tükrükler onu,
Tek yapıştırmak dilerken, en sonu!

Oysa tekrârdan bürünsün çarşafa,
Hep dökülmüş oldu tezhîp etrâfa.

Bunca gayret, bunca zahmet var ona,
Yağdırır lânet dururmuş şeytâna.

1280. Böyle söz derken çıkar İblîs hemen,
Der ki: "Kokmuş, köhneleşmiş, kahpe sen.

Geçti ömrüm böyle şey fikr etmedim,
Benzerin bir kahpe ben hiç görmedim!

Bir tohum ektin yâ bedliklerle sen,
Koymadın âlemde Mushaflar hemen.

Sanki Şeytân ordusundan, ordusun,
Sen bırak artık beni, mel'un kesin!

Elmalaştın, yüzde allık istedin,
Sen kitaptan bilgiler çalmış idin.

1285. Sen şeref, şan bulmak isterken hele,
Hakk'ın erlerden aşırdın, söz bile.

İğreti renk, yüzde allık vermedi,
Hurmanın dal, hurmalık göstermedi.

Ölmenin çarşaf ki sarsın bir kere,
Sende ziynetler bütün düşmüş yere.

Göç için gelmişse hem, "kalk kalk" sesi;
Gitti boş söz etmenin her cümlesi.

Gelmeden artık uyan sessiz cihân,
Vay alırlar, ölmenin dost olmadan!

1290. Vur n'olur gönlün için bâzan cilâ,
Defterin gel, aynalaştır, al ele!

Gölge Yûsuf'tandı, bir sâhipkıran,
Gör Züleyha buldu gençlik, tâze cân!

Her soğukluktan beter **Berde'l-acûz**,[58]
Temmuz'un vursun güneş, yok, oldu buz.

Hurmanın dal kupkuru, yaprak bile,
Hep yeşermiş Meryem'in feryâd ile!

Ey kadın, kavgan kaderler üzre çok,
Geçti geçmiş! Elde mevcût neyse bak!

1295. Yüzde yok artık güzellikten ümît,
İster allık, istesen katranla git!"

DOKTORUN İYİLEŞMESİNDEN ÜMÎTSİZ OLDUĞU HASTA

Hasta bir fert geldi, ey doktor dedi:
Nabza, el atsın, bakılsın istedi.

"Anla gel kalbin içimden derdi tek,
Çünkü nabzımdan damâr tam kalbe dek!"

[58] *Berde'l-Acûz: Kocakarı soğuğu.*

Kalp görünmez içte elbet gizlidir,
Nabzda mevcût, kalbe varmış ilgidir.

Gizlidir yel, ey emin insan ki sen,
Bildirir tozlar, uçan yaprak hemen.

Esme, sağdan, yoksa soldan mı desem?
Bildirir elbette yaprak neyse hem!

Bul, gönül sarhoşluğu sen, nerde var?
Sâde mahmûr gözlülerden et ki yâr!

Pek uzaksın sen ki Hakk'ın zâtına,
Bak, Nebîler, hem de, mu'cizâtına.

Mu'cizâtlar, hem kerâmet gizlidir,
Sâf, temiz pîr, gönlünün bir aksidir.

Yüz kıyâmet onların gönlünde var,
Komşu olmuş kimseler, sarhoş yaşar!

Kim ki göçmüş oldu sâidden yana,
Hak'la birlik olma, lâyıktır ona!

Mu'cizât cânsız için te'sîr eder,
Yâ asâ ejder, deniz, **şakku'l-kamer**![59]

Câna te'sîr eyleyen, bî-vâsıta,
Gizliden kurmuş olur bir râbıta.

İğretidir cisme te'sîr etmeler,
Ruhda te'sir durmadan artıp gider!

Hem de, cânsızdan geçer bir gönle o,
Hiç hamursuz, yoğrulan ekmekte bu!

Hem Mesîh'ten bitmeyen sofran ne hoş,
Meryem'in dalsız yetişmiş meyve hoş!

Kâmil'in kalpten kopan bir mu'cize,
Etti te'sîr isteyen kalpten size.

Mu'cizât su, kuş demek, noksân olan,
Tek suyun kuştur emin hep deryâdan.

[59] *Ayın yarılması mu'cizesi.*

Cânı âciz eylemiş nâmahremin;
Câna kudretler verir dost kimsenin!

Mutluluk bulmaz isen gönlünde sen,
Rehber al artık araştır, dur hemen!

Hem eserlerdir görünmüş duyguya,
Te'sîr etmişten haberler verdi yâ!

Her ilâcın gizlidir gerçekleri,
Her hüner san'atta saklar sırları.

Bakmış olsan san'atın bir görkeme,
Gizlilik yok, çözdü bakmak, gözleme.

İçte mevcût gizlilik vurmuş dışa,
Fi'le dönmüş, döndü kuvvet olmuşa!

San'atından sen bilirsin herkesi,
Hem nasıl, almazsınız Hakk'ın sesi?

Hem sebep, içler, kabuklardır bütün,
Hep O'nun san'at nasılmış, bir düşün!

Hep seversin öyle yâ, gördün eser,
Sen bağışlardan olurken bîhaber!

Bir hayâlden sevmiş oldun halkı sen,
Şark ve garbın şahı bilmezsin neden?

Sözde son yoktur muhakkak ey ulu,
İsteyiş son bulmasın, maksâtta bu!

HASTANIN HİKÂYESİNE DÖNÜŞ

Dön de anlat hastanın hikâyeyi,
Aybı örten hâs hekim yapmış neyi!

Nabzı tutmuş anlamıştır hâli ne,
Kurtuluştan, tek ümît yoktur yine!

Der ki: "Gönlün istiyor her neyse yap,
Tâ ki gitsin eskileşmiş ızdırâp!

Akla gelmiş olsa bir şey, yap ki sen,
Sabr ve perhîz ızdırâp versin neden?

Sabr ve perhîz, derdinin olmuş ziyân,
Her ne gelmiş gönle, gel yap sen o ân!"

Hastadır, söylerdi Hak söylerse ne;
"Her ne arzun varsa yapın!" derken yine!

Hasta der: "Var git hayırlar hep sana,
Seyre varsam ben de ırmaktan yana.

Açsa Allah, der sıhhâtten bir kapu,
Gezdi ırmaktan yana, gönlünde bu!

Geldi bir sûfî oturmuş orda hem,
El yıkar kat kat temizlik oldu tam!

Gördü sûfînin olunca kelleyi,
Hem hayâl isterdi vursun silleyi.

Öyle sûfî orda, hep bulgur yiyen,
Vurmak ister el ki kaldırmış iken.

Hem hekim ister ve yapmazsan dedi,
Yapmamak, olmuş senin derdin dedi.

"Düşmeyin tehlikeye!" söyler Hüda,
Sille akşetsem meğer olmaz mı da?

Sabr ve perhîz tehlikeymiş, ey falan,
Sen çekingen olma, vur çık ortadan!

Vurdu, birden çıktı bir şaplak sesi,
Der ki sûfî: "Kaltaban vurmak nesi?"

İstemiş sûfî de atsın yumruğu,
Saç, sakal yolsun, fakat, vazgeçti bu.

Halkta hasta, hummalı bîçâredir,
Sille vurmak şeytânın hîleyledir.

Suçlu incitmek için halk hep harîs,
Herkesin noksân akıl, dermiş habîs!

Sen ki, suçsuz bir başa vurmuş olan,
Görmedin lâyık, kıyas etsek, kafan.

Nefse uymuş, doktorum sanmaktasın,
Kim zayıf, bulmuş tokat vurmaktasın!

Çünkü dermân söyleyen gülmüş sana,
Âdem'in rehber ki buğday, baksana!

"Yardımı Hak'tan diler, Âdem, Havâ;
Dâne sonsuz ömre olmuş der, devâ!"

Âdem'i şeytân yanıltıp dövdü yâ;
Hep cezâ dönmüş, yiyen şeytan kafa!

Âdem'i, şeytân gelip sürçütmede,
Oysa, ardından Hüda el vermede!

Dağdı Âdem, hep yılan dolmuşsa ne?
Panzehirin madenidir Âdem yine!

Sende yok idrâkin elbet zerresi,
Umma neymiş aldanıştır böylesi.

Yok Halîl'den bir tevekkül, hem sana,
Yok Kelîm'den bir kerâmet baksana!

Yok kılıçlar, İsmâiller kesmeyen,
Yok kerâmet, Nil'de bir tek yol açan.

Kutlu düşmüş olsa bir minâreden,
Şişti esvâp yelle inmiş bil ki sen.

Ey güzel fert, bahta yok dersin neden?
Hem neden, kendin yele verdindi sen?

Düştü Âd benzer ki çok minâreden,
Cân ve başlar üzre milyonlar iken!

Gelde seyret, düştüler minâreden?
Düştü milyonlar ki bak, seyret hemen!

İpte cambaz olmayı bilmez isen,
Gel de gez yerlerde sen, şükret hemen!

Kol, kanat yapsan kağıttan uçma sen,
Böyle sevdâ baş yemiş, çok önceden!

Silleden sûfî, âteş almış idi,
Tâ başından, akibetler gözledi.

İlk adım atmış iken durmuş olan,
Bir tuzak görmüş de geçmiş dâneden.

Son gören göz mutludur, elbette çok,
Gördü onlar ten çürür, hiç fayda yok!

Gördü Ahmed, hem cehennem nerdedir,
Hem de, kıldan ince var, bilmektedir!

Arşı, Kürsi, cenneti görmüş idi,
Gafletin her perdeyi yırtmış idi.

Geçmek istersen zarârdan bir kere,
Bak başından, yönlenip en son yere!

Cümle yoklar hep görünsün var sana,
Duygu görmüş her ne, âdî baksana!

Bâri gör, her kimde var olmuş akıl,
Gündüz, akşâm yok ki, bulmak gâye bil.

Yokluğun düşmân olan, mertlik arar,
Gönle dükkân açtı, kâr sevdâlılar!

Tarladan, hiç var mı mahsûl istemez,
Kuş fidanlıktan fidanlar beklemez?

Bilgi sevmezden giden yok mektebe,
Yok ibâdetten talepsiz mertebe!

Aklı çoklar, varı atmış arkaya,
İstenen, yok; yokların kul oldu yâ!

Çünkü, Hak san'atının, yok mâdeni,
Yokta bulmuştur tecellî görkemi.

Bundan evvel bir işâret söyledik,
Görme şaşken bunları sen istedik!

Bir sanatkâr biz dedik, yokluk arar,
San'atı olmuş olur yoklukla var.

Yer arar mîmâr, yapılmış olmayan,
Yâ çökük elbet tavan, bir yurt inan!

Testiler boşken arar elbet saka,
Dülger ister kapusuz ev mutlâka!

Saldırırlar avlanırken yokluğa,
Sonra başlarlardı ondan, kaçmağa.

Her ümît yoklukta, ürkmüşsün neden?
Uzlaşır oldun, çekindin hem de sen!

Tek tamahın oldu yokluk, mâdemâ,
Yok ve yokluktan kaçış lâyık mı yâ?

Anlaşırsın yokla manâ üzre sen,
Yokluğundur gölge, pusmuşsun neden?

Elde varlıktan meğer çektin gönül,
Yokluğun deryâ da kalp oltanda bil!

Sen murâdın deryâdan kaçtın neden?
Oltanın, yüzbin kadar av var iken!

Kâra, ad taktın neden bilmem ölüm?
Sihre bak, kârlar görünmüş tam ölüm!

Bağlamış göz, onda sihr, hem san'atı,
Tâ ki cândır, kuy'ya etsin rağbeti.

Hem hayâldan, Hak'ta mevcût hîleden,
Sahrâlar hep zehr, yılan sandındı sen!

Kuy'yu insan, şimdi sığnak sanmada,
Hem ölümdür kuy'ya enson atmada.

Söyledim ben, böyle çok yanlışları,
Dinle Attar'dan azizim bunları!

SULTÂN MAHMUD VE HİNTLİ KÖLESİ

Dinle, Attar ince sözler söylemiş,
Hem de birçok inciler delmiş imiş.

Şimdi Hindistan'da ki harpten ele,
Çok ganîmet, hem alınmış bir köle.

Gör halîfe eyleyip, etmiş oğul,
Verdi taht, taç, ordu vermiş oldu bil!

Mâcerâ neymiş eğer ister isen,
İşte Attar'dan gelip, öğren hemen.

Bil çocuk, taht üzre kalmış şah ile,
Şahın öz tahtında birlikler hele.

Dâimâ, yanmış, yakılmış, ağladı,
Şah ki dönmüş: "Kutlu er bilsem" dedi.

"Ağlaman anlat neden? Devlet mi yok?
Şahların şahıylasın, hem sen ki bak!

Tahttasın artık, vezîr asker denen,
Saf tutar ay, yıldıza dönmüş hemen."

"Ben ki şundan ağlarım, annem nasıl,
Kaldı yurdumda ki ben, bilsem nasıl?

Senle korkuturdu hep onlar beni,
"Mahmud'un ellerde görsem" der seni!

"Hem babam kızdıkça eyler pis hitâb;
Böyle bed duâ ölüm ister azâb.

"Bundan artık bir duâ bilmez misin?
Böyle bir pis bedduâ etmektesin?"

"Merhâmetsiz, gönlü taş bir annesin,
Şimdi yüz hançerle öldürmektesin!"

Onların sözden şaşardım ben yine,
Korkular düşmüş olurken gönlüme!

Sen, cehennem hûylusun Mahmut iken,
Zulme örnek, derde örnektin neden?

Ben, senin korkunla inlerdim bütün,
Rahmetinden gâfil olmuştum, düşün!

Nerde annem? Bir gelip görsün beni!
Şah-Cihân, tahtındayım görsün beni!"

İşte, yokluk üzre darlanmış olan,
Hûy, daraltır, korkutur hiç durmadan!

Bilmiş olsan Mahmud'un adli nedir,
Sonda hoşluk var ve Mahmud istenir!

Korku Mahmut'tur, gelip korkan gönül,
Duyma sen, yoldan azıtmış anne bil!

Avı oldun, sen tamamen yokluğun,
Hintli misli âşığı yoksulluğun!

Annenin benzer muhakkak ten denen,
Hem sevincin yüz defa düşmân iken.

Hastalansın ten, ararsın dermânı,
Bir dirilsin andırır put, şeytânı.

Zırha benzer ten denen, dolmuş sitem,
Faydâsız kışlarda, hep yazlarda hem!

Sabredersen, bed olan yoldaş iyi,
Gönlü açmış sabr, genişlik verdiği!

Mehtâb olmuş, ay ki sabretmiş gece,
Gül, diken sabrıyla kokmuş güçlüce.

Sütlerin, pislik ve kan sabretmesi,
Yavrunun olmuştu doymak hissesi.

Küfre hep sabr eyleyen peygamberân,
Hakk'a dost, hep oldular, sâhipkıran!

Kimde görsen tâzelenmiş giysi sen,
Uğraşıp almış odur bil sabr ilen.

Kim ki görsen aç, susuz, hem çıplacık,
Hep sabırsız olmanın oymuş tanık.

Kim ki ürkek, cânda dertler var desen,
Arkadaştan gelme pislik, bil ki sen.

Sabr edip göstermiş olsaydın vefâ,
Yârdan ayrılmaz ve çekmezdin cefâ!

Hak hûyu alsan, ve bâl, süt mislisin,
Oldun artık: "Batmış sevmem" diyen!

Kervânın, ardında âteş kaldı yâ,
Öyle kaldın, ayrılıştan arkada!

Ey sabırsız, Hak'tan ayrı bulsan eş,
Dertlenirsin senle olmaz hayrın iş!

Dostla sohbet, altın olmuş bir kere,
Sen emânet eyledin hâinlere.

Hak'la düş kalk, altın hûylar al hemen,
Olmasın zâyi emânet bil ki sen!

Hûy yaratmış Hakk'a yönlen dur hemen,
Gel bürün artık, Nebî hûylarla sen.

Sen koyun versen, verir Allah sürü,
Her sıfât, sunmuş kemâl, Allah, yürü!

Kurda vermişsen emânet, sen kuzu,
Kurtla, Yûsuf denk değildir doğrusu.

Kurt ki kurnazlık eder aldanma sen,
Tilkilikten faydâ gelmiş, sanma sen.

Cehle dalmış gönlünün yoldaş olan,
Sonda vermiş oldu zahmet, bil ki sen!

Çifte âlet var onun, hünsadır o,
Sonda çift işler çıkar, gerçekte bu!

Hep kadın, kızdan korur erkekliği,
Bak gelip sunmuştu kız, kardeşliği.

Oysa gizler fercini erkeklere,
Ben de erkek der durur, hep erlere!

Hak: "Onun biz aybı attık meydâna,
Burnunun üstünde sunduk, baksana;

Tâ ki, görmüşler geçer o hîleden,
Aldanıp girmez çuval sunmuş iken!"

Vermez âlet, erkeğin erkekliği,
İlme gel! Terket ve kork, câhilliği!

Nüktedân, câhilse dost, aldanma sen,
Cümle sözler, yıllanan bir zehr iken!

Annenin cân, gözde nûr olmuş iken,
Dert ve hasret, başka şey vermez hemen!

Anne der: "Bey, bezdi mektepten çocuk, "
Sen büyüksün, söylemişler hem açık.

Başka eşten gelse yapmazdın bunu,
Sen cefâ etmez idin, gör en sonu!

Şimdi oğlum olmamış olsaydı bu,
Annesi aynen demişti doğrusu!

Gel uyan! Kaç annenin şefkâtse sen,
Gör pederden sille hoş, bal vermeden!

Anne nefstir, hem peder mert bir akıl,
Önce darken yüz rahât sunmakta bil!

Ey akıl vermiş, yetiş feryâda sen;
Vermemişsen, yardım olmaz kimseden!

Senden istek, cümle ihsânlar senin;
Biz kimiz? Evvel senin, âhir senin!

Söyleyen sen, dinleyen sen, hep sen ol;
Mâl ve mülküm, bulmamış varlıkta yol!

Varsa teklîf; ver ki istek secdeye;
Etme tenbel, koyma şevki sönmeye!

Cebri kâmillerde olmuş kol, kanat,
Olsa tembel, bağ olur zindân murât!

Nil sayıp dur, cebri benzer bilki sen,
Dosta suymuş, kâfire kandır hemen!

Şaha gitsem der, doğan açmış kanat,
Kuzgunun çırpışta leş olmuş murât!

Şimdi, şerhetmek için dön yokluğa,
Panzehirdir, sen, zehir sandındı yâ!

Hintli komşum, gel çocukluk etme sen,
Yokluğun hiç Mahmud'undan korkma sen!

Gel bürünmüş olduğun tenden sakın;
Sen de hiçsin, sen de hiç, senden sakın!

Hiç şey olmaz, oldu âşık olmaza,
Hiç varolmaz, yol keser var olmaza.

Hep hayâller ortadan kalmış ise,
Akla sığmazlar âyân olmuş size.

GEÇMİŞ GİTMİŞ OLANLARA ÖLÜM YÜZÜNDEN ELEM VE SIKINTI YOKTUR; ONLAR ANCAK ELLERİNDE OLANLARI KAYBETTİLER. ONA ACINIRLAR.

Doğru söz söyler Nebi, başbuğ olan,
Der ki: "Dünyâdan, bütün göçmüş giden.

Yok ölümden derdi, hiç çekmez acı,
Onda dert, geçmiş giden fırsat gücü!

1455. Devletin, her ni'metin mahzen iken,
Hem ölüm, hiç olmamış kıblem neden?

Kıblem olmuştur hayâl ömrümde hep,
Şaşkınım, gelmiş ecel yitmiş talep!

Ölmüşün hasret ölümden olmamış,
Hasreti, işler için yol kalmamış?"

"Bir köpük bunlar nakışmış görmedik,
Hep köpük deryâda coşmuş bilmedik!

Bir deniz, atsın köpükler yerlere,
Git mezârdan seyre bak sen, bir kere."

1460. Söyle: "N'olmuş oynaşıp, hem coşmanız?
Mahve terk etmiş olan, gerçek deniz!

Söyleşirler, dille yok, hâllerle sen,
Gel de bir, deryâya sor, derler hemen!

Dalga olmazdan nakışlar oynamaz,
Olmadan yel, kalkmaz elbet orda toz.

Nakş, sûret, toz gördün artık, gör yeli,
Sen köpük gördün, deniz var bilmeli!

Gel de gör! Görmek dönüşsün faydaya,
Sonda bir ten; yağdı, etti, kandı yâ!

1465. Yağların mum, ermez aydınlatmaya,
Et desen, meste kebâp olmazdı yâ.

Sende mevcût ten erit, yet bakmaya;
Bakmaya git, bakmaya git, bakmaya!

Bir bakış, görmüşse, yüz fersâh düzü,
Oysa, âlem gördü, görmüş şah yüzü.

Çift bakıştan çok da fark var onlara,
Hak bilir, göz sürmesi vardır, ara!

Dinledin yokluk ve yokluk şerhini,
Gayret et, tutsun bu deryâlar seni!

1470. Varlığın tezgâh ki yokluk âlemi,
Yok nişân, yok, ordadır yokluk demi!

Nadir işler sunmak ister kimseler,
Yokluğu durmaz ararlarmış meğer!

Şüphesiz üstâdların üstâd Hüda,
Kullanır hep, yokluğun tezgâhı da!

Nerde yokluk çoksa, Hak tezgâhıdır,
Çünkü Hak tezgahı hep yokluktadır!

Hem de yokluk, üstlerin en üsttedir,
Nerd yoksul varsa hep, yüksekçedir!

1475. Mâl ve tenden yoksul olmuş bir kişi,
Olmaz elbet hiç dilenmiş bir kişi.

Bir dilenmiş, mâl tüketmiş kimsedir,
Kanaatkâ, cismi atmış kimsedir.

Şimdi dertten sen, şikâyet eyleme,
Rahvân atlar, fakra çekmiş gam yeme!

Bunca söz ettim yeter, fikreyle sen,
Akla bak, donmuşsa, yönlen zikre sen!

Fikri, zikrin titretir, gayret yine,
Bul güneş sen, zikri donmuş fikrine!

1480. İşte maksat cezbedir, kardeş fakat,
Geçme işten, cezbe beklersen sakat!

Nâza benzer, sanki terketsen işi,
Nâz mı duymuş, cânla oynaşmış kişi?

Sen kabûlü, reddi hiç fikreyleme,
Sâde emri, nehyi gör, söz söyleme.

Cezbe, çöp yurttan uçar ânîce hem,
Bak sabâh olmuş, mumu söndür bu dem!

Gerçeği görmekte gözler, nûr onun,
İç görür, oymuş ki sâhip nûrunun.

Zerre sönmez, hak güneş göstermede,
Katreler deryâ, deniz seyretmede.

TEKRÂR SÛFÎ VE HAKİMİN HİKÂYESİNE DÖNÜŞ

Der ki sûfî: "Bir tokat vurmuşsa bu,
Sen belâ üzre yürürsen, oldu mu?

Hep tevekkül hırkası giydikçe ben,
Sille elbet pek kolay gelmiş hemen!

Pek arık gelmişti artık hasmı da,
Yumruğu vursam da ben, düşmâncana;

Hem kolay olmuş erir yumrukla o,
Şah kısâsın emreder olmuşsa bu;

Hayme vîrân, hem direk zâten kırık,
Bir bahâne bekliyor çöksün, yazık!

Zâten ölmüş bir herif, derken yazık,
Bir kılıçlık bir kısâs dersen, yazık!

Dövmeyim derken, alıp gitsem onu,
Hâkimin huzra götürsem en sonu!

Hak terâzî olmuş oydu kîleye,
Girdi gör şeytândan artık hîleye.

Hem haset, harpler için olmuş makas,
Düşmânın harpler kesen oymuş makas.

Hapseder şeytân, komaz elbet kadı,
Fitneler kalmaz o kanun var idi.

Hem terâzi gördü mü düşmân denen,
Vazgeçer, elbette bitmez fitneden!

Hem terâzi olmadan çok verseniz,
Mümkün olmaz, aslâ râzı etmeniz.

Harbi def etmekte rahmet olmada,
Rahmetin deryâda katre kalmada!

Pek ufak, kıymet bilinmez katreler,
Bir denizden, lûtfu hep sunmuş gider!

Gözde toz silmiş olursan, katreden,
Bak görürsün bir muazzam Dicle sen!

Külle şâhit oldu elbet cüz' denen,
Hem şafak söyler, güneş var bil ki sen!

Hem "Güneş batmış, şafaktır, and eder,"
Hak mûrad olmuştu Ahmed, bil yeter!

Dâne kapmış, titreyip durmuş böcek,
Görse harmân, titremiş olmazdı pek!

Sabrı bitmiş sûfînin, gel dön söze,
Sillenin hakkında tezlik yok size!

Gönlü hoş tutmaktasın zâlim kişi,
Yaptığın görmez misin, gaflet işi?

Hem unuttun yaptığın geçmiş, gider,
Örtüler germişti gaflet, perdeder.

Düşmânın ardında olmaz olsa hem,
Kâinât elbet hased eylerdi tam!

Hapse düştün, bil ki sen haktan yana,
Az da olsun, özre, sen yaklaşsana!

Tâ ki birden tutmasın hâkim seni,
Sen durult artık suyun, olsun yeni!

Vardı sûfî sille vurmuş kimseye,
Hem etek tutmuştu sen gel, döv diye.

Hem çekip hâkime dönmüş gitti de,
"Ters eşektir, doğru bindir merkebe!

Yâ dövüp, neymiş cezâ sen ver ona,
Neyse lâyık, gel de ver, ondan yana!

Verdiğin hükmünle ölmüş olsa ne,
Senden artık bir vebâl, olmaz yine!

Hâkimin, hükmüyle ölmüş kimseye,
Hak oyuncak olmamış, olsun niye?

1515. Hak vekîldir, hem de adlin gölgesi;
Sâhibi Hak, layığın hak aynası.

Mazlûmun hak neyse, hak etmiş verir,
Sanma hırs, kızmak gelir yüz gösterir!

Hem cezâ Hak, hem kıyâmetler için,
Bir hatâ olsun, diyet olsun niçin?

Borçludur, " hakkım" deyip dövmüş olan,
Hak için dövmüş, emirdir bilki sen!

Oğlu dövsün öldürür olsun baba,
Bir diyet lâzım gelir, versin baba.

1520. Kârı var ondan ki vurmuş oğluna,
Oğlunun hizmet de vâcibtir ona.

Bir muallim dövse hem, ölsün çocuk,
Öğreten vursun dayak bir korku yok!

Çünkü öğretmen emin bir kimsedir,
"Hem emirdir hem de, Hak emrindedir!

Yok ki farz, hizmet için öğrenciye,
Hoca kendiyçün cezâ versin niye?

Hizmetim derken döver görsen baba,
Kurtuluş bulmaz diyet derken baba!

1525. Kendinin varlık ne var, kes, Zülfikâr,
Kendin ol fânî meğer dervîş kadar!

Terkedersen mutlaka sen kendini,
Anladın "Allah yaparmış" sırrını!

Hem diyet Hak üzredir, kuldur emin,
Hep fıkıh şerh eylemiş pek çok bilin.

Her mekânın, ayrı san'atkârı var,
Mesnevî, fakr üzre hep olmuştu yâr!

1530. Her kumâş dükkânı, dolmuş bez, kumâş,
Var demir bir metre ölçmüş bez, kumâş.

Mesnevîmiz, birliğin dükkânıdır,
Orda, birden başka şeyler put kalır.

Put övülmüşken olur halkın tuzâk,
İşte yüksek, akkuşun benzerdi bak!

Hem okunmuş Sûre ki, Necm Sûresi,
Bir sınakmış, Necm'den almazmış sesi!

Sonda, kâfirlerde etmiş secdeyi,
Baş koyar olmuş, görürler gerçeği.

1535. Anlaşılmaz, karmaşık bir söz ki var,
Var Süleymân, şeytânın sen olma yâr!

Dön de sûfî, hâkimin gel kıssaya,
Hem sitemkâr, hem zayıf anlatmaya!

Kadı der: "Oğlum açık anlat ki sen,
Hayr u şerden bir nakış yapsam ki ben!

Kimdi vurmuş, hem vurulmuş yer nere?
Hastalıktan, bir hayâldir, bak ere!

Var hukuk, her cânlıya, her zengine,
Ölmüşün yoktur, hukuk bitmiş yine!

1540. Yokta aş vermiş ve benlikten geçen,
Ölmüşün yüz kat o ölmüştür hemen!

Bir defâ ölmüş o gitmiş ortadan,
Şimdi sûfî, yüz tarâftan öldü san!

Bir defâlık öldürür varken ölüm,
Ölme üçyüz kez, diyet bitmez ki tüm!

Çok defâ öldürdü Allah bunları,
Diyet etmiş, döktü tüm ambarları.

Hem de onlar benzemişler **Circis**’e,[60]
Ölme altmış, kalkma altmış kez ise!

Sevginin hançerle gör, ölmüş niye,
Durmadan sızlar durur, gel vur diye.

Hep şehît, varlık şu ân, Hak aşkına,
Tekrâr ölmek âşığıymış baksana!

Kadı der hem: “Cânlıya hükmüm benim,
Yok işim ölmüşle, yok fikrim benim!

Canlı saydın, hem mezâr bilmez ama,
Duygu ölmüş, sağ demek olmaz ama.

Sen mezârlar içre çok ölmüş gören,
Birde ölmüşlerde gel gör, kabri sen!

Hem mezârdan düşse kerpiç üstüne,
Aklı çok kalkıp dâvâ etsin mi ne?

Hışm edip sen gütme kîn, ölmüşlere,
Bir hamâm nakşıyla kavgan, boş yere!

Şimdi şükret vurmamış elbet diri,
Canlının red, Hak’ta red almış yeri.

Zindenin hışm, Allah’ın hışmın işi,
Hak’ta elbet zindedir, her pâk kişi.

Hak ki öldürmüş, ayaktan üfledi,
Çarçabuk, sanki kasap yüzmüş idi.

Hak ki üfler, kaldı sonsuz onda o,
Bir kasaplık üfleyiş olmaz ki bu!

Çokça fark vardır bu çift, üfrüşte de,
Oysa bir ayb, buysa ziynet vermede.

Bir kasap üfler, hayatlar oldu yok,
Hak da dirlik, üfleyiş, sonsuz ve çok!

Her soluk uymaz gelip sığsın söze,
Sen uyan, yüksel çukurdan çık düze.

Yok yeri, gezsin neden eşekte o?
Bir odun nakşı koyarsak doğru mu?

Tâbut al koy, istedin merkep niye?
Tâbuta koy, hem de lâyıkmış diye!

Zulm nedir? Koymak gereksiz bir yere!
Sen koyup hiç etme zâyî bir kere!

Der ki sûfî: “Hem revâ olmuş mu bu,
Sille vurmuş, hem bu gerçek, doğru mu?

Bak demek, vursun değirmen merkebi,
Sille vursun sûfîye hak öyle mi?”

Kadı hem der:”Az ve çoktan sende ne?”
Der adam: “Tek altı dirhem öyle de!”

Kadı hem der: “Harca sen üç dirhemi,
Etme söz ver üç buna bitsin hemi.

Hem zayıf, hem gör ki yoksul bir adam,
Üç kuruşluk ekmek alsın ver adam.”

Hastanın gözler ilişmiş kadıya,
Kelle, sûfî kellesinden hoştu yâ;

Vurduğum hem sille elbet pek ucuz,
Söyleyip el kaldırır vursundu tez;

Sanki söz, söyler gibi varmış ona,
Bir güzel şaplak vururken boynuna;

Der ki: “Hem sizler alın hep dirhemi,
Dâva bitsin, hır-gürün bitsin demi!”

KADI EFENDİNİN BUNA KIZMASI, SÛFÎNİN SİTEMDE BULUNMASI

Kadı kızmışken sûfî: “Hey hey!” ki bil,
“Hükmün âdil, hiç de azgınlık değil!”

Şeyh-i din, hem pek emin bir kimse sen!
Hem revâ gördün nasıl, gel söyle sen?

60 *Circis; Kapadokya’da doğmuş İzmit’te şehid edilmiş bir Hristiyan azizi. Altmış defa öldürülmüş, altmış defa dirilmiştir, diye rivayet edilmiştir.*

Bilmedin hiç, kim kazar olsun kuyu,
Düşse kardeş, kendi düşmüş say bunu!

Sen hadîsten öğren ey cânım oğul,
Böyle yap sen, varken imkânın oğul!

Bir hükümden, olmuş olsun bir kazâ,
Bir hüküm, bir sille atmış hakezâ!

Vay senin, eyvâh senin her hükmüne;
Baş, ayak, senden de dert bekler yine!

Üç kuruşluk, zâlime ettin kerem,
Zâlime sen rahmet ettin muhterem!

Zâlimin sen kes eli, rahmet niye?
Hükmü, zâlim el tutar dizgin diye!

Sen o vahşi kurda, süt vermiş isen,
Bir davarsın, Hakk'a yönlen, gel uyan!

KADI'NIN SÛFÎYE CEVÂP VERMESI

Kadı der hem: "Vâcib uy varken kazâ,
Hem kaderden sille, dert varken rızâ!

Râzıyım içten alın yazmışsa ne,
Gönlümüz hoştur, yüzüm ekşiyse de!

Gönlümüz bağdır, gözüm elbet bulut;
Göz ki ağlar, bağ güler, oymuş unut!

Kıtlığın yıl olsa, hep gülmüş güneş,
Bahçe bağlar cân verir, ölmekle eş.

Hak demiş: "Çok ağlayın" duydun hemen,
Hep gülersin, bir pişik kelleyle sen.

Gözle yaş dökmüş olursan mum ne ki,
Hâne aydın, mum yakarsan öyle ki!

Anne yahut, gör baban asmışsa yüz,
Yavrusun saklar zarârdan, kuşkusuz.

Gördün ahmak, gülmenin zevkiyse ne,
Ağlayış olmuş şeker gel bir dene!

Var cehennem, ağlatır olsun seni,
Şimdi cennetten de hoştur, ân onu!

Ağlamak, gizler, bütünden gülmeler,
Hazne vîrân yerdedir, ey sâf meğer!

Zevk desen gamlarda gizlenmektedir,
Âb-ı hayvân hep karanlıklardadır.

Menzilin yollarda, çok ters nal izi,
Dikkât et hep, ihtiyât et, aç gözü!

Gördüğün ibret sunar, dört aç gözü,
Yârinin çift göz, yâr etsin gör sizi!

Hem de bil Kur'ân'da şu'râ emri, var,[61]
Yâre dost ol, etme of, gel ol ki yâr!

Yol için dost, arkadır, sığnak demek,
Hoş bakarsan, sevgi yol, bulmak gerek!

Dosta varmışsan, sükût et, gel otur,
Halkanın üstünde sen kaş olma, dur!

Topla aklın cum'adır vardır namâz,
Toplananlar fikr eder, susmuş birâz.

Varlığın her neyse çek, suskunluğa,
İz ararsan, bakma sen iz olmağa!

Der Nebî: "Yıldız nasıl yol gösteren,
Derdin ummân, Ashabın yıldız hemen!"

Dik de göz, yıldızla, sen yollar ara,
Söz, bakış bozmakta, susmaktır sıra!

Doğru çift sözler söyle, sen dur ortada,
İr bakarsın çok yalan eklenmede!

Duymadın hiç: "Sözde söz açmış" denir,
Söz gelir, ardınca sözler eklenir.

Doğru sözdür, söyleyim artık deme,
Doğru söz eğrildi bazan, söyleme.

Ağzı açmışsan o söz olmaz senin,
Sâf sözün ardında, pis söz var hemin.

61 *"Onlar işlerini birbirlerine danışarak yaparlar…" (Şu'râ, 38)*

Hak yolun vahyinde masûmun sözü,
Hem de sâftır açsa ağz, câiz özü.

Bak Nebî, nefsiyle boş söz söylemez,
Bir hevâ doğmaz ve doğsun istemez!

Hâli anlat, başka sözler söyleme,
Bencileyn söz söyleyip, boş eyleme!

SÛFÎNİN KADI'YA SORUSU

Der ki sûfî: "Maden, altın madeni,
Burda kârdır, orda dert olmuş hani!

Hepsi Âdem'den gelir olmuş ama,
Bunda aklı çok bu, oysa sarhoş baksana!

Umanından aktı ırmaklar meğer,
Burda tatken, orda zehr akmış gider!

Cümle nûr, bâkî güneşten gelmede,
Hem şafak doğru, yalan nerden yine?

Hep boyanmış gözler aynı sürmeden,
Şaş ve düzgün görmeler çıkmış neden?

Hak "benim yoldur " demiş yoktur mola,
Yok vefâ hiç, yolkesen düşmüş yola!

Hepsi Allah'ın, gelir darphâneden,
Bâzı hoş basmış ve kalp basmış neden?

Hürle, şaşkın aynı batından doğar,
Hem "peder'den sır çocuk" denmek mi var?

Vahdeti kim gördü, yüz binlerce de,
Durmadan varlıkta cümbüş etmede!

KADI'NIN SÛFÎYE CEVÂBI

Der ki kadı: "Sûfî hayret etme sen,
Söyleyim gör, bir misâl vermekle ben!

Âşığın çoktur karârsızlık, oda,
Oysa maşûkun sebâttan gelmede!

Çünkü mâşûk, dâimî nâz mektebi,
Şimdi âşık titreyen yaprak gibi!

Onda gülmek, ağlayışlar coşturur,
Hep yüzünden, yüz sular dökmüş durur.

Bak neler, elbet nasıllar yol bulur,
Sanki olmuş bir köpük, oynar durur.

Yok, onun zâtında zıd, ortak ise,
Giydi varlık, onda vardan elbise.

Zıd nasıl varlık verirmiş zıddına?
Belki kaçmış, hem uzaklaşmış ona!

Eş nedir? Elbet misil, hâs, bed için,
Bir misilken, misli halketsin niçin?

Ehl-i tekvâ, Hak yaratmış bil ki sen,
Bir birinden üstün olmakmış neden?

Bahçenin yaprak kadar zıd, olsalar,
Ummânın onlar köpük olmak kadar;

Gör, denizden zıd, tecellîler ne var,
Orya nerden, keyfiyet gelmiş sığar?

Hem onun en az oyun, cânın senin,
Cân, nasıl, elbet niçin, hiç der misin?

Cân, akıl her katrede olsun peki,
Ten için bigâne ummân öyle ki.

Kaç, nasıl, darlıklara sığmış nasıl?
Aklı küll, kalmış bilinmezmiş nasıl?

Der akıl: "Cânsız ve dönmek isteyen,
Ummanından, bir ıtır aldın mı sen?"

Der cesed: "Ancak senin gölgen benim,
Gölgeden kim yardım ister, gölgenim?"

Şimdi anlar, anlamaz, âciz kalır,
"Anlayan ben," dense küstahsın denir.

Gör güneş hizmettedir her zerreye,
Nûr saçarken, döndü bir bak bendeye!

Burda aslan, baş eğerken ceylana,
Hem doğan çil kuşla yoldaş, baksana!

Sen inanmazsan düşün bir, Mustafâ,
Hem de miskinden duâ isterdi yâ!

Burda, öğrenmek diler, yol gösterir,
Dense, câhilsin, nasıl idrâk verir?

Padişahın lâyığı, hazneyse de,
Bir harâb yer içre gömmüş, bilmede!

Hep araştırmak sunar, gör cüzleri,
Zân desen, tersten giden nal izleri!

Bir hakikatte, hakikat gark olur,
Belki yetmiş fırka millet can bulur!

Sûfî cândan, gel gönülden dinle sen,
Saçmalıklar hep senindir, söylenen!

Vurmuş olsun elle takdîr baksana,
Giydirir, hastan ağır esvâp sana!

Çünkü şah bir sille vurmuş, sonra da,
Tâc ve taht sunmaz mı sandın, şahı da?

Onca dünyâ, bir sinekten, bir kanat,
Sille vursun, sundu bin ihsânâ tat!

Boynu, dünyânın yükünden çek ki sen,
Sen Hüda'dan sille al tez gel hemen!

Hep nebîler sabrederken dertlere,
Onlar ordan çıktılar yükseklere.

Ey yiğit, artık hazır dur evde sen,
Hem bulur olsun seni, ihsan eden!

Yoksa, gelsin evde kimse bulmasa,
Hem geri gitmişti tekrar elbise!

SÛFİNİN KADI'YA TEKRÂR SORMASI

Der ki sofi: "Neydi hem, bilmem cihân,
Sunsa, sonsuz rahmeti hiç durmadan!

Atmasaymış her zamân dert ortaya,
Hiç değişmez, vermesin zahmet bu yâ!

Gündüzün nûr, çalmamış olsun gece,
Kış gelip de bağ perişan etmese;

Olmasın sıhhat giriftar dertlere,
Korku, sulhu bozmasaymış bir kere!

Hâsılı ni'mette hır gürler neden?
Olmasın, rahminde neymiş eksilen?"

KADI'NIN SOFİYE CEVÂP VERMESİ VE TÜRK'LE TERZİ HİKÂYESİ

Kadı der: "Elbette boş bir sûfisin,
Hem de bomboş sanki " bir Kef" mislisin!

Duymamışsın, ağzı hep ballar saçan,
Gece terziden hâinlik anlatan!

Halkı soymuşlar, soğan soymuş gibi,
Anlatırken, eskimiş hikâyeyi!

Hep kumâş kestikçe çalmış parçalar,
Hem nasıl şu bu deyip anlattılar.

Terzinin hâlden okur bir fert gece,
Toplanır halk, dinlemişler öylece!

Dinleyen bulmuş ve dinletmiş onu,
Cümle cüzler bir hikâye en sonu!"

PEYGAMBERİMİZ: "ŞÜPHE YOK Kİ ALLAH DİNLEYİCİLER HÜRMETİNE VÂİZ EDENLERİN DİLLERİNE HİKMET TELKÎN ETMEKTEDİR" BUYURDU

Dinleyenden, söz duyar, çok zevk alır,
Öğrenen uğraşsa, âlim şevk bulur!

1660. Çengi çalsın, çalgıcı birçok makam,
Dinleyen hiç yoksa, yük olmakta tam.

Akla gelmez bir makam, elbet gazel,
Perdeler üstünde gezmez artık el!

Gaybı dinler bir kulak olmazsa hem,
Müjdeler, gökten vahiy sunmaz o dem!

San'atı görmez o göz olmaz ise,
Hiç felek dönmez ve yer gülmez bize.

Hâs gören gözler için **"Levlâk"**[62] sözü,
Pek de keskin, görmüşün buymuş izi!

1665. Halk, kadın, uyku, yemek aşkıyladır,
Nerde Hakk'ın, san'ata bakmaktadır?

Yal yiyer olmaz iken birkaç köpek,
Dökmemişsin teşte sen, tutmaç demek!

Ehl-i Kehf'in, hep yolunda ol ki sen,
Kurtulursun, orda yal yenmez hemen.

Merhametsiz terzi çalmış dendi yâ,
Hileler dönmüş olurken ortada!

Bir Hıtalı Türk ki o hengâmede,
Böyle sözlerden taşan bir öfkede;

1670. Bir kıyâmet sanki, sır açmış gece,
Her hakîkat ehli bilsin öylece.

Nerye gitsen, orda sırrın harbi var,
Sır açan, düşmânla harp etmekteler.

Şimdi mahşer vaktidir, gel belle sen,
Sırrı söyler bir boğaz sûr, var hemen!

Öfkenin neymiş sebep yazmış Hüda,
İşte bak, takdir, fenâlık ortada!

Terzilerden saydı hile, her şeyi,
Dertlenir Türk, artırırken öfkeyi.

1675. Kimdi der meddaha üstün hîlede,
Şehrin üstün terzi kimmiş söyle de?

TÜRK'ÜN TERZİ BENDEN BİR ŞEY ÇALAMAZ DİYE BAHSE GİRMESİ

Der Ciğerzade denen bir terzi var,
Halkı bezdirmiş odur, ölmüş kadar!

Der ki: "Girmek isterim, her bahse ben,
Bilki çalmaz, bir kumaştan ip denen!"

"Senden üstünler bulup mat eyledi,
Uçma sen, hem bahsi terk et," söyledi!

"Git de, aklından da mağrûr olma sen,
Hîlesinde kaybolur olursun bilmen."

1680. Kızdı Türk: "Vadinde ısrar eyledi,
Tâze, eski neyse çaldırmam dedi!"

Üstelerken, büsbütün kızdırdılar,
Bahse girmiş oldu artık, ağz açar:

Has atım var, sizlerin olsun rehin,
Bir kuruş çalmışsa, at olsun sizin.

Hem becermez, hiç kumaş çalmaz ise,
Ben de bir at isterim der herkese!

Türkte hırsından düşüp yatmaz gece,
Hep hayâlinden savaşmış öylece!

1685. İlk sabâhtan toplayıp atlas kumâş,
Terzinin dükkâna vurmuş oldu baş.

---

[62] *Levlâk: "Sen olmasaydın, âlemi yaratmazdım." hitabı.*

Bir selâm vermiş iken, hem ustaya,
Kalktı hoşbeş eyleyip durmuştu yâ!

Haddi aşkın, saygılar sunmuş o da,
Gönle girmiş, hâl hatırlar sormada.

Duydu ondan, bülbülün benzer sesi,
Sundu İstanbullu gerçek atlası.

"Biç ki bundan, harb için kaftan bana,
Üstü dar, alttan genişlik ver ona!

1690. Üstü dar olsun güzel dursun hele,
Alt genişken hiç dolaşmazmış bile!"

"Ey azîz yüz hizmet etsem ben sana,
Bir şeref olmuş olur hizmet bana!"

Önce ölçmüş hem ne miktârdan çıkar,
Lâfa tutmuş oldu Türk'ü âşikâr.

Başka beylerden de sözler etmede,
Onların ihsânı, lûtfu övmede!

Kıskanan kim varsa söz etmiş idi,
Hem de güldürmek için, söz söyledi!

1695. Hem çıkarmışken makas âteş gibi,
Biçki başlar, ağzı, efsûn mektebi!

TERZİ GÜLDÜRMEK İÇİN SÖZ SÖYLEDİ. TÜRK'ÜN KAHKAHA İLE GÜLMEYE BAŞLAMASI, DARACIK GÖZLERİNİN KAPANMASI, TERZİNİN BÖYLECE KUMÂŞI ÇALMAYA FIRSÂT BULMASI

Başlamış Türk duyduğundan gülmeye,
Dar olan göz, başlamış örtülmeye.

Terzi çalmış, koydu oyluk altına,
Sâde Hak var, kimse görmez, bak yine!

Gördü Allah, oysa örtmek hûy ona,
Haddi aşmışsan, ceza çarpmış sana!

Türk, onun efsânenin lezzet ile,
Yaptığı ahdi, unutmuştur bile.

1700. Neydi atlas, neydi bahs, neymiş rehin?
Sarhoş olmuş, geçti kendinden bilin!

"Hak için gel bir latife söyle ki,
Gülmeler ruhun gıdadır öyle ki!"

Hem düzenbâz, hoşça sözler söyledi,
Güldü Türk, sırttan yeri, yerler idi.

Gafletinden Türk gülerken ortada,
Terzi, atlastan kesip durmuştu yâ!

"Bir gülünç söz söyle sen, Hak aşkına, "
Der o ahmak Türk, üçüncü kez ona!

1705. Sanki, söz pek çok gülünç gelmiş ona,
Türk bütünden, durmayıp avlanmada!

Göz kapanmış, aklı gitmiş, şaşkın o,
Kahkahadan oldu sarhoş taşkın o.

Gülmesinden terzi bulmuş bir ara,
Hem, kumaştan çalmalar almış sıra.

Dört kez istenmiş o sözler ustadan,
Hem Hıta'lı Türk ki isterken o ân;

Terzi rahmet eylemişken bir ara,
Dönmek isterken hîleden bir yere.

1710. Hem gülünmüş neyse tam harîs dedi,
Hem zarâr neymiş muhakkak bilmedi.

Türk dönüp öpmekte elbet ustayı,
Söyle derken başlatır yalvarmayı.

Ey masal olmuşta, varlıktan geçen,
Nerye dek beklentiniz efsâneden?

Senden üstün, güldüren efsâne yok,
Hem yıkık kabrin, varıp sen dur ki çok.

Şüphe, cehlin kabre hep düşmüş kişi,
Sen, felek efsâne saymışsın işi.

Nerye dek dünyâda tattır işveler?
Cân ve aklın kalmamış düstur meğer!

Hor ve zâlim arkadaş bilsen felek,
Nice kullar yüzsuyu dökmüştü tek!

Âlemin gör terzi olmuştur felek,
Say bebek esvâbı yırtıp, dikti pek.

Hem, letâfet buldu ondan bahçeler,
Oysa kış gelsin, harap olmuş gider!

Çok çocuk huy, ihtiyâr eğlencede,
Hep oturmuş, bak neler istenmede!

TERZİNİN KENDİNE GEL, SUS, YOKSA BİR GÜLÜNECEK ŞEY SÖYLERSEM KAFTANIN DAR GELİR DEMESİ

Terzi der hem: "Ey hadım vazgeçsene,
Bir gülünç söz söylesem, vay hâline!

Kaftanın, birden daraltırsın yine,
Kim yaparmış, böyle bir iş kendine.

Gülme neymiş? Bilmiş olsan aslı sen!
Yaş görünmüş gözlerinde, kan denen!

İŞSİZLERLE MASAL ARAYANLAR BU TÜRK'E BENZERLER. GADDÂR VE ALDATICI OLAN ŞU ÂLEMSE TERZİYE BENZER. ŞEHVET VE KADIN BU DÜNYÂNIN GÜLÜNÇLÜKLERİDİR. ÖMÜR, EBEDÎLİK KAFTANI VE TAKVÂ ELBİSESİ DİKİLMEK ÜZERE TERZİNİN ELİNE VERİLEN O ATLÂS KUMAŞTIR

Bil gurûr terzin, ömür atlâsını,
Ay, makas olmuş ve kesmiş varını!

Sen de dersin, yıldızım güldürse hep,
Kutluluk bulsam deyip, ettin talep.

Sen kızarsın, hep onun tertibine,
Cilve, âfet, sen kızarsın kînine.

Hem tutuktur, hem de suskun, kutsuz o,
İncinirsin, kînci dersin hûysuz o.

Hem neden, yok Zühre'nin raks söyleme,
Sen onun hiç raksı görmek isteme!

Yıldızın der: "Artırıp efsâneler,
Söylesem hep aldanan sensin meğer!

Yıldızın var dönmesi, dur sen uzak
Var mı aşkın, bir kadın bul, öyle bak?

ÖRNEK

Bir adam dönmüş gider dükkân diye,
Yol tıkanmış, çok kadın çıkmış niye?

Hızlı gitmekten ayaklar yanmada,
Doldu ayyüzler ki, yol yok ortada.

Bir kadın görmüş der: "Eksik kimseler, "
Der: "Nedendir sizlerin, çokluk meğer?"

Bir kadın: "Biz böyle çok olduk ağa,
Ey emin, hor bakma bizden çokluğa!

Bunca çokluk, mevcût ammâ, ortada,
Bunca çokluk, sizce hep az olmada.

Meyliniz dönmüş sizin, oğlanlara,
Kim yapar, bak yaptıran arsızlara!

Sen zamânın görme hâdisâtını,
Görme dünyânın beyim, berbâtını.

Bakma, rızkın kusra, hem her darlığa,
Korku sunmuş, titreyiş, her kıtlığa.

Bizde mevcût cümle hem dert, hem acı,
Uğra ölmekten çekinmek yok hacı!

İmtihânın rahmetiymiş bil acı,
Belh ve Mervin sultanı, derdin gücü!

Hiç teleften kaçmamıştır gör Halîl,
Tek, şereften kaçtı âteş içre bil!

Yanmamıştır, gel de şaş sen, yanmış o;
İsteğin nal ters çakılmış doğrusu!

SÛFÎNİN TEKÂR SORU SORMASI

Der ki sûfî: "Kadîr Allah her şeye,
Hiç ziyânsız, kudreti var vermeye!

Âteşi Allah; ağaç, gül eyledi,
Hem zararlar ortadan gitsin dedi.

Hem dikenden, gül ki peydâ eyleyen,
Kış, bahâr eyler odur hem bil ki sen!

Selviye, hürlük verip yükseltmede,
Muktedirdir, derdi neş'e etmede!

Her ne var, yoktan yaratmış oldu Hak,
Sonsuz etmek, istesin olmaz uzak!

Hem diriltmiş oydu, cân vermiş tene,
Öldürür olsun, ziyân gelmez yine.

İstesin Hak, verdi zahmet etmeden,
İstesin kul, buldu gayret etmeden.

Şurda pusmuş, her nefis, her fitneden,
Burda, şeytândan uzak tutmaz neden?

KADI'NIN SÛFÎYE CEVÂP VERMESİ

Der ki hâkim: "Olmasaymış dert, elem;
Hâs ve çirkin olmasın gevher de hem!

Olmasaydı, hem de şeytân, nefs, hevâ;
Hem çalışmak, hem de zahmet, harp güyâ;

Ey utanmaz, şimdi gel sen et izâh,
Hem ne ad versin, çağırsın Padişah?

Ey sabır, ey hâs yiğit, hem ey hilim;
Der mi bilmem, ey civânmert, ey hekim!

Yolkesen, gerçek o şeytân olmadan,
Sabredenler, mert olan olmaz inân!

Hamza, Rüstem, puşt gelip, bir olsalar,
Bilgi, hikmet bâtıl olmuş âşikâr.

Bilgi, hikmet, oldu yolsuzluk yolu,
Her tarâf yol olsa, hikmet boş dolu.

Tabiat dükkanı hoş olsun diye,
Yok gerek âlemleri mahv etmeye!

Bilmişim pâksın ve sen hâm olmadın,
Sorma gâyen, halk olan bilsin dedin.

Her cefâsı deranın olmuşsa pay,
Hak'ta gâfil olmadan, olmuş kolay!

Çünkü bunlar, hep geçer, geçmez ki o,
Devlet oymuş, ruh uyansın, doğrusu!

ZAHMET ÇEKMEK, SEVGİLİNİN AYRILIĞINA SABRETMEKTEN DAHA KOLAYDIR

Bir kadın, söyler helali kimseye,
"Yolkesensin sen mürüvvetten niye?

Bakmıyorsun, sen neden bilmem bana?
Nerye dek, kalmaktayım horlanmada?

Der ki erkek: "Ben ki aç koymam seni,
El, ayak tutmakta, yoksulsam hani!

Eş için farz, hem boğaz, hem elbise,
Yapmışım hep, kalmamış eksik ise."

Gösterir gömlekteki mevcut kolu,
Kirli gömlek, hem kumaş sertlik dolu!

Der kadın: "Giydikçe hep yer gövdemi,
Kimse almaz, böyle gömlekler hemi?"

Der adam: "Bir tek sorum vardır sana,
Yoksulum ben, kudretim ancak buna!"

Doğrudur, gerçekte çirkin, pek kaba,
Ey düşünmüş, fikre göster bir çaba!

Pis midir bu? Boşsunuz dersem sana,
Hoş mu kalmak, yoksa ayrılmak fenâ?

Sen kınar oldun belâ, yoksulluğu,
Hem de zahmet, işte mihnet, aynı bu!

Şüphemiz yoktur, heves terk eylemek,
Hakk'ı terkten pek beter, olmaz demek.

Harp, oruç güçtür, çetindir bak bana;
Hak, uzaklaştırsa kendinden, fenâ!"

Hem nasılsın derse Allah, hastamız?
Sen de dert, güçlük gider, kalmaz ki iz!

Siz ki duymaz olsanız, söylense de,
Manevî zevkler de, ondan gelmede!

Pek güzeldirler gönül doktorları,
Hâli sormak meylidir, sundukları.

Hiç duyulsun istemezler adları,
Çâre bulmuş, saydılar fırsatları.

Vermemiş olsun haber, anmaktalar,
Çünkü âşık, anmasın, imkân mı var!

Nadirâttan, mâcerâlar isteyen,
Âşıkânın, destânından dinle sen.

Kaynıyorsun, sen olup bir Türk aşı,
Pişmedin, kaldın yarım sen, ey kişi!

Bir ömür gördün, Hüda'nın adlini,
Görmeyenden, sen de adisin hani!

Kim çıraklık etse, bir üstât olur,
Ey inâtkâr, ters dönüp gittindi kör!

Atadan kaldın habersiz öylece,
Almadın ibret ki var gündüz, gece?

ÖRNEK

Sordu ârif bir keşişten: "Söyle sen,
Sen mi doğdun, hem sakal mı önceden?"

"Ben sakaldan önce doğdum," der keşiş,
"Hem, sakalsız ömrümün çokmuş geçiş."

"Hem sakal olmuş beyâz, yok eski hâl,
Pek yazık hûy sende, bir bak eski hâl!

Sende doğmuştur sakal, geçmiş seni,
Sen tirit aşkındasın bil, ey deni!

Önce doğmuş renktesin bak, hâlâ sen,
Ön için, tek bir adım atmaz iken!

Ekşi ayransın meğer, hep kaptasın,
Hiç ayırmazken yoğurtken, yağdasın!

Bir hamursun, şimdi balçık küpte sen,
Pişmedin hâm, bir ömür tandırda sen!

Hep heves rüzgarı baş döndürmede,
Sen bir otsun, bağlı kökten kille de!

Sanki Mûsa kavmi, Tîh'in çöldesin,
Bekledin, kırk yıl ve durmuşsun kesin!

Öyle sen, koşmaktasın akşâm sabâh,
Vardığın yer, aynı yer, yoktur izâh!

Olsan artık, bir buzağ âşkıyla sen,
Kaldı üçyüz yıl yolun, aynen hemen!

Bil, hayâl artık gönülden çıkmadan,
Tih çölünden çıkmamış, girdâp denen!

1795. Koy da kalsın, koy danan kalsın sana,
Sonsuz olmuş lûtfu Hak, ersin sana!

Sen buzağın hûydasın, hep hâs olan,
Böyle bir aşktan olur olmuş talan!

Şimdi sen sor, gel de tenden cüz'lere,
Onların, yüzlerce dil var, bir kere!

Rızk veren Hak, nimetin vardır beyân,
Hep zamânın yaprağı gizler inan!

Sen ararsın gündüz akşâm bir masal,
Sende cüzler anlatır binlerce hâl!

1800. Yaratılmış çıktı yoktan, burya dek,
Gördü pek çok neş'eler, gâmlar demek.

Çünkü cüz bitmez ki, lezzet görmeden,
Hep zayıflar, ızdırâp, dert çekmeden.

Kaldı cüz'ün, gitti aklından, dedi,
Duygudan gözlendi, yoktur beş, yedi.

Yaz gelir gelmez, pamuk durmaz, biter,
Var pamuk, yazlar hatırlanmaz gider.

Varsa buz, kışlar olur, kış gizlenir,
Gizlenir kış, orda yalnız buz kalır.

1805. Kaldı buz, bizler için bir yadigâr,
Yaz ve kıştan armağan, çok meyve var.

Ey yiğit, bundan senin hep cüz'lerin,
Oldu tellâllık işi nimetlerin.

Yirmi oğlancık doğursun bir ana,
Hepsi, bir hâlden işarettir ona.

Oynayış, mestlikle var olmuş gebe,
İlkbahârsız, bağ yeşermez bahçede.

Anneler almış, kucaklarken çocuk,
Bir bahâr, bir aşka, dalmışlardı çok.

1810. Hep ağaçlar, yavru emzirmiş bile,
Sanki Meryem gizli şahtan hamile!

Gerçi âteş suyla gizlenmektedir,
Oysa yüzbinler köpük coşmuş gelir!

Gizli âteş var, köpükler izliyor;
Orda on parmakla âteş var diyor!

Ermenin mest, kimsenin cüz, mertebe,
Hâl ve söz timsâllerindendir gebe.

Hayvan olmuşturtur cemâli hâle cân;
Gizli gözlerden bütün nakşi cihân!

1815. Her doğan, dört maddeden doğmuş değil,
Böyle gözler, hiçte görmezlerdi bil!

Doğdu doğmuşlar tecellîden meğer,
Onları örtmekte renksiz perdeler!

Doğru dersem, şimdi onlar doğmamış,
Söylemem, bir sâde anlatmak imiş.

Sus da gel, "Kul-söyle" şahın söylesin,
Böyle gül var, satma bülbüllük kesin!

Hem bu gül söyler, köpürmüş, coşmada,
Sus da bülbül, gel kulak ol ortada!

1820. Söz ve hâl, benzer temiz bir dilbere,
Vuslâtın her sırra şâhit bir kere!

Hem bu çift seçkin güzellik, hamile,
Haşre şahitler, zamân almış ele.

Tâzeden gelmişse temmuzken o buz,
Buz da, kışlardan gelip söylerdi söz!

Buz, soğuk, rüzgâr demiş, hem zemheri,
Yazda söyler, güç geçerken günleri.

Meyveler gelmiş, soğuk kış günleri,
Anlatır, Hakk'ın lütuftan defteri.

1825. Hem tebessümsüz güneşsiz demlerin,
Söylemiş, sönmüş gelinlik çimlerin.

Şimdi senden gitti hâl, cüz armağan,
Cüz'e sor, hem yoksa yetsin hatıran.

Derde düşmüşsen, çeviklik varsa sen,
Sıçrayıp geçtin ve kurtuldun hemen.

Dersin, ey gâm, her şeyi inkârda sen,
Hâl ve nimet, bunca yükseklik neden?

Hem bahârdan, neş'eden olmaz isen,
Gül yağından ambar olmuş, neydi ten?

Ten ki gülyağ, fikre dersen gülsuyu,
Gül ki, inkâr etse, şaştım doğrusu!

Hûyca maymunken, saman versen yazık,
Kim nebî hûy, sun güneş, saç dur azık!

Maymunun âdet, inât kâfirlere,
Hem şükür, hamt yol olur peygambere.

Huysa maymun, ferdi arsız neyledi,
Hem nebîden hûyluya, kulsun dedi!

Varsa mamûr yer, kudurmuş it sesi,
Var harâbât yerde, nûrlar haznesi!

Hem tutulma, doğma aydan olmasa,
Feylesof dersen gelip, azdırmasa!

Hem bu yüzden, aklı pek çok kim ki var,
Ahmak olmaktan burun, dağlar kadar!

KAZANMADAN RIZIK İSTEYEN FAKİRİN HİKÂYESİ

Çâresiz, müflîs düşer bir derde ki,
Yoktu bir şey, bin zehir yutmak ne ki!

Durmadan ettin namâz kıldın duâ,
Neyse her arzû verensin Ey Hüda!

Zahmet etmezden yarattın sen beni,
Rızkı ver sen, ben kazanmazdan hani.

Başta hem, beş inci verdin gizli sen,
Duygu beştir, beşte verdin, gizliden.

Lûtfunun imkânı gelmez, saymaya,
Ben utançtan âcizim anlatmaya.

Hem yaratmış sâde sensin, sen beni,
Rızkımız her neyse ver sen, Ey Gani!

Böyle yıllar eylemişken çok duâ,
Yalvarışlar meyve vermiş oldu yâ!

Hiç çalışmazdan helâl rızk istedi,
Ben helaldan rızkı bulsaydım, dedi.

Hak adâlet sâhibi Dâvut bile,
Bir öküzden mutluluk almış ele.

Bir adam, yüz sürdü durmaz yerlere,
Hem icâbetten de geçer top ellere.

Bâzı zân etmiş, duâm olmaz diyor,
Hep düşenler hem fenâ, zân eyliyor.

Allah'ın rahmet verirken müjdeyi,
Gönle, duânın sunulmuş gerçeği.

Şimdi gayretten düşerken ye'se sen,
Duydu Allah, dense, gerçek yükselen!

Hep yücelten, indiren Allah iken,
Gayri bir iş yok, hakîkat bil ki sen!

Gör ki yerler alçalır, gök yükselir,
Böyle halden bunca hikmetler gelir!

Yükselip alçalma bundan ayrı bil,
Bir yarım yıl kupkuru, bâzan yeşil!

Gör zamânın alçalıp çıkmak nice,
Nısfı gündüz, nısfı olmuşken gece.

Kulda yoğrulmuş, mizâç yükselmesi,
Bazı sıhhât, bâzı çok dertlenmesi!

Sen, cihânın böyle bil her hâlini,
Bol ve kıtlık, sulh, savaş gör hâlini!

Hem de dünyâ çift kanattan uçmada,
Cânların yurt, hem ümit, hem korkuda!

Hem cihân titrer durur, yaprak gibi,
Hem hayâl at, şarktan esmiş, sam, tipi!

Sonra Îsâ'nın, o tek renkten küpü,
Kırdı toptan, hem de, çok renkten küpü.

Bil o dünyâ benziyor bir tuzlaya,
Orya kim düştüyse, renksiz oldu yâ!

Gör ki toprak, renk ve renk insanları,
Kabri tek renk eylemiştir onları.

Gördüğün tenlerde mevcut tuzlalar,
Bil ki mânâ tuzlasından ayrılar.

Hem de, manâ tuzlasıymış mânevî,
Hep ezelden, tâzelikmiş bir nevi!

Eskilik hep zıddıdır bir tâzenin,
Zıddı yok, yok benzeri gör tazenin!

Nûru neşr etmiş olunca Mustafâ,
Hem karanlık cilve, nûr, sürmüş safâ!

Çok hristos, putperest birçok cuhûd,
İşte tek renk, onların olmuş hudût!

Yüzbin aşkın türlü hâlken gölgeler,
Nûrunun deryâda, hep tek renktiler.

Yok kısa, yoktur uzun, yoktur bir eş,
Gölgeyi, toptan rehin almış güneş!

Oldu mahşerlerde bir tek renk boya,
Orda hâs, çirkin, belirmiş, öyle yâ!

Orda, manâdan giyer herkes şekil,
Hepsi hûydan şekl alır olmuştu bil!

Cümle mektuplar açılmış ortada,
Dıştadır iç, elbisen, astardı yâ!

Burda sırlar bir öküz, renkler ala,
Sır iğin gör, renkli iplik ortada!

Şimdi yüz renk, yüz gönüller devridir,
Rengi tek renk olma hem, nerden gelir?

Zencinin növbet ve Rumlar gizlice,
Hem güneş gitmiş, karanlık bir gece.

Hep gezer kurtlar, Yûsuf'un yer, kuyu,
Kıptiler vakti, Firavun devri bu!

Hep rızıklansın, o boş gülmüş olan,
Rızk esîrgenmez ki itlerden inân!

"Siz gelin" emriyle ermezden deme,
Ormanın aslanda, sürmüş bekleme!

Emri almışken, çıkarlar ortaya,
Perdesiz, rızıklar görürler, öyle yâ!

İhsânın cevher, tutar yer, gök, deniz,
Al öküz, vaktinde kurban bilseniz.

Gör, kıyâmettir o gün, kurban günü,
Mü'minin bayram, öküzsen cân günü!

Yüzdüler, su; kuşların bayram demi,
Hep suyun üstünde, onlar bir gemi.

Hem helâk olmuş, delilden öyle de,
Kurtuluş artık yakînden gelmede!

Tâ ki şâhînler giderler şahına,
Gitti kuzgunlar, mezarlıktan yana!

Hem kemik, ekmek ve pislikler inân,
Hep cihânda, kuzgunun ekmek o ân!

Hikmetin şükran nedir? Kuzgun nere?
Gübrenin kurtlar nedir? Bostan nere?

Puşt için, nefsin cihât lâyık değil,
Bir eşek ölsün, yakılmaz öd ki bil!

Hiç kadınlar üze, harp vacip mi ki?
Nefse et dersek cihât, mümkün mü ki?

Çok kadın saklar görürsün Rüstem'i,
Gizlidirler, andırırlar Meryem'i!

Erde vardır, bulmamışlar erliği,
Bir kadınlık, gözlemiş erkekliği.

Er nedir bilmez, hazırlanmaz olan,
Orda olmuştur kadın, sûret inan!

Hem adâlet vaktidir, adlin, işi,
Hem çarık giymiş ayak, külâh başı.

İsteyen ermişti, istek almaya,
Her ne batmıştır, varır batmışlığa!

İstemezden ayrı kalmaz isteği,
Nûr güneşten, var bulut, su birliği.

Gör bu dünyân, kahra yurt olmuş yine,
Kahrı seçtin, hep kahır vardır sana!

Dağ, deniz kahrın kılıçtan hisseli,
Kahr olandan, var kemik, kıl, görmeli!

Bak tuzak etrâfı kuştan kol, ayak,
Söylemezden, kahrı âyân etti bak.

Ölse kim, kalmıştı bir tümsek nişân,
Gün geçer, tümsek silinmiş ortadan.

Âdil Allah, eşle birlik vermede,
Sivri eştir sivriye, fil, fille de!

Ahmed'in Mecliste hâs dört yârı var,
Hem Ebû Cehl'in de, Utbe, Zûl-himâr!

Cânların can, Cibril'in yön; Sidre'dir,
Karna tapmış, kıble dersen; sofradır!

Ârifin tek kıble, vuslat nûrudur;
Feylesofun kıble, bir hayâl olur!

Zâhidin tek kıble, ihsân sahibi;
Her tamahkâr, altınındır talibi.

Kıbledir mânâ desek olsun sabır,
Sûretin tapmışta yön, putlarladır.

Görse içten kim ki, Hak olmuş temel,
Dış görensen, kıble olmuş bir güzel!

Böyle say dur, köhneler, vardır yeni,
Saysanız çok, bıktırır durmaz seni!

Bizde altın kâseden rızktır şarâp,
İtlerin yallıkta tutmaç oldu hep.

Hangi hûylardan alıp verdik sana,
Gönderen biz, layığın rızktan yana!

Bâzısın biz âşığı nân etmişiz,
Bâzısın biz, mesti cânân etmişiz.

Hoşlanır ol huylarından bil ki sen,
Sen bu hûydan durmadan, kaçtın neden?

Zennelik maksatsa gel, çarşafta kal,
Rüstem olmak istiyorsan, hançer al!

Hem sözün yoktur sonu, artık fakîr,
Hem zayıflaşmış bu dertten, öyledir!

YOKSULUN "BİR KUBBENİN YANINDA DUR. YÜZÜNÜ KIBLEYE DÖN, BİR OK AT. NEREYE DÜŞERSE ORADA BİR HAZÎNE VARDIR" YAZILMIŞ BİR KÂĞIT ELDE ETMESİ

Hem yatıp görmüş rüya fakir gece;
Yatmadan, sûfî görür düş öylece!

Gizli ses gelmiş ve söz almış sıra:
"Bir kâğıt var, sarrafa sen git ara!"

Gizlidir evrâk satan komşunda o,
Gizliden al, görmesin bir fert onu!

Şekli buymuş, rengi bu bil evrakı,
Gizli bir yer bul, görünmezken oku.

Ey oğul, çaldınsa, fertler görmesin,
Hâs ve çirkinden, sakın dur, sen kesin!

Hem seçip, bir yer oku, halvette sen,
Hem okursan, kimseler hiç görmeden!

Anlaşılmış olsa dâhî, korkma sen,
Kimse almaz bir yarımcık arpa, den!

İş uzar olsun, ümit vardır sana,
"Siz ümît hiç kesmeyin!" ezber sana!"

Söyleyip, koymuştu el kalp üstüne,
Haydi kalk git, şimdi zahmet çeksene!

1920. Dalgın olmaktan, gelirken kendine,
Çok ferâhlanmış, cihân dar kendine.

Coşku, gelmişken sevinçten, doğrusu,
Lûtfu Hak olmazsa hep, çatlardı bu.

Altı yüz hâs perdeler yırtmış kulak,
Arkasından Hak sedâ duymuştu bak!

Duyma hissin, perdeler aşmıştı yâ,
Baş yüceltmiş, hiç felek yok ortada.

Ân gelir görmekle artar îtibâr,
Perde yırtmış orda artık, gayb mı var?

1925. Duygular aşmış olurken perdeyi,
Hep devâm etmiş görürsün, görmeyi.

Vardı ordan da, sahaf dükkânına,
Meşk, kâğıtlar üzre el atmıştı yâ!

Hem ilişmiş oldu bir evrâk göze,
Hâtifin söz neyse, rastlanmış ize.

Koydu koltuk altına, derken ona,
"Ben gider oldum hayırlar hep sana!"

Buldu tenhâ yer, okur olmuş onu,
Hem şaşırmış, kaldı artık, en sonu!

1930. Kıymeti çok, hazne göstermekte bu!
Düştü nerden burda kalmış doğrusu?

Sonra birden, şöyle bir fikr eyledi,
Her ne var, saklar olan Allah dedi.

Hafız Allah, hem neden bir kimseye,
Boş olan şey, al deyip versin niye?

Her yanından dolsa altın, çöl bu yâ,
Kimde güç var, bir gıramcık almaya?

Hiç takılmazdan okursan yüz kitâp,
Kısmet olmaz olsa, uçmuş oldu hep.

1935. Hiç okunmazdan kitâp, hizmetle sen,
Verdi, gönlün doldu sonsuz bilgiden.

Koyna koymuş, nûr saçar olmuş eli,
Aydan üst, Mûsa'nın eldir bilmeli.

Gökyüzünden istedin, Mûsa ki sen,
Heybetim koynunda, gördün yâ hemen!

Bil ki gökler, idrâkin bir aksidir,
Gök, semâlar böyle idrâkten gelir.

Çifte âlemden de ilk, Hakk'ın eli,
Aklı en önden yaratmış, bilmeli.

1940. Gizlidir sözler bütün, bâzan âyân,
Bir sinek hem, anka mahrem olmayan.

Ey oğul, gel dön, hemen hikâyeye,
Hem, fakîrin mâcerâ bitsin diye.

YOL VE DEFİNENİN BULUNDUĞU YER

Hem kâğıt üstünde yazmış, yol, usul:
Git, şehirden dışta vardır hazne bul!

Kubbenin altında vardır çok kabir,
Şehre dönmüş sırt ve yüz, düzlüktedir.

Sırtı dön sen, orda yönlen kıbleye,
Sonra yaydan, ok alıp at sen diye.

1945. Yaydan ok çıksın, varıp sen bul onu,
Mutlu er kaz, sen okun tam altını.

Aldı muhkem bir yayı artık yiğit,
Saldı ok boşlukta dönmüştür, işit!

Kazma, bel, koşmuş kürek almış ele,
Ok düşen yerler, kazılmış zevk ile!

Yitti keskinlik, kürek hem kazmada,
Hiç görünmez, hazne yoktur ortada!

Böyle her gün attı durmazdan oku,
Yardı yerler, hazne sunmazdan oku!

Böyle bir iş üzre, etmişken devâm,
Söz yayılmış, duydu herkes, vesselâm.

HAZİNENİN HALK ARASINDA AĞIZDAN AĞZA DÜŞMESİ VE ŞAHIN BUNU DUYMASI

Kollayıp fırsât ve pusmuş kimseler,
Şaha varmışlar, haber vermiştiler.

"Hem falan bulmuş kağıt, izler gömü,"
Şaha söylerler meğer, neymiş tümü!

Bildi şah duymuş, "kader buymuş" dedi,
Teslîm olmuş, başka imkân görmedi.

Şah yönelmezden, hemen işkenceye,
Hem kağıt, şah emre teslîm, "al" diye!

"Ben kağıt buldum, define bulmadım,
Çokça zahmet, çok meşakkât eyledim.

Olmamış elbette, tek bir habbe var,
Kıvranıp durmuş, yılan olmuş kadar.

Yok bir aydır, bir ağızlık tat bana,
Kâr, zarâr hepten harâmdır baksana!

Belki bahtındır, açılmış perdeler,
Kal'a fethetmiş olan şah, mutlu er!

Altı ay şah, attırıp ok, öylece,
Ok düşen yer, kazdırır gündüz, gece!

Nerde sağlam yay ki var, buldurdu şah,
Ok düşen her bir yeri kazdırdı şah!

Sâde dert, gâm, hep meşakkat eldeki,
Sanki anka ismi var-yok, öyle ki!

PADIŞAHIN DEFİNE BULMAKTAN ÜMÎT KESMESİ, ARAYIŞTAN BIKMASI

İş desen artık uzatmış, en ve boy,
Hazne bulmaktan usanmış şahta duy!

Yer yer eştirmiş olurken, her yanı,
Atmış evrâk, hem de der olmuş hani:

"Al kâğıt olsun senin, yok bir eser,
Sende iş yok, hem senin lâyık bu yer.

İşe sahipler için, bak iş değil,
Gül yakıp, bağlar dolanmak iş değil!

Hem demirden, ot biter beklerse kim,
Böyle hülyâ az, kurulmuş bildiğim.

Bir yorulmaz er gerek mislin gibi,
Git de bul, sensin tahammül sahibi!

Her ne bulmuşsan senin, ettim helâl;
Bulmadıysan gayretin, senden mecâl!

Hiç ümîtsiz akl için, yollar ne ki,
Aşk gerektir, orya koşsun öyle ki!

Aldırış etmez olan aşkın senin,
Hep akıllar faydâ isterler hemin.

Aşk, sıkılmak bilmiyor, ârsızdır o,
Bir değirmen ezse, sabr eylerdir o.

Yüzce serttir, hem de, dönmez ardına,
Her ümît ölmüştü, mâl, mülkten yana.

Her ne var kor ortaya, oynar durur,
Her ne vermiş, Hakk'a vermiş kurtulur!

Hak sebepsiz verdi bilsen varlığı,
Hem, cömert sunmuştu aynen varlığı.

Çok fetihler var, sebepsiz vermede,
Hakk'a vermektir, arınmak öyle de!

Bil şerîat, kurtuluş, ihsân arar;
Hak bilenler, Hakk'a hâs kurbandılar.

Hem ne Hakk'ı imtihân etmek diler,
Kâr, zarârlar üze gitmez böyleler!

PADIŞAHIN DEFİNENİN YERİNİ GÖSTEREN KÂĞIDI "AL BİZ ARAMADAN VAZGEÇTİK" DİYEREK YOKSULA VERMESİ

Dertli evrâklar verip her dertliye,
Verdi artık, gel de yoksul, al diye.

Hem emin olmuş bütün düşmândan o,
Tez sarılmış oldu, sevdâsıydı bu.

Derde sokmuş, aşk onun olmuştu yâr,
İt görürsün hem, yaralıyken yalar.

Yok ki aşkın derdinin hiç, yâr olan,
Aşka yoktur burda bir mahrem, inân!

Yok aşıklardan daha üstün deli,
Aklı, ondan kör, sağırdır bilmeli!

Gör delirmişlikte yoktur benzeri,
Yok ki irşâd eylesin tıbbın feri!

Bir hekim aşk derdine düşsün eğer,
Tıp kitâbın kanla hep kökten siler!

Akl, hekimlikler çizermiş, aşk desem,
Bir resimdir, her güzellik perde hem!

Aşka düşmüş, döndü, bakmış kendine,
Kendinin meftûn ki, sen oldun yine.

Kıble etmiş gönlünü, durmuş o yâ,
"Leyse lil insanî illâ mâ saâ!"[63]

Bir cevâp duymazdan evvel hem o da,
Etti hep yıllarca sürmüştür, duâ.

Hem icâbet olmadan etmiş duâ,
Gizliden duymuştu "Lebbeyk"ten sedâ!

Lûtfe bel bağlardı hep, dertment adam,
Cûşe gelmiş, oynuyor tef çalmadan.

Yok ki bir ses, yok haber vermiş biri,
Umma, doldurmuş kulak "Lebbeyk" leri!

Her ümît dilsiz, sükût "Lebbeyk" dedi,
Gönlünün varken usanç yok eyledi!

Kov, güvercin, sun alışkınken dama,
Uçma bilmezdir, kanattan bağlı yâ!

Hak ziyâsı, Ey Hüsâm kovsan yine,
Cân kanat bitmiş, gelip yetmiş sana.

Cân kuşu, gezmiş damın etrâfta hep,
İç sebepsiz, dönmeler etmiş talep.

Hep konup, içmek yerim, damın senin,
Uçsa yüksek, dâme âşıktır bilin!

Gönlü fethetmiş o ruh, hırsız gibi,
Olsa birden şükrü inkâr sahibi!

Olsa inkâr, kîn güden aşk komseri,
Gönle odlar doldurur, kalmaz yeri.

Geç de, tuzdan, şimdi sen yönlen aya,
Haydi dön, aşk şahı sesler der, bu yâ!

Ben güvercin misli dam dönmekteyim,
Sarhoşum, artık güvercinlikteyim.

Aşka Cebrâil benim, Sidrem'se sen,
Hastayım ben, Meryem'in Îsâ da sen!

İnci saçmıştır deniz, oynat onu,
Gel bugün sor, hastadır, hoş tut onu!

Sen onunsun, deryâlar olmuş onun,
Vakt onun, aldırma sen, nöbet onun!

---

63 *"İnsan için ancak çalıştığı vardır."*

Hem onun feryâdı olmuş âşikâr,
Gizlidir, Rabbim sen etme târumâr!

Ney'e benzer, çift ağız var bizlerin,
Bir ağız, ondan dudak gizler bilin!

Bir ağız bir tek görünmüş sizlere,
Saldı boşluk içre feryât, her yere.

Cân gözüyle olsa kim vâkıf ona,
Hem gelen feryâdı, nerdendir yine?

Ney soluklar alsa, ondan gelmede,
Ruhun hay huy, onda hay huydan yine!

Ney onun ağzıyla yoldaş olmadan,
Tatlı ses, âlemde olsaymış neden?

Kimle yattın? Hem nasıl kalktın hele?
Bir denizsin, hep köpürdün aşk ile!

"Yâ ubîtu inde Rabbî"[64] belledin,
Âteşin deryâya cân atmış idin!

Bir sedâ: **"Yâ nâru kuni bari'da!"**[65]
Ey uyulmuş zât, seni saklar o da!

Hak ziyâsı, dîn ve gönlün, Ey Hüsâm,
Hiç güneş balçıkla örtülmüş mü hem?

Şimdi bir bak, şurda bir balçık tozu,
Örtmek ister, var güneş, var gökyüzü!

Dağların gönlünde lâ'l şahit sana,
Bağ desen, gülmenle dolmuş baksana!

Nerde erlik mahremi Rüstem, hani?
Böyle yüz harman, deyişmem dâneni!

İsterim sırrında ben, âh etmeyi,
Kuy'da Ali misli eyvâh, etmeyi!

Kîn tutar kalpten senin kardeşlerin,
Dipte kalsın, koy Yûsuf, hoştur bilin!

Sarhoş oldum, ben nedir bilmem kuyu,
Düzde kursam bir çadır, tek doğruyu!

Avca ver, artık âteşten bir meyi,
Sonra sarhoşluk nedir, gör gerçeği!

Söyle yoksul beklesin hep hazneyi,
Biz bu ân bir zevke daldık, pekiyi!

Ey fakir sen Hakk'a yönlen, bekleme,
Gark olan biz, sen de yardım isteme!

Bende, yol gösterme gelmez imkana,
Yok sakal, yok kendimi bilmek bana!

Kıl ki sığmaz, yokluğun elbet meye,
Orya sığsın nefs ve benlikler niye?

Sun ki sâki, şüphecim alsın meyi,
Hem de atsın, her gurur, her benliği!

Hem, gurûrundan bıyıklar burmada,
Bir haset etsin, sakaldan yolmada.

Bilmişiz mevcût düzen, her hîleyi,
Mâttır artık, mât o, mâtlık gerçeği!

Hem görür pîr, yüz yılın doğmuş neyi,
Hem görür kıldan kıla, her gerçeği.

Aynalardan gördü bakmışken avâm,
Pîr de, hâm kerpiçte görmüş oldu tam!

Top sakal, görmez evinden kâseyi,
Pîrse görmüş, nerde var, her bir şeyi!

Sen balıktan doğmasın, ummâna dön,
Çöp müsün, olmuş sakallar sende yön?

Çöp değilsin, kıskanır hep inciler,
Gönle deryâ, dalgalar hoştur meğer!

Gör ki deryâ birdi, yoktur ortağı,
İnci, mercan, dalganın olmuş bağı.

Ortak olmak üzre imkân yok ona,
Eş oluş kalmış uzak, pâk zâtına.

[64] *"Ben geceyi Rabbimin yanında geçirdim." Hadis.*

[65] *"Ey ateş, İbrahim'e karşı serin ve selâmet ol." (Enbiya, 69)*

Bir denizdir, yok ki çiftlik, ızdırâp,
Şaşsa kim dersem neler, hiçtir hitâp!

Şaşılar, körlerle yoldaşsak eğer,
Müşrikin söz söylemek, bulmuş değer.

Vahdetin, hep birliğin öz hâldedir,
Şirke meydân, bunca çokluk gösterir.

Çift görenler misli olsun, dinle sen,
Yâ ağız yum, yâ başından sus hemen!

Yâ nöbetleş, bâzı sus, bâzan konuş!
Sen şaşırtan, bir avuç çal, olsun iş!

Şöyle görsen mahremi, cân sırrı ne,
Gül görürsen nâra at, bülbülcene!

Hîle dolmuş bir tulum görmüş isen,
Ört dudak, sırlar dolan küp ol ki sen!

Has suyun düşmânı soysuz, oynama,
Cahilin taş, küp kırar, tutmaz yama.

Câhilin zahmet nedir, gel sabr edin,
Hak'tan aldın bilgi, akl sen hoş geçin!

Ehliyetsiz üzre sabr, olmuş cilâ,
Nerde var, sabrdan gönül parlar hele!

Nemrud'un âteş, cilâ İbrâhim'e,
Bir temizlik, verdi parlaklık yine!

Kavminin dert, Nûh'a, sabrıymış cilâ,
Sabrı Nûh'un parlayıştır, bak hele!

ŞEYH HASAN-I HARAKANÎ'NİN HİKÂYESİ

Gitti Talkan'dan biri, tâ Harkan'a,
Gâyesi varmak Hüseyn-i Harkan'a.

Aştı dağlar, çokça va'di geçti yâ,
Görmek ister Hakk'a hep yalvarmada!

Yolda çekmiş, nice zahmet var ise,
Kıymeti çoktur fakat, kestim kısa.

Yol tükenmiş, onca zahmetler ile,
Sordu şeyhin hâneyi, görsün hele.

Öğrenip çalmış kapu saygıyla hem,
Baş çıkarmış şeyhin avrat, işbu dem!

Der: "Keremkâr, söyle, maksadın nedir?"
"Şeyhi görmek isterim, şeyh nerdedir?"

Kahkaha atmış kadın, der: "Bak şuna,
Ak sakalken, bak onun arzûsuna!

Yok mu yer, yurdun, düşersin derde sen,
Bir düşün, boş yol tutar oldun neden?

İstedin ahmak gelip görmek neden?
Yoksa, yurdundan usanç duydun mu sen?

Yoksa, şeytan, bir yular vurmuş sana,
Vesvesen olmuş senin yoldan yana."

Öyle pis söz, söyleyip durmuştu hem,
Hepsinin hiç yok ki imkân, söylesem!

DERVÎŞİN "ŞEYH NEREDE? ONU NEREDE BULURUM" DİYE SORMASI. ŞEYHİN KARISININ DA ÇİRKİNCE CEVÂPLAR VERMESİ

Gözlerinden aktı yaşlar, der ki o;
"Hâs, şirin şah nerde? Göster sen onu!"

Der kadın: "Bomboş riyâkâr, bir adam,
Bir tuzak kur, hem kement atmakta tam!

Benzerin yüzler değirmenlik sakal,
Buldu azgınlıkla mutlak böyle hâl!

Görmeden dönsen hayırdır, baksana,
Hem de azdırmaz, dönersin yurduna!

Onda iş lâf, kâseler görsün yalar,
Hep davuldan ses, duyarlar âşikâr!

İşte bunlar benzeşir cuhûtlara,
Hep öküz bulmuş tapar, bak onlara!

Hep hazır yer, gündüzün her sofrada,
Hep uyur, yoktur ibâdet ortada!

Terkeden halklardı, yüz olgun ilim,
Hîledir hâl, riyâkârlık bildiğim.

Nerde, Mûsa'nın soyundan gelseler,
Hep öküz tapmışta kanlar dökseler.

Hak'tan ürkmüş şer'i atmışlar geri,
Hem Ömer'ler nerde? Titretsin yeri!

Pisse, bunlardan yayılmış iş olan
Böyle ruhsat buldu hep, kalleş olan!

Nerde Peygamber, o dostlar nerdeler?
Hep edep, tesbîh, namâzlar nerdeler?"

KADININ KÜFÜRLERİNE KARŞILIK DERVÎŞİN KIZIP CEVÂP VERMESİ

Genç, yeter derken bağırmış, öyle ki,
"Gündüz olmuş, bekçilik neymiş peki?

Erlerin nûr tuttu şark, garp, her yeri,
Etti hayret, secde sarmış gökleri.

Koç denen burçtan doğar, Hakk'ın güneş,
Hep utançtan örtünür altın güneş.

Sendedir, İblîs'e benzer saçmalık,
Hem bu topraktan çevirmez, çok yazık!

Ben bulut hiç olmadım, yel döndüre,
Toz çevirsin, şimdi burdan boş yere!

Hem odur nûrdan, keremler kıblesi,
Olmasın; kıble olur küfrün sesi!

Hep hevâdan, der mubah sapkın o da,
Gelse Hak'tan, yükseliş var ortada!

Hiç hesapsız nûr, sunar nûr saçmayı,
Orda şeytân, aldı İslâm'dan payı.

Orda ermiş er olan, yüksekliğe,
Dört melekten ders ulaşmış öncüye.

Âdem üst, dönmüş melekler secdeye,
Post döner iç üze secde etmeye!

Allah'ın mum, üfleyen sen, kart kadın,
Hem yanarsın, baş yanar, kokmuş adın.

Hem nasıl it ağzı pisletsin deniz,
Üflesen sönmez güneş hiç dersiniz!

Sen görünmüş üzre hükm etmektesin,
Zahirinden, batın aydın dır, kesin!

Zâhir olmuşlar zuhûrun hükm ile,
Çok kusur, noksanla dolmuştur bile!

Kim ki Hakk'ın mum için, uf der ise,
Sönmemiş mum, ağzı yanmış neylese!

Hem karanlıklar kuşu görmüş rüyâ,
Hem güneşten bir yetim dünyâ güyâ!

Ruhun ummândan çıkar çok dalgalar,
Nûh tûfânından gelir üstün çıkar!

Hem, Kenan'ın gözde kıl bitmişti de,
Dağ demiş, neymiş gemi, terk etmede!

Bir yarımcık dalgadır, vurmuştu da,
Yok Kenan, dağlar görünmez ortada!

Nûr saçar ay, it gelir havlar durur,
Nerde itler, mehtabın ortak olur?

Ay ışırken, yolcu, yollar almada,
Dönmemiş yoldan, köpek havlarsa da!

Cûz' ki külle yollanır, bir ok desen,
Bir kokan âcûze var, uymaz hemen.

Ârifân takvâya bir cân benzeri,
Marifetler eskinin mahsulleri!

Züht diyorsak, ekmenin gayret demek,
Marifet biçmek, hasatlar beklemek!

Hem çalışmak, hem inanç ten benzeri,
Ekmenin ruh; marifet biçtikleri!

Doğruluklar hem de, doğrularda o,
Sır açan olmuş odur, sırlarda o.

Hem günün, hem yarının tek şahı o,
Post ki lûtfun gönle kul, tezgahı o!

Şeyh "Ene'l-Hak" söylemişken bir kere,
Hem boğaz sıkmakta dönmüş körlere.

Kulda varlık, Hak'ta yok olsun, işit!
Arta kalmış, hem ne vardır, bil de git!

Varsa göz, bir aç da bak, sen âşikâr,
"Lâ" dedin, yoktan kalan, artık ne var?

Gök ve ay gördün, tükürdün, buysa az,
Âh kesilseymiş ağız, dil, hem boğaz!

Şüphesiz tükrük demen dönmüş geri,
Hiç ulaşmaz, kavramaz hem gökleri.

Tâ kıyâmet söylenir Ebû Leheb,
"Ellerin elbet kurur" derlerdi hep!

Var davul, var bayrağı, var mülk denen,
Sade ittir Hakka bir yer gösteren!

Hem semâ, mehtâbının ben kul diyor,
Şark ve garp ondan ki ekmek istiyor.

Emridir "Levlâke," Yazmıştır kime,
Cümle muhtâç, rızkı ondan taksime!

Olmasaymış, yok olur toptan felek,
Nûrlu gezmekten kalır yurtsuz melek.

Olmasaymış, yok deniz heybetliler,
Yok balık, yok şaha lâyık inciler.

Olmasaymış, nerden olsun yer denen,
Hazne yok, yok yasemen, yok istenen.

Hem rızıklar, meyve bekler yağmuru,
Hasretinden, hep dudaklar kupkuru.

Sen uyan! Tersten düğüm var, belle git,
Gel de, yardım etmişe sen, yardım et!

Ey fakir, artık zekât ver zengine,
Hem ipek, altın fakirindir yine!

Sen beter oldun, şu makbûl ruha eş,
Nûh'a bir kâfir eş olmuş, işte iş!

Olmasaydın sen bu kutsal hâneden,
Parçalardım, yok olurdu suret denen!

Kurtarırdım Nûh'a benzer şeyhi ben,
Eylenir dersen kısas, şandır hemen!

Ben zamânın, şahının hâs hâneden,
Eylemezdim, bil ki küstâhlıkta ben.

Kalk! Duâ et! Hânenin sensin köpek,
Yoksa lâyık neyse, ben yapmam gerek!"

DERVÎŞİN ŞEYHİN EVİNDEN DÖNMESİ VE ŞEYHİ HALKA SORMASI, HALKIN DA "ŞEYH ŞU ORMANA GİTTİ" DİYEREK HABER VERMELERİ

Sonra sormuş oldu dervîş, herkese,
Hem arar şeyh, nerde dermiş herkese.

Der ki bir fert: "Ülkenin tek kutbudur,
Hem odun kesmektedir, ormandadır!"

Fikri keskin, zülfikâr, fikrin deniz,
Şeyh için olmuştu orman, onda iz!

Vesvese vermişti şeytân, dervîşe,
Böyle bir avrat nasıl girmiş işe?

Böyle bir şeyh, saklamış dirlik neden?
Hem de kalmış pis kadın, birlik neden?

Zıd nasıl, zıddıyla birlik olmada?
Halka imam nerde? Maymun nerde yâ?

Çekti âteş misli hem "lâ havle"ler,
İtirâz, kînler küfür olmuş gider.

Ben kimim hem, attım el Hakk'ın işe,
Kalbe düşmüş bunca kîn, çok endişe?

Sonra nefsinden dönüp saldırmada,
Bir körükten, gönle isler dolmada.

Yok gerek, elbette hiç Cebrâil'e,
Hem de, yapsın sohbeti, şeytân ile?

Yolkesen rehber için, olmaz delîl,
Mümkün olmaz, hem Âzer, uysun Halîl!

MÜRİDÎN MURÂDINA ERMESİ, DERVÎŞİN ORMANA YAKIN BİR YERDE ŞEYHLE BULUŞMASI

Böyle derken, şeyh de yaklaşmış ona,
Geldi şeyh, binmiş olup bir aslana,

Kükremiş aslan odun çekmiş ona,
Kutlu şeyh gelmiş, oturmuş üstüne.

Bir yılan erkek ve oymuş kamçısı,
Kamilin gerçekte buymuş kamçısı.

Bil yakînen cümle şeylerden yana,
Binme mümkün, çünkü sarhoş aslana!

Bir görünmüş, bir görünmez olsa da,
Cân gözünden gizlilik yok ortada!

Onların altında, yüzbin aslanı,
Gör, odun çekmektedir, gaypdan tanı!

İnsan olmaz kimseler görsün diye,
Hakkı tek tek sundu, göz alsın diye.

Şah uzaktan gördü, o, gülmüş hemen;
Aldanıp, şeytân ne der hiç duyma sen!

Gönlünün nûrdan görürken, ol celîl,
Fikri neymiş bildi, nûrdur hoş delîl!

Dervîşin, bilmiş hünerment hâlini,
Söylemiş bir bir onun ahvalini.

Sonra hâslıklar terennüm eyleyen,
Ağz açıp, söyler kadından söz hemen.

Der: "Tahammül nefsin istekten değil,
Zân nefisten geldi, sen ordan çekil!

Çekmeseydim ben, kadından yük hele,
Yük çeker olmazdı gör, aslan bile!

Merkep oldum, ben meğer Hak emrine,
Sarhoşum, ağzım köpük dolmuş yine!

Buyruğundan yok yarım, hâmlık bize,
Halk kınar, nerden gelir olsun söze?

Hâmlığım, hem hâslığım, fermânla var,
Cânımız yüz üstü hep, Allah arar.

Bizde tek, çiftlik heveslerden değil,
Hak zar atmış, cânımız emrinde bil!

Çektim ahmak nâzı, olsun yüz hele,
Renk ve ıtrın aşk nedir bilmem bile!

Dersidir öğrencinin, hem bunca nâz,
Bir düşün sen, zor nedir, harpten birâz!

Nerye mi? Yol yok ki ordan hiç yere,
Hak nûrundan göz kamaşmış yerlere!

Hem tasavvur, hem vehimlerden uzak,
Nûra nûrdur, nûra nûrdur, nûra bak!

Huyca pis yoldaşla sen anlaş diye,
Alttan aldım, onla sen uzlaş diye!

"Hem anahtardır sabır dertler için, "
Sırra ermek istesen, derttir çekin!

Sen tahammül eylesen âdilere,
Nûrlanırsın, hem de sünnetler ile!

Hem Nebîler, âdilerden çektiler,
Çok yılan huy, böylelerden çektiler.

Yarlığar olmuş, Hüda'nın maksadı,
Tâ ezelden, hep tecelliymiş adı.

Zıddı olmazdan görünmez her ne var,
Zıddı yoktur, Hak görünmez âşikâr!

"Ben Yeryüzünde Bir Halîfe Yaratacağım" Âyetinin Hikmeti

Halifem der, yerde seçmiş ehlidil,
Şahlığından, aynalar seçmişti bil!

Hem hudutsuz sâflığı vermiş ona,
Zıddı zulmet, eyleyip koymuş yana.

Ak, siyâh çift bayrağı dikmiş öne,
Nûrlu Âdem, hem siyâh iblîs yine!

Ordular yapmış savaş hiç durmadan,
Hep gelip geçmiş meğer, çoklar inân!

Devri Hâbil'dir, gelip çatmış yine,
Nûru pâkın zıddı Kâbil, görsene!

Hem adâlet, zulüm olan, bayrak denen,
Geldi Nemrut devridir, ermiş hemen.

Oldu İbrâhim'e zıd, düşmân ki o,
Kîn ve düşmânlıkla, harb etmişti o!

Hem savaşmak olmamış hoş öyle yâ,
Çifti, âteşler ayırmış olmada.

Müşkili hallolsa derken milletin,
Âteş, âzab etti hâkemlik kesin!

Devri geçmiş, böyle hep bitmiş demek,
Gör Firavun, hem Kelim'in vakte dek!

Nice yıllar, harp yaşanmış ortada,
Böyle işler, hep usançlar vermede.

Hâkem etmiş oldu Hak, deryâyı yâ,
Gel de gör, kim öncüdür pay almada!

Sürdü yıllar, geldi devri Mustafâ,
Hem Ebû Cehl çıktı, sultân-ı cefâ!

Hakk'a hizmetten, Semud'a bir sedâ,
Allah'ın emriyle, cânlar almada!

Hızlı hizmetkâr tutup, Ad kavmine,
Hızla kalkmış, hızla esmiş, yel yine!

Bildi Kârun ismidir gör, yer denen,
Yumşacık yer, kînle yutmuş emr ilen!

Yumşacık yer, kahre düşmüş oldu say,
Kârun'un mâl, mülkü yutmak pek kolay!

Bir direk olmuş senin lokman tene,
Açlığın hançer için zırh, bilsene!

Hak da kahrı, koymuş olsa lokmana,
Dert, boğazdan sıksa, ölmek var sana.

Hem soğuklardan korur esvâbına,
Zemheriden hûy verir Allah ona;

Buz olup birdenbire hâs cübbeniz,
Kar olur, hepten ziyânkâr bilseniz.

Sen ki çift kat olmadın, tek kat diye,
Sen ki gâfilsin âzabı zülleye.

Şehre, her köy üzre, gelmiş emri Hak,
Ev, divâr, âsiye artık, gölge yok!

Mâni olmazsın güneş, yağmurlara,
Koştu millet o güneş Peygambere!

"Çoklar ölmüş ey ulu, senden amân;"
Bilmek istersen yazar tefsîr olan!

Etti asâdan yılan gör tez o el,
Kâfidir, dinler olursan bir mesel!

Sende göz var, anlayış yoktur ama,
Dondu kaynak, sâde bir etten yama!

Hem bu yüzden, fikri halk etmiş Hüda,
"Anlayıp bak!" emrini söylerdi yâ!

Döv denilmiş sen soğuk olsun demir.
Yoksa gel, Dâvud'un etrâf, dön denir.

2185. Ten ki ölmüş, haydi İsrâfîl'e koş,
Kalp ki donmuş, var güneş, sen onla coş!

Sen, hayâli giysi giydin eynine,
Zân, sofistâîlerin yoldaş mı ne?

Onların yok aklı, yoktur duygusu,
Duygu yok, vardan öteyken doğrusu.

Gel uyan! Söz çiğnemek devrindeyiz,
Söyler olsan, halka rüsvâlardanız!

Neydi iman? Kaynağından akma su,
Tende cân yok, "gitti" derler doğrusu!

2190. Ten bağından, cân çözen hikmet ile,
Saldı çimler üzre, hikmetler hele!

Hayvanî ruh, insanî ruh var sana,
Fark eden kim, âferin derler ona!

Böyle Hak fermâna, kim uymuş ise,
Gül diken eyler, diken gül etmede.

AZÂP RÜZGÂRI ESTİĞİ ZAMÂN HÛD ALEYHİSSELÂM'IN ÜMMETİNİ KURTARMA MUCİZESİ

Kaçtı mü'minler zarârdan bir yere,
Toplanır olmuştular bir yerlere.

Yeldi tûfân, lûtfu Hak olmuş gemi,
Çoktu tûfân, Allah'ın çokmuş gemi!

2195. Saltanattan bir gemi eyler Hüda,
Hırsla, düşman saflarından vurmada!

Saltanat maksat değil, halkın aman,
Kalkmasın mülkün metânet ortadan!

Hep döner durmaz, değirmen beygiri,
Bitsin isterken, dayak gitsin geri.

Çekti hep, bilmez fakat, hep dönmede,
Hem susamdan yağ çıkar bilmezdi de!

Kağnı çekmek, neylesen, bilmez öküz,
Hep dayak var, korkudan durmaz öküz!

2200. Öyle bir dert, korku vermiş, Hak ona,
Kalmamış güçlük yürür, işten yana!

Nefsinin emrindedir tüccar denen,
Gayret etmez ki cihân bulsun düzen!

Koştu herkes, derde merhem bulmaya,
Derken âlem yönlenir, doğrulmaya.

Hak, direk etmiş cihâna korkuyu,
Yön verir iş üzre, bir cân korkusu.

Hakk'ka hamd, dünyâ düzen bulsun demiş,
Korkuyu, ıslâha mimâr eylemiş!

2205. Korktular bunlar fenâ, çirkin ne var,
Kendisinden korkacak, bir fert mi var?

Hem demek var, herkesin hâkim biri,
Duygular bilmez, yakındır izleri.

Gizli bir yerlerde, duymak varsa da,
Ev duvarından da duymak, yoktu yâ!

Hakk'ı duymuş his bu dünyâdan değil,
Böyle his, bir başka histir, öyle bil!

Hayvânî his bulmalı kıymet desek,
Her öküz, merkep, Bâyezid eş demek!

2210. Ruha yoldaş eyleyen Hak tenleri,
Eylemiş Nûh'un Burak, gör işleri!

İstesin olmuş gemi tufana eş,
İstesin, olmuş belâ insana eş!

Ey fakir, her ân gönül tûfân, gemi,
Bazı derdin, bazı var zevkin demi!

Hem vapur, hem sen, deniz görmez isen,
Bari gel gör, cüzlerin titrer iken.

Korkunun aslı nedir, göz görmemiş,
Çok hayâl var, ferdi korkak eylemiş.

Yumruk atmış, kör için sarhoş biri,
Sandı yermiş, merkebin teptikleri.

Hem o ân duymuştu ses, vermiş deve,
Körde yansır ayna, duymaktan nüve.

Sonra der: "Elbette taştır gelmede,
Çınlayan gök kubbeden, düşmüş mü ne?

Hem bu olmaz, hem o olmaz, yok öte,
Korku halk etmiş olan, göstermede.

Titreyiş, korkun gelir el kimseden,
Kimse korkmaz kendisinden, bil ki sen!

Feylesofluk bir vehim der, korkuya,
Eğri anlar oldu onlar, dersi yâ!

Gerçeğin olmaz, vehim olmaz bile,
Gerçek olmazdan gönül dönmez bile!

Doğrular yokken, yalan yok ortada,
Hep yalanlar, doğru varken çıkmada!

Doğrunun parlaklığı, görmüş yalan,
Doğru sansınlar deyip, dermiş yalan.

Doğru bekler, dinleyip durmuş yalan,
Şükre yönlen, hakkı inkâr etme sen!

Feylesofun aşkı neymiş, söylesem,
Hak gemiden, ummânından söz desem!

Ben geminden söylesem, ders gönlüne,
Küllü dersem, cüz'e kaynaktır yine!

Ermiş insan, Nuh kadar kaptan, tanı,
Câhilin sohbetse, tûfândır hani!

Erkek aslan, ejdehâdan, korkma sen,
Eş ve dostundan sakın dur, sen hemen!

Bil, senin ömrün ederler târumâr,
Gaypta rızkın eksilir, gör âşikâr!

San, susuz merkep hayâlden niyyeti,
Ten kabından, emdi fikrin şerbeti!

Hep fesâtlar, âb u hayvândan meğer,
Bulduğun şebnem nedir, emmekteler.

Dalda, nemler yoksa, oymuş bildiren,
Hem kurur dal, oynamazdır, bil ki sen!

Hem uzuvlar, tâze dallar benzeri,
Nerye döndürsen döner, her bir yeri!

Sen dilersen, bir sepet örmekte var,
İstesen, çember yaparsın âşikâr!

Bir çekilsin özsular, olsun kuru,
Neylesen yitmiş, bükülmek unsuru!

"Gâm-küsâla"[66] diyor Kur'an, oku,
Sen kökünden seyredersin doğruyu!

Söz demek, ateşe benzer bu nişan,
Dön de yoksul ferdi anlat şimdi sen!

Sen, fidan yakmış âteş gördünse de,
Cân, hayâl yakmış âteşler, görsene!

Böyle bir âteş bulur olmuşsa cân,
Hem hayâl, hem gerçeğe vermez amân!

Tilkinin, her aslanın düşmânıdır,
Yok ki bir şey, var onun tek namıdır!

Git onun gerçekle, varlıktan öte,
"Bismi"nin sen ol elif yit, sözde de!

---

66 *"Onlar (münafıklar) namaza üşenerek kalkarlar…" (Zariyat, 51)*

Bak Elif gizlendi artık "Bismi" de,
Onda hem var, yokluğu, söylenmede!

Var ulanmak, harf düşerken, bir kere,
Yok olur artık, görünmez bizlere!

Öyle birleşmiş olur hem 'Be'yle 'Sin,'
Öyle birleşmek, "Elif" sevmez hemin!

2245. Böyle birlik istemez bir harf bile,
Bence, söz kesmek gelir lâzım hele!

Bir "Elif' yok oldu ammâ 'Sin'le 'Be',
Burda susmak vacip olmuş, öyle de!

Varlığından hem Elif geçmiş olur,
'Sin'le 'Be,' ondan, onu söyler durur.

"Atmadın sen, atmışız biz!" âyeti,
Dinleyip, elbet Resûlullah dedi.

Hiç ilâç içmezseniz, dermân yine,
İçseniz, yok olsa, hoştur derdine.

2250. Her deniz olsun boya, orman kalem,
Öyledir gör, Mesnevî bitmez ki hem!

Varsa toprak, varsa bir kerpiç döken,
Mesnevî bitsin, tükensin, umma sen!

Kalmasın toprak ve kerpiç taşlaşır,
Mesnevî, tekrâr coşup topraklaşır.

Kalmasın orman, tükensin dal, budak;
Hem denizden uç verir ormandı bak!

Hem bu yüzden, derde katlanmıştı yâ,
Der ki: "Deryâdan çıkar söz, uy ona!"

2255. Çık denizden, koy yüzün sen yerlere,
Hem oyundan söz güzeldir gençlere.

Hep oyun oynar çocuklar, bak buna,
Cân olur her dem, akılla âşinâ,

Hem oyun oynar çocuk, artar akıl,
Akla uymazken oyun, hâl böyle bil.

Hem oyun oynar mı hiç, dîvâneler,
Cüz'ü lâzım, külle yönlensin meğer!

Kubbe ve Define Hikâyesine Dönüş

İşte âciz, yoksulun en sâf hayâl,
Gel diyorken, bizde koymazmış mecâl!

2260. Duymuşum ben, sen meğer duymaz iken,
Vâkıfım artık onun esrâra ben!

Hazne ister sanma, gerçek hazne o,
Dost denen, manâda dosttur, doğrusu!

Kendinin hem resme dönmüş secdede,
Önde bir ayna, dönüp seyretmede!

Aynadır sonsuzluğun, az gerçeği,
Görse yitmiş, kalmamış hiç bir şeyi!

Hem hayâl, hem kendi, fânî olmada,
Bilgi, bilmezlikte yokluk bulmada.

2265. Bizde mevcût bilgisizlikten öte,
Bilgi var "ben" söyleyip uç vermede.

"Âdem üzre secde et" ünler sesi;
Sen de Âdem olmadın mı böylesi?

Hem, melek gözlerdeki şaşlık yiten,
Lâcivert gök misli yansır, yer denen.

"Lâ ilâh.." derken kalan yalnız Hüda,
Bitti her şey, sâde tevhît ortada!

Hem o dostun, doğru yol bulmuş, o yâr;
Çekme vaktiymiş kulaktan, âşikâr!

2270. "Çeşmeden akmış sudan ağzı yıka,
Gizledin söz, halka denmez mutlaka.

Söylesen, çıkmaz muhakkak meydâna,
Sen kalırsın, yüklenip suçtan yana.

Ben ki etrâfında, hep dönmekteyim,
Dinleyen ben, söyleyen elbet benim!

Yoksulun sen, hazneninden söylesen,
Onların dert, zahmetinden söyle sen!

Rahmetin kaynakları, olmuş herâm,
Öldüren bir zehr içerler, câmla tam!

2275. Hep etekler doldu toprak, çektiler,
Kaynağından kesmeye, yönlendiler.

Çeşmenin, kaynak desen, deryâ sunar,
Bir avuç kil atsanız, dolmak mı var?

Çeşme der: "Ben akmadım sizler için,
Asla akmam sizlere, sizler bilin!"

Huyca milletler ki, ters hûylarladır,
İçmemiş su yer gelip yutmaktadır.

Bunların huylar, nebîler zıddıdır,
Desteği onlar ki, şeytandan alır.

2280. Hak mühür vurmuş, görürsün görmeye,
Göz kaparsın, göz yumar oldun niye?

Göz yumup sen, gözlerin açtın neye?
Gördüğün hep, pis olan şeyler niye?

Lûtf edip doğmuş, inayetten güneş,
Hep ümîtsizler olurken, lûtfe eş!

Başlatır, oynar oyun, rahmet diye,
Küfr yönelmiş, geldi artık tövbeye.

Halkta bahtsızlık görürken bak Hüda,
Rahmetinden çeşmeler yağdırmada.

2285. Her diken, sermâye olmuş goncaya,
Hem yılan, boynuzla süs almıştı yâ!

Sundu zulmetlerde bir gündüz, gece,
Yoksulun el, erdi görsen, çok güce.

Kum, Halîl'in elde un, Hakk'ın işi,
Dağ olur, Dâvud'un elbet yoldaşı.

Vahşi dağ zulmün buluttan ağz açar,
"Zîr" ve "bem"ler perdesinden çenk çalar,

Halka, nefretler duyan Dâvut, ki kal,
Dinle bizden, karşılıklar, bizden al!

DEFİNE ARAYAN YOKSULUN ÇOK ARAMALARDAN SONRA ÂCİZ KALIP "EY GİZLİLERİ AÇIĞA ÇIKARAN, SEN BU GİZLİ SIRRI MEYDÂNA ÇIKAR!" DİYEREK ALLAH'A YALVARMASI

2290. Der ki dervîş: "Sen ki sırlardan bilen,
Hazne derken, harcamıştım ömrü ben!

Tezliğin sarf etti hırs şeytânı da,
Yok yavaşlık, tedbîrin imkânı da!

Sâde bir tek lokma sunmaz tencerem,
El siyâh, yanmış ağız olmuştu hem.

Bir düğüm var bilmedim hiç çözmeyi,
Bağlayan kim istemem, çözsek deyi.

Hak sözünden tefsîr et, sen Hak sözü,
Sen uyan! Dosdoğru neşret bak sözü!

2295. Bağlayan kim? Hem çözer oymuş düğüm!
Nükte, sır kim derse açmış bildiğim!

Böyle sözler, anlamak, gelmiş kolay,
Min ledün'den varmıdır, bilmiş kolay!

Der ki: "Ya Rab! Eylemiştim tövbe ben;
Sen kapattın bir kapı, aç şimdi sen!

Yok duâ etmekte bizden bir hüner,
Sakladım boş yalvarışlar, aldı yer!

Hem hüner, hem ben, o hâs kalp nerdeler?
Hepsi sensin, hepsi aksinmiş meğer!

2300. Ben ki rüyâlarda bir tedbîrleyim,
Suyla gark olmuş olan bir tekneyim.

Hem ne ben kalmaktayım, yoktur hüner,
Leşmişim gövdemde, gövdem bîhaber!

Gör, o şahlar şahı, her gündüz gece,
“Ben miyim Rab?” var “Evet!” ler öylece.

Kim “Evet” der uykunun, sel silmede,
Sanki timsahlar yemiş, hep ölmede.

Hem sabahlar, zulmetin kından çeker,
Bir kılıç parlar elinden, her seher!

2305. Şark güneş, dürmüş olurken zulmeti,
Hem karanlık timsahı, kusmuş idi.

Biz Yûnus olduk, balıktan kurtulan,
Yurt olur bizler için rengin cihân!

Halk, Yûnus emsâli tesbîh ettiler,
Zulmetin içlerde meydan buldular.

Her seher vakti zulemden çıktılar,
Hakk’a dönmüş, hepsi şöyle derdiler:

“Ey Hüda, rahmet dolar olmuş gecem,
Tad ve rahmet, hazne sundun sen ki hem.

2310. Üstü pul pul timsaha dönmüş gece,
Gözde nurdur, tende kuvvet öylece.

Sen olur olsan ki, birlik bizlere,
Korkulandan, korku yoktur bir kere!

Sandı Mûsa bir alev, o nûr idi,
Gece zenci sanmışız o hûr idi!

Örtmesin ummânı çerçöpler bile,
Bir göz ister olmuşuz, senden hele!

Hem sihirbâzlar ki göz açmıştılar,
El, ayaksız, onlar el çırpmıştılar!

2315. Hep sebepler bağlamış göz, halkta bil,
Kim ki titrer, öylesi, ashâb değil!

Hem hakîkat ehlidir ashâbı, gör,
Hak kapı açmış, sedir olmuştu yer!

Allah’ın elden, hak etsin, etmesin,
Hak azât etmiş ve kurtulmuş kesin!

Yokluğun âlemde, hak ettik neyi,
Hem de cân aldık ve bulduk bilgiyi?

Sensin ey ağyârı, hem yâr eyleyen,
Hem dikenler üzre sen, güller veren!

2320. Toprağım süz, tâzeden hem, şimdi sen,
Hiç olan şey, tâze şey olsun hemen!

Önceden elbet duâ emrin senin,
Nerde toprak, bir duâ etsin hemin!

Hem de mâdem, duâlar emrin dedim,
Hikmetin çok, sen kabul et istedim!

Hem kırılmış geceler, fehmin gemi,
Kalmamış korku, ümît, ye’sin demi!

Rahmetin deryâya, Allah daldırır,
Bunca fenler gönderir, hem, doldurur!

2325. Bâzılar, bulmuş yücelmek nûrunu,
Bâzılar bulmuş hayâl, vehmin yönü!

Bende rey, tedbîr olur olsaydı hem,
Yaptığım her şey, benim hükmümdü tam.

Yatsam aklım, hiç de, gitmezmiş gece,
Tutsak olmuş kuş değildik öylece!

Cân, durak neymiş bileymiş uykuda,
İmtihânlı, imtihânsız olsa da!

Bağlayıp, çözmek elimden gelmeden,
Bende benlik, yükselir, bilmem neden?

2330. Gördüğüm şey, görmemiş sandım yine,
Hem duâdan kaldırıp zembîl yine!

Bir şeyim yok, bir elifken Ey Kerîm,
Bir mimim kalpten ki dar, gönlüm derim!

Hem “Elif, Mim,” varlığın bir annedir,
Anne Mim, yoksul Elif, ondan fakir.

“Hem Elif yoksul demek” gaflet bize,
Mim de darlık, bir akıl, hikmet bize!

Mest olup gitsem döner oldum hiçe,
Dönse aklım kıvranış var öylece!

2335. Böyle hiçken, hiçe yükler yükleme,
Kıvranırken, buydu sen devlet deme!

Bak düzeltmek üzre yok hiçbir şeyim,
Bense, yüzler dertlerin vehmindeyim.

Yok benim hiçbir şeyim lûtfet bana,
Çektiğim zahmet, n’olur rahm et bana!

Gözyaşımdır, batmışım çıplak ki ben,
Ben uzak kaldım, kapın var, görmeden!

Ağlamam gözsüz bırakmış, bak kula,
Ver ki yaşlar, çok yeşil bitmiş ola!

2340. Gözyaşım artık kurur oldukça sen,
Hem Nebî’nin, gözyaşından ver hemen!

Onda devlet, bunca Lûtfun var sana,
Ağlayış isterdi senden, baksana.

Şimdi artık kap yalar bir kimseyim,
Gözyaşım, iplik olup, akmaz beyim!

Böyle bir göz, ağlayış meftûn iken,
Gözyaşım aksın, nehir olsun hemen!

Yüzler ırmaktan ki, üstün katresi,
İns ve cinni kurtaran yaş cümlesi!”

2345. Hem o Cennet bağı, yağmur istedi,
Pis çorak kil, üzre hiç, olmaz dedi!

Kardeşim, el çekme duândan yeter,
İsterim ben, reddi var olsun eğer!

Mâni olmuş olsa ekmek yaşlara,
El yu elbet, sen de ondan aç ara!

Eyle dikkât, sen de düzgünleş hele,
Gözyaşından yap ki ekmek, al ele!

Hâtifin Hazine Arayan Yoksula Seslenmesi, Hazinenin Sırrını Açıklaması”

Hep duâlardan gelir ilhâm ona,
Müşkülât keşf oldu, Hak’tan baksana!

2350. Bir gâip ses: “Yay için ok koy” dedi,
Var gücünce, çek deyip söylenmedi!

Hem de, var kuvvetle yay çek denmedi,
Koy bir ok, hem sen gelip atsan, dedi.

Pek lüzumsuz harcadın kuvvet ki sen,
Gösteriş yaptın, hüner göstermeden.

Sert o yay, artık bırak, azcık yürü,
Oysa fazla gitmesin, bulsun yeri.

Nerye düşmüş orya sen vur kazmayı,
Hazne var, gör, al o altından payı!

2355. Şah damarlardan yakın, Allah sana,
Fikr okun attın, uzaklardan yana!

Sen ki, yaylardan çekip oklar atan,
Av yakın, sensin uzak düşmüş kalan!

Kim uzak ok atsa, kalmıştır uzak,
Hazneden kalmış uzak, bir oydu bak!

Feylesof fikriyle ölmüş, öldü o,
Koy ki koşsun, hazne var, sırt döndü o!

Koş desen, koşmuştu fazla bil ki sen,
Pek uzaklaşmıştı gönlün gâyeden!

"Hak için harp eyleyin" söyler Hüda,
Ey kararsız, gel uzaklaş der mi yâ?

Bak Kenân bıkmış, inât etmiş Nûh'a,
Kurtuluş var, "işte dağ" derken daha;

Tırmanırdım der, o dönmüşken dağa,
Kurtuluştan düştü tam mahrûmluğa!

Her sabâh, dervişti hep, oklar atan,
Hep uzaktır, hazne varken, bulmadan!

Kuvveten çok, yaylar almışken ele,
Fazla mahrûm olmalar, gelmiş dile!

Eskilerden kalma söz var söylesek;
"Câhilin elbet cezâ lâyık gerek!"

Ustasından ar duyar câhil olan,
Tâze bir dükkân açar olmuş o ân!

Sen izinsiz aç da gör dükkânını,
Koktu, akrep, hep yılandır her yanı!

Gel kapat dükkânı sen, bir dön hele,
Var yeşil, su, kırda güller dön hele.

Bildi kibrinden Kenân, dağlar gemi,
Kurtarır der dağ, fakat vermez demi.

Hem utanmış oldu ok, yaydan o ân,
İstenen, koynunda beklerken hemen!

Bilgiler, çok anlayış, mantık denen,
Gulyabandır, bâzı olmuş yolkesen!

Ehl-i cennet, ahmak insanlar da var,
Feylesof, şerrinden ayrılmış yaşar!

Sen fazîletten soyundur kendini,
Öyle her ân, rahmetim bulsun seni!

Zıt fazîlet, hem niyâz, sıkkınlığa,
Anlayış kalsın, yönel ahmaklığa!

Anlayış; hırslar, tamâhlardır tuzak,
Hâs olan şeytan, akıl ister mi bak?

Aklı çoklar san'ata ermekteler,
Aklı az, san'atta Hak görmekteler!

Annenin ellerde kalmıştır bebek,
Yavrunun anne ayak, hem el demek!

BİRİ MÜSLÜMÂN, BİRİ HIRİSTİYAN, ÜÇÜNCÜSÜ DE YAHUDİ OLAN ÜÇ YOLCU BİR KONAK YERİNDE YİYECEK BULDULAR. HIRİSTİYAN VE YAHUDİ TOKTULAR. "BUNU YARIN YİYELİM" DEDİLER. MÜSLÜMÂN'SA ORUÇLUYDU. ONLARLA BAŞA ÇIKAMAYACAĞINDAN AÇ KALDI

Var hikâyem, duy ki bizden ey oğul!
Sen hünerden çekme zahmet, bil usûl!

Bir Cühût, bir Müslümân, bir Nasrani,
Oldular birlikte hep yoldaş hani.

Mü'min olmuş çift sapık, hem arkadaş,
Bil; akıl, nefs, Ahrimân'la oldu eş!

Hem Merağlı, Reyli yoldaş oldular,
Bir içerler, hep berâber yerdiler.

Karga, baykuş, hem doğan, kalsın biraz,
Haps evinde, var temiz, var beynamâz.

Bir konak yer, şarklı, garplı, mâverâ,
Halkı birlik toplanırlar bir yere.

Alçağından, var büyükten çok adam,
Kar, soğuk ânında birlik olsa tam.

Yol açılsın hep tükensin mâniler,
Ayrılık var, hepsi bir yönden gider.

Hem kafes kırmışsa aklın Padişah,
Her kuş uçmuş bir taraf, buymuş izâh!

Bundan evvel, onda mevcut neş'eler,
Cinse dönmüş, yönlenip uçmuş gider!

Hem kafesteyken olurmuş inleyen,
Kol açar, yok uçmanın imkân hemen!

Yol açılsın, oldular yel benzeri,
Tez bulurlar, hem anılmış yerleri!

Çıktı fırsât, ağlatan, âh eyleten,
Yerdeler, uçmuş kavuşmuşlar hemen!

Cüz'lerin var, geldiler nerden tene?
Toplanıp gelmişti birden, görsene!

Bâzılar âteş ve bâzan kil ve su;
Arş ve ferşten gelme has, çirkin dolu!

Korkutur kar, bir saray bulmuştular,
Her biri bak dönmeyi ummuş yaşar!

Bunca kar var, dondu her yer; yok hayât!
Hak güneşten ayrılar, buz, mümkinât!

Gösterir yüz, gör eğer kızgın güneş,
Dağ olur kum, hem de yumşak yünle eş!

Cân verirken, hem nasıl tenler erir,
Cânsız olmuşlarda aynen gösterir!

Vardı üç yoldaş, ki olmuşlar konuk,
Helvâ ikrâm eylemiş bir hükmü çok!

Gör, garipler üzre helvâ sunmada,
Tam "yakınlık" mutfağından sundu da!

Hak'tan ummuşken sevâplar hâsı o,
Öyle sunmuş oldu, bal helvâsı o!

Hem zeki, elbet şehirden halk olan,
Toy, düğün, artık yemek var köylüden!

Var fakir, Allah ziyâfet çekmeyi
Verdi, köy halkı meğer, yapsın deyi!

Her gün onlar ihsân etsinler diye,
Bir misâfir verdi Allah, köylüye!

Hem konuklar tâzelenmiş her gece,
Hak'tan ayrı, ermemişler bir güce!

Çok da doygun çift olan, elbet o ân,
Hem oruç tutmaktadır, mü'min olan!

Akşâm olmuş, hem de ermişken namâz,
Geldi helvâ Müslüman ister bîrâz!

Der o çift: "Bizler tokuz tâ ağza dek,
Dursun artık, hem yarın yenmek gerek!

Sabra yönlenmek gerek gelmiş gece,
Yenmesin, kalsın yarınlık öylece!"

Der ki mü'min: "Yarınına Allah kerim,
Sabra yer yok, şimdi yensin isterim!"

"Tek yemek arzûn senin!" derler ona,
"Söz edersin sen de, hikmetten yana!"

Der ki: "Dostlar burda biz üç kimseyiz,
Hem rızânız yoksa, taksîm eyleriz!

İsteyen yer, lokmalar cândır ona,
İsteyen saklar, yemez bekler sona!"

Der ki: "Olmaz hem de, pây etmek onu,
Pây eden bulmuş cehennem, en sonu!"

Der ki mü'min: "Burda pây hak üzredir,
Söylenen, hûydan, heveslerden gelir!

Sen ki Hakk'ınsın, O'nun sensin mâlı,
Elle paylaşsan, budur şirkin yolu!

Soysuzun devrindeyiz, atsak öte,
Hem bu aslan, üst gelir birçok ite!"

Gâm yedirmek oldu maksat mü'mine,
Gâye mü'min, aç geçirsin, gün yine!

Oldu mağlûp, gösterir teslîm rızâ;
"Dostlarım, ben râzıyım" derken size!

Hem, yatıp kalmıştılar onlar gece,
Hep uyanmış süslenirler öylece.

Yüz, ağız yur oldular onlar hele,
Uğraşırken, âdet olmuş zikr ile.

2420. Hakk'a yönlenmiş olurken cümlesi,
Âdetince başlamış virdin sesi.

Hakk'a dönmüş oldu yüz, mü'mîn, cühût,
Îsevî, herkes eder Hak'tan umut!

Bil ki toprak, dağ ve taş elbette su,
Hakk'a etmiş bir duâ, gizliydi bu!

Sözde son yok, işte dönmüş üç adam,
Bitti duâ, dostça yüz dönmüş o dem!

İçlerinden söyleyip durmuş biri,
"Kim ne görmüş söylesinler düşleri!

2425. Her kimin rüyâ güzel helvâ yesin,
Üstün olmuş her payı alsın kesin!"

Aklı üstün kim, o yer olsun meğer,
Hepsi, yer olmuş kadar bulmuş değer!

Onda nûr dolmuş olan cân, üst demek,
Sonda kalmışlarda dert tâmirde tek!"

Aklı üstün, buldu bir sonsuz hayat,
Hem de mânâdan alır ölmez sıfat!

Sonra söylerdir cühût görmüş gece,
Ruhu, nerden nerye hem, gezmiş gece!

2430. Der ki: "Mûsa çıktı birden ortaya, "
Yağlı kuyruk gördü mırnav, öyle yâ!

"Ben ve Mûsa yönlenir olduk Tur'a,
Hiç görünmezdik bölenmiş nûrlara!

Hem güneş kaybetti her üç gölgeyi,
Açtı nûrdan bir kapı, gör gerçeği.

Nûr içinden çıktı bir nûr ortaya,
Tezce yükselmişti hem, gerçek bu yâ!

Hem Mûsa, hem ben ve artık Tur bile,
Kaybolup gittik çıkan hâs, nûr ile!

2435. Sonra gördüm, nûru üfler oldu Hak,
Sonra dağ olmuştu tam üç parça bak!

Hak sıfat heybetle çıkmış meydana,
Ayrılıp her parça gitmiş bir yana!

Düştü deryâ üzre ordan bir teki,
Tatlılaşmış oldu deryâ, bal ne ki?

Düştü, bir tek parça, geçmişken yere,
Derde derman, çeşmeler dolmuş dere!

Tertemiz vahyin o feyzden hep sular,
Hasta kullar üzre hâslıklar sunar.

2440. Kâbe'nin mevkie düşmüş bir teki,
Hem, Arafat dağı olmuş ordaki!

Sonra sesten kendime, dündüm yâ ben,
Tûr'u gördüm aynı, yok eksik denen!

Buz mu, Mûsa'nın ayakaltında ve
Durmaz ergir, yok çukur, yoktur tepe?

Heybetinden yerle bir olmuştu Tûr,
Hem etekler, hem de, dağ olmuştu bir!

Sonra tekrâr ben uyandım, bak yine,
Tûr ve Mûsa, döndü gerçek hâline.

2445. Hem de Tûr'un etrâfında çöl olan,
Halkla dolmuş, hepsi bir Mûsa'ydı san!

Sanki Mûsa, hep asâ almış ele,
Hep etek çemrer Tûr'a düşmüş yola.

Hepsi el kaldırdı, söyler "Ey Hüda!
Gel görün Ey Rabbena!" eyler duâ!

Dalgın olmaktan dönüp tekrâr yine,
Döndü onlar türlü sûret hâline.

Hepsi Allah âşığı Peygamberân,
Anlatılmış oldu, hep birler o ân!

2450. Sonra, ben gördüm melekler pek yüce,
Kardılar hep, kardan elbet güçlüce!

Yardım ister, başka türden çok melek,
Onların varlık desen âteşti tek!"

Böyle sözler söyleyip durmuş cühût,
Nice cühût var ki kurtulmak, umut!

Varsa kâfir, eğri bakmak yok inân,
Olmuş olsun yâ ölürken Müslümân!

Hem ne bildin, ömrünün buymuş sonu,
Yüz dönersin, terk edersin sen onu!"

Bir güzel rüya gören yer helvayı:
"Üstünün tam helva olmuştur payı!

Çıkmışım birden de dördüncü göğe,
Âlemin nûr, hem güneşlen birliğe!

Gökte gördüm, çok şaşılmış şey ki ben,
Yok ki benzer, hem cihân varlık ilen!

Bir oğul, gökçek muhakkak bir kere,
Göklerin fen, üstün olmuş yerlere!"

ÖKÜZ, KOÇ, DEVE YOLDA BİR DESTE OT BULDULAR. HEPSİ DE "BEN YİYECEĞİM" DEDİ

Bir öküz, koç, hem de yoldaş bir deve,
Bir bağ ot bulmuştular, önlerde de.

Der ki koç: "Pay eylesek doymaz kişi,
Çâre olmaz böyle pay etmek işi!

Kim uzun bir ömre sahip olsa hem,
Böyle ot ancak onun lâyık demem!

İhtiyârlar üzre hürmet eylemek,
Mustafâ'dan kalma bir sünnet demek!

Pislerin hükmünde kalmış bir zaman,
Şimdi sen gel, öncü ol, derler o ân!

Kaynamış olsun yemek, derler buyur,
Yâ çürük bir köprü, derler geç n'olur!

Gayeden pis olmasın, âdî meğer,
Yaşlı rehber olsa, hiç vermez değer!

Onların hayrında var şer, iltimâs,
Hem fenâlıklar nedir, gel et kıyâs!

MİSÂL

Padişah yönlendi bir kez camiye,
Halkı asker başlamışlar dövmeye.

Nice baş yarmış, el atmış gömleğe,
Padişah yoldan rahat geçsin diye!

Orda bir yoksul, yemiş on kat dayak,
Suçta yok, konmuş yasaklar orda bak!

Kanlar akmış, hem o dönmüş şahına;
"Zulm açık gör, gizlisin sordun bana!

Hayrınız gerçekte, câmiyse kesin!
Söyle şerrin neydi, ey azgın senin?

Yoktur âdîden selâm, hiç yaşlıya,
Uğrar elbet derde, onlardan bu yâ!

Kurt musallat olsa bir kez ermişe,
Bed olandan hoş gelir, uygun işe!

Merhâmet bilmezdi kurt, hem doğrusu;
Oysa aslâ, hîleler bilmezdi o!

Aklı olmuş olsa, hiç tutmaz tuzak,
Gör ki insan hîlekârdır, şimdi bak!

Bir öküz, bir koç, deve yoldaştılar,
Yerde tek bir deste ot bulmuştular.

Söylesin bizler, ömür başlar nede,
Yaşlı kimdir anlarız, hak etmede.

"İsmâil vaktinde mevcût ben," dedi,
"Kurbân olmuş koç atamdır" söyledi!

"Mevcûdum Âdem'le ben!" söyler öküz,
"Ben küçüktüm çift sürerken" der öküz!

Âdem olmuş insanın elbet ata,
Çift sürerken yoldaşıydım öyle yâ!

Böyle söz koç, hem öküz, söyler deve,
Duydu şaşkın, ot alırken öyle de;

Söylemezden bir şeyi yutmuş otu,
Kaldırıp yüksekte yutmuşmuş otu!

Hiç gerek yok doğduğum tarih ile,
Bunca bir ten, bunca boy varken hele!

Bildi herkes, olmadım sizden küçük,
Ey oğul, elbet cânımsın ben büyük!

Her fikir sâhibi bilmiş, ben hemen,
Üstünüm, hâlimle sizden çünkü ben.

Bildi herkes: "Üsttü gökler yerlere,
Gepgeniştir hem de bak, yüzler kere!

Hem de gökler, pek acâyip, gepgeniş,
Nerde yerden, dip köşe, varım demiş!"

MÜSLÜMÂNIN ARKADAŞLARI OLAN YAHUDİ VE HIRİSTİYAN'A RÜYÂSINI ANLATMASI VE ONLARIN ÜZÜLMELERİ"

Der ki mü'min: "Ey benim yoldaşlarım,
Çıktı birden Mustafâ, hâs sultânım!"

Der ki: "Gitmiş Tûr'a onlardan biri,
Hak Kelîm yoldaştı, hep aşk işleri!

Aldı Îsâ, oydu hem sâhipkıran,
Göktedir, dördüncü kat, artık mekân!

Kalk, uyan! Sen ey zarâr görmüş adam,
Yahni, helvâ, hep senin olsun taam.

Hem hünerliymiş ki onlar, koştular,
Saltanat mektubu almış, coştular.

Çünkü onlar lûtfu, ihsân buldular,
Hep meleklerden ki yoldaş oldular.

Kalk, uyan en arda kalmış, sâf ve bön,
Sıçra, sen kalk, helvâ varken orya dön!"

Duydular onlar sözü derler, "harîs,"
"Yoksa helvâ yendi" derler, "ey habîs!"

"Söylemiş artık, uyulmuş Padişah,
Ben kimim? Uymazsam elbet pek günâh!

Sen ki Mûsa emre, uymuş kimsesin,
Emrinin dışlarda kalmazsın kesin!

Sen Mesîh'in emre, uymuş bir adam,
Hayr ve şerden, karşı çıkman var mı hem?

Hep nebîler, övdüler hem Ahmed'i,
Sarhoşum, helvâ yenilsin istedi!"

Söyleşirler: "Haklısın vallahi sen;
Gördüğün düş, bizden üstündür hemen!

Neş'eli zât, hep ayık uykun kesin!
Sen, rüyâ dersek, ayık görmektesin!

Geç, fazîlet, sen yiğitlikten öte,
İş güzel hûy, yönlenirsen hizmete!"

Burya gelmekten murât buymuş düşün:
"Mâ halektül inse illâ ya'büdûn!"[67]

Sâmirî yapsın hüner, artırdı ne?
Hem hüner, etmişti gör merdût yine!

Neydi Karûn'a eren kimyâ ile?
Tuttu yer, çekmiş dibe, yutmuş hele!

[67] *"Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 51)*

Bûl-Hakem bulmuş neler, yapmış hüner?
Küfre karşı, tek cehennem oldu yer!

Tek hüner görmekti âteş önceden,
Hem duman görmek, delîldir denmeden!

Hem delîl kokmuş senin, bak ey adam,
Hem de pek pistir, hekimin hîyle tam!

Başka artık, hoş delîlin yoksa bak,
Pis ye, yönlen, var helâlar dur da bak!

Hem delîlin oldu sanki bir çubuk,
Varsa asân, körlüğün var, ey uçuk!

Gürleyiş hem, "kap ve tut" lar görmeden,
Sen diyorsun say onu mazûr hemen!

TIRMÎZ PADIŞAHI SEYYİDİN "KİM FİLÂN İŞİ GÖRMEK ÜZERE SEMERKAN'DA ÜÇ VEYA BEŞ GÜNDE GİDEBİLİRSE ONA ELBİSE, AT, KÖLE VE CÂRİYELER VE ŞU KADAR ALTIN VERECEĞİM" DİYEREK TELLÂLLAR ÇAĞIRTMASI. KÖYDE BULUNAN DELKAK'IN BUNU KÖYDE DUYMASI, ATINA BİNEREK ŞEHRE PADIŞAHIN HUZÛRUNA GELEREK "BUNU BEN YAPARIM" DEMESİ

Şahtı seyyid, Tirmiz'in şahı yine,
Dalkak'ı soytarı seçmiş kendine!

Bir işim düşmüş, Semerkant şehrine,
Bir adam gitsin denilmiştir yine.

Kim gider, gitsin ve dönsün beş güne,
Artar eksilmez ki ihsanım yine!

Köyde Delkak duydu, tez binmiş ata,
Sürdü Tîrmiz üzre at, vurmuş ata!

Hızlı sürmüş at desen, olmuş sakat,
Bindi at, hızdan da çatlar oldu at!

Toz ve topraklarla varmış Tirmîz'e,
Şahla gelmek istiyorken yüz yüze;

Gelmek ister, fıslaşır herkes yine,
Şah da düşmüş, onların pis vehmine!

Şehrin insan hâs ve hep halk ürktüler,
Çıktı nerden hem acep hep fitneler.

Zorlu bir düşmân mı kast etmiş bize?
Yoksa bir dert, yönlenip ermiş bize?

N'oldu Delkak fırlayıp düşmüş yola,
Kaç Arap at çatlatır olmuş ola?

Toplanır halk, hep varıp şah köşküne,
Hem neden gelmiş denir Delkak yine?

Tezliğin hükmüyle başlar bir savaş,
Sardı Tirmîz halkını bitmez telâş!

Bâzı diz dövmekte, bâzan âh eden,
Hem nedir bunlar deyip feryâd ilen!

Bâzılar korkup, felâket yazmada,
Bâzılar binbir hayâller kurmada!

Hepsi fikriyle yapar olmuş kıyâs,
Nerde âteş aldı, sırtımdan palas?

Huzra girmek istiyormuş mutlaka,
Öptü yer, şah der ki: "Neymiş Delkak'a?"

Ekşiyüz Delkak'a kim sormuş soru,
Ağzı, parmak, gösterir, sus derdi o!

Hem bu yüzden vehmi halkın artmada,
Şaşkın insan, herkesi dert sarmada!

İzni vermiş oldu artık şah ona,
"Ver izin şahım nefesler almama!

Ver ki fırsât, aklımız gelsin başa,
Düşmüşüm elbet acâyip bir işe!"

Geçti bir ân, şah düşer vehm etmeye,
Yandı gırtlak, tat ki başlar gitmeye!

Delkak'ı hem, böyle bir kez görmemiş,
Çünkü Delkak onca, hâs bir dost imiş!

Şaha çok lâtife eyler her zamân,
Oydu şaha neş'e dostluklar sunan!

Öyle güldürmüştü şahı, görmeli,
Karnı tutmaktaydı, şahın çift eli!

Gövde hep terler dolarmış bir kere,
Gülmeden şah hep düşermiş yerlere!

Renk sararmış, hem de, yüz dersen asık,
Ağzda parmak, şah da der sen sus, yazık!

Hem felâket neydi, şah vehm etmede,
Bir hayâlden, bir hayâldir gitmede!

Çünkü Harzem Şah ki, zâlim, gussalı,
Onca kan dökmüş, düşünmüş bilmeli!

Hîleden öldürdü şahlar, nerde var,
Hîle, kuvvet harcayıp durmuştular.

Şahı Tirmîz böyle hep vehm etmede,
Delkak'ın hâlden, vehim bekletmede!

Der ki: "Tezcek söyle sen, hâlin nedir?
Bunca mahvolmak neden gelmektedir?"

"Köyde duydum ben ki, artık Padişah,
Her yolun üstünde tellâl koydu şah!

Kim Semerkand'a gider, üç günde ya,
Aldı benden hazneler çok öyle ya!

Böyle duydum, durmayıp koştum ki hem,
Böyle kudret bende yoktur, söylesem!

Hem çeviklik bende yok, bilsin dedim,
Hem şahım sen, umma benden istedim."

"Lânet olsun, yaptığımdan, " şah dedi,
Şehre saldın korkular, halk titredi!

İşte ey hâm, yaptığından bir düşün,
Yandı ot, hem cümle otlaklar bütün!

Hem davul, bayraklaşan hâmlar bile,
Yokluğun yurttan, haberler vermede.

Hepsi şeyhlik nârası atmaktadır;
Hem de kendin, Bâyezid satmaktadır!

Kendi dervîş, şeyh diyorken kendine,
Şeyh olup kurmuş meğer, meclis yine!

Tam güveylik evde varken, kavga, şer,
Kız eviyse, hadisattan bihaber!

Burda iş düzgünleşip olmuş yarı,
Yapmışız elbet gerekmiş şartları!

Hem bezer, hem süsler olduk evleri,
Pür hevesten sarhoşuz, gör bizleri.

Bir haber gelmiş mi ordan? Yok, hayır!
Kuş uçar olmuş mu damdan? Bak, hayır!

Sık sık almış elçilikten bir haber,
Var mı? Yoktur istenenden bir haber!

"Yoktur ammâ, yârimiz bilmektedir,
Hem de, kalpten kalbe yol gitmektedir!"

Hem o yârdan, hep ümît etmekte sen,
Hem cevâpsızdır neden, mektup denen?

Gizli, âyân vardı gerçek yüz nişân,
Yetti artık! Perde kalsın açma sen!

Dön geri, gel, Delkak'ın kıssaya sen,
Kendi va'zından fodul, hem dert çeken!

Baş vezîr der: "Doğrunun sensin güven,
Bir sözüm var, lûtfedip gel, dinle sen!

Delkak olmuş, iş için köyden gelen,
Oldu pişmân, fikri gizlerdir hemen.

Suyla, yağdan bahsedip gizler sözü,
Maskaraymış, kurtuluş olmuş izi!

Kın bu derken, gizliyor elbet kılıç,
Hem ona işkence etmektir sonuç.

2565. Hiç kırılmaz olsa gör fıstık, ceviz,
Olmaz elbet, iç ve yağdan aslâ iz!

Siz kulak hiç vermeyin, hep saçma söz,
Titreyiş, hem renge bir kez at ki göz!

Der **"Bi-sîmâhum"**[68] görünmüş içleri,
Çünkü yüz, iç sırrı söylermiş seri!

Gördüğün şey, duyduğun tam zıddıdır,
Çünkü insan, şerle yoğrulmuş durur!"

Burda Delkak ağlayıp inler iken,
Ey vezîr, zülmeyleyip kan dökme sen!

2570. Ey emir, insan vehim, şüpheyledir,
İçte mevcût zan da kul vehmiyledir!

Ey vezîr, bilsen ki zân olmuş günâh,
Hem bu yoksul üzre olsun yok izâh!

Padişah suç bulmamış incinmişe,
Suç bulur olmaz ki hiç güldürmüşe!"

Hem vezîr şah üzre te'sîr eyledi,
Hem de tezvîr, hîle bilmek istedi.

Der ki: "Zindân var atın Delkak'ı siz,
Aldatır yaltaklanır hep bilseniz!

2575. Bir davuldur karnı hep sizler vurun,
Hem ne var, söyler durur sizler duyun!

Boş mu iç, gergin davul, ıslak ise,
Hem ne var îzâh eder sinmiş sese!

Siz dövün, sırdan ne var hep söylesin,
Söylesin kalpler karar bulsun kesin.

Doğru sözler hep râhatlık vermede,
Hiç yatıştırmaz yalan söz, gönlü de!

Bir yalan söz çöp, uğraşır dil atmaya,
Çıkmadan ağzın rahatlık yoktu yâ!

2580. Ağza çöp girsin, yalanmış dil olan,
Çıkmasın, artık râhat yok hiçbir ân!

Yelle bir çöp girmiş olsun bir göze,
Yaşlanır göz, örtüp açmak var bize.

Durmadan ezmek gerek artık çöpü,
Girmeden göz, ağza gelmezden tipi!

Der ki Delkak şaha: "Şahım ol yavaş,
Hilm u rahmet, olmasın hiç hurdahaş!

Hem cezâ vermekte tezlikler neden?
Eldeyim, elbette hiç uçmam ki ben!

2585. İvme yoktur, Hak için olsun cezâ,
Tezlik etmiş olsanız, olmaz revâ!

Kimse hışmından cezâ tez verdi mi?
Nefsi tatmindir o, ferdin görkemi!

Hak rızâ ister de kalmaz öfkesi,
Korku başlar, zevkinin çıkmaz sesi!

Bir yalan iştah, yemek der, saldırır,
Tat biter zânnıyla, gerçek dert budur!

İştahın varken ağır yensin yemek,
Çünkü sindirmek, büyük faydaydı tek!

2590. Sen, belâlar def'e yönlenmektesin,
Sen, delik gördükçe hep örtmektesin.

Bir felâket gelmesin dersin fakat,
Hem kazânın çok gedik var, kat be kat!

Hem belâ def'inde, yer tutmaz sitem,
Çâre elbet oldu af, ihsân, kerem!"

Der: "Tasadduk çok belâ def etmede,
Derdi gel sen, az verip def ' eyle de!

---
68 *"Onlar yüzlerinden tanınırlar..." (Rahman, 41)*

Hiç tasadduk, yoksulu yakmak değil,
Hilmi ta baştan da kör etmek değil!"

2595. Söylemiş şah: "Hayrı yap uygun yere,
Hayrı yapmak doğrudur, hem bir kere!

Ruh deyip, şah sürseniz satrançta siz,
Şah deyip, at sürme olmaz bilgisiz!

Var şerîat içre ihsân, hem cezâ;
Şah durur köşkünde, at ahrında yâ!

Adl nedir? Şey koymadır, lâyık yere!
Zulm nedir? Lâyıksızı koymak yere!

Bâtıl olmaz, Hak yaratmış her neyi,
Öfke, hilm, öğt, hîle, izler gerçeği!

2600. Mutlaka hayy olmamıştır hiçbiri,
Hem de yok mutlak ki, hiç şerrin yeri!

Var muhakkak her şeyin bir faydâsı,
İşte ilmin böyle vâcib olması!

Bir cezâ vermek gerektir yoksula,
Çok sevâptır, helvâ, ekmekten kula!

Yense helvâ, çok vakitsiz safradır,
Bir tokat bâzan, belâdan geçmedir!

Vakti gelmişken, tokat vur yoksula,
Boynu kurtulsun kılıçtan, hayr ola!

2605. Hem dövülmek, pis hûyu dövmek demek,
Bir kilim dövmek, tozu dövmek demek!

Varsa meclis, bil ki sen, zindân da var,
Meclis ihlâslıyla, hâm, zindandalar!

Hem deşilmek istemiştir bir çıban,
Deşmeden dermân koyarsan, sert o ân!

Alttan et yer, hem uzaktır faydâdan,
Fayda azdır, var iken pek çok ziyân!

Der ki Delkak: Geç demem artık beni!
Sen araştır, etrâfından sor bunu!

2610. Örtme, mutlak bellidir sabrın yolu,
Hem de, birkaç gün düşün sen ey ulu!

Bir düşünsen, sen verirsin hâs karâr,
Sonra, benden hem kulak çekmekte var!

"Yok sürünmek" söylenir olmuş neden?
Doğru gezmek üzre denmiştir hemen!

Dostlarından eyle artık meşveret,
Hem Nebî'nin sünneti alsın nöbet!

Meşveret etmek ki hem şundan birâz;
Meşveretten yok yanılmak, varsa az!

2615. Var akıllar benzemiş kandîllere,
Yirmi kandîl den de aydın, bir kere!

Birleşir oldukça aklen, böyleler,
Belki göklerden de bir kandîl düşer!

Hak ki, gayretten yaparken perdeyi,
Âdi, yüksek âlemi karmış iyi!

Söylemiş: "Sen durmayıp dünyâyı gez!"
Rızkı bulmak, bahtı bulmak üzre tez!

Topluluktan, sen Nebî'den aklı al,
İste onlardan akıl, düş işte yol!

2620. Kaldı mîrâs cümle peygamberden o,
Gaybı önden, arkadan, görmeken o!

Bir gören göz, sen ara gözlerde hem,
Mümkün olmaz, burda îzâh eylemem!

Azmi çok, etmiş yasak der, Hak Nebî:
"Dağda yok halvet meğer, ruhbân gibi."

Kaldırır, onlar tanışsınlar diye,
Bakma, baht, iksîr odur bâkîliğe!

Hâsların, içlerde vardır en hası,
Çekti yanlış üstte, bir not arması!

2625. Gör, duâsıymış icâbet eylenen,
Öyle duâ etmemiş ins, cin denen!

Tartışanlar, tatlı, ekşi olsa da,
Hakk'a karşı, bir delîl yok ortada!

Şimdi, bir bak ki, yüceltik biz onu,
Özrümün, yoktur delîller, bil bunu!

Kıbleyi, Hak gösterir olmuş iken,
Çok abestir, nerde kıble der isen!

Gel uyan! Artık araştırman yeter!
İstenen yer, hem konak, buymuş meğer!

2630. Bir defâ döndün mü gerçek kıbleden!
Bâtılın huzrunda oldun suhre sen!

Hamdi etmezsen, veren Allah'a sen,
Kıble bulmak hissi yitmiş gör hemen!

Sen o ambardan, alaydım şey desen,
Yoldaşından ayrı aslâ gitme sen!

Yardım etmiş ten de, ayrıldım de sen,
Bir fenânın derde düştün hem de sen!

FARENİN KURBAĞAYLA ARKADAŞ OLMASI AYAKLARINI UZUN BİR İPLE BAĞLAMALARI, KARGANIN FAREYİ YAKALAMASI, KURBAĞANIN DA ONA BAĞLI OLARAK HAVAYA KALKMASI FERYÂD VE FİGÂNA BAŞLAMASI, KENDİ CİNSİNDEN OLMAYAN BİR HAYVÂNLA DOST OLDUĞUNA PİŞMÂN OLMASI

Bir tesadüf fare hem bir kurbağa,
Gölde yüzmüşken, girer yoldaşlığa.

2635. Hem bu çift, tesbît edip birlik bir ân,
Her sabâh onlardı, bir yandan çıkan!

Oynayıp birlikte gönlün tavlayı,
Gönlü, vesvastan uzak tutmak, payı!

Çift günün bundan ferâhlık bulmada,
Gâh o söyler, gâh o dinler olmada.

Bâzı dilden, bâzı dilsiz söylenen,
"Topluluk rahmetti" te'vîl etmeden!

Birlik olmaktan sevinç duymaktalar,
Beş yılın ahvalini anmaktalar!

2640. Söz uzar olsun nişândır dostluğa,
Susma, ülfetsiz kalan bir yokluğa!

Bir güzel görsün gönül, asmaz surat,
Gül gören bülbül, şakır, oymuş murât!

Hızr'a dostluktan meğer pişmiş balık,
Sıçramış deryâya, olmuştur ayık!

Bir kavuşmuş olsa yâr, bir yârına,
Yüzbinin sır levhi, malumdur ona!

Dostunundur alnı, Levhi Mahfuz'u,
Çifte âlem sırrı görmüştür yüzü!

2645. Gelse dost olmuşsa rehber, bir defâ,
"Âshâbım yıldız" demiştir Mustafâ!

Çölde, hem deryâda yalnız rehberin,
Gösterir yol, göz ki yıldız gözlesin!

Gönlü eş tut, bak onun sen yüzle hem,
Söyleyip beyhûde sözler etme hem!

Tozla yıldız hiç görünmez olsa da,
Göz ki, sürçen dilden üstün, öyle yâ!

Vahyi almış kimse söyler olsa söz,
Toz koparmaz, kalmaz artık orda toz!

2650. Aldı Âdem sevgi, vahyin sırları,
"Allemel Esmâ"da[69] çözmüş onları!

[69] *"Allah Âdem'e bütün isimleri öğretti…" (Bakara, 31)*

Her nasıl girmişse, kalpten akmada,
Hep ne der, Âdem de söyler olmada!

Gördü ilhâmlarla ismin hâlini,
Söyleyip durmuş bütün ahvâlini!

Neyle lâyık olsa vermiş öyle ad,
Korksa kim, aslan demek olmaz murât!

Nûh ederken va'zı, çok yüzler sene,
Doğruluklar üzre feyz saçmış yine!

Hem gönüller yâkutuyken la'l dudak,
Hiç kitâp, kalbin gıdâ, bilmezdi bak!

Va'zı hiç öğrenmiyor şerhlerden o,
Söz desen keşf kaynağı, cân şerhi bu!

Varsa bir mey, hem içilsin bir kere,
Söz, su, kaynar dil verir dilsizlere.

Bir çocuk içsin, güzel söz söyletir,
San Mesîh'tir, bir büyük hikmetledir!

Meyden içmiş dağ, ki olmuş tatlı dil,
Yüz gazel, Dâvut'ta öğretmişti bil!

Cümle kuşlar terk edip cik cikleri,
Uydular Dâvud'la, dosttur her biri!

Kuş olan duymuş, sesin sarhoş iken,
Ham demir duymuşsa ses, şaşmak neden?

Yel olurken kavmi Âd'ın katili,
Say Süleymân üzre, bir hammal yeli!

Yüklenip şah taktı yel, düşmüş yola,
Her sabâh, aylık yolu görmüş bile!

Yel hamal, yel oldu gör câsûsu yâ,
Gayba ermiş, çok sedâ duymuştu yâ;

Sonra yönlenmiş olur rüzgâr ki tam,
Gör kayıptan söz fısıldar, şaha hem.

Şimdi söyler derdi yel: "Artık falan,
Ey Süleymân, ey büyük sultân olan!"

FARENİN KURBAĞAYA "SENİ GÖRMEK İSTEYİNCE SUYA DALIYORUM, ARAMIZDA BİR VÂSITA LÂZIM. SU KIYISINA GELİP SENİ ARAYINCA HABERLEŞMEMİZ İÇİN SENİN DE BENİM DELİĞİMİN AĞZINA GELİNCE BANA HABER VEREBİLMEN" GİBİ SÖYLEMESİ

Sözde son yok, fare söyler der ki: "Sen,
Kurbağa der: "Ey akıl kandîli sen!

Bâzı sırlar isterim, ben söyleyim,
Sen suyun diplerdesin, ben neyleyim?

Ben, kenardan nâra atsam gerçeği,
Duymuyorsun, âşığın hiç nâleyi!

Ben muayyen vakte kâni olmadım,
Ben, bu sohbetten de artık, doymadım.

Hem namâzlar, beş vakit yol gösteren,
Âşığın bitmez namâz, dâim hemen!

Böyle sarhoşluk ki var, artık işit!
Dinme yok; beş, olsa beşyüzbin vakit!

"Az ziyâret eyle" bilmez, âşıkân,
Hem de cândan, pek susuzdur sâdıkân!

"Az ziyâret eyle"ler duymaz balık,
Hiç denizsiz ünsiyet bilmez, yazık!

Hem denizden, hep sular korkunçtu yâ,
Bir yudum, düşmez balıklar korkuya!

Âşığa ân ayrılık, bir yıl gelir,
Yıl olan vuslât, hayâller mislidir!

Aşk susuzdur, hep susanmışlar arar,
Gündüz, akşâm misli hep, ard ardalar!

Onsuz olmaz, gündüz, âşık baksana,
Akşâmın aşk, fazla gündüzden yana!

Hep ararlar durmayıp onlar yine,
Düştüler ard arda, koşmak derdine!

2680. O, ayak tutmuş, kulak tutmuş biri,
Oydu hayrân, hem de sarhoş diğeri!

Sevmişin gönlünce âşık, cümle cân,
Azra'nın gönlünde Vâmık, her zamân!

Âşığın gönlünde bir tek sevgili,
Sevmişin gönlünde yok farkın eli!

Çifte çan saklar devem, yüktür diye,
"Az ziyâret et" demek olmaz niye?

Var mı bir fert söylesin: "Az ân beni!"
Hem de denmez: "Ânmışım bâzan seni?"

2685. Böyle birlikten akıl almış değil,
Anlamak bağlıydı tek ölmekle bil!

Mümkün olsa aklının idrâk eğer,
Nefsi öldürmek neden îcâp eder?

Hep akıllar, merhâmetler şahı bak,
Hiç lüzûmsuz, nefsi öldür der mi Hakk?

FARENİN KURBAĞAYA ÇOK FAZLA YALVARMASI, ARALARINDA BİR VÂSITA OLMASI İÇİN SIZLANMASI

Der ki: "Merhâmetli dostum fare hem,
Yok râhat elbet, meğer ben görmesem!

Gündüzün, nûrum, kazancım, hepsi sen,
Hep karâr, neş'em, bütün uykum hemen!

2690. Sen sevindirsen, mürüvvet eylesen,
Bâzı ânsan, hem kerem etmiş isen;

Sâde bir kuşluk dedin, gündüz gece,
Hayrım ister, emrin olmuş öylece!

Bak ciğer yanmış, susuz, beş yüz kere,
Hem susuz bir hastayım, düşmüş yere!

Hem benim dertten habersizsin bile,
Mevkiler ver, sen zekât ver bir hele!

Hem edepsiz, hem fakîrim öylece,
Oysa lûtfun, pekte çok hem, güçlüce!

2695. Erdi lûtfun hiç senetsiz herkese,
Hem güneş hep yansımış pislikse de!

Nûrun almaz, pis olandan bir ziyân,
Hep kurur, olmuş odun hiç durmadan!

Girdi külhân içre, pislik yanmaya,
Taş hamam parlar, duvâr kızmıştı yâ!

Pis tezek kokmaz ve nûrlanmış o da,
Hem güneş etmiş füsûnlar ortada!

Hem güneş kızdırdı yerden mideyi,
Yuttu pislik, hem bitirmiş her şeyi!

2700. Orda pislikler, yerin cüz' oldular,
Böyle Allah, çok fenâlıklar siler!

Gör güneş, pislik için yapmış bunu,
Hem nasıl gül, nergise sunmaz onu.

Kulluk etmiş gülse, Hak etmiş vefâ,
Çok güzel renk, çok ıtır etmiş atâ!

Böyle esvâplar verirken bedlere,
Hem ne vermiş, bir düşün, hâs erlere!

Hak ki gözler görmedik şey verdi bil,
Lûtfu görsen, dil, lügat duymuş değil!

2705. Biz kimiz hem, öyle lûtfu hak eden?
Ey güzel hûy, gel sen aydınlat hemen!

Bil ki çirkin, çok fenâyız, bakma biz,
Dağların bizler yılan zehriyleyiz!

Ben ki çirkin, hûylarım çirkin benim,
Bir dikenken, nerde gül sunsun tenim!

Ver ki gülden ilkbahâr alsın diken,
Hem yılan bulsun tâvusluk, ver ki sen!

İşte çirkinlikteyim, en sonda ben,
Sende lûtf sonsuz ve ihsânlar hemen!

Çirkin olmuşlukta en son, gör kulu,
Sonsuz olmuş ihsânından ver, ulu!

Ben ölürsem, ihtiyâcın yok senin,
Lûtfunuz, gözyaşı dökmüştür hemin!

Hem mezârın üzre çok durmakta sen,
Gözlerinden, çokça yaş akmış hemen!

Ağlatır bildik seni mahrûmluğum,
Döktürür yaş, göz yumup mazlûmluğum!

Şimdi artık ver ki lûtfundan birâz,
Söyle artık hem kulaklar duysa az!

Her ne söylersen, benim sen hâkime,
Hem kulak duysun, de sen, idrâkime!

FARENİN "BAHÂNE BULUP GECİKEREK MERÂMINI YERİNE GETİRMEDE İŞİ YARINA BIRAKMASI, GECİKMEDE TEHLİKELER VARDIR. "SOFİ VAKTİN ÇOCUĞUDUR" DENİLMİŞTİR. ÇOCUK, BABASININ ETEĞİNDEN EL ÇEKMEZ. SOFİNİN ŞEFKATLİ BABASI OLAN VAKİT DE ONU, YARINA BAKMAYA MUHTÂÇ ETMEZ. RAHMET GÜLZÂRINDA ARZÛLARINA GARK EYLER. YOKSA GELECEĞİ BEKLEYEN HALK GİBİ ETMEZ. NEHRE BENZER. DÂİMÂ OLUŞ HALİNDEDİR "ALLAH İNDİNDE SABÂH VE AKŞÂM YOKTUR" GEÇMİŞ, GELECEK EZEL VE EBED ORADA YOKTUR. GEÇMİŞ ÂDEM'LE GELECEK DECCÂL ORAYA SIĞMAZ. BUNLAR, AKLI CÜZ'ÜN VE HAYVÂNÎ RUHUN SAHASINDAKİ ŞEYLERDİR. MEKÂNSIZLIK VE ZAMÂNSIZLIK ÂLEMİNDE BUNLAR YOKTUR. ŞU HÂLDE ALLAH BİRDİR DENDİ Mİ, NASIL BİR OLAN HAKÎKAT DEĞİL, İKİLİĞİN OLMADIĞI ANLAŞILIRSA SOFİ VAKİT OĞLUDUR SÖZÜ DE GEÇMİŞİN İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ ZAMÂNIN VE GELECEK ZAMÂNIN, EZEL VE EBEDİN YOKLUĞU ANLAŞILIR" DİYEREK KURBAĞAYA YALVARMASI

Der ki sûfîye biri, altın saçan:
"Ayağın altında cân, yaygın inan!

Şimdi bir tek dirhemi versem sana?
Yoksa, üç kat ben yarın versem sana?"

Der ki: "Verseydin yarım dün sana,
Hoştu birden, hem yarın yüzden bana!

Sen peşin vur, sevmişim ben silleyi,
Arda kalmış çokça, ihsândan iyi!

Sille vursun ellerin, derken senin,
Baş, elin sarhoşu gam çekmem bilin!

Câna cânsın, sen benim yüzler cihân,
Hem peşindir, bil ganîmet, her zamân!

Çekme ey ay, yolcudan sen yüz gece,
Ey akan su, ak derenden öylece.

Hep akıp dur, durmadan gülsün kıyın,
Hep boy atsın, hep yeşersin yasemin!

Irmağın yanlarda var, sarhoş yeşil,
Orda mutlak, hem sular akmakta bil!

Derdi Allah: "Yüzde yansır kalpteki;"
Hem yeşillik, var su dermiş, öyle ki!

Kimse görmez, bir yağar olsun gece,
Çünkü herkes yattı, görmez öylece!

Görmedik yağmışsa, bir gül bahçesi,
Gizli yağmurdan delîldir cümlesi.

Kardeşim, topraklı ben, sensin sudan,
İşte sensin, lûtfu, ihsân, şahı sen!

Öyle lûtfet öyle ihsân et bana,
Her zaman çıkmam, lütuftur huzruna!

Hep gönülden seslerim etrâfta ben,
Rahmet etmez, hiç cevâp vermez isen!

Çünkü dalmak imkânım yoktur suya,
Aslımız toprak bizim, gerçek bu yâ!

Elçi gönder, bir nişân ver, et kerem,
Hem benim sesler ulaşsın, öyle hem!

Hem buluşmuş, böyle artık çifte yâr,
Şöyle derken verdiler artık karâr:

"Bir uzun ip isteyip bulmak gerek,
İp çekerken sırrı hep çözmek gerek!"

"Bir ucundan bağlanırken ben hele,
Bir ayaktan bağlanırsın sen hele.

Böyle bizler, hem kavuşmuş çift beden,
Tek beden olmuş olurken, senle ben!"

Hem beden, cân bağlanan ip say bunu,
Gökyüzünden durmadan çekmiş onu!

Ten ki faren, kurtulup cân kurbağan,
Uykunun deryâya dalmış orda can!

Gör beden faren çekerken ipleri,
Cân çeker artık tükenmez dertleri.

Beyni kokmuş fare, çekmez olsa yâ,
Kurbağa, serbest yaşar artık suda!

Bitse uykun, nûr bağışlarken beleş,
Sen duyarsın, nûru yaymışken güneş!

"İpliğin uç bağlanır olsun bana,
Bir diğer uç, hem düğümlensin sana.

Ben dışardan, ip çeker oldukça sen,
Görmek ister olmuşum hem, bil ki ben!

İşbu söz artık güzel gelmez ona,
Der: "Habîs bağlar beni, sen baksana!"

Bir kerih söz, gönle düşmüş olsa bil,
Bil, kötümserlik de, bir boş şey değil!

Bilgi Hak'tan, bir vehîmdir sanma hem,
Nûru gönlün, hep okunmuş Levh'te hem!

Filci, fil gitsin dilerken Kâbe'ye,
Oysa fil durmuş, direnmiş gitmeye!

Fil ayak atmaz yönelmez Kâbe'ye,
Filci dövmüşken, dayanmış darbeye.

Sanki donmuşmuş ayaklar, yok ki cân,
Cân çekilmiş, fil de geçmiş kavgadan!

Dönse artık baş, Yemen olmuşsa yol,
Olsa yüz at, hepsini geçmekte fil!

Filde his, gaypten haber almış olur,
Bir velî his, gör nasıl ilhâm bulur!

Tertemiz hûy Yâkub'a gelmiştiler,
Hem Yûsuf hakkında bir istekteler;

İstemişler gezseler birlikte hep,
Hem pederden, izni etmişler talep.

Hepsi der: "Gelmez zarâr hiç gâm yeme!
Sâde birkaç gün izin ver, yok deme!

Hem neden sen olmadın bizden emin,
Biz Yûsuf birlikte gezseydik hemin!

Hem gezip oynar iken birlikte biz,
Biz emin elbette pek muhsinleriz!"

Der ki: "Huzrumdan gider olsun eğer,
Hep keder bulmuş olur gönlümde yer!

Hem de gönlüm, söylemez bir kez yalan,
Sâf gönüldür arş, nûrundan parlayan!"

Oydu olmuş, hem de, sağlam bir delîl,
Var kader, mânî oluş mümkün değil!

Gerçi pek çok, hâs nişân olmuş âyân,
Burda hikmet gizlemiş, etmiş beyân!

Kuy'ya kör düşmüşse, boştur şaşmamız,
Kim görüp düşmüşse, iştir şaşmamız!

Hem karâr eyler tasarruf dâimâ,
İşte gel duy: **"Yef'alellah mâyeşâ!"**[70]

Sırrı bilmiş, bilmemiş artık gönül!
Yumşatır Allah, demir mum oldu bil!

Der gönül: "Elbet ki Hak takdîrleri,
Varsın olsun, buysa Hakk'ın işleri!"

Burda gâfil tutmadayken kendini,
Cân da takdîrlerle bağlanmış hani!

Mât olur olmuşsa, bundan bir yüce,
Bir ilâhî imtihândır güçlüce!

Bir belâ önler, muhakkak yüz belâ,
Erdirir mutlak ki en yüksek yola!

Mey içer hâm, şen ve şakrâklık bulur,
Onda yüzler huy da kalkar, kurtulur!

Hâm pişer, piştikçe bir üstâd olur,
Yok esîrlik, bitti artık, hür kalır!

Hak şarâbından içip mest oldu o,
Tam kemâl bulmuş ve halktan geçti o!

Gevşeyen, taklîtte gerçekler bulur,
Halk ki görmüş, ters hayâlden kurtulur!

Bir nişânsız okyanus gel-gitleri,
Olmamış yok, halkta idrâkin yeri!

Hep imâretler onun çölden gelir,
Mülk ve şahlık, hem de ordan yükselir!

Yokluğun çölden gelir, özlem dolu,
Onca varlık âlemin tutmuş yolu!

Öyle çölden görseniz gündüz, gece,
Çokça kervânlar gelirler öylece!

Hem de derler: "Biz gelen, sizler gidin!
Biz nöbet aldık ve sizler terk edin!"

Bir oğul açsın akıldan göz, baba;
Yüklemiş göç, yük olurken söz baba!

Vardı ordan burya bin yol, pek geniş,
Burdan orya, hem geliş var, hem gidiş!

Biz otursak, şimdi bir bak var gidiş,
Bir gidiş var, oysa gözler görmemiş!

Burda bir hiç, saklanan sermâyemiz,
Yapma lâzım rızkı, istikbâle biz.

Yolcu oymuş belle sen ey yolperest,
Yol düşünmüş, oydu istikbâle mest!

Hem de gönlün, perdenin ardında hâl,
Hep gelir gitmektedir, bitmez hayâl!

Aynı kaynaktan koşup gelmezseler,
Gönle, nerden yol bulup gelmiş girer?

Dalgalanmış fikrimin askerleri,
Pek susuzlar, gönle dönmüş izleri!

[70] *"Allah dilediğini yapar…" (Âl-i İmrân, 40)*

2785. Testiler doldurdular, hep gittiler,
Bâzı âyan, bâzı hem gizlendiler!

Fikri say sen, göklerin yıldızları,
Başka göklerden döner gör onları!

Şükrü ihsân eyle, görsen kutluluk,
Suç görürsen, tövbe versin mutluluk!

Biz kimiz? Gel yardım et ey Padişah!
Mutluluk ver, sen yetiş ey Padişah!

Ayda nûrdan parlatır ol ruhu sen,
Hep zarâr görmüş, siyâhlaşmış hemen!

2790. Hem hayâl, zân, hem vehîmden çek onu,
Hem cefâ, dert kaynağından çek onu!

Bir gönül açsın kanat, sen okşasan,
Hem de uçsun, kurtulup toprak sudan!

Ey Mısır azîzî, ey sadık adam,
Hem Yûsuf mazlûm ve zindânında hem!

Bir rüyâ gör çarçabuk kurtulsun o,
İhsan etmiş kim, sever Hak doğrusu!

Çok zayıflarken, yedi ölgün öküz,
Yer yutar, kalmaz yedi şişman öküz.

2795. Pek cılız, çirkin, yedi ölgün başak,
Tâze olgun, hem yedi dal yerdi bak!

İşte bak, Mısr'ında kıtlık, ey azîz;
Padişahım, yumma göz, kıtlık ki iz!

Yûsuf'um, hapsinde ey hâs Padişah,
Sen kadınlardan koru, ey ünlü şah!

Bekliyordum, hem oturmuş arşta ben,
Annemin şehvet gelip atmış hemen!

Yükselişten, bir kadın fenniyle yâ,
Düşmüşüm elbet ki rahmin zindâna!

2800. Ruhu, arştan indirir alt yerlere,
Hem kadınlar, hîle dolmuş bir kere!

Ön ve son inmem, kadından gelmede,
Ruh idim, geldim ten oldum, öyle de!

Duy, Yûsuf'tan ağlayış, feryâdı sen,
Ol ki Yâkup üzre hem, rahm eyleyen!

Ben kadından, kardeşinden inleyen,
Sanki Âdem, cennetinden ayrı ben!

Son bahardan, yaprak oldum titredim,
Vuslâtın cennette buğdaydan yedim.

2805. Çünkü gördüm lûtfunu, ihsânını,
Duymuşum dersen selâm imkânını!

Hem, üzerlik âteşe atmış iken,
Orda, kem göz oldu te'sîr eyleyen!

Baş ve sondan te'sîri vardır gözün,
Hem de, def'e muktedir mahmûr gözün.

Padişahım hâs gözün, kem göz ne var,
Mât eder, hem hâs ilâçtır âşikâr!

Gözlerinden nice kimyâ gelmede,
Bed olan göz sürse, has göz etmede!

2810. Deyse şah gözler, gönül şâhînine,
Onda göz nûr, doldu tüm himmet yine!

Öyle bakmaktan alır himmet doğan,
Oldu artık, erkek aslan avlayan!

Neydi aslan? Mânevî hâlden doğan,
Hem senin avdır, onun avsın inân!

Dîninin otlakta hem cânın doğan,
"Lâ-uhibbü'l âfilîn!"[71] Derken, o ân!

Emre uygun uçtu gör, cânın doğan,
Bir bakışla, çokça lûtf almış o ân!

2815. Burnun ıtrından alır bir ses kulak,
Duygular bitmez nâsip bulmakta bak!

---

71 *"Batanları sevmem..."*

Hangi bir histen açarsan gayb yolu,
Eskimez hiç, ölmez elbet bil ki bu!

Cümle mülkün sâhibiyken, Ey Hüda,
İhsan etsen hisse, bir şah olmada!

SULTÂN MAHMUD'UN HIRSIZLARIN ARASINA DÜŞMESİ "BEN DE SİZDENİM" DEMESİ, ONLARIN HÂLLERİNİ ANLAMASI

Şehri yalnız gezdi Mahmut bir gece,
Çokça hırsız var, buluşmuş öylece!

Sordular: "Kimsin vefâlı, hâs adam?"
Der ki şah: "Sizden biri, ben sizdenem!"

Bir adan der: "Hîle dolmuş kimseler,
Kimde var saysın nedir, bir has hüner!

Söylesin, hiç durmadan neymiş hüner,
Onda mevcût san'atı versin haber!"

Bir adam der: "Ey hünerler toplayan,
Çift kulaktan, çift hüner benden âyân!

Havlasın it, bilmişim söyler neyi, "
Der öbürler: "Deymemiş bir akçeyi!"

"Altına tapmış adam," söyler biri,
Bende kaynak, marifet say gözleri!

Ben ki görsem ferdi, bir kez tâ gece,
Gündüzün bildim odur ben öylece.

"Bende kuvvet koldadır" söyler biri,
"Çok duvârlar delme olmuş işleri."

"Burnumuz olmuş hüner" derken biri,
"Bunla koklar, toprağın sır yerleri!"

"Cümle insanlar, birer maden gibi,
Ermişim ben sırra, söyler gör Nebî."

Toprağın içlerde var, olmuş âyân,
Sikke, cevher malûmum olmuş o ân!

Bilmişim, madende altın çokça var,
Masrafından hem de, bildim azsa kâr!

Toprağı ben koklarım Mecnûn ne ki,
Bellerim, Leylâ bulunmuş nerde ki!

Koklasam, bildim meğer gömlekte ne,
Var Yûsuf, var içte bir şeytân mı ne?

Tâ Yemen'den ıtr alan Ahmet gibi,
Burnumun, olmuştu bunlar nâsibi!

Hangi toprak komşu, altınlar ile,
Hangi toprak boş olur, bildim hele!"

"Ellerimdir der hüner" bir başka er,
"Üst doruk tutmuş kemendim üzre yer."

Sanki Ahmed, ruha atmış bir kement,
Yükselip geçmiş semâlardan ki net!"

"Sen kement attın ya Beyti'l-Mamur'a,
Atmadın sen, atmışım ben!" der Hüda!

Sonra derler: "Ey vefâkâr söyle sen,
Hem hüner, hem fenlerin neymiş de sen!"

"Gör sakal olmuş benim, gerçek hüner,
Suçlular kurtarmışım ben, kaç sefer!

Suçlu cellâtlar elinde olsa tam,
Kurtarır bir kez sakalla oynamam!

Merhâmetten oynatır olsam sakal,
Kurtulurlar dert, ölümden, işte hâl!

Böyle söz duymuştu, hırsızlar o ân,
"Kutbumuz sen, kurtuluş sensin inân!"

Sonra birlik cümlesi düşmüş yola,
Kutlu şah köşkünde vermişken mola!

Sonra sağdan bir köpek "hav hav" dedi:
Dil bilen: "Şah bizledir! İt söyledi!

Itrı anlar, yer, yataklar kokladı:
"Burda bir dul hânesi vardır" dedi.

Bir kement atmıştı, o üstâd ki tam,
Hem duvârdan çıktılar, en üste hem.

Koklamışken, koklayan bir başka yer,
"Padişahın haznesiymiş burda!" der.

Hem delik delmiş olan, delmiş delik,
Hepsi cevherler alırlar, üstelik.

Birçok altın, işlenen çok giysiler,
Çaldılar hep, sonra ordan gittiler.

Öğrenip şah, onların mevcût yeri,
Bellemiş şeklen, isim, hep fenleri.

Şah ki ordan ayrılırken gizlice,
Sırrı, divân ânı açmış, öylece!

Gitti askerler bulup hırsızları,
Bağlayıp almış, getirmiş onları.

Bağlı eller, hepsi birden geldiler,
Korkudan onlar durup, titrerdiler!

Padişahın huzruna gelmiştiler,
Ay olan, bir dost yüzü görmüştüler.

Nerde görsem ben tanır oldum diyen,
Hem tanırmış, hep geçerken şüpheden.

Tahtta görmüş şahı onlar, öylece!
"Gördüğüm buymuş benim" derken gece!

"Hep hüner, elbet sakaldandır" diyen,
"Biz tutulduk işte bundan bil ki sen!"

Göz tanır, olmuştu şah kuvvet ona,
Nutka başlar, ağz açar sözden yana!

Söylemiş biz nerde olsak şah ile,
Sırrı duymuş, iş ne var görmüş bile!

Gözlerim yollarda, görmüşken gece,
Biz ve ayyüz, yoldaş olduk öylece!

Şimdi şahtan ümmete af istesem,
Yüz çevirmez, şah ki âriften de hem!

Ârifin göz, bil amândır çift cihân,
Herkes ondan, yardım almıştır inân!

Kaymamış göz, Hak'tan ayrı bir yere,
Rahmet olmuştur Muhammed, bir kere!

Hem güneş dünyâyı örtmüşken gece,
Hakk'ı görmüştür, Muhammed öylece!

Hem **"Elem neşrah"**[72] olurken sürmesi,
Hem de, Cibril'den de üsttür görmesi!

Hak yetim der, sürme çekmiş olsa yâ,
Hepte eşsiz, incilerden sunma da!

İncilerden, kıldı üstün nûrunu,
İstenen olmuşsa, ister Hak onu!

Kulların, mevki nelermiş belledi,
Hak ona elbet: "Gören Şâhit" dedi!

Şâhidin âlet, temiz dil, nûrlu göz,
Hep ayıktır, gizli kalmaz, sır ve söz!

Burda binler kalkışırken dâvâya,
Hâkimin göz, her zamân şâhitte ya!

Hâkimin hükmünde şâhit vâsıta,
Onların aydın gözü şâhitti yâ!

Şâhidin söz, göz olur artık o dem,
Sırrı görmüş oldu, şeksiz gözle hem!

Gördü dâvâcın fakat, vardır garâz,
Hem garâz, gönlün göze bir perdesâz!

Dâimâ Hak istemiş zâhit seni,
İstemiş elbet garâz terk etmeni!

Hep garâzlar, gözde geçek perdedir,
Perde olmuş, görmeyi örtmektedir!

---

[72] *"Biz senin göğsünü açıp ferahlatmadık mı?" (İnşirah, 1)*

Hak nedir, gerçek nedir? görmez iken;
Sevdiğin şeyler sağır, kör eyleyen!

Gönle, nûrundan güneş salmışsa gör,
Onca yıldız kadri yok, elbette kör!

Perdesiz görmüş gönül, esrâr ne var,
Mü'minin ruh, kâfirin ruh âşikâr!

Allah'ın yerlerde, hem göklerde de,
Insanın ruhtan da sır, yoktur öte!

2880. Yaş, kuru her neyse etmiş âşikâr,
Ruhta: "Rabbin hükmü mevcût!" emri var!

Kutlu bir göz görmüş olsun ruhu tam,
Kalmamış bir şey bakarken gizli hem!

Bir şehâdet makbûl olmuş kavgada,
Kesti söz, her ağrı, dert yok ortada!

Allah'ın "Adl" ismi, şâhitler onun,
Şâhit olmuş cânı, dostun nûrunun!

Baktı Allah gönle, çift âlemde de,
Padişahın hep nazâr hoş, yerde de!

2885. Aşkı Hakk'ın, hem güzeller sevmesi,
Bir sebep, hikmet ve sırrın perdesi!

Hem güzel sevmiş, Mirâç var eyledi.
İşte bundan, Rabbimiz "levlak" dedi"

Hâs ve çirkin neyse hükmetmiş kadı,
Şâhit artık, hâkime hükm eyledi!

Hâkim olmuş, şâhidin bir tutsağı,
Hâs gören göz, mutluluk bulmak çağı!

Ârif Allah'tan niyâz, istektedir,
Çünkü Allah her ne var, bilmektedir!

2890. Hem hayır, şerlerde sığnak, Ey Hüda,
Gönlümüz, remzden habersiz kalmada!

Sen görürsün, görmeyiz; gündüz, gece;
Gözde bir bağdır sebepler öylece!

Bak gözüm, gözler içinden seçmede,
Bil o şâhtır, ben güneş gördüm gece!

Ey güzel, lûtfun güzellik eyledi,
İnsanın gerçek kemâl, tamlık idi!

Nûrumuz artır ilâhî, şimdi sen,
Kahreden şeylerle, rüsvâ etmeden!

2895. Akşâmın yâr, verme hicrân gündüzü,
Cân yakınken, verme ayrılmak, sızı!

Hem uzaklaşmak, azâp, hem dert, ölüm,
Hem de vuslât ânı olmuş olsa hem!

Etme görmez, sen de görmüş kimseyi,
Var yeşillikler, su vermişsen iyi!

Lâubâli olmadım uğrunda ben,
Gel beni hem incitip, hiç üzme sen!

Ru'yetin kim gördü, mahrûm eyleme,
Pek alışkındır, uzak kalsın deme!

2900. Gayri görmek, ağza bir halkaydı bu,
"Küllü şey'un mâsivâllah bâtilu!"[73]

Bâtıl ammâ hak görünmüştür bana,
Çünkü bâtıl, bâtılı çekmişti yâ!

Yer ve gökler üzre mevcût zerreler,
Kehribâr olmuş bütün çekmekteler!

Hep yemek çekmişti artık mideler,
Dâneler, hardan sular çekmekteler.

Hem, çeken gözler, dolaşmış bahçede,
Gül bağından, has kokan gözlenmede!

2905. Rengi çekmiş hisle gözler kendine,
Itrı çekmiştir beyin, burnun yine.

Ey çekişler sâhibi, sırlar bilen,
Cezbeden, lûtfun çekişten ver amân!

---

73 *"Allah'tan gayrı her şey bâtıldır." Arap şâiri Lebid'in mısraı.*

Müşterî olmuş olan, sensin Hüda,
Çek! Âcizler lûtfe lâyık olmada!

Şaha dönmüş bir susuzmuş öylece,
Bir bedir vaktinde, gör Kadr'ken gece.

Cân onun elbet onun olmuş lisân,
Oysa küstah söyler olmuştu o ân!

2910. Cân kakılmış balçığa, kalmış, dedi,
Hem kıyâmet cân günüm sen, söyledi!

Gizliden, ettin sefer ey şah ki sen,
Gel hayırdan bir sakal oynat hemen!

Gösterir olduk hünerler, her ne var,
Şimdi bunlar, bizde bahtsızlık sunar!

Boynu bağlarmış hünerler, öylece,
Mevkilerden alta düşmüşsek gece!

Her hüner, gerdanda bağlı lifti bak,
Hem ölüm vakti, hünerden fayda yok!

2915. Hem tanır kim, şahı görmüşken gece,
Faydalanmıştır hünerden, güçlüce!

Mârifetler, yolcunun bir gulyaban,
Şahı görmüş göz, uzaktır şaşmadan!

Kim tanır akşam ki görmüş sultânı,
Böylesinden, şah utanmıştır hani.

Şimdi şahtan, bir haber almış köpek,
Kehf'in it ismin, ona, vermek gerek!

Havlayan it, verdi aslandan haber,
Bir kulak varken, hünerdir muteber!

2920. İt ayıkken, bekçi olmuş misli bil,
Var ayık kullarda, Hak bilmez değil!

Pis ad almıştan utanmak, yok gerek,
Onların sırlar nedir, bilmek gerek!

İsmi gerçekten fenâ olmuş olan,
Has isim beklerse, hâmlıktır inân!

Yağmadan korkar iken altınlara,
Hep sürerler durmadan bir is, kara!

ŞU SIĞIRI DENİZİN DİBİNDEN ŞIMŞIRAK TAŞINI ÇIKARIP DENİZİN KIYISINA KOYAR, ONUN AYDINLIĞINDA OTLAR. SIĞIR UZAKLAŞINCA TÜCCÂR YAKLAŞIP TAŞI BALÇIKLA ÖRTER, KENDİSİ DE AĞAÇLIKTA GÖZLENİR

Gör denizden gevheri almış sığır,
Her taraf aydınlanır, otlar durur.

2925. Cevherin nûruyla aydınlık alan,
Manda sümbül, hem susam otlar o ân!

Onda sümbül, nilüfer olmuş gıdâ,
Onda pislikler de, amber olmada!

Allah'ın nûrdan alır kim bir gıdâ,
Söz helâldir, gerçek artık ortada!

Bal için, ilhâm bulan zâtın evi,
Hem nasıl, bal dolmamış olsun evi?

Gör sığır otlar dururken orda bak,
Ânsızın gitmiş mücevherden uzak.

2930. Tâcir ordan çıktı, balçık örttü bak,
Yer karanlık, manda görmekten uzak.

Gizlenip durmuş ağaçlar ardına,
Manda, boynuz atmasın derken ona;

Yirmi kez, hayvan dolanmış meydânı,
Boynuz atsam der, ararken düşmânı.

Bulmadan kesmiş ümît, dönmüş yere,
Tüccârın maksat, erişmek cevhere!

Şaha lâyık cevheri, balçık ile,
Gördü, korkmuş, sanki şeytânmış hele!

Toprağın sır, şeytanı etmişti kör,
Manda hem, nerden bu cevher, burda der?

Cân, "İnin" emriyle düşmüştür yere,
Hayz, ayırmıştır namâzdan bir kere!

Arkadaş, boş söz ne? Kurtar kendini!
Erkeğin hayzı heves, nefsin yönü!

Cân, "İnin" emriyle bulmuştur beden,
Gizlenir balçıkta gevher-i Aden'den!

Bildi tâcir, mandalar bilmiş değil,
Ehli dil anlar, öküz bilmiş değil!

Kil tenin içlerde görsen cevheri,
Anlatış bir başkadır cevherleri!

Rahmetinden nûru almaz olsa kil,
İnci, balçık sohbeti bilmez o bil!

Sözde son yok, fareden gel gir söze,
Say kulak vermiş, suyun yandan bize.

IRMAK KIYISINDA FARENİN KURBAĞAYI GÖRMEK İSTEMESİ VE İPİ ÇEKMESİ

Aşka tutsak fare gelsin istemiş,
Aşk ipin çekmiş, görünsün beklemiş!

Bir güven sarmış gönülden bak hele,
Der: "Ucundan ip tutup, aldım ele!"

Tâ gönülden ip geçer geçmez ele,
Sanki olmuş oydu tam iplik bile!

Ânsızın bir karga çıkmış ortaya,
Fare artık karganın av oldu yâ!

Karga kaldırmış, yüceltmiş fareyi,
Kurbağa çıkmış sudan, gör gerçeği!

Fareyi bir karga kapmış ey ağa,
İple sallanmış peşinden kurbağa.

Halk demiş: "Bak karganın sen hîleye,
Hem nasıl, kurbağa av olmuş diye?

Hem nasıl girmiş sudan, kapmış onu?
Karga âdîlik edip kapmış bunu?"

Çok yazık âdîlerin yoldaşlara,
Bir fenâ bulmuş ve dost olmuşlara!

Yüz figân, cins olmayan dosttan yana,
Cinse uygun bir güzel dost bulsana!

Ayp dolan nefsten akıl, feryât diyor,
Bir burun çirkinse, çirkin eyliyor!

Der akıl: "Cins, suyla, topraktan değil;
Cins oluş, ruhtan ve mânâ bulma bil!

Kalk uyan! Sen olma bir sûret tapan,
Cinsiyet sunmaz ki hep, sûret denen!

Sûret ancak benziyor cânsız şeye,
Oysa cânsız, cinsiyet bilmez niye?

Ten ki buğday tânesi, cân bir böcek,
Karn'cadır hem, durmayıp çekmiş demek!

Kâr'nca bilmiştir yemeklik tâneler,
Yense, bulmuş oldu gör cinsinde yer!

Arpa almış yollanır olmuş biri,
Buğda çekmişken, çeviktir diğeri.

Arpa gitmez kendi, buğdaydan yana,
Kâr'nca yoldaş, gitti cinsinden yana.

Arpanın gitmek, gıdalıktan yana,
Kâr'nca gitmiş bak ki cinsinden yana!

"Buğda, arpa üzre gitmiştir deme!
Gör ki sen, kimler götürmüş bekleme!"

Bir siyâh yer, tâne çekmiş karn'calar,
Hiç görünmez kâr'nca, tâne âşikâr!

Duy akıl: Dikkâtle bak, göz aç ki sen!
Tâne gitmez, bir götürmüş yok iken!

2965. Kehf'e gelmiş böyle artık, bil köpek,
Tâneler sûret, karınca kalp demek.

Hem bu yüzden gökte Îsâ tuttu yer,
Hem kafesler ayrı, kuşlar cinste bir!

Hem kafes meydânda, kuşlar gizlidir,
Git diyen yokken, kafes nerden gider?

Aklı âmir eyleyen, hem son gören,
Âkıbet görmüş olan göz, mutlu sen!

Fark eder aklın, güzel, çirkin ne var,
Göz; siyâh, ak söylesin, sen olma yâr!

2970. Göz, yeşil pislikte görsün aldanır,
Neyse gerçek, aklının gözler tanır!

Kuşta âfet, göz bakar arzû dolu,
Bil tuzak görmüş akıl, sığnak yolu!

Bir tuzak var, hiç akıl bilmez onu,
Gaybı görmüş bir akıl, görmüş bunu!

Cins ve cins olmaz ne, bilmiştir akıl,
Şekle koşmak, oysa hoş olmaz ki bil!

Cinsiyet sûretle olmaz çünkü tek,
Sûreten Îsâ beşer, cinsen melek!

2975. Karga çekmiştir nasıl yükseklere,
Çekti Cibril, İsâ'yı hem göklere!

ABDULGAVS İSMİNDE BİR ADAMI PERÎLERİN KAÇIRMASI. ABDULGAVS'IN SENELERCE PERÎLERLE KALMASI. YILLAR SONRA ŞEHRİNE, ÇOCUKLARINA DÖNMESİ. YILLARCA PERÎLERLE YAŞADIĞI, ONLARIN HÛYUYLA HÛYLANDIĞI VE MANÂ BAKIMINDAN ONLARA GÖNÜL VERDİĞİ İÇİN, DAYANAMAYIP PERÎLERE GERİ DÖNMESİ

Hem şu Abdul Gavs denen, cinsen perî,
Tam dokuz yıl, öyle hep uçmuş biri!

Anne evlenmiş, çocuklar peylemiş,
Öksüze, ölmüş pederden söylemiş.

Kurt mu öldürmüş veya bir eşkıyâ,
Kuy'ya düşmüş, düşman öldürmüş mü yâ?

Fikre dalmıştır meğer evlâtları,
Hiç demezler "sağ peder" evlâtları.

2980. Tam dokuz yıl geçti, çıkmış ortaya,
Hem görünmüş, sonra kaybolmuştu yâ!

Tam misâfir oldu, bir tek ay kadar,
Gitti artık, hiç bilinmez rengi var!

Ruha hançer, tenden almışlar gibi,
Aynı cinslerden, peri çalmış idi.

Cennetin cins, geldi cinsken cennete,
Hakk'a taat erdirir, cinsiylede.

Der Nebî: "Mertlik ve hamdler eylemek,
Hem de, cennetten uzanmış dal demek!"

2985. Sevgiler, gelmiş lütuflar, sevgide,
Hem kahırlar, hem kahır bir cinsle de!

Doğdu küstahlık ve küstahlık ile,
Çünkü onlar cinstiler fikren hele!

Cinsçe İdrîs, yıldızın cinsiydi tam,
Tam sekiz yıl kaldı, Zuhâl, üzre hem.

Şark ve garp dersen, olurlar yâr ona,
Arkadaş, sırdaştılar onlar ona!

Öyle âlemden dönüp gelmişti yâ,
Verdi yıldız dersi hep insanlara.

2990. Tuttular saf cümle yıldızlar yine,
Cümle yıldızlar gelirler dersine!

Cümle yıldızdan ki ses duymuştu halk,
Hepsi halkın, böyle ses almıştı bak!

Aynı cinsten olmanın cezbeyle hem,
Cümle yıldız, hâlini söylerdi tam!

İsmi neymiş, cümleten söylerdiler,
Hem rasat etmek nasıldır derdiler.

Cinsiyet neymiş? Meğer bir çift nazar!
Bir tanışlık, birleşik bir yol arar!

2995. Hak bakışlar kim de Allah gizledi,
Sende olsun dense, ondansın, dedi!

Bir bakış yönlendirir, çekmiş teni,
Hiç habersiz çekmemiş, bilmiş hani.

Bir kadın hûylar olur, erkekte var,
Bir hayâsız oldu, hep, puştluk sunar.

Bir kadın almışsa erkek hûyunu,
Bir kadın ister, sevişsin, bil bunu!

Verse Allah, Cebrâil'den bir sıfat,
Gökte istersin uçup, açmak kanat!

3000. Gözlerin bakmış dururken göklere,
Âşık oldun, yerle elsin bir kere!

Hak, eşekten hûy verir olsun eğer,
Yüz kanat versin, ahır olmakta yer!

Fare âdî olmamış sûret ilen,
Hor olur çaylak, kedinin av iken!

Farenin huydur, karanlıkken koşu,
Oldu peynir, pekmezin bir sarhoşu!

Hâs doğan, hûy almış olsun fareden,
Farenin âr, hayvânât âr eyleyen!

3005. Verdi insan huy ki Hârût, Mârût'a,
Yok meleklik, insanî hûy aldı yâ!

"Hakk'a saf tuttuk" deyip söyleştiler,
Bâbil'in kuy'ya ki, ters yerleştiler!

Levh-i Mahfûz, oldu gözlerden yiten,
Levh denen, sâhirlerin üstünde ten!

Hem kanatlar aynı, başlar aynıdır,
Mûsa gökler üzre, Fir'avn yerdedir!

Hûy arar ol, hûylular bulsan otur,
Bahçe, gülden hûy alır, sen orda dur!

3010. Gör, mezârın toprağı vermiş şeref,
Kalp veren var, yüz sürüş olmuş hedef!

Bir temiz tenden ki toprak şanla alır,
Hem de ondan çokça devletler tanır!

"Önce komşum, sonra ev lâzım" de sen,
Varsa gönlün, gönle dostlar bul hemen!

Hem o toprak aldı mutlak cân hûyu,
Çok azîzin gözde olmuş sürme bu!

Kilde yatmış çokça insanlar ki var,
Yüz sağ insandan da çok, hâslık sunar!

3015. Gölge gizler, toprak olmuş gölgesi,
Yüzbin aşkın, cânlı dolmuş gölgesi!

BİR ADAMIN TEBRÎZ ÂMİRİNDEN MAAŞI VARDI. MAAŞINA GÜVENİP BORÇLANMIŞTI. ÂMİRİN ÖLDÜĞÜNÜ BİLMİYORDU. ONUN BORCUNU KİMSE ÖDEMEDİ. YİNE DE BORCUNU ÖLMÜŞ ÂMİRİ ÖDEDİ. ZÎRÂ DERLER:

"HEM RÂHAT ÖLMÜŞ OLAN ÖLMÜŞ DEĞİL,
KİM YAŞARKEN ÖLDÜ, SEN ÖLMÜŞTÜ BİL!"

SENÂÎ

Geldi bir yoksul civârdan Tebrîz'e,
Ülkesinden borç edip gelmişti de!

Hem dokuz bin altın etmiş borç o er,
Haznedar Tebrîz'de Bedreddin Ömer!

Öyle bir er, gönlü geçmiş deryâyı,
Onda her kıl, sanki bir Hâtem Tâî!

Hâtem olsaymış, döner yoksulluğa,
Baş koyarmış, bassa derken toprağa!

Bir deniz, berrâk su vermiş olsa da,
Verdiğinden, öyle ki ar duymada!

Bir güneş etmiş desek, bir zerreyi,
İstemez ihsâna lâyık görmeyi!

Şahnadan ummuş garip gelmişti yâ,
Dervişin hem, dost, hısımmış âdetâ!

Hem garip, gelmiş yanaşmış bir eve,
İhsan ummuş, başlamış borç etmeye.

Hem güvenmiş girdi tekrâr borca o,
Umdu ondan, vergilerden, anca o!

O, ümîtten hayli borca girmede,
Şu ve bundan durmayıp borç etmede!

Borç verenler yüz asar olmuştular,
O keremden pek emin gülmek sunar.

Sırtı kızdırsın Arap'tan bir güneş,
Hiç Leheb, dert, gâma artık kalmaz iş!

Hem buluttan, söz alır olmuş iken,
İhtiyâç yoktur, su alsın sâkiden!

Hem sihirbâz bildi Hakk'ın el budur,
Hem o nerden el, ayak olmuş olur?

Tilki sırtı, aslana yaslarsa bir,
Kaplanı yenmek desen, bir hiç gelir!

ALLAH RÂZI OLSUN, CÂFER'İN TEK BAŞINA BİR KALEYİ ALMAYA GELMESİ, KALENİN PADIŞAHININ ONU YENMESİ İÇİN VEZÎRLE GÖRÜŞMESİ, VEZÎRİN PADIŞAHA "KALEYİ TESLÎM ET. BİLGİSİZLİKLE HİDDETLENME. ÇÜNKÜ BU ADAM ALLAH'TAN KUVVET ALMADA, ALLAH ONUN RUHUNA BÜYÜK BİR ORDU KUVVETİ İHSAN ETMİŞ" DEMESİ

Çünkü Câfer gitti kal'a üstüne,
Bir yudum su misli gelmiş kendine!

Geldi tek bir atlı, zapt etmek diler,
Korktular, hem kal'ayı örtmüştüler!

Kimsenin güç yok ki etsin onla cenk,
Hem vapurdan, kim çıkar timsaha denk?

Padişah, dönmüş vezîre yüz hemen,
"Çâre neymiş, ey güzellik beklenen?"

"Çâre, kibr, hem hîleler terk etmedir,
Hem kılıç, elbet kefenle gitmedir!"

Padişah der: "Oysa tek bir fert bu er,"
"Doğrudur, tek fert fakat sen, görme hor!

Göz açıp sen, kal'aya bir bak da gör,
Gör, cıva olmuş odur titrer durur!

Oysa, dimdik, mert, eyer üstündedir,
Şark ve garp hem sanki, hep birliktedir?

Orda birkaç, fert fedâkâr sıçradı,
Erliği gösterdi önden fırladı.

3040. Hepsi gürzünden yiyip düşmüş yere,
Öldüler hem, baş koyarken önlere!

Öyle kuvvet, ordu vermiş Hak ona,
Ordunun denk oydu haşmetten yana!

Hem görür, görmez tereddütsüz gözüm,
Gözlerimden, saymalar düşmüştü tüm!

Gökte yıldızlar, sayılmaz çokluğu,
Tek güneş huzrunda bulmuş yokluğu!

Farenin yüz binleri kaldırsa baş,
Hiç tekirler eylemez elbet telâş!

3045. Hem nasıl çıksın sıçan, varken kedi?
Topluluk onlarda, bir kalp etmedi!

Topluluk sûretçe olsun, hiç demek,
Mânevî toplum ki, Hak'tan iste tek!

Topluluk fertlerde ki, çokluk değil,
Sanki ad, yeller silerken gitti bil!

Topluluk fikren olaydı farede,
Toplanırlar bir hamiyet etmede!

Hep yaparlarmış fedâkâr hamleyi,
Toplu saldırmışsalar, gör gerçeği!

3050. Hem de gözden tahrîp eylerken biri,
Gör, kulaktan parçalar bir diğeri!

Birleşip saldırsa onlar gövdeye,
Topluluk koşsaydı, hep yok etmeye.

Topluluktan, yok ki bir cân farede,
Bir miyav duydukça, cânlar gitmede!

Bir kedi görsün, dağılmış fareler,
Hep kaçarlar, olsalar yüzbin meğer!

Hem koyun çok olsa, hiç korkmaz kasap,
Çok akıl, hiç uykuya vermez azâp!

3055. Topluluk var, gayreti, Hak vermede,
Böyle, aslan zebralar alt etmede!

Hem cesûr, hem boynuzu çok on geyik,
Aslanın hükmünce hiçtir üstelik!

Hak güzellikler veren mülk sâhibi,
Yûsuf'un hüsn, saf yağan yağmur gibi!

Bir yanak, almışsa yıldızdan şu'a,
Kızda görsün, şah da bir kuldur ona!

Verse kendinden o nûr, hem bir yüze,
Hâs ve çirkin görme, dönmüş gündüze!

3060. Hem Yûsuf, Mûsa ki Hak'tan aldı nûr,
Yüz ve kalpler içre hep, parlar durur!

Yüzde Mûsa, öyle nûr saçmıştı ki,
Hem bu yüzden Mûsa yüz örtmüş idi!

Göz o nûrdan, görmeyen bir kör idi,
Sanki zümrüt, çok yılan kör eyledi!

Allah'ından Mûsa, örtü istedi,
Hem görünmez, olsa nûr elbet dedi!

Hak buyurmuş: "Kürkünü örtün" ona,
Çünkü kürk, hikmet dolan erden ona!

3065. Giysi dersen, sabr edişten nûr, nişân;
Hak dokurken, durmayıp parlattı cân!

Böyle bir esvâp korur ancak seni,
Bulmamış başka giyim imkânını!

Kâf ki, mâni olma ister nûruna,
Parçalamış bil ki dönmüştür Tûr'a!

Erlerin tenlerde, Hak kudretle de,
Keyfiyetsiz nûra imkân vermede!

Parçalarken Tûr'u nûrun zerresi
Hak eliyle, sırça nûrun ülkesi!

Kaf ve Tûr'u parçalar olmuş o nûr,
Sırça, kandîl, nûrunun mesken olur!

Ten ki kandil hücresi, kalp sırçadır,
İşbu kandîl, gökleri aydınlatır!

Göklerin nûru kalır hayrân ona,
Sanki, yetmiş yıldız olmuş baksana!

Nakleden olmuş muhakkak son Nebî,
Hem de, Allah'tan nakil derken Nebî!

"Hem ihâtâ etmemiş yer, gök beni,
Hem akıl, nefs bilmemiş gerçek beni!

Mü'minin gönlünde buldum bir harem,
Keyfiyetsiz, mâhiyetsiz orda hem!

Alt ve üst, bulsun deliller gönlüne,
Buldular çok saltanât, bahtlar yine!

Ayna olmazdan görünmezdir güzel,
Hem celâlim yok eder, vermez ki el!

Etmişim çift âleme, rahmet hele,
Bir büyük ayna yarattın rahm ile!

Aynanın her ânı coşku, kaynayış,
Sormayıp gel dinle, olsun anlayış!

Böyle, Mûsa örtü yapmış giysisin,
Anlamış ay misli nûr sırrın kesin!

Esvâbından başka şey olsun nikâp,
Yüce dağ olsun vîrân olmakta hep!

Geçti Hak nûru, demir dağlar bile,
Mümkün olmaz bir nikâp netsin hele?

Hırka dersen coşkulu âriften o,
Bir harâretten gelen hırkaydı bu!

Kav yanar, önden alıştırmak gerek,
Sonradan yanmak gelir hep böylecek.

Doğru yollar gösteren, nûr aşkına,
Çifte göz vermiş yel elbet Safura![74]

Bir göz örtüp, baktı ilkin Safura,
Gördü Mûsa nûru, tam kör oldu yâ!

Sonra bitmiş sabrı bakmıştır yine,
Uçtu göz, dönmüş olurken ilkine!

Yoksula ekmek verir asker olan,
Vursa kulluk nûru, cân almaz inân!

Sonra sormuş bir kadın Safura'ya:
"Gitti göz elden, ki hasret var mı yâ?"

Der Safura: "Olsa binler gözlerim,
Olmuş olsun, hep fedâ eyler idim!

Aydaki nûrdan yıkık göz pencerem,
Hâne vîrân ay ki yerleşmişti hem!

Hazne yurt etmiş, bu ev mi, dam mı ne?
Hiç vakit koymaz düşünsen sen yine!

Hem, sokaktan geçse Yûsuf bir kere,
Nûr yayılmıştır civârın evlere.

Yükselir sesler bütün her hâneden,
Şimdi burdan bak, Yûsuf olmuş geçen!

Var oturmuşlar, divâr yansıttı nûr,
Anlamışlardır, Yûsuf'tan geldi nûr!

Yûsuf'u görmüş olan bir pencere,
Ev için, mevki, şereftir bir kere!

Sen Yûsuf'un yolda, aç bir pencere!
Orya çök, seyret, otur dur, bir kere!

---
[74] *Safura: Hz. Mûsa'nın hanımı.*

Âşık olmak, pencere açmak demek,
Dost cemâlden, gönlümüz aydındı pek!

Ey babam sen, yâre dâim et nazâr,
Cümle imkânlar senin ellerde var!

3100. Sen gönüller içre herdem yol ara,
Fikri yönlendirme aslâ yâdlara!

Var ya kimyân, postu sen kurtarsana,
Böyle yapsan düşmanın dosttur sana!

Sen güzel olsan, güzellikler senin,
Ruhta kalmaz, hep biter yalnızlığın!

Beslemiş ruh bağını dostun nemi,
Gamdan ölmüşler diriltmiştir demi!

Sanma ki vermiş basit dünyâ sana,
Yüzbin aşkın, saltanât var baksana!

3105. Yûsuf'a Allah güzellik verdi de,
Geldi Hak'tan, rüyâ tabir etme de!

Hem güzellik çekti, tutsak eyledi,
İlmi, bak Zuhal yerin olsun dedi!

İlm, hünerden Padişah kuldur ona,
İlmi üstündür güzellikten yana!

BORÇLU ADAMIN ŞAHNANIN YARDIMINI UMARAK TEBRÎZ'E GELMESİ

Derdi pek çok, muzdarip, borçtan yana,
Yönlenip döndü selâmet yurduna!

Geldi gül, bağ, bahçenin Tebrîz'ine,
Gör, ümidin gülzâra yatmış yine!

3110. Mânânın sultânı, Tebrîz yurduna
Vardı, ermiş sanki nûrlar nûruna!

Cânı, ondan buldu mutlanmak, kemâl;
Yûsuf'un ıtrı sunar, Mısr-i visâl!

Der ki: "Ey kervâncı hey, çöksün devem,
Geldi yardım, yokluğum uçmuş yâ hem!

Ey devem, işler güzel, kalp ehline,
Hem de Tebrîz, bir güzel yurttur yine!

Ey devem, hoş bahçeler var, sen yayıl;
İşte Tebrîz, feyze yurttur, öyle bil!

3115. Çöz ki yük, hiç durma ey kervâncı sen;
İşte Tebrîz şehri güllük, bil hemen!

Cennetin bir kısmı var bu bahçede,
Hem de Tebrîz, arştan almış şu'le de!

Durmadan Tebrîz'liye cânlar katan,
Hâs ıtırlar, durmadan yağmış inân!

Hem ararken şahnayı sormuş idi,
Halk ona hep: "Şahna ölmüştür" dedi.

Göçtü dünyâdan meğer evvelsi gün,
Er, kadın kimmiş, sararmış yüz bütün!

3120. Arşa uçmuş oldu arşın tâvusu,
Geldi hâtiflerden, arşın ıtrı bu!

Halka bir sığnaktı, şahın gölgesi,
Hem güneş dürmüşte gitmiş, öylesi.

Sürdü dünyâdan gemi evvelki gün,
Hem de gâmın mülke, doymuştur bütün.

Nâra atmış, hem fakir düşmüş yere,
Aklı gitmiş, cân da çıkmış bir kere!

Serptiler hiç durmadan hep gülsuyu,
Ağlıyor yoldaş olan bil doğruyu!

3125. İşbu baygınlık sürer tâ akşâma,
Cânı gaypten döndü tekrârdan ona!

O YOKSULUN ŞAHNANIN ÖLÜMÜNDEN HABERDAR OLUNCA BİR MAHLÛKA DAYANDIĞINDAN PİŞMÂN OLMASI VE TÖVBE ETMESİ, HAK NÎMETLERİ ANARAK SUÇUNDAN VAZGEÇMESİ, HAKK'A YÜZ DÖNMESİ: "KÂFİRLER BU KADAR NÎMETLERİ GÖRÜRLER DE YİNE DE HAK'TAN YÜZ DÖNERLER

Hem uyanmış, söylemiş: "Yâ Rabbenâ!
Suçluyum, döndüm meğer halktan yana!

Gerçi şahna pek cömert bir kimsedir,
Kul için bilmem ki hem, denklik nedir?

Takke versin, sen verirsin baş bana,
Verdi kaftân, sense boy bostan yana!

Verdi altın, sen sayan eller veren,
Verse bir at, sen akıllar gönderen!

3130. Verdi mum hem, sen severdin görmeyi,
Verse ekmek, sen veren hazmetmeyi!

Verse ücret, hem veren sensin hayât,
Va'di altın; sen de en hâs mahsûlât!

Gök ve yer verdin, o, yalnız bir oda,
Verdiğin sahada binler doymada!

Hem yarattın sen ve altınlar senin,
Sen bağışlarsın, bu ekmekler senin!

Merhâmet, hem mertliği verdin ona,
Neş'e dolmuş mutluluk, senden ona!

3135. Hem onu etmiş idim bir kıble ben,
Hem de gerçek kıble, elbet sen iken!

Nerde bizler, dîni Allah'tır veren,
Aklı, toprak su alırken nerde ben?

Yaptı yokluktan ki Allah gökleri,
Toprağı yaymış, döşek etmiş yeri.

Kandîl etmiştir bütün yıldızları,
Hem tabîattan kilit yaptıkları!

Gizli, âşkâr nice mamûr şeyleri,
Yer ve gökler içredirler her biri!

3140. İnsan usturlâbıdır yüksekliğin,
Hem sıfattan âyet'in mazhar bilin!

Her ne var insanda olmuş aksiniz,
Nehre düşmüş ay nasıl sunmuşsa iz!

Gör ki usturlap, örümcek nakşı var,
Hem ezel vasfı sunulmuş âşikâr!

Hem de usturlapta sarkan ankebut,
Gizli, gökten ders verir, şerhtir umut!

Doğrular sunmaktadır dürbün denen,
Bilgisiz ellerde kalmış bil ki sen!

3145. Her Nebî bilmişti yıldız ilmini,
Gaybı görmek üzre göz lâzım hani!

Çok asırlar geçti, şu insan denen,
Kendi aksiymiş çukurdan gözlenen!

Kuy'da aksi gözlenen şey, dıştadır,
Yoksa, aslan misli düşmek ordadır.

Oysa tavşan, sen de gel gör istedi,
Kuy'ya girmiş kükreyen aslan idi!

Kuy'ya gir, elbette de ondan al öcü,
Kimdi üstün, gözleyip görsün gücü!

3150. Hem mukallit aldanır tavşanlara,
Öz hayâlinden, olurken maskara!

Hem görünmüş şey, suyun yansıtması,
Hiç demez, Hak vergisi, hak cilvesi.

Sen ki düşmân üzre kînlensen, şaşı;
Altı duygun hiç senin, boş uğraşı!

Orda düşmânlık Hüda'nın aksidir,
Onda kahr, Hakk'ın sıfâtlardan gelir!

Onda suçlar, sendedir cinsiyle de,
Önce sen bir, hûylarından geç öte!

Sende çirkin hûydu, ondan akseden,
Oldu dikkat et senin, aynan hemen!

Ayna sunmuş çirkini, saldırma sen,
Aynadan bakmış duran sensin hemen!

İste örnek; gördün ay inmiş suya,
Başladın sen, akse toprak atmaya!

Sen ki dersin: "Geldi hep mutsuzluğa,
Mutluluk varken elimden almağa!"

Aksi, yıldız zânnedip topraklادın,
Resmi örtmek oldu gerçek maksâdın!

Gizlenir aks, gaybe yönlenmiş olur,
Sen sanarsın yıldıza, sönmüş olur!

Hem güzel yıldız, bakarsan göktedir,
Hiç kusursuz, istiyorsan baş çevir!

Hem mekânsızlık, mekâna dönmeli,
Burda aksi, orda gerçek bilmeli!

Vergi Allah vergisi, ihsân onun,
Beş duyu altı cihet, imkân onun!

Âdîlerden ihsân olsun kum kadar,
Sen ölürsün, oysa onlar burdalar!

Yıldızın aksiylesin sen, nerye dek?
Eğri görmüş, aslı tâlim eyle tek!

Hak bağış sunmazsa niyâz ehline,
Bir uzun ömr ihsân etmiştir yine.

Onda, nimetlerde son yok, işte yön,
Hem diriltmiş ölmüşü, sen orya dön!

Hak ki lûtfetsin, lütuf, cânınladır,
Sen osun, sanki o sensin, senledir!

İştahın kalmaz iken ekmek suya,
Bunlar olmazdan rızıklar verdi yâ!

Sen zayıflarsan, zayıflıktan sana,
Gizli şişmanlık sunar Hak, baksana!

Hem perînindir gıdâ, enfes koku,
Hem melekler üzre, cân vermişti bu!

Cân ne olmuş, sen dayandın hem ona,
Hak verir aşktan dirilmek, bak sana!

Aşk hayâtı iste, sen cân isteme,
Hem o rızktan iste, hiç ekmek yeme!

Halkı bir berrâk su bil, elbette sen!
Onda artık, Hak sıfâtlar gözlenen!

Halkın ilmi, adli, lûtfu öylece,
Nehre yıldız aksidir düşmüş gece!

Padişahlar, saltanât mazhârları,
Ayna bil, ârif olan insanları!

Geçti yüzyıllar, gelen yüzyıldı bu,
Ay o ay ammâ, su olmaz aynı su!

Adli adl, artık hüner aynı hüner;
Geçti günler, çokça ümmet geçtiler!

Hem asırlar üzre geçmiş çok asır,
Mânâlar dâim, gelip kalmaktadır!

Kaç değişmiş oldu, bir bak arkta su,
Ay ve yıldız aksi aynen, doğrusu!

Hiç suyun üstünde kurmazlar bina,
Onların seyrân yeri, sonsuz semâ!

Her sıfât manâ, evi yıldız gibi,
Mânânın gökten gelir olmuş idi!

Hep güzel yüzler, güzellik aynası,
Onların aşk, aşk-ı zât aks etmesi!

Aslâ gitmiş yönlenip ben, had ve hâl,
Suya aksetsin kalır, olmaz hayâl!

3185. Aksa benzer gördüğün tasvîr denen,
Bak görürsün, gözlerin bir ov ki sen!

Yoksul aklı der ki: Gel geç, şaşmadan!
Sirke-pekmez, hem de pekmez sirkeden!

Ondan ayrı sandınız siz şahnayı,
Gayreti şahtan utan, koy şaşmayı!

Hem esirlerden geçen bir zâtı sen,
Tutma bir, zulmette kalmış fareden!

Onda cân var, bir ağırlık belleme,
Bir beyin gör, sen kemik gördüm deme!

3190. İblîs'in gözlerle yer yok bakmağa,
Sen o zâtı sayma mensûp toprağa!

Şebpere olmaz güneşlen dost olan,
Olsa mescût, sacit olmuş sanma sen!

Aksa benzer, oysa aks olmuş değil,
Aksa benzer, Hak tecellîsiydi bil!

Bir güneş görmüş ve cânsızlık giden,
Şırlağan yağ, gül yağ olmuştur hemen!

Geçti varlıktan ya Hak dervîşleri,
Sanma halktan, sen de bak dervîşleri.

3195. Vahdetin hiç kıble bilmez iştirâk,
Kil, nasıl almış melekten secde bak!

Gördü nehrin üzre elma aksini,
Hep etek elma dolup kalmış hani.

Hem nedir elma dolar, yüzler çuval,
Nehre düşmüş, hem nasıl olsun hayâl?

Görme ten, sen olma dilsiz, duymayan,
Hâk yalanlar olma, artık gel uyan!

"Attığın vakt atmadın sen, attı Hak, "
Onda görmek, Hak görüş olmuştu bak!

3200. Orda hizmet, Allah'a hizmet desek,
Gün görürsen, pencere görmek demek!

Onda aydınlık muhakkak kendinin,
Onda nûr, batmış güneş olmaz hemin!

Hem güneşten nûr alırken penceren,
Hem bilinmiş yoldan olmaz bil hemen!

Hem güneşten yol ulaşmış bir kere,
Var fakat bilmez, habersiz pencere!

Gökleri tutmuş bulut, örterse hoş,
Nûru etmiş pencerenden bil ki cuş!

3205. Hem hava, hem altı yönden ayrı yol,
Hem güneş, hem pencere dost bilmiş ol!

Hem o tesbîh, Hakk'ı tesbîh etmedir,
Kapta meyve, bir tabaktan gelmedir!

Hem sepette bitti pek çok meyveler,
Bir ağaç dersen, yanılmazsın meğer.

Hem sepet dersen, ağaçtır elmaya,
Çıktı mutlâk gizli bir yol ortaya.

Meyve vermiş dalda, hem bitmişse de,
Türlü mahsûller, sepetten bitmede!

3210. Bil sepet olmuş olur tâlih dalı,
Hem sepetten gölgelik var, durmalı!

Ekmek ishâl eylesin, ekmek deme,
Hem neden ekmek dedin, **"mahmudeye?"**[75]

Verse kil cân, göz için parlaklığı,
Sürme gör sen, sürme bil, sen toprağı!

Çıksa topraktanda bir nûr ortaya,
Hiç gerek kalmaz semâya bakmaya!

Hem o yok, küstâh, ona sen var deme,
Görse ırmak, kerpici sert bekleme!

3215. Bir güneş huzrundadır, parlar hilâl,
Rüstem'in güç üzre, Zâl olmaz misâl!

---

[75] *Mahmude: Yumuşaklık veren bir ilaç!*

Gâlip Allah, tâlip Allah, bil ki sen,
Kahrı elbet, mevcudâtı yok eden!

Bilme sen çift, çift oluştan vurma dem,
Şah da yok olmuş olur kul, bil ki hem!

Şahı, sen Hallâk'ının nûrlarla bil,
Öldü, fânîdir, gömülmüştür asıl!

Şaha versen Allah'ından ayrı yer,
Hem metin yitmiş olur, önsöz biter!

3220. Çift görürsen, çifte yönler kaybolur,
Od düşer, pâbuç yanar, hep yok olur!

İKİ GÖREN KÂŞ ŞEHRİNDEKİ ÖMER ADLI GARİBE BENZER ADINDAN DOLAYI ONU BİR DÜKKÂNDAN, BAŞKA DÜKKÂNA GÖNDERİYORLARDI. O, BÜTÜN DÜKKÂNLARIN ONA EKMEK SATMAMAKTA BİR OLDUĞUNU ANLAMIYORDU. "BEN YANLIŞ SÖYLEDİM, ADIM ÖMER DEĞİL DİYEYİM DE TÖVBE EDEYİM. ŞU DÜKKÂNA VARAYIM. BÖYLE DERSEM YALNIZ O DÜKKÂNDAN DEĞİL BÜTÜN DÜKKÂNLARDAN DA ALABİLİRİM. FAKAT BÖYLE DEMEZ DE YİNE ADIM ÖMER KALIRSA BU DÜKKÂNDAN BAŞKA YERE GİTSEM DE FAYDÂSIZ HEPSİNDEN DE MAHRÛM KALIRIM. ÇÜNKÜ ŞAŞIYIM, BU DÜKKÂNLARI BİRBİRİNDEN AYRI SANDIM" DEMESİ

Kâş'tanım, dersen benim ismim Ömer,
Yüz kuruş versen lavaş vermez bir er!

Çünkü varsam söylesem ismim Ömer,
Siz bir ekmekçik satın dersem eğer;

Der ki: "Git sen hem, diğer bir dükkâna,
Onda ekmek, üst gelir yüz kat bana!"

3225. Olmasaymış hem garip, gerçek şaşı,
Der ki: "Yoktur burda dükkânın eşi!"

Kâş'lının kalbe erer olmuşsa nûr
Şâşılık gitmiş, Ömer, Ali olur!"

"Bak Ömer gelmekte" der ekmekçiye,
Söylemiştir, gel de ekmek sat diye.

Hem duyar ekmekçi, ismiymiş Ömer,
Bir uzak dükkâna tekrâr git ki" der.

"Arkadaş, ver bir lavaş alsın Ömer,"
Sesleniş hem, sırrı açmakmış meğer!

3230. Hem, Ömer ekmek dilermiş denmede,
Oysa, başka bir yöne göndermede!

Sen ki ilk dükkânda olmuşsan Ömer,
Mahrum oldun, Kâş'ta ekmekten meğer!

Bir Ali olmuş isen dükkânda sen,
Aldın artık ekmeği, ilk anda sen!

Çift gören şaş, sen ki mahrûmsun inân,
Tekneyi, onlarca gördün sen bu ân!

Kâş olan dünyâda olmazsan Ali,
Ol Ömer gez, durmadan her bir ili.

3235. Gel, vîrânın sen de bak bir hâline,
Her tarâf sunmaktadır ekmek yine!

Hak tanır çift göz verilmiş olsa bir,
Cümle âlem, dost dolup gelmektedir!

Kurtulursan burya, şurya gitmeden,
Var ümît, korkun biter Kâşan'da hem!

Gonca gördün, ya ağaç, ırmakta sen,
Bir hayâl olmuş durur, hiç sanma sen!

Hep akisler aslının kaynak iken,
Sattırır Allah, şu manâ meyveden!

Göz akisler görse, şaşlıklar gider,
Irmağın aksiyle hür, bol meyveler!

Bağ olur manâda, sen hiç sanma su,
Olma Belkıs, sanma cânın habbe bu!

Sırta yükler, yük desen, bir tür demek,
Hem sürülmez bir çubukla, her eşek!

Bâzı merkepler olur gevher taşır,
Bâzı merkepler gelir, mermer taşır.

Hikmet olmaz, bil ki artık her suda,
Burda ay var, sanma bir akmış o da!

Hayvân içmiş su değil, Hızr'ın bu su!
Bengisuymuş, her ne görsen haktı bu!

Hem suyun diplerde Ay der: Ben Ay'ım!
Aks değil, sohbet ve yoldaşlık payım!"

Sen sudan seyrettiğin aksiyle sen
Kur hayâl, isterse, dön dur, akse sen!

Her su birdir, aynıdırlar sanma sen,
Ay yüzün hem şu'le aydır, bil hemen!

Sözde son yok, dertlenir derken garip,
Ağlıyor şahna için, çok muzdarip!

TEBRÎZ HALKINDAN BİRİNİN ONUN İÇİN PARA TAKSÎM ETMESİ, YETERİ KADAR TOPLAYAMAMASI. O GARİBİN MUHTESİBİN (ŞAHNANIN) MEZÂRINA VARIP DERTLENİP AĞLAMASI

Borç alış, gelmiş, yayılmış herkese,
Dertle, dertlenmiş olur hâkim ise.

Borcu bulmak üzre, semt semt gezmede,
Borçlunun hâli nedir arz etmede.

Geçmemiş bir şey dilenmekten ele,
Sâde yüz altın toparlanmış hele.

Tuttu elden, yardım isterken adam,
Şahnanın kabre varır olmuştu tam.

Borçludur: Kul olsa Hak tevfîke yâr,
Kutlu dostuyla, misâfir olma var!

Hem onun yol üze dökmüş mâlını,
Hem fedâ etmiş o, mevki hâlini.

Her teşekkür, Hakk'a şükretmek demek,
Çünkü Hak ihsâna lâyık oldu tek!

Şükrünü terk, oldu Hakk'ın şükrü terk,
Hakkını terk, oldu Hakk'ın hakkı terk!

Nimeti Hak üzre gel şükr eyle sen,
İhsân etmiş kimse varken, ân hemen!

Annenin şefkât Hüda'dan, bil ki sen,
Annenin hizmet olur vâcip hemen!

Hak demiş bundan: "Salâvat eyleyin!
Hem Muhammed, lûtfe mesken belleyin!"

Hak, kıyâmet vakti der, elbet sana,
"Ben ne verdim, neymiş ikrâmın bana!"

Der ki: "Yâ Rab! Şükreder oldum ki ben,
Aslı senden, çünkü rızk, erzâk denen!"

Der: Hayır! Şükretmedin yârâna sen,
Hakk'a şükrün tek sebep yârân iken?

Bir keremkâr üzre eylerdin sitem,
Ben onun elden rızık verdimdi hem!

Hem garip gelmiş velînin kabrine,
İnler artık, durmayıp ağlar yine!

Der ki: Ey yoksulların sığnak olan,
Yolda kalmış yoksulum, himmet sunan!

Rızk için gâm çekse, kimler yâd eden,
Allah'ın rızktan gelir imdât eden!

Yoksulun sensin peder, sensin ana,
Borçluya lâyık olur, ikrâm, sana!

Yoksula sen, inci sunmuş bir deniz,
Hem uzaklar üzre yağmur lûtfunuz.

Ey güneş, sırtım ısınmış senle hem,
Köşkte ziynettin, vîrânın hazne hem!

Kaş çatık hiç görmemiştir kimseler,
Rızk dağıtmış Mikâil'mişsin meğer!

Ey kerem Kaf'ında gaybın arkası,
Gönlün olmuş oldu gaybın deryâsı.

Hem mâlın harcansa hiç gam gelmemiş,
Himmetin çatlak, utançlar vermemiş.

Ben ve ben benzer olan yıllar yılı,
Sanki soy sop, şefkâtin olmuş malı.

Nakdimiz, hem cinsimiz, hem mülkümüz,
Hem övünç, hem bahtımız hep sizdiniz.

Ölmedin sen, nâz ve bahtımdır ölen,
Bol rızık, mesut geçim ölmüş iken!

Bir idin binler kerem mülkünde hem,
Ni'met ihsânında sen, yüzler Hâtem!

Mal verir Hâtem, gönülden ölse kim,
Sâde, birkaç tek ceviz vermiş derim.

Sen bağışlardın hayât, her bir nefes,
Hâs sıfât sığmaz ve almaz her nefes!

Ömrü verdin, bitmeyen bahşiş ki sen,
Altının bilmez kasa, saymak denen.

Yok senin gerçekte, bir hûy vârisin,
Secde etmiş hep felek, sen öylesin!

Halktaki gâm kurduna lûtfun çoban,
Sanki şefkâtler ulaşmış Mûsa'dan!

Bir koyun kaçmış Kelimullah ki bak,
Koştu, Mûsa arkadan, şişmiş ayak.

Sürdü ardından koşuş akşâma dek,
Kaybolup gitmiş görünmez oldu tek.

Sonradan olmuş koyun, yorgun düşen,
Tuttu Mûsa, toz silip okşar hemen.

Anne olmuş, okşayandır doğrusu,
Üst baş okşar, çoktu şefkât duygusu!

Onda azcık öfke dersen, aslâ yok,
Merhâmetten, gözde dersen, yaşsa çok!

Der ki: "Tut, yok rahmetin dersem bana,
Hem koşup, zahmet niçin verdin sana?"

Hem melekler toplanır, söyler Hüda;
"Hak Nebî olmakta lâyıktır Mûsa!"

Mustafâ der: "Hep Nebîler mutlaka,
Yâ çocuk, yâ genç çoban olmuştu yâ!

Hem Nebîler hiç çobanlık etmeden,
Halka önder etmemiş Allah hemen!"

"Sen de mi ettin?" demiş bir pehlivân,
Der ki: "Bir müddet de ben oldum çoban!"

Hak vakar hem sabrı vermek üzre şân,
Hem Nebî olmazdan, etmiştir çoban!

Cümle âmir, insanın olmuş çoban,
Hakk'a uygun iş başarsın her zamân.

Hilm için olmak gerek, Mûsa kadar,
Burda tedbîr, burda aklın hükmü var.

Şüphesiz eyler rûhânî bir çoban,
Aydan üstün mevkiler olmuş inân!

Enbiyâyı çekti Hak hem böylece,
Hak çoban kılmış, inanmış çok güce!

Sen yüceldin, olmuş oldun hâs çoban,
Kim kınar, elbette olmuş kör inân!

Hak verir ahrette başbuğluk sana,
Serdâr oldun sen ebed mülkünde yâ!

3300. Hem deniz olmuş, olan mertlik ele,
Bağlıyım, doldum güvenç, imkân ile!

Hem, dokuz bin altın ettim borç ki ben,
Nerde lûtfun, tortum olsun sâf hemen?

Nerdesin? Gülsen çemenler üzre sen!
Söylesen, on kat dilersen al hemen!

Nerdesin sen? Mutluluk versen bana;
Beklerim elbette lûtfundan yana!

Nerdesin? Elbet götürsen haznene,
Sen emin kılsan şu borç, yokluksa ne?

3305. Ben yeter derken de, artırdın yine,
Hem benim arzum diyordun, al yine.

Hem nasıl âlem girer toprak yere?
Gökyüzü sığmaz meğer hiç yerlere.

Sen cihândan dıştasın hem, her zamân,
Sağ iken, ölmüş iken, ey kahraman!

Gayp havasında uçan kuş oldu mu?
Gölgeler yerlerde mevcût kaldı mı?

Ten ki gönlün, gölgenin bir gölgesi,
Ten için hem, gönle ermeklik nesi?

3310. Fert uyurken, ruhu gökten bir güneş,
Ten desen tutsak ve yorganlarla eş!

Ruh desen sen, gizlidir, astar ne ki,
Kıpraşan ten, yorganın altındaki!

"Rabbimin emrindedir ruh," gizlide,
Yok ki örnek, söylesem örnekle de!

Hem şeker yaymış dudaklar nerdeler?
Hoş, güzel sırlar, cevâplar nerdeler?

Bal dolan akik dudaklar nerdeler?
Müşkülât açmış anahtar, nerdeler?

3315. Zülfikâr benzer olan sözler nedir?
Aklı, idrâkler silen söz nerdedir?

Kumrusun sen nerye dek, özlem; yuva:
'Nerde, nerde' der, düşersin 'kû, kû'ya!

Nerde olsun, rahmetin imkânda o,
Kudretin, aklın, temiz âlemde o!

Hem nasıl birliktedir aslan, meşe,
Gönle oymuş fikre lâyık yerde de!

Nerde mi? Dert ânı hep insanlara,
Hem ümîtler beslenen yer, vardı yâ!

3320. Hastalık ânında sıhhatler uman,
Hem de sıhhatler umar olmuş o ân!

Defedilmiş istenirken bir hatâ,
Bir gemi rüzgâr ki bekler yön o yâ!

Bir tarâf hem, kalp ki yönlenmiş ona,
Bil demiş "Yâ Hû"yu hep O'ndan yana!

Hak'la ol! Kalmaz ki hiç yer "nerde" ye,
Gönlünün zikr olsa "Allah Hû" diye!

Olsa akl, görmüştü şark, hem garp ki var,
Hem akıldan ruha yüz şimşek çakar!

3325. Hep köpük dolmuş denizler "gel-git"i,
Sel gider kalmış deniz bakiliği!

"Ben ki borç ettim dokuz bin altını,
Sâde yüz altın toparlanmış hani.

Hakk'a vâsıl, sen ve ben dertlerleyim,
Toprağın misk koktu, ben hep dertleyim.

Dermân et, himmet ki hasret derdine,
Ey mübârek, derde himmet et yine!

Çeşmeden geldim, asıl bir çeşmeye,
Bulduğum, kan nehri olmuştur niye?

3330. Gök o göktür, mehtâb o mehtâb değil!
Irmak aynıyken su aynı ab değil!

Var cömertler, hâs temiz mert nerdeler?
Var ya yıldız, hâs güneş yoktur meğer!

Ey mübârek, Hakk'a gittin şimdi sen,
İsterim gelmek Hüda'ya şimdi ben!

Her devir var, bil ki sancak, böylesi,
Hak'ta sancak milletin tek gölgesi!

Bir resim, bilsin veya hiç bilmesin,
Ressamın ellerde toplanmış kesin!

Hem nişânsız, Hak yazar her sayfada,
Fikre yazmış, bâzı silmiştir Hüda!

Kızdırır, gönlündeki ihsân gider,
Hırs verir hem, mertliğin imkân gider!

Hem de zihnin bir yarım ânlık bile,
Hiç uzak kalmaz, ki mevcût hâl ile!

Testici, eller dururken testiyi,
Testi kendinden gelişmez bil iyi!

Tahta dülgerlerle birlik oldu mu?
Yâ kesilmiş, yâ da ek bulmuş onu!

Terzinin ellerde yokken elbise,
Hem kesilmez, hem dikilmez, neylese!

Sâkanın ellerde olmazdan tulum,
Hem nasıl dolsun, boşansın, gel de um!

Sen boşanmış, dolmuş oldun durmadan,
Bir sanatkâr eldesin, artık inân!

Kalkıversin, hem senin gözlerde bağ,
Hiç sanat, san'atkârın olmaz ırağ!

Varsa göz bak, sen de mevcût göz ile,
Bakma ahmak, bakma sen gafillere!

Ver kulak dersen, duyar ol senle hem,
Var kulaklar, duyma yok sersemle hem!

Taklîdi, bakman için gel öncü et,
Kendi aklın var düşün, aklınla git!"

HARZEMŞAH BİR GÜN GEZERKEN ORDUSUNDA EMSÂLSİZ BİR AT GÖRDÜ. ONUN GÜZELLİĞİNDEN VE ÇEVİKLİĞİNDEN HOŞLANDI. İMADÜLMÜLK ŞAHI O ATTAN SOĞUTTU. PADIŞAH GÖRÜŞÜNDEN VAZGEÇTİ. ALLAH RAHMET EYLESİN HAKÎM "İLÂHÎNÂME"DE BUYURMUŞTUR: *"HEM HASÛT DİL, OLSA BİR TUTSAK SATAN, METRE BEZ KIYMET BULUR YÛSUF İNÂN!"* KARDEŞLERİ HASETLERİNDEN YÛSUF'U YERDİLER. MÜŞTERİLER DE O GÜZELLİĞİ GÖRMEDİLER, ONU ÇİRKİN BULDULAR. ÇÜNKÜ YÛSUF'UN KARDEŞLERİ YÛSUF'A İYİ GÖZLE BAKMAZDILAR

Vardı bir bey, hem de pek seçkin atı,
Bulmamış şah, böyle bir at fırsâtı!

Bir selâmlık ânı binmiş bey ata,
Görmüş Harzemşahta ermiş fırsata!

Atı görmüşken şaha, ermiş büyü,
Köşke dek, fikrinde oymuş gördüğü!

Her uzuv seyriyle, dalmış bakmada,
Her uzuv, kat kat güzeldir ortada.

Hem çevik, safkan, güzelden, hoş bir at,
Hak meğer vermişti eşsiz bir sıfât!

Şöyle fikr etmiş olurken şah o ân,
Neydi hem bilmem, akıl etmiş olan!

Gördü göz, atlar ve kalben pek de tok,
Say güneş olmuş atın, emsâli yok!

Şahların ruh oldu beydak bildiğim,
Bir yarım at göz çeker olmuş derim!

3355. Yâ sihirler sahibi yapmış büyü?
Böyle çekmek, attan almaz görgüyü!

Fâtihâ söyler, çeker "lâ havle"ler,
Fâtihâ, dert artırır olmuş meğer!

Fâtihâ çekmişti şahı kendine,
Dert siler, Hak derdi vermiştir yine!

Hem onun iştir, o, göstermiş göze,
Hak görür göz, Hak uyandırmış ise!

Anlamış şah, Hak sunar göz akması,
Hakk'ın iş, her ân yaratmak en hâsı!

3360. Taş öküz, taş at yapılmış hîleden,
Secde etmişlerdi insanlar hemen!

Puttan üstün şey ki yoktur kâfire,
Sâde puttur, ermemiş bir te'sire!

Onda neymiş, gizliden kalp cezbeden?
Parlar âlem, başka bir âlem ilen!

Hem akıl, hem cânda görmez bir pusu,
Görmedim ben, işte sen gör doğrusu!

Döndü Harzemşah gezinmekten hele,
Sırrı söyler, paylaşır erkân ile!

3365. Şah, getirsinler deyip emr eyledi,
"Zâbıta beyden atı alsın" dedi.

Hep çavuşlar bir âteş, koşmuş yine,
Dağ olan bey, yumşayıp dönmüş yine!

Geldi dertten, cânı dersen ağzına,
"Tek İmâdülmülk eder yardım bana!"

Hem İmâdülmülk'tü derdin bayrağı,
Dertliler koşmuş diler kurtulmağı.

Şah katında, oydu en saygın olan,
Padişah huzrunda, peygamberdi san!

3370. Hem vezîrlik isteğinden hep uzak,
Sûfî o, mertlikte Hatem oldu bak!

Rey ve tedbîr almanın, en üstünü,
Çok sınanmış, hem yayılmıştır ünü!

Mertti mâllar vermede, cân vermede,
Gaybin ay olmuş hilâllik etmede!

Hem garip hem ilgisiz beylikten o,
Fakra yönlenmişte, gerçeklikten o!

İhtiyâç, isteklerin, olmuş peder,
Halka şifâ, şahta koymazmış zarâr!

3375. Görse, Hak hilmiyle suçlar örtmede,
Halkın hûydan ayrı hûy arzetmede!

Mevkiden geçmek dilerken kaç kere,
Mâni olmuş şah niyâz etmeklere!

Hem şefâat eylesin yüzler suçu,
Af eder şah, şimdi mahcûp doğrusu!

Baş açık koşmuş, İmadülmülk'e bey,
Saçtı topraklar, bütünden üste bey!

Der: "Haremler içre mâl mülk alsın o,
Yağmacı bulsun ve toptan salsın o;

3380. Tek atım var, oydu hem cânım benim,
Alsa öldüm, öyle bil, dostum benim!

At alınmış, olsa sen geç şüpheden,
Hep hayâtım buldu son, bitmiş de sen!

Bir yakınlık ihsân etmiş Hak sana,
Ol Mesîhim, okşa baş sen, bak bana!

Hem kadın, altın ve mâllar gitse ne?
Bunda artık bir üzüntüm, yok yine!

İtimâdın yoksa, söylenmiş söze,
İmtihân et, ey âdil yönlen bize!"

3385. Hem İmâdülmülk, akarken gözyaşı,
Şaha gitmek üzre olmuş uğraşı!

Durdu şah huzrunda, yummuş ağzını,
İçten ânmış oldu mutlak, Rabbini.

Zâhiren hem şaha vermişken kulak,
Oysa, zihninden fikir coşmuştu bak:

"Allah'ım, yanlış yapar olmuşsa bu,
Senden ayrı sığnağı yok doğrusu!

Kurtuluş ister, n'olur affet onu,
Tutsak olmuştan halas et en sonu!

Tâ ki yoksuldan, yücelmiş şaha dek,
Hepsi muhtâcın senin, ervâha dek!

Hem kemâl dolmuş güneş mevcût iken,
Mumda rehberlik umuş, bilmem neden?

Parlayıp durmuş iken, nûrdan güneş,
Mumdan ummak, pek tuhaf, olmaz ki eş!

Şüphesiz terk-i edep bizdendi hep,
Kûfr-i nimet, nefsine uymaktı hep!

Çok akıllar fikre dalsın öylece,
Oldu bir kuş, durmayıp uçmuş gece!

Hem o kuş, bir kurtcağız bulmuş, yese,
Cân güneştir besleyen bir bellese.

Kurt yiyip, haffaşta sarhoş olmada,
Kurt güneşten cân bulup canlanmada!

Hem, güneş nûrlar saçarken dört yana,
Hem azık vermektedir düşmânına!

Yarasanın zıddıdır, elbet doğan,
Göz açık, hep doğrudur, aydın her ân!

Bir doğan olmuşsa bir haffâşa eş,
Bak, kulak çekmiş edepten cân güneş

Der ki: "Say vardır onun bir illeti,
Sen neden, nûrdan çevirdin niyeti?

Ben kulak çektim ve dert verdim sana,
Tâ güneşten dönme artık sen yine!"

YÛSUF'U SIDDÎK'İN ALLAH'TAN BAŞKASINDAN YARDIM İSTEMEMESİ, "EFENDİNE BENİM SUÇSUZ OLDUĞUMU SÖYLE!" DEMESİ YÜZÜNDEN YILLARCA ZİNDÂNDA HAPİS KALMASI!

Yalvarır Yusuf Nebî, bir mahkûme,
Sen çıkarsan, yalvarır olmuş yine.

İstemiş yardım, demiş: "Git şahına,
Yok unutmak, varsanız şah huzruna.

Huzra varsan, neyse halim an beni,
Kurtarır olmuş olursun sen, beni!"

Nerden olsun kurtaran, tutsak olan,
Başkasından yardım olmaz, sen inan!

Ehli dünyâ, cümleten zindandalar,
Hepsi, ölmek emridir bekler, yaşar!

Nâdirattan, böyle kul zindandadır,
Ruh desen, Zühâl ve tam göklerdedir!

İstemiş yardım ki Yusuf kimseden,
Tam yedi yıl, kaldı tutsak, bil ki sen!

Bak unutturmuştu şeytân, mahpusa,
Va'di neymiş hep silinmiş oldu yâ!

Pek güzel hûy, eylemiş derken, hâta,
Koydu Allah böyle çok zindanda da!

Görse adlin, bir güneş var, suç ne ki?
Oldun haffaş, sen karanlıklarda ki!

Topla aklı, hem deniz, suçsuz bulut;
Sen, serâp, kumdan eder oldun umut!

Halka haffaş hûy ki, boş söylerdi söz,
Ey Yusuf, varken doğandan sende göz!

Körlüğünden, meşhûr olmuş şebpere,
Noldu şahın hâs doğanken gözlere?

Hem bu suçtan ders alır, etsin küpe,
Söylemiş üstâd; "dayanmak yok çöpe!"

Yûsuf'u kendiyle meşgûl eyledi,
Mahpûsun zahmet, çıkıp gitsin dedi!

Ünsiyet, sarhoşluğu vermiş ona,
Yok karanlık, yok ki zindân baksana!

Hem, rahimden zor değil mahpûs evi,
Dar, karanlık, kanlı, korkunç haps evi!

Hak açar kullar için bir pencere,
Sen geliştin, cân verir rahimlere.

Hiç kıyâssız, zevk verir hep duygular,
Cânlanır, dallar, çiçekler açtılar.

Hem rahimden taşra çıkmak güç sana,
Hep kaçarsın yolların tâ ardına!

Tat dışardan gelmiyor, içten gelen,
Köşk, saray arzûsu, ahmaklık veren!

Bir adam mescîtte dâim oldu şâd,
Bir adam, bağlarda olmuş bîmurât!

Hiç saraylar, gel de yık artık teni,
Ey beyim, gel hazne bil vîrâneni!

Görmedin mi, var şarâp toplantıda,
Çokça sarhoş olsa kim, mutlanmada!

Köşk nakışlar doldu yık, sen durmadan,
Gel, yeni bir hazne bul, vîrâneden!

Hâne hep nakş, doldu tasvîr, hep hayâl,
Perdedirler, istemez gelsin visâl!

Sîneden, çoşmuş gelen sûret denen,
Haznesinden parlayışlar bil ki sen!

Bak, köpükten vermemiş berrâk sular,
Perdedir, yok aynalık aks etmeler!

Hem, emânet ruhumuz, Hak'tan bize,
Mânidir ten, coşkusu çıksın yüze!

Bir meseldir tut kulak, halk söyleyen:
"İşte bizdendir ne var elbet gelen!"

Hem köpük tapmış, susanmış kimseler,
Saf sulardan, hep uzaklaşmış meğer!

Ey güneş sen, kıblemiz, imanımız,
Var fakat, biz, zulmete tapmaktayız!

Hakk'a yönlendir ve sen göster izi,
Yarasa olmak mı? Sen kurtar bizi!

Bir civân, sapmış ve gelmiştir bana,
Çok kusûr var, bakma cahildir ona!

Hem, İbâdülmülk dalar bir fikre ki,
Kükreyen, ormandaki aslan ne ki?

Bir şahın huzrunda durmuş oldu yâ!
Bir temiz ruh, gayb bağından uçmada!

San, Elest ânı melekler misli o,
Aşk şarâbından içen bir mesti o!

İçte dert, dernek, düğün hep gâm dolu,
Ten, mezâr benzer ve hoş âlem dolu!

Hem, bu hayret âlemin, içlerde biz,
Gaybın iklimden gelişler bekleriz.

Hem getirmişler atı Harzemşah'a,
Hem çavuşlar at getirmişlerdi yâ!

Şimdi gerçek, gördüğün gök kubbenin,
Altı, çok endâm tutup saklar hemin.

Rengi almış, hep felekten gözleri,
Ay ve şimşekten doğan, oymuş perî!

Ay, Utarit misli, oymuş koşmada,
Arpa yok, rızk onda, san rüzgârdı yâ!

Ay ki gökler içre gezmiş her gece,
Bitmeyen yollar alırken, öylece!

Ay ki, burçlardan geçerken her gece,
Bak, Miraç gerçek ve inkârın nice?

Bir yetim, gevher bedel, dönsün aya,
Tek işâret, ay böler çift parçaya!

Çok acâyip çifte bölmüşken Ay'ı,
His zayıf halk, onca almıştır payı.

Hak Resûl'ün, hak Nebî'nin işleri,
Gök ve yıldızdan geçip almış yeri!

Muktedirsen, çık da göklerden öte,
Öyle seyret işleri neymişse de!

Yavrusun, artık kabuktan çıkmayan
Duymadın tesbîh uçan kuşlarda sen!

Burda olmaz mu'cizâtın şerhi hiç,
Şah-ı Harzem söyleyip gel, öyle geç!

Hak güneş lûtfuyla vurmuş olsa bir,
At da Kehf'in it kadar hoş, yükselir!

Sanma tek Hak lûtfunun parlaklığı,
Taş ve lâ'l almış feyiz, aydınlığı.

Lâ'l bütün kıymet, ne var ondan alır,
Taş harâret, parlayış Hak'tan bulur.

Hem güneş vurmuş duvarlar üstüne,
Suyla ölçsen, parlayış yoktur yine!

Baktı hayrânlıkla artık, bir zamân,
Sonra dönmüş, İmâdülmülk der iken:

"Ey güzel fert! Pek güzel mutlak bu at,
Yerde yoktur, verdi cennetler sıfât!"

Hem İmâdülmülk demiş: "Ey Padişah,
Meyliniz etmiş melek, şeytânla âh!

Dikkât etsen, pek güzel attır fakat,
Pek de dilber, baksanız siz, işbu at.

Tenle, nispetsiz görürsün baş denen,
Âdetâ olmuş öküz baş, bak ki sen!"

Etti te'sîr işbu söz Harzemşah'a,
Düştü gözden at ve bakmaz bir daha!

Vâsıta olsun garez, hem övgüler,
Hem Yûsuf ancak, üç arşın bez değer!

Cân veriş ânında İblîs vâsıta,
Sende iman, almak ister oldu yâ!

Verdi mutlak, orda bir ahmak olan,
Bir yudum su, almaya vermiş o ân!

Gerçi ibrik olmamış, olmuş hayâl,
Hîledir, bir vâsıta olmuş bu hâl!

Şimdi sağlam, doğruluk varken kesin,
Bir hayâl uğrunda sarf etmektesin!

Bir çocuk olmuş gibi madende sen,
İnci verdin, bir ceviz aldın hemen!

Hem ecel, vaktinde mevcût dert ile,
Böyle yapsan hiç şaşırmazsın hele!

Hem hayâlin, coşturur bir sûreti,
Hem sınak ânı çürük bir şey idi.

Bedr olur, elbet hayâl ilk çırpıda,
Oysa en son, bak hilâllik ortada!

Sen başından bakmış olsan, en sona,
Aldırış yok, kurtuluş ermiş sana.

Ey emin, dünyâ çürük, kokmuş ceviz,
İmtihân hiç, gel uzaktan et dikiz.

Şah bakarken, mutlaka ki gördü hâl,
İmâdülmülk'ün gözü görmüş meâl!

Şahta göz titrer, görür azcık yeri,
Son gören er, gördü binbir milleri!

Çekse Allah, sürmesinden bir göze,
Cân görür tam, perdeler ersin yüze!

Son ne, görmezlikle eş, şahı cihân,
Hep cihânı gördü leş, elbet o cân!

Padişah vazgeçti tek bir yermeden,
Geçti attan, kalp soğur olmuş hemen.

Kendinin gözden geçip, seçmiş onu,
Hem kabûl görmüş olan bir gözdü bu.

Ağlayış olmuştu Hak bahânesi,
Hem soğur attan o şah, bak öylesi!

Örtü Hak, hâslık görünmez gözlere,
Bir gıcırtı say eşikten bir kere.

Perde olmuş söz, o şahın gözde hem,
Ay siyâhlık üzre kalmış oldu tam!

Tertemiz mimâr ki, gaypten söz ile,
Yaptı efsûnlarla muhkem, çok kale!

Söz ki sır köşkün eşikten gelme bil,
Bir açılmak, örtme mi, dikkat kesil!

Kapunun sesler gelir göz görmeden,
Ses görürsün, kapu görmezsinsin ki sen!

Hikmetin çengler ki verdi hoş sedâ,
Bir kapı nerden açar, cennet bu yâ?

Bed sözün açmış olur elbette bu,
Hem cehennemden açılmış bir kapu.

Kapunun gelsin uzaktan duy sesi,
Mutludur duymuş olan bilcümlesi.

Fayda vermişsen, olursan sen iyi,
Hoş yaşarsın, kalp râhat, bil gerçeği!

Eylesen bedlik, fenâlık sen hele,
Hep hayâtın, gizlenir, zevkler bile!

Geçme görmenden, uyup alçaklara,
Laşe çekmiş, çünkü onlar akbaba.

Göz kapar oldun, olup nergîs neden?
Değneğim tut, ben körüm dersin hemen!

Dikkât et gel, seçtiğin asâya sen!
Oysa senden, pek de çok kördür hemen!

Allah'ın ip, var sarıl bir kör gibi,
Emri, nehyinden öte iş var mı ki?

Neydi Hak ip? Hem hevâdan geçme yâ!
Hem hevâ, Ad kavmini, sarsan belâ!

Halk, hevâ emriyle zindânlarda da,
Kuş, hevesten, kol kanat bağlatmada!

Hem hevesten yağla pişmiştir balık,
Arsız olmuşsun, hevâ yetmiş yazık!

Şahnenin gözler hevesten od, yalım,
Dar ve çarmıh, hep hevestendir gülüm!

Yerde tenler, şahnesi var gördünüz,
Âlemin yön, şahne vardır görseniz!

Ruha gaybten var meğer işkenceler,
Sıçrayıp çıkmaz isen hep gizliler.

Kurtulursan göz görür işkenceyi,
Çünkü zıtlar gösterirler gerçeği!

Çöllerin pis, şor suyunda doğmuşa,
Çim, güzellik anlatır olsan, boşa!

Korkun olmuş olsa hep Hak'tan yana,
Verdi Allah bir kadeh, tesnim sana!

Hiç heves ardında gezmek isteme,
Hak eşik, hak selsebil var, bekleme!

Yok hevesten yelle, yatmak yerlere,
Arş güzel her gölgeden, bak bir kere!

Der ki sultân: "Atı tezce gönderin,
Aldığım o mazlûmu tekrâr verin!"

Oysa içten söylemezken kendine;
"Benzemez artık, sığır olmaz yine!"

Hîleden sundun, öküzlük tez ata,
Vermez Allah'ım öküz boynuz ata!

Şöhreti meşhûr mimâr, düzgün yapar,
Hiç öküz baş sanmayın siz, atta var!

Tenleri uygun döşer mimâr olan,
Köşkleri nakl eyleyen oymuş, inân!

Yaptı balkonlar bütün köşklerde ki,
Burdan orya, açtı sarnıç öyle ki!

İçlerinde, yer eder sonsuz semâ,
Bir otağ almış sığar, sonsuz semâ!

Bâzı ay olmuş olur kâbûs meğer,
Bâzı kuy'nun dipte yapmış bahçeler!

Kalp gözün döndür ki artık Zülcelâl,
Bâzı sihr, olmuş olur bâzan helâl!

Hem, bu yüzden istemiştir Mustafâ,
Çirkini çirkin görüş, hak, hakla yâ!

Sonda yaprak dönse elbet tersine,
Düşmeyim pişmânlığa derken yine!

Hem İmâdülmülkü sevk etmiş olan,
Saltanât sâhibi Allah'tır o ân!

Kaynağı elbette Hakk'ın hîleden,
Kalbi, Hakk'ın parmağın uçlarda hem!

Hîleler, vermiş kıyâslar gönlüne,
İstesin âteş alır hırkan yine!

ŞAHNA VE BORÇLU ADAMIN MUHTESİBİN KABRİNE DÖNMELERİ, ŞAHNANIN MUHTESİBİ RÜYÂSINDA GÖRMESİ

Ermemiş bilsen hikâyem hiç sona,
Hem garip dönmüştü yan, kabristana.

Kethüdâ almış götürmüş hâneye,
Verdi yüz altın, "senin, gel, al" diye.

Verdi aş, anlattı çok hikâyeler,
Çok ümît, gül açtı gönlünden meğer!

Bak, kolaylık geldi güçlükten sana,
Söyleyip birçok mesel sunmuş ona!

Geçti akşâmdan, uzun birçok zamân,
Uykudan tatlar alır olmuştu cân.

Kethüdâ, rüyâda görmüş zâtı da,
Sedre geçmiş, hem oturmuş oldu yâ.

Der ki: "Sen hâs kethüdâ, hem hûyca tek,
Her ne söylerdin ki duyduk, tek be tek.

Hem cevâp vermem için yoktur emir,
Hiç izinsiz sanmayın söz söylenir!

Çünkü biz öğrenmişiz, neymiş, niçin,
Ağza vurmuşlar mühür, bundan bilin.

Olmasın faş, çünkü gaybın sır denen,
Hem düzensiz kalmasın iş güç hemen.

Tam da yırtılmaz ki gaflet perdesi,
Kalmasın hâm, istenen mihnet tası.

Hiç kulak yok, oysa olduk hep kulak,
Dilsiziz biz, büsbütün söz gövde bak!

Her ne vermişsek ki, bulduk burda biz,
Hep cihân bir perde, gerçek yerdeyiz!

Gizlemektir, orda ki ektiklerin,
Orda ektin tohmu, elbet gizledin.

Biçmeler var, ektiğin çıkmışsa hem,
Bil mükâfât, ektiğin şeylerdi tam.

MUHTESİBİN RÜYÂSINDA KETHÜDÂYA BORÇLUNUN BORÇLARINI ÖDEME YOLUNU GÖSTERMESİ, DEFİNENİN YERİNİ BİLDİRMESİ VE MÎRÂSÇILARA DA: "ŞÖYLE BİR ADAM GELECEK, DEFİNEDEN NE ALIRSA ÇOĞUMSAMAYIN, HATTÂ SİZ O DEFİNEDEN BİR ŞEY ALMAYIN. ZÎRÂ BEN ALLAH'A AKRABÂLARIMIN O DEFİNEDEN HİÇBİR ŞEY ALMAYACAKLARINA DÂİR SÖZ VERDİM" DEDİĞİNİ HABER VERMESİ

Şimdi sen gel dinle ihsân her ne var,
Tâze dostun hâli buymuş âşikâr!

Geldi borcundan haber, elbet bana,
Hem hazırlardım ya çift cevher ona.

Hem yeter artar onun hep borcuna,
Tâ ki dertler ermesin derken, ona!

Hem dokuz bin, altın olmuş borç onun,
Söyle: "Bir kısmı ödensin borcunun!"

Burdan artar, hem de çok miktar para,
Harca sen, bizler için et, çok duâ!

Önce kendim verme isterdim onu,
Ben falan defterde yazdım, hem bunu.

Hem ecel, vermezdi hiç fırsât bana,
Gizliden ben inci verseydim ona!

Lâl, yakutlardan sarıp ben, bir şeye,
Üste yazdım ismini alsın diye.

Gömmüşüm derken kemer altında ben,
Dostumun gâmdan yemiştim önceden!

Kıymeti neymiş bilir, şahlar onu,
Hem satarken dikkât etsinler onu!

Korkuyorsan der Resûl, gel bak ki sen;
"Sen muhayyer al ki üç gün, git hemen!"

Korkma aslâ, hem kesat yok, işte bu,
Hem değerden, kaybı yoktur doğrusu!

Hem selâmlar söyle sen vârislere,
İnceden, hem ince anlat, bir kere.

Kanmasınlar, çokça altından yana,
Ön'ne yığsınlar verip elbet ona!

Bunca bir şey istemem derlerse de,
İstenen her neyse al, ver öylece!

Verdiğimden, habbe almam ben beri,
Bir çıkan süt, gökse hiç dönmez geri.

Verdiğin almış olan, söyler Nebî:
"Olmuş it hem, kusmuğun yermiş gibi!"

Ret edip elbet, o örtmüştür kapu,
Almasınlar siz dökün, iş, işte bu!

Kim varır, alsın götürsün onları,
Varsa ihlâs, kim verir almaz geri!

Onca yıl ben saklamıştım bunları,
Hakk'a nezr eyler idim hep onları.

Hem mîrâstan hissedârlar alsa da,
Câiz olsun, çok zarâr var ortada!

Hem de, incitmezseler kalpten beni,
Öyle yüz mihnet ki başlar, çok yeni!

İsterim ben tatlı diller, Ey Hüda,
Hak verir, çok müstahak var ortada!"

Sonra, çift söz duydu ondan Kethüdâ,
Söylemem ben, ağzı hem örttümdü yâ!

Öyle kalsın, gizli artık çift sözüm,
Mesnevîmiz, olmasın artık uzun!

Bak uyanmış kethüdâ el çırpıyor,
Gâh gazeller söylüyor, gâh ağlıyor!

"Sen nasıl sevdâdasın?" derken ona,
Düşte sen, sarhoş uyandın, baksana!

Hem rüyâ, gördün neler, ey mutlu er?
Şehre sığmaz, sahralar yetmez meğer!

Yoksa, görmüştür filin Hindistan'ı,
Terk edip kaçtın yâ, dostlar halkanı!"

Der ki: "Gördüm pek güzel seçkin rüyâ,
Gönle doğmuş bir güneş, gördümdü yâ.

Hem ayıklık şahı muhtesipti o,
Bir didâra cân veren, olmuştu o!

Çağrılınca işlere, istek veren,
Sâde bir fert gördüğüm, bin fert değen!

Saydı döktü sözleri sarhoş mu ne,
Girdi sarhoşluk ki, akl-u fikrine!

Hem uzanmış, düştü, kalmış ortada,
Halk üşüşmüş seyre koşmuş, gelmede.

Aklı gitmiş, döndü gelmiş bir zamân,
"Hoşluğun ummân, akıl mest eyleyen;

Uykumuz olmuş ayıklık gizleyen,
Sen, gönülsüzlükte bir kalp gösteren!

Zıddı zıddın içre korsun hem de sen,
Hem harâret, suya yakmak emr eden.

Nemrûd'un âteşte bağlar gizleyen,
Harcayış, ihsâna artışlar veren;

Kurtuluş şahı Muhammed söyledi:
"Ey cömertler, ihsân etmek kâr dedi!"

Hiç azaltmaz, infâk etmişsen mâlı,
Hayrı vermek, hem korur, bilsen mâlı!"

Sen zekât versen coşar altın denen,
Kurtarır suçtan, namâz kılman hemen!

Bil zekât vermen korur, dolgun kese,
Kurt kaçar, artık namâz rehber ise!

Dal ve yaprak, gizler olgun meyveyi,
Ölme gizler, sermedî her gülmeyi!

Gübre olmuştur gıdâ, artık yere,
Doğdu ondan meyve gel gör bir kere!

Yokta gizlenmiş bütün mevcût denen,
Secdeler yoğruldu, secde var iken.

Taş, demir dıştan karanlık olsa da,
Onda, iç âlem şualar dolmada.

Korkudur, yüzler eminlik gizleyen,
Göz bebek olmuş siyâh, yüz nûr ilen.

Ten öküzdür, içte yüz şehzâde var,
Hazneler, olmuş harâp yerlerle yâr!

Hilenin tutsak olurken kart eşek,
Şahı görmez iblise dönmüş demek!

BİR PADIŞAH ÜÇ OĞLUNA: "ÜLKENİN FİLÂN YERİNİ ŞÖYLE YAPIN, FALAN YERİNE ÇEŞİTLİ HÂKİMLER GÖNDERİN. HAK İÇİN AMAN FİLÂN KALEYE GİRMEYİN, ETRÂFINDA DOLAŞMAYIN" DİYE VASİYET ETMESİ

3585. Üç oğul sâhibi bir şah var idi,
Anlayış çok, görgülü onlar idi.

Birbirinden üstün erler, öyle ki,
Harp ve mertliklerde, denk yoktur teki.

Toplanıp gelmiştiler şehzâdeler,
Padişahın göz nûru üç mum meğer!

Gizli yoldan, gözlerinden akmada,
Şah oğlullardan alır olmuş gıdâ.

Oğlunun gözlerde kaynarken sular,
Onların bağ bahçeyi akmaktalar!

3590. Tâzedir onlarda gönlün bahçeler,
Gözlerin has çeşmesinden nem akar.

Hastalanmış olsa kaynak, hâl n'olur,
Bak ağaç, dal, yaprağından hep kurur.

Hem kurur olsun ağaç başlar ilan,
Derki bendim yavrulardan nem alan!

Çok görürsün, gizli kalmış ark dolu,
Ey be gâfil, câna bağlanmış yolu!

Yer ve göklerden ki çektin çok sular,
Gövden ondan pek semirmiş et dolar!

3595. Az sıkıştır, çünkü bunlar iğreti,
Elde ettin yâ bitiş âkıbeti!

Sâde, Hak'tan üflenen ruh Âdem'e,
Ruh kalır, boş başka şeyler, beyhûde!

Câna nispet söyledim ben bunları,
Hak'ta sağlam nispet etmem onları!

ÂRİF EBEDÎ KAYNAKTAN YARDIM İSTER. VEFÂSIZ ÇEŞMELERDEN BİR ŞEY İSTEMEZ. ONLARA YÜZ DÖNMEZ, ONLARA ALDIRIŞ BİLE ETMEZ. BUNUN NİŞÂNESİ: "ŞU GURÛR, ŞU ALDANMA YURDU OLAN DÜNYÂDAN ÇEKİNMEKTİR" KİM BU FÂNÎ KAYNAKLARA DAYANIR, ONLARA GÜVENİRSE, EBEDÎ KAYNAĞI TAM OLARAK ARAYAMAZ"

"Cânında da bir iş gerekir bilsen,
Hem iğreti şeyler kapı açmazken,
Evlerde de tek çeşme görürsün sen,
Dıştan gelecek ırmağa yeğ hepten!"

Muhtâç etmez olsa hak kaynak hemi,
Varda seyret, mutlanıştır görkemi!

Sen ki, yüzler kaynağın içtin sudan,
Kaynak eksilsin, yiter hoşluk o ân!

3600. İçte mevcût kaynağın coşmuşsa sen,
Gözlemezsin, başka kaynaklar hemen!

Gözde nûr, balçıkla dolmuş oldu mu?
Gönle dertler, hep kederdir sunduğu!

Kal'a dıştan beslenip almışsa su,
Emniyet, sulh vakti hoştur hem de bu!

Bir de, düşmânlar çevirsin çevreyi,
Kal'anın iç dolsa kan, gör gerçeği!

Kesse dıştan, hem su düşmân askeri,
Bitti kalmaz hiç güven, gitmiş geri.

3605. Hem o ân Ceyhun olur hep şor sular,
Hem de, berrâk çok sulardan tatlılar!

Kış olur sanki, ecel askerleri,
Dal ve yapraklar keserler, her biri!

Hem bahâr kalmıştı yardımdan uzak,
İçte yardımcın bahâr, yârindi bak!

Arza denmiş: "Aldanış, kibrin cihân, "
Göçme ânın gelse terk etmiş o ân!

Önceden koşmuştu sağ, sollarda o,
"Derdini aldım senin, almazdı o!

3610. Gam zamânın, der ki; gam gitsin ırak,
Hem aran, dağlarla dolmuş derdi bak.

Geldi ordan gâmların hep askeri,
Ağzı örtmüş, olmamış görmüş biri,

Hak da, örnek gösterir şeytânları,
Hîleler, harp ettirir insanları.

Senleyim ben, hem de yardımlar eden,
Varsa zorluklar göğüslerdim hemen!

Ben, siper olmuş olurken oklara,
Kurtuluş ben, muhlisin darlıklara.

3615. Cân fedâ etmekteyim, sürçmüş isen,
Sen ki Rüstem, kükre aslan ol hemen!

Hem deyip, işveyle yollar küfre o,
Hîlenin, küfrün çuval var, soktu bu!

Hem ayak atsan ve düşsen hendeğe,
Ağz açıp başlar peşinden gülmeye.

Sen, ümîtler sendedir dersin ona,
Oysa söyler: "Bıkmışım git, git! Sana!

Hak adâlet vardı, sendin korkmayan,
Korkarım ben, benden el çek şimdi sen!

3620. Hak ki der yok, onda iylikten eser,
Nerde, hîlenden de kurtulmak meğer?"

Hem hesâp vaktinde yüzler simsiyâh,
Hem yapan, hem yaptıran, taşlandı âh!

Yolkesen, yoldan çıkan eş, adline;
Çok beter şey, orda yatmakmış yine!

Kurtuluştan geçmeli yoldan çıkan,
Yok ümît aptal olan, yol azdıran!

Hem eşek balçıkta, hem sâhip olan,
Burda gâfil, orda olmuş saplanan!

3625. Anca vazgeçmiş olanlar ayrıdır,
Bitti güz, artık bahârlar vaktidir!

Tövbe etmiş, Hak kabûl etmiş onu,
Emri tutmuşlar, Hüda'nın va'di bu!

Pişmân olmuşlarda başlar inleyiş,
Başlar arşın inleyişten, titreyiş.

Anne olmuş, yavru derken titreyen,
El tutan hem yükseğe oymuş çeken.

Kurtarır elbette hiç koymaz gurûr,
İşte ihsân bahçesi, Rabbülgafur!

3630. Sonsa, sonsuz rızk verilmiştir asıl,
Hak havasından gelir, damdan değil!

Kaldırır, koymaz sebep ummân denen,
Say balık sıçrar, susuzken testiden!

ŞEHZÂDELERİN VEDÂLAŞARAK BABALARINDAN AYRILIP ÜLKEYİ GEZMEYE BAŞLAMALARI, PADIŞAHIN ONLARA YİNE NASÎHATTE BULUNMASI

Gezme ister oldular hem üç oğul,
Ülkeyi görmek için etmiş kabûl.

Gezme isterler şehir, pek çok kale,
Devletin dirlik, düzenlik mes'ele!

Öptüler el, şaha etmişler vedâ,
Emri uygun, şah, öğütler sunmada!

"Siz gidin, çekmiş gönül elbet nere,
Hak korur, serbest varın her bir yere!

"Hüş-rübâ" derler ve vardır bir kale,
Gitmeyen dolmuş keder, çok dert ile!

Varmayın Allah için, "Zatüssüvar, "
Adlı kal'a, orda birçok korku var.

Orda burçlar, yer, tavan, her bir duvâr,
Ön ve ard, yan, orda insan resmi var.

San, Züleyha resmi dolmuş hücreye,
Tâ ki Yûsuf gözleyip görsün diye!

Çünkü Yûsuf, nerye bakmış olsa da,
Kendinin resmi görünmüş olmada!

Nerye bakmış olsa, seyretsin onu,
Elde olmazdan bakıp görsün onu.

Koydu Allah, altı yön aydınlara,
Çok delîller serdi haktan onlara.

Cümle hayvân, yerde bitmiş bitkiler,
Nerye baksın, ordan alsın hisseler.

İşte bundan Hak buyurmuş âşikâr,
"Nerye dönsen orda Hakk'ın veçhi var!"

Hem susar, bardakla su içmişseniz,
Orda Allah veçhi, vardır şüphesiz!

Âşık olmaz kimse, bakmışken suya,
Ey açıkgöz, kendini görmüştü yâ!

Şimdi âşkın sûreten fânî iken,
Suyla aksetmiş sûret, kimmiş hemen?

Ay nasıl aksetti, yansırken suda,
Yüzde âşık, Hakk'ı görmüş olmada!

Cümle âşık üzredir Hak gayreti,
Hayvânât, şeytân için yok nûsreti!

Hakk'a şeytân, bir kez âşık oldu mu?
Oldu Cibrîl, bitti şeytânlık yolu!

"Oldu İslâm şeytânım" sırrıyla bak,
Bil, Yezît olmuş Bâyezid, lûtf-ü Hakk!

Sözde son yok bilmiş ol sen ey kavîm,
Sen sakın, kal'aya asmışlar resim!

Hem hevesler kesmesin yol öyle ki,
Hem ebet bitmez, fenâlıklar ne ki!

Farz sayılmıştır kaçış, tehlikeden,
Bir garazsız söz dilersen, duy hemen!

Kurtuluş ister akıl, sağlam gerek,
Hem belâ pusmuş, çekinmek iste tek!

Böyle bir söz söylemez olsun baba,
Kal'adan korkun, demez olsaydı yâ;

Orya gitmek arzûsu olmazdı da,
Hem gönüller orya hiç akmazdı yâ!

Hem tanınmaz bir kaleymiş bir kere,
Hem de ıssız, pek uzaktır her yere!

Hem peder, siz gitmeyin söyler iken,
Bir hevestir deprenen, sen git diyen!

Arttı rağbet, men edişten arzûlar,
Sırrı öğrenmek diler olmuştular.

Gitmeyen kim? Hem yasak olmuş şeye!
Hırs yöneltir, hep yasaklanmış şeye!

Hem yasak, Hak'tan çekinmiş kimseye,
Kim heves ardında, sürmüş her şeye!

Azdırır bilsek, yasak çok kimseyi,
Kalp uyanmış kimse görmüş her şeyi!

Hem alışkın kuş, kamıştan kaçmayan,
Hem kaçan, bir hâm güvercindir inân!

3665. Her ne söylersen emir olmuş bize,
Biz itaat eyleriz emrin ise!

Buyruğundan çıkmayız, uyduk size,
Lûtfe hem gaflet, küfür olmuş bize!

Hem güvençten, Hakk'ı tesbîh etmeden,
Geçtiler onlar ki, Hakk'ı anmadan.

Hak izin versin demek, tedbîrdi öz,
Mesnevî'nin başta tâ geçmiş bu söz!

Yüz kitâp olsun, o tek bir bab demek,
Yüz cihetten dönfüğün mihrâp demek.

3670. Cümle yollar, yönlenir tek hâneye,
Bin tohum muhtâç meğer, bir tâneye!

Binler aşkın, var olan tür tür yemek,
Hem yemekten istenen, doymak demek!

Sen yesen, doysan eğer bir tek yemek,
Sen soğursun, elli tür olsun desek.

Aç kalırsan, yönlenir şaşlık sana,
Bir yemek yüzbin görünmüş baksana!

Hem halayık hastalanmış söyledik,
Hem tabîpler neylemiş, elbet dedik.

3675. Hep hekîmler, bir yularsız at gibi,
Üstle binmişler habersiz öyle ki!

Hem yarılmıştır damak, gemden hemen,
Gezmeden tırnak kırılmıştır desem!

Bilmemişler, bir hünerli var meğer,
Hep habersiz, üstte kim bilmezdiler.

Hiç demezler, düşmemiz gemden değil,
Üstte mevcût, bir süvârîdendi bil!

Bir gül isterken yöneldik bahçeye,
Gül görünmüş, hem diken gizlenmede!

3680. Aklı hiç almaz başa, hem hiç demez,
"Var boğaz kim tekmeler," hiç söylemez!

Hep sebepler üzre kul, tabip olan,
Allah'ın varken düzenler, görmeyen!

Sen, öküz bağlar olursan bir yere,
Sonra görsen, bağlı merkep bir kere.

Kalmış olsan, böyle bir gaflette sen;
Bir eşeksin, kim deyip, fikr etmesen!

Sen demezsen hem yapan kim, sorsana?
Geldi göklerden, demezsin sen ona!

3685. Ok atar oldun ya elbet sağ yana,
Gitti ok, baktın ki soldan bir yöne!

At sürersin ceylan avlansın diye,
Hem domuz avlar seni, bilmem niye?

Kâr için koştun meğer, nerden nere,
Kâr da neymiş, hapse düştün bir kere!

Kuyyu kazdın, başkalar düşsün dedin,
Bir de baktın, tek düşen sen bilmedin!

Sen sebep derdin, ki Rabbin vermedi,
Hiç sebep, zânnı neden göstermedi?

3690. Çok kazançtan şah kesilmiş bâzılar,
Bâzılar kâr isteyip, çıplak çıkar!

Bir kadın almış, Karûn olmuş biri,
Bir kadından borca dalmış diğeri!

Hem sebep kuyruk, eşekten deprenen,
Uymamışsan, hep olursun mutlu sen!

Sen sebepler üzre bağlansan bile,
Etme erlik, dert desen çoktur hele!

Tedbîrin, Allah'ının izni demek,
Hem kader sunmuş, keçi olmuş eşek!

3695. Hem kader bağlarsa göz, hem sen neci,
Ermiş olsan, gördüğün merkep, keçi.

Bil ki Allah döndürendir gözleri,
Döndüren kim gönlü, fikr etmişleri?

Bir lâtif ev geldi; gördüysen kuyu,
Bir tuzak, hoş dâne olmuş bil ki bu!

Döndüren Hak'tır, sanıp durma hayal,
Hep hakikat gösterir, sunmuş misâl!

Kim yönelmiş döndü, inkârdan yana,
Düştü mutlak bir hayâlin ardına!

Hem demez bunlar hayâldir işbu ân,
Yok hayâller, göz ovup artık uyan!

ŞEHZÂDELERİN "INSANA NELER YASAKLANIRSA ONA HARİS OLUR" HÜKMÜNE UYUP, *BİZ Kİ KULLUKLA NE GÖSTERDİK BÜTÜN, SENDE PİS HÛY, KULLUĞU BİLMEZ DÜŞÜN!* Kİ, O GİTMEYİN DENİLEN KALEYE GİTMELERİ VE BABALARININ ÖĞÜTLERİNİ ÇİĞNEMELERİ, SONRA BELÂ KUYUSUNA DÜŞMELERİ. NEFS-İ LEVVÂMENİN ONLARA: "BU SİZE KORKUTUCU GELMEDİ Mİ?" ÖZÜNE KARŞILIK AĞLAYIP: "GELDİ, DUYSAYDIK, DİNLESEYDİK, AKILLI OLSAYDIK CEHENNEMLİKLER ARASINA GİRMEZDİK" DİYE CEVÂP VERMELERİ

Hiç sözün yoktur sonu, gel geç onu;
Var giden, şahzadeler anlat bunu!

Meyvesi yenmez ağaç görmüştüler,
Orda onlar, ihlâsı terk ettiler.

Men ediş bir aksi tesîr etmede,
Kal'aya yönlenmiş onlar, gitmede.

Seçkinin emri, sabırlar yakmada,
Yol desen onlarda artık "Hoşrûbâ!"

Gönlü aydınlar akıldan döndüler,
Geçtiler günden, karanlık kaldılar.

Kal'anın var beş kapı, ummâna yol,
Beş kapı ummân dışı, sen bilmiş ol!

Beş kapı, dış duygular, renk âlemi,
Beş kapı dâhi, arar sırdan demi.

Seyrederken bin nakış, binler resim,
Hem karârsız eyler ondan, her resim.

Olma sarhoş, sen resimlerden sakın,
Etkisinden geç yapılmış putların.

Kanma sen, sûretleri terk et kesin,
Ondadır mey, hiç kadeh el vermesin!

Kim şarâp vermiş, ağız aç, sen ona,
Bâde aksın, bardak eksilmezdi yâ!

Kalbi bağlar manâyız biz, Âdem ey,
Arpa sûret, geç samandan, dersem ey!

Kum, Halîl huzrunda un olmuştu bil,
Buğdayın yoktur değer, bundan asıl!

Sûret olmazdan çıkar, sûret denen,
Bil, âteş varken duman çıkmış hemen!

Sûreti, eksik görür olsun hayâl,
Aybı görmüşsen, gelir, başlar melâl!

Verdi hayret, durmadan yokluk denen,
Aleti sunmuş, âletsiz bellenen!

Elsiz âlemlerde Allah, el dokur,
Câna cân, insanı tab eyler durur!

Ayrılıklardan, gönül ister visâl,
Hep dokur gönlünde, her türden hayâl!

Hiç eser yapmışla, denk olmaz eser,
Benzemez feryâd, figân, hem kâr, zarâr!

Feryâdın sûret ve sûretsiz zarâr,
Dişlenir el, hiç zarârdan el mi var?

Bir yakışmaz sözle, ispât isteyen,
Anlayışsızlar için, örnekte sen!

Sûreti yok, Hak eker, ten sûreti,
Sanatından bitti duygu, âleti!

İsteyiş hükmünce ekmiş olsa ten,
Hep uyar, hâs çirkini bulmuş beden!

Ekse nimet sûreti, şükründe ten,
Mühletin sûret olur, sabr eyleyen.

Ekse, rahmetten de sûret, yükselir,
Ekse zahmetten ki sûret, dertlenir!

Gösterir şehr sûreti, başlar sefer,
Gösterir ok sûreti, kalkan siper.

Hem güzeller sûreti, sarhoş eder,
Gaybı sûret, buldu halvetlerde yer.

İhtiyâç gösterme çekmiş kârlara,
Kolda kuvvet, gasbe git der, onlara!

Böyle yollar, iş verirler insana,
Yol tükenmez bil ki saymaktan yana!

Böyle sonsuz çok hüner, sanat ve iş,
Fikre doğmuş, içlerin bir yansıyış.

Damda durmuş, çokça insan yan yana,
Yerde birçok gölge, gezmiş baksana!

Yerde iş damlarda iş, fikr gizlide,
Te'siri dersen de birlik gelmede!

İş desen, düşmüş görürsün yerlere,
Hem düşünce gizli, denkler bir kere!

Meclisin, sûret kadehten gelmede,
Sarhoş olmaktan, akıllar gitmede!

Böyledir erkek, kadın birleşmesi,
Sûreten zevk, kendisinden geçmesi.

Tuz ve ekmek, fayda sûretten eser,
Sûretin yoktur gelen kuvvet meğer!

Harpte hep sûret olur kalkan, kılıç,
Sûreti yok faydadır, zafer sonuç!

Her ilim, sûret bulur dershânede,
Bilgilensen, kalmamış sûretse de!

Bu sûretler, kul iken sûretsize,
Nimeti inkâr nedir bilmem size?

Sûreti yok, verdi sûretten vücût,
Hem neden inkâr olur, nankör hudut?

Çok acâyip, münkîr ondan gelmede,
Böyle iş, ondan gelip aks etmede!

Sûret almış bir binâ baksan ona,
Gölgedir, mimâr fikir vermişti yâ!

Yapmak isterken binâ, mimâr olan,
Tahta, taş, kerpiç düşünmezdir inân!

Fâili, mutlak olan, yok sûreti,
Hem de sûret, elde bir tek âleti.

Hem de sûretten münezzeh, işte hâl,
Gizliden yüz gösterir, sûret misâl!

Sûret, olgunluk, güzellik kuvveti,
O'ndan almış, Hak sunar her nimeti!

Hem münezzeh gizler olsun sûreti,
Sûretin renkler, sebepler kısmeti.

Başka sûretten diler olsun kemâl,
Bir şaşırmışlık, sapıklık böyle hâl!

İhtiyâç var istedin kuldan neden?
Rahmi sonsuz, Rahim Allah var iken!

Kuldu mâdem her ne var sûret denen,
Lâyık olmaz, Hakk'a sûret ver demen!

Yalvarıp yok olmayı hep seçki sen,
Sûretin mahkûm fikirden geç ki sen!

Memnuniyet yoksa sûretten öte,
Sûreti at, gir rûhânî sûrete!

Sûretidir gitmiş olsan şehre sen,
Sûreti yok, bir meraktır zevk veren!

Aldığın zevk, bir mekânsız âlemin,
Çünkü zevkler hep mekânsız gerçeğin.

3755. Sûreti koymaz, gidersen dosta sen,
Bir yakınlık, onda şefkât gözlenen!

Maksadın gitmekti sûretsiz yere,
Bilmedin sen, sende yön, gafletlere!

Herkesin maksat yönelmek Allah'a,
Ayrı yollar, ayrı zevkler, var daha!

Döndü zirâ bâzı yüzler kuyruğa,
Baş asıl, ammâ ki atmıştır yoğa!

Baş, yitik olsun sapıklardan yana,
Aldı kuyruktan emirler baksana!

3760. Böyle bir yardım bulur baştan biri,
Baş ve kuyruklar yitirmiş, diğeri!

Her şeyi kaybetse kim, bulmuş şeyi,
Kaybediş yol, buldurur küll gerçeği!

ŞEHZÂDELERİN ZATÜSSÜVAR KALESİNDEKİ KÖŞKTE ÇİN PADIŞAHININ RESMİNİ GÖRMELERİ VE KENDİLERİNDEN GEÇMELERİ, ONA ÂŞIK OLMALARI, "BU KİMDİR?" DİYE SORMALARI

Bu sözün yoktur sonu, şehzâdeler,
Orda, pek hoş bir resim görmüştüler.

Pek güzel birçok resim görmüştüler,
Resme bak sen, aşka daldırmış meğer!

San, resim olmuştu afyon kâsesi,
Kâse var, afyon görünmez öylesi.

3765. Her ne yapış olsa, yapmış Hoşrûbâ,
Orda kardeşler bulur, birçok belâ!

Bakmanın ok fırlamış, yokken kemân,
Ey amân bilmez, amân bilmez, amân!

Taş olan heykel, yakan yüzyılları,
Kalp ve dînden, yaktı elbet onları!

Cânlı olmuş olsa yüzyıllar yakan,
Böyle bin tür fitne koymuş ân be ân!

Resmin aşkı şimdi bir mızrak mı ne?
Battı kalbinden bütün şehzâdeye!

3770. Gözlerinden hep akan yaşlar idi,
El ısırmış her biri eyvâh dedi!

Şimdi gördük anladık, biz, son nedir;
Gördü baştan şah, haber vermektedir!

Önceden vermiş haber peygamberân,
Bizde, sonsuz hakları vardır inân!

Dânemizden sâde çerçöpler biter,
Burya meylin, orda bulmaz aslâ yer!

Dâne bizden, al ki, benden mahsûlü,
Al, kanat benden ki, ok bulsun yolu!

3775. Bilmedin sen, onda var olmak ki var,
Sonra dersin, varlığıymış âşikâr!

O, ki sensin, sendeki senlik değil;
Çünkü ayrıldın, o sen, olmaz ki bil!

Sende senlik, var, uyandırmak için,
Bildirendir o, asıl olmaz kesin!

Sende, senden başka mevcût, gizli sen,
Doğru bilmiş kulların hem, kul da ben!

Genç ki görmüş aynada, pîrler inân,
Gördü kerpiç içre ey genç, ârifân!

Şahın emrinden gelip, çıktık düze,
Hem peder lûtfunda nankörlük bize.

Biz değersiz saymışız hâs sözleri,
Şah olandır, oydu Hak lûtfun eri!

Düştük artık bir çıkılmaz hendeğe,
Hiç savaşsız, lâyığız biz ölmeye!

Dönmüşüz bizler, veremli hastaya,
Sanmışız sağlam ve hür biz öyle yâ!

Hem hüner, hem, akla eylerdik güven,
Çattı birçok dert belâlar gel diyen.

Gizli illet, oldu artık âşikâr,
Derde, av olduk, belâlar şimdi var!

Rehberinden, gölge yardımkâr sana,
Bir kanat, yüz kap yemekten hoş yine!

Bir gören göz, üç yüz asâdan iyi,
Göz ayırmış oldu taş, hem inciyi!

Dertle çırpınmıştılar, dünyâda kim,
Hep arar olmuştular, kim bu resim?

Bu resim kimden demiş şehzâdeler,
Ehline bir kez soraydık derdiler!

Duymamış, ilhâmla bulmuştur yolu,
Gözde sırlardan, açılmış şerhti bu!

Der ki şeyh: "Kıskandığın şey bildiğim,
Çinli şahın kız, bu Pervin'in resim.

Cümle gözden gizlenen bir cân mı ne?
Perdeler altında gizlenmiş yine!

Hiç ulaşmaz bir kadın erkek ona,
Gizlemiş şah, fitne çıkmaz meydâna!

İsmini şah, ansanız kıskanmada,
Damda, kuşlar dâhi uçmaz olmada!

Pek yazıktır, gönlünü kaybetse kim,
Böyle bir dert, bulmasın kul bildiğim!

Lâyık elbet cehle düşmüş kimseye,
Söylenir olmuş öğüt, almaz niye?

Hem güvenmiş kendinin tedbîrlere,
Erdi aklım böyle bir çok işlere.

Yardımın, deymişse tek bir zerresi,
Bil ki üç yüz aklımın hiç hissesi.

Ey efendim, kendi hîlen neyse at,
Hakk'a yönlen, orda ölmek olsa tat!

Erme imkânsız, hîlen olmuşsa çok,
Ölmeden sen, hîle kursan fayda yok!

BUHARA'DA BİR SADR-I CİHÂN VARDI, HANGİ DİLENCİ AĞIZ AÇIP BİR ŞEY İSTESE ONUN UMÛMÎ İHSÂNINDAN HİÇBİR ŞEY ELDE EDEMEZDİ. BİR YOKSUL ÂLİM, BUNU UNUTTU, HIRSININ ÇOKLUĞUNDAN VE ACELECİLİĞİNDEN ALAY GEÇERKEN BİR ŞEY İSTEDİ. SADR-I CİHÂN YÜZÜNÜ ÇEVİRDİ. YOKSUL, HER GÜN YENİ BİR HÎLEYE BAŞVURUR, KENDİNİ BÂZAN KADIN ŞEKLİNE SOKAR, ÇARŞAF GİYER, BÂZAN DA KÖR GÖSTERİRDİ, YÜZÜNÜ, GÖZÜNÜ BAĞLARDI. FAKAT PADIŞAH, ANLAYIŞIYLA ONU HEMEN TANIRDI

Hem Buhâra'da olan zâtın huyu,
İsteyenler üzre rahmet, diz boyu!

Gündüz, akşâm, mertlik etmek iş ona,
Hem saçar altınları, halktan yana.

Hep kağıt sarmıştı altın vermede,
Sağ iken hep böyle ihsân etmede.

İhsânâtlar sunmanın, oymuş güneş,
Bir ışık sunmakta olmuş, ayla eş!

3805. Toprağa altın, ne var sunmuş güneş,
Hazneler, virâneler bulmuş beleş!

Hiç ümîtsiz, olmasın yoksul diye,
Her sabâh başlardı ihsân etmeye.

Hem verir bir gün zelîl, hem dertliye,
Başka gün, lûtfu sunar dul kimseye.

Başka bir gün gel, denirmiş: Âlevî,
Sonra yoksullar için açmış evi.

Başka bir gün, toplanır işsiz olan,
Başka bir gün toplanırken, borçlanan!

3810. Şartı var tek, istemek yok dil ile,
Ağz açıp, yok istemek altın hele!

Geçtiği yol üzre yoksul kimseler,
Tek sıra olmuş gelip beklerdiler.

Kim ağız açmış olur, ister diye,
Hiç erişmez, orda bir tek habbeye!

Kim susar, olmaktadır bir kurtulan,
Sofralar, hep hazneler bulmuş o ân!

Der ki bir gün ihtiyârlardan biri:
"Açlığım bitmez, zekât ver Hak eri!"

3815. "Yok dilenmek!" derdi ammâ susmamış,
Hem inâtkâr, durmadan hep istemiş!

Sadr-Cihân der: "Sen utanmazsın peder,"
"Sen utanmaz kimsesin, benden beter!

Bir cihân yuttun ve artık doymadın,
Ahreti yutmakta olmuş maksadın!"

Sadr-Cihân gülmekte denmiş sözlere,
Çokça mâl vermiş ve yollar bir kere.

İhtiyârdan, gayri yok söz söyleyen,
Hem bağış, altın alıp gitsem diyen.

3820. Hem, nöbet gelmiş iken fakîhlere,
Başlamış feryâda durmaz bir kere.

Ağlayıp sızlar, yakarmış durmadan,
Dil döner, feryâd uzaktır faydadan.

Bir zaman bağlar ayak, olmuş sakat,
Hem sakatlık, aslâ hiç vermezdi tat!

Dört yanından bağlamışken tahtalar,
İstemiş, görsün sakat sansındılar.

Vermemiş, görmüş bilir Sadr-ı Cihân,
Ertesi gün örtü çul, yüz parçadan.

3825. Hem tanır olmuş iken zengin adam,
Söz demek suç, vermemiş bir şey de hem.

Kaldı âciz, yaptı yüzler hîleler,
Bir kadından, giysi giymişmiş meğer!

Girdi yoksul dulların tam ortaya,
Çöktü, el gizler olur olmuş güyâ!

Hem tanır vermez ona Sadr-ı Cihân,
Yandı içten, mahrûm olmak var iken.

Vardı ordan bir kefen tüccârına,
"Sar kilimler, at beni yoldan yana!

3830. Ağzı açma, söyleme elbette sen,
Hem otur Sadr-ı Cihân'ı bekle sen!

Gelse, sanmış bir ölü elbette ben,
Verse bir altın, alınsın der kefen.

Her ne vermiş olsa, eylerdim yarı,
Hem fakir yapmıştı aynen bunları.

Bir kilim sarmış bırakmışken yola,
Sadr Cihân geçmekte ordan, bak hele!

Akçeler atmış idi Sadr-ı Cihân,
El çıkarmış tezce ordan hınç, ilen!

3835. Vermemiş meydân kefenci almasın,
Altını hem gizlemez olsun kesin!

Altını almış bütün, elbet ölen,
Sonradan, ordan çıkarmış baş hemen.

Sonra dönmüş Sadr'a şöyle söylemiş:
"İkramı örttün fakat, aldım!" demiş!

Der ki Sadr: "Gerçek bu, elbet bil ki sen,
Almadın bir şey ki benden, ölmeden!"

"Ölmeden evvel ölün!" sırrıydı bu,
Ölmenin çokmuş ganîmet doğrusu!

Hakk'a karşı belle sen ey hîlekâr,
Sanma ölmekten öte bir faydâ var!

Bir inayet, yüzce gayretten iyi,
Bil ki, gayretler çeker yüz fitneyi!

Her inâyet, bağlı olmuş ölmene,
Böyle hâl önden denenmiş çok yine!

Hak inâyet olmadan, ölmek mi var?
Hem inâyet isteyen, durmaz arar!

Zümrüt olmuştur inâyet, baksana,
Hiç yılan görmezse, yok körlük ona!

İKİ KARDEŞ VARDI BİRİ KÖSE, DİĞERİ SAKALLI BIYIĞI ÇIKMAMIŞ BİR DELİKANLI İDİ. BİR GECE BİR BEKÂR EVİNDE KALDILAR. DELİKANLI ARKASINA KERPİÇLER YIĞDI ÖYLECE UYUDU. GECENİN BİR VAKTİ DELİKANLILARDAN BİRİ YAVAŞÇA KALKTI KERPİÇLERİ TEKER-TEKER ALDI. DELİKANLI UYANDI "BU KERPİÇLERİ NEDEN ALDIN, NEREYE KOYDUN?" DİYE ÇEKİŞMEYE BAŞLADI. ADAM DA "SEN KERPİÇLERİ NİYE KOYDUN?" DİYE SÖYLENDİ

Meclise gelmiş, tıfıl genç, bir köse,
Toplanılmış, yer şehirden bir köşe!

Sohbete dalmıştılar hep, öylece,
Geçti gündüz, üçte bir olmuş gece.

Bir bekârın evde, onlar kadılar,
Hem mahâllin bekçiden, korkmuştular.

Yüzde, üç dört kıl taşır olmuş köse,
Yüz desen, ay misli parlarmış köse.

Hem bıyıksız genç de çirkin, bak ona,
Yattı, yığmış yirmi kerpiç ardına.

Orda var bir pis adam, kalkmış gece,
Kerpici ardından aktarmış gece.

El atar atmaz uyanmış genç o ân,
"Sen de kimsin, söyle sen, ey it tapan?"

Sen neden kerpiçleri almaktasın?"
"Sen neden, kerpiç alıp yığmaktasın?"

Der ki: "Ben güçsüz çocuklar misliyim,
Burda yatmışken de dikkât eyledim."

Der: "Eğer gelmiş hararet bir kere,
Hem neden hiç gitmedin doktorlara?

Gitmedin şefkâtli bir doktora sen,
Gitsen artık, hastalık kalsın neden?"

Der ki genç: "Bilmem nasıl gitsem ki ben,
Nerye gitsem imtihân, dert var hemen!

Benzerin çoktur belâ, dînsiz olan,
Sanki ejderhaydı, gelmiş arkadan.

Bir güven sunmuş mekânken tekkede,
Hiç güven ben görmedim, tekkeyse de.

Bir avuçcuk çorba vermiş, sonra da,
El hayâ tutmuş, dönüp bakmakta yâ!

Hayâlıysan, gizli süzmüş gözleri,
Hayâsızların, hayâda elleri!

Tekke bu, halkın pazar, bilsen nasıl?
Var eşekler, hâmların divân nasıl?

Nerde nâmûs, takvâ dersen, nerdedir?
Hem eşek, namus, ricâ nerden bilir?

Akl, amân ister kadın, erkek için,
Oysa bilmem nerdedir aklın senin?

Kaçsan erkekten, gidersen kızlara,
Bir Yûsuf'sun, fitne konmuş yollara!

Yusuf'u çekmiş kadın zindânlara,
Elli kez idam benim, bak yollara!

Hep kadınlar saldırır cahil de sen,
Câna kast etmiş olur erkek denen.

Yok kadın, erkek elinden çâremiz,
Böylelerden bilmeyiz ki neyleriz?

Sonra bakmış, pek râhat yatmış, köse,
Var ya üç kıl, gam da yoktur neylese!

Yok ki kerpiç, yok ki kerpiç kavgası,
Anne satmışlarda pislik kaygısı.

Yüzde çıkmış olsa üç kıl gerçeği,
Hem otuz kerpiç ki yığmaktan iyi.

Verse Allah bir inâyet zerresi,
Bin ibâdetten güzel, tek cümlesi.

Hem çalar şeytân, ibâdet kerpici,
Olsa, yüzler yol bulur kerpiç neci?

Dört yanın kerpiçle dolsun yok değer,
Verdi üç beş kıl, odur ihsân meğer!

Bil ki dağdır, kılların hem her biri,
Hem o şahtan kıl, eminlik rehberi!

Sen vurursun ev için, yüzler kilit,
Geldi sersem, koymamış, sökmüş işit!

Oysa, mührü vurmuş olsun şahnalar,
Pehlivân titrer ve hep ürküp kaçar.

Allah'ın dağ, bil inâyet üç kılı,
Nûr olur, saklar günâhlardan yolu.

Ey güzel yüz, koyma kerpiç dört yana,
Yatma, şeytândan emir gelmiş sana!

Hak keremden, kalk da al birkaç kılı,
Sonra yat, gelsin râhatlık dopdolu.

Âlimin uyku, ibâdetten iyi,
Öyle âlim hep yayar Hak isteği.

Yüzme bilmiş kimse, kıprar olmasa,
Yüzme bilmezden güzel, çırpınsa da.

Hem, boğulmuş oynaşırken acemi,
Tek yüzen, almış kulaçlardan demi.

İlmi söylersen hudûtsuz bir deniz,
İlm arar, dalgıç dalar, bir bilseniz!

Ömrü olsun dalgıcın binler sene,
Hep dalar, hem aslâ hiç doymaz yine!

Duy ki sen, söyler olan Hakk'ın Resûl:
"Çift hâris var aslâ doymaz oldu bil!"

HZ. MUSTAFÂ: "İKİ HÂRİS VAR Kİ HİÇ DOYMAZ. BİRİ DÜNYÂYI DİLEYEN, ÖBÜRÜ BİLMEK İSTEYEN!" DEDİ. BİLGİ DÜNYÂ BİLGİSİNDEN BAŞKA OLMALI Kİ HADÎSTE TEKRÂRLAMA OLMASIN. ÇÜNKÜ DÜNYÂ BİLGİSİ DE DÜNYÂDIR

Süsleriyle isteyen dünyâyı kim?
Bir de vardır istemiş bitmez ilim!

Ey peder, dikkâtle bir kez baksana,
İlme bak olmaz ki, dünyâdan yana.

Bu cihândan başka, lâzım âhiret,
Bilgilen sen, bir bilen bul rehber et.

ÜÇ ŞEHZÂDENİN, O VAKAYI DÜŞÜNMELERİ VE BİR KARÂRA VARMAYA ÇALIŞMALARI

Dertli üç şehzâde, vermiş baş başa,
Düştüler hep aynı dertten uğraşa.

3890. Hepsinin her derdi bir, sevdâsı bir,
Aynı illet, hepsinin dünyâsı bir!

Fikre aynen daldılar, sustukça hem,
Söylenilsin aynı sevdâ, aynı dem!

Hepsi birden, gözle yaşlar döktüler,
Dertlerin mutfakta hep birliktiler.

Bir zamân yaş döktü elbet cümlesi,
Her soluk sunmuş, âteştir hissesi!

BÜYÜK KARDEŞİN AHVÂLİ

Der büyük: "Kardeşlerim var hayrınız,
Sizde erlikten öğütler vermişiz.

3895. Kim ki dertlerden şikâyet eylese,
Korku, yokluk, hem de, deprem var ise;

Yok sıkılmak, sabrı artır der idik,
Sabra, derdin öz anahtardır dedik.

Bitti sabrın yok anahtar öyle mi?
Sabr bozulmuş, kalmamış kânun hemi!

Söylemiştik, biz savaş yapmış iken,
Âteşinden, altın ol gel, gül hemen!

Hem de biz, söyler idik askerlere,
Atmasın hiç harpte renkler bir kere!

3900. Kellelerden basmaya yer yok ata,
Hep kesik başlar gezerken ortada!

Başlatır, asker için hay haylara,
Mızrak ol, saldır dedik düşmânlara.

Sabredin söyler idik âlemlere,
Çünkü sabr, nûrlar saçar hep kalplere!

Biz nöbet aldık, fakat, baş dönmede,
Pis kadın biz, şimdi çarşaf giymede!

Biz sunardık herkese, teşvîk, kerem,
Sen utan, dön kendine ey muhterem!

3905. Ey dilim, verdin öğütler herkese,
Bak sırandır, susma, uy artık sese!

Ey akıl, hem, tatlı öğdün nerdeler,
Hem sırandır, nerde hayhuylar meğer?

Ey gönül, yüzlerce dert silmiş iken,
Hem sıran gelmiş, sakal oynat hemen!

Korkarak, oynatmasan artık sakal,
Sen, sana güldün, demektir, orda kal!

Sen öğüt verdin mi, hayhuy eyleyen,
Darda oldun bir kadın, vay vuy diyen!

3910. Eskiden, dermân olurdun herkese,
Dert misafir geldi, susmak var ise!

Sende tek güçmüş bağırmak askere,
Ses kısılmıştır, bağır sen bin kere!

Elli yıldır, hep dokur oldundu bez,
Sen, sana bir giysi dik gel, durma, tez!

Hem sesinden dost kulaklar sevdiler,
El çıkar sen, öz kulaktan çek meğer!

Baş idin hep, şimdi kuyruk olma sen,
Kuvvetin çok itibârın var iken!

3915. Şimdi iş yapmak sıran gelmiş hemen,
Dikkât et artık düzel, hep neş'elen!"

BİR PADIŞAHIN BİR ÂLİMİ ZORLA MECLİSE GETİRİP OTURTMASI. SÂKİNİN ÂLİME ŞARÂP VERMESİ VE KADEHİ SUNMASI, ÂLİMİN ONDAN YÜZ ÇEVİRİP KIZMASI. PADIŞAHIN SÂKİYE: "HAYDİ ONU HOŞ HÂLE GETİR!" DEMESİ. BUNUN ÜZERİNE SÂKİNİN ÂLİMİN BAŞINA BİRKAÇ KERE VURUP ONA ŞARÂP İÇİRMESİ

Padişah kurmuştu işret meclisi,
Bir fakih ordan geçer gelmiş sesi.

Şah ki sarhoş der: "Getirsinler onu,
Lâl bu meyden siz verin, içsin *yâ* bu!"

Zorla almış meclise şah, bilgini,
San, *yılan* vurmuş, asık *yüzsün* he mi?

Sundular elbet şarâp, o, içmedi,
Şah ve sâkiden de *yüz* dönmüş idi.

"Koymadım ben, ağza aslâ hiç şarâp,
Hem bu meyden, hoş zehir, vermez azâp!

Siz zehirlerden verir olsun gıda,
Kurtulurdum ben şaraptan, can fedâ.

İçmeden başlar, gürültü etmeye,
Cümle, sessizlik *yayılmış* bölgeye.

Nefse düşkün kimseler dünyâda da,
Bir gönül ehliyle olsun böyle *yâ*!

Rabbimiz, hâs kulları etmiş hesâp,
Gizli âlemden sunar olmuş şarâp!

Ordan içmişler, sunar görmezlere,
Duygu duymuştur, fakat, görmezse de!

Lûtfu, ihsân etse görmez gözleri,
Etmiş irşâd, oldular bilmezleri.

Olsa *yollar*, hem kulaktan, ağza dek,
Öğdünün bir sırrı, *yer* eylerdi tek!

Cânı âteştir onun, olmaz ki nûr,
Hem kabuk, *yangında yer* bulmuş olur!

İç, kabuktan çıktı, gitmiştir kabuk,
Hiç samândan, midenin bir neş'e *yok*!

Hep kabuk *yakmış* Cehennem âteşi,
Âteşin içlerle hiç, *yoktur* işi!

İç *yakar* olsun âteşler, belle sen,
Gâye olgunluk, kemâl olmuş hemen!

Hak hüküm sâhibi hükmü böyledir,
Böyle *yapmıştır*, suâl sormak nedir?

Tatlı iç, ondan bulurken marifet,
İç ki *yanmaz*, *yok* onun *yanmış* sıfat!

Hem de, lûtfundan gelip vursun başa,
Hak şarâbın iştihâ girmiş işe!

Vurmasın, ağz bağlayıp suskun kalır,
San hoca, şah, hem de, meclisten olur!

Der ki şah sâkiye: "Hâslar *yolcusu*,
Neş'elendir, *yüz* asân var doğrusu!

Var akıllar üzre, gizli hükmeden,
Gel çıkar baştan, *yeter* bir hîleden.

Hem güneş, hem âlemi nûrlandırış,
Hep onun hükmünde, o zincirlemiş!

Bir *yarım* efsûn okur beynin senin,
Çok felek sokmuş o çarka, bil hemin!

Akla te'sîr eyleyen, var bir akıl,
Hâkim olmuş, çok zafer bulmuş o, bil!

Vurdu sâki sille, al derken şarâp,
Korkusundan hoca almış, içti hep.

Hoca sarhoş, döndü bir bağ, bahçeye,
Bir nedîm olmuş, gülünçlük etmeye!

Oldu bir aslan tutan, hep neş'eden,
Sonra idrâr zorlamış, gitmiş hemen.

Orda görmüş bir halayık, ay bedel,
Câriyesiymiş şahın, hem pek güzel!

Gördü, açmış ağzı hem seyretmede,
Aklı gitmiş, saldırırken, öyle de.

Hep bekâr geçmiş ömür, sarhoştu o,
Çift eliyle kavramış, sarmıştı o.

Çırpınır kız, başlamış feryâda o,
Neylesin kız, ermemiş imdâda o!

Erkeğin ellerde olmuş bir hamur,
Ancak ekmek olsa, böyle yoğrulur.

Bâzı yumşak, bâzı sert sert yoğrulur,
Bâzı, çak çak duyduğun bir ses olur!

Bâzı yaymış oldu onlar teştte de,
Bâzı bükmüş, bâzı tortop etmede!

Bir sular, bir fert bakarsın tuz eker,
Hem fırınlardan mihenk etmiş meğer!

İsteyen hem, istenen yoğrulmada,
Bir oyun dönmüştü alt üst olmada!

Sâde bir tek er, kadın yapmaz bunu,
Hep sevişmekten hünerdir say onu!

Böyle yapmıştır bütün cevher, arâz,
Veys, Ramim hükmünde, yoktur itirâz!

Her perînin oynayış, bir başka renk,
Her çekiş sunmaktadır tür tür ahenk!

Er, kadın hem burda örnek olmada,
Gâyemiz, elbet eşi hoş tutmada!

Yenge gerdek ânı vermişken ele,
Hoş emânet, kıymetin bil, der hele!

Her ne suç işler isen artık inan,
Allah'ın hükmü yetişmiş bil o ân!

Gel de bak, geçmişti kendinden hoca,
Hem de nâmûs, zühdü yitmiş öylece!

Saldırırken hûrîden doğmuş kıza,
Düştü, âteşler pamuk varken öze.

Cân ki câna erdi, alt üst olmadan,
Baş kesilmiş, çift kuş olmuş oynaşan.

Hem akıldan çıktı, kalmaz şah, şarâp;
Gitti âr, dîn, korku yok, yok ızdırâp!

Bir şeyi görmez ki göz kızmış iken,
Yok Hasan, yoktur Hüseyn bil ki sen.

Çok gecikmiş, dönmemiş artık hoca,
Şahta sabr bitmiş, tükenmiş, topluca!

Hâli görmek üzre ordan kalktı şah,
Gördü deprem, kıprayış hem baktı şah!

Hoca korkmuş, meclise dönmüş hele,
Âteşin bir tek kadeh, almış ele!

Şah cehennem oldu, âteş püskürür,
Öfkelenmiş, kanı dökmek öngörür.

Hoca gördü, şahta bitmez öfkeyi,
Bir kadeh zehr oldu, görmüş her şeyi.

Hışm edip dönmüş, dururken sâkiye,
"Neş'elendir şaha meyler ver" diye.

Güldü şah: "Ben neş'elendim" der ona,
"Armağanım olsun artık kız sana!

Ben ki şahım, iş adâlet eylemek,
Yâr ne versin, ben onu yerdim demek!

Tatlı içmez olduğum şeyden nasıl,
Yâre sunmam, iç deyip hem ben nasıl!

Ben ne korsam, sofraya aynen köle,
Aynı şeylerden yemişlerdir hele!

Çiy ve pişmiş her ne yersem vermişim,
Aynı şeyden onlara vermek işim.

3975. Giymiş olsam kürkü ben, atlas mı hem?
Âdî şey yok, öyle giymiştir kölem!

Ben Resûl'den ârlanırdım, der ki O:
"Her ne giymişsen, kölen giysin onu!"

Mustafâ söyler, uyulsun emrine,
"Her ne yersen, sen yedir hizmetline!"

Neş'e vermiş, sabrı öğretmiş uyan,
Onların hem, sabrı güçlenmiş kılan;

Sabrı öğretmiş akıl var, öncü kıl,
Erliğin bil, neş'elen, kurtul asıl!

3980. Bir kanat olsun, o sabrın rehberi,
Arş ve Kürsîden bulur yüksekleri!

Mustafâ'ya bak, sabır olmuş Burak,
Hem çıkarmış göklerin üstünde bak!

Sonra düşmüş oldular onlar yola,
Her ne olmuş oldu, oymuş öyle yâ!

Seçtiler onlar, sabır rehber diye,
Yönlenirler, Çin denen bir ülkeye.

Terk edip geçmiştiler, yurt, her ne var,
Gizli yâr uğrunda yönler âşikâr!

3985. Hem de Edhem misli tahttan geçtiler,
Tâç ve tahtsız hâle, yoksul düştüler.

Yâ da İbrâhim değer, aşktan o da,
Hakk'a aşkından, gelip girmiş oda!

Sabrı, İsmâil olup almış yeri,
Boyna ersin istemiş hem hançeri.

İMRÜL KAYS ARAP PADIŞAHIYDI. PEK GÜZELDİ. SANKİ ZAMÂNIN YÛSUF'UYDU. ARAP KADINLARI ZELİHA GİBİ ONUN İÇİN ÖLÜRLERDİ. AYNI ZAMÂNDA BU ZÂT BİR ŞÂİRDİ. "DUR, SEVGİLİYİ VE KONAĞINI ANARAK AĞLAYALIM" MISRASIYLA BAŞLAYAN KASÎDE ONUNDUR, BÜTÜN KADINLAR ONA ÂŞIK OLDUKLARINDAN, "ACABA BU ŞİİR KİME YAZILDI?" DEDİLER. ANLADI Kİ BUNLARIN HEPSİ SÛRET GÜZELİDİRLER. SANKİ TAHTAYA YAPILMIŞ RESİMLER GİBİDİRLER. BU DURUM İMRÜL KAYS'TA BİR DURUM MEYDÂNA GETİRDİ. GECE YARISI OĞLUNDAN VE ÜLKESİNDEN KAÇTI. BİR HIRKAYA BÜRÜNDÜ. ORADAN DA BİR ÜLKEYE GÖÇTÜ. ÜLKEDEN MÜNEZZEH OLANI ARAMAYA KOYULDU. ALLAH DİLEĞİNE RAHMETİNİ VERİR, BÖYLECE ONU HÂS KULLARI ARASINA ALIR

Çekti, İmrü'l Kays'ı aşk, çatlak dudak,
Hem de çekmiş ülkesinden, gel de bak!

O, Tebük'te oldu bir kerpiç döken,
Şaha derler: "Bir Arap şahı hemen;

3990. Geldi, İmrü'l Kays dilenmek üzre hem,
Aşka av olmuş, döker kerpiç şu dem."

Hem melik kalkmış, görüşmüş bir gece,
"Ey güzel yüz, ey melik sensin yüce.

Sen ki Yûsuf, vakte hem, çift ülkede,
Hem, güzellikler sana râm olmada.

Hem kılıncından kul olmuş er olan,
Hep kadınlar hayrânın, ey ay inân.

Bizle kalsan, oldu yüksek bahtımız,
Hoşluğundan, tâzelenmiş cânımız!

Ben ve mülküm olmuşuz artık kölen,
Aşk yüzünden, mülkü toptan terk eden!"

Gör melik söylerdi manâdan büyü,
Ânsızın, sırdan açar şah örtüyü.

Hem ne söz söylerse, söyler gizliden,
Hem melikten döndü baş, artık hemen!

Hem melik tutmuş elinden öylece,
Oldu dost, vazgeçti tahttan güçlüce.

Gitti çok şah, pek uzak bir ülkeye,
Durmadan aşk işlemiş hep suç niye?

Aşk, büyüksen bal, küçüksen süt demek,
Fazla yükten mavnalar batmış desek!

Çiftten ayrı, nice şahlar bil ki sen,
Aldı şahlık, sildi yurttan, ülkeden!

Cânı olmuş öyle üç şehzâdenin,
Çin'de dâne bekleyen kuşlar hemin.

Ağz açıp söz etmenin kudrette yok,
Çünkü sırlar, tehlike sunmuştu çok!

Öfkelenmiş aşk ki, yay almış ele,
Böyle bir ân, bin baş etmez bir pula!

Aşk hışımsız, onda hoşluk var iken,
Hûy budur! Hep öldürür rahm etmeden!

Hoşnut olmuşsan yapan aşktır bunu,
Hiddet ânın söylesem, gelmez sonu!

Aşkın aslanken, fedâ cân sahrâsı,
Aşk kılıncından ölümdür en hâsı!

Böyle ölmek, bin dirilmekten güzel,
Kurbân olsun saltanat, ermez ki el!

Yüz çekinmek, korkudan şehzâdeler,
Üstü örtük, hem de sessiz, derdiler.

Sırra mahrem olmaz Hak'tan başkası,
Var semânın, âha yoldaş olması.

Onların, anlaşma isterken hele,
Söyleşirler remzi bol sözler ile!

Kuşdilinden, bildi gerçek bilmeyen,
Kendi kendin, saydı pek üstün hemen.

Kuşdilinden söylenen, sûretti söz,
Hâm o insan, kuşdilinden yoktu öz!

Kuşdilin bilmiş Süleymân nerdedir?
Saltanat etmişse şeytân, nerdedir?

Geçse şeytân, gör Süleymân tahtına,
Hîlekârdır, öğretiş yoktur ona!

Hak, Süleymân'a, güzellik verdi yâ,
Kuşdili, Hak emri öğretmiş ona.

Sen ledünnün kuş, ne var görmez isen,
Gel de, dünyânın kuşu öğren hemen!

Kaf gerektir, bil ki Zümrüt Anka'ya,
Hem hayâller orya hiç ermezdi yâ!

Orya ermiş, ittifâk görmüş hayâl,
Görmüş ammâ, ayrılık vermiş o hâl!

Kâmilin ayrılma, ayrılmak değil,
Nûrda yok olma, emin olmaktı bil!

Ruha ait ten, devam bulsun diye,
Hem güneş, kardan da, kendin çekmede!

Cân için sen, bir silâh, düstûr ara,
Söz dedim, yük vurma artık onlara!

Etkiden bulmuş Zelihâ, öyle hâl,
Taş, nebât olmuş onun Yûsuf, misâl!

İsmini esmâya gizlermiş onun,
Sırrı mahremlerce malummuş bunun!

4025. "Mum ki âteşten erir" söylerse de,
"Yâr alışmıştır bize" söylenmede.

"İşte sen bak, gökte ay doğmuş" dese,
"Bak söğüt gelmiş yeşermiş" söylese;

Hem desin: "Yaprak ki oynar pek güzel,
Hem çörekot yandı dersek çok güzel!"

Gül dönüp, bülbül için söyler dese,
Padişah yâr üzre sırlar der ise;

"Bahtımız elbette kutlanmış" dese,
"Nûrlu yer, sen örtüler ser." söylese.

4030. "Saka artık sen getir su." söylese,
"Hem güneş, artık gelip doğmuş." dese.

"Bir kazan aş yaptılar onlar gece,
Pek de hoş pişmişti bak lezzetlice."

Hem de "ekmek pek de tuzsuzdur" dese,
"Hem felek ters döndü" birden söylese.

"Ağrıyor baş, ağrı geçmiştir" dese,
Başka maksatlar çıkar kasten ise!

Şahsı meth etsin, o, meth etmiş onu,
Şekvâ etsin ayrılıktan bil bunu!

4035. Ağzı açsa yüzbini söyler dedi,
Anma, istekler Yûsuf olmuş idi!

Açsa, doymuş; doymamış olsun o var;
Bak kadeh, o adla sarhoş âşikâr!

Yok susuzluk, ânmış olsun bir onu,
İçte şerbettir Yûsuf, ismiyle bu!

Dertliler hem, ânmış olsun adını,
Derdi bitmiştir, keser feryâdını!

En soğuk günlerde ismi, kürk ona,
Aşkta dostun ad yapar iş, baksana!

4040. Halk ve âdî kimseler, ânmışsa ne?
Aşkı yoktur, yok cevâp feryâdına!

Her ne yapmış Îsâ o addandı "Hep,
Mucizât hep onda, ondandır talep!

Cân buluşmuş olsa Hak'la, zikreden,
Bunu ânmak, onu ânmak bir hemen!

Böyle bir cân, hem boşalmış cümleden,
Aşkla dolmuş, dost sızar bu testiden!

Gülme, vuslât zaferânından koku,
Ağlayış, ayrılmanın haldendi bu.

4045. Bil ki halk gönlünde, yüz istek dolu,
Aşkta mezhep, böyle göstermez yolu!

Aşkta, gündüzler güneş, yâr sevgili,
Yüzde nikâplar, güneşler bilmeli.

Hem nikâplı, yârı tefrîk etmeyen,
Sen güneş tapmışla eş tut, dur hemen!

Âşığa, gündüz ve rızktır sevgili,
Gönlü, maşuktur yakan hep bilmeli!

Bir balık, nimet sayar berrak suyu,
Giysi, ekmek, uyku derman bulduğu!

4050. Bir çocuk say âşığı sen, süt emen,
Çifte âlem, başka şey bilmez hemen!

Süt içer olmuş bebek, hiç bilmeden,
Burda yol yok tedbîre, sen neylesen?

Burda hep fallar şaşırtır, bil ki sen,
Hem açan, hem açtıran şaşkın iken!

Hak yola girmiş yok etsin kendini,
Sel ve ırmaklık ne, deryâdır hani!

Kaybolur deryâda silmiş kendini,
Sanki sel bitmiş, yok etmiş kendini.

4055. Dâne atsan bir ağaç bitmektedir,
Altına ermek meğer ölmektedir!

ŞEHZÂDELERİN ÇİN ÜLKESİNE VARIP BAŞ ŞEHİRDE GİZLENMELERİ, BİR HAYLİ SABRETMELERİ VE BÜYÜK KARDEŞLERİNİN SABIRSIZLANMASI, "BEN GİDİYORUM, GİDİP PADIŞAHA KENDİMİ TANITACAĞIM" DEMESİ, *"AYAĞIM YA BENİ MAKSADINA ULAŞTIRIR, YAHUT GÖNLÜM GİBİ BAŞIMI DA VERİRİM"* KARDEŞLERİNİN ONA ÖĞÜT VERMELERİ, FAKAT FAYDÂ ETMEMESİ."ALLAH'IN AZDIRDIĞI BİR TAİFEYİ, SEN NASIL DOĞRU YOLA SOKABİLİRSİN?

Der büyük şehzâde: "Ey kardeşlerim,
Beklemekten cânı atmak üzreyim.

Aldırış etmem ki artık bir şeye,
Sabrın âteş, bitmiyor bilmem niye?

Bitti sabrım, yoktur artık kuvvetim,
Ben ki âşıklar için bir ibretim.

Ayrılıktan, bıktım artık şimdi ben,
Hem hayât yok, hep riyâ olsun neden?

4060. Ayrılık derdiyle ben öldüm yeter,
Baş kesilsin, aşk verir bir baş meğer!

Hem yaşar aşkımla elbet bende dîn,
Cân yaşar aşksızsa, bil ârdır hemin!

Hem kılıçtır, âşıkta cân pâk eyleyen,
Hem kılıçtır, durmadan suçlar silen!

Bende ay parlar, tenin toz kalktı mı?
Cânımın ay sâflaşır bulmuş demi!

Ey güzel, ömrümde ölmektir payım,
Sen sebep, aşktan davul çalmaktayım!

4065. Söylüyor cân: "Olmuş oldum kuş suda;"
Korku, tûfândan gelen feryâd mı ya?

Bir vapur batsın, gam olmaz kazlara,
Kaz için artık su, sandal olmada.

Bende ten sağlam dururken dâvâdan,
Geçmek olmaz, hem susup durmam ki ben!

Görmüşüm rüyâ, fakat, hiç yatmadan;
Yok yalan, olmam ki ben bu dünyâdan!

Mum olup yanmaktayım hem bak bana!
Kesseniz, yüz aydınım ondan yana!

4070. Sarsa âteş dört yanından harmânı,
Yolcu netsin, rehberi ayken hani!

Yûsuf'un kardeşlerinden hîleler,
Hem de Yakup'tan da, gizlermiş meğer!

Hîle yapmış öyle, gizlerler ona,
Sonda, gömlek oldu gammâz baksana!

Sabrı bitmiş bir büyük, şehzâdeler,
Söyleşip gösterdiler tehlikeler.

Gel uyan, varken çıban hiç dökme tuz,
İçmesen zehri, kalırsın çâresiz!

4075. Öyle maden, hiç basîret sende yok,
Uy deriz bir şeyhe, var tedbîri çok!

Vay, o kuş elbet kanatlar çırpmadan,
Yükselir, çok tehlike bulmuş hemen.

Insanın, gerçek akıldır kol, kanat,
Yoksa aklın, başka aklı rehber et!

Yâ zafer kıl, ya zafer kılmış ara!
Yâ görüş dol, yâ da git görmüşlere!

Olmadan aklın anahtar, zorlama,
Gayretin baş, doğruluk sunmaz ama!

Herkesi tutmuş tuzak hisler, hevâ,
Hem ilâç renk, derdi sanmışlar devâ!

Göğse yerleşmiş yılan, olmuş ölüm,
Ağzı açmış, bekliyor kuş yutsa tüm.

Hem yılan dönmüş yeşermiş yaprağa,
Kuş sanar ot, orda durmuş bakmaya.

Hem yemek ister, uçup konmuş ona,
Var ölüm, düşmüştü ejder ağzına.

Ağz açar timsah, açık ağzın yolu,
Dişlerin dip upuzun kurtlar dolu.

Dişlerin diplerdedir artık olan,
Ordaki kurtlardı Azrail o ân!

Doymak ister kuş uçup konmaktadır,
Sandılar, sanki tâbut bir yayladır!

Ağzı kuşlardan dolar dolmaz hemen,
Ağzı örter, hep yutar, affetmeden!

Say cihânı, timsahın bir ağzı sen,
Hoş olan, ekmek, ürün dolmuş iken.

Ey, yemek uğrunda çırpınmış olan,
Var zamânın timsahı, yoktur amân!

Tilki, sinmiş oldu toprak altına,
Üstte nimetler serilmiş baksana!

Hem gelir birden konarken kargalar,
Gör düzenbaz, tam ayaklardan tutar!

Hayvânın varken de yüzler hîlesi,
Insanın olmuş olur binlercesi!

Aldı Kur'ân, oldu Zeynel Abidin,
Hançeri koynunda hep gizler bilin!

Hem tebessüm eyleyip der: "Bey" sana,
Kalbi Bâbil şehri, fenlerden yana!

Bal ve süttür dışta, ammâ bir zehir,
Şeyhe sor sen, aldanıp gitmek nedir!

Nefsinin zevk, ferde tatlar vermede,
Çaksa şimşek, sâde od göstermede!

Şimşeğin nûr az sürer, sönmüş gider,
Yol uzun, her yer karanlık, yok ki fer!

Zevkinin pek az süren bir şu'lede,
At sürüp mektup okunmaz, böyle de!

Aldanırsan şimşeğin sen nûruna,
Yüz döner, şarktan doğan nûrlar sana!

Şimşeğin hîle, delîlsiz çevreler,
Sen adım atsan, çukur gel burya der!

Bâzı çarparsın dağa, bâzan suya,
Bâzı sağ, soldan yıkılmak geldi yâ!

Mevki derken, görmedin bir tek delîl,
Gördün ammâ, yüz çevirdin öyle bil!

Ben ki, altmış mil, yol aldım dersiniz,
Hem delîl der: "Bulmamış yol bendeniz."

Ben şaşırtmış insana versem kulak,
Emre tekrârdan dönüş lâzımdı bak!

Yolda ben, pek çok ömürler harcadım,
Hem ne olmuş olsa, "ey bey git" dedim!

Sen de uydun şimşeğe, aldınsa yol,
Onda bir uy, şarka, tek yol bilmiş ol!

"Zanne lâ yuğnî mine'l hak"[76] sen oku,
Şimşeğe uydun niçin, hem, iş mi bu?

Gâmlı, gel gir, hem, bizim gerçek gemi,
Bağlanıp kurtul gemimle, bul demi!"

Der duyan: "Biz olmadık yol sâhibi,
Hem nasıl dönsem de uysam kör gibi?

Kör isen, rehberle gitsen, yok kayıp,
Bir ayıp var dense o, tam yüz ayıp!

[76] *"Zan ise haktan bir şey kazandırmaz..." (Necm, 28)*

Sen sinekten kaçtın, akreplerlesin,
Nem dedin, koştun, deniz buldun kesin.

Sen, cefâsından, babandan kaçmada,
Lutiler, puştlar gezerken ortada.

İç sıkıntından, Yûsuf oldun kaçan,
Zevklenip düştün meğer bir kuy'ya sen!

Sen, Yûsuf oldun da ben gezsem dedin,
Hem korunmuştur o, sen hiç bilmedin!

4115. Onda gezmek hem, peder emriyledir,
Yoksa, ordan kurtuluş mümkün müdür?

Gönlü hoş olsun deyip vermiş izin,
Git hayırlar üzre sen, derken bilin!

Hem Mesîh'e uymayan, hem, kör olan,
Bir Cühût'tur, doğru yol bulmaz inân!

Göz açış mümkün, eğer kör olsa ne?
Bu, çekinmekten, kibirden, kör yine!

Der ki Îsâ: "Gel de artık tut beni;
Göz açar, al, bendedir, göz sürmeni!

4120. Kör de olsan, göz elimden nûrdu tek,
Cân Yûsuf'un gömleğe erdin demek!"

O perîşânlık, kırıklıktan sona,
Bulduğun ikbâl, olur rehber sana!

Başka son yok, iş nedir, gel eyle terk,
Böyle bir devlet nedir, ey kart eşek?

Öyle üstâd, bir kumandan bulmalı!
Doğru yollar gösterir pîr olmalı!

Hep karanlıklar sever olsun kişi,
Pîr elinden, nûru bulmaktır işi!

4125. Şartı teslîm, çok uzun işler değil,
Hem, sapıklık üzre koşman hiçti bil!

Sanma gâyem, gökte hep yükselmedir,
İsterim pîr, isterim pîr, sâde pîr.

Pîr olanlar, gök için bir merdiven,
Fırlar oklar, hem de sağlam yay ilen!

İbrâhim'den bahse girmiş bir kere,
Çıktı kartallarla Nemrût, göklere.

Çıktı derken, bir yeter yüksekliye,
Anca çıkmış fazla hiç çıkmaz niye?

4130. Der ki İbrâhim: "Olaydım akbaban,
Pek de çok faydâ bulurdun sen inân!

Hem beni sen merdiven eyler isen,
Uçmanın göklerdesin, hem bil ki sen!

Hem gönül, şimşek olup, rızık almadan,
Yol alır elbette garp, şark var iken!

Bir güneş batsın, dalarsın uykuya,
Bir cihân gezmek düşermiş duyguya!

Ârif insanlar, otursun böyledir,
Gizli yoldan, çok cihân gezmektedir.

4135. Hem o ârif, böyle gezmez olsa gör,
Ukbadan gelmiş haber, nerden gelir?

Çok rivâyet var ki, olmuş ittifâk,
Bunca yüzbinler de aynen derdi bak!

Gözle görmüş olduğun gerçekle hem,
Ayrılık yok, zânla söylenmiş de tam!

Hep ararmış kıble zulmetlerde o,
Öğle ânı, Kâbe huzrundaysa, bu!

Kalk ki Nemrût, sen tedârik et kanat,
Yükseliş yok, merdiven kartalsa at!

4140. Ey zavallı cüz'i aklın akbaba,
Uçmaya, leş yer iken der, merhaba!

Aklı, Cibrîl'in kanattır Abdala,
Sidre'nin altında gölge, onlara!

Şaha olmuşsam doğan, şân bulmuşum,
Leş yemem, leş yerle hiç olmaz işim!

Akbaba terk ette, gel dost et beni,
Bir kanat çalmam ki yüz kat, ey deni!

Nerye at sürmektesin amâ gibi?
Kâr için, üstât gerek, bil tertîbi!

Etme rüsvâ kendini gel Çin'de sen,
Aklı bul, aslâ gelip terk etme sen!

Her ne der, Eflâtun olmuş vakte o,
Nefse uymak yok, ne der yap, sen onu!

Çin'de herkesler inanmış, yok izah;
"Anneler doğmaz ki derler öyle şah!

Padişahın nesli yok, densin yine,
Bir kadın yaklaşmamıştır kendine."

Padişahta bir oğul vardır diyen,
Bir kılıçla ayrı düşmüş kelleden!

Padişah der: "Söyledin mademki sen,
Lâzım artık varsa, ispât eylemen.

İspât etsen var deyip elbet kızı,
Ben kılıçtan azât eylerdim sizi.

İspât etmezsen, boğaz kesmekteyim,
Süfli, cândan, hırkalar sökmekteyim!

Ey yalan söyler olan, hem, bil ki sen,
Kurtuluş yoktur kılıçtan, ölmeden.

Bilgisiz, haksızca sözler söyleyen,
Çok kesik baş doldu hendek, bak hemen!

Öyle hendek, tâ dibinden ağza dek,
Çok günâhkar baş dolar olmuş demek!

Hepsi, dâvâ uğra vermişler boyun,
Böyle bir iddiâyı yapmış bilin.

Haydi, ibret gösterip, dâvâya bak,
İddiâlardan kaçıp gel, dur uzak!

Böyle dâvâya giriştin kardeşim,
Ömrü zehr etmiş olursun bildiğim!

Körce gitmiş olsa yüzyıl bir adam,
Gittiği yol olmamış, olmaz ki tam!

Sen silâhsız gitme hiç, harp etmeye,
Korkusuz sen, gitme hiç tehlikeye.

Böyle sözler söyleyip durmuştular,
Dinlemiş, şehzâde hep nefret dolar!

"Gönlümün mangal bütün âteş dolu,
Hem ekin biçmek için, bulmuş yolu.

Vardı Sadr'ın sabrı ammâ, şimdi yok,
Geldi aşk, yakmış, kavurmuş oldu çok!

Öldü sabrım, aşk doğar doğmaz hemen,
Geldi geçmiş, şimdi kal sağlıkla sen!

Söylemekten, dinlemekten geçmişim,
Aklı vermiş, senle bitmiştir işim!

Benden el çek, zirâ taklak düşmüşüm,
Yok bedenden, anlamak bilmek işim!

Olmuşum ben, yük taşır esrik deve,
İnlesem, öldürseler pek hoş yine!

Hep kesik baş dolsa yüz hendek hele,
Derde düşmüş, bir gülüş etmez bile.

Korkudan dönsem davul çalsam, demem,
Bir kilim altında çalmak istemem!

Korkusuz sahraya bayrak dikme var,
Baş gider yahut, o yârdan yüz sunar!

Hem boğaz lâyık değil vuslun meye,
Hoş olur, hançer, kılıçla kesmeye.

Gözde yokken Hakk'ı görmek arzûsu,
Olsa kör, mutlak ki gerçek, doğru bu!

Sırra lâyık olmamışken kes kulak,
Hiç yakışmaz çirkin olmuş, başta bak!

Okşamaz el, bilmemiş olsan nisâp,
Hakk'a ermez, bir satır atsın kasap!

Bir ayak varken dönüp yönlenmeyen,
Hem onun nergisliğinde gezmeyen;

Hem bukağ vurmak daha evlâ desek,
Öz ayak, insana dert olmuş demek!

DİLEĞİN ALLAH TARAFINDAN KENDİ VEHMİNDE BİLE OLMAYAN BAŞKA TARAFTAN VE BAŞKA BİR İŞ YÜZÜNDEN VERİLECEĞİNİ BİLSE BİLE BİR İŞ İÇİN ÇALIŞIP ÇABALAMAYA KİŞİNİN YİNE BÜTÜN VEHMİ, ÜMÎDİ, YİNE İSTENEN YOLA BAĞLIDIR. O KAPININ HALKASINI ÇALAR DURUR. FAKAT CENÂBI HAKK'I O RIZKI HİÇ DÜŞÜNMEDİĞİ BİR BAŞKA KAPIDAN DA VERİLEBİLİR. "KULU HESÂPLAMADIĞI YERDEN RIZIKLANDIRIR." "KUL TEDBÎR ALIR, ALLAH DA TAKDÎR EDER." OLUR Kİ KUL BİR KULLUK VEHMİNE DÜŞEN, DER Kİ: BEN BU KAPININ HALKASINI VURUYORUM. AMA ALLAH DİLEĞİMİ BAŞKA BİR KAPIDAN DA VEREBİLİR. CENAB-I HAK ONU BAŞKA KAPIDAN RIZIKLANDIRIR. HÂSILI BÜTÜN KAPILAR AYNI KONAĞIN KAPISIDIR

Yâ bu yollar erdirir murâdıma,
Yâ döner olmuş doğandım yurduma.

Belki, bağlanmış seferler etmeme,
Ermesem, yokmuş gerek hiç gitmeme.

Çok arar olsam da elbet, yâri ben,
Sonradan, gayret gereksiz der iken.

Onda mevcût sırrı artık bilmeden,
Olmuşum bilmem nasıl gerçekle ben!

Hem onun emrinde yollar almadan,
Anlamam mümkün mü sırdan manâdan?

Kalp, kulaktan içre girsin der iken,
Hem mühürler, gönlü örtmüş, bil ki sen!

Kat eder oldukça yollar Hak eri,
Açtı artık, kalmamış mührün yeri.

Çifte yanlış, sonra doğrultmuş hesâp,
Anlar artık, doğruyu görmüş o hep.

Gerçeği ben böyle bilseydim eğer,
Gayretim bulmazdı artık bizde yer!

Anlamak, bilmek, yol almaktan geçer,
Burda almaz hem, düşünmek, bilgi yer.

Şeyhi duydun, helvâdan borç vermesi,
Bir çocuk ağlar yâ oymuş hissesi!

Zarı zar ağlar çocuk hem öyle yâ,
Orda şeyhten, borç da kalmaz ortada!

Böyle bir kıssa denilmiş, mânevî,
Önceden baksan, söz etmiş Mesnevî!

Başka şey ummak, dilerken kimseden,
Kalpte duydun, Hak'tan aldın korku sen.

Umduğun her neyse, pek hoş gösterir,
Sonra, başka elle, lûtfundan verir!

Ey ümîtler, ey lütuflar bekleyen,
Hep ümîdin bağda mahsul isteyen.

Hiç ümît sunmaz olur bazan vefâ,
Başka yerlerden verilmiş çok defâ!

Hem nedendir, ummalar Hak'tan yana,
Lûtf ediş ondan, neden vermiş sana?

Gönlümüz hayret eder olmuş ona,
Hem tamah, hikmet, neler sunmuş bana.

Her murât, nerden gelir derken bana,
Gönlü hayrân, hayreti vermiş sana.

Anlasın, hem ehlini, hem aczini,
Gaybe iman üzre, beklermiş seni.

Hem ümîtten, ortaya çıkmış neler,
Gönle, her tür, böyle hayretler dolar.

Terzilikten bir rızık bekler iken,
Rızkımız burdan düşündün, bil ki sen!

Hiç düşünmezken kuyumcu olmanız,
Onla başlarken şu rızkı bulmanız.

Öyle mâdem, rızkınız ordan gelen,
Söyleyin hem, terzi arzûnuz neden?

İşte, Allah'ın bu nâdir hikmeti,
Tâ ezelden yazdı, Hakk'ın niyyeti!

Tâ ki, hayret eylesin fikrin hele,
Hem şaşarsın, tastamâm aklın bile!

Hem visâli yâr benim gayretle mi?
Yâ bu tenden ilgisiz hâletle mi?

Ben demem, erdim bu yoldan gâyeme,
Uğraşırsın, nerde rızkın bekleme.

Baş kesik kuş, çırpınır her bir yöne,
Nerde çıkmış cân, dönüş oymuş yine.

Yâ, bu çıkmak erdirir hep gâyeme,
Başka bir yardım sunar bir bekleme!

BİR ADAM RÜYÂSINDA BİRİSİNİ GÖRDÜ. GÖRDÜĞÜ ADAM KENDİNE "ZENGİN OLMAK İSTİYORSUN. BU MAKSADINA MISIR'DA ERECEKSİN. ORADA BİR DEFİNE VAR; FİLÂN EVDE" DEDİ. MISIR'A GELİNCE ORADA BİRİSİ KENDİSİNE "BAĞDAT'TA FİLÂN EVDE BİR DEFİNE VAR" DEDİ. MAHALLENİN VE EV SÂHİBİNİN ADINI SÖYLEDİ. ADAM, MISIR'A GELMEMDEKİ SEBEP, "BU DEFİNEYİ EVİMDEN BAŞKA BİR YERDE ARAMAMMIŞ, BUNU ÖĞRENMEK İÇİN MISIR'A GELMEM GEREKIYORMUŞ

Vardı mîrâs üzre konmuş bir adam,
Hep yemiş, feryât, figân etmişti tam.

Yoktu mîrâstan meğer hiçbir vefâ,
Hem koyan gitmiş ve sürmezden sefâ!

Mâla konmuş kimse, bilmez kıymeti,
Dökmemiş ter, çekmemiş hiç zahmeti.

Şimdi cânın, kıymeti bilmez de sen,
Harcadın boş, olmuşun mîrâs yiyen!

Kalmamış gitmişti mâl, mülk, her umut,
Gitti ev, olmuştu baykuşlarca yurt.

Der ki: "Yâ Rab! Verdiğin mâllar giden;
Tâzeden ver, yoksa, cân mâl al, hemen!"

Çıktı mâl, Allah'ı anmak başladı,
"Gel de kurtar!" Hem anılmış Hak adı!

Der Nebî: “Mü’mîn olan benzer uda,
İç boşalsın, eylemiş feryât o da!

İç dolar dolmaz da, atmıştır çalan,
Tatlıdır, gelsin zarâr, ondan olan!

Sen onun parmak için boş ol, yeter!
Hem mekân sarhoş, mekânsızdan meğer!

Ağlamak, gelmiş siler isyânını,
Gözyaşın aksın, sular imanını!

MÜMÎNİN DUÂSININ GEÇ KABÛL OLMASININ SEBEBİ

Çokta muhlîs kimse var, etmiş duâ,
Sızlamışlar, göklere yetmiş duâ!

İnleyiş, duâ geçerken gökleri,
Sevgi, şevk, dolmuş olurken kalpleri.

Hep melekler yalvarırlar Allah’a,
Rahmetin kaynak ki derler Allah’a!

“Yalvarır mutlak, senin mü’mîn kulun,
Senden ayrı, sığnağı yoktur onun.

Hem bilen, hem bilmemiş kullar ki var,
Lûtf edensin, senden ister âşikâr!”

Hak demiş: “Bilsen, gecinden vermemiz,
Yok cezâ, biz, rahmet artsın isteriz!

İhtiyâçtır kaldıran gafletleri,
Hem çeker der: “Hak budur gel sen beri!

İhtiyâç kalksın, duâ görsün kabûl,
Bir çocuk olmuş oyun bulmakta bil!

İnleyişten, gerçi kalp almış yara,
Yardım ihsân eyleyen der, onlara.

Hoş gelir, seslense feryâtlar bana,
Ey Hüda ismiyle evrâtlar bana!

Dil döküp anlatsa artık, her neyi,
Haklıyım der, aldatıştır gerçeği.”

Bülbülün ses, aldatırken tûtiyi,
Ses elinden bir kafestir girdiği.

Saklayan var mıydı kuzgun, baykuşu,
Görmedim ben, böyle bir söz duymuşu!

Çift kadın gelsin de girsin bakkala,
Biri gençten, biri olsun yaşlıca;

Ekmek ister olsalar onlar, niye?
Vermiş ekmek, ihtiyâr sen al diye!

Boy bos uygun, genci görmüş öyle de,
Vermemiş ekmek, onu bekletmede.

Der: “Otur, az istirâhat eyle sen,
Vermem ekmek, tâze pişmiş gelmeden!

Böyle birçok söz edip eyler sonu,
Gizli yollardan da hem avlar onu!

Der: “Güzel var senle gerçek bir işim,
Bekle azcık, ey güzel dilber derim!”

Mü’mînin elbet duâlar böyledir,
Hâs ve çirkin, bir yakin, gerçekledir!

RÜYÂSINDA “MISIR’DA BİR DEFİNE VAR!” DİYE HABER VERİLEN ADAMIN HİKÂYESİNE DÖNÜŞ

Bir mirâshor, hep yiyip, olmuş fakîr,
Oldu yoksul, şimdi Hak’tan istenir!

Çokça rahmet, saçtı ihsan, bu mekân,
Var mı yüz kat, burda nâil olmayan?

Gördü rüyâ, duydu gaypten bir sedâ,
"Sen Mısır'da erdin ancak" derdi yâ!

Mısr'a git, artık işin olmuş tamam,
Hem niyâz, Hak'tan kabûl görmekte tam!

Mısr'a yönlenmen, senin gitmen gerek,
Hem falan yerde, define gizli tek!

Ey zavallı, çık ki Bağdat'tan yola,
Bol şeker var, Mısr'a git, hem yok mola.

Çıktı Bağdat'tan kavuşmuş Mısr'a o,
Mısr'a girmişken cesâret dopdolu.

Hem hatif söyler define ordadır,
Bulduğum ân sanma sen darlık kalır.

Hem mekan şu, hem falan bir yerde o,
Pek de nâdir, hem de, seçkin defne o.

Şimdi artık kalmamış hiçbir şeyi,
Hem dilenmek üzre varken isteği.

Hem utanmış, nefse gelmiş pek ağır,
Bildiğinden, eyleyip durmuş sabır.

Derken ammâ, çırpınır açlıkla bu,
Yok dilenmekten öte, imkân yolu!

Hem yavaş çıksam, dilensem ben gece,
Ferdi seçmem, hem utanmam öylece.

Zikr edersem Hakk'ı, ben bir kuş gibi,
Belki damdan, pul atan olmuş gibi.

Böyle söylerken çıkar evden gece,
Cadde cadde hem de, gezmiş öylece!

Hem zamân gelmiş utanmış, âr duyar,
Oysa açtır, gel dilen der arzûlar.

Üçte bir olmuş gece, gitsem mi ne?
Hep kurur ağzım, dönüp yutsam mı ne?

ADAM MISIR'A GELDİ, GECELEYİN DİLENMEK İÇİN SOKAĞA ÇIKTI. BEKÇİ ADAMI TUTTU. ADAM BEKÇİDEN BİR HAYLİ DAYAK YEDİKTEN SONRA GÂYESİNE ERDİ. "ÖYLE ŞEYLER VAR Kİ ONLARI HOŞ GÖRMEZSENİZ AMA SİZE HAYIRLIDIR" CENAB-I HAK, "ALLAH GÜÇLÜKTEN SONRA INSANA KOLAYLIK İHSÂN EDER" VE "ŞÜPHE YOK Kİ GÜÇLÜKLE BERÂBER BİR DE KOLÂYLIK VARDIR" BUYURULMUŞTUR. PEYGAMBER ALEYHİSSELÂM DA "EY EZİYET, ZAHMET, ŞİDDETLEN AÇILIRSIN" DEMİŞTİR. BÜTÜN KUR'ÂN VE SEMAVİ İNEN KİTÂPLAR BUNU ANLATIR

Bekçi tutmuş ânsızın elbet onu,
Kıvranır aç, hem dayak geçmiş tonu.

Bak zarâr görmüştü millet, çok gece,
Cümle hırsızlarda dönmüş öylece.

Akşâm olmuş olsa ordan bekçiler,
Hırsızı izler, ararmışlar meğer.

Emri şahın, var yasaklık ortada,
El kesilsin, akrabam olmuşsa da.

Bekçiler toplattı, tehdît etti şah,
Hırsıza rahmet için yoktur îzâh!

Hem niçin hırsızlara kanmaktayız,
Hem neden rüşvet bulup almaktayız?

Hırsıza, arsıza, rahmet eylemek,
Yoksula, artık zülûm etmek demek!

İntikâm almaz isen, bed kimseden,
Suçsuz insan dert çeker, gel gör hemen!

Parmağın kes, def' edersin bil ki şer,
Kesmemişsen, tende hâlin, çok beter!

Çokça hırsız, orda almış oldu yer,
Acemi, hem usta birçok kimseler.

Bekçi görmüş böyle atmış çok dayak,
Her tarâf şiş, kanla dolmuş oldu bak.

Dövme der, feryâd eder olmuş adam,
Söyleyim, gâyem nedir, hep neyse tam!

Bekçi "Mühlet verdim artık" der ona,
"Gece sen çıktın neden, anlat bana?

Bir garipsin belki burdan olmayan,
Burda neymiş maksadın, gel söyle sen!

Hem neden hırsız çoğalmış, denmede?
Bekçiyi, devlet kınar, hem öyle de!

Arttı senden, sen gibi çok kimseden,
Nerdeler pis dostların gel söyle sen.

İntikâm almak için atsam tokat,
Cümle zenginler uyurlar pek râhat!"

Hem garip etmiş yemin, elbet o ân;
"Ben ne bir evler yakan, ne cep soyan!

Ben ne hırsız, hem ne suçlu kimseyim,
Mısr'ı bilmem, bir garip Bağdatlıyım."

YALAN INSANA ŞÜPHE VERİR, DOĞRU İSE GÜVEN

Anlatır rüyâda denmiş hazneyi,
Bekçi dinler, anlayıp her gerçeği!

Hep yemîninlerden kokan gerçekti hem,
Sözlerinden gönlü yangın, şimdi tam!

Doğru sözlerden huzur bulmuştu da,
San susuz, bulmuş, sulardır ortada!

Bil ki mahcûp bir gönül, illet ile,
Kim nebî, kim, ahmağı bilmez bile!

Tam yerinden söylenen bir hâs haber,
Çarpsa bir kez, ortasından ay böler!

Ay yarılsın, kıpramaz bir taş gönül,
Reddediş, hem sevgisizdir taş gönül!

Yandı içten, bekçi ağlar durmadan,
Gönlü duymuş, göz yaşarmış hem o ân!

Söz, cehennemden kaçar, uğrar dile,
Şehri cândan söz kopar, uğrar dile.

Hem dudaklar, câna cân deryâ idi,
Zahmetin deryâyı gülzâr eyledi!

Hem bizim baksan eğer şu dil, dudak,
Şehre konmuş köy, pazârlar, misli bak!

Mâl ayıplı, kalpazan, kalp akçeler,
Hâs kumaş, gevherle aynı yerdeler.

Orda kim bilmiş ticâret ehlidir,
Kalp ayırt etmiş ve kâr etmektedir.

İş bilensen, kâr pazâr eyler iken,
Kör olan bilmez, zarâr eyler hemen.

Âlemin cüzler çözülmez ahmağa,
İş bilensen, başlamış fen olmağa.

Bu bilir bal, oysa bilmiştir zehir,
Bâzı lûtf olmuş ve bâzan bir kahir.

Anlatır cânsız nebîye her şeyi,
Hacda şâhittir görürsün Kâbe'yi!

Kim namâz kılmışsa, mesçit şâhidi,
"Tâ uzaktan geldi o" söyler idi.

Hem Halîl'in oldu od, reyhân ve gül,
Nemrûd'a uymuşlara, dert oldu bil!

Ey güzel, çok söyledin gerçekleri,
Söylerim hep, doymanın yoktur yeri!

Ben sararmam söyledin, ekmek yedin,
Hep o ekmektir ve bıkmak bilmedin!

Yer doyarsın, hep yenen yersen siner,
Sen râhatlarsın, gelen şişlik gider.

Kim ki, açlık derdine düşmüş olur,
Tâzelik bekler beden, açlık gelir.

Lezzet açlıktan gelir, aştan gelir,
Aç da, arpa yer, şekerlen, bal bilir!

Hem usanmak, çok yemekten gelmede,
Olmamıştır, sözle tekrâr etmede!

Hem neden dükkânda al verden yana,
Halkı aldatmak, utanç vermez sana!

Geçti ömründen senin altmış sene,
Gıybet ettin, bıkmaz olmuşun yine.

Meth edersin sen kadın avlar iken,
Hoşça dersin, bıkmadan işveyle sen!

Öncekinden, hem de muhkem son sözün,
Öncekinden hârlı sözlerdir sizin!

Eski derman, tâzelermiş dert denen,
Her uzanmış dal, kırılmıştır hemen!

Tâzeler her derdi aşkın kimyâsı,
Böyle dert vermez melâl, bilmez sesi.

Âhı terk et, dön de kalk gel kendine,
Dert araştır, dert araştır sen yine!

Faydâsız dermân da aldatmış olur,
Yolkesen gelmiş soyar, altın alır.

Kim susuz, dermân değildir tuzlu su,
İçse hoştur, faydâsızdır doğrusu!

Tuzlu kendin gösterir, bir tatlı su,
Sebze besler, suya mâni doğrusu.

Hassa altın mânidir kalp bilmene,
Sen ararken mâni olmuş bulmana.

Ey mürît, arzûn benim, gel al diye,
El ayak kesmiş, kanat yolmuş niye?

Derdi ben çeksem demiştir, derttir o,
Mât görünmüş, oysa mât etmiştir o!

Kalk da kaç ondan, yalan bir dermân o,
Derdinin dermânı sunsun has koku.

Der ki: "Sen hırsız değilsin, hem fenâ,
Sâde sâfsın, söylenir, ahmak sana.

Bir hayâl, bir rüyâ, yol etmektesin,
Bunca yol aldın, akılsızsın kesin!

Ben de çok rüyâ görür oldum ki tam,
Bir define var denir, Bağdat'ta hem.

Hem filân yer, hem filân evdir dedi,
Söylenen ev hem fakîrin evdi idi.

Hem gömülmüştür o yoksul hânede,
Git de bul, ev sâhibin ismiyle de.

Görmüşüm rüyâyı, bilmem çok niye?
Söylenen ev, haznenin merkez diye!

Hiç hayâl etmem ve gitmem orya ben,
Bir rüyâ gördün ve geldin şimdi sen!

Ahmağın rüyâ ki, uygun hâline,
Akla uygun olmamış, rüyâ yine.

Hem zayıflıktan rüyâ görmüş kadın,
Ruh zayıf erkekle aynı, maksadın!

Aklı noksânlarda böyleyken rüyâ,
Hep akılsızlarda, bir rüzgârdı yâ!"

Hem garip duymuş, "bizim evdir" demiş,
Bunca yoksulluk ve dert bak neylemiş!

4325. Defnenin üstünde, ölmüştük meğer,
Gafletin perdeyle örtündük meğer!

Müjde mest etmiş ve hiç dert kalmamış,
Nice bin hamd, dil dudaksız söylemiş.

Rızkımız buymuş, gelip değnek yedik,
Âb-ı hayvân evdedir, biz bilmedik.

Kendimi hep, ben ki yoksul bilmişim,
Körmüşüm bak, ben büyük zenginmişim!

İster ahmak, istesen âdî de sen,
Haznemiz var, söyle ne söyler isen.

4330. Şüphesiz erdim murâda, şimdi ben,
Ağzı pis gel söyle, sen söyler isen!

Ey beğim gel söyle: "Hem bir dertli sen,"
Sence derttir, bence hoşluk bil ki sen.

Aksi olsaymış, senin gülbahçesi,
Bizce olmuştur dikenlik cümlesi!

ÖRNEK

Âdi bir kul söylemiş bir dervişe;
"Burda bilmez kimse, sen gel bak işe!"

Der: "Garibim burda bilsen sen beni?
Ben kimim? Bildim muhakkak ben beni!

4335. Ben, beni bilmez olaydım, vay bana!
Bilseler hem, dert olur, körlük bu yâ!

Ahmağım bil, ahmağım bil, sen beni,
Baht güzeldir, hiç hayâsızlık hani.

Söylerim söz, şimdi zânnın üzre hem,
Yoksa bahtım aklımın yardımcı tam.

DEFİNE ARAMAK İÇİN BAĞDAT'TAN KALKIP MISIR'A GELEN ADAMIN, SEVİNEREK VE MURÂDINA EREREK, ALLAH'A ŞÜKREDİP GERİ DÖNMESİ

Secde etmiş Hakk'a şükr, hamtler dolu,
Hem Mısır'dan döndü Bağdat'tır yolu.

Aksi yönden istemiş hayrette o,
Böyle sarhoş, yol alır olmuştu o!

4340. Nerden umdum, nerde buldum lûtfu ben?
Ayrı umdum, burda zenginlik iken!

Hem ne hikmet, arzû sevk etmişti bak,
Çıktım evden, var ümît, yollar uzak.

Küfre yönlendirdi gör şaşkınlığım,
Hem meğer olmuş dilek ayrıldığım!

Lûtfe döndürmüş Hüda şaşkınlığı,
Hak vesîle kıldı kârdan sağlığı.

Hem sapıklık oldu iman üzre yol,
Eğri gitmek, biçmiş ihsân, bilmiş ol!

4345. İhsân ehli korkudan olmaz emin,
Hiç ümîtsiz kalmamış hâin bilin!

Hem de, ihsân sâhibi Allah bile,
Zehre tiryâk gizlemiş durmuş hele!

Gör namâzda gizlidir sâhip kerem,
Giydirir suç üzre, lûtf esvâbı hem.

Hak bilenler düşmânı münkîrdi tam,
Alçalır der, mu'cizâtlar arttı hem.

Onların inkârda maksat dîn iken,
Alçalır derken, nübüvvet, yükselen!

4350. Mu'cizât artmazdı münkîr olmasa,
Hem delîl, burhân neden olsun tasa?

Olmasaymış sözde ispât isteyen,
Der ki hâkim ki: “Şahit gelsin hemen!”

Mu’cizât, yardım için gelmekte hem,
Dâvâyı ispât içindir muhterem!

Hem Nebî bilmez, kınarlar onları,
Mu’cize Hak lûtfunun ısrârları.

İşte, üçyüz kattı, Firavn hîlesi,
Kök kazır olmuş ve alçak kendisi.

4355. Hâs ve çirkin, sahirin bilcümlesi,
Bozmak isterken Mûsa mucizesi.

Maksat, asâyı vurup yerden yere,
Düşmesin bu sevgi derler kalplere!

Kurdu Firavn, böyle yüzler hîleler,
İtibâr bulmuş büyür asâ, meğer!

Derdi, Mûsa kalmasın, kessin yolu,
Yığdı asker Nil’e Firavn, dopdolu!

Geldi Mûsa’dan eminlik ümmete,
Battı diplerdeydi Firavn, yok öte!

4360. Kalsa Firavn, hiç Mısır’dan gelmese,
Hem nasıl bitsin, o korku, vesvese?

Geldi İsrâilliler, yanmıştılar,
Sen, eminlik bil ki korkmaktan çıkar!

Gizli lûtf oymuş meğer, âteşti bu,
Sundu âteş, şimdi gerçek nûrdu o!

Gizli olmaz lûtfu Hak, imanlı da,
Gel de seyret, lûtfu yapmışken hatâ!

Gizlilik yok beslenen vuslâtta hem,
Kol kesik sihr ehli böyle buldu tam!

4365. Gizlilik yok, yol alıp gitmekteler,
Hem ayak yokken yürür sahir meğer.

Kan dolan deryâ, geçer ârif olan,
Hem eminler cümlesi, artık inân!

Her eminlik korkudan bir meyvedir,
Şüpheler hep, artarak gelmektedir!

Korkudan gördün eminlik gelmede,
Ummamız önden de korku vermede!

O emir, Îsâ’yı tutmak istedi,
Evde, Îsâ saklanıp yüz gizledi.

4370. Tâcı ister bey, girer o hâneye,
Benziyen Îsâ’ya, gelmiş ölmeye!

“Asmayın Îsâ sanıp sizler beni,
“Ben beyim bil, Yahudilerden hani.”

“Davranın tez işbu Îsâ’dır” dedi,
“Hem bizi artık yanıltmak istedi!”

Nice asker var diler bulsun zafer,
O hevesten gelmiş oldu verdi ser!

Nice tüccâr koştular kâr bulmaya,
Öd ağaç olmuş, erişmiş yanmaya!

4375. Böyle tersten iş ki, saklar bu cihân,
Niceler var, bal zehir olmuş sanan!

Nice asker var, ölüm gelmişti der,
Oysa, aydın bir zafer bekler meğer!

Ebrehe, filiyle dönmüş Ka’be’ye,
Kalmasın hiç kimse hep ölsün diye!

Kâ’be’yi yıkmak, vîrân etmek için,
Öldürüp bil cümleyi, sürmek için.

Cümle insanlar gelip etrâfına,
“Kâbemi etsin tavâf, dönsün ona!”

4380. Kâbemi vermiş Araplar âteşe,
Öç için hem, kînini sokmuş işe!

Harp verir, Kâ’be’ye izzet ihtirâm,
İşbu ev, bulmuştu çok şânlar da hem!

Hem şeref birken bin olmuş Mekke’de,
Tâ kıyâmet böyle sürmüş gitmede!

Ebrehe, hem, kâ'besi hep alçalan,
Hem neden? Gelmiş kazâ, rahmet ilen!

Ebrehe, bir yırtıcı hayvan idi,
Çok ganimetten Arap zenginledi.

4385. Sandı ordu sürmüşüm ben Mekke'ye,
Oysa, gelmiş halka altın dökmeye!

Boştu gayret, çok hayâller eyledi,
Niyyeti boş, gayreti boş bilmedi!

Hazne isterken fakir dönmüş geri,
Hazne bulmuş lûtf ile, hoş işleri!

Kardeşleri durmadan ağabeylerine nasîhat ettiler, fakat o bu öğütlere sabredemedi. Deli gibi onlardan kaçtı. Kendisini Çin padışahının kapısına izinsiz attı. Fakat bu küstâhlığından değildi. Aşkının çokluğundan idi!

"Bizde, çok söz var meğer söylenmeye,
Hem de yıldızlar kadar, bitmez niye?

Söylemezsek, doğru etmiş olmayız,
Söylesek kalpler kırar, bilmekteyiz.

4390. Dert olur biz kurbağayken susmamız,
Söylemezsek bil, boğulmak üzreyiz.

Söylemezsek duyguyu, kardeşleriz,
Söylesek gerçek çıkar, koptuk deriz."

Söyleşirken fırlayıp kalkmış gider,
Der ki: "Dünyâ neylesek bulmaz değer!"

Sanki bir ok fırlamış yaydan çıkar,
Söylesen, güç yetmiyor, etmezdi kâr!

Geldi sarhoş, hem de, Çin'in şahına,
Öptü yerler durmayıp sarhoş yine.

4395. Hem, açıklanmış durumlar önceden,
Neyse iş, şah, dertleri neymiş bilen.

Bir koyun otlar olurken mer'ada,
Hâl ne bilmiş, bir çoban var ortada.

"Cümleniz elbet çobandır" der Resûl,
Kim ki ot yer, kimdi toslar bilmiş ol!

Gerçi onlardan uzak durmaktadır,
Ordadır hep, sanki tef vurmaktadır.

Halkının sırdan bilir hep, şah olan,
Bilmiyormuş hem sayarsın sen o ân.

4400. Onların cân içredir, görmektedir;
Bilmemezlikten gelir, bilmektedir!

Âteşi gördün, kazan altında sen,
Onda cânın içtedir âteş denen.

Dışta âteş, içte manâ doğrusu,
Kanda gezmiş manâdır, cân sevgi bu!

Diz çöküp şah huzruna şehzâde de,
Târif etmişlerdi tam on hâlle de.

Gerçi şah bilmişti neymiş, önceden,
Emre uymuş kimsedir târif eden.

4405. Ey temiz, gönlünde az irfânlı nûr,
Böyle yüz târifçiden üstün olur.

Sen kulak versen eğer târifçiye,
Vehme düşmek, öncü zân olsun niye?

Her kimin bakmış olur gönlün gözü,
Apaçık görmektedir, görmüş özü.

Başka izâh muhtâcı olmaz ki cân,
Hep gönülden gelmedir görmek, o ân!

Şaha izâh eyleyen târifçi de,
Başlamış şehzâdeden söz etmede.

Der ki: "Şahım ihsâna lâyık biri,
İhsân et, yok atmanın artık yeri!

Bir büyük şah belleyip, gelmiş sana,
Kalp kırık, mest, okşasan hoştur ona!"

Der ki şah: "Mülk, mâl ne var ister, verin,
Hangi mevki istiyor, siz gönderin!

Her ne terk etmişse siz, kat kat verin,
Yirmi kat, çok fazla verdim, siz bilin!"

"Gönle aşk ekmiş" demiş târifçi de,
"Sevgisinden, başka bilmez sevgi de!

Sana kulluk, öyle bir hâl bilmede,
Padişah olmak, soğukluk vermede!"

Attı bilmez şah ile şehzâdeyi,
Seçti gurbet, var senin ismin deyi.

Vecde gelmiş sûfî, atmış hırkayı,
Attı artık, hiç düşünmez almayı!

Vecd-i sûfî, hırka atmış olmada,
Alsa, aldanmak sayılmış olmada!

Âdetâ sen, hırkamı ver, dense de,
Vecdimiz, bir başka hırka bulmada!

Hep fikirlerden uzak âşık olan,
Böyle âşık varsa, toprak serp o ân!

Aşk ki üstün, yüz kalıplık hırkadan,
Cânlı ten, yüzler akıldan üst hemen.

Fânî dünyâ hırkası, hem neydi ki,
Ağrıtır baş, beş kapiklik mestliği.

Mülki dünyâ ten perest varken helâl,
Aşka biz kul, aslâ aşk bilmez zevâl!

Der ki şahım: "Buydu aşkın vârisi,
Başka şeyle meşgûl olmakmış nesi?

İşte şahım, marifet, yüz perdeniz,
Mevki silmiş, yok meğer hiç işten iz!

Burya gelmek üzre geç kalmış o hem,
İstidât az, ten zayıf ondan bu dem.

İstidâdın yoksa, varsan madene,
Habbe almak imkânın yoktur yine.

Alsa bir fert, hem de, erkek olmadan,
Bir güzel kız, bir gümüşten, hiç inân!

Kandîlin yağ olmadan yaksan fitil,
Az ve çok vermez ışık, sen öyle bil!

Itrı almaz kimse girsin bahçeye,
Gül ve reyhân, burna zevk versin niye?

Benziyor puştlarla kalmış, dilbere,
Benziyor, mehter çalınmış itlere.

Dalsa deryâ içre bir kez dağ kuşu,
Elde kâr yok, hep helâk olmak işi!

Hem değirmen içre buğdaysız giden,
Girse, ağlık buldu unlardan hemen.

Bir değirmendir cihân, densiz gelen,
Saç ağartmış, tek bilek burkmuş iken.

Var değirmen, buğdayı olmuşlara,
Mülk bağışlar, kâr verir, hep onlara!

İstidât lâzım ki, girsin cennete,
Hem de, sonsuz bir hayât ondan öte!

Et, şarâp bilmez doğar doğmaz bebek,
Anlamaz köşk, kubbe neymiş söylesek!

Sözde son yok, gel de artık kıssa kes,
Git çalış sen, istidâda ver ki ses!

Beklemiş şehzâde istidât için,
Şarkı aşmış, istidât yoktur hemin!

İstidât dersen geçer, şahtan ele,
Cânı yok ten, istidât bilmez bile!

Lûtfu şahın, sildi koymaz gâmını,
Av dilerken, av eder encâmını!

Avlamak ister iken, av olmada,
Bağlayım derken o, bağlanmış o da!

Âmir olmak üzre, kim gayret sunar,
Gitti benlik, sâde bir tutsak çıkar!

Sen cihânın sayfa terstir, ters oku;
Maddeciyken, ters yazılmış şahtı bu!

Eğri gitmiş, ters düşünmüş ey beden,
Nice bin hür, tutsak etmişsin hemen.

Çok az olsun, hîleler neymiş bırak,
Azcık hür ol, hem ecel var, şimdi bak!

Yoksa hür yol, bir eşeksin bilmiş ol,
Bakraç oldun, kuy'ya in, çık, oldu yol!

Ey beden sen, cânımı terk etsene,
Geç yakamdan, başka bir ten bul yine.

Hem nöbet bitmiş, azât et sen beni,
Bir etek bul, sevmezim, artık seni!

Terk et artık, ey tenim, yüz iştesin,
Düş yakamdan, bul güzel bir yâr kesin!

O KADININ CUHA'NIN KARISINA GÖNÜL VERMESİ, SANDIKTA KALMASI. ERTESİ YIL YİNE CUHA'NIN GEÇEN SENE ELDE ETTİĞİ PARAYI UMARAK KADI'YA BAŞVURMASI. KADI'NIN: "BENİ AZÂT ET, BAŞKASINI ARA" DEMESİ

Çuha, yoksul, hîle yapmış her sene,
Yüz döner der hanıma: "Dilber, yine!

Bir silâhtır hoşluğun, av etsene,
Faydâlansak hem sağılsın süt yine!

Yay kaşın, mahmûr bakışlar bir tuzak,
Erkek av etmen için, Hak verdi bak!

Haydi kalk, kur bir tuzak, zengin kuşa,
Av et ammâ, olma av, av olmuşa!

Sen ümit vermiş gibi yaklaş ona,
Kuş tutulsun, dane yenmez baksana.

Cuha'nin hanım yönelmiş kadıya,
"Ben karârsız Cuha'dan bıktım" diye.

Söz uzundur, hâkim olmuş avlanan,
Söz güzel, hem yüz güzel, avları ân.

Kadı der: "Vardır gürültü burda çok,
Neylesem ben, anlamak imkânı yok.

Tek gelirsen burya sen, ey selvi boy,
Anlatırsın sen kocandan derdi ey!"

Der kadın: "Çok dertli uğrar hânene,
Dertli, dertsizler gelir dönmüş sana.

Baş evi dolmuş bütün sevdâ ile,
Hep gönüller kavga, vasvaslar hele.

Diğer uzvun, bilmiyor fikr etmeyi,
Hep gönül yorgun, duyarken her şeyi!

Sonbahâr rüzgâra kaç, Hak korkudan,
Bıldırın kır, hep şakâyık varsa sen!

Hem şakâyık mâni, açtırmaz çiçek,
Oysa gönlün dal onundur, çıktı tek!

Geç bu fikrinden ve gel dal uykuya,
Gafleti sildin, uyandın uykuda.

Ey hoca kalk Eshâb-ı Kehf ol da git,
Sen uyan, saysın uyur görmüş, işit!

Kadı söyler: "Ey güzel netmek gerek?"
Der kadın: "Hânem benim hem tenhâ pek!"

Köydedir gelmez kocam, yok bekçimiz,
Uygun ev, kaldık demektir sâde biz!

Varsa imkânın buluşsak, gel gece,
Hem görülmez, hem duyulmaz öylece.

Cümle câsûslar yatar kalmaz teki,
Hiç kıpırdanmaz olur, ölmek ne ki?

Pek güzel sözler demişken baldudak,
Hem sihirlenmiş kadı bey, öyle bak!

Hem masal söylerdi iblîs Âdem'e,
Hem yenilmez, öylece başlar yeme.

Zulm, adâletten cihânda önce kan,
Kâbil'in elden, kadındandır hemen.

Nûh, kebâp yapmak dilerken bak eşi,
Taş atar durmaz, onun oymuş işi.

Galip olmuş hîlesi Vahile'nin,
Hep bulandırmış, nasihat hiç bilin.

Kavme casustur haber göndermede,
"Yol şaşırmış, dîn korunsun" denmede!

KADININ, CUHA'NIN EVİNE GİTMESİ. KIZGIN BİR HÂLDE KAPININ HALKASINI VURMASI! KADI'NIN SANDIĞA SAKLANMASI

Hîlenin son yok, gelip çatmış gece,
Kadı artık orya koşmuş öylece.

Yaktı çift mum, hem çerez koymuş kadın,
"İçmeden biz sarhoşuz" dermiş kadın.

Tam o ân Çuha da çalmış halkayı,
Sıçramış kadı, diler saklanmayı.

Sâde sandık var bakınmış sağ, sola,
Korkudan girmiş sığınmış sandığa.

Girdi Çuha, der: "Belâm olmuş olan,
Kış, bahâr derdim, belâm sensin inân!

Her neyim vardır fedâ ettim sana,
Yaptığımdan feryâdın çoktur bana!

Ağz açar, gözler yumup sen söyleyen,
Bâzı müflîs bâzı dersin kalpazan.

A gözüm var bende bir çift hastalık,
İlki senden, bir de Allah'tan, yazık!

Var mı artık bir şeyim, tek sandığım,
Çekti töhmet, şüphe olmuş sunduğum.

Sandı halk hep, sandığım altın dolu,
Hem bu yüzden, zân denen tutmuş yolu.

Sandığım dıştan güzel gelmiş, sana,
Yok ki altın, yok kumaş, boş baksana.

Dış görüş yakmış beni, içler seni,
İç yılan dolmuş, sepet bomboş hani.

Ben yarın alsam, götürsem çarşıya,
Sandığı yaksam, götürsem orda yâ!

Görme mü'mîn, putperest, varken cühût,
Sâde lânet sandığım, görsün muhit"

Hem kadın: "Geç böyle olmaz" söyledi;
Çuha bitmez, çok yeminler eyledi.

Hem sabah olmuş getirmiş bir hamal,
Sırta durmaz, sandığı yükler hamal.

Kadı, zahmetler çeker sandıkta hem,
Hep hamal der, seslenir olmuştu tam.

Bâzı ses nerden deyip vermiş yola,
Hem hamal, bakmış olurken sağ sola.

"Yoksa gaybten seslenen var" der iken,
Der hamal: "Olmaz mı pîrlerden gelen?"

Durmadan sesler duyar olmuş hamal,
Der hamal: "Olmaz ki gayb böyle hâl!

Bildi sandıktan gelen feryât hani,
Gizlenen var, şimdi fark etmiş onu.

Sevgili aşkıyla saklanmış biri,
Dışta varken şimdi sandıktır yeri.

Ömrünün dertlerle uğraşmış olan,
Gördü birden, sanki bir sandık cihân!

4500. Yükseliş arzûsunu, atmış olan,
Gizlenir sandıkta sen, artık inân!

Ten, heves hem zevke bağlanmış iken,
Körlüğünden, başka kabrin içte sen!

Sözde son yoktur muhakkak, kadı bey,
Der ki: "Sandık yüklenen sen hammal ey!

Sen çabuk git yönlenip adliyeye,
Var vekilim, hâli anlat, sen diye.

Hem satın alsın, nâip gitsin bize,
Açmasın hiç, sandığı atsın bize!

4505. Allah'ım gönder, gönül açmış eri,
Hep satın alsın, bu sandık tenleri.

Halkı, peygamber olan bir kimseden,
Başka, sandıktan olur mu kurtaran?

Gönlü görmüş, tek olur binlerceden,
Hisseder, ten tutsağı oldumdu ben.

Kalp açık görmüştü burdan ahreti,
Hem o zıddan bellemiş zıt niyeti.

Mü'mînin bundan ilim, yitmiş mâlı,
Hem yitik neymişse mü'mîn bilmeli.

4510. Tatsa mü'mîn hem saâdetler ile,
Ten denen sandıkta, kalmazmış bile.

Tâ çocukken, tutsağı etmiş cihân,
Yâ başından kul olur olmuş doğan!

Cânı bir kez tatmamış azâdlığı,
Maddeler meydânı, sûret sandığı.

Aklı tutsaktır, bütün sûretlere,
Yollanır tutsak, kafesten yerlere.

Ten kafestir, yok delikler göklere,
Hep kafes gezmiş olur, yerden yere.

4515. Güç yeter olmuşsa, gel çık, der kitâp,
Cin ve insan üzre, Hak'tandır hitâp!

Yok ki yol, bizler çıkaydık göklere,
Vahye mazhâr kim çıkar her bir yere.

Başka sandık içre gezmiş kimseler,
Sandık ehli, gelmemiş gökten meğer!

Başka sındık içre geçmek, zevk verir,
Tutsak olmuştur fakat, bilmez nedir!

Aldanır olmazsa hem, sandıklara,
Kadı benzer, gel de hürlükler ara!

4520. Gerçeği görmüş ve anlar bir kişi,
Bildi sandık, oldu hep feryâd işi!

Kadı olmuş, durmadan titrer durur,
Bekleşir bir ân gelir, hem kurtulur.

KADI NÂİBİNİN PAZARA GELİP CUHA'DAN SANDIĞI SATIN ALMASI

Geldi nâip, der ki: "Sandık kaç para?"
"Tam dokuz yüz verdi, vermem onlara'"

Der ki nâip: "Gel de sen âr eyle bir,
Sandığın kıymet açık, meydândadır!"

"Binden az olsun fakat, cüzdanı aç,
Varsa gel dök, almanın imkânı aç."

Der ki Çuha: "Görmeden almak ne ki?
Bir kilim altı, bilinmez öyle ki!

Bir açılsın, sen de gör, olmaz zarâr,
Ey peder, hiç görmeden olmaz karâr."

"Sırrı örten, açma artık sırrı sen,
Örtük almak isterim, gel söyle sen!

Aybı ört, örtsünler elbet aybını,
Gülme, artık sen de terk et aybını.

Kaldı sandık içre birçok kimseler,
Sencileyn, onlar belâ bulmuş meğer!

Sana yapmış olsalar, memnûn isen,
Hem zarâr, zahmetse artık yap hemen!

Hem gözetler Hak meğer kurmuş pusu,
Hak cezâ, dünyâda vardır doğrusu!

Arşı kaplar pek büyük, bak onlara,
Adlinin tahttan, yayılmış cânlara.

Arşının bir kısmı gelmiştir sana,
Gel uyan, el atma pislikten yana!

Gel gözet sen kendi kendi hâlini,
Yıktığın kalp, verdiğin ahvâlini!

Der ki Cuha: "Yaptığın çirkin fakat,
İlk yapan elbette zâlim, kat be kat!"

Der ki nâip: "Zâlimiz tek tek de biz,
Biz siyâh yüzlerle hep neş'eyleyiz!

Zenci sanki durmadan mutlanmada,
Zenci görmez olsa, herkes bakmada.

Mâcerâ dersek uzar, nâip hele,
Sandığı almıştı yüz altın ile!

Her nefes sandıktasın elbet de sen,
Bir hâtif hem, müşteri gayptan gelen!

Mustafâ Sallallahu Aleyhi ve Sellem: "Ben kimin efendisi, dostu isem, gerçekten de Hazreti Ali onun efendisi, dostudur." diye buyurdu

Hem bu yüzdendir Nebî söz söyledi,
"Hem Ali, hem ben sizin Mevlâ" dedi.

"Ben, kimin dostu olur olsam eğer,
Amcaoğlu Ali'nin, dosttur meğer!"

Kim efendi? Hem gelip azât eden!
Hem kelepçen var, ayaklardan çözen!

Hürriyet vardır, Nebî yol gösteren,
Pis hûyun ardında kul, tutsak iken!

Siz dolun neş'eyle ey mü'mîn olan,
Selvi, susam ol da, baş kaldırır hemen.

Hem yeşil, hem nazenin güller değin,
Dil, dudaksız siz suya şükr eyleyin.

Dil, dudaksız, gül, yeşil renk renk çiçek,
İlk bakar gelmiş, suyun şükründe tek!

Hem ipekler giydi, sürmüşler etek,
Oynaşır amber, saçarlar öylecek!

Hem bütün cüzler, bahâr, şahtan gebe,
Meyvenin, inciyle tenler yüklü de!

Sanki Meryem, hâmili Îsâ meğer,
Vermeden ses, pek açık bir dildeler.

Hem bizim ay parlamış söz etmeden,
Çok söz etmiş, aldı bizden güç hemen.

Îsâ'nın söz, Meryem'in güç, bil ki sen,
Âdem'in söz Hak lütuf, nûrdan iken!

Ey inanmış kimseler şükr etseniz,
Hakk'ın ihsân, hep taşar olmuş deniz.

Kim kanaat etse, oymuş yükselen,
Fazla ister, kim olur, alçak hemen!

Uyma artık kendinin pis nefsine,
Olma gâfil, almak ister var yine!

ERTESİ YIL CUHA'NIN KARISI, BİR SENE ÖNCE KAZANDIĞI PARAYI, TEKRÂR ELDE ETMEK ÜMÎDİYLE MAHKEMEYE GİDİP KADI'YA ÇIKMASI VE KADI'NIN KADINI TANIMASI

4555. Geçti bir yıl, Cuha yoksul oldu yâ,
Başlamış tekrâr o dertten yanmaya.

"Kadı'ya git, hem şikâyet et beni,
Bıldırın olsun kazanç elbet yeni."

Hem kadın, birkaç kadın almış, gider,
Kadı'nın huzrunda olsunlar diler.

Bilmesin artık beni, derken kadı,
Böyle bir hîleyle kurnaz oynadı.

Bir kadınca bakma, sesler fitneyi,
Tatlı ses yüz kat edermiş cilveyi.

4560. Hoş sedâ sunmaz iken, boştur bakış,
Gamze, yalnız faydâlar sunmaz imiş.

Der kadı: "Git hasmı al gel bir kere,
Dinleyip versem karâr, ben dertlere."

Geldi Cuha, hem kadı bilmez bu kim,
Çünkü sandıktaydı bıldır, bildiğim.

Kıvranırken sâde duymuş sesleri,
Al-ver olmuşken, onun sandık yeri.

Der: "Neden vermez idin sen rızkı tam?"
"Ben şerîat bendesi" derken adam!

4565. "Hem bugün gerçekte ben, iflâstayım,
Ölmüş olsam, bir kefen olmaz payım"

Kadı duymuşken sesi, bilmiş odur,
Anlamış hem, hîle etmiş fert budur.

Der ki: "Sen hem oynadın bıldır bunu,
Yendin ammâ, böyle bildim ben seni!

Savmışım geçmiş sıran, bitmiş kumâr,
Benden el çek, başka yönden yap ayar!"

Ehl-i irfân, geçti beş hem altıyı,
El çeker olmuş ve atmış tavlayı!

4570. Altı yönden, kurtulan beş duygudan,
Âhiretten, hep haber vermiş inân!

Hep işâretler, ezelden gelmede,
Onlar olmuş hep vehimlerden öte!

Altı histen, duygudan kurtulmadan,
Cân Yûsuf'u çıkmamış ordan inân!

Çıktı ermiş, bir direksiz kubbeye,
Cismi sarkmış kuy'ya dönmüş çâreye.

Ârifin ipten tutar, imkan bulur,
Mânânın Mısr'ında, bir sultan olur!

4575. Kuy'ya salsan sen kova, tek çekti su,
Bilgeler, insan arar, ihsândı bu!

Onların kap, rızk için dalgıç bilin,
Şeyhte sarkaç, bir balıksan, cân sayın!

Başka kaplar çarka bağlı durmada,
Ârifin bakracı Allah tutmada!

İp ne? Hem neymiş kova? Hem çark da ne?
Böyle teşbîhler, zayıflıktır yine!

Bir güzel örnek bulaydım nerde ben?
Dengi yoktur, gelmemiştir, bil ki sen!

4580. Onda gizli varlığı yüz binlerin,
Yüz yay, ok bir okta gözlenmiş bilin!

“Mâ rameyte iz rameyte”[77] imtihân,
Bir avuç buğday olur harman inân!

Pustuğu yerden güneş bir fırlasa,
Gök ve yerler toz duman olmuştu yâ!

Gizli kalmış bir güneştir zerrede,
Ânsızın açmış ağız, kâmilse de!

Böyle cân, bilmem nasıl lâyık tene,
Sen, akıllansan ve bir el çeksene!

Cânların ev, ey beden artık yeter,
Bir deniz, bin posta sığmazdır meğer!

Gönle, bin Cibrîl sığan insan idi,
Bir değersiz ten, Mesîhler gizledi.

İçte binler Kâ’be gizler havrasın,
İşte, iblîs, ifrit avlarsın kesin!

Lâ mekânın, secdegâhı, bir mekân,
Senle yıkmış oldu iblîs, çok dükân!

Der: “Neden yapsam, kil üzre secde hem?
Hem neden, bir resme tek dîndir desem?”

Hem beşer toprak, fakat göz aç da bak,
Hep Celâl nûrundan almış parlamak!

Yine Şehzâde Hikâyesine Dönüş, Büyük Şehzâdenin Çin Hükümdarının Sarayında Kalması

Baktı hem şehzâde hayrân şaha da,
Bir avuç toprakta gökler sunmada!

Yok ki imkân, kimsede ağz açmaya,
Gönlü cândan söyleşir, susmazdı yâ!

Akla gelmiş gizli, hâs, ifâdeler,
Ruhta birlik sûrete vermez ki yer!

Öyle sûret var, bezer sûret olan,
Kim yatan, artık uyanmış uykudan!

Öyle söz var, söylemekten kurtarır,
Öyle dert var, hastalıktan kurtarır.

Sıhhâtin cân oldu aşkın hastalık,
Aşkta, dertler özler olmuş mutluluk!

Ey ten artık, sen bu candan el yıka,
Başka cân bul, başka ruh bul, mutlâka!

Böyle şah, ikrâm eder şehzâdeye,
Ay, erir, sanki güneş vurmuş diye!

Aşk eritsin, olmamış eksilme bu,
Tâzelik sunmuş hilâller, doğrusu!

Hastalar, sağlık ümît etmekteler,
Âşıkân hep, derdi artırmak diler!

Der: “Zehirden tatlı şerbet görmedim,
Ben bu aşktan başka, sıhhât görmedim.”

Bir günâh var, her ibâdetten güzel,
Mutluluktan, yıl olur bir ân bedel!

Gönlü yanmış aşkla, cân vermiş gibi,
Öyle kalmış, şaha cân vermiş gibi!

Der ki: “Şah baş kesti artık bir kere,
Kurbân olsam, tâzeden ben her kere!

Mâl ve mülk, altın, gümüşten fakirim,
Baş, gönülden şanlıyım ben, zenginim!

Aşka koşmaz hem muhakkak çift ayak,
Sâde tek baş, aşka baş koymaz ki bak!

Çift ayak var, bir de baş var, insanın,
Bin ayak, bin baş ki nâdirdir bilin!

Dert elemlerden geçer olsak bile,
Aşkta yangın, durmadan artmış hele.

Aşk, mekânsızlıkta yangın madeni,
Hem cehennem bir dumân aşktan hani!

[77] *Attığın zaman sen atmadın; Allah attı.”*

SIRAT KÖPRÜSÜ CEHENNEMİN ÜZERİNE GERİLMİŞTİR, MÜ'MÎN KÖPRÜDEN GEÇERKEN CEHENNEM DERKİ: "EY MÜ'MÎN ÇABUK GEÇ Kİ NÛRUNUN PARLAKLIĞI ÂTEŞİMİ SÖNDÜRÜYOR

4610. Der cehennem: "Geç çabuk sen" mü'mîne,
"Ey temiz, aşkınla od sönmüş yine!

Ey ulu, geç tezce, nûrundan senin,
Âteşim sönmektedir, sizden bilin!"

Hem cehennem kibr, küfür dolmuş iken,
Söndürür aşkın nefes, âteş biten!"

Gel çabuk dön, kibr atıp sevdâya sen,
Hiç cehennemden kıvılcım gelmeden!

Der ki cennet âşığa: "Yel olda geç,
Şimdi nûrun, yok eder, kalmam ki hiç!

4615. Sanki harmân, ben, başak toplar biri,
Ben putum, sen, var olan Çin ülkesi.

Titretir aşk, hem cehennem, cenneti,
Hiç amân vermekte yoktur himmeti!

Geçti ömrüm, çârenin fırsât biten,
Sabrı yak, cânın da güç kalmaz hemen!

Sıktı diş, elbet dayanmış bir zamân,
Ömrü bitmiştir, murâda ermeden!

Sûreti gizlendi yârin, oldu yok,
Hem kavuşmuş yâre, sen manâya bak!

4620. Kıldan olsun şuster olsun elbise,
Yâri sarmak, hoştu yokken elbise!

Çıplağım tenden, hayâlden şimdi ben,
Gezmişim sonsuz visâldan, neş'eden.

Burya dek söylendi, ancak söylenen,
Kalbe doğmuştur, gerektir gizlemen!

Söyleyim derken meğer, yüzbinlere,
Faydânızdır gayretin boş bir kere!

Vur ki mahmuz, at gider deryâya dek,
Orya varsan, tahtadan bir at gerek!

4625. Tahtadan at yerde vermez faydâyı,
Tek deniz sağlardı, rehber olmayı.

Bak sükût bir tahtadan attır sana,
Söylüyor deryâda, sessiz baksana.

Manâsız saydın sükût, sendin bıkan,
Âhiretten, nâradır, aşktan gelen!

Sen ki dersin "hep susup durmak bu ne?"
Der ki o: "Duymuş kulak yoktur yine?"

"Nâra atmaktan diyor oldum sağır,
Çok duyan, aşktan olur bildim sağır!"

4630. Bâzılar, nâra atar rüyâda hem,
Başlamış söz der, bütün telkînle dem.

Yanda durmuş kimse ondan bîhaber,
Sen sağırdın, oysa duymuş, oydu er!

Oysa olmuş, tahta at kırmış olan,
Battı artık, hem balık olmuş o ân!

Hem ne söyler, hem o hep susmuş olur,
Sözle, hâl anlatmanın imkân m'olur!

İkilik yok olmuş artık, bir iki,
Şerhe kalkmaktır edepsizlik, peki!

4635. Benzetir oldum fakat, yersiz bu söz,
Oysa, gerçek sezdirişten buydu öz!

ŞEHZÂDELERDEN BÜYÜĞÜN ÖLÜMÜ, KÜÇÜKLERİ HASTA OLDUĞUNDAN ORTANCA KARDEŞİN AĞABEYSİNİN CENÂZESİNE GELMESİ, PADIŞAHIN ONA DA İLTİFÂT ETMESİ, ONUN DA PADIŞAHIN İHSÂNINA KAPILMASI VE KAPIDA KALMASI, PADIŞAHIN BAKIŞI SAYESİNDE YÜZ BİNLERCE GÖRÜNEN GÖRÜNMEYEN NİMETLER ELDE ETMESİ

Hem küçük şahzâde hasta, orda yâ,
Geldi ortanca cenâze almaya!

Gördü şah, kasten söz etmiş der: “Bu kim?”
“O denizden bir balıktır bildiğim!”

“Bir pederden gelme” der maruf buna,
“Hem de kardeş üzre gelmiş” der ona!”

“Sen ölenden yâdigâr kaldın bana,”
Etti av, hoş sözleri derken ona!

İnleyip, yaş dökmeden yanmakta o,
Okşayan sözden de, cânlanmakta o!

Gönlü duymuş yükselişten ses hele,
Bulmamış, sûfî çekerken bin çile.

Başlamış o yerde elbet parlayış,
Nar misil dağ, taş sunar olmuş gülüş.

Kubbeleşmiş, sanki birden zerreler,
Ân be ân yüzler kapı açmış meğer!

Bâzı olmuş kapu, bâzan pencere,
Bâzı yer buğday, döner ölçeklere.

Bâzılar gök, eski derler, hem kuru,
Tâzeden halk eğlenirken, gördü bu!

Hem güzel ruh kurtulur tenden yine,
Hak kazâdan göz verir, ruh emrine!

Apaçık görmekte binler gizliyi,
Gördü artık Hak kulu görmüş neyi.

Hem kitâplardan okunmuş, her ne var,
Aldı sûret, gözlenirler âşikâr!

Atının toz sürmedir, şahtan ona,
Çok azîz bir sürmedir, sen baksana!

Hem etek toplar, yürürken bahçede,
Tende cüz’ler “yok mu tekrâr?” denmede.

Hem yeşillik bahçeler, birden solar,
Hem akıl bahçen, yeşil, hâslık dolar.

Gülle dolmuş bahçe, solmuş durmadan,
Solmamış gönlün gülistan, hoş hemen!

Bizde hoş, hem faydâ dolmuş bilgiler,
Kalpte ancak deste gül, kıymet değer.

Mânevî gül bahçeniz, örtük bize,
Bir solan gül destesi, hoşmuş göze.

Pek yazık elde anahtar var iken,
Düştü elden, lokmalar, gitmiş neden!

Hem doğurmuş olsalar bir ân seni,
Bir kadın ister olur, aşkın yeni.

Sonra coşmuş açlığın ummân yine,
Şah olaydın, sen kadın, aş şehrine.

Bir yılandın, sanki oldun ejdehâ,
Bir başın varken, yedi baş oldu yâ!

Hem yedi ejder, cehennemken yedi,
Hırsınız artık, tuzaklık eyledi.

Hırsı yok, kır der tuzaklar at yine,
Tâze dermân sür, şu tenden hânene.

Olmadın âşık, dilenmiş aslâ sen,
Hakk'ı bilmez dağ, sedâdır akseden!

Kendisinden, ses mi vermiş dağ olan?
Başka sestir yansıyan, duydun o ân!

Sendeki söz, başka sözlerden gelir,
Sözlerin hem, işlerin hep böyledir.

Başkasından gelme, hışmın zevklerin,
Amirin zevk, hışmınız askerlerin!

Âmir olmaz bir çavuş, yapmışsa ne,
Göz kapar, hiddet sunar, bilmez yine!

Böyle parlak yansıyışlar, nerye dek?
Gayret et, olsun senin hâl öylecek!

Bak senin halince sözler söylesen,
Öz kanatlardan uçarsın bil ki sen.

Atsa eller, hem uçup av tutmaya,
Kuş etinden aslâ hiç, ermez paya!

Öz kanat çalmış, dağa uçmuş doğan,
Şüphesiz şah verdi keklik, çil o ân!

Vahyi bilmez, söz desen boş âdî söz,
Sanki, yerden yükselen bir parça toz!

Söylenen söz, ey adam, yanlışsa bu,
Önce "Ve'n-Necm" sûresinden bir oku!

Kendisinden söylemez söz Mustafâ,
Söylenen sözler vahiydir, bir defâ!

Sen ki Ahmet, onda vahy olmuş esâs,
Madde ehli kimseler yapsın kıyâs!

Hem zarûret, murdârı, kılmış helâl!
Kıble bilmez, çünkü Kâbe-i visâl!

İncelenmez, hem aranmazdan hele,
Kim ki bid'at işlemiştir nâfile;

Rüzgâr Ad kavmini sermiştir yere,
Yok Süleymân, tahtı çeksin göklere!

Ad'ı yerden çekmenin hammâldı yel,
Bir obur yerken kuzu, ellerde bil!

Bir obur bulsun, kucaklar bir kuzu,
Gâye kesmek, bir kasaplık doğrusu!

Hem kibirden geldi yel, Ad kavmine,
Sandılar yâr oldu rüzgâr, el yine!

Kürkü tersten giyse bir bed yoldaşın,
Parçalar hepten, dağıtmış bir düşün!

Kır yeli, Ad misli kırmazdan hele,
Fitnedir yel, salmadan bir velvele.

Derdi Hud: "Ey kibre dalmış kâfirân,
Hep alır rüzgâr, ne var eyler vîrân!

Rüzgâr olmuş, Allah'ın hâs ordusu,
Sâde birkaç gün, sizin dost doğrusu!

Yel, gönülden girdi Allah emrine,
Bir ecel olmuş olur Ad mahvına.

Dikkât et gör, her ağızdan girmede,
Cümle cânlı, hem alıp, hem vermede!

Hem boğaz, dişler emin olmuş yele,
Emri Hak gelsin, dişe girsin hele;

Zerre rüzgâr dağ kesilmiş öylece,
Ağrısından, hastasın gündüz, gece!

Hep emin yeldir gelip gitmiş olan,
Mahsûlün cân, bâzı ölmekler sunan.

Bâzı öpmüşler elinden, kuşkusuz,
Kızsa, baş üstünde şaklar bir topuz!

Çokça "Yâ Rab!" söylemiş diş ağrıyan;
Çıksa ağzımdan diler, rüzgâr olan!

Ey ağız, gafil idin yelden de sen,
Diş sıkıp, bir tövbekâr ol, gel hemen.

Göz kurur, hem ağrısın diş, yaş akar,
Kâfire, Allah dedirtmiş âşikâr!

Ermişin öğdü unuttun, ey adam,
Derde düştün, gel kabûllen vahyi hem!

Der ki rüzgâr: "Elçiyim Hak'tan yâ ben,
Bâzı bir hayr, bâzı şer bizden gelen!

Memûrum ben, aslâ âmir olmadım,
Benzerin ben, aslâ gâfil kalmadım!

Hâlin olsaymış Süleymân hâli, ben,
Bak olurdum, hem senin hammâl hemen!

Bâzı ân, durmaz girerdim emrine,
Senden olmuş, sır fısıldardım yine!

Şimdi Hakk'a, âsilik etmekte sen,
Sâde üç, dört gün, kalırsam anca ben!

Hem perîşân eylerim, Ad misli ben,
Sen de ordundan kaçar oldun hemen!

İmanı, gâmlar için etsek maya,
Hem inanma yol bulurmuş gaybe yâ!

Orda zâten mü'mîn olmuş hep gelen,
Cümle âsî, oldu birden baş eğen!

Sehpanın altında âsî, yol kesen,
Ağlaşanlar, oldular feryât eden!

Şüpheden geçmiş ve gaybı bilseniz,
Çift cihânın bey ve şahna sizsiniz!

Kaç günün şahlık sakattır bak yine,
Şah olursun sen ebedler mülküne.

Harp biter hem, iş yaparsın kendine,
Şah olursun, tef çalarsın kendine!

Hep sıkar dünyâ, boğazdan insanı,
Keşke kil yer olsa, diş ağzım hani.

Hem ağız, toprak yiyip durmaktadır,
Oysa toprak, başka renk almaktadır.

Hem kebâp, yersen şeker, yersen şarâp,
Hepsi topraktır, boyanmış öyle hep.

Sen yedin et, şimdi olmuştur deri,
Aldı etler, hepsi postun renkleri.

Oysa onlar, toprak olmuş durmada,
Dikse, sökse, sonda toprak olmada!

Hintli, Kıpçak, Rum ve Türk, ister Habeş,
Hepsi tek renk, kabre girmiş, hepsi eş.

Dikkât et bak, hepsi bir yüz örtüsü,
Hepsi saklar, iğreti olmuş süsü.

Sâf olan renk, Allah'ın elden boya,
Gayriler hep takma, sanki, çandı yâ!

Doğruluk, takvâ, imanın rengi de,
Tâ ebet kalmış olur âbitte de!

Şüphenin renk, hem nifâk, nankör olan,
Tâ ebed âsîde olmuştur kalan!

Hem Firavun'dan kalan bir yüz; kara!
Ten yok olmuş, sâde renk var onlara!

Kaldı yüz nûrları hep sâdıkların,
Ten yok olmuş, nûru dâim onların.

Tâ ebed çirkin kalır, çirkin olan,
Hem somurtkan, hem gülen dâim gülen!

Kile Allah, renk verir, cevher verir,
Kim çocuk hûy, toprağın cengiyledir.

Hem hamur olmuş çörek, aslan deve,
Her çocuk dişler eli, hırs etmede.

Ekmek olmuştur, o yerken aslanı,
Anlatılsın, anlamaz onlar hani.

Hem çocuk câhil, esîri zânların,
Çok şükür ki, kuvveti az onların!

Hem çocuk azgın ve onlar kavgacı,
Çok şükür, hiç hîleye yoktur gücü!

Vay, çocuklaşmış olan şu yaşlılar,
Kim korur, onlar, onun düşmândılar!

Hem cehâlet, hem silâh birleşti mi?
Başlamış dünyâda Fir'avnluk demi!

Ey fakir sen, şükr eder ol hâline,
Yok Firavunluk ve kâfirlik yine!

Sen ki mazlûmsun ve zâlim olmadın,
Sen Firavunluk ve fitne bulmadın!

Boş karın, açtır, ilâhlık eylemez,
Hiç ocak, yanmakta yardım beklemez.

Şeytânın zindânıdır, bir boş karın,
Lokmanın dert, hîleden saklar, görün!

Boş iken zindân olur şeytânlara,
Doysanız, onlar döner tüccârlara.

Satmak ister, göz boyar tüccar olan,
Hem bulandırmış olur aklı o ân!

Hem sihirbaz, küp yürütmüş at gibi,
Mehtabı satmış, kumaş kat kat gibi.

İbrişim etmiş örerler toprağı,
Gözler üzre, hep seperler toprağı.

Ödağaç etmiş olurlar ahlatı,
Hem haset, bulmuş odur tam fırsâtı!

Toprağa câzipçe, renk vermiş Hüda,
Bak bu yüzden kavgamız var ortada.

Biz çocuk olduk ve yük toprak bize,
Şimdi toprak oldu bil altın göze.

Tıfla bak, olgun kadar yoktur gücü,
Hem nasıl denk gösterir, Hak'tır gücü.

Sende beklet, olmamış bir meyveyi,
Söylemişlerdir muhakkak, hâm deyi!

Ekşi yüz, dursun, gezinsin yüz sene,
Bir çocuktur, hâmlığı sürmüş yine!

Yıl sayan, saçlar ağarmış olsa da,
Korku, körlük bekleşir hep ortada!

Der: "Acep ermez miyim olgunluğa?
Hak kerem, olgunluğu vermez mi yâ?"

Yoksa kalmak var meğer Hak'tan uzak,
Hem koruk hep, böyle hâm, kalmış mı bak?

Yok ümît, Hak lûtfe lâyık olmadan,
Oysa Hak çekmiş, ümîtsiz kalmadan!

Dâimâ, Allah lütuflar etmede,
Lûtf edip elbet kulaktan tutmada!

Biz çukurlar içreyiz, yokken ümît,
Neş'emiz artar ve rahmet var, işit!

Bir asil at otlağa koşmuş nasıl,
Ruhumuz, aynen koşarmış böyle bil!

Biz adım attık, fakat, yoktur adım,
Câmı doldursak, kadeh yok anladım!

Çünkü cân mülkünde orda her ne var,
Mânânın kalbinde mânâ, mânâ var.

Her ne görsen gölgedir, mânâ güneş,
Gölgesiz nûr, hep harâp yerlerle eş!

Orda, hem taş üzre, bir taş kalmamış,
Nûru ay var gölge çirkin, olmamış.

Kerpiç altın olsa da, atmak gerek,
Sen atarsan, nûr ve aydınlık demek!

Yırtılır dağ, gölgeler gitsin diye,
Parçalanmak, bir değer bulmaz niye?

Dağda şavkır olsa Hakk'ın nûrları,
Parçalanmış, hep dağılmıştır varı!

Parça ekmek, bulmuş olsun aç adam,
Göz ve ağzı, hep açılmış, bil ki tam!

Parçalanmak, az kalır yüz binlere,
Yer çabuk kalk! Engel oldun göklere.

Kalk ki yaksın, göklerin nûr gölgeni,
Sensin akşâm, gündüzün düşmân seni!

Bir beşik olmuş çocuksan yeryüzü,
Erginin darlık odur, yok gündüzü!

Tıfl için yerdir beşik, Allah dedi,
Orda kim var, sütleriyle besledi.

Hem, daraltmıştır beşikler evleri,
Allah'ın tıflı kemâle ermeli.

Ey beşik, artık daraltma evleri,
Hoş yaşar olsun şu Hakk'ın erleri!

ŞAHIN HİMMETİ İLE ŞEHZÂDENİN GÖNLÜNDE BİR KEŞİF VE İSTİĞNA MEYDÂNA GELDİ. BU YÜZDEN DE VESVESEYE DÜŞÜP ŞÜKÜR ETMEKTEN ÇEKİNDİ. SERKEŞLİK ETMEYE BAŞLADI. PADIŞAH BU DURUMU İLHÂM YOLUYLA ANLADI. CÂNI SIKILDI. RUHU SÛRETİNİN HABERİ OLMAKSIZIN ŞEHZÂDENİN GÖNLÜNE DERT OLDU

Belli bir al-ver meğer olmaksızın,
Erdi şahtan cânına feyzler kesin.

Ay nasıl almış güneşten nûrunu,
Aldı şahtan o rızık, destûrunu!

Kendini kaybetti aşktan dem be dem,
Orda şahtan cân, gıdâ bulmuştu hem!

Hem ne kâfir, hem ne tersâlar yemiş,
Gör melek rızkı, esâs gıdâ imiş!

Girdi aldırmaz olan bir duyguya,
Onda küstâhlık belirmiş oldu yâ!

Der ki: "Ben şah, hem de bir şehzâdeyim,
Şaha ben nerden boyun eğmekteyim?

Parlayan bir ay doğar olmuş bana,
Ben neden toprak iken uysam ona?

Irmağımdan aktı su, nâz vaktidir,
Bîniyâzım, hem de, nâz çekmek nedir?

Başta ağrım yok, nedir baş bağlamak?
Yüz sararmak, ağlamak kalmış uzak!

Olmuşum ben baldudak, ay yüzlü hem,
Başka dükkân açmamız lâzım ki tam!"

Geldi benlik, yerleşip şehzâdeye,
Başlamış çok manâsız söz etmeye.

O makamdan, hırs, haset dolmuş yere,
Yol olur çöl, erme var, kem gözlere.

Her suyun kaynak olan şahın deniz,
Selde kalmıştan, olur mu bilgisiz?

Zor gelir bunlar ki şahın kalbine,
Böyle hâl lâyık mı şahın lûtfuna?

Kendi birden seslenip içten demiş:
"Lûtfe uygun olmaz artık, böyle iş!

Ben bağışlarken, güzellik hazneyi,
Sen de seçtin cimrilik, bilmem neyi!

Gönle ben, koydumdu hep manâ ayı,
Tâ kıyâmet, o unutmuş batmayı!

Sunduğum pâk nûra sundun karşılık,
Sen, gözüm üzre diken saçtın, yazık!

İşte gök, derken, uzattım merdiven,
Harbe düştün, okla saldırdın hemen!"

Girdi kıskanç derdi, şahın gönlüne,
Aksi hem şehzâdeye geçmiş yine!

Şah çıkışmış, çırpınır devlet kuşu,
Onda sırtın perdeyi yırtmak işi.

Kendinin gönlünde görmüş, hâli o,
Cümle çirkinlik, sunan ahvâli o!

Hem sunulmuş lûtfu eksilmiş görür,
Mutluluktan ev vîrân, zevkler çürür!

Benliğin sarhoşluğundan döndü yâ,
Başta bundan ağırıyışlar artmada!

4785. Buğda yermiş, gitti cennet giysisi,
Oldu cennet, kupkuru çöl gölgesi.

Hasta kılmış oldu, benlik şerbeti,
Benliğin zehr, neydi, görmüş niyeti!

Cân bu tâvus, gezdi nâzın bahçede,
Şimdi, baykuşlar tüner vîrânede!

Sanki Âdem, cennetinden pek uzak,
Şimdi dünyâda, öküz sürmekte bak!

Yaş dökerken: "Ey ki üstât Hintli yâ,
Tutsak aslanlar, sığırdan kuyruğa!

4790. Ey soğuk nefs, sen ki oldun pis nefes,
Şaha âsî, hem vefâsız, şimdi kes!

Arpa hırsın, oldu artık bir tuzak,
Buğdayın her dâne bir akrepti bak!

Benliğin sevdâ meğer, düşmüş başa,
Elli batman zincir olmuş, bak işe!

"Şaha zıtlık eyledim bilmem niye? "
Başlamış şahzade feryâd etmeye!

Tövbe etmiş, geldi tekrâr kendine,
Hem niyâzdan, Hakk'a olmuş dost yine!

4795. Gitmiş iman, dehşeti görsen acı,
Çünkü yoktur böyle derdin ilâcı.

Olmalı insanda yokluk duygusu,
Bitse yokluk, başlamış üst arzûsu!

Güçsüz ol, buldun mu sağlam bir bilek,
Dîn düşünmez hâldesin, bilmen gerek!

Sen belâ bulsan, ölür olsan iyi,
Nefs ki kâfir, sürdürür kâfirliği!

ALLAH'IN AZRÂİL'E: "RUHLARINI ALDIĞIM INSANLARDAN KİME ÇOK ACIDIN?" DİYE SORMASI. AZRÂİL'İN DE CENÂBI HAKK'A CEVÂP VERMESİ

Der ki Hak Azrâil'e: "Üstün Melek,
Cân alırken, merhamet ettin mi pek?"

4800. "Nice cân aldım acırdım ben ona,
Emri Hak'tır, uymamız lâzım buna!

Hattâ cân alsam acırdım gençlere,
Ben öleydim, istedim birçok kere!"

"Sen acırdın cânı almışken kime?
Hem gönül yanmıştı bak, bilsek kime?"

Der ki: "Bir gün bir gemi, çok dalga var,
Parçalardım, çünkü emrin âşikâr!

Sen buyurdun: "Bunca cânı al!" bana,
Bir kadın, hem, bir çocuk, kalmış sona!

4805. Tahtanın üstünde tek kalmıştılar,
Onlar âciz, hep sürürken dalgalar!

Sonra emrettin ki: "Öldür anneyi,
Emri "Kün" var, kalsa tıfl yalnız deyi!

Ben ayırdım, annesinden yavruyu,
Çok üzüldüm sen bilirsin doğruyu!

Dertlenip yaslarla kaldım, orda ben,
Cân yakan tıfl hâli, benden gitmeyen."

Hak buyurmuş: "Emr edip ben dalgaya,
Bir ağaçlık yer, bulup sen at diye!

4810. Gül, süsen, reyhân, bol olmuş yerlere,
Hiç doyulmaz meyve dolmuş yerlere.

Tatlı, berrâk, fışkıran kaynak ile,
Onca nimet nâzla beslenmiş hele.

Orda yüzbinler güzel ses kuş öten,
Nice bin hoş ses, dağılmış bahçeden.

Nesteren güllerle hem, yaptım döşek,
Fitnelerden, hep korunmuştur demek!

Ben dedim, artık güneş hiç yakma sen,
Yel yavaş es, sen onu incitmeden.

Emriniz, yağmur bulut yağdırmasın,
Çakmasın şimşek de, hiç göz almasın.

Kış, çayır, hem hiç çimen kaldırmasın,
Bahçeyi yaş, aslâ hiç soldurmasın."

ŞEYH ŞEYBÂN-İ RÂÎ HAZRETLERİ'NİN KERÂMETLERİ

Cuma vakti gelse Şeybân-i Râî,
Çekti çizgi kurt koyunlar var deyi.

Hem koyunlar, çizgiden çıkmaz hele,
Yırtıcı kuş, çizgiden girmez bile.

Hûd yuvarlak hat çeker olmuş idi,
Hızlı sarsardan amân bulmuş idi.

Hûd demiş ümmet olan insanlara,
Biz sekiz gün burdayız, der onlara.

Çizginin dışta, imansız kim ki var,
Kaldırır, çarpar, ederken târumâr!

Çarpışır göklerde, el kol ur ufak,
Parçalanmış, sanki haşhaş oldu bak!

Gök ve yer titretmiş azâp bînevî,
Anlatır olsam, ki almaz Mesnevî.

Söyle rüzgâr, yaptığın emrin mi hem,
Varsa güç, Hûd çizgisin gel geç ki hem?

Ey tabîatçı, görüp Hak ilmi sen,
Yâ bu hâli, gel kitâptan sil hemen!

Muktedirsen, Kur'ân'a sen mâni ol,
Bir muallim sunmasın hiç, ver ki pul!

Âciz oldun, öğren ey, aczin neden?
Hem bu örnek, bir kıyâmet var gelen!

Ey inâtkâr önde aczin, çâre yok,
Gizliler çıkmış, kıyâmet geldi bak!

Aczi görmüş, kim ki var, mutlanmış o,
Cümle âlem dost bulur, Hak gölge bu!

Aczi görmüş burda, elbet onda da,
Ölmüş, o pîr zenneden dîn bulmada!

Hem Züleyha, yaşlı bir sultân iken,
Yûsuf'un nûrdan civân olmuş hemen!

Hem hayât ölmek ve hem mihnettedir,
Âb u hayvân, en derin zulmettedir!

CENÂBI HAKK'IN NEMRÛT'U ÇOCUKLUĞUNDA ANASIZ VE DADISIZ OLARAK BESLEYİP, YETİŞTİRMESİ HİKÂYESİNE DÖNÜŞ

Allah'ın lûtfuyle kurtulmuş çocuk,
Cümle sarsardan, emin olmuş çok!

"Tâze doğmuş kaplana, emr eyledim,
Bir çocuk var gel de sen, süt ver dedim!

Süt verip, hizmet eder olmuştu yâ,
Aslan olmuş genç, görünmüş ortada!

Süt kesilmiş, emre verdim bir perî,
Öğretir dil, hem, der âdil işleri.

Besledim, bitmez, tükenmez lûtf ile,
Yaptığım ihsân benim sığmaz dile!

Eyyub'a verdim pederlik duygusu,
Tende kurtlar var, sever hep doğrusu!

Sanki evlâttır sever hep kurtları,
Bir pederdir, oysa Hak esrârları!

Anne bulmuşken de evlât sevgisi,
Bir düşün, kalpler dolan Hak cilvesi!

Yüz inâyet, kurmuşum yüz râbıta,
Lûtfu görsün istedik bîvâsıta!

Lûtfu görsün, hep tükensin keşmekeş,
Bellesin her yardımı benden beleş.

Olmasın hiçbir özür, artık bana,
Olmasın şekvâsı, bed dosttan yana.

Gördü yüz ihsânı, yüzler râbıta,
Bildiler hep, besledim bîvâsıta.

Şükrü atmış, ihsânı atmıştı yâ,
Nemrût olmuş, gör Halîl'i yakmaya!

Benzemiştir, kıssanın şehzâdeye,
Seçti benlik, ululandım ben diye!

Ben niçin der, uymuş olsam gayriye,
Mülke erdim, bak yeni devlet diye.

Kibri görmüşken, çekilmiş şahı Çin,
Çıktı gönlünden, görünmezdir hemin!

Öyle Nemrût, bastı Hak ihsânını,
Hep ayaklar buldu lûtf imkânını!

Başlamış lûtf, ihsânı, inkâr eder,
Kibre dalmış, hem ilâh oldum yâ der!

Gâye, yükseltmiş olur üç akbaba,
Hem savaş açmaktı maksat, Allah'a!

Öldürülsün, der iken İbrâhim'i,
Yüzbin aşkın tıflı kesmiştir hemi!

Çok müneccimler, bakıp yıl şansına;
"Bir çocuk olmuş, savaş açmış sana!"

Dikkât et, bir bak çocuk düşmân diye,
Kim doğar, başlar alıp öldürmeye.

Vahye lâyık, İbrâhim kurtulmada,
Binlerin kan borcu Nemrût ortada.

Nemrûd'un şahlık, pederden kalma mı?
Yok, nesep bilmez, kibirden gelme mi?

Perde olmuş olsa soy, sop bilmemek,
Bizse sunduk, hep lütuftan inci tek!

Pis nefis, bir yırtıcı kurttur size,
Hem bahâne buldunuz siz, herkese.

Hem sapıklık, şapka olmuş yüz kele,
Pis nefis, yüz hastalık, kâfirlere!

Hem nefis, külâh bulur her bir kele,
Tasma tak it nefse, koy kalsın hele!

Nefsin it, tertip düzenler bulsa da,
Nefsi alçalt, onda pislik ortada!

Olmuş olsan, sen Taif'in sahtiyan,
Sen Sühey'li gel dolan, farzdır inân!

Böyle yap, posttan Süheyl silsin kiri,
Oldun elbet yârinin terlikleri!

Nefsinin kirden diyen Kur'ân sana,
Kur'ân'ı aç, sen de göz yok, baksana!

Benziyor nefsin senin Ad kavmine,
Uğraşır, Hakk'ın Nebî ölsün yine.

Hem edepsiz nefs, ki dolmuş fitneler,
Yakmış insanlar alev olmuş meğer!

ŞEHZÂDENİN, GURÛRA KAPILMASI, AZGINLIĞI YÜZÜNDEN, ÇİN PADIŞAHINDAN MÂNEVÎ BİR YARA ALMASI

Söz kısalsın, nefse uymuş oldu o,
Düştü gözden, geçti bir yıl, öldü o.

Geldi yokluktan ki şah, şu âleme,
Hem Merih göz kan bulup dökmüş yine.

Baktı şah oklukta, bir ok *yok* dedi,
Hem şahın oklukta ok eksik idi!

Nerde ok? Hak'tan niyâz etmiş onu,
Derki: "Şehzâdeye batmış" en sonu!

Af eder durmaz veli, deryâ gönül,
Oysa ok, şehzâdeye saplandı bil.

Öldürülmüş oldu, şah ağlar ona,
Öldüren şah, çok acır ağlar buna!

İşbu çift o olmadan, olmaz bütün,
Öldüren o, ağlayan oymuş düşün!

Şükreder hem rengi solmuşken şehît,
Ruhsa sağlam, ten delen ok hiç işit!

Gördüğün ten, zâti toprak en sonu,
Oysa ruhun ölmeyendir, bil bunu!

Dert, elemler post içindir baksana,
Dostu, dost incitmeden gitmiş ona!

O, *yapışmıştır* şehinşah terkiye,
Öyle bağlanmış, kavuşmuş sevgiye.

Bakmış olsan en küçük şehzâdeye,
Sûreti, manâyı bulmuştur diye!

Elde etmiş Çin ve şahın hâs kızı,
Çok acâyip, böyle *yazmışlar yazı*!

BİR ADAMIN, ÖLÜMÜNDEN SONRA ÜÇ OĞLUNDAN EN TEMBEL OLANI HANGİSİ İSE, "MÂLIMI, MÜLKÜMÜ O ALSIN" DİYE VASÎYET ETMESİ

Hem ölüm vakti ulaşmış bir adam,
Bir vasîyet eylemiş ısrârla tam.

Elde mevcût, mâl, kumaş, altın kalan,
Üç oğuldan, almalı tembel olan!

Kadıya bildirdi, vermiş çok öğüt,
Hem ecellerden, şarâp içmiş, işit!

Kadıya varmış çocuklar "Aslâ biz,
Hiç peder emrinden ayrı, gitmeyiz!

Duymuşuz biz, hep itâat eyleriz,
İş nedir *yap*, hepsi tam, uygun deriz!

Bizler İsmâil'leriz, o, İbrâhim,
Kesse baş, baş üzredir elbet bizim!"

Kadı der ki: "Kullanıp hem aklı siz,
Tembeli sizler hikâye etseniz!

Tâ ki görsen sizdeki tembelliği,
Elde etsem, ben de gerçek ölçüyü!

Çifte dünyâdan geçer, ârif olan,
Yerler ekmek tarla, çiftlik sürmeden.

Hem dayanmışlar bütün tembelliğe,
Allah'ın takdîr, *yüceltmiş* gerçeğe.

Hak'ta takdîr, görmemiştir halk denen,
Gündüz, akşâm, hem meşakkat beklemen!

Belleyin sır, söyleyin tembelliği,
Anlayım neymiş, o sırrın gerçeği!

Şüphesiz her dil, gönülden perdedir,
Perde kalksın, vâsıl olmak beklenir.

Bir dilim et, pek büyük bir perdedir,
Nice *yüzbinler* güneş örtmektedir.

Sözle anlatmak, *yalanlar* dolsa da,
Itrı söyler, doğru *yanlış* olsa da!

Bir çemenden esmiş olsun ruzigâr,
Esse külhândan, muhakkak farkı var!

Doğru söz koksun, *yalan* söz koksa da,
Sarmısak, misk, hem nefesten ortada!

Anlamazsan *yâr*, münâfık, hangisi,
Et şikâyet burnu, *yitmiş* hissesi.

Korkağın ses, yok cesûr haykırmada,
Tilkinin ses, aslanın ses, ortada!

Bir kabın benzerdi, elbet dil desen,
Bir kapak ötsün, dedin yâ, pişti sen!

Aklı çok anlar, yemekler tatlı mı?
Koktu anlar, hem pişen şey, ekşi mi?

Çömlek almış olsa, elbet bir kişi,
El vurur sesten bilir sağlam mı ki!

Der biri: "Kim söylesin bildim yâ ben,
Sussa bildim, anca üç gün sonra ben!

Diğeri der: "Söylesin, bildim nedir,
Sussa zorluk eylerim, söz söyleşir."

Kadı der: "Bilmişse, hep susmuşsa o,
Ağzı örter, hîle boştur doğrusu!"

ÖRNEK

Annesi der: "Yavrucuk sen bir gece,
Bir hayâl görmüş olursan öylece;

Yâ mezârlık, yada korkunç mekân,
Bir siyâhlık, bir hayal görmüş iken;

Gönlü sağlam tut, atıl sen üstüne,
Hem hayâl senden döner, bil sen yine.

* Kim ki korkmazdan atılsın bak n'olur,
Hem hayâl yoktur kaçar, tez kaybolur!"

Der çocuk: "Bak, böyle bir söz annesi,
Hem hayâle söylemişse böylesi.

Annemin emrin tutar olsun hayâl,
Hem sarar olsun beni, gör neydi hâl?

Dikkât et sen, korkma dersin sen bana,
Bed hayâlin sâhibi var, bir ana."

Tek Hüda, telkînde şeytân, insana,
Kudretinden, çok zayıf gâlipti yâ!

Rahmeti bol nerde, sen gel, orya dön,
Hak için ölçün için, Hak olsa yön!

Kadı der: "Kurnazlığı anlar ise,
Fark eder, elbet ki, hiç girmez söze.

Nerden anlarsın onun hem sırrı sen?"
Der ki: "Lâyık orda hep sussam hemen!"

Çıkmak isterken ferahlık bir yere,
Sabrı ettim merdiven bil birkere!

Huzrunuzda neş'e, gamlardan öte,
Gönle bir söz coşkusu ermişse de;

Hem Yemen yıldızı Suheyl misli, ben,
Gönle bildim, gönderen oymuş hemen!

Gönlümüzden gelme söz, hoş bir kere,
Çünkü, kalpten kalbe vardır pencere.

MESNEVÎ TERCÜMEMİZ BURADA BİTTİ. MEVLÂNA'YA ÂİT OLDUĞU ZÂNNEDİLEN 4 BEYİT İLE, BURADA İLÂVE OLARAK HAZRET-İ SULTÂN VELED'İN TAMÂMLAMAK MAKSADI İLE 6. CİLDE EKLEDİĞİ 45 BEYTİNİ TEBERRÜKEN TERCÜME EDİYORUZ.

Şerhi var elbette kalp dursun diyor,
Şerh kapanmış, kalpten artık çıkmıyor!

Kaldı eksik kıssası şehzâdenin,
Hem üçüncü, anlatılmazdır hemin.

Natıkam çökmüş deveymiş bak hele,
Söylemem bitmiş, ağız yumdum bile.

Sır mı söyler, hem devemdir uykuda,
Göçme vakti, anlamak lâzım suda!

SULTÂN VELED'İN MESNEVÎ'YE EKLEDİĞİ BEYİTLER

Bek peder, hem Mesnevi, susmuştu yâ,
Sustuğunda söylemiştim ben ona.

Hem neden, söz söylemez oldun, neden?
Hem ledün ilminde, örtük penceren!

Söz denen, olmuş melâlin tutsağı,
Haşre dek hem sözlerin bitmiş çağı!

Göçme vakti, yol desen Allah'adır,
Her şey ölmüş, sâde Allah bâkidir!

Ancak anlar, cân diriltmiş kimse o,
Çünkü, dilsiz anlatılmış sözdü bu!

Boşboğazlık, hem ömür ermiş sona,
Müjdeler, var kurtuluş, gâmdan sana!

Cân cihânı gezmenin, gelmiş demi,
Geçti dünyâ, ummana döksek nemi.

Cümle âlem, dirliği bulmuş sudan,
Nem güzellik sundu, bitmez duygudan.

Çünkü toprak, nemde dirlik, bulsa cân,
Gör ki deryâ, vermiş oldu onca şân.

Bil, deniz şehr, nemde yoktur bil bunu,
Nem ki damla, ummânın yoktur sonu.

Cân gibi nemden yücel, yüksel, yönel,
Cânanın deryâya dal, ki bâki kal!

Bir tarâftan, cân ki deryâdan gelen,
Yükseliş bul, câna yüksel sen hemen.

Hem seni alsın götürsün vuslâta,
Kilde deryâ beklemen beyhûde yâ!

Toprağın cüz' yönlenir hep toprağa,
Cân denizden dalgalar dost bulmağa!

Sen de cândan, cânanı ister isen,
Dil dudaksız, Hakk'ı hep zikr eyle sen!

Böyle kurtul fânî dünyâdan ki sen,
Cânın âlem, olsun artık bitmeyen!

Ömrünün tohmu ekersen şor yere,
Kâr helâk etmiş olursun, bir kere!

Böyle azîz, ömrü kıymet bulmadan,
Harcasan boş, hiç olur mu bilmeden?

Ey bilen hem verdiğin gül bahçesi,
Bir dikenlik alma arzûnuz nesi?

Harcadın dünyâya ömrü, hep biter,
Mutlu insandır ki Hak yol üzreler.

Ömrü bilmiş der de, sarf etsen eğer,
Hakk'a vuslâttan alır sonsuz değer!

Hem, ibâdetlerle geçmiş on günün,
Bir hudutsuz ömrü bulmuş, bir düşün!

Bir pazar var, sen ticâret üzre git,
Bir dikenden, onca güller elde et!

Tarlana sen, dâne ekmişsen eğer,
Hak lütuf sunmakta, binler dâneler.

25. Hem, sayılmış şeylerin yoktur sonu,
İhsânın kaynak hudutsuz, bil bunu!

Cüz'sün elbet gel de küll'e tâlip ol,
Hak'ta yok ol, hem de, sonsuz nûrla dol!

Ten kabında bir susun, tutsak iken,
Bir kabarcıksın, savaşlar içre sen!

Ey akıllı, hep şekil, sûret denen,
Irmağın üstünde, habbe bil ki sen!

İçteki sırlar çıkan, bir vakte dek,
Bir köpüksün satha çıkmış öylecek.

30. Kaynayıp, tandırda pişmiş bir yemek,
Kaynayıştan, kokmadan belliydi tek!

Ekşi, tatlı, anlamış genç, ihtiyâr,
Her ne hâller üzredir, hep âşikâr!

Böyledir hem, cânları insanların,
Sözlerinden bellidir hep onların.

Cânının hâl bildirir neymiş yolu,
Olsa kâfir, olsa mü'mîn, hem veli!

Su denizden, kapta tutsak eyleme,
Tatlı suyken, sen, bozulmuştur deme!

35. Su, denizden yardım almazdır desen,
Renk, ıtır gitmiş uzaktır içmeden.

Der Nebî bak: "Çift günün olmuşsa denk,
Yoktur ihsân, oysa aldanmış demek!"

Hem, yakîni bilmeyen aptal yaşar,
Boş değil, artık dağarcık yel dolar!

Öndeki saftan kalır her ân geri,
Sâfiyet yok, tortu sarmış her yeri.

Artar her ân, dert meşakkat her şeyi,
Besbeterdir artıyor çirkinliyi.

40. Hem koşulmuş kim, cehennemler eri,
Hem temiz deryâ olur, âteş yeri!

Gafletinden, sen perîşân olmadan,
Gafletin artık senin benttir inân!

Hem Halîl benzer, gelip sen aslâ dön,
Gök ve yıldız olmasın elbette yön!

Himmetin konsun ayak, hem ay, güne,
Baş koyup yüz sür, eşikler üstüne.

Varlığın yok et meğer, birlikte hem,
Bir kovulmuş İblîs olma muhterem!

45. Cân suyundan dök ki cân ummânına,
Uğraş artık sen de deryâ olmana!

Emekli Öğretmen
Ahmet Metin Şahin
İstanbul, 2006

İÇİNDEKİLER

V. CİLT

VI. CİLT